ספרי׳ – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

היכל ששי | שער תשעה עשר

לקוטי תורה

תורת שמואל

שער תשעה עשר

ספר תרל״ז

– חלק א –

מאת
כ״ק אדמו״ר
אור עולם נזר ישראל ותפארתו כקש״ת
מוהר״ר שמואל
זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה

על ידי מערכת
„אוצר החסידים"
770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ.י.
שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושלש לבריאה
מאה ושלשים שנה להסתלקות (הילולא) של כ״ק אדמו״ר מהר״ש

מפתח כללי

LIKKUTEI TORAH
TORAS SHMUEL
SEFER 5637 VOL. I

Kehot Publication Society
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com

Order Department:
291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213
(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148
www.kehot.com

The Library of Congress has cataloged this series as follows:
Schneersohn, Samuel, 1834-1882
(Likute Torah, Torat Shemu'el) — Sefer 5637
(sifriy. Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh)
(Kovets Shalshelet ha-or; hekhal 6, sha'ar 19)
Hebrew
Title on t.p. verso: Likute Torah, Torat Shemu'el — Sefer 5637.
Includes bibliographical references and index.
Contents: 5637
I. Title. II. Title: Torat Shemu'el.
III. Series: Sifriyat Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh.
IV. Series: Kovets Shalshelet ha-or; hekhal 6, sha'ar 19.
BM198 S3358 2013 (Hebr.)
ISBN: 978-0-8266-5637-7 (vol. 1)
ISBN: 978-0-8266-5638-4 (vol. 2)

Library of Congress Catalog Card 80-456447

Printed in Israel

ב"ה.

פתח דבר

ע"פ הוראת כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע אודות הדפסת ספרי כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע, הננו מוציאים לאור בזה את החלק הראשון של ספר המאמרים תרל"ז. חלק זה כולל את דרושיו שנאמרו או נכתבו מש"פ בראשית עד חג הפסח תרל"ז, ונדפסו כאן בפעם הראשונה מכתב יד, בוך תרל"ז[1], שרובו גוף כתב יד קודש וחלקו כתב יד מעתיק. כמו הספרים הקודמים נכנס גם ספר זה בסדרת „לקוטי תורה — תורת שמואל"[2], והוא השער התשעה עשר[3].

הספר נחלק לשלשה מדורים: א) המאמרים. ב) רשימות בנו כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע[4], הכוללים: הנחות של כמה מאמרים; הערות למאמרים; שאלות ותשובות בא' המאמרים[5]. ג) הנחות של כמה מאמרים ממקורות אחרים[6].

בשולי הגליון באו מראי מקומות, ובסוף הספר — א) מילואים למראי המקומות; ב) רשימת המאמרים; ג) פאקסימיליות מכתבי היד.

כל הנ"ל נערך ע"י הרה"ת ר' אלכסנדר זיסקינד שי' פיקארסקי.

הגהת הספר נעשתה בידי הרה"ת ר' משה בהרה"ח ר' ניסן ז"ל נעמאנאוו[7].

מערכת „אוצר החסידים"

ל"ג בעומר, ה'תשע"ג
מאה ושלשים שנה להסתלקות־הילולא
של כ"ק אדמו"ר מהר"ש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע
ברוקלין, נ.י.

---

1) מספר 2438 בספריית אגו"ח — צילום.

2) ראה בפתח דבר מכ"ק אדמו"ר זי"ע להמשך והחרים תרל"א (הוצאת תש"ה — נדפס גם בסה"מ תרל"א ח"א ריש עמוד שצג): „ע"פ הצעת כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א — שם הכולל אשר נקבע לשורת ספרים אלו הוא: „לקוטי תורה — תורת שמואל".

3) ראה רשימה מפורטת בספר המאמרים תרל"א ח"ב עמוד תשמה ואילך.

4) כת"י מס' 1012 בספריית אגו"ח.

5) מצילום כתי"ק.

6) דפים בודדים המונחים בתוך כת"י מס' 185 וכת"י מס' 1369.

7) בין הגהת והדפסת הספר נלב"ע ביום ט' אייר תשע"ב.

מפתח המאמרים[1]

1) ראה בארוכה ברשימת המאמרים שבסוף הספר.

2) ראה לקמן הנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' שכח הע' 1. וראה ע' שעט וע' שפב.

הנחות והערות
מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

הנחות

ש"פ בראשית

בראשית[1] ברא[2] כו' (הנה ברה"ע הי' בבית ע"ש שהבית הוא סימן ברכה[3], כמ"ש מזה בד"ה ויהיו חיי שרה, ברכה והודאה[4], וצ"ל הלא עיקר הברכות נתקנו בב"ש[5], ומאחר שברה"ע הי' בבי"ת שהוא ר"ת ברכה מדוע לא תיקנו הברכות בב"ר). ופי' במד"ר בראשית עם התורה שנק' ראשית[6] ברא כו', וזהו דכתיב (משלי סי'[7] ח' למ"ד) ואהי' אצלו אמון ואהי' שעשועים יום יום, פי' אמון

בשני צדדי הגליון ללא ציון מקומו בפנים. במקום שא"א לקרוא בצילום באו נקודות:

ולכאו' דברי המד"ר אינם מובני' שמתחיל ד"א אמון אומן[8], והיינו שהתורה היא האומן של ברה"ע, שאומן הוא הפועל, ומסיים שעם התורה שנק' ראשית ברא[6] שהיא הכלי אומנת שבה ברא הקב"ה את העולם. ומבאר ב' דברים הא' שאינו בונה מדעת עצמו כ"א מדעת האומן והב' כמו האומן שבונה ע"י לוח שבו רשום ציור הבנין שבונים, וי"ל מדעת האומן ע"ד מ"ש בפדר"א פ"ג שנמלך עם התורה[א], וע"ז

א) בפדר"א פ"ג שנמלך עם התורה: **שם: מיד נתייעץ הקב"ה בתורה ששמה תושיה לברוא את**

---

1) בראשית ברא: **מאמר זה הוא הנחה ממאמר אביו כ"ק אדמו"ר הצ"צ, ד"ה להבין ענין הברכות, כפי שנרשם ע"י רב"א = ר' בערל אשכנזי (קאליסקער), עם הגהות וכו' מכ"ק אדמו"ר מהר"ש. ראה בסוף הספר במילואים.**

ראה גם מאמר ד"ה להבין ענין הברכות בתו"א בראשית ו, א ואילך פסקא ראשונה ובהנסמן במ"מ לשם.

הנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב מדרוש זה, נדפסה לקמן ע' ערה, ומשם ניתוסף התאריך שמופיע כאן.

ראה עוד ע"ד המאמר ברשימת המאמרים שבסוף הספר.

2) בראשית ברא: **בראשית א, א.**

3) ברה"ע . . שהבית הוא סימן ברכה: **ראה זהר ויגש רה, ב.**

4) בד"ה ויהיו חיי שרה . . והודאה: **סה"מ תרל"א ס"ע סא ואילך.**

5) עיקר הברכות נתקנו בב"ש: **[=בבית שני] צויין בסמוך בפנים לברכות לג, א. ראה גם תו"א בראשית ו, א. סה"מ תרל"ח ע' צא ובהערה 52. סה"מ מלוקט ח"ה ע' שמא וע' שדמ [בהוצאה החדשה — ח"ד ע' רב וע' רה].**

6) במד"ר בראשית עם התורה שנק' ראשית: **ראה ב"ר בתחלתו. מתנות כהונה שם.**

7) סי': **כשמציינים לתנ"ך לפעמים משתמשים בתיבת "סימן" — ראה גם תו"א וירא יד, ד. סה"מ תרמ"א ע' ס. וש"נ. ולפעמים בתיבת "קפיטל" — ראה סה"מ תר"ם ח"א ע' קמח. וש"נ. לקו"ש כרך טז ע' 229 הערה 40.**

אומן, התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה[8]. והענין הוא, דהנה עיקר הברכות תיקנו אכנה"ג בב"ש, שהם עזרא וב"ד, כמארז"ל בפ"ה דברכות דל"ג ע"א, אבל בזמן ב"ר לא היו צריכים לזה, רק בהמ"ז שהיא מה"ת[9], ומשה תיקן ברכת הזן, ויהושע ברכת הארץ, ודוד ושלמה ברכת בונה ירושלים. וצ"ל ענין הברכות בכלל, וגם צ"ל נוסח ברכת המצות שמברכין בא"ה כו' אשר קדשנו במצותיו, משמע שזהו נתינת טעם למה מברכין אותו לפי שקדשנו כו', וצ"ל טעם זה. וגם למה בבית ראשון לא היו צריכים לברכות. הנה ענין הברכה הוא כמ"ש ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם[10], והיינו ברכה והמשכה מעלמא דאתכסיא[11] לעלמא דאתגליי[12]. וזהו מה שהתורה היא נק' אומן, שעם התורה שנק' ראשית ברא הקב"ה את העולם, וכמו שהאומן כשצריך לבנות בנין, מתחלה מצייר בלוח איך לבנות את הבנין, כך התורה היא לוח של הקב"ה, וז"ש (בזהר תולדות דקל"ד[13]

אמרה בי מלכי' ימלוכוב, ומה שנק' לוח זהו כמ"ש בזח"א תולדות קל"ד[13] וזח"ב תרומה קס"א א' אסתכל באורייתא וברא עלמא, אך מה שנק' אומן שמשמע הפועל, ומצאתי ביפ"תג שהקשה קושי' זו כמדומה . . משניהם זהו סתים וגליא שבתורה ועש"ז נק' אומן שכמו האומן הוא הפועל כן ע"י היותה ממוצע נק' אומן, אבל באמת הפועל הוא אוא"ס, או י"ל ע"פ מ"ש בפדר"א פ"ג וכללן בשלשה בספר וסופר וסיפר ספר הוא תושב"כ וסופר הוא הכותב הספר כמ"ש בד"ה ושאבתם מים בששוןד, וד"ס שרשן מבחי' זו כמ"ש שם בלקו"ת. והסופר הוא אוא"ס הפועל, ולכן י"ל כי ד"ס תושב"פ נק' אומן.

העולם . . אמרה תורה בי נתיעץ הקב"ה לברא את העולם. הובא גם בעבודת הקודש חלק היחוד ח"א, פ"ח. וראה גם ילקוט משלי ח, יד [רמז תתקמא].

ב) בי מלכי' ימלוכו: משלי ח, טו. בפדר"א שם: שנאמר לי עצה ותושיה וגו' — משלי ח, יד. הובא גם בעבה"ק שם. וראה גם רד"ל שם אות כו. מדרש כונן פ"א (המצויין לקמן בפנים ספ"ב) כותב: ונתיעץ עם התורה. ובצרוף הכסף (לר' חיים יעקב סלוצקי) שם: פר"א פ"ג בי נתייעץ הקב"ה לברוא את העולם (כמש"נ בי מלכים ימלוכו).

ג) ביפ"ת: =ביפה תאר, פי' על המד"ר לר' שמואל יפה אשכנזי.

ד) נסמן לקמן ספ"ב.

---

8) ואהי' . . אמון אומן . . של הקב"ה: ראה ב"ר שם.

9) בהמ"ז שהיא מה"ת: ברכות מח, ב. ראה שו"ע אדה"ז הל' ברכת המזון סקפ"ז, ס"א ואילך. לקו"ת עקב יד, א ואילך. מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תתיז ואילך. לקמן פ"ד.

10) ברוך ה' . . ועד העולם: תהלים קו, מח; דהי"א טז, לו. ראה זהר ויצא קנח, ב. תו"ח שמות ח"א יח, ג. וש"נ.

11) מעלמא דאתכסיא: ראה גם סה"מ תרל"ח ס"ע קלח ואילך.

12) מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליי: ראה זהר בראשית יח, א. ויצא (ס"ת) קנב, א. קנח, רע"ב. וארא כט, ב. ת"ז בהקדמה א, סע"א ואילך. תניא פכ"ו.

13) בזהר תולדות דקל"ד: ע"א. ראה גם לקמן בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' רעו הע' 16.

ובפ׳ תרומה דקס״א ע״א) אסתכל באורייתא וברא עלמא. וצ״ל מתחלה אמון פי׳ הוא אומן שבונה הבנין, ואח״כ אמון הוא הלוח שנצטייר בו אופן הבנין. ולהבין כ״ז צ״ל עוד ענין א׳ משארז״ל אלפים שנה קדמה תורה לעולם[14] שנא׳ ואהי׳ אצלו שעשועים יום יום[15], ויומו של הקב״ה אלף שנה[16], ולכאורה אינו מובן איך שייך לומר שהתורה קדמה לעולם, שהרי מה כתיב בה בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, וא״כ איך שייך לומר זה קודם שנבה״ע[17]. אך הענין הוא דהנה כל מה שיש למטה יש למעלה[18], וכמו שיש שמים וארץ גשמי׳[19] למטה כך יש למעלה ברוחני׳ ג״כ שמים וארץ. והנה פי׳ שמים למעלה ברוחני׳ היינו ענין מקיפים עליונים[20], דכמו שהשמים למטה מקיף את הארץ, כמו״כ מקיפים עליונים נק׳ בשם שמים. וכמו שיש למטה ז׳ רקיעין[21], כמו״כ יש בכל עולם[22] ועולם, וזהו ענין ז׳ היכלות[23] דבריאה[24], ולמעלה יותר היינו באצי׳ הוא בחי׳ ז׳ מדות עליונות לך הוי׳ הגדולה והגבו׳[25] כו׳. וכן כל הבחי׳ שיש למטה יש ג״כ למעלה כמו ועוף יעופף[26], ועוף זה מיכאל[27] יעופף זה גבריאל[28] שהוא בבריאה[29] (וכמו״כ באצי׳, דהנה ארז״ל

---

14) אלפים שנה קדמה תורה לעולם: **לקמן בהנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ רעו מציין: דרשו בגמ׳ ובמדרש ובזהר. ראה מדרש תהלים צ, ג. שבת פח, ב וברש״י שם. הנסמן במאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ כ: סה״מ תרכ״ז ע׳ שב. תרמ״ב ע׳ קנג.**

15) ואהי׳ אצלו שעשועים יום יום: **(דילוג בלשון הכתוב) נסמן לעיל בפנים.**

16) ויומו של הקב״ה אלף שנה: **ראה ב״ר פ״ח, ב. וש״נ. מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ רז. וש״נ. ח״ג ע׳ תתה. וש״נ. סה״מ תרמ״א ע׳ שג. וש״נ.**

17) איך שייך . . קודם שנבה״ע: **ראה גם עד״ז לקמן בח״ב בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ תשעז ואילך.**

18) כל מה שיש למטה יש למעלה: **ראה גם אלימה רבתי להרמ״ק עין שמש מעין ד, תמר א פי״ד קו, רע״ב. לקמן בח״ב המשך וככה פקי״ז. שם בחלק ההנחות ע׳ תתקיח ואילך. מאמר ד״ה וידבר ויצוום תקס״ח (קה״ת תשס״ח). סה״מ תרל״א ח״א ע׳ רפח ואילך. סה״מ תרל״ח ע׳ טו ואילך (פ״ח; פ״ט — ובחלק מהנסמן שם בהערה 1).**

19) שמים וארץ גשמי׳: **ראה גם אגה״ק סכ״ה קלט, ב. קו״א לתניא ס״ט בסופו.**

20) שמים . . מקיפים עליונים: **ראה גם תו״א בראשית ב, א. לקו״ת נשא כא, ג. תו״ח וארא ח״א עז, א. וש״נ.**

21) ז׳ רקיעין: **חגיגה יב, ב. ראה סה״מ תרל״ח ע׳ קיז הערה 431.**

22) ז׳ רקיעין . . בכל עולם: **ראה גם תו״א ויקהל פז, ג.**

23) ז׳ רקיעין . . ז׳ היכלות: **ראה גם לקו״ת חוקת סד, ד.**

24) ז׳ היכלות דבריאה: **ראה ע״ח שער פנימיות וחיצוניות ש״מ, דרוש יג.**

25) לך הוי׳ הגדולה והגבו׳: **דבהי״א כט, יא.**

26) ועוף יעופף: **בראשית א, כ.**

27) ועוף זה מיכאל: **ראה זהר בראשית מו, ב. ועוד. לקו״ת אמור לז, ג. סהמ״צ להצ״צ כה, ב. מאמרי אדה״א קונטרסים ע׳ שעו. וש״נ. תו״ח בראשית יט, א ובהערה 5. וראה שם כה, ב ובהערה 7.**

28) יעופף זה גבריאל: **ראה זהר; לקו״ת; וסהמ״צ שם. תו״ח תולדות קנט, ג. אוה״ת חנוכה כרך ה ס״ע 1836 ואילך.**

29) מיכאל . . גבריאל . . בבריאה: **ראה גם תו״א וישב כז, סע״ג. לקמן הנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ רעו.**

כד קארי תרנגולא[30] מברך הנותן לשכוי בינה, ולכאורה מאי שייכותם זל"ז. אלא מפני כי מה שהתרנגול קורא בחצות לילה, זהו מפני כי למעלה נמשך אז ה"ג דאימא לעורר בחי' המל'[31] מירידתה בבי"ע לתת טרף לביתה[32] לעלות למעלה כו', ולמטה ז"ע קריאת התרנגול, שקורא שלא בטובתו כמ"ש בזוהר דמוקדין לי' תחות גדפיא[33], ועי"ז הוא קורא. והיינו שמעורר לקום בחצות לילה[34] לעסוק בתורה או בשירות ותשבחות, כמ"ש דוד חצות לילה אקום להודות לך[35], ובג"ע מלאך גבריאל הוא המעורר עליית הנשמות[36] בחצות לילה, שאז קוב"ה אתי לאשתעשע[37] עם צדיקייא בגנתא דעדן כו'. ולכן בחצות לילה כד קארי תרנגולא, אז הוא זמן ברכת הנותן לשכוי[38] (הוא תרנגול[39]) בינה, להיות כי באצי' זהו בחי' ה"ג דאימא. וא"כ מה שבנבראים למטה הוא תרנגול, שרשו בנבראים הרוחני' מלאך גבריאל[40], ובנאצלים היא בחי' ה"ג דאימא כו'). וכמו שיש שמש ומגן[41] למטה, כמו"כ יש למעלה, והוא בחי' שמש ומגן הוי' אלקים[42], ששם הוי' נק' שמש, שכמו שהשמש הוא מקור הזיו והאור[43], כך ש' הוי' הוא מקור ההתהוות[44], ע"כ נק' הוי' בשם

---

30) כד קארי תרנגולא: **ראה ברכות ס, ב.**

31) ה"ג דאימא לעורר בחי' המל': **ראה זהר בהר קז, סע"ב ובמקדש מלך וברמ"ז שם. אוה"ת מסעי ע' א'שצה.**

32) המל' . . בבי"ע לתת טרף לביתה: **משלי לא, טו. ראה ע"ח שער המלכים שי"א, ספ"ז. לקמן בח"ב המשך וככה ספס"ג. וש"נ. תו"א לך יב, ג. לקו"ת במדבר ג, סע"ב ואילך. שה"ש לב, סע"ג ואילך. מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"ב ע' תצ ואילך. תקס"ה ח"ב ע' תתקמח. ע' תתקמט בשם כהאריז"ל. תקס"ח ח"א ס"ע תקמט ואילך. תו"ח יתרו ח"ב ערב, סע"ד ואילך. אוה"ת לך כרך ד ס"ע 1452 ואילך. משלי כרך א ס"ע תרמה ואילך.**

33) דמוקדין לי' תחות גדפיא: **ראה זהר לך עז, ב. ויחי ריח, ב. ויקהל קצו, א. ויקרא כב, ב. כג, סע"א ואילך. מצורע נב, ב. בהר קז, סע"ב ואילך. שלח קעא, סע"ב. מדרש הנעלם בזהר חדש ס"פ אחרי מז, ד. וראה זהר חדש רות פח, א.**

34) לקום בחצות לילה: **ראה גם בענין חצות לקמן מאמר ד"ה ועבר ה' לנגוף ובהנסמן שם.**

35) חצות לילה אקום להודות לך: **תהלים קיט, סב. ראה גם לקמן בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' רעז. וש"נ.**

36) גבריאל הוא המעורר עליית הנשמות: **ראה לקו"ת חקת ס, ב שמציין זהר ויקרא כג, א. שלח קעא, סע"ב.**

37) קוב"ה אתי לאשתעשע: **ראה אוה"ת בא כרך ח ע' ב'תתקמח: „כאשר כל ס' הזהר מלא מזה". זהר נח עז, א. לך פב, ב. צב, א־ב. תולדות קלו, ב. וישלח קעה, ב. בשלח מו, א. אחרי סז, ב. סה"מ תרמ"א ע' קעז. וש"נ.**

38) בחצות לילה . . זמן ברכת הנותן לשכוי: **ראה שו"ע אדה"ז דיני ברכת התורה סמ"ז, ס"ט. סידור אדה"ז — אחר ברכת אלקי נשמה.**

39) לשכוי . . תרנגול: **ראה רש"י ברכות שם. אוה"ת מסעי ע' א'שצד.**

40) תרנגול . . מלאך גבריאל: **ראה אוה"ת מסעי ס"ע א'שצד ואילך שמציין לזהר שלח קעא, סע"א — ולכאורה צ"ל: סע"ב. ע' א'תח. וראה גם אור החמה: מקדש מלך: הגהות מהרח"ו ל[חלק מ]הזהר שבהערה 33. זהר חדש רות שם.**

41) שמש ומגן: **ראה נדרים ח, ב. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקב.**

42) שמש ומגן הוי' אלקים: **נסמן לקמן ד"ה זכור את יום השבת ע' קצו הע' 65.**

43) שהשמש הוא מקור הזיו והאור: **ראה גם שהיחוה"א פ"ג. תו"ח ויצא קסז, ג.**

44) ש' הוי' הוא מקור ההתהוות: **ראה אגה"ת פ"ד. תו"ח (שמות כת"י רח, ב ואילך. במהדורת אותיות מרובעות) בשלח ח"א קנ, א ואילך ובהנסמן בריש המאמר שם.**

שמש. וכן ארז"ל אין לך עשב[45] מלמטה שאין לו מזל מלמעלה, וגבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם[46], שכל מה שיש למטה בגשמי' יש הכל למעלה ברוחני'. וכמו ענין הלויתן שהוא בגשמיות[47], ויש ענין לויתן ברוחניות (והם המלאכים שנקראו בשם נוני[48] ימא[49], שהים מעלים על אורות האצי', כמ"ש בדרושי קי"ס, ע' בד"ה לגוזר י"ס לגזרים[50]. וכן הנשמות[49] שמבחי' או"א דאצי', או שיש להם נר"נ דאצי' כמ"ש בלק"ת פ' שמיני[49] בביאור לויתן זה יצרת, והם הנשמות שמעלמא דאתכסיא).

(ב). ובזה יובן ענין משרז"ל שהתורה קדמה אלפים שנה לעולם, והא כתי' בה בראשית ברא אלקים את השמים כנ"ל, והלא לא נבראו עדיין, אלא שקאי על השמים העליונים שהוא בחי' מקיפים עליונים. דבכלל שמים וארץ הוא בחי' סוכ"ע[51] וממכ"ע[52] כנ"ל, וא"כ פי' קדמה לעולם, היינו עולם הבריאה, כ"א שהי' כל הבחי' רק באצי'. וזהו שהתורה נק' לוח, דאסתכל באורייתא וברא עלמא, דהיינו שנברא העולם בדוגמא של מעלה. כמו האדם שנא' בו בצלמו כדמותו[53], הגם שהאדם למטה אין ערך כלל לבחי' אדם שלמעלה[54], מ"מ נא' בו בצלמו כדמותו, וכך כל הנבראים נבראו בדוגמא של מעלה. וכמו שיש למעלה שמים וארץ שהוא בחי' מקיפים עליונים, כמו"כ נתהוה למטה שמים וארץ גשמי'. וכמו שיש שמש ומגן למעלה, כמו"כ נעשה למטה שמש ומגן הגשמי' כנ"ל. וזהו דאסתכל באורייתא וברא עלמא, דהיינו שנברא העולם בדוגמא של מעלה. וע"כ נק' התורה בשם לוח, שמציירים בו אופן הבנין ואח"כ בונין דוגמתה. ומ"מ נק' התורה בשם אומן ג"כ, לפי שבאמת באורייתא גופא ברא עלמא (י"ל שזהו כמ"ש במ"א בביאור מאה"ז זמנא חדא[55]

---

45) אין לך עשב: **ראה אוה"ת וארא כרך ח ע' ב'תתפג שמציין: „הובא בר"ח פ"ה משער האהבה והוא במ"ר בראשית פ"י, ו]". לקמן המשך אלה תולדות נח ספט"ז. לקמן בח"ב המשך וככה ספפ"ט. פקי"ג. שם בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תתלא. מאמרי אדה"ז תקע"ב ע' סא־סג. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתמח. וש"נ. שם ע' תתעו ואילך. סה"מ תרמ"ב ע' קע. וש"נ.**

46) וגבוה מעל גבוה . . עליהם: **ע"פ קהלת ה, ז. ראה גם אוה"ת חוקת ע' תשפה.**

47) הלויתן שהוא בגשמיות: **ראה ב"ב עד, ב. עה, א. חולין סז, ב. תרגום יונתן ורש"י בראשית א, כא.**

48) המלאכים . . נוני ימא: **ראה לקו"ת צו ח, ג. שמיני יח, א. לקמן ע' קפה ואילך. ח"ב ע' תשלב. וש"נ.**

49) נוני ימא . . הנשמות . . בלק"ת פ' שמיני: **יח, ד ואילך. ראה גם שם יח, א. סה"מ תרמ"א ע' רצו. סה"מ תש"ו ע' 65. וש"נ. לקמן ע' ריז.**

50) בד"ה לגוזר י"ס לגזרים: **סה"מ תרל"ה ח"א ע' רנט.**

51) שמים וארץ . . סוכ"ע וממכ"ע: **ראה גם לקו"ת נשא כא, ג. תו"ח וארא ח"א עז, א. וש"נ.**

52) סוכ"ע וממכ"ע: **זהר רע"מ פינחס רכה, א.**

53) בצלמו כדמותו: **ראה בראשית א, כו. סידור שער הציצית ג, ג. אמרי בינה שער הציצית פג, א.**

54) אדם שלמעלה: **ראה יחזקאל א, כו.**

55) בביאור מאה"ז זמנא חדא: **ראה זהר אחרי נט, רע"ב.**

צריך עלמא למטרא[56], בענין עוטה אור כשלמה[57] שהתורה היא ממוצע בין אוא"ס לנאצלים, והממוצע צ"ל כלול משניהם[58], וזהו אור ושלמה סתים וגליא, וע' בסידור בד"ה ועשו להם ציצית[59] מענין אור ושלמה שבתורה. וע"ש זה נק' אומן, שפועל לחבר אא"ס דלאו מכל אינון מדות[60] איהו כלל, שע"י העלם השלמה יומשך האור להיות אצי' ע"ס חכים ומבין[61] כו'. ועכ"ז אין המשל דומה לנמשל, ובאמת הפועל הוא אוא"ס המלביש הלבוש דשלמה, כמ"ש עוטה אור כשלמה, עוטה דוקא כו'. אלא שהוא וחכמתו אחד[62], לכן אפ"ל שם המושאל על חכמתו שבתורה שתקרא בשם אומן. וגם י"ל ע"ד שארז"ל אלמלא ניתנו פרשיות של תורה על הסדר[63], היו יכולים לברוא בהן יש מאין, א"כ היא האומן. אך גם בזה י"ל שזהו רק בחי' הכלי אומנות לבד. וקרוב יותר לומר שעש"ז תקרא התורה אומן, שהרי האדם הלומד התורה מצד עצמו בודאי א"י להיות פועל כלל כ"א ע"י התורה אם הי' ניתנה על הסדר. וגם י"ל שתושבע"פ דברי סופרים נק' אומן, דהנה איתא בפדר"א פ"ג[64] ענין שאמרו בעשרה דברים ברא כו' וכללן בשלשה בסופר ובספר ובסיפור[65], ובס"י בשלשה דברים כו' בסופר וספר וסיפור[66]. ונת' בלק"ת בד"ה ושאבתם מים בששון[67] דרוש השני, ספר היא בחי' ס"ת תושב"כ, וסופר הוא הכותב הספר כו', ומשם הוא בחי' דברי סופרים, ולכן ערבים עלי ד"ס יותר מיינה ש"ת[68], שנמשכו מבחי' סופר. ועל בחי' סופר שכותב הספר דתושב"כ הוא בחי' אוא"ס שברא התורה כמ"ש במדרש

---

56) בביאור . . צריך עלמא למטרא: **תרכ"ז. ראה סה"מ תרכ"ז ס"ע רצה ואילך.**

57) עוטה אור כשלמה: **תהלים קד, ב.**

58) והממוצע צ"ל כלול משניהם: **ראה ע"ח שער דרושי אבי"ע שמ"ב, פ"א. תו"א יתרו קט, ב. סידור שער הל"ג בעומר שו, ב. אוה"ת בשלח ע' תקע ואילך.**

59) בסידור בד"ה ועשו להם ציצית: **שער הציצית ג, ד.**

60) דלאו מכל אינון מדות: **ראה ת"ז בהקדמה יז, ב.**

61) חכים ומבין: **ראה ת"ז שם.**

62) שהוא וחכמתו אחד: **ספר הויכוח להרמב"ן בסופו — כתבי הרמב"ן ח"א ע' שכ. פרדס שער מהות והנהגה ש"ח, פט"ו. תניא פ"ב.**

63) אלמלא ניתנו פרשיות של תורה על הסדר: **ראה מדרש תהלים רפ"ג — ושם: לבראות עולם. ראה בסוף הספר במילואים.**

64) בפדר"א פ"ג: **ראה שם בסופו.**

65) בעשרה דברים . . בסופר ובספר ובסיפור: **לפנינו שם: בעשרה מאמרות נברא . . ובשלשה כוללו ואלו הן בחכמה ובתבונה ובדעת. וראה גם ז"ח וסה"מ שבמילואים להערה 66.**

ראה גם אוה"ת שבועות ע' עד. סה"מ תרל"ב ח"ב ע' תמ־תמא.

66) ובס"י בשלשה דברים כו' בסופר וספר וסיפור: **פ"א, מ"א בסופה. ראה בסוף הספר במילואים.**

67) בלק"ת בד"ה ושאבתם מים בששון: **ראה לקו"ת סוכות פ, ב. לקמן בח"ב המשך וככה רפס"ט. ראה גם לקמן ספ"ו. לקמן בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ד"ה שמח תשמח ע' שמב. סה"מ תרל"ב ח"ב ע' תקמה. תר"ם ח"ב ע' תתקמו.**

68) ערבים עלי ד"ס יותר מיינה ש"ת: **ראה ע"ז לה, א וברש"י שם. לקמן מאמר ד"ה וישב יעקב ספ"א. סה"מ תרל"ט ח"א ע' סג. תרח"ץ ע' סד הערה 74.**

כונן פ"א[69] יתכן לומר שהוא הפועל, ומאחר שד"ס נמשכים מבחי' סופר, אפ"ל גם על תושב"כ ד"ס שנק' אומן כו'). וענין מה שנברא הכל בדוגמא של מעלה הוא כדי שאתעדל"ת תפעול אתעדל"ע[70], מאחר שכל שעושה למטה יש לו שורש למעלה.

(ג). **ועפ"ז** יובן ענין הברכות שנת' שז"ע ברוך כו' מן העולם ועד העולם[10], הוא בחי' ברכה והמשכה מעלמא דאתכסי' לעלמא דאתגלי'. דהיינו שהוא המשכה מעלמא דאתכסי', שהוא בחי' התורה אלפים שנה קדמה לעולם, לעלמא דאתגלי'. לפי שעתה שמים וארץ גשמיים מסתירים על גילוי אלקות, וצריך להמשיך ברכה והמשכה מעלמא דאתכסי', שיהי' למטה ג"כ בחי' ביטול כמו למעלה, וכמ"ש לע"ל כי כאשר השמים החדשים[71] והארץ החדשה אשר אני עושה. והנה פי' השמים החדשים, היינו שיהי' מאיר למטה גילוי השמים והארץ עליונים, שאין מסתירים על גילוי אלקותו ית'. וזהו מ"ש השמים מספרים כבוד אל[72], והנה ע"פ פשוט הענין שע"י השמים, מספרים בני אדם כבוד אל, ע"י שאו מרום עיניכם[73] וראו מי ברא אלה, וכמ"ש במדרש תלים משל לגבור שנכנס למדינה מאבנא דהוא מתגושש בי[74] אתון ידעין גבורתו (ע' בד"ה חמשה קנינים[75]). כך השמים מספרים כבוד אל. אך באמת קאי על השמים העליונים שהם מספרים כבוד אל, ולע"ל יהי' גילוי בחי' שמים זה (והיינו בחי' שמים וארץ חדשים, שהם עומדים לפני גם עכשיו[76]. ואפ"ל דהנה הבריאה היא יש מאין ע"י בחי' המל' מלכותך מכ"ע[77], שע"ז נא' וישב ה' מלך לעולם[78], וכתי' מושב מלכים לכסא[79], והישיבה היא בבחי' אחוריים כו' כמ"ש מזה בד"ה פרה אדומה[80] אחכמה והיא רחוקה[81],

---

69) במדרש כונן פ"א: **נחלק לפרקים במהדורת ווילנא 1836. נדפס גם באוצר מדרשים אייזענשטיין ח"א ע' 283.**

70) שאתעדל"ת תפעול אתעדל"ע: **ראה גם לקמן ד"ה ראו כי ה' נתן לכם השבת ע' קפג. וש"נ.**

71) כי כאשר השמים החדשים: **ישעי' סו, כב.**

72) השמים מספרים כבוד אל: **תהלים יט, ב. ראה גם בסמוך הערה בד"ה חמשה קנינים. לקמן בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' רעח.**

73) שאו מרום עיניכם: **ישעי' מ, כו.**

74) במדרש תלים משל לגבור . . מתגושש בי': **ראה מדרש תהלים באבער שם ובהערה מד. בהערה שלאח"ז. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקסד. וש"נ.**

75) בד"ה חמשה קנינים: **אוה"ת שבועות ע' ר ואילך — ושם הד"ה הוא: להבין המשנה ששנו חכמים בלשון המשנה (אבות פ"ו) חמשה קנינים. סה"מ תרל"ו ח"ב ר"ע רסז ואילך.**

76) שמים וארץ חדשים . . גם עכשיו: **ראה ילקוט שמעוני ישעי' סו, כב — רמז תקיב. בראשית א, א — רמז ג (ירושלים תשל"ג ע' 7 הערה 39). ב"ר פ"א, יג.**

77) מלכותך מכ"ע: **תהלים קמה, יג.**

78) וישב ה' מלך לעולם: **תהלים כט, י. ראה גם לקו"ת בחוקותי מט, ב. שלח מא, ב.**

79) מושב מלכים לכסא: **פיוט מלך עליון, שחרית ליום ב' דר"ה. ראה איוב לו, ז.**

80) בד"ה פרה אדומה: **אולי הכוונה לד"ה להבין כללות ענין מצות פרה אדומה באוה"ת חוקת ע' תשפט ואילך.**

81) אחכמה והיא רחוקה: **קהלת ז, כג.**

ובד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו[82], ובד"ה על כן קראו לימים האלה פורים[83] כו', בענין התפילה שנק' אחור ובכ"ד. אבל השמים החדשים והארץ החדשה הם בבחי' לפני, בחי' פנים כו'). וזהו מ"ש ג"כ ולא יהי' לך עוד השמש לאור יומם, והי' לך הוי' לאור עולם[84], והיינו ג"כ כנ"ל שיהי' מאיר שרש השמש שהוא בחי' הוי' למטה כמו למעלה כנ"ל. והנה שרש המשכה שמעלמא דאתכסי' לעלמא דאתגלי' הוא מ"ש ויקרא הוי' הוי'[85], שיש ב' בחי' הוי', כי הנה פי' הוי' היינו שהוא מהווה[86], ויש ב' בחי' הוי' הא' הוא מה שהוא מהווה עלמין סתימין. והב' מה שהוא מהווה עלמין דאתגליין. וזהו ויקרא הוי' הוי', דהיינו להמשיך מבחי' הוי' הא' להוי' הב', וע' בזח"א ויצא דקנ"ח ע"ב.

(ד). ועדיין צ"ל למה תיקנו הברכות בבב"ש[5] דוקא ולא בב"ר. והענין הוא דהנה ב"ר הוא כנגד ה' עילאה, שהוא בינה עילאה, וב"ש הוא כנגד ה' תתאה[87] שהוא בחי' מל', ונק' בזהר שכינתא עילאה ושכינתא תתאה[88]. ולכך הי' חסר בבב"ש[89] ה' דברים[90] שהוא כנגד ה' עילאה, לפי שכל הה' דברים היו מבחי' ה' עילאה[91], כמו ארון ונבואה[92] כמארז"ל בספ"ק דיומא דכ"ב ע"ב[89]. ופי' שכינה הוא מלשון ושכנתי בתוכם[93] שהוא בחי' גילוי, והנה שכינתא תתאה הוא בחי' גילוי בעולמות התחתונים מלכותך מכ"ע[77], ושכינתא עילאה היינו שהוא בחי' גילוי במדות עליונות. ועפ"ז יובן מה שבב"ר לא היו צריכין לברכות כלל, לפי שברכה הוא רק המשכה מעלמא דאתכסי' לעלמא דאתגלי', אבל בב"ר שהי' בחי' ה' עילאה מאיר בה בחי' עלמא דאתכסי' גופא, ע"כ לא היו צריכים לברכות כלל (רק בהמ"ז שהיא מדאורייתא[9], ואפ"ל שזהו כדי שע"י שמדקדקים ע"ע עד כזית ועד כביצה[94], ע"ז

---

82) ובד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו: **לקו"ת פ' ראה יט, ב ואילך.**

83) ובד"ה על כן קראו לימים האלה פורים: **תו"א מג"א קכב, ג ואילך.**

84) ולא יהי' . . לאור עולם: **ישעי' ס, יט בדילוג. ושם: לא יהי'. ראה בסוף הספר במילואים.**

85) ויקרא הוי' הוי': **תשא לד, ו. ראה זהר הנסמן בסמוך בפנים. אד"ר נשא קלח, רע"א. תו"א בשלח סא, ד ואילך. סה"מ תרל"ח ע' נה. וש"נ. לקמן המשך וככה רפקכ"ג.**

86) הוי' היינו שהוא מהווה: **ראה זהר רע"מ פינחס רנז, סע"ב. פרדס שער עשר ולא תשע ש"א, פ"ט. שער עצמות וכלים שער ד, ספ"י. סה"מ תר"ם ח"א ע' קצח. וש"נ. סה"מ מלוקט ח"ד ע' כה [בהוצאה החדשה — ח"א ע' קמח] הערה 33.**

87) ב"ר . . ה' . . בינה . . וב"ש . . ה' תתאה: **ראה לקו"ת ר"ה נז, ג. וש"נ. לקמן מאמר ד"ה אלה תולדות נח רפ"ב.**

88) בינה . . מל' . . שכינתא עילאה ושכינתא תתאה: **ראה ת"ז בהקדמה א, ב.**

89) חסר בב"ש ה' . . בספ"ק דיומא דכ"ב ע"ב: **אוצ"ל: דכ"א, ע"ב.**

90) חסר בב"ש ה' דברים: **ראה גם לקו"ש כרך כו ע' 179.**

91) הה' דברים . . ה' עילאה: **ראה לקו"ת ר"ה שם.**

92) ונבואה: **כ"ה גם בסידור שער התקיעות ע' 486. שער האמונה ז, א. בלקו"ת שם: ונביאים. ביומא שם: ורוח הקודש. וראה רש"י שם.**

93) שכינה הוא מלשון ושכנתי בתוכם: **תרומה כה, ח. ראה תניא רפנ"ב.**

94) שמדקדקים . . עד כזית ועד כביצה: **ברכות כ, ב.**

נמשך שישא הוי' פניו[95] כמ"ש בלק"ת נשא בד"ה כה תברכו[96], שעי"ז נמשך מבחי' גבוה מאד, לכן גם בב"ר היו צריכים להמשכה זו כו'). אלא בב"ש שלא הי' מאיר רק ה' תתאה שהוא מקור לעלמא דאתגלי', ע"כ הוצרכו לתקן את הברכות, שלא יהי' בחי' יש ודבר נפרד לגמרי. ובאמת הי' החילוק ג"כ בנשמות, שבב"ר היו נשמות גבוהות[97], ובב"ש לא היו נשמות גבוהות כ"כ. כי יש ב' בחי' בנשמות, וכמ"ש וזרעתי את בנ"י זרע אדם וזרע בהמה[98], והנה עיקר החילוק שבין אדם לבהמה הוא בבחי' דעת, שבבהמה אין לה דעת רק במה שנוגע לחיותה[99] (היינו שתמשך אחר מאכלה ותשמור שלא תפול באחת הפחתים, ותירא מגערת אדם שלא יכה אותה וכדומה), אבל אדם יש בו דעת. וזהו שיש נשמות שנק' זרע אדם שיש להם דעת גדול באלקות, ויש נשמות שנק' בשם בהמה שאין להם דעת באלקות. והנה פי' דעת אין הפי' שאין להם דעת כלל, שהרי גם המלאכים נק' בשם בהמות וחיות[100], והיינו לפי שאין משיגים רק בחי' מקור החיות המחי' ומהווה אותם, שהוא בחי' עלמא דאתגלי' מלכותך מל' כ"ע, אבל למעלה מבחי' מל' אין להם השגה כלל, ע"כ נק' בשם בהמות (שזהו כמו הבהמה שאין לה דעת כ"א במה שנוגע לחיותה). וזהו החילוק שבין נשמות ג"כ, כי יש נשמות גבוהות מבחי' אצי' שנק' זרע אדם, שהי' להם דעת גדול באלקות, והי' אוא"ס שורה ומתגלה בנפשם להיות גילוי אמונה זו כאלו רואה, ע"כ לא היו צריכים בב"ר לברכות כלל. אבל בב"ש שלא היו הנשמות רק מבחי' זרע בהמה[101], דהיינו נשמות דבי"ע, שלא הי' להם דעת גדול באלקות. ולא הי' רק בבחי' אמונה, ע"כ הוצרכו לתקן את הברכות, דהיינו להמשיך דעת באמונה, כדי שיהי' חיזוק ותוקף באמונה שיהי' כאלו רואה ממש.

(ה). **ומעתה** יובן ג"כ נוסח הברכה שאומרי' ברוך אתה הוי', ברוך הוא המשכה[102] מבחי' אתה הוי' שהוא בחי' עלמא דאתכסי' (ולכאו' אתה הוא כמדבר לנוכח, שהוא בחי' גילוי, ואיך מפרשים א"ה[103] על עלמא דאתכסי'.

---

95) שישא הוי' פניו: **נשא ו, כו.**

96) בלק"ת נשא בד"ה כה תברכו: **כו, סע"א ואילך. כז, סע"ב ואילך.**

97) שבב"ר היו נשמות גבוהות: **ראה גם בסמוך בפנים. אוה"ת בראשית כרך ג ע' תקנג — סה"מ תרל"ח ע' קה. לקו"ת ואתחנן יא, ג — ראה סה"מ תרמ"א ע' קלז.**

98) וזרעתי את בנ"י זרע אדם וזרע בהמה: **ע"פ ירמי' לא, כו. וראה בסוף הספר במילואים.**

99) אדם . . דעת שבבהמה . . דעת . . לחיותה: **ראה גם לקמן מאמר ד"ה ויהי לי שור וחמור פ"ב. בח"ב המשך וככה פכ"ב. וש"נ.**

100) המלאכים נק' בשם בהמות וחיות: **יחזקאל א, י. ראה גם תניא רפל"ט. לקמן מאמר ד"ה ויהי לי שור וחמור פ"ב. פ"ג. בח"ב ד"ה באתי לגני.**

101) נשמות . . זרע אדם . . זרע בהמה: **ראה תו"א ר"פ משפטים. תו"ח שמות כת"י ע' תט ואילך. ע' תיג, ב. ע' תה ואילך. במהדורת אותיות מרובעות משפטים ח"ב רעז, א ואילך. רפ, א. רפא, ג ואילך. סה"מ תר"ם ח"א ע' תכא. וש"נ. לקמן ד"ה ויהי לי שור וחמור פ"ב. פ"ג.**

102) ברוך הוא המשכה: **ראה גם תו"א מקץ לז, ג. לקו"ת ואתחנן ב, א. סה"מ תרמ"א ע' כא. וש"נ.**

103) א"ה: **= אתה ה'.**

אך זהו כי עלמא עילאה הוא בינה[104], שהוא בחי' עלמא דאתכסי', ושרשה מש' הוי' דלעילא המהוה עלמין סתימין כמ"ש בזח"א ויצא דקנ"ח ע"ב הנ"ל. ונודע כי ביו"ד הוא חכ'[105] נברא[106] העוה"ב[107] בחי' בינה[108], והחכ' נק' אתה[109] כמ"ש כי אתה אבינו[110] כמ"ש בסידור[109] בפי' ברוך שאמר, שהחכ' נק' אתה ע"ש שהחכ' היא ראשית הגילוי באצי'), לבחי' מלך העולם מקור עלמא דאתגלי'. ובבחי' סדר ההשתלשלות המשכות הגילוי הוא מתחלה צ"ל נמשך בבחי' הוי' אלקינו, הוא גילוי אוא"ס ב"ה בנשמות להיות אלקינו ממש בבחי' ביטול. לפי ששרש נש"י הוא מבחי' פנימי' הכלים, ושרש המלאכים הוא מבחי' חיצוני' הכלים[111]. וזהו שארז"ל מיכאל טס את העולם בטיסה א' וגבריאל בשתים[112], ולא נתנו שיעור לנשמות (ומה שא' אלי' בארבע[113], היינו עם גופו שהי' גשם תחלה ונזדכך, אבל לנשמות אין להם שיעור כלל), לפי שהנשמות שרשן הוא למעלה מבחי' עולם, ואין העולם תופס מקום אצלם, ואינו שייך לומר באחת או בשתים. אבל מלאכים ששרשן מחיצוני' הכלים, וע"כ העולם תופס מקום אצלם, אלא שמיכאל די לו בטיסה אחת וגבריאל בשתים. וע"כ א"א להיות נמשך המשכה בבחי' מלך העולם, א"ל שיומשך תחלה בבחי' נש"י (וביאור הענין דהנה נש"י שרשם מפנימי' הכלים שקרובים לגבי האור, ושרש התהוות העולמות הוא מבחי' גרמוהי[114], שלפי פי' האריז"ל הוא בחי' הכלים[115]. ולכן המלאכים ששרשם מבחי' חיצוני' הכלים, העולם שנתהוה ג"כ מבחי' הכלים תופס מקום אצלם בהילוכם, ויש בזה חילוקי מדרגות מיכאל באחת וגבריאל בשתים. אבל נש"י ששרשם מפנימי' הכלים, שקרובים לגבי האור, והאור

---

104) עלמא עילאה הוא בינה: **ראה זהר בראשית לד, א. אור החמה ומק"מ שם. אוה"ת (יהל אור) ס"ע תטו ואילך.**

105) ביו"ד הוא חכ': **ראה זהר בראשית לא, א. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תשסד ובהנסמן במ"מ לשם.**

106) ביו"ד הוא חכ' נברא העוה"ב: **ראה גם מאמרי אדה"א בראשית ע' קנב; שערי אורה מא, א; תו"ח פקודי ח"ב תמג, ב ובהנסמן בהנ"ל. וראה גם לקמן ד"ה אלה תולדות נח פ"ד. פי"ג. לקמן בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' שי. בח"ב המשך וככה ספ"ה. וש"נ. שם בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תתלד.**

107) ביו"ד . . נברא העוה"ב: **ראה מנחות כט, ב. ב"ר פי"ב, י. סה"מ תרמ"א ע' קלד.**

108) העוה"ב בחי' בינה: **ראה אגה"ק ס"ה קז, רע"א: סכ"ט קמט, ב: בזוה"ק. לקו"ת במדבר ט, ד. וש"נ. סה"מ תרמ"ב ע' שלו. וש"נ.**

109) והחכ' נק' אתה . . בסידור: **שחרית לט, ג. ראה גם שערי אורה עט, א ובהערה 5.**

110) כי אתה אבינו: **ישעי' סג, טז.**

111) נש"י . . פנימי' . . המלאכים . . חיצוני' הכלים: **ראה ע"ח שער העיבורים שכ"ח, פ"א. שער פו"ח ש"מ, דרוש י. לקמן בח"ב המשך וככה פק"ב. וש"נ.**

112) מיכאל טס . . וגבריאל בשתים: **ראה ברכות ד, ב.**

113) אלי' בארבע: **ראה גם מאמר פסיעותיו של א"א שנדפס בכתבים חדשים להרח"ו — (ירושלים תשמ"ח) ע' כ סי' עא. תו"א בראשית ו, ב. סה"מ תרל"ח ע' צב. וש"נ.**

114) גרמוהי . . חיוהי: **ראה ת"ז בהקדמה ג, ב.**

115) גרמוהי . . האריז"ל . . הכלים: **ראה סה"מ תרמ"ג ע' עז: „כן פי' בע"ח ובאגה"ק ד"ה איהו וחיוהי" רס"כ. סה"מ תר"ם ח"א ע' מג. וש"נ. לקמן המשך אלה תולדות נח ספט"ז ובהנסמן שם. וראה גם בח"ב המשך וככה פע"ח.**

הוא בחי'[116] חיוהי[114], ולכן אין העולם תופס מקום כלל נגדם. וגם כי האור מצחצח חצי הכלי מבפנים[117], והגם כי גם האו"מ מצחצח חצי הכלי מבחוץ[118], האו"מ שוה בכולם גם בעולמות, אבל האו"פ הנה הוא מובדל. ולכן הגם כי גם הנשמות שרשם מכלים, מ"מ מאחר ששרשם מפנימי' הכלים, המצוחצחים מהאור פנימי המלובש בהם בבחי' פנימי' ולא בבחי' מקיף לבד, אין שיעור להילוכם, שהעולמות שהתהוותם מבחי' גרמוהי אינו תופס מקום כלל נגדם כו'. ועוי"ל דהנה הברכה הוא בחי' המשכה בפנימי', ולכן בהכרח שיקדימו תחלה ההמשכה בנש"י, ואח"כ בעולמות מטעם הנ"ל, שנש"י שרשם מפנימי' הכלים והעולמות מבחי' גרמוהי, והרי בחי' פנימי' הכלי קדמה לקבל האור חדש ושפע חדשה הנמשכת ע"י הברכה. ולכן מברכים תחילה ה' אלקינו שהוא ההמשכה בנש"י, ששרשם מבחי' פנימי' הכלים, ואח"כ מלך העולם שנמשך בכלליות הכלים בחי' גרמוהי שרש העולם כו').

(וא"ו). **והנה** כמו שהוא בברכות כן הוא בק"ש ג"כ, שז"ע מ"ש שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד[119]. כי הנה ד' רבתי דאחד[120] הוא מקור עלמא דאתגלי', שהוא בחי' ד' חיות[121] המרכבה[122], ד'[123] נהרות[124]. והנה פי' אחד היינו כמארז"ל תמליכהו בשמים ובארץ[125] ובד' רוחות העולם, והיינו שיהי' גם בהם בחי' ביטול. וע"כ כדי שיומשך לבחי' אחד צ"ל נמשך תחלה בבחי' נש"י, כמו למשל חיות הנפש בגוף א"א להתלבש בגוף בלי אמצעית הראש, רק תחלה נתלבש בראש ואח"כ מן הראש נתפשט לכל האברים, וע"כ נק' ישראל לי ראש[126]

116) והאור הוא בחי' חיוהי: ראה הערה שלפנ"ז.

117) האור מצחצח חצי הכלי מבפנים: ראה ע"ח שער השתל' הי"ס ש"ב, ענף ג. שער העקודים ש"ו, פ"ב.

118) האו"מ מצחצח חצי הכלי מבחוץ: ראה ע"ח שם. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' תצט. ח"ב ע' תתקלט ואילך — נוסח א. ובנוסח ב — ס"ע תתקלח ואילך. תו"ח פקודי תמט, ד ואילך.

119) שמע ישראל . . ה' אחד: ואתחנן ו, ד.

120) ד' רבתי דאחד: מסורה גדולה ואתחנן ו, ד וריש בראשית. זהר בהקדמה יב, א. פינחס רלו, ב.

121) ד' . . דאחד . . ד' חיות: ראה גם לקו"ת תצא לח, רע"ב.

122) ד' חיות המרכבה: ראה יחזקאל א, ה ואילך.

123) ד' חיות המרכבה ד' נהרות: ראה גם תו"א מג"א קטז, ד שכותב: שבזהר פ' ויצא פי' דארבעה ראשים הם ד' חיות המרכבה כדלעיל. באוה"ת לך ע' 166 מציין: בזח"א ויצא דקנ"ח א'. חוקת קפא, א ובמק"מ שם. ראה גם אור החמה שם. רא"ג באוה"ח ויצא שם. תו"א בראשית ו, ב.

124) ד' נהרות: בראשית ב, י ואילך.

125) תמליכהו בשמים ובארץ: ראה זהר רע"מ פינחס רכג, סע"ב ואילך. עקב ערב, א.

126) ישראל לי ראש: ראה פע"ח שער הלולב שכ"ט, פ"א. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' צה; שע"ת צד, ד הערה 26; סה"מ תרל"ח ע' קז.

ו) לכאורה, קטע זה נעתק בכללותו מאוה"ת לך ע' 168 ששם הובא זה בשינויים וכו', וגם שם נרשם תיבת כדלעיל. ואכן הובא זה באוה"ת לעיל שם ע' 166.

כנ"ל[127]. וזהו ג"כ כמו ענין הברכה, מתחילה הוי' אלקינו, ואח"כ מלך העולם. והנה הברכות ניתקנו על המצות דוקא, וזהו אשר קדשנו במצותיו, והוא נתינת טעם מאין להם הכח להמשיך ברכה והמשכה זו מעלמא דאתכסי' כנ"ל, זהו אשר קדשנו במצותיו. והנה פי' מצותיו הוא ל' צוותא[128] וחיבור, וענין מצותיו היינו כמשארז"ל הקב"ה מניח תפילין[129], הקב"ה מתעטף בציצית[130]. וארז"ל תפילין דמארי עלמא[131] מה כתי' בהו, ומי כעמך כישראל[132] כו', ומי גוי גדול[133] אשר לו אלקים קרובים אליו[134], ולכאו' אינו מובן מה שייך ומי גוי גדול לתפילין. אך הענין הוא דהנה עצמות אא"ס הוא למעלה אפי' מגדר חכמה, והחכמה מאין תמצא[135], שהוא רק הארה בעלמא מעצמותו. והנה כדי שיהי' התחברות אא"ס עם בחי' חכמה ומדות זהו בחי' תפילין, כי תפילין הוא ד' פרשיות שהוא בחי' ד' מוחין[136], קדש חכ' כו' (וזהו תפילין ל' התופל[137], מל' חיבור[138], בחי' התחברות אוא"ס עם ע"ס כו'). והנה כשנמשך אא"ס ב"ה לבחי' חכמה אזי ומי גוי גדול כו', לפי שלגבי עצמותו אינם תופסים מקום כלל נשמות ישראל ג"כ, וכמ"ש אם צדקת מה תתן לו[139], כי כחשיכה כאורה[140] כו' ויכולים הכל לקבל, וכמ"ש רם על כל גוים[141] כו'. רק כשנמשך בבחי' ח"ע אזי ומי כעמך כישראל, לפי שאין אא"ס שורה

---

127) כנ"ל: כן העתיק המעתיק כאן, מס' רב"א שבהערה 1. אבל בס' רב"א קשה להבחין בין תיבת כנ"ל לתיבת כו'. וכנראה שצ"ל: כו'.

128) מצותיו הוא ל' צוותא: ראה גם בסמוך בפנים. תלמידי רבנו יונה לברכות ו, א ד"ה לוא הקשבת למצותי. של"ה מס' יומא ד"ה תוכחת מוסר רלט, ב. או"ת צג, רע"ד. לקו"ת בחוקותי מה, ג. מז, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' קיב וע' קיט. תקס"ה ח"א ע' קסה. פרשיות התורה ח"ב ע' תרנט. סה"מ תרל"ח ע' קכג. סה"מ מלוקט ח"ג ע' עב [בהוצאה החדשה — ח"ג ע' נט]. ושי"נ.

129) הקב"ה מניח תפילין: ברכות ו, א. ראה גם תו"א מקץ לה, ב ואילך. סה"מ תרמ"ב ע' יח. ושי"נ. לקמן המשך אלה תולדות נח פ"ט. המשך ואלה תולדות יצחק פ"ח.

130) הקב"ה מתעטף בציצית: ראה ר"ה יז, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תסז. ושי"נ.

131) תפילין דמארי עלמא: ראה ברכות ו, א. סה"מ מלוקט ח"ב ע' פז [בהוצאה החדשה — ח"ד ע' רנז] בהערה.

132) ומי כעמך כישראל: שמו"ב ז, כג. בברכות שם, הובא הכתוב דהי"א יז, כא: ומי כעמך ישראל. הנוסח שבפנים הובא גם בלקו"ת שה"ש מה, א. אוה"ת במדבר ר"ע ח. סה"מ תרל"ח ע' רנו. ושי"נ. אבל ראה סה"מ תש"ח ע' 272 הערה ג.

133) ומי גוי גדול: ואתחנן ד, ח. ברכות שם.

134) אשר לו אלקים קרובים אליו: בברכות שם ליתא.

135) והחכמה מאין תמצא: איוב כח, יב.

136) תפילין . . ד' מוחין: ראה זהר ואתחנן רסב, א. פע"ח שער התפילין שער ד, פ"א ואילך. סידור שער התפילין ז, סע"א ואילך. סה"מ תרמ"ב ע' עח. ושי"נ.

137) תפילין ל' התופל: כלים פ"ג, מ"ה — ושם: הטופל כלי חרס. בדא"ח מובאים ב' הלשונות. ראה סה"מ תרל"ח ע' רמב. ושי"נ. תרל"ט ח"ב ס"ע תקפה. תר"ם ח"א ע' ש. ושי"נ.

138) תפילין ל' התופל מל' חיבור: ראה גם המשך תער"ב ח"א ע' תריח. תו"א מקץ לה, ב. תו"ח יתרו ח"ב רס, א. ושי"נ.

139) אם צדקת מה תתן לו: איוב לה, ז.

140) כחשיכה כאורה: תהלים קלט, יב. ראה לקו"ת צו יב, א — לקמן בח"ב המשך וככה פל"ח. סה"מ תר"ם ח"א ע' שו. ושי"נ.

141) רם על כל גוים: תהלים קיג, ד.

אלא בבחי' ביטול[142], ע"כ נש"י הם כלי לבחי' אא"ס, לפי שהם בטלים לאלקות[143] (וזהו דכתי' השקיפה ממעון קדשך מן השמים, וברך את עמך ישראל[144], דלכאו' מהו מן השמים דוקא. אלא כי שמים הוא ר"ת שם מים[145], מים הוא בחי' חכ'[146], והוא בחי' חכ' התורה, והתו' היא אצלינו, ולכן בבחי' זו אנו נתראים לפניו ית' לדבר חשוב, ולכן כשהשקפה היא מן השמים, אזי וברך את עמך ישראל דוקא כמ"ש מזה בת"א פ' מקץ בד"ה כי עמך מקו"ח[147]). וזהו ענין מצותיו שהוא ל' צוותא וחיבור, ע"ד לשון שארז"ל כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה[148], היינו להתחבר כו'. וצונו היינו שזה הכח ניתן לנש"י שיהיו ממשיכים אא"ס בבחי' חכ' ע"י מעשה המצות כו', לפי ששרש מעשה המצות שהוא בגשמי', הוא מעולם התהו שקדם לתיקון[149] דחכ', רק שנפל בשבירה, וע"כ מ"ה מברר ב"ן[150]. אך אח"כ כשמבררים בחי' ב"ן, אזי עולה לשרשו הקדום בשם ס"ג[151] שלמעלה משם מ"ה[152], ועי"ז ממשיכים אוא"ס בבחי' חכ'. וזהו אשר קדשנו במצותיו, שהוא נתינת טעם על הברכה, מאין להם הכח להמשיך ברכה, לז"א אשר קדשנו. דהנה אי' בילקוט פ' תשא רמז ת"ואו[153] ע"פ ויהי שם משה עם ה' ארבעים יום[154] וארבעים לילה, מהיכן ידע שהוא יום או לילה, הלא כתי' ועמי' שרי' נהורא[155]. ומשני כשהיו אומרים המלאכים קדוש ידע שהוא יום, וכשהיו אומרים ברוך ידע שהוא לילה. והנה כמו שיום אין ערוך ללילה, כמ"כ אין ערוך קדוש לברוך, והיינו כי קדוש הוא בכתר שהוא בחי' מובדל, וברוך הוא בחי' חכ', והוא בחי' יסוד אבא (כמ"ש[156]

142) אא"ס שורה . . ביטול: ראה תניא פ"ו.

143) לפי שהם בטלים לאלקות: בס' רב"א שבהערה 1 — לערך כאן, בצד הימני של העמוד, בהפסק קו לבין הנרשם בפנים, נרשם בגוכתי"ק כ"ק אדמו"ר מהר"ש: **מן השמי' וברך שבזה אנו נראים לדבר חשוב כי עמך מקו"ח.** וכנראה שזהו היסוד למה שנרשם בפנים בסמוך בהחצע"ג.

144) השקיפה . . עמך ישראל: תבוא כו, טו — ושם: את ישראל. ראה גם תו"א מקץ לה, ג. אוה"ת דברים כרך ו ע' ב'תרב.

145) שמים הוא ר"ת שם מים: ראה חגיגה יב, סע"א. רש"י בראשית א, ח.

146) מים הוא בחי' חכ': ראה גם תניא פ"ג. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' מה. תו"ח בשלח ח"א קמג, ב. וש"נ.

147) בת"א . . בד"ה כי עמך מקו"ח: לה, ג.

148) כל העולם . . לצוות לזה: ראה ברכות ו, סע"ב.

149) התהו שקדם לתיקון: ראה גם לקמן המשך אלה תולדות נח פי"ז. וש"נ.

150) מ"ה מברר ב"ן: ראה ע"ח שער טנת"א ש"ה, פ"א. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' ה. וש"נ. ח"ב ע' תקעג ואילך. ח"ד ע' א'ריג ואילך.

151) ב"ן . . עולה . . בשם ס"ג: ראה לקו"ת בחוקותי מז, ג. תו"ח וארא ח"א ע, ג. וש"נ.

152) ס"ג שלמעלה משם מ"ה: ראה ע"ח שער טנת"א ש"ה, פ"א. שער אנ"ך שי"ט, פ"ז. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' ה הערה ד"ה: שם.

153) בילקוט פ' תשא רמז ת"ואו: מובא גם לקמן בח"ב המשך וככה פקי"ז — סה"מ תרל"א ח"א ע' רצ. תרל"ח ע' טו. וש"נ. תרל"ט ח"א ע' קמו. ע' רנ. ע' רצו. וראה גם אוה"ת (יהל אור) תהלים ס"ע סב־סג. סה"ש תרפ"ח ע' 15.

154) ויהי שם משה עם ה' ארבעים יום: תשא לד, כח בהוספת תיבת: משה. ראה בסוף הספר במילואים.

155) ועמי' שרי' נהורא: דניאל ב, כב — ושם: ונהורא עמה שרא.

156) (כמ"ש: בגוכתי"ק לא נרשם סיום המוסגר.

בלק״ת פ׳ תזריע בד״ה קמפלגי במתיבתא דרקיע[157], שקדוש הוא בחי׳ כתר, וכנודע מענין קדוש יהי׳ גדל פרע שער ראשו[158] גבי נזיר. ואע״פ שלפעמים בחי׳ ת״ת דאצי׳ נק׳ קדוש, זהו להיות כי שרש הת״ת[159] הוא מבחי׳ כתר[160] (כי[161] הוא מקו האמצעי[159], ולכן מת״ת דאי׳ נעשה כתר לז״א[162], ומת״ת דז״א נעשה כתר לנוק׳[163], הרי כי הת״ת שייך לבחי׳ כתר. והיינו שעש״ז נק׳ הת״ת ג״כ קדוש, וע׳ ביאור דביום השמע״צ דתקע״ב[164] שם נת׳ שיש בת״ת הארה גדולה מע״ס[165] לכן מחבר חו״ג[166], וכן נת׳ בד״ה קמפלגי הנ״ל[167] (כמדומה לי שדרוש קמפלגי הי׳ ג״כ בשנת תקע״ב[168]). וזהו תרי״ג מצות דאורייתא[169] וז׳[170] דרבנן[171] הוא תר״ך[170] שהוא בחי׳ כתר[172] כו׳, כי שרש המצות הוא בכתר. וזהו נתינת טעם אשר קדשנו במצותיו שהוא בחי׳ קדש שלמעלה מבחי׳ ברוך, ע״כ יש להם הכח להמשיך בחי׳ ברכה והמשכה מעלמא דאתכסי׳ לעלמא דאתגלי׳. וע״כ המלאכים ג״כ מקדימים קדוש לברוך, לפי שא״א להמשיך בחי׳ ברוך מבחי׳ חכ׳, אם לא שיומשך מתחלה בבחי׳ חכ׳ מבחי׳ קדוש שהוא בחי׳ כתר, ולכך מקדימים קדוש לבחי׳ ברוך כנ״ל. וזהו ג״כ שאומרים אשר קדשנו במצותיו, וע״כ יכולים להמשיך בחי׳ ברכה והמשכה מעלמא דאתכסי׳ לעלמא דאתגלי׳ כו׳ (והיינו כי עלמא דאתגלי׳ הוא עלמא תתאה, בחי׳ מל׳ המהוה בי״ע, ושרשה מש׳ הוי׳ דס׳ השתל׳, אבל בחי׳ עלמא עילאה, היינו בינה, שרשה מש׳ הוי׳ דלעילא כנ״ל, וזהו בחי׳ ספר תורה

---

157) בלק״ת . . בד״ה קמפלגי במתיבתא דרקיע: **כב, ג. הבא בסמוך הוא ע״פ לשון הלקו״ת.**

158) קדוש יהי׳ גדל פרע שער ראשו: **נשא ו, ה. בלקו״ת כאן מציין: וע״ש בלק״ת — טעמי המצות נשא שם.**

159) הת״ת . . מקו האמצעי: **ראה השמטות לזח״א רנז, א.**

160) שרש הת״ת הוא מבחי׳ כתר: **ראה גם שערי אורה לר״י גיקטלייא שער ה (סג, ב). פרדס שער עשר ולא תשע ש״א, פ״ב. לקו״ת כאן. מאמרי אדה״ז הקצרים ע׳ תקעט.**

161) כי: **בגוכתי״ק לא נרשם סיום המוסגר.**

162) מת״ת דאי׳ נעשה כתר לז״א: **ראה ע״ח שער מוחין דצלם שכ״ג, רפ״ה ורפ״ז. מאמרי אדה״א דברים ח״ג ע׳ תתעג. וש״נ.**

163) ומת״ת דז״א נעשה כתר לנוק׳: **ראה ע״ח שער א״א שי״ג, פ״ז.**

164) ביאור דביום השמע״צ דתקע״ב: **ראה גם סידור שער הלולב רסב, א־ב. והוא משנת תקע״ב. וראה ג״כ אגה״ק סי״ב. והוא משנת תקס״ב — תניא ליקוט פירושים לשם ע׳ רלז.**

165) מע״ס: **אוצ״ל: מא״ס.**

166) מחבר חו״ג: **ראה זהר תרומה קעה, ב. תו״א נח יא, א.**

167) בד״ה קמפלגי הנ״ל: **כב, ג. כג, ג.**

168) כמדומה לי . . בשנת תקע״ב: **ראה מאמרי אדה״ז הנחות הר״פ ע׳ קנד: ס״ט יום ה׳ דשלשת ימי הגבלה בדרך. מאמרי אדה״ז תקס״ט (מהדורת תשס״ה) ע׳ קנז ואילך. וש״נ. (במהדורת תשמ״א, רשימת המאמרים ע׳ שמח).**

169) תרי״ג מצות דאורייתא: **ראה מכות כג, סע״ב. סה״מ תר״ם ח״ב ס״ע תפח. וש״נ.**

170) תרי״ג . . וז׳ . . תר״ך: **ראה כתר תורה הובא בתורת העולה להרמ״א ח״ג פל״ח (לב, א). של״ה יתרו שיו, א. מאו״א מערכת תר״ך סנ״ו. הנסמן במאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״א לע׳ שלח.**

171) וז׳ דרבנן: **ראה אגה״ק סכ״ט. הנסמן לקמן בח״ב המשך וככה פ״י.**

172) תר״ך . . כתר: **ראה פרדס שער מהות והנהגה ש״ח, פ״ג. הנסמן לקמן שם הערה ד״ה תר״ך עמודי אור.**

בינה[173]. וחו"ב הם תרדל"מ[174] לכן אלפים שנה, יום יום כו'[175] קדמה לעולם, היינו עלמא דאתגלי' שמתהוה מבחי' שכינתא תתאה, שמקבלת מש' הוי' דס' השתל' היינו ת"ת דז"א, שממנו נמשך כתר לנוק'. והברכה היא מן העולם, עלמא עילאה עלמא דאתכסי', היינו כמו שהי' בתורה שקדמה לעולם, שיומשך בעלמא דאתגלי' היינו עד העולם כו'. והכח מפני כי קדשנו במצותיו עצמו שהוא מקיים, שהם מבחי' קדש העליון, בחי' כתר, שמשם יומשך לע"ס שראשיתן הוא ברוך בחי' חכ' כמ"ש בלק"ת בד"ה קמפלגי במתיבתא דרקיע הנ"ל).

בס"ד פ' נח מה ששמעתי מפי כ"ק אדמו"ש שליט"א בליבאוויטש תרל"ז

אלה תולדות נח[1] נח איש צדיק תמים[2] כו', ואיתא בזהר נח דנ"ט ע"ב אלה בכל אתר פסל את הראשונים (ופי' הרמ"ז[3] שקאי על מ"ש בפ' בראשית דף ד' ע"ב ע"פ אלה תולדות השמי' והארץ בהבראם[4], אלה פסל תולדין דתהו מפני שלא הי' בהם יסוד הוא המ' הדר[5]. אבל בתיקון כתי' ונהר יוצא מעדן[6], שה"ס התלבשות יסודות דאו"א. וכן בכאן אלה תולדות פסל תולדות הנז' בפ' בראשית, עכ"ל. וקאי על עשרה דורות שמאדם ועד נח[7], הגם כי היו מעולם התיקון עכ"ז

---

173) ספר תורה בינה: **ראה גם לעיל ספ"ב. וש"נ.**

174) וחו"ב הם תרדל"מ: **ראה זהר בשלח נו, א. ויקרא ד, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שסו. וש"נ. תו"ח בראשית כא, ב ובהערה 8.**

175) יום יום כו': **תיבות אלו ניתוספו ממעל לשיטה.**

---

1) אלה תולדות נח: **מאמר זה מיוסד על מאמר ד"ה זה מכ"ק אדמו"ר הצ"צ שנמצא בבוך 1063 ע' ט. עם הוספות וכו'.**

לפ"א — ראה מאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' קעב וע' קפב ואילך. ביאוה"ז להצ"צ כרך א נח ע' יג ואילך. כרך ב נח ע' תרכח. אוה"ת נח ע' נו, ב ואילך. פלח הרמון נח ע' 52.

הנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב מדרוש זה, נדפסה לקמן ע' רפג, בכותרת: ש"פ נח ל"ז. המשך זה כולל כ פרקים, ונאמר בד' חלקים, והם: א) ד"ה זה שנאמר בפ' נח שכולל פרקים א־ה. ב) ד"ה אר"י אלמלא שמרו בפ' לך — פרקים ו־י. ג) ד"ה כל ישראל בפ' וירא — פרקים יא־יד. ד) ד"ה והנה כו' כל השונה הלכות בפ' ח"ש — פרקים טו־כ.

ראה עוד ע"ד המאמר ברשימת המאמרים שבסוף הספר. ומשם נעתקה גם הכותרת שמופיע כאן.

2) אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים: **נח ו, ט.**

3) ופי' הרמ"ז: **מקדש מלך לזהר שם ד"ה והרמ"ז כתב (ע' סב). הובא גם לקמן פי"א.**

4) אלה תולדות השמי' והארץ בהבראם: **בראשית ב, ד.**

5) יסוד הוא המ[לך] הדר: **ראה ע"ח סדר אצי' למהרח"ו ש"ג, פ"ב.**

6) ונהר יוצא מעדן: **בראשית ב, י.**

7) עשרה דורות שמאדם ועד נח: **אבות פ"ה, מ"ב. בראשית ה, א ואילך.**

פסל אותם כמו שפסל תולדין דתהו). וצ״ל מהו פסל את הראשונים. גם צ״ל מ״ש נח נח ב״פ. הענין הוא דהנה נח הוא ל׳ נייחא[8], שהוא בחי׳ נייחא ושביתה. ובזה יובן מה שנא׳ ב״פ נח, דהנה ארז״ל (שבת קי״ח ב) אלמלא משמרין ישראל[9] שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלין, שיש ב׳ בחי׳ שבת, שבת דמעלי שבתא ושבת דיומא[10]. שבתא שהוא כנגד זכור ושמור[11], זכור לדכורא ושמור לנוק׳[12], וע״כ כתי׳ ב״פ נח[13] ג״כ. אך להבין ענין ב׳ בחי׳ שבת אלו, הענין הוא דהנה אנו רואי׳ עד״מ באדם כשהוא עושה מלאכה[14], אזי הוא יורד ומשפיל את השכל והחכ׳ שלו בבחי׳ דבור ומעשה, שהיא ירידה והשפלה לגבי עצמות השכל כמו שהוא. אך אח״כ כשגומר את המעשה ומלאכה, אזי נעשה עליית השכל למקורו שהוא[15] בא לגבי עצמותו. והנה כשנעשה אח״כ עליית השכל עי״ז אח״כ נמשך בחי׳ המשכות התענוג שמתענג ממעשה זו. וכמ״כ יובן למעלה דכתי׳ כי ששת ימים עשה הוי׳[16], שנמשך ונתלבש החכ״ע בבחי׳ עשי׳ ודבור (שדבורו של הקב״ה חשיב מעשה[17]), כדי שיהי׳ מקור לעולמות, שהוא ירידה והשפלה לגבי עצמות החכ׳ כו׳. וזהו מ״ש בראשית ברא אלקי׳[18], והיינו כי כדי שיתהוה מאא״ס הבלתי בע״ג בתכלית, עולמות בבחי׳ גבול שאין ערוך כלל. כי בחי׳ ערך הוא עד״מ מה שיש בגדר מספר, כמו א׳ לגבי אלף אלפי׳, אף שהוא רחוק מאד אעפ״כ יש להם ערך זל״ז, שהוא חלק א׳ מאלף אלפי׳. אבל גבול לגבי בלתי בע״ג אין ערוך כלל וכלל, וכדי שיתהוה מאוא״ס הבלתי בע״ג עולמות בבחי׳ גבול ומדה, זהו ע״י ש׳ אלקי׳ שנתצמצם אוא״ס ואינו נמשך רק הארה בעלמא, ועי״ז נעשה מקור לעולמות. וזהו מ״ש בזהר על עש״מ לאו אורחא דמלכא לאשתעי במילין דהדיוטא[19], שעש״מ נק׳ רק מילין דהדיוטא לגבי הקב״ה (וע׳ מזה בלק״ת אחרי בד״ה כי ביום הזה יכפר,

8) נח הוא ל׳ נייחא: **ראה ב״ר פ״ל, ה. זהר בראשית נח, ב. תו״א נח ח, ג.**

9) אלמלא משמרין ישראל: **כ״ה גם בביאוה״ז ע׳ יג: פלח הרמון כאן. לקו״ת בשלח ב, ג. לקמן רפ״ו. ספ״י. לקמן בהנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ רפד. ע׳ רצא. באוה״ת נח ע׳ נז, א. לקו״ת בהר מא, א: אלמלי. ובכולם כבבוך 1063: שמרו — פרט ללקו״ת בהר. ראה תוד״ה אלמלא מגילה כא, א.**

10) שבת דמעלי שבתא ושבת דיומא: **זהר בהקדמה ה, ב.**

11) זכור ושמור: **יתרו כ, ח. ואתחנן ה, יב.**

12) זכור לדכורא ושמור לנוק׳: **נסמן לקמן ד״ה זכור את יום השבת בסופו.**

13) כתי׳ ב״פ נח: **ראה גם תו״א נח ח, ג. סה״מ מלוקט ח״ה ע׳ מז [בהוצאה החדשה — ח״א ע׳ רמ] ואילך.**

14) עד״מ באדם כשהוא עושה מלאכה: **ראה גם בהנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב הנסמן לעיל הע׳ 9. לקמן בח״ב המשך וככה פקל״ה.**

15) למקורו שהוא: **בבוך 1063: למקורו ושרשו דהיינו שהוא.**

16) כי ששת ימים עשה הוי׳: **יתרו כ, יא. תשא לא, יז.**

17) שדבורו של הקב״ה חשיב מעשה: **ראה ב״ר פמ״ד, כב. רש״י לך טו, יח. אוה״ת יתרו כרך ז ע׳ ב׳תשב ואילך. סה״מ תרס״ח ע׳ צט. וראה אוה״ת ר״ה ס״ע א׳תמג ואילך — נדפס גם בביאוה״ז להצ״צ כרך א ס״ע תי.**

18) בראשית ברא אלקי׳: **בראשית א, א.**

19) לאו אורחא . . במילין דהדיוטא: **ראה זהר בהעלותך קמט, ב. לקו״ת אחרי כה, ד. סידור שער התפלה יח, סע״ד. סה״מ תרמ״ב ע׳ לד. וש״נ.**

הראשון[20], לפי שעש"מ הם רק מבחי' הארה בעלמא שאינו נוגע אל עצמותו כלל, והוא בחי' ירידה והשפלה נגדו ית' כו' (ולכן[21] בבהמק"ד שבנה שלמה כתי' ולא יכלו הכהנים כו', כי מלא כבוד ה' את בית ה' (מ"א ח' י"א), הנה יעקב כשראה זאת בחלומו אמר מה נורא המקום הזה[22] אין זה כו', ות"א לית דין אתר הדיוט[23], כי מילין דהדיוטא זהו ע"מ שבכולם נא' ש' אלקי[24] כח הפועל[25] כו', והיינו כמו שנפרטו בדבור שדבורו של הקב"ה חשיב מעשה. אבל מקום בהמק"ד לית דין אתר הדיוט, לפי ששם מאיר ש' הוי' כמ"ש אכן יש הוי' במקום הזה[26]. ולהבין ענין ע"מ שנק' מילין דהדיוטא, יובן זה ממה שנת' במ"א[27] שכדי שיומשך ההשפעה מאצי' שהוא אלקות לבי"ע שכתי' בהם ומשם יפרד[28], ויש בהם עה"ד טו"ר (שעה"ד מתחיל מיצי'[29] כמ"ש במ"א), וכ"ש עוה"ז השפל והגשמי, מתצמצם ההשפעה ע"י מלאך מט"ט[30], ע' בלק"ת בשה"ש בד"ה מה יפו פעמיך בנעלים[31] בענין מלאך סנד"ל[30]. וזהו שארז"ל ע"פ נער הייתי גם זקנתי, שרו ש"ע אמרו[32], שהוא מלאך מט"ט[33] שנק' נער ע"ש הצמצום. ובזהר איתא שנק' הדיוט ע"ש כי

לערך כאן בצד הימיני של העמוד בהפסק קו:

. . ולקחתם א"א[א] .. צ)[ב] שז"ע . . בת[ג],

א) ולקחתם א"א: ד"ה ולקחתם אגודת אזוב. ראה אוה"ת בא כרך ז ע' ב'תרכד. סה"מ תרכ"ז ע' רטז. תרל"א ח"א ע' קמו. תרל"ה ח"א ע' קיז-קיח.

ב צ): כ"ז אינו ברור בצילום גוכתי"ק.

ג) בת: אות ב אינו ברור בהצילום.

---

20) בלק"ת אחרי . . הראשון: נסמן בהערה שלפנ"ז.

21) (ולכן: סיום המוסגר הוא לקמן רפ"ב ריש ע' יט.

22) מה נורא המקום הזה: ויצא כח, יז.

23) ות"א לית דין אתר הדיוט: ראה אוה"ת בא כרך ז ע' ב'תרכד. סה"מ תרל"ט ח"א ע' לד וע' לט ואילך. סה"מ מלוקט ח"ד ע' שלה [בהוצאה החדשה – ח"ד ע' קיג] ואילך.

24) ע"מ שבכולם נא' ש' אלקי': ראה גם תו"א יתרו סט, ד. לקו"ת שה"ש לב, א. סה"מ תרמ"ב ע' קנב. וש"נ.

25) אלקי' כח הפועל: ראה גם תו"א מג"א צו, ג. לקו"ת בחוקותי מט, ב.

26) אכן יש הוי' במקום הזה: ויצא כח, טז. ראה גם לקמן ד"ה ויגש רפ"ה.

27) שנת' במ"א: ראה הערה ב.

28) לבי"ע . . ומשם יפרד: בראשית ב, י. ראה גם תו"א בראשית ג, א.

29) שעה"ד מתחיל מיצי': ראה ע"ח שער מ"ן ומ"ד של"ט, ספ"א. רמ"ז ר"פ וישלח ד"ה ויצה"ט. מקדש מלך מקץ קצד, א ד"ה שבולים. מאו"א מערכת עץ הדעת סי"ז. לקו"ת במדבר ד, ב. שה"ש כה, ב.

30) מט"ט . . סנד"ל: ראה גם זהר הרקיע סבא משפטים צד, ב (נד, ב). קרוב לסופו (נז, ב). תו"א יתרו עב, ד. עג, ג. לקו"ת חוקת סד, ב. לק"ת שה"ש מד, ב.

31) בלק"ת בשה"ש בד"ה מה . . בנעלים: מג, ג־ד.

32) נער הייתי גם זקנתי שרו ש"ע אמרו: תהלים לז, כה. יבמות טז, ב.

33) שרו ש"ע . . מלאך מט"ט: ראה תוד"ה פסוק יבמות טז, ב; חולין ס, א. לקמן בח"ב המשך וככה פע"ד. פק"י. פקי"ג. פקט"ו. ביאוה"ז להצ"צ וישב כרך א ע' קכו. סה"מ תר"ם ח"א ע' ד. וש"נ.

הדיוט איהו לגבי מארי'[34]. ועד"ז יובן בענין ע"מ הגם שהם בחי' ומדריגה גבוה מאד נעלה, עכ"ז לגבי בחי' ש' הוי' נק' מילין דהדיוטא. ויובן זה עד"מ מאמר יהי רקיע בתוך[35] כו', ואיתא בזהר שזהו ע"ד קרומא דפסיק במעי דבר נש[36]. והרי אנו רואי' ריחוק הערך בין האיברי' שלמעלה מהפרסא להאיברי' שלמטה מן הפרסא, שהאיברי' שלמעלה מן הפרסא הם בתכלית הדקות והרוחניות והם איברי הנשימה, אבל שלמטה מן הפרסא הם הקרבים שהם מבררים את המאכל עד שיצא ממנו הצואה והפסולת. וזה נעשה ע"י הקרומא דפסיק, שע"י שמבדיל ביניהם נתרחקו זמ"ז בפעולתם כו'. ועד"ז בנמשל בענין מאמר יהי רקיע, שעד שלא נברה"ע היו מים במי'[37], פי' מים עליונים ומ"ת ביחד, שלא היו מים העליוני' בתכלית העילוי כ"כ, ומ"ת לא ירדו כ"כ. אבל ע"י רקיע המבדיל עי"ז נתעלו מ"ע להיות בתכלית העילוי, להיות כי מים מצמיחי' כל מיני תענוג[38], והוא בחי' השפעת התענוג רוחני דכתי' ונהר יוצא[6] מעדן[39] כו'. אבל מ"ת ירדו להיות מצמיחי' תענוגים גשמים המעורבים מעה"ד טו"ר דנוגה, וכ"ז נעשה ע"י רקיע המבדיל. וא"כ יובן מה שנק' מילין דהדיוטא לגבי ש' הוי', ע"ד שר העולם שנק' הדיוט לגבי מארי', כן ע"מ שדבורו של הקב"ה חשיב מעשה, הם בחי' פרטי המאמרות יהי רקיע כו', נק' מילין דהדיוטא לגבי ש' הוי' שקדוש ומובדל. וע"ד כהן הדיוט לגבי כה"ג, ולכן על מקום המקדש אמר יעקב שלית דין אתר הדיוט, שמקבל מע"מ לבד, כ"א שמאיר שם שם הוי', וכמ"ש הת"א אלהין דרעווא בי' מן קדם הוי'[40], וכמ"ש אכן יש הוי' במקום הזה כו'.

ב) **והנה** ב"ר וב"ש זהו כמו שבתא דמעלי שבתא ושבתא דיומא, שבב"ש הי' מאיר ה' תתאה, שזהו כענין שבתא דמעלי שבתא, ובב"ר הי' מאיר ה' עילאה[41], שהתגלות עתיק הוא בבינה[42]. וכמשל התענוג בשכל[43] שזהו כשמבינים השכל

---

34) מט"ט . . הדיוט איהו לגבי מארי': **ראה זהר רע"מ תצא רעו, א.**

35) יהי רקיע בתוך: **בראשית א, ו.**

36) בזהר . . קרומא דפסיק במעי דבר נש: **ראה זהר בראשית לב, ב. ראה גם מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' רנט. תקס"ב ח"א ע' פט. תקס"ה ח"א ע' ה ואילך. הקצרים ע' קט. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קנה ואילך. אוה"ת ואתחנן ע' קמו ואילך.**

37) שעד שלא נברה"ע היו מים במי': **ראה ב"ר פ"ה, ב. שער האמונה נג, ב הערה 16. לקמן בח"ב המשך וככה פנ"ב ובהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תתנא ואילך. סה"מ תר"ם ח"א ע' טו ואילך. וש"נ.**

38) מים מצמיחי' כל מיני תענוג: **תניא פ"א.**

39) התענוג . . ונהר יוצא מעדן: **ראה גם לקמן ע' קנז. בח"ב המשך וככה פנ"א. פנ"ב.**

40) הת"א אלהין דרעווא בי' מן קדם הוי': **ויצא כח, יז. ושם: אלהין אתר דרעוא.**

41) שבב"ש . . ה' תתאה . . ובב"ר . . עילאה: **ראה לקו"ת ר"ה נז, ג. וש"נ. לעיל מאמר ד"ה בראשית ברא רפ"ד.**

42) שהתגלות עתיק הוא בבינה: **ראה זהר קרח קעח, ב. לקמן פ"ג ואילך. לקמן בח"ב המשך וככה פי"א. פצ"ה. שם בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תשסג. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' ד. וש"נ. תו"ח לך פא, ב. ביאוה"ז להצ"צ אחרי כרך א ע' שסד.**

43) וכמשל התענוג בשכל: **ראה לקו"ת ר"ה נז, א. סידור שער התקיעות רמב, ג. שער הסוכות רנט, סע"א ואילך. לקמן פ"ג ואילך.**

דוקא אז מאיר בו התענוג, משא"כ כשהוא עדיין בבחי' ברק המבריק[44] לא יש בו עדיין הארת התענוג כמשי"ת. וה"ז כענין שבתא דיומא בחי' העונג הנמשך אחר ההעלאה. דהנה)[45] בשבת הוא עליות העולמות[46], דהיינו שמתעלה השכל לעצמות החכ' כו'. וזהו בבחי' שבת דמעלי שבתא שאז הוא בחי' עלי', והנה אח"כ נמשך המשכת התענוג שהוא בחי' שבת דיומא שבתא, שאז נמשך התגלות ע"י דא[47] הוא[48] סעודתא דע"ק[47]. וזהו מ"ש וירא את כל אשר עשה והנה טוב מאד[49], ויכולו השמים והארץ[50] כו', ויברך אלקי' את יום השביעי[51], דהיינו שבסוף וגמר המעשה שאז נעשה עלי' לעצמותו, אזי נמשך המשכת גילוי תענוג עליון כו'. (והנה[52] לכאו' צ"ל מהו שנק' שבת דמעלי שבתא בשם עלייה, ושבתא דיומא בשם המשכה, מה"ע עלייה והמשכה. הלא לית אתר פנוי מיני'[53], ונמצא למטה כמו למעלה, וכתי' את השמי' ואת הארץ אני מלא[54], אני קאי על בחי' אור א"ס בחי' עצומ"ה, וא"כ מה"ע עליי' והמשכה. אך ענין ההמשכה י"ל שיומשך מבחי' ההעלם לגילוי, כי ידוע הפי' מה שאני מלא זהו בהעלם[55], וענין ההמשכה הוא שיאיר בגילוי. ובשבת י"ל שז"ע משארז"ל במד"ר פי"א ע"פ ויברך אלקים את יום השביעי, ברכו במאור פניו של אדם[56], אינו דומה מאור פניו של אדם בחול למאור פניו של אדם בשבת[57]. והיינו לפי שנמשך הארת העונג בשבת מבחי' ההעלם לגילוי, עד שניכר

---

44) ברק המבריק: ראה גם בענין ברק המבריק לקמן רפ"ג. ראה בסוף הספר במילואים.

45) דהנה): התחלת המוסגר הוא לעיל ע' יז שורה ב'.

46) בשבת הוא עליות העולמות: ראה ע"ח שער פנימיות וחיצוניות ש"מ, דרוש ג. ח. טו. תו"ח בא ח"א קכז, א הערה 667.

47) דא הוא סעודתא דע"ק: ראה סידור אדה"ז סדר קידוש ליום שבת. זהר יתרו פח, א־ב. מאמרי אדה"א נ"ך ע' קמח. וש"נ. לקמן פ"י.

48) הוא: בבוך 1063 (ראה לעיל הערה 1): היא.

49) וירא את כל . . טוב מאד: בראשית א, לא. ושם: וירא אלקים.

50) ויכולו השמים והארץ: בראשית ב, א.

51) ויברך אלקי' את יום השביעי: בראשית ב, ג.

52) (והנה: סיום הסוגר הוא לקמן קרוב לסיום הפרק בע' כב).

53) לית אתר פנוי מיני': ראה ת"ז תנ"ז צא, ב. ת"ע קכב, ב. ס' האמונות והדעות לרס"ג מ"ב, פי"ג. תניא פכ"א ובמ"מ הגהות והע"ק לשם. לקו"ת בהר מא, א. שם ויקרא בהוספות נב, ג.

54) את השמי' ואת הארץ אני מלא: ירמי' כג, כד. ראה אגה"ק ס"ז. לקו"ת צו יא, סע"א. שלח מח, א. מסעי צד, ד. תו"א ח"ש טז, ב. ויקהל קיג, ד. לקמן פי"ט. בח"ב המשך וככה פצ"ב. פצ"ח.

55) שאני מלא זהו בהעלם: ראה תניא פמ"ח סח, א. לקו"ת אמור לד, ב. בהר מד, ב. שלח מח, א. לקמן פי"ט. המשך ואלה תולדות יצחק פ"ד. ד"ה ויגש רפ"ה. לקמן בח"ב המשך וככה פצ"ב.

56) במד"ר פי"א . . במאור פניו של אדם: סימן ב — ושם: באור . . קדשו . . לא דומה אור . . כל ימות השבת כמו שהוא דומה בשבת. ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פצ"ח. סה"מ תרל"ט ח"ב ע' תנח. ע' תרט־תרי. סה"מ תר"ם ח"א ע' צה. וש"נ. ולהעיר מסה"מ תרל"ב ח"א ע' א. ע' ד. תרל"א ח"א ע' קג.

57) אינו דומה מאור פניו . . בשבת: ראה בהערה שלפנ"ז.

גם במאור פניו של אדם. וזהו מה ששבת הוא פנים חדשות[58], ע״ש ההארה החדשה שנמשך מהעלם לגילוי כו׳. וזהו בחי׳ יאר הוי׳ פניו[59], בחי׳ הארת פנים דתרין תפוחין, ששם מאיר בחי׳ תיקון ואמת[60]. ובזה יובן ג״כ מה ששבת נק׳ חותם כמ״ש במד״ר ס״פ יו״ד שעשו לו טבעת מה היתה חסירה חותם, כך מה הי׳ העולם חסר שבת[61]. ונמצא כי שבת הוא החותם, והיינו מה שחותמו של הקב״ה אמת[62], שיומשך בחי׳ ואמת הוי׳ לעולם[63]. כי בע״מ נז׳ הכל ש׳ אלקי׳ ושבת הוא שבת להוי׳[64], ולכן אחר שבת נא׳ ביום עשות הוי׳ אלקי׳[65] כו׳, יאר הוי׳ פניו אליך, והיינו בחי׳ הארת פנים מתיקון ואמת בחי׳ פנים חדשות דשבת כו׳. אמנם ענין העלייה אינו מובן עדיין הלא לית אתר פנוי מיני׳, ונמצא למטה כמו למעלה ומהו שייך לשון עלייה, אך הענין* הוא כמ״ש במ״א בענין כורע בברוך וזוקף בשם[66], כי כורע היינו המשכה, וזוקף היינו העלאה. כי יש ב׳ בחי׳ בגילוי אלקות[67], הא׳ כמ״ש וירד הוי׳ על ה״ס[68], שהירידה הוא ענין המשכה למטה, ופי׳ למטה היינו במדריגה שנראה העולם למטה כמו שהוא בבחינתו ומדריגתו, רק שנמשך בו גילוי אלקות, כי הוא ית׳ כל יכול. ר״ל שהגם שהעולם עדיין לא הי׳ מזוכך, עכ״ז ירד ה׳ באש אוכלת לעיני כל בית ישראל[69]. אבל הבחי׳ הב׳ הוא מ״ש לע״ל עין בעין יראו[70], שהוא בחי׳ עלייה מלמטלמ״ע, ומלאה הארץ דיעה[71], שגם הארץ תשתנה ממהותה דעכשיו ותזדכך כ״כ עד שתמלא הארץ דיעה את הוי׳ כו׳ (וזהו

---

*) בגוכתי״ק לערך כאן בצד הימיני של העמוד בהפסק קו:
ל״תד בהר אש״תה פ״ד בין ש״חו

ד) ל״ת: הכוונה שהבא להלן בפנים הוא ע״פ לשון הלקו״ת.

ה) ל״ת בהר אש״ת: לקו״ת פ׳ בהר ד״ה את שבתותי תשמרו מב, ג.

ו) ש״ח: = שני חצאים. הכוונה שזה נמצא בלקו״ת בין שני חצאי עיגול.

---

58) ששבת הוא פנים חדשות: טור ושו״ע אבן העזר סס״ב, ס״ח. ראה גם לקמן בח״ב המשך וככה שם. סה״מ תרל״א ח״א ע׳ קג. תרל״ט ח״ב ע׳ תנח.

59) יאר הוי׳ פניו: נשא ו, כה.

60) הארת פנים דתרין תפוחין . . ואמת: ראה זהר אד״ר נשא קלא, א. קלג, ב. ע״ח שער א״א שי״ג, פ״ט. לקו״ת מסעי צג, א ואילך.

61) במד״ר ס״פ יו״ד . . חסר שבת: ב״ר. ראה גם לקמן בהנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ רפו. סה״מ תרכ״ז ע׳ שצט.

62) שחותמו של הקב״ה אמת: שבת נה, א.

63) ואמת הוי׳ לעולם: תהלים קיז, ב.

64) שבת להוי׳: יתרו כ, י. וראה בשלח טז, כג. ועוד.

65) ביום עשות הוי׳ אלקי׳: בראשית ב, ד.

66) כורע בברוך וזוקף בשם: ראה ברכות יב, סע״א. סידור שער תפלת ר״ה רלח, סע״ב ואילך. מאמרי אדה״ז אתהלך לאזניא ע׳ קלז ואילך. עט״ר שער ר״ה פי״ד.

67) ב׳ בחי׳ בגילוי אלקות: ראה גם לקמן ע׳ רלה ואילך. וש״נ.

68) וירד הוי׳ על ה״ס: יתרו יט, כ.

69) ירד ה׳ באש אוכלת . . בית ישראל: ע״פ משפטים כד, יז.

70) עין בעין יראו: ישעי׳ נב, ח.

71) ומלאה הארץ דיעה: ראה לקמן פי״ח. וש״נ.

מלמטלמ"ע, שמה שהוא עתה בחי' מטה במדריגה תתעלה להיות בחי' מעלה כו'). והוא כמשל ב' בנ"א[72], שהא' עומד במקום גבוה והב' במקום נמוך, שיש ב' אופנים באופן יחודם וחיבורם, אם שהעליון יורד למטה או שהתחתון עולה למעלה כו'. וכמו שהוא בשטח מעלה ומטה הגשמי, כן יובן בענין בחי' מעלה ומטה במדריגה ג"כ. שמלמעלמ"ט זהו שנמשך גילוי אלקות למטה, והמקבל הגילוי הוא בבחי' מטה במדריגה עדיין, וכמו הארץ בעת מ"ת שירד הוי' על ה"ס והארץ לא נזדככה עדיין. אבל מלמטלמ"ע הוא שתזדכך הארץ ותתעלה מהיותה בחי' מטה במדריגה, כ"א שתהי' מלאה דיעה את הוי' כו'. וז"ע כורע בברוך וזוקף בשם, כורע בברוך הוא כענין ההמשכה והירידה שהי' במ"ת שירד הוי' על ה"ס, וזוקף בשם הוא כענין העלייה דלע"ל, בחי' עין בעין שגם הארץ תזדכך עד שתמלא הארץ דיעה את הוי' (וע' מענין את הוי' ומהוי' בביאור ע"פ וירא ישראל[73] את היד הגדולה). ועד"ז יובן בשבת, שענין עליית העולמות דשבת דמעלי שבתא שהוא בחי' שבת להוי' ע"ד וזוקף בשם, וכגוונא דאינון מתייחדין לעילא באחד, אוף הכי איהי אתייחדת לתתא ברזא דאחד כו', ולכן וכל דיני' אתעברין[74] כו', וכנודע שבע"ש עם חשיכה מתפרד הרע מן הטוב דנוגה[75] כו', ולכן האכילה דשבת אינו מגשם כלל[76], כי זהו ע"ד צדיק אוכל לשובע נפשו[77], כמ"ש מזה בד"ה ראשי המטות (שלא נדפס)[78].

---

72) כמשל ב' בנ"א: מובא בכ"מ בדא"ח ומהם: לקמן פ"ז. ד"ה זכור כו' עמלק ע' רלו. ובהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' רפז. לקמן בח"ב המשך וככה פק"א. לקו"ת שבהערה ו כאן. מאמרי אדה"ז על ענינים ע' שפב. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' רסח ואילך. וש"נ. אוה"ת על ענינים ע' קנו. סה"מ תרכ"ז ע' תנד. סה"מ תר"ם ח"א ע' צט. וש"נ. תרפ"ב ע' רפו. וש"נ.

ראה שער הפסוקים להאריז"ל משלי ס"ט וז"ל: הנה שני מינים של השפעה הם, הא' היא, כאשר העליון משפיע אל התחתון. והשנית הוא, כאשר התחתון עולה עד העליון, לקבל השפע ממנו.

73) את הוי' ומהוי' . . וירא ישראל: נסמן לקמן ע' רכ הע' 139.

74) וכגוונא דאינון מתייחדין . . אתעברין: זהר תרומה קלה, א־ב — ושם: מתעברין. וכ"ה בסמוך בפנים.

75) שבע"ש עם חשיכה מתפרד . . דנוגה: ראה זהר תרומה קלה, ב. הובא בהמשך מים רבים תרל"ו פקס"ב. ויקהל רג, ב. פע"ח שער שבת שי"ח, פ"ג. תו"א תשא קיב, ד. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' שסא ואילך (נו"ש). ע' שסג ואילך (נו"א). סהמ"צ להצ"צ צ, א־ב. צג, א. ביאוה"ז להצ"צ ויקהל כרך ב' ע' תתמה. סה"מ תרל"ב ח"א ע' רל. ח"ב ע' תסב. תרל"ג ח"א ע' רלט. תרל"ט ח"ב ע' תעה. לקמן בהנחה הנ"ל. ושם: בשבת.

76) האכילה דשבת אינו מגשם כלל: ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' רעז בשם הע"ח. אמרי בינה שער הציצית צא, ד. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תקעו. וש"נ. קונטרסים ע' רמב. וש"נ. תו"ח לך צו, ב. ג. בא ח"א קכ, ג. קכז, א. בשלח רי, ד ובהערה 77. תצוה של, ד. לקמן בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב שם. סה"מ תרל"ב ח"ב ע' תכא. תרל"ח ע' שפ. תרל"ט ח"ב ע' תעז. ע' תרטז. ע' תרסט. תר"ם ח"א ע' תסג. המשך תער"ב ח"א ע' סט. לקוטי שיחות כרך לא ע' 247. וראה גם סה"מ תר"ם ח"א ע' לו.

77) צדיק אוכל לשובע נפשו: משלי יג, כה.

78) בד"ה ראשי המטות (שלא נדפס): ראה מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תרפח. סה"מ תר"ל ע' רטז. מובא גם בסה"מ תרל"ח ע' קסו. תר"ם ח"ב ע' תצח.

וזהו התחלת העלייה דשבת, כי הטו"ר דנוגה בהיותו מעורב, אז הטוב הוא נמוך במדריגה יותר הרבה מכמו אחר כך שנפרד הטוב בפ"ע. וראי' לזה ממ"ע לאחר ההבדלה, שהרי קודם ההבדלה שהיו מים במים אז המ"ע לא היו ג"כ בתכלית העילוי כ"כ, וע"י ההבדלה שהבדיל בין המים, ע"י נתעלו המ"ע להיות מצמיחי' כל מיני תענוג רוחני כנ"ל. ועד"ז יובן בענין טו"ר שבמאכל דנוגה, שבהיות הטוב מעורב עם הרע אז הטוב אינו כ"כ במדריגה, מכמו בע"ש עם חשיכה שכל דינין מתעברין, והטוב דנוגה מתעלה ונפרד מן הרע, אז מתעלה הטוב במעלה יותר מכמו שהי' קודם. ולפ"ז ענין הבירור דאכילה דחול, הגם שאוכל על טהרת הקדש[79], אינו דומה לאכילה דשבת. להיות כי בחול מעורב בנוג"ה טו"ר יחד, ואז אין הטוב במעלה כ"כ כמו שהוא בשבת, מפני שבע"ש נפרד הרע ממנו, ונשאר רק טוב לבד ואז הוא במעלה יותר עליונה כו'. ע"ד המ"ע כשנפרדו מן היותם מעורבים מים במים עם המ"ת כו'. וי"ל שזהו עוד מוכח במכש"כ ממים במים, שהרי מ"ת אינם רע ח"ו, כ"א שהם מצמיחי' בחי' התענוגים גשמיים, והרי יכול זה להפוך לאלקות, והיינו ע"י שיאכל אותם על טה"ק, שיאמר בכוחם אחד ואהבת כו' וילמוד לשמה, ויקיים מצוות מעשיות כו'. ועכ"ז ע"י ההבדלה נתעלו המ"ע בעילוי מאד נעלה, וכ"ש הטוב דנוגה שמעורב ברע, שאז הוא נמוך הרבה יותר מכמו עירוב המים במים, הנה ע"י הפרדו מן הרע מתעלה הטוב בעילוי מאד מאד. והגם כי לא יש כאן הבדלה בין הטוב לרע, עכ"ז יהי' איך שיהי' הרי נפרד הטוב מן הרע כו'. וגם י"ל שיש כאן הבדלה ג"כ, כי זה נכלל בכלל להבדיל בין הקדש דשבת, לחול[80] דששת ימי המעשה. ולכן האכילה דשבת כי קדש הוא בעצם, היא יותר נעלה מאכילה דחול גם כשאוכל על טה"ק כו', מפני עליית הטוב שבמאכל כו'. וזהו תחילת עליית השבת דמעלי שבתא, ושבתא דיומא היא בחי' המשכת הענג שאז נמשך התגלות בחי' ע"י, בחי' תענוג עליון כו')[81]. וזהו ענין ב' שבתות כהלכתן, דהיינו שבת של מעלי שבתא שהיא בחי' העלא' ממטה למעלה, ושבת דיומא שהוא בחי' המשכה מלמעלמ"ט כו'.

ג) (**והנה** כתי' וינחהו בג"ע[82], וארז"ל במד"ר ס"פ ט"ז[83] נתן לו מצות שבת כמד"א[84] וינח ביום השביעי[85], וגם וינחהו היא ל' נייחא[86] ושביתא, ולכאו' מהו שייך בחי' הג"ע לשבת, אמנם באמת ענין אחד הם. דהנה כתי') ונהר יוצא[6] להשקות[87] כו', דהנה ההפרש שבין מעין לנהר הוא, שהמעין נובע מהמקור ותחילת נביעתו

---

79) שאוכל על טהרת הקדש: ראה חגיגה יח, ב במשנה. סה"מ תרמ"ב ס"ע קצ ואילך. וש"נ. לקמן בהנחה הנ"ל.

80) להבדיל בין הקדש דשבת לחול: ראה גם לקמן בהנחה הנ"ל ובהנסמן שם.

81) כו'): התחלת המוסגר הוא לעיל ע' יט.

82) וינחהו בג"ע: בראשית ב, טו.

83) במד"ר ס"פ ט"ז: ב"ר פט"ז, ה. מובא גם בסה"מ תרמ"א ע' צא. וש"נ.

84) כמד"א: = כמה דאת אמר.

85) וינח ביום השביעי: יתרו כ, יא.

86) וינחהו היא ל' נייחא: ראה גם אוה"ת שלח ע' תסב.

87) יוצא להשקות: בבוך 1063 (ראה הערה 1): יוצא מעדן להשקות.

הוא בקיצור והעלם גדול, וכשהמעיין נמשך בנהר אזי נעשה התפשטות לאורך ורוחב ונק' רחובות הנהר. והנה ידוע שהחכ' נק' מעין[88], דהיינו שהחכ' היא רק בחי' נקודת השכל בבחי' ברק*[89] המבריק[44], שהוא רק הברקת השכל ואין בו התפשטות לאורך ורוחב, דהיינו שאינו משיג את השכל בבחי' השגה גמורה, רק שמבריק אצלו השכל ואינו יודע עדיין מה כו'. אך כשנמשך השכל בבחי' בינה, אזי נעשה התפשטות כו', שמשיג את השכל על בורי' ונק' רחובות הנהר[89]. והנה אנו רואי' שגילוי התענוג אינו מאיר כ"א בבינה דוקא, משא"כ בבחי' חכ' אינו מאיר עדיין גילוי התענוג עליון, לפי שבחכ' אינו משיג עדיין את השכל על בורי', ע"כ אינו מקבל תענוג מהשכל עדיין, אך בבינה שהיא רחובות הנהר שמשיג השכל על בורי' אזי מקבל תענוג מהשכל (וביאור[90] הענין* דהנה כתי' ועבד הלוי הוא[91], ופי' בזח"ג קרח דקע"ח[92] הוא דא עתיקא, שהתגלות עתיק הוא בבינה דוקא, ולא בחכמה, כי החכ' נק' עדן[93] ואין שם התגלות עתיק. ופי' עתיק הוא מקור התענוגים[94], והתענוג הוא למעלה מן החכמה[95]. ובחכמה עצמה, שכל ענין החכ' היא בחי' נקודה עדיין כמו ברק המבריק, לא בא התענוג לידי גילוי כ"א ע"י בינה

---

*) בגוכתי"ק לערך כאן בצד הימיני של העמוד בהפסק קו כתוב כאן (והכוונה שהבא להלן בפנים הוא ע"פ לשון התו"א):

ת"א ל"ל דיט"א[ז]

ז) ת"א ל"ל דיט"א: **תו"א לך לך דף יט ע"א מהדורת קאפוסט תקצ"ז. בתו"א מהדורת קה"ת הוא בדף יא, ב בסופו.**

---

88) שהחכ' נק' מעין: **ראה קונטרס ומעין מאמר כ"ז, רפ"ב: בס' קהלת יעקב בשם הרע"מ. זהר בא מב, ב. תו"ח לך פא, ב ובהערה 9. שער האמונה צ, א הערה 12. דרושים שבהערה הבאה.**

*89) שהחכ' . . ברק המבריק: **ראה תו"א בראשית ו, א.**

89) בינה . . רחובות הנהר: **וישלח לו, ז. ראה זהר אד"ר נשא קמב, א. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תרט ואילך (נו"ש). סידור שער בהמ"ז קד, א. לקמן בח"ב המשך וככה פכ"ו.**

90) (וביאור: **סיום המוסגר הוא לקמן בפ"ד ריש ע' כז.**

91) ועבד הלוי הוא: **קרח יח, כג.**

92) דקע"ח: **ע"ב.**

93) החכ' נק' עדן: **ראה זהר אד"ז האזינו רצ, א. ב. ויחי רמז, ב. יתרו צ, א. פרדס שעה"כ שכ"ג, פט"ז מערכת עדן. עסיס רמונים שם. מאו"א מערכת עדן סי"א וביאיר נתיב שם. אגה"ק ס"ה קז, א. סי"ז קכה, ב. תו"ח בשלח ח"א קמא, ב ובהערה 98. לקמן המשך ואלה תולדות יצחק פ"ב. ד"ה ויגש פ"ב. לקמן בח"ב המשך וככה פקל"א.**

94) עתיק הוא מקור התענוגים: **ראה (בנוסף לתו"א לך יא, ב כאן) לקו"ת בשלח א, ג. ביאוה"ז להצ"צ כרך א ע' טו.**

95) והתענוג הוא למעלה מן החכמה: **ראה ספר יצירה פ"ב, מ"ד. (בנוסף לתו"א לך יא, סע"ב כאן) לקו"ת ויקרא בהוספות נג, ד. מאמרי אדה"ז תקס"ו ח"ב ע' תשלו. אוה"ת (יהל אור) תהלים ר"ע תסו.**

נקודה בהיכלא (ע' בלק"ת בד"ה ראה[96] אנכי נותן). וזהו נקבה תסובב גבר[97], שמקבל הארת עתיקא, והענין הוא שלהיות התפשטות וירידות המדריגות הוא דוקא ע"י בחי' ומדריגה יותר עליונה, וכמ"ש בת"א בד"ה והבדילה הפרוכת[98] בענין החשמל שמלביש לזו"נ[99], שהוא אצלן בחי' חיצוניות, ואעפ"כ שרשו גבוה מהן שהוא הוא מהבינה. והוא כמו המשל שהוא לבוש להנמשל, והיינו שצירופי אותיות המשל הם גשמי' נגד הנמשל. וגם ענין לבוש זר, כמו ראה חיים עם אשה אשר אהבת[100], שקאי על חכמת התורה שהוא ענין זר ולבוש גשמי. ועכ"ז שרש המשל גבוה מאד[101] נעלה, שאין כל אדם יכול לומר משלים, כ"א משלי שלמה[102] דוקא, להיות דכתי' בי' ויחכם מכל[103] האדם*. וכן על ר' מאיר אמרו בגמ' שהי' דורש תלתא מתלי[104], והיינו לפי שהי' מנהיר עיני חכמים[105] בהלכה, ולכן אמרו משמת ר"מ בטלו מושלי משלים[106]. והיינו כי מי ששכלו ג"כ הוא שכל גבוה יותר

---

*) בריש הע', בצד השמאלי של העמוד, בהיפך הע' מלמעלה למטה, ללא ציון מקומו בפנים:

להעיר מענין ויתן ה' חכמה לשלמה[ח] שענין נתינה זו גבוה מאד שנותן לו בחח[ט] ולא בהשגה לבד.

ח) ויתן ה' חכמה לשלמה: **מל"א ה, ט. ושם: אלקים. ראה ילקוט שמעוני מל"א ג, ט — רמז קעג. תו"ח בראשית לב, ג. וראה לקמן פ"ד הערה 118.**

ט) בחח: **כ"ה בצילום גוכתי"ק.**

---

96) נקודה בהיכלא . . בלק"ת בד"ה ראה: **פ' ראה יח, ב. וש"נ. ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פע"ו.**

97) נקבה תסובב גבר: **ירמי' לא, כא. תו"א לך יא, רע"ג כאן.**

98) בת"א בד"ה והבדילה הפרוכת: **לך יב, ד.**

99) החשמל שמלביש לזו"נ: **ראה ע"ח שער כללות דרושי אבי"ע שמ"ב, פי"ג. תו"א לך יב, ג ואילך. הנסמן בתו"ח נח נח, א.**

100) ראה חיים עם אשה אשר אהבת: **קהלת ט, ט. ראה קדושין ל, ב. קה"ר וזוטא עה"פ שם.**

101) שרש המשל גבוה מאד: **ראה גם לקמן ד"ה יפה שעה א' פ"ג ובהנסמן בריש המאמר שם. בח"ב המשך וככה רפס"ב. תו"א לך יא, ג. יב. ד. לקו"ת ויקרא בהוספות נד, ג. סה"מ תרכ"ח ע' נה.**

102) משלי שלמה: **משלי א, א.**

103) ויחכם מכל האדם: **מל"א ה, יא.**

104) ר' מאיר . . דורש תלתא מתלי: **סנהדרין לח, סע"ב. ראה תו"א לך יב, ד. מג"א צא, ג. מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' סו. תקס"ח ח"א ר"ע שצד. לקו"ש כרך ט ע' 202 ואילך.**

105) ר' מאיר . . מנהיר עיני חכמים: **ראה ערובין יג, ב. תו"א מג"א שם. סה"מ תר"ם ח"א ע' צה. וש"נ.**

106) משמת ר"מ בטלו מושלי משלים: **סוטה מט, א (במשנה). ראה גם תו"א לך יב, ד. מג"א צח, ג. לקו"ת ויקרא בהוספות נד, ג. תצא לז, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' סו. סידור שער המילה קמז, סע"ד ואילך. סהמ"צ להצ"צ ז, א. קה, סע"א ואילך. קכח, ב. סה"מ תרכ"ט כת"י ע' קצ. במהדורת אותיות מרובעות ע' קעו.**

יכול לצמצם שכלו במשל, שיהי' מכוון נגד הנמשל ממש. משא"כ מי שאין לו שכל גבוה כ"כ, די לו במה שיבין השכל כאשר הוא, ואם יאמר משל לא יהי' המכוון אמיתי כו'. ועד"ז יובן בענין החשמל דבינה שנעשה לבוש לזו"נ, שאם[107] היותו בחי' חיצוניות היינו בחי' לבוש לזו"נ, עכ"ז שרשו מהבינה דוקא שלמעלה הרבה מזו"נ. וכנודע ממ"ש במ"א מענין ההפרש בין מוחין למדות[108] כו', אלא שזהו ע"ד המשל שהוא לבוש, ושרשו מבחי' החכם היותר נעלה דוקא. ועד"ז יובן ג"כ בבחי' התפשטות הנהר דבינה, הגם כי הנהר נמשך מן המעיין, עכ"ז נהרא מכיפי' מברך[109] פי' מכיפי' ממקורו ושרשו היינו שרש ומקור המעיין[110]. ונודע כי החכ' שנק' מעיין הוא בחי' יו"ד של ש' הוי', וההי"א ראשונה הוא בחי' בינה[111], ואיתא בס' הקבלה בענין כתיבת ש' הוי', שכתיבת הה"א ראשונה צריכי' לעשות תחילה יו"ד[112], ואח"כ ממשיכי' מהיו"ד רוחב הה"א. והיינו כמו הנהר שנמשכת מהמעיין, עכ"ז שתברך הנהר זהו מכיפא פי' ממקורא ושרש המעיין. כי הקוץ התחתון שביו"ד הוא שרש הה"א, ובקוץ התחתון יש מבחי' קוץ העליון שלמעלה מן עצם החכ', והיינו בחי' האין שממנו תמצא החכמה[113]. וזהו כוונת הזהר הוא דא עתיקא בחי' קוש"י, בחי' קוץ העליון. וע' מענין אין זה באדר"ז דרפ"ח ע"ב ובגין כך ע"ק אקרי אין כו', ועמ"ש ע"ז במבוא שערים שער ג' ח"ב פרק יו"ד שביאר שזהו בחי' רישא תנינא, וע' בזח"ג שלח דקנ"ח ב' ע"פ היש בה עץ אם אין[114], ובפי' הרמ"ז שם במ"ש והוא הנק' אין כו'.

ד) **ולהבין** זה היטב[115], הענין הוא כמו שאנו רואי' שהחכם אף שיודע דבר חכמה בעצמו, אעפ"כ אינו יכול להעביר החכמה ההיא לזולתו, עד שקודם שהוא מסביר צריך לקשר דעתו בחוזק ולהתיישב היטב. והיינו להעלות כלי שכלו לבחי' משכיל מקור החכ', עד שיומשך לו איך ומה שיוכל להסביר ולהשתלשל בדברים תחתוני' ולהלבישם במשל, דהיינו שיהי' יכול למצוא דבר החכמה ההיא גם בדברים תחתוני'. כי לזה צריך חכם גדול ביותר שיוכל להלביש חכמתו גם בדברי' תחתוני' שלמטה ממנו, וכנ"ל בענין משלי שלמה[102], ומתלי[104] דר' מאיר. רק שר"מ הי' אומר ג' מאות משלי'[116], ושלמה אמר שלשת

107) שאם: כ"ה בכ"מ — ראה גם סה"מ תרל"ח ע' ה. וש"נ. תרמ"א ע' תקכה.

108) ההפרש בין מוחין למדות: ראה גם סה"מ תרל"ח ע' שע. וש"נ.

109) נהרא מכיפי' מברך: שבת סה, ב. וש"נ.

110) נהרא מכיפי' . . שרש ומקור המעיין: ראה גם לקמן בהנחה ע' רפט.

111) החכ' . . יו"ד . . וההי"א . . בינה: ראה זהר רע"מ ויקרא יז, א. תו"ח ויצא קסז, ג הערה 38.

112) בס' הקבלה . . הה"א . . יו"ד: ראה משנת חסידים מסכת תקון תפילין פ"ב, מ"ד. תו"א תצוה פג, ב. סה"מ תרמ"ב ע' רמא. וש"נ.

113) האין שממנו תמצא החכמה: ראה גם לקמן פי"ח ובהערה ד"ה והחכמה מאין תמצא.

114) היש בה עץ אם אין: שלח יג, כ. ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פס"ה.

115) ולהבין זה היטב: ראה תו"א לך יא, ג.

116) שר"מ . . ג' מאות משלי': סנהדרין לח, סע"ב. ראה אוה"ת ישעי' כרך ג ע' א'רכב. ראה לעיל פ"ג הערה 104.

אלפים משל[117], כי שלמה ברוב בינתו הי׳ יכול למצוא שלשת אלפים משל היינו שלשת אלפים מדריגות שלמטה ממנו, שגם שם הי׳ יכול למצוא ולהראות אותו דבר חכמה בעצמה שהי׳ יודע. והיינו מפני ה׳ נתן חכ׳ לשלמה[118], שנתן לו במתנה בחי׳ חכ׳ תתאה[119] המהוה בי״ע, ולכן הי׳ יכול לומר ג׳ אלפים משל נגד ג׳ עולמות בי״ע. שבכל עולם יש ע״ס וכלולי׳ יו״ד מיו״ד הוא מאה, ויו״ד מיו״ד הוא אלף, כמ״ש בת״א בסוף ביאור מזוזה מימין[120], וע׳ בפ׳ יתרו בד״ה מראיהם ומעשיהם[121] מענין ונוצר חסד לאלפי׳. וכמו שהוא בבחי׳ הירידה והמשכה, כ״ה בענין בחי׳ ההתפשטות אורך ורוחב דה״א ראשונה דש׳ הוי׳ (שבאמת זהו ג״כ ירידה והמשכה, שהרי החכ׳ אינו מושג עדיין, ונק׳ אין, והבינה היא בחי׳ השגה ונק׳ יש[122] כו׳). ולכן כשנצרך להשתלשל המדריגה שתהי׳ ההתבוננות בהרחבה, צריך שיהי׳ מן מקור עליון הגבוה ביותר מבחי׳ חכמה, ואז יכול להיות התגלות בינה. אבל מן חכמה עצמה אין יכול לירד ולהשתלשל ממנה בחי׳ בינה, רק שרש בינה והתגלותה הוא התגלות עתיק בה, וע״י נשתלשלה ונתגלה בהרחבה. ולכן כאשר מבינים השכל בהרחבה, אז הוא מתמלא תענוג מהשכל, מפני כי פעולת ההרחבה וההבנה הוא הענג עצמו. ולכן כשמבינים השכל נמצא ומתגלה התענוג הפועל כו׳. ומשארז״ל ביו״ד חכ׳ נברא העוה״ב בינה[123], זהו מקוץ התחתון דיו״ד ששרשו מקוץ העליון קוש״י. וע׳ בזח״ג ויקרא ד״י ע״ב ודי״א ע״ב, ובמק״ם[124] שם בשם הרח״ו בענין תלת פרצופי׳ דיו״ד, וכמ״ש לעיל ספ״ג ג׳[125] מענין אין. וע׳ במאה״ז נח תקס״ז בהג״ה ראשונה[126] פי׳ ביו״ד יסו״א נברא העוה״ב היינו כמ״ש המק״מ[124] ד״י ודי״א בפ׳ ויקרא הנ״ל שיסו״א הוא דעת דזעיר קוץ התחתון דיו״ד, ע״ש. ועפ״ה הקדמה זו יובן ענין ענג הנפלא שבג״ע, שכדאי כל יסורי גיהנם בכדי לבא לבחי׳ ג״ע, כמארז״ל מוטב דלידייני׳ וליתי[127] לעלמא דאתי, שי״ל שזהו גם בשביל ג״ע התחתון[128], וכ״ש לבחי׳ ג״ע עליון. וידוע שיסורי איוב ע׳ שנה[129]

---

117) ושלמה אמר שלשת אלפים משל: **מל״א ה, יב. ראה תו״ח וארא ח״א פג, ב. וש״נ. וראה גם סה״מ תרל״ח ע׳ רכח. וש״נ.**

118) ה׳ נתן חכ׳ לשלמה: **מל״א ה, כו. וראה לעיל הערה יא.**

119) לשלמה שנתן לו במתנה בחי׳ חכ׳ תתאה: **ראה גם לקמן בהנחה הנ״ל ע׳ רפט ובהנסמן שם.**

120) ג׳ אלפים . . מזוזה מימין: **תו״א מקץ מג, סע״ב.**

121) בפ׳ יתרו בד״ה מראיהם ומעשיהם: **תו״א סט, ג.**

122) החכ׳ . . אין והבינה . . יש: **ראה גם לקמן בהנחה שם ובהנסמן שם.**

123) ביו״ד חכ׳ נברא העוה״ב בינה: **נסמן לעיל מאמר ד״ה בראשית ברא פ״ה.**

124) ובמק״ם . . המק״מ: **כ״ה בגוכתי״ק.**

125) ג׳: **כ״ה בצילום גוכתי״ק.**

126) במאה״ז נח תקס״ז בהג״ה ראשונה: **ביאוה״ז להצ״צ כרך א נח ע׳ יב.**

127) מוטב דלידייני׳ וליתי: **חגיגה טו, ב. ראה לקו״ת בשלח א, ד. ויקרא בהוספות נב, ב. מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״ב ע׳ תערב ובהנסמן במ״מ לשם.**

128) שי״ל . . בשביל ג״ע התחתון: **השווה לקמן בח״ב המשך וככה פ״ה. וש״נ.**

129) שיסורי איוב ע׳ שנה . . מן הגיהנם: **הקדמת הרמב״ן לאיוב הובא באגה״ת פי״ב.**

אינו כדאי נגד שעה א'[130] מן[129] הגיהנם[131], שכ"ז הוא בשביל ענג הנפלא שבג"ע. והענג יורד ונמשך בג"ע ע"י הנהר דוקא היוצא מעדן כמ"ש)[132] ונהר יוצא מעדן[6] להשקות את הגן. דהנה ג"ע הוא בחי' השגת אלקו' שמשיגי' שם אלקי', וזהו מ"ש בג"ע ויטע הוי' אלקי' שם מלא[133], כי בבריאת העולמות נא' רק ש' אלקי' וכמ"ש בראשית ברא אלקי'[18]. אך בג"ע נא' ויטע הוי' אלקי' שם מלא, והיינו לפי שבג"ע הוא גילוי ש' הוי', שמשיגי' את בחי' ש' הוי'. וע"כ נא' בג"ע ונהר יוצא מעדן, שהוא בחי' רחובות הנהר לפי שמשיגי' שם אלקו' בבחי' הבנה והשגה כו'. ולפי ששם הוא מאיר גילוי ש' הוי' בבחי' השגה כו', ע"כ מאיר שם בחי' גילוי התענוג כו', וכמשארז"ל יושבין ונהנין מזיו השכינה[134] בבחי' תענוג. וזהו מ"ש בג"ע ויניחהו בג"ע[82], שהוא ל' נייחא[86] ושביתה בחי' המשכת התענוג, וע"כ ארז"ל ע"פ ויניחהו בג"ע שמצות שבת מסר לו, לפי שבחי' הגילוי שמאיר בג"ע עם שבת הוא בחי' א'. וע"כ נא' בשבת וקראת לשבת ענג[135], ענג הוא ר"ת עדן נהר גן[136], שהוא בחי' נהר היוצא מעדן להשקות את הגן כו'.

ה) **וביאור** ענין שייכות הג"ע לשבת, דהנה ארז"ל בירושלמי ספ"ג דנדרי' וכ"ה במד"ר בשלח ס"פ ד"ה, מצינו בתורה ובנביאי' ובכתובי' שהשבת שקולה כנגד כל המצות, ולכן נא' מצוות שבת מלא בשני ואווין (בנחמי' סי' ט' י"ד) ואת שבת קדשך להם הודעת[137] ומצוות כו', להודיעך

המשך תער"ב ח"א ע' תקכז.

ברמב"ן שם — כתבי הרמב"ן ח"א ע' כג: והנה אם יאבד האל מגופו בעה"ז כל הטובה אשר נהיתה בעולם ויהיה נדון בייסוריו של איוב כל ימיו, טוב לו משיענש בנפשו להיות נדון בעולם הנשמות בייסורי גיהנם.

130) שעה א': בסהמ"צ להצ"צ א, ב נראה שמפרש שעה כפשוטו וע"ש החשבון. במאמרי אדה"ז תקס"ג ח"ב ע' תקד רגע א'.

131) הגיהנם: בסהמ"צ שם: ומשפט רשעים בגיהנם י"ב חדש. ראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תערב: כדאי כל יסורי גהינם י"ב חדש ויותר. אוה"ת חוקת מהדורת תשנ"ח בהוספות ע' 2 — אבל דרוש זה אינו לרבותינו.

132) כמ"ש): התחלת המוסגר הוא לעיל בפ"ג ע' כג.

133) ויטע הוי' אלקי' שם מלא: בראשית ב, ח. ב"ר פט"ו, א. זהר אד"ר נשא קלח, ב. ראה גם אוה"ת בראשית כרך ג ע' 1058. לקמן בח"ב המשך וככה פנ"ט. ספקי"ז. שם בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תתסט.

134) יושבין ונהנין מזיו השכינה: ראה ברכות יז, א. ובשם הזהר לקמן פ"ה. פ"ט. לקמן בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' רצב.

135) וקראת לשבת ענג: ישעי' נח, יג.

136) ענג הוא ר"ת עדן נהר גן: ת"ז תנ"ה פח, ב. ראה גם לקו"ת צו יב, א.

137) ואת שבת קדשך להם הודעת: בנחמי' שם: הודעת להם — ראה לקו"ת תזריע כא, א. הנוסח בפנים ע"פ מוסף לשר"ח.

ששקולה כנגד כל מצוותיה של תורה. והנה* בג"ע יש ב' בחי', הא' מה שנברא[138] הג"ע שמאיר בו גילוי אלקות יותר מכמו בעולמות, שלכן נא' בו שם מלא ה' אלקי', והיינו שבג"ע מאיר ג"ר[139], משא"כ שרש התהוות העולמות הוא רק מז"ת לבד. ויש מה שנמשך בג"ע ע"י העבודה[138] כמ"ש וינחהו בג"ע[82] לעבדה ולשמרה, לעבדה זו רמ"ח מ"ע ולשמרה שס"ה ל"ת כמ"ש בזהר בראשית דך"ז ע"א[140], שע"י נמשך תוס' גילוי אלקות בג"ע[141]. ועד"מ הגן גם כשלא יעבדו אותו יצמחו ג"כ פירות על האילנות, מאחר שהם עצים המגדלי' פירות, אבל עכ"ז ע"י העבודה אשר עובדי' ושומרי' את הגן מנזק ומתקנים אותו, עי"ז מצמיחי' הפירות ביתר שאת בריבוי הפירות ובטובם כו'. ועד"ז יובן בג"ע ג"כ דהנה ארז"ל במד"ר[142] ס"פ נשא ע"פ כי לא יראני האדם וחי[143], אפי' החיות הנושאות את הכסא אינם רואי' את הכבוד[142]. והענין הוא דהנה ארז"ל במדרש תילי'[144] ע"פ ברכי נפשי את הוי'[145], מה הנפש[144] ממלאה את הגוף, כך הקב"ה ממלא את העולם[146]. והנה אנו רואי' בהנפש המחי' את הגוף, הגם כי הגוף מתפעל מחיות הנשמה המחי' אותו ומרגישו היטב, עכ"ז הנה הגוף אינו משיג כלל מהות הנשמה מה היא, רק שמשיג שיש חיות המחי' אותו, אבל אופן ומהות הנפש אינו מושג כלל מה הוא, אפי' במוח שבראש שהוא החלק היותר

---

*) בצד הימיני של העמוד בהפסק קו כתוב כאן (והכוונה שהבא להלן בפנים מיוסד על ההגהה שצויינה כאן):

הג"ה במ"ס' בס' מזמור לתודה[יא]

י) במ"ס: **ד"ה וידבר כו' במדבר סיני באהל מועד ש"פ במדבר תרי"ט — הנחת כ"ק אדמו"ר מהר"ש.** לא נדפס לע"ע.

יא) בס' מזמור לתודה: **הגהה לד"ה הנ"ל שבבוך 1077 ע' קמה.**

---

138) בג"ע יש ב' בחי' . . שנברא . . העבודה: **ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פנ"ח.**

139) שבג"ע מאיר ג"ר: **ראה אוה"ת בראשית כרך ג ע' תקל: "כן מבואר בע"ח בהיכל השביעי שער מ"ג היינו שער ציור העולמות בי"ע". ביאוה"ז אחרי עה, א. ולהצ"צ שם כרך א ע' שנג ואילך. לקמן ד"ה יפה שעה א' ע' סט ובהערה שם. בח"ב המשך וככה פנ"ט. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקי. וש"נ.**

140) לעבדה . . שס"ה ל"ת . . דך"ז ע"א: **ראה גם לקמן מאמר ד"ה ויגש אליו יהודה פ"ב. וש"נ.**

141) לעבדה . . תוס' גילוי אלקות בג"ע: **ראה תו"א בראשית ה, סע"ד. מקץ לו, ב. לקמן בח"ב המשך וככה פנ"ח. וש"נ.**

142) במד"ר . . אפי' החיות . . את הכבוד: **ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פנ"ח.**

143) כי לא יראני האדם וחי: **תשא לג, כ.**

144) במדרש תילי' . . מה הנפש: **קג, א. ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשצא וע' תשצה. ראה בסוף הספר במילואים.**

145) ברכי נפשי את הוי': **תהלים קג, א.**

146) העולם: **וכ"ה בלקו"ת. במדרש שם: עולמו. וראה בהנסמן לעיל הערה 144.**

גבוה במעלה מג' חלקי הגוף שהם ראש וגוף[147] ורגל[148] (וע' מ"ש במ"א בענין כל ובלי'[149] שירה[150] עמו[151] שהשגת מהות הנשמה גבוה מרוה"ק וגילוי אלי'[152], וזוכים לזה ע"י שמחה של מצוה[153]). ועד"ז יובן בנמשל בענין מה שהקב"ה מלא את כל העולם, הנה בד"כ נחלקי' ג"כ לג' עולמות בי"ע[148]. והגם כי יש ריבוי בחי' ומדריגות בכאו"א מהם, מ"מ בד"כ נחלקי' לג' בחי' בי"ע כמ"ש בראתיו יצרתיו אף עשיתיו[154]. ולכן כשם שגם בראש האדם אינו מושג מהות החיות המחי' אותו, כן גם בעולם הבריאה אשר שם בחי' השרפי'[155] ג"כ אינו מושג מהות האלקות המחי' אותם, כ"א ע"ד ידיעת המציאות לבד ולא השגת המהות. וזהו שארז"ל שאפי' החיות הנושאות את הכסא, אינם רואים את הכבוד כו'. ולכן גם בג"ע העליון שהוא בעולם הבריאה[156], הגם שבג"ע מאיר גילוי אלקות יותר מכמו בעולמות, היינו שמאיר בו מג"ר, אבל אופן הגילוי גם בג"ע מצד עצמו כמו שנברא הוא ג"כ[157] רק שהגילוי הוא ע"ד ידיעת המציאות, אבל לא השגת המהות כו'. ואמנם ע"י עבודת הגן לעבדה זו רמ"ח מ"ע ולשמרה שס"ה ל"ת, ממשיכים שיושג בג"ע בחי' מהות האלקות[158]. כי רמ"ח פקודין הם רמ"ח איברי' דמלכא[159], ושס"ה ל"ת שס"ה גידי'[160], וכמשל האבר שהוא ממהות האדם כו'. ועד"ז יובן למעלה, הגם שאין לו דמות הגוף ולא גוף[161], עכ"ז דברה תורה

---

147) מג' חלקי הגוף שהם ראש וגוף ורגל: **ראה לקו"ת אמור לא, א־ב.**

148) ראש וגוף ורגל . . בי"ע: **ראה גם לקמן מאמר ד"ה ומעתה כו' מקול מחצצים פיסקא וכן עי"ז. וש"נ.**

149) בענין כל ובלי': **בכת"י המעתיק: בענין בלילה. ראה גם לקמן פ"ט, ושם: כל העוסק וכו'. וש"נ.**

150) ובלי' שירה עמו: **תהלים מב, ט — ושם עמי. בכת"י המעתיק כאן: שירו עמי.**

151) ובלי' שירה עמו: **ראה מאמרי אדה"ז מארז"ל ע' רל. ביאוה"ז להצ"צ כרך א ע' קצז. בהערות הבאות.**

152) שהשגת . . הנשמה . . וגילוי אלי': **ראה שע"ק להרח"ו ח"ג, ש"ה וש"ז. לקו"ת תצא לו, ד. ראה בסוף הספר במילואים.**

153) וזוכים לזה ע"י שמחה של מצוה: **ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פנ"ח, ושם: „ושהאריז"ל זכה לזה ע"י שמחה ש"מ, וע' בד"ה ובלילה שירה עמו כל העוסק בתו"". ראה בסוף הספר במילואים.**

154) בי"ע . . בראתיו יצרתיו אף עשיתיו: **ישעי' מג, ז. נסמן לקמן בח"ב המשך וככה פע"ב.**

155) בעולם הבריאה . . השרפי': **ראה ע"ח שער פנימיות וחיצוניות ש"מ, דרוש יג. לקו"ת להאריז"ל ישעי' פ"ו. לקו"ת במדבר ד, ב. שלח נ, סע"ד. האזינו עה, ב. ביאוה"ז בשלח לט, ד. סה"מ תרפ"ב ע' רצ. וש"נ.**

156) בג"ע העליון שהוא בעולם הבריאה: **ראה תניא פל"ט ובמ"מ, הגהות והע"ק לשם. לקמן בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ד"ה שמח תשמח ע' שלט. וש"נ.**

157) כמו שנברא הוא ג"כ: **כ"ה בגוכתי"ק.**

158) שיושג בג"ע בחי' מהות האלקות: **ראה בסמוך בפנים. לקמן בח"ב המשך וככה פ"ח. ושם צויין לאוה"ת במדבר ע' טז. אוה"ת פ' זכור ע' א'תשע. תצוה כרך ז' ע' ב'תשסח. ביאוה"ז להצ"צ אחרי כרך א ע' שנד.**

159) רמ"ח פקודין . . איברי' דמלכא: **ראה ת"ז ת"ל עד, סע"א. תניא רפכ"ג. סידור שער החנוכה רפ, א. שע"ת עב, ג הערה 17.**

160) ושס"ה ל"ת שס"ה גידי': **ראה זהר וישלח קע, ב.**

161) שאין לו דמות הגוף ולא גוף: **ע"פ פיוט יגדל. ראה גם סה"מ תרל"ח ע' ריז ובהנסמן שם.**

כלשון בנ"א[162] לשכך את האוזן[163] כו', דכתי' ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם[164] כו', ומסיים הוא מראה דמות כבוד הוי'[165], ונת' בכ"ד שבחי' אדם הוא כמ"ש זאת התורה אדם[166]. ולכן רמ"ח מ"ע הם מהות בחי' אדם, ולכן ע"י המצות נמשך בג"ע השגת מהות האלקות כו', וכמ"ש בסש"ב פל"ט בש' הזהר[167] ונהנין מזיו השכינה[134] (והיינו בג"ע התחתון, שמאיר בחי' אימא תתאה[168] שמקננא בעשי'[169] בחי' שכינתא תתאה[170], ובג"ע העליון אימא[171] עילאה[172] מקננא בבריאה[173], היא בחי' שכינתא עילאה[174]), והוא זיו תורתן ועבודתן ממש. והיינו שע"י התומ"צ נמשך בג"ע בחי' מהות האלקות. ולפי מה שנת"ל[175] שענין התענוג הוא דוקא כשנמשך השכל בהשגה דוקא, כי התענוג פועל להיות ההרחבה ועי"ז

בריש העמוד ללא ציון מקומו בפנים:

אן אלף כתר[יב] נון בינה[יג] געה"ע, אך רז"ל פי' אן געה"ת[יד].

יב) אלף כתר: **ראה ת"ז תמ"ט. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרסא. וש"נ.**

יג) נון בינה: **ראה פרדס שער האותיות שכ"ז, פי"ז. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שצב. שערי תשובה קד, א הערה 7.**

יד) רז"ל [= **רבינו ז"ל**] פי' אן געה"ת: **לקו"ת במדבר ב, א. ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פנ"ח.**

---

162) דברה תורה כלשון בנ"א: **ברכות לא, ב. וש"נ.**

163) לשכך את האוזן: **ראה מכילתא יתרו יט, טז. יח. תנחומא יתרו יג. שער היחוד והאמונה רפ"י וברשימות כ"ק אדמו"ר זי"ע לשם. אגה"ק ס"ו קי, א. סכ"ט קמט, ב. וראה גם ע"ח שער ד שער אח"פ רפ"ב.**

164) ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם: **יחזקאל א, כו.**

165) ומסיים הוא מראה דמות כבוד הוי': **יחזקאל א, כח.**

166) זאת התורה אדם: **חוקת יט, יד. ראה זהר רע"מ משפטים קיז, ב. צו כט, ב. לקמן ע' נח ואילך. ע' רלה. בח"ב המשך וככה פפ"ט. תו"א תרומה ע' רלה. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'שכז. וש"נ.**

167) בסש"ב פל"ט [נב, ב] בש' הזהר: **זהר ויקהל דר"י, א־ב. ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פ"ח.**

168) בג"ע התחתון . . אימא תתאה: **ראה לקו"ת ואתחנן י, ב. וש"נ. סה"מ תרמ"ב ע' לז. וש"נ.**

169) אימא תתאה שמקננא בעשי': **ראה ת"ז ת"ו כג, א. לקמן פ"ז בהחצע"ג ד"ה וי"ל.**

170) אימא תתאה . . שכינתא תתאה: **ראה ת"ז בהקדמה א, ב.**

171) אימא תתאה . . אימא עילאה: **ת"ז רתי"א כו, רע"ב. תי"ט לח, ב. ת"ל עד, ב.**

172) ובג"ע העליון אימא עילאה: **ראה תו"א יתרו עג, ב. לקו"ת צו יא, ד. ואתחנן י, ב. וש"נ. סה"מ תרמ"ב ע' לז. וש"נ. לקמן בח"ב המשך וככה פנ"ח. ובהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תשנ.**

173) אימא עילאה מקננא בבריאה: **ראה ת"ז ת"ו כג, א. ע"ח שער סדר אבי"ע שמ"ז, פ"ג. שער דרושי כללות אבי"ע שמ"ב, פי"ג. תניא פל"ט. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רסב ואילך.**

174) אימא עילאה . . שכינתא עילאה: **ראה ת"ז בהקדמה א, ב.**

175) שנת"ל: **פ"ג ואילך.**

בא בהשגה. א"כ יובן שמאחר שבג"ע ע"י העבודה דתומ"צ נמשך להיות השגת מהות האלקות, ממילא נמשך הענג ג"כ ממהות הענג ולא הארת הענג לבד. וזהו וינחהו בג"ע[82] מצות שבת נתן לו[83] כמד"א[84] וינח ביום השביעי[85], והיינו כי שבת שקולה כנגד כל מצותי' של תורה. ולכן נתן לו מצות שבת, כדי שע"י עבודתו בגן הוא שמירת השבת ששקולה כנגד כל המצות, יומשך לו מזיו עבודתו מבחי' מהות האלקות בבחי' השגה, ואז יאיר גם ממהות הענג עצמו כו'. וזהו ג"כ וינחהו ל' נייחא ושביתה, והיינו כמו שבת שהוא שביתא ונייחא, כ"ה בג"ע ג"כ, לפי שהם בחי' א' בחי' הענג כו'.

ש"פ לך ל"ז[176]

וא"ו) **ואמנם** עדיין צ"ל לשון רז"ל שאמר אלמלא משמרין[177] ישראל[9] ב' שבתות כהלכתן, מה ענין השמירה. וכן כתי' ושמרו בנ"י את השבת[178] לעשות את השבת, שנא' ג"כ שמירה דוקא, מה"ע שמירה הזאת. וגם צ"ל מ"ש תחילה ושמרו כו' ואח"כ לעשות, שלכאו' צ"ל בהיפך שהרי השמירה אינו נופל אלא כשהדבר כבר ישנו במציאות, אז צריכין לשומרו שלא יאבדו כו', ומאחר שאומר לעשות את השבת, הרי עדיין אינו עשוי, וא"כ האיך ישמור אותו, וגם ע"י מה ישמרנו. וגם כל ענין עשיית השבת צ"ל, שלכאו' ענין העשייה אינו שייך אלא בפעולת דבר מה, כמו להניח תפילין וללבוש ציצית שע"ז יתכן לומר שם עשייה, שאנו עושים המצות שנצטוינו בתורה לעשותם. אבל עשיית השבת אינו מובן כלל מהו עשייתו, הלא ענין השבת הוא לשבות ממלאכה, וה"ה העדר העשייה, ואיך נופל לומר ע"ז לשון עשייה לעשות את השבת. שלכאו' אינו שייך לומר רק לשון ושמרו לבד, היינו לשמור שלא לעשות שום מלאכה, בכדי שלא יחלל שביתת השבת, אבל ענין עשייה במצות שבת לכאו' אינו שייך כלל. אך

176) ש"פ לך ל"ז: הוספת המו"ל ע"פ הנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב הנדפס לקמן ע' רצא.

177) ואמנם עדיין צ"ל . . אלמלא משמרין: מכאן מתחיל מאמר הב' מההמשך הכולל פרקים ו-י. ההתחלה בעת אמירת הדרוש היתה: אמר ר' יוחנן בשם ר' שמעון בן יוחי אלמלא שמרו ישראל ב' שבתות כהלכתן מיד נגאלין.

המאמר נרשם בגוכתי"ק.

בבוך 479 נרשם: (ואמנם עדיין צ"ל לשון רז"ל שאמר) אמר ר' יוחנן משום רשב"י (שבת קיט [קיח] ע"ב) אלמלא משמרין.

ראה עוד ע"ד המאמר ברשימת המאמרים שבסוף הספר.

178) ושמרו בנ"י את השבת: תשא לא, טז.

הענין הוא דהנה פי' ושמרו בנ"י את השבת לעשות את השבת, היינו שע"י שמירת השבת בששת ימי המעשה דחול, עי"ז עושין את השבת. ופי' עושין היינו מתקנים, ע"ד מ"ש בטעם שבירך הקב"ה את השבת וקידש אותו מפני כי בו שבת כו' אשר ברא כו' לעשות[179], ות"א לתקן[180]. והגם כי שבת הוא מקדשא וקיימא[181], ולכן בשבת מברכין מקדש השבת[182] לבד, ואינם מזכירין שם ישראל[183] בברכה זו. ע"ד שמזכירין ביו"ט שאו' מקדש ישראל והזמנים[184], שהטעם הוא כמארז"ל מפני שישראל הוא דקדשינהו לזמנים[185]. אבל שבת מקדשא וקיימא ואינו תלוי בישראל, וא"כ מהו התיקון שמתקנים בשבת שז"ע לעשות את השבת. אך הענין הוא ע"ד שנת' בג"ע, שאם[107] היות שהג"ע נברא ביתרון על ברה"ע שנא' בבריאתו שם מלא כנ"ל[186]. עכ"ז ע"י לעבדה בפקודין דעשה ולשמרה בפקודין דל"ת[140] ממשיכי' תוס' וריבוי אור, עד שזיו תורתן ועבודתן שמאיר בג"ע עי"ז נמשך שיהי' מושג בג"ע בחי' מהות האלקות כנ"ל[187]. מה שבתחילת ברייתו לא הי' מושג, כ"א ע"ד ידיעת המציאות לבד. וכ"ה במצות השבת שהיא בחי' א' עם ג"ע כנ"ל[188], אם כי שבת מקדשא וקיימא בעצם, עכ"ז ע"י לעשות את השבת שפי' לתקן, עי"ז ממשיכי' תוס' וריבוי אור ביתר שאת על עצם בחי' ומדריגת השבת מצד עצמו כו'. וענין עשיית השבת הוא ע"י השמירה בשית יומין דחול. וזהו[189] ושמרו בנ"י את השבת בששת ימי המעשה דחול, ועי"ז יהיו עושי' ומתקנים, פי' שיומשך תוס' וריבוי אור בעצם קדושת השבת שהוא מקדשא וקיימא משי"ב. וזהו לעשות את השבת ע"י השמירה דשבת דששת ימי החול, וא"כ)[190] זהו ע"ד מי שטרח בע"ש[191] יאכל בשבת. וענין בחי' השמירה דשבת בש"י המעשה, הענין הוא שב' בחי' שבת הנ"ל, היינו שבת דמעלי שבתא ושבתא דיומא[10] יש דוגמתם גם בחול. והיינו בחי' הארת השבת שמאיר בחול, והם בחי' תפלה ותורה. תפלה היא בחי' העלאה*

---

*) בשוה"ג ללא ציון מקומה בפנים:

תפלה שיתעלה מטה זהו סלח לנו, ע"י שמזדכך ויודע שחטא[240].

---

179) כי בו שבת . . לעשות: **בראשית ב, ג.**

180) לעשות ות"א לתקן: **ראה ב"ר פי"א, ו ובפרש"י שם. ראה בסוף הספר במילואים.**

181) שבת הוא מקדשא וקיימא: **ביצה יז, א. ראה גם סה"מ תרל"א ח"א ע' קנח. וש"נ. תרמ"א ע' נט. וש"נ.**

182) בשבת מברכין מקדש השבת: **נוסח ברכת היום דשבת.**

183) ואינם מזכירין שם ישראל: **ראה ביצה שם.**

184) מקדש ישראל והזמנים: **נוסח ברכת היום דיו"ט.**

185) שישראל הוא דקדשינהו לזמנים: **ראה ברכות מט, א.**

186) שהג"ע . . שם מלא כנ"ל: **ספ"ד.**

187) שזיו תורתן . . מהות האלקות כנ"ל: **פ"ה.**

188) השבת שהיא בחי' א' עם ג"ע כנ"ל: **פ"ג ואילך.**

189) וזהו: **אוצ"ל: (וזהו.**

190) וא"כ): **להתחלת הסוגר ראה הערה שלפנ"ז.**

191) מי שטרח בע"ש: **ע"ז ג, א. ראה תו"א לך יב, ב. סהמ"צ להצ"צ ט, ב.**

מלמטלמ"ע, ה"ז כדוגמת בחי' שבת דמעלי שבתא, ותורה היא בחי' המשכה[192] מלמעלמ"ט, כמ"ש וירד ה' על ה"ס, ה"ז כדוגמת שבתא דיומא.

ז) **וביאור** הענין דהנה ארז"ל במד"ר ויצא פס"ח[193] ע"פ והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה[194], סולם דא כבש המזבח, מוצב ארצה זה המזבח, ע"ש מזבח אדמה תעשה לי[195], וראשו מגיע השמימה שריחן עולה לשמי', והנה מלאכי אלקי'[196] אלו כהנים[197]. ורבנן פתרי, סולם זה סיני, מוצב ארצה ויתיצבו בתחתית ההר[198] וכו'[199]. ואמרו שם חושבנא דדין כחושבנא דדין[200], כי סיני וסלם הם גימ' א'. ונודע כי עכשיו תפלה במקום הקרבת תמידין תקנו[201], א"כ הסולם דיעקב ז"ע תפלה ותורה, וההפרש שביניהם שהתפלה היא מלמטלמ"ע, והתורה היא מלמעלמ"ט כנ"ל[202] (והענין הוא דהנה הסולם הנה הוא מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, וא"כ היא מחברת המעלה עם המטה, ונת"ל[203] שיש ב' אופנים באופן חיבורם אם שהתחתון יעלה למעלה או שהעליון ירד למטה. וזהו בד"כ ב' בחי' שדרשו רז"ל בסולם דיעקב, שתורה היא מלמעלמ"ט שהעליון ירד למטה, כמו שהי' במ"ת שירד ה' באש, גם בהיות העולם עדיין במדריגת מטה שלא הי' מזוכך עדיין כו' כנ"ל[204] באריכות. וסולם דתפלה זהו בחי' העלאות מלמטלמ"ע, היינו שהתחתון מתעלה להיות בחי' מעלה, ע"ד מעין ודוגמא דלע"ל שיתעלה המטה להיות בבחי' מעלה כנ"ל[204] כו'. וכמו שבת דמעלי שבתא[10], שהוא עליות העולמות שמתעלי' בעילוי אחר עילוי, היינו כנ"ל שבע"ש ע"ח נפרד הטוב מן הרע שבנוגה[75], והרי ההפרדה עצמה היא עילוי. וכנ"ל שבהיות הטוב מעורב עם הרע יחד, ה"ה פחות במעלה הרבה מכמו היותו בפ"ע, כמובן ממ"ע ומ"ת מקודם התפלגותם לאחר ההבדלה כנ"ל. והיינו שהעילוי הוא, שהטוב שהי' מטה במדריגה ע"י היותו גשמי ומעורב ברע, הנה הוא מתעלה ע"י שנפרד ונבדל מן הרע, שזהו ע"י שבת שהוא מקדשא וקיימא[181]. א"כ נכלל הטוב

---

192) תפלה . . העלאה . . ותורה . . המשכה: **ראה גם תו"א מקץ לח, ג. שע"ת קב, ג. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תכג ואילך (ובהנסמן בריש המאמר שם). לקמן ע' רז.**

193) במד"ר ויצא פס"ח: **סי"ב בשינויים.**

194) והנה סולם . . השמימה: **ויצא כח, יב.**

195) מזבח אדמה תעשה לי: **יתרו כ, כא.**

196) והנה מלאכי אלקי': **המשך הכתוב והנה סולם.**

197) מלאכי אלקי' אלו כהנים: **ראה גם לקמן בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' רצג.**

198) ויתיצבו בתחתית ההר: **יתרו כ, יז.**

199) וכו': **במדרש שם: ליתא.**

200) חושבנא דדין כחושבנא דדין: **במדרש שם בסמוך: אותיות . . הוא אותיות. ראה גם בהנחה הנ"ל שם.**

201) תפלה . . תמידין תקנו: **ראה ברכות כו, ב. לקו"ת פינחס עז, ג ואילך.**

202) כנ"ל: **ספ"ו.**

203) ונת"ל: **פ"ב.**

204) כנ"ל: **פ"ב.**

דנוגה בקדושת השבת, שהרי ע״י מה הובדל מן הרע ע״י שקדושת השבת נגע בו, א״כ ה״ה נכלל ג״כ בכלל עליית השבת, וה״ז עילוי גדול מאד, שהמטה נתעלה להיות מעלה. וכן יובן בהארת השבת שמאיר ביומין דחול, הנה הארת שבתא דמעלי שבתא שבחול זהו מדריגת התפלה, שהוא הסולם שמוצב ארצה, פי׳ שמתחלת מדברי׳ תחתוני׳. שאומר תחילה מודה אני שזהו בחי׳ הודאה, וההודאה היא על החזרת הנשמה להחיות הגוף. ולכאו׳ הי׳ צ״ל משבח אני או ל׳ אחר שיורה שמשבח על החזרת נשמתו, ולמה תיקנו לומר מודה אני. אלא לפי כי בקומו משנתו שאז נעשה ברי׳ חדשה[205] וה״ה כקטן שנולד דמי, ועדיין לא התחיל בעבודה כלל, אז גם על חיות נשמתו המחי׳ גופו, הנה ג״ז אצלו עדיין בבחי׳ הודאה לבד. ולא בבחי׳ ידיעת המציאות ג״כ, שזהו בחי׳ ידיעה והרגשה. ותיכף בקומו משנתו מצד בחי׳ הקטנות ג״ז הוא רק בבחי׳ הודאה לבד, אבל אינו מבין זה עדיין בבחי׳ ידיעה גמורה כו׳. וה״ז מוצב ארצה פי׳ שהוא בבחי׳ מטה במדריגה עדיין, עד שאינו מבין בבחי׳ ידיעה והרגשה גמורה גם חיות נפשו ונשמתו כו׳. עד שאח״כ בח״י ברכאן דברכת השחר, המה ברכות פרטיים על בחי׳ העשייה כמ״ש בסידור האריז״ל בתחלתו[206]. ובפרטיות כוחות נפשו בפרטיות, כמו ברכת הבינה ופקיחת עיני עורים מתיר אסורי׳, ויתר הברכות עד שמברך גם על מעלת היותו איש ולא אשה, כמ״ש בסידור האריז״ל[207] שהברכה על שנתן לי צורת איש ורוח זכר (וגם י״ל[208] שזהו מפני שהאשה פטורה ממ״ע שהזמן[210] גרמא[211], שתחת הזמן ה״ה משעבדת לבעלה, ולכן יוצאת י״ח בעשיית בעלה[212] מצוה זו כמ״ש מזה בסידור[213]. ובס׳ הלקוטי׳ בשם האריז״ל הובא במק״מ בראשית דף ד ע״א

205) בקומו משנתו . . ברי׳ חדשה: ראה ב״ר רפע״ח. שו״ת הרשב״א ח״א סקצ״א (ב״י לטאו״ח ס״ד ד״ה וממשמע). שו״ע אדה״ז מהדו״ק דיני נט״י ס״ד, ס״א. סי״ג. סי״ד. רס״ו. רס״ז. סידור סדר הנטילה ד״ה אם עשה בסופו.

206) בח״י ברכאן . . בסידור האריז״ל בתחלתו: לר״ש ראשקוב ברכת שחרית ז, ב ד״ה וסוד ח״י ברכאן.

207) בסידור האריז״ל: שם ט, א בברכת שלא עשני אשה.

208) וגם י״ל . . ממ״ע שהזמן גרמא: ראה אבודרהם סדר תפלות של חול (ירושלים תשכ״ג ס״ע מא סוד״ה כששומע קול).

209) שהאשה פטורה . . משעבדת לבעלה: ראה אבודרהם שם (ע׳ כה ד״ה כל. ובהערת המו״ל שם תה, א).

210) שהאשה פטורה ממ״ע שהזמן גרמא: קדושין כט, א במשנה. ראה גם מאמרי אדה״ז תקע״ב ע׳ קלו ואילך. וש״נ. ע׳ קמט ואילך. סה״מ תרל״ח ע׳ קנח. וש״נ.

211) גרמא . . גרמה: כ״ה בגוכתי״ק.

212) יוצאת י״ח בעשיית בעלה: ראה בנוסף להבא לקמן בפנים, מערכת האלקות שער האדם שער י קלו, ב ובפי׳ פ״ז והחייט שם. הקדמה לטעמי המצות להאריז״ל פ׳ בראשית. דרושים שבהערות דלעיל „שהאשה פטורה ממ״ע": לעיל הערה 155. וש״נ.

213) כמ״ש מזה בסידור: וכ״ה גם בסה״מ תרל״ה ח״ב ע׳ תמט. תרל״ח שם. ראה גם לקמן בהנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב הנ״ל, ע׳ רצה.

בדיבור שמי עם י"ה שס"ה, שמצות שהז"ג הם בז"א מהחזה ולמטה, ושם הנוק' כלולה בדכורא, ולכן בעשיית הזכר המצוה א"צ שתעשה אותם הנקבה, (ובזה יובן מה שגם קודם הנשואי' שאז אינו שייך הטעם שמשועבדת לבעלה, ומ"מ היא פטורה, כי הרי יש לה בן זוג, ופוטר אותה מטעם הנ"ל[214]). ועי"ש במק"מ בש' ס' א"י[215] עוד טעם בשם האריז"ל היפך ממ"ש בס' הלקוטי', ופליגי בענין שהזמן גרמה[211] ע"ש). ועכ"ז הוא הכל מדברי' תחתוני' דעשייה וז"ע מוצב ארצה, ומתחיל לעלות בסולם[216] שאחר קדיש, קודם שמתחיל המזמורים שמב"ש ואילך שהם תפילת היצירה[217], כי כל מזמור הוא ביצי' כמ"ש בסידור האריז"ל[218], אומרי' הודו להוי'. שהגם שזהו ג"כ רק הודאה לבד (וי"ל שזהו עדיין בתפילת העשייה[219], כמ"ש בסידור האריז"ל שבחי' מל' מקננא בעשי'[169], ונודע כי איהי בהוד[220] כו'), עכ"ז הנה הודאה זו היא להוי', היינו שמודה איך שהוא הי' הוה ויהי' כאחד[221], הגם שאינו משיג זאת, עכ"ז הוא בבחי' הודאה עכ"פ. ואח"כ מב"ש עד ברכת ק"ש הוא בחי' היצי'[222], והוא בחי' השירה והזמרה שכל בעלי השיר יוצאים בשיר[223] פי' שעולי' מעשייה ליצי'. ועיקר פסוד"ז הם הללוי' הללו את ה' מן השמי' והללוי' הללו אל בקדשו כמ"ש רש"י (שבת קי"ח ב')[224], והוא בחי' השירה של הנבראי' שבשמי' וארץ כו'. ומזמור הללוי' הללו אל בקדשו הוא נגד חב"ד דיצי'[225], ונכלל בו

---

214) קודם הנשואי' . . פטורה . . מטעם הנ"ל: **ראה גם סה"מ תרל"ה שם; תרל"ח ע' קנט ובהנסמן בהנ"ל.**

215) ס' א"י: **= אור ישראל, לר' ישראל ב"ר אהרן יפה משקלאב, פפד"א תס"ב.**

216) ומתחיל לעלות בסולם: **ראה סידור האריז"ל שם נב, סע"ב ואילך סוד כוונת הקדישים. שם נה, ב.**

217) שמב"ש . . תפילת היצירה: **סידור האריז"ל שם נח, א ואילך. הנסמן בסמוך הערה 222.**

218) כל מזמור . . ביצי' . . בסידור האריז"ל: **שם נה, ב ד"ה ועתה.**

219) הודו להוי' . . בתפילת העשייה: **ראה גם פע"ח שער התפלה ש"א, פ"א. שער הקדישים פ"א. שער הזמירות פ"א. שער הכונות דרושי תפלת השחר דרוש א־ב. הנסמן בהערות שלפנ"ז. לקמן בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' רצו. אוה"ת סידור ע' ט „ובסידור האריז"ל איתא".**

220) איהי בהוד: **ראה ע"ח שער אנ"ך שי"ט, פ"ט. לקו"ת שה"ש כח, ב ובהנסמן במ"מ לשם. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' ה. מאמרי אדה"א נ"ך ע' מ. וש"נ.**

221) להוי' . . הי' הוה ויהי' כאחד: **ראה שער היחוד והאמונה פ"ז. תו"ח מקץ ריט, ד הערה 62.**

222) מב"ש עד ברכת ק"ש . . היצי': **ראה סידור האריז"ל במקומו. פע"ח שער התפלה פ"א. שער הקדישים פ"א. שער הזמירות פ"ד. שער הכונות דרושי תפלת השחר דרוש א־ב. סוד הקדיש. דרוש ענין תפלת השחר דרוש א.**

223) שכל בעלי השיר יוצאים בשיר: **שבת נא, ב במשנה.**

224) ועיקר פסוד"ז . . כמ"ש רש"י (שבת קי"ח ב'): **ראה רש"י ד"ה פסוקי דזמרא. ראה בסוף הספר במילואים.**

225) הללוי' הללו . . חב"ד דיצי': **סידור האריז"ל שם. פע"ח שער הזמירות ש"ז, פ"ה. שער הכונות דרוש ענין תפלת השחר דרוש א. מק"מ לזהר במדבר קכ, א.**

כל הע"ס[226]. ובו וא"ו פסוקי' נגד ו"ק דיצי'[227], והי"ז עלי' מעשי' ליצי'. והקדיש דברכו הוא עלי' מיצי' לבריאה[228], שמיצ"א מתחיל תפילת הבריאה[229], שהוא איך שהשרפי' שהם בבריאה[155] אומרי' קדוש[230]. וישראל שעלו במחשבה[231], שע"פ פי' הפשוט מחשבה בבריאה (כנודע מענין לבושי' תקינת לון[232], שקאי על נשמות דבי"ע שהם מג' לבושי' דמחודו"מ[233], שהמח' היא בחי' בריאה. אלא שמחשבתן ש"י קדמה לכל דבר, היינו בחי' מחשבה הקדומה דא"ק[234] כמ"ש במ"א) מיחדי' ביחו"ע ויחו"ת דק"ש[235] כו'. ויש ז' היכלות דבריאה בברכת ק"ש ע' בסידור האריז"ל[236], עד שתפילת י"ח הוא באצי'[237]. והי"ז עלייה מעשי' לאצי', ע"י ד' שליבות דסולם[238] נגד ד' עולמות עשייה יצי' בריאה אצי'[239], שפי' וענין העלי' שהתחתון שהוא בבחי' מטה במדריגה מתעלה להיות בבחי' מעלה כו'.

---

226) הללוי' הללו . . כל הע"ס: סידור האריז"ל במקומו. פרדס שער האצילות ש"ב, פ"ה צויין אליו באוה"ת תהלים כרך ב ע' א"יב. הועתק לשונו שם ע' א"יג. שער הכונות דרוש ענין תפלת השחר דרוש א בהג"ה ד. מק"מ לזהר במדבר שם בשם הסידור. מק"מ לזהר פקודי שם (הועתק באוה"ת תהלים שם).

227) הללוי' הללו . . וא"ו . . ו"ק דיצי': סידור האריז"ל שם. פע"ח שער הזמירות ש"ז, פ"ה.

228) והקדיש דברכו . . לבריאה: ראה סידור האריז"ל במקומו. פע"ח שער הקדישים ש"ו, פ"א. שער הכונות סוד הקדיש.

229) שמיצ"א מתחיל תפילת הבריאה: ראה סידור האריז"ל במקומו. פע"ח שער התפלה פ"א. שער הק"ש ש"ח, פ"א. שער הכונות דרושי תפלת השחר דרוש א־ב. סוד הקדיש. ענין יוצר אור.

230) שהשרפי' . . אומרי' קדוש: ראה גם לקמן המשך ואלה תולדות יצחק פ"ז. וש"נ.

231) וישראל שעלו במחשבה: ראה ב"ר פ"א, ד. לקו"ת שה"ש יז, ד. יט, ב. תו"ח שמות ח"א לב, ב ובהערה 248. סה"מ תרמ"ב ע' צה. וש"נ.

232) לבושי' תקינת לון: ת"ז בהקדמה יז, א. סידור אדה"ז סדר מנחת ערב שבת. ראה מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ס"ע שעב ואילך. ע' שצט.

233) דבי"ע . . דמחודו"מ: ראה לקמן בח"ב המשך וככה פע"ב ואילך. פקי"א ואילך. לקו"ת בלק סז, א. סט, ד. תו"ח בשלח ח"א קמד, ב. וש"נ. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תא. וש"נ.

234) שמחשבתן ש"י [ב"ר פ"א, ד]. . דא"ק: ראה לקו"ת שה"ש יז, ד. יח, ב. כו, סע"ד.

235) ביחו"ע ויחו"ת דק"ש: זהר בהקדמה יב, א.

236) ז' היכלות דבריאה . . בסידור האריז"ל: במקומו. ראה גם זהר היכלות פקודי רס, ב. פע"ח שער הק"ש ש"ח, פ"א. שער הכונות ענין יוצר אור.

237) שתפילת י"ח הוא באצי': ראה סידור האריז"ל במקומו. פע"ח שער התפלה פ"א. שער36 הכונות דרושי תפלת השחר דרוש א. תניא פל"ט.

238) ד' שליבות דסולם: ראה ויצא כח, יב. תנחומא הובא במו"נ ח"ב, פ"י. דרשות ר"י אבן שועיב פ' ויצא ע' ס ד"ה ועוד אז"ל. מגלה עמוקות אופן רג. אופן ריז. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תשצט. וש"נ.

239) ד' שליבות דסולם . . אצי': ראה לקו"ת בשלח ב, ב.

ח) **ועפ"ז** יובן מה שאומרי' סלח לנו כי חטאנו בשמ"ע[240], שלכאו' ה"צ להתחיל התפילה בזה, שהרי ענין החטא והפשע הוא היותר גרוע במדריגה, ולמה דוקא כשעולה מעלה מעלה בתפילת האצי', מתחיל לבקש סליחה ומחילה על חטאיו ופשעיו כו'. אלא שקודם התפילה בהיותו בלתי שלימות הדעת, אז נדמה לו שלא חטא כלל, שהרי בפו"מ לא חטא. והרי קיים להיות סור מרע בפו"מ, וכן קיים המצות בקיום ועשה טוב[241], בלבישת ציצית והנחת תפילין ונתינת הצדקה קודם התפילה, כמארז"ל ר"א יהיב פרוטה לעני[242] והדר מצלי, ע"ש הפסוק אני בצדק אחזה פניך[243], ונמצא ה"ה קרוב לאלקות כו'. אמנם באמת כ"ז הוא לפי קוטן דעתו והשערתו, בקומו משנתו שנעשה ברי' חדשה[205] כקטן שנולד דמי, שמחוסר ידיעה הוא עדיין. אבל כשמתבונן היטיב ובא לכלל דע את אלקי אביך[244], ע"י שהוא עובד אותו בלב שלם, בעבודה שבלב זו תפילה[245]. והיינו שבפסוד"ז מתבונן איך שכל הנבראי' אומרי' שירה, הללו מן השמי'[246] כו' כל צבאיו[247], הללו מן הארץ תנינים וכל תהמות[248]. ואח"כ בברכת ק"ש בברכה ראשונה מספר שבח המלאכי' שנק' שרפי' שאומרי' קדוש[230], והאופני' וחיוה"ק אומרי' ברוך[249], ושורש נפשו הבהמי' הוא משמרי האופני'[250], ושרש שרשה מד' חיות המרכבה[251]. ובהתבוננותו איך ששרש שרשה הוא בבחי' ביטול, עי"ז מתרכך נפשו הבהמי' ג"כ שיחפוץ בזה ג"כ, ועכ"פ שלא יהי' מונע ומעכב כו'. ואח"כ בק"ש שהוא בחי' ביטול הנשמות, ואו' שמע ישראל איך שהוי' הוא אלקינו[252] כוחינו וחיותינו[253], והוא ה' אחד בבחי' יחו"ע, איך שלמעלה היש האמיתי וכולא

---

240) מה שאומרי' סלח לנו . . בשמ"ע: **ראה גם תו"א תשא קיא, ד. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קפב. וש"נ. סה"מ תרמ"א ע' רלו. וש"נ. תרמ"ב ע' קעג ואילך. לקמן ע' קס. לקמן בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' חצר.**

241) סור מרע . . ועשה טוב: **תהלים לד, טז. לז. כז.**

242) ר"א יהיב פרוטה לעני: **ב"ב י, א. ראה גם תו"ח בשלח ח"א רפה, א; סה"מ תרל"ח ע' פד; תר"ם ח"א ע' יג ובהנסמן בהנ"ל.**

243) אני בצדק אחזה פניך: **תהלים יז, טו.**

244) דע את אלקי אביך: **דבהי"א כח, ט. ראה גם לקמן מאמר ד"ה ויהי לי שור וחמור פ"ב.**

245) בעבודה שבלב זו תפילה: **ראה ספרי (ופרש"י) עקב יא, יג. תענית ב, סע"א. רמב"ם ריש הלכות תפלה. שו"ע אדה"ז סק"ו, סק"ב. אוה"ת עקב ע' תרח.**

246) הללו מן השמי': **תהלים קמח, א בדילוג.**

247) כל צבאיו: **תהלים שם, ב.**

248) הללו מן הארץ תנינים וכל תהמות: **שם קמח, ז בדילוג.**

249) והאופני' וחיוה"ק אומרי' ברוך: **יחזקאל ג, יב. ראה חולין צב, רע"א ובתוד"ה ברוך. ראה גם סה"מ תרל"ד ע' רנד.**

250) ושורש נפשו הבהמי' . . משמרי האופני': **ראה ע"ח שער קיצור אבי"ע ש"נ, פ"ט. לקו"ת ויקרא ב, ב. האזינו עד, ג. שה"ש מג, ד.**

251) ושרש שרשה מד' חיות המרכבה: **ראה לקו"ת ויקרא ב, ב. ג. סידור שער האלול רל, א. שערי אורה יז, א הערה 11. סה"מ תרכ"ט ע' קכז. וש"נ.**

252) שהוי' הוא אלקינו: **ראה גם סה"מ תר"ל ע' רצו.**

253) אלקינו כוחינו וחיותינו: **ראה לקו"ת בלק עג, ג. פינחס פ, א. ר"ה סב, ד. סג, א.**

קמי' כלא חשיב[254] באמת כו', ואין עוד מלבדו אפי' בחללו של עולם[255], פי' אפי' בבחי' הצמצום ומק"פ[256]. שמכוון בחי' הצמצום הוא, בכדי שיוכל להיות בחי' הנאצלי' ונבראי' ונוצרי' ונעשים כו', שכל בחי' אבי"ע הם בבחי' מקום זה, שהוא מקומו של עולם[257] ואין העולם מקומו. ולכאו' בחי' צמצום זה הוא סילוק אור עצמותו[258], מ"מ הרי אין דבר שבקדושה נעקר ממקומו לגמרי[259], וכמ"ש מזה בד"ה מים רבי'[260]. והאור שנשאר בהרשימה הוא מלפני הצמצום, שהרי לא הגיע בו הצמצום[261], וא"כ הרי אין עוד אפי' בחללו ש"ע. וגם מצד הצמצום עצמו ה"ה אין עוד, כי מי הוא אמר ויהי בחי' צמצום זה עצמו, ה' הוא האלקי' שאין עוד כלל וכולא חד[262], א"כ מצד הצמצום עצמו אין עוד כלל. ובשכמל"ו הוא בחי' יחו"ת[263] בחי' ביטול היש לאין עכ"פ, ואי לזאת מי לי בשמי' הוא בחי' רוחניות בכלל ועמך לא חפצתי בארץ[264] הוא בחי' גשמיות[265] בכלל (ולכאו' למה בארץ דוקא נא' חפצתי[266], וי"ל לפי שמה שבא בס' השתלשלות להיות בחי' מטה הוא בשרשו נעלה יותר[267], ואעפ"כ מאחר שג"ז הוא רק עמך שבטל וטפל לך, לכן גם בזה לא חפצתי כלל, כ"א לך לעצמותו ומהותו ית' כו'). וזהו כלה שארי ולבבי[268]

---

254) וכולא קמי' כלא חשיב: **נסמן לקמן המשך ואלה תולדות יצחק פ"ז.**

255) ואין עוד מלבדו אפי' בחללו של עולם: **(לשון הכתוב ואתחנן ד, לה) ואתחנן ד, לט. דבר"ר פ"ב, כח. ילקוט שמעוני יתרו יח, יא — רמז רסט. יהושע ב, י — רמז י. ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פק"ז. המשך מים רבים תרל"ו פי"ב. סה"מ תר"ם ח"א ע' תסח. וש"נ.**

256) הצמצום ומק"פ: **ראה ע"ח דרוש עגו"י ש"א, ענף ב. לקו"ת ויקרא בהוספות נא, ב.**

257) שהוא מקומו של עולם: **ב"ר פס"ח, ט. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רצא. וש"נ. תו"ח בראשית מג, א הערה 2. סה"מ תרכ"ט ע' קסט. וש"נ.**

258) צמצום . . סילוק אור עצמותו: **ראה ע"ח שם.**

259) אין דבר שבקדושה נעקר ממקומו לגמרי: **ראה פרדס שער המציאות שי"ד, פ"א. אלשיך ר"פ לך. סה"מ תר"ם ח"א ע' שמח. וש"נ. תרל"א ח"א ע' לד. וש"נ.**

260) אין דבר שבקדושה . . בד"ה מים רבי': **המשך מים רבים תרל"ו פי"ב.**

261) בהרשימה . . לא הגיע בו הצמצום: **ראה גם סה"מ תר"ם ח"א ע' קכח ואילך. וש"נ.**

262) ה' הוא האלקי' . . וכולא חד: **ואתחנן ד, לט. ראה זהר בהקדמה יב, א. וארא כו, ב. תרומה קסא, א ואילך. רע"מ ואתחנן רסד, א. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קעה ובהנסמן בריש המאמר שם. תו"ח וארא ח"א ס, א. וש"נ. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תה ואילך. וש"נ.**

263) ובשכמל"ו הוא בחי' יחו"ת: **פסחים נו, א. זהר בהקדמה יב, א. בראשית יח, ב. ראה גם תו"א ויקהל קטו, ב ואילך.**

264) מי לי . . ועמך לא חפצתי בארץ: **תהלים עג, כה.**

265) בשמי' . . רוחניות . . בארץ . . גשמיות: **ראה לקו"ת בהעלותך ל, א.**

266) בארץ דוקא נא' חפצתי: **ראה גם לקו"ת שה"ש כח, ד. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רסט ואילך. לקמן בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' רצט.**

267) בס' השתלשלות . . מטה . . נעלה יותר: **ראה ש"א שער הפורים נח, א. סה, א. לקמן בח"ב המשך וככה ספצ"א בהקיצור. וש"נ.**

במאמרי אדה"ז תקס"ד ע' קכו משמע שזהו מהבעש"ט והמגיד.

268) כלה שארי ולבבי: **תהלים עג, כו.**

בבחי' כליון ותשוקה בכלות הנפש כו'. וזהו שאומרי' אח"כ ואהבת כו', שע"י התבוננות הנ"ל באים לבחי' אהבה ותשוקה לאוא"ס עצומ"ה כו'. ואמנם כ"ז כשבא לבחי' ביטול זה, אבל אם מתבונן בכ"ז ועכ"ז אינו בא לבחי' ביטול, שזה יתכן מחמת ב' דברי'. אם מצד טמטום המוח, שהגם שמתבונן עכ"ז אינו פועל התפעלות שכלית ג"כ. או מצד טמטום הלב[269], שזהו שהגם שמבין בטוב ומתפעל בשכלו, עכ"ז אינו בא לכלל מדה שבלב בבחי' אהוי"ר, שז"ע ואהבת את[270] כו'. שזהו מצד מיצר הגרון, דקנה ושט ורידין שהם ג' שרי[271] פרעה[272]. ובעבודה הוא תאוות אכילה ושתי' ורתיחת הדמי' בהבלי העולם כמשנ"ת במ"א. והם הם המונעים ומעכבי' ואינם מניחים לבוא לידי גילוי בלב, בחי' ההשגה וההתפעלות שכלית שבמוח כו'. ולכן יתמרמר לבו מאד וישבר רוחו בקרבו, ויבין היטיב איך שבאמת הוא מרוחק עדיין מאלקות, שהרי אם הי' מאיר אצלו חלקו מבחי' חלק ה' שבעמו[273], הוא הניצוץ האלקי אשר בקרבו בבחי' גילוי, לא הי' כח בהמונעי' הנ"ל לעכב, וכתי' ה' יחתו מריביו[274] כו'. ואין זאת כ"א שהשמן לב העם הזה[275], מחמת ריחוקו מאלקי' חיים[276], ונמשך אחר תאוות לבו הגשמי כו', ולכן הוא מבקש מחילה וסליחה באמרו סלח לנו כי חטאנו, וכן מחל לנו כו'. ונמצא כי סיבת הבקשת מחילה וסליחה, זהו מפני כי נתקרב ועלה בסולם דתפילה להתקרב לאלקות בבחי' קירוב אמיתי, ואז הנה הוא רואה כי רחוק הוא עדיין. אבל אם לא הי' עולה במעלות ושליבות הסולם דתפילה, לא הי' מבקש סליחה ומחילה כלל, כי נדמה לו שקרוב הוא כנ"ל. ולכן בשמ"ע דוקא שהוא העלי' באצי'[237] שביומין דחול, והיינו בחי' הארת השבת שהוא בד"כ בחי' אצי', כי בו שבת[179] מדבור דע"מ שברא בהן בי"ע בששת ימי המעשה, וקדושת השבת היא בחי' העלי' באצי' כו'. ולכן נק' השבת בש' קדש, כמ"ש ושמרתם את השבת כי קדש היא[277], ע"ש שבאצי' מאיר בחי' חכ' שנק' קדש[278] כו'. וכן הארת בחי' השבת שבשית יומין דחול, היא תפילת העמידה דשמ"ע שהוא ג"כ באצי' כמ"ש בסידור האריז"ל[279]. ואז

269) טמטום המוח . . טמטום הלב: **ראה יומא לט, א. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תפבּ־תפג. תקע"ב ע' רסד. ראה בסוף הספר במילואים.**

270) אהוי"ר שז"ע ואהבת את: **ואתחנן ו, ה. ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה ספס"ט: וכנודע שאת כולל יראה, ע' בלק"ת פ' ואתחנן בד"ה וידעת היום ז, ד. ראה בסוף הספר במילואים.**

271) דקנה ושט ורידין שהם ג' שרי פרעה: **ראה תו"א וארא נח, ב. ויחי קב, ג. מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' פא. מאמרי אדה"א בראשית ע' תעא ואילך. סה"מ תרל"ד ע' קסד ואילך. מים רבים תרל"ו פקמ"ח. תר"ם ח"ב ס"ע תקמח ואילך. לקמן ע' קנו.**

272) ג' שרי פרעה: **וישב לז, לו. מ, א ואילך.**

273) חלק ה' שבעמו: **ע"פ האזינו לב, ט. ראה גם לקמן רפט"ז.**

274) ה' יחתו מריביו: **שמו"א ב, י.**

275) שהשמן לב העם הזה: **ישעי' ו, י.**

276) מאלקי' חיים: **ואתחנן ה, כג.**

277) ושמרתם את השבת כי קדש היא: **תשא לא, יד.**

278) חכ' שנק' קדש: **ראה זהר אמור צד, ב. לקמן בח"ב המשך וככה רפכ"ו. וש"נ.**

279) תפילת העמידה . . בסידור האריז"ל: **ראה לעיל ספ"ז הערה 237.**

בהתקרבותו מבין מה שחסר לו ומבקש סליחה ומחילה, והו' יסלח לו[280], כי הוא חנון המרבה לסלוח[281], כמ"ש מזה בלק"ת בד"ה שיר המעלות ממעמקי' פ"ב[282]. ואמנם הנה כ"ז הוא בחי' הארת שבת דמעלי שבתא[10] שבשית יומין דחול, שכמו ששבת דמעלי שבתא היא בחי' עליות מלמטלמ"ע, ע"ד בחי' זוקף בשם כנ"ל[66], כ"ה בסולם דתפילה שהוא בחי' העלי' מלמטלמ"ע, שהסולם מוצב ארצה[194] וראשו מגיע השמימה כו'.

ט) **אך** הנה בחי' שבת עילאה בחי' שבתא דיומא[10], המאיר בשית יומין דחול הוא בחי' התורה, שהתורה היא בחי' המשכה מלמעלמ"ט כמ"ש במ"ת וירד הוי' על ה"ס[68]. וזהו דכתי' ונהר יוצא מעדן[6] להשקות את הג"ן, גן זה הוא בחי' ג"ן סדרי' דאורייתא[283] (וע"י[284] בחי' נהר זה נמשך העונג שבתורה, שזיו מענג זה נמשך בגן עדן, שזהו שנת' בסש"ב פל"ט[167] הנ"ל, והוא זיו תורתן ועבודתן ממש. ששכר מצוה מצוה[285], היינו הארת המצוה, שזיו זה הוא הנמשך בג"ע שיתענגו בו הנשמות כו'. וזהו מ"ש בזהר ונהנין מזיו השכינה[134], היינו הארת הזיו מתורתן ועבודתן שקיימו בהיותם בעוה"ז. ולכן יפה שעה א' בתשו' ומעש"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב[286], כי בעוה"ב שהוא ג"ע[287] הוא רק זיו לבד מתורתן ועבודתן, אבל בעוה"ז הנה עושי' כל עצם המצוה כו'. ולכן יפה שעה א' כו' מכל חיי העוה"ב, כי בעוה"ב שהוא ג"כ[288], אינו מאיר רק הארה מבחי' העונג, ועיקר גילוי העונג יהי' לע"ל, ליום שכולו שבת ומנוחה[289], שע"י העבודה דעכשיו יומשך לע"ל בבחי' גילוי כו'. ולכן בחי' תורה שלומדי' בכל ששת ימי המעשה, נמשל לבחי' שבתא דיומא. שכמו בשבתא דיומא הוא בחי' גילוי העונג, כמ"ש וקראת לשבת ענג[135], וכתי' אז תתענג על הוי'[290], כ"ה הארת השבת דשבתא דיומא שבחול זהו בחי' תורה, שיש בחי' ענג בתורה. דהנה יש בתורה ד' בחי' טעמים נקודות תגין אותיות[291], ונודע כי טעמי תורה לא נתגלו[292], פי' שלא באו לידי גילוי עכשיו.

---

280) וה' יסלח לו: **ע"פ מטות ל, ו. ט.**

281) חנון המרבה לסלוח: **סיום ברכת סלח לנו.**

282) בלק"ת בד"ה שיר המעלות . . פ"ב: **דרושים לר"ה סב, סע"ד.**

283) ג"ן סדרי' דאורייתא: **ראה זהר מדהנ"ע וירא קד, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'רג. וש"נ.**

284) (וע"י: **לא נסמן סיום המוסגר.**

285) ששכר מצוה מצוה: **אבות פ"ד, מ"ב. ראה תניא רפל"ז. פל"ט. סה"מ תר"ם ח"א ע' נו. וש"נ. לקמן בח"ב המשך וככה ספ"י.**

286) יפה שעה א' . . חיי העוה"ב: **אבות פ"ד, מי"ז. ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פ"ט.**

287) בעוה"ב שהוא ג"ע: **ראה סנהדרין ר"פ חלק צ, א. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תצט ובהנסמן שם. סה"מ מלוקט ח"ג ע' לג [בהוצאה החדשה — ח"ג ע' רכא].**

288) ג"כ: **אוצ"ל: ג"ע.**

289) ליום שכולו שבת ומנוחה: **תמיד בסופה.**

290) אז תתענג על הוי': **ישעי' נח, יד.**

291) ד' בחי' טעמים נקודות תגין אותיות: **ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' כט ואילך. סה"מ תרמ"ב ע' קנד. וש"נ.**

292) טעמי תורה לא נתגלו: **ראה גם לקמן פ"י. אוה"ת וארא כרך ז ע' ב'תקנח. ע' ב'תקעה.**

ובאמת לא טעמי תורה לבד לא נתגלו, אלא שכל הטנת"א שבתורה לא נתגלו, כ"א הפשט מהאותיות בלבד זהו שנתגלה, אבל לא עצם האותיות כמ"ש בלק"ת בביאור ע"פ תורה ציוה פ"ב[293] ע"ש בהג"ה. כמו מה שמוא"ו דוכי ישאל דרשו כל פ' השואל[294], זהו רק ממה שוא"ו מוסיף על ענין ראשון. או חסרות ויתי' ע"ש. אבל לא עצם אות וא"ו מדוע הוא בתמונה זו דוקא. וכן עד"ז צ"ל במה שר"ע הי' דורש על כל קוץ וקוץ תילי תילי' של הלכות[295], צ"ל שזהו ג"כ כמו באותיות שנתגלה רק הפשט, אבל לא עצם האות. כ"ה בקוצין שהם ג"כ אותיות, רק שהם במדריגה היותר גבוה. וא"כ לא יתכן לומר שעצם האותיות לא נתגלו, והקוצין שהי' ר"ע דורש זהו עצם הקוצין, אלא ודאי זהו ג"כ ע"ד הנ"ל שבאותיות כו'. ועכ"ז בלימוד התורה דעכשיו יש כל הד' בחי' דטנת"א, שהרי ארז"ל ע"פ ובלילה שירה[150] עמו[151], כל העוסק בתורה בעוה"ז[296] שדומה ללילה, הקב"ה מושך עליו חוט של חסד לעוה"ב שדומה ליום. שענין הגילוי דלע"ל זהו בחי' טעמי תורה, ולכן למדו זה מפסוק ובלילה שירה, שהוא בחי' רננא דאורייתא[297] טעמי תורה. וא"כ צ"ל הגם כי טעמי תורה לא נתגלו, עכ"ז ישנן גם עכשיו בלימוד התורה. והענין הוא דהנה כתי' זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי[298], והיינו שדהע"ה הי' משבח ומרנן בעסק תורתו לשמח לבבו בעת צרתו, שאינו כדאי לו להתפעל ממה שצר לו, מאחר שהוא עוסק בתורה שבה תלוי' הכל. שהרי בדקדוק קל שבתורה תלוי' כל העולמות, עד"מ ע"י הקרבנות נעשה עליית העולמות[299] כנודע שרזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס[300]. שכ"ז שהקרבן הוא כהלכתו, אבל אם חשב הכהן מחשבת חוץ[301], או שנמצא איזה פסול בהקרבן אזי אינו נעשה שום עלי' כלל. ועד"ז בענין המשכת אלקות שנמשך ע"י המצות, עד"מ מצות תפילין שע"י התפילין ממשיכין בחי' מוחין לז"א[302], שז"ע הקב"ה שהוא ז"א[303] דאצי' מניח

---

293) בלק"ת . . תורה ציוה פ"ב: **ברכה צה, ד.**

294) שמוא"ו דוכי ישאל . . כל פ' השואל: **משפטים כב, יג. ראה ב"מ צה, א. (בנוסף ללקו"ת כאן) לקו"ת שמע"צ פח, א. לקמן ע' רסא. לקמן בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' שא. סה"מ תרל"ה ח"ב ע' תמח וע' תמט. תרל"ח ע' קנו וע' קנט. תרל"ט ח"א ע' עג וע' פח. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'תכז.**

295) שר"ע הי' דורש . . של הלכות: **ראה מנחות כט, ב. סה"מ תרמ"ב ע' קנד. וש"נ.**

296) כל העוסק בתורה בעוה"ז: **ראה חגיגה יב, ב. לקמן פ"י.**

297) רננא דאורייתא: **ראה זהר בהקדמה ח, א. ויקרא ח, ב. ז"ח רות עז, ב. לקו"ת שה"ש א, ג. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תקעא וע' תקפא. תקס"ו ע' שע. תקע"א ע' ג. תו"ח בראשית ד, א ובהערה 7.**

298) זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי: **תהלים קיט, נד. ראה קו"א לתניא ד"ה דוד זמירות קס, א ואילך.**

299) הקרבנות נעשה עליית העולמות: **ראה קו"א לתניא שם.**

300) שרזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס: **ראה זהר פקודי רלט, א. צו כו, ב. סה"מ תרל"ח ע' לו. וש"נ.**

301) אם חשב הכהן מחשבת חוץ: **ראה רמב"ם הל' פסולי המוקדשין רפי"ג. סה"מ תר"ם ח"א ע' רצד. וש"נ.**

302) התפילין . . מוחין לז"א: **ראה בהערות הסמוכות.**

303) הקב"ה שהוא ז"א: **ראה ע"ח שער הכללים פי"ב. לקוטי הש"ס להאריז"ל ברכות ו, א (ה, א בדפי הספר).**

תפילין[304] הם ד"מ[305] כו'. שזהו המשכה גבוה מאד, שהרי המוחין גבהה מעלתן על בחי' המדות כידוע. אמנם הנה כ"ז הוא כשהתפילין נעשה בהכשר כדינם, אבל אם יש איזה פסול בהן, אזי אינו נמשך כלום ע"י הנחתם. נמצא שבדקדוק דבר א' מן התורה, תלוי' כל העליות וכל ההמשכות שנעשו בעולמות. ולכן דהע"ה כאשר הי' צר לו בגשמיות בברחו מפני שאול[306] או אבשלום[307] וכדומה[308], נתבונן בזה שכאשר כל העולמות תלוי' בדקדוק א' מדברי תורה, והוא עסק בתורה, א"כ אינו תופס מקום דחקו וצרתו שבעוה"ז השפל והגשמי. ועי"ז הי' משמח לבבו לעסוק בתורה לשמה בבחי' ענג כמשרז"ל ע"פ ואנכי תולעת ולא איש[309] שבשעה שהי' עוסק בתורה הי' מעדן עצמו כתולעת[310] מגודל עוצם התענוג שהי' מתענג מד"ת, שמתיקת השכל הוא תענוג נפלא מאד (וכ"ש בחי' השגות רוחניות שהי' משיג, כמו שביקש גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך[311]. ועמ"ש מזה בד"ה ביום השמיני שלח (שלא נדפס)[312], וכמ"ש בס' הבהיר[313] או בס' מעיין החכמה[314] הובא ברע"מ פ' פנחס[315] דוד הי' מחבר תושמ"ע בהקב"ה). ולכן לגבי תענוג נפלא כזה אינו תופס מקום כלל כל ענין תענוגי עוה"ז, וכן היסורי' שהיו לו לא הי' תופס מקום אצלו כלל נגד ענג הנפלא שבתורה. ועכ"ז נענש ע"ז כמארז"ל בסוטה דוד[316] זמירות קרית להו[317], הריני מכשילך בדבר שתינוקות של ב"ר יודעים אותה, ששכח על מ"ש ולבני קהת כו' בכתף ישאו[318],

---

304) הקב"ה . . מניח תפילין: **ברכות ו, א. ראה גם לעיל ד"ה בראשית ברא פ"ו. וש"נ.**

305) תפילין הם ד"מ [= ד' מוחין]: **ראה זהר ואתחנן רסב, א. פע"ח שער התפילין שער ד, פ"א ואילך. סידור שער התפילין ז, סע"א ואילך. סה"מ תרמ"ב ע' עח. וש"נ.**

306) דהע"ה . . בברחו מפני שאול: **שמו"א יט, יב ואילך. ראה ספרי קרח יח, כ.**

307) דהע"ה . . בברחו מפני . . אבשלום: **שמו"ב טו, יד ואילך.**

308) וכדומה: **ראה רש"י סוטה לה, א ד"ה זמירות.**

309) כמשרז"ל ע"פ ואנכי תולעת ולא איש: **תהלים כב, ז. כ"ה גם בסה"מ תרל"ה ח"ב ס"ע תסד. וראה בהערה שם. ראה גם סה"מ תר"ם ח"ב ע' תתיט וע' תתכז.**

310) מעדן עצמו כתולעת: **מו"ק טז, סע"ב.**

311) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך: **תהלים קיט, יח. ראה אוה"ת (יהל אור) תהלים ע' תנט ואילך.**

312) בד"ה ביום השמיני שלח (שלא נדפס): **תרי"ח. הנחת כ"ק אדמו"ר מהר"ש בבוך 1077 – ראה רשימת מאמרי דא"ח של כ"ק אדמו"ר הצ"צ ע' קקט ואילך. סה"מ תרל"ה ח"ב ס"ע תנו ואילך.**

313) בס' הבהיר: **ראה ס' הבהיר סקצ"ו ובאור בהיר לשם. בהערה הבאה.**

314) בס' הבהיר או בס' מעיין החכמה: **ראה גם סה"מ תר"ם ח"א ע' פד. וש"נ. סה"מ מלוקט ח"ב ע' ר [בהוצאה החדשה – ח"ב ע' קנג]. וש"נ.**

315) ברע"מ פ' פנחס: **רכב, ב.**

316) כמארז"ל בסוטה דוד: **ראה שם לה, סע"א. ראה גם להבא בסמוך לקמן בח"ב המשך וככה רפס"ח ובהנסמן שם.**

317) דוד זמירות קרית להו: **כ"ה גם בקו"א לתניא קס, א. ועוד. ע"פ סוטה שם. ראה גם לקמן בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' שב. בח"ב ע' תתעז.**

318) ולבני קהת כו' בכתף ישאו: **נשא ז, ט. בסוטה לא הובא סיום הכתוב: „עליהם**

והוא הוביל את הארון בעגלה חדשה[319]. ולכאו' צ"ל הלא מה ששיבח דוד את התורה הוא שבח גדול, והאמת כן הוא, וגם בזהר אמרו שבחא דאורייתא[320], שהכוונה על כשר פסול שבתורה כמשפ"י באגה"ק[321], וא"כ למה נענש ע"ז. וגם למה שכח ע"ז דוקא. והענין שיש בחי' פנים ואחור בתורה, כמ"ש במגלה עפה דזכרי'[322] והנה היא כתובה פנים ואחור[323], ודרשו רז"ל בעירובין דך"א[324] על התורה. והיינו כי מ"ש דוד שכל קיום וחיות העולמות בהמשכת אלקות והעלאות העולמות תלוי בדקדוק אחד מה"ת זהו אמת, אבל כ"ז הוא בבחי' אחורי' שבתורה, היינו בחי' גליא שבתורה, שהם הם כל ההלכות הערוכות לפנינו בכל פרטי מצותי' ש"ת איך ומה יוכשר, ואיך ומה לא יוכשר כו'. אבל בחי' סתים שבתורה שהוא בחי' פנימיות שבתורה, ע"ז נא' לא ידע אנוש ערכה[325] כלל, רק אלקי' הבין דרכה[326], ובידיעת עצמותו יודע את התורה[327]. ועז"נ ואהי' אצלו שעשועי'[328], אצלו דוקא, בחי' שעשוע המלך בעצמותו[329], בחי' ענג העליון שהוא ית' עצמו הוא הענג ולא תענוג מורכב (כמ"ש במאה"ז נח דתקס"ז[330] בהג"ה לענין בחי' עתיק ע"ש). וזהו פי' שעשוע המלך בעצמותו, אצלו שעשועי' ובידיעת עצמו יודע את התורה כו'. ולגבי בחי' זו שבתורה כלא חשיב שבח ששיבח דוד זמירות היו לי כו', שזהו רק בבחי' גלי' שבתו', אבל בבחי' סתים שבתורה בחי' פנימיות ע"ז נא' אלקי' הבין דרכה, ולא ידע אנוש ערכה כלל. ולכן נענש מדה כנגד מדה, שהוביל הארון בעגלה ושכח שצריכי' לשאת אותו בכתף. כי מה שצריכי' לשאת אותו בכתף זהו בכדי לחבר בחי' פנים ואחור, כי בהלוחות לא הי' בחי' אחור כלל, שהרי מזה ומזה הם כתובים[331], שפי' בירושלמי דשקלי' שהיו

בכתף ישאו" אלא תיבת וגו'. אבל כ"ה בע"י סוטה שם. לקו"ת במדבר יח, א. לקמן בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' שב. לקמן בח"ב המשך וככה רפס"ח ובהנחה ע' תתעז ואילך. סה"מ תרמ"ב ע' שנב ובהערה 64.

319) הוביל את הארון בעגלה חדשה: **שמו"ב ו, ג. סוטה שם.**

320) בזהר אמרו שבחא דאורייתא: **ראה זהר ויקרא ח, ב.**

321) כמשפ"י [=כמו שפי'] באגה"ק: **דוד זמירות קרית להו — קו"א לתניא קס, א. ראה גם סה"מ מלוקט ח"ב ע' נו [בהוצאה החדשה — ח"ד ע' נו] ובהערה שם.**

קו"א נקרא ג"כ אגה"ק — לקו"ת ד"ה ויקרא. ועוד. „הערות" מכ"ק אדמו"ר בסו"ס התניא.

322) במגלה עפה דזכרי': **זכרי' ה, א־ב. ראה גם גיטין ס, א.**

323) והנה היא כתובה פנים ואחור: **ראה זכרי' כאן ה, א: והנה. יחזקאל ב, י: והיא כתובה פנים ואחור. קו"א לתניא כאן קסא, א. תו"א תצוה פד, ד. הגהות לד"ה פתח אלי' תרנ"ח ע' ג בשוה"ג. סה"מ תרל"ה ח"א ע' קפ. תרמ"ב ע' שנב ובהערה 66.**

324) בעירובין דך"א: **ע"א.**

325) לא ידע אנוש ערכה: **איוב כח, יג.**

326) אלקי' הבין דרכה: **איוב כח, כג.**

327) ובידיעת עצמותו יודע את התורה: **ראה קו"א כאן קסא, א. ראה בסוף הספר במילואים.**

328) ואהי' אצלו שעשועי': **משלי ח, ל בדילוג.**

329) שעשוע המלך בעצמותו: **ראה עמה"מ שער זה. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תנג. וש"נ.**

330) במאה"ז נח דתקס"ז: **ד"ה אלה תולדות נח ר' חייא פתח בביאוה"ז להצ"צ נח כרך א ע' טו. הובא גם לקמן פ"י.**

331) מזה ומזה הם כתובים: **תשא לב, טו.**

כתובי' מכל עבריהם[332] ע"ש. ולכן צריכי' לשאת אותם בכתף, בכדי שגם בכתף שהוא אחורי האדם יאיר ג"כ בחי' הפנימיות, וממילא יהי'[333] שכחה שהיא מבחי' אחוריים[334] כנודע. ומפני שדוד שיבח התורה לכן[335] נפל בשכחה שהיא מבחי' אחוריים, והוכרח לשכח על נשיאת הארון בכתף, דאל"כ לא הי' נופל בשכחה כו'. וב' בחי' אלו שבתורה זהו בחי' שבחא דאורייתא ורננא דאורייתא, והם ג"כ בחי' זמירות ושיר. זמירות זהו בחי' גליא בחי' אחורי' שבתורה, שע"ז אמרו נובלות חכ' שלמעלה תורה[336], היינו בחי' נובלות דח"ס[337] היא תורה. שלכן נמשלה התורה לשערות[338], כמ"ש סלסלה ותרוממך[339], והיינו שכמו השערות צומחי' ממותרי מוחין[340], כן מבחי' הנובלות היינו מותרות דח"ס צומחי' המזלות, שאבא יונק ממזלא[341] כמ"ש מזה בלק"ת בביאור תורה ציוה[337] ספ"א. ושיר שבתורה זהו בחי' פנימיות התורה בחי' סתים, שעז"נ לא ידע אנוש ערכה רק אלקי' הבין דרכה בחי' שעשוע המלך בעצמותו כנ"ל

יו"ד) **והנה** בתורה כתי' ושעשוע את בנ"א[342], ופי' באגה"ק שזה קאי על בחי' אחוריים שבתורה[343], שהוא בחי' גליא שבתורה, שזה יכול האדם להשיג. ונת' לעיל שכאשר השכל בא לידי השגה ימצא בו התענוג[344], לפי שהענג הוא הוא שפועל שיבא השכל לידי הרחבת ההשגה כנ"ל באריכות. והנה בחי' ענג זה דושעשוע את בני אדם, לפי מה שפי' באגה"ק צ"ל שזהו הכל מבחי' גלי' שבתורה. אך לכאו' אינו מובן לפי זה, מדוע נענש דוד על שקרא ד"ת בשם זמירות, הלא מה שנק' התורה בשם שעשועי' העצמי' שהיא אצלו ית' שעשועי',

---

332) בירושלמי דשקלי' . . כתובי' מכל עבריהם: ראה שם פ"ו, סה"א. ראה גם סהמ"צ להצ"צ ע' 80 ואילך. ראה גם לקמן בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' שג. בח"ב ע' תתעט.

333) וממילא יהי': אוצ"ל: וממילא לא יהי'.

334) שכחה שהיא מבחי' אחוריים: ראה מאו"א מערכת שכחה סל"ז וביאיר נתיב שם. רמ"ז לזהר בחוקותי קיב, א ד"ה אר"י א"ל — ע' צז בדפי הספר.

335) התורה לכן: כ"ה בגוכתי"ק.

336) נובלות חכ' שלמעלה תורה: ב"ר פי"ז, ה. פמ"ד, יז.

337) נובלות דח"ס . . בלק"ת . . תורה ציוה: ברכה צה, ג.

338) שלכן נמשלה התורה לשערות: ראה גם ערכי הכינויים לבעל סדה"ד מערכת שערות.

339) סלסלה ותרוממך: משלי ד, ח. ראה תו"א מקץ לא, ד. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' קז. וש"נ. קונטרסים ע' תקמג. וש"נ. סה"מ תר"ם ח"א ע' נה. וש"נ.

340) השערות צומחי' ממותרי מוחין: ראה ע"ח שער א"א שי"ג, פי"א. מבוא שערים ש"ה ח"א, פי"ג. לקו"ת ברכה צה, רע"ג. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשעח. וש"נ. סה"מ תרמ"א ע' תנח. וש"נ.

341) שאבא יונק ממזלא: ראה זהר אד"ז האזינו רפט, ב. ע"ח שער הכללים פ"ה. לקמן ע' קעו. לקו"ת אמור לט, א. תצא לט, ב. תו"ח שמות ח"א לו, א הערה 455.

342) ושעשוע את בנ"א: ע"פ משלי ח, לא.

343) ופי' באגה"ק . . אחוריים שבתורה: קו"א כאן קסא, א.

344) ונת' לעיל . . השכל . . התענוג: פ"ג ואילך.

זה לא ידע אנוש ערכה[325] כלל, רק אלקי' הבין דרכה[326]. וא"כ איך הי' לו לשבח במה שאינו יודע כלל. ולמה נענש ע"ז. וגם מהענש שנענש, שנפל לפי שעה בשכחה שזהו מדה כנגד מדה כנ"ל, מובן שבחי' השעשועי' העצמיים שבתורה, הארתם עכ"פ מתגלה בבחי' הענג שיש בבחי' אחורים הוא בחי' גליא שבתורה. ולכן פועל נשיאת הארון בכתף שלא יהי' שכחה, הנמשך מבחי' כתפין ואחוריים. וכן[345] נענש דוד ע"ז, לפי שלא חיבר בחי' שעשועי' העצמיים שבתורה בחי' שיר שבתורה לבחי' הענג שבזמירות. שע"י השבח שהי' משבח מעלת התורה במה שהיא אצלו שעשועי', שהגם שלא ידע אנוש ערכה, זהו בבחי' דעת והכרה כאילו רואה ממש. וכמובן ממ"ש אלקי' הבין היינו הבנה והשגה, ומובן מ"ש לא ידע שאינה בבחי' הבנה והשגה, אבל מ"מ ידוע מציאותה עכ"פ. ומאחר שמציאותה ידוע, הי' לו לשבחה בזאת, ועי"ז הי' נמשך הארה גם מבחי' שיר שבתורה לבחי' ענג דזמרה. ולכן נענש, והעונש הוא מיני' ובי' שנפל בשכחה שזהו מבחי' אחוריים, לפי שלא שיבח את התורה רק בבחי' אחוריים שבה ולא בבחי' פנים כו'. ועפ"ז יובן מארז"ל הנ"ל כל העוסק בתורה בעוה"ז[296] שדומה ללילה, הקב"ה מושך עליו חוט של חסד בעוה"ב שדומה ליום, ולמדו זה מפסוק ובלילה שירה עמו[150]. ונודע כי לע"ל יהי' גילוי בחי' פנימיות התורה כמ"ש רש"י ע"פ ישקני[346] מנשיקות פיהו, וזה יהי' ע"י שעוסק בעוה"ז בתורה. ולכאו' עסק התורה בעוה"ז הוא רק בבחי' אחוריים שבתו', שהרי בחי' פנים שבתו' לא ידע אנוש ערכה, ואיך למדו זה מפסוק ובלילה שירה, שירה דוקא, שהוא בחי' שיר שבתורה בחי' רננא דאורייתא[297]. וגם באמת טעמי תורה לא נתגלו[292]. אך הענין שדקדקו ואמרו לא נתגלו, פי' בבחי' גילוי והשגה גמורה כמו גליא שבתורה, שכל הלכות שבתורה מובנים היטיב מ"ט אמר קרא[347] כו'. ונת' לעיל[348] שגם מבחי' אותיות התו' ג"כ אינו מושג בהשגה גמורה רק הפשט של האותיות, וא"ו מוסיף, וחסירות ויתירות, אבל עצם תמונת האותיות, מדוע הוא"ו כך והאלף כך זהו אינו נתגלה כלל. ומ"ש בס' התמונה[349] ושארי ספרי הקבלה[350] על תמונת האותיות, הנה זה רק מעט מזעיר, וג"ז רוב דבריהם מובן ע"ד ידיעת המציאות לבד ולא בבחי' השגת המהות כמו בגליא שבתו' שהם הם ההלכות שבתורה, וכמ"ש מזה בלק"ת בביאור על ולא תשבית מלח[351]. רק שבזה חלוק בחי' טעמי' שבתורה מאותיות התו', שבאותיות הפשט שלהם עכ"פ נתגלה, אבל בטעמי תורה גם פשטן רק ידוע מציאותן ולא מהותן. ולכן על טעמי תו' אמרו לא נתגלו, פי' לא באו לכלל השגה והבנה כ"א

345) וכן: **אוצ"ל: ולכן.**

346) לע"ל . . רש"י ע"פ ישקני: **שה"ש א, ב. ראה גם לקמן מאמר ד"ה ויגש ספ"ג. לקמן בח"ב המשך וככה פכ"ד. פקל"ב. פקל"ג. סידור דרושים לחתונה קלא, א ואילך. סה"מ תר"ם ח"א ע' עז. וש"נ.**

347) מ"ט אמר קרא: **ר"ה ט, ב. ועוד.**

348) ונת' לעיל: **פ"ט.**

349) בס' התמונה: **מיוחס לר' ישמעאל בן אלישע כה"ג: ר' נחוניא בן הקנה.**

350) בס' התמונה ושארי ספרי הקבלה: **ראה גם מגן דוד להרדב"ז. פרדס שער האותיות שכ"ז, פ"ג ואילך — וגם הם העתיקו מס' התמונה.**

351) בלק"ת בביאור על ולא תשבית מלח: **ויקרא ה, א ואילך.**

פשטן ידוע ע"ד הידוע מציאותן לקרותן בטעמיהן ולא השגת מהותן. וכ"ש ציורן מדוע הפשטא הוא כך והזרקא הוא כך זה א"י כלל. אבל באותיות עכ"פ מובן הפשט שלהם, וכן ר"ע הי' יודע גם הפשט מהתגין, ויש שדרשו הנקודות[352] שזהו ג"כ הפשט שלהם. אבל בטעמי' לא מצינו שדרשו בהם, רק מיעוטא דמיעוטא נמצא בדא"ח, ע' בלק"ת בד"ה ה' יחתו מריבו ספ"א בפי' גרשיים[353]. ואמנם הגם כי לא נתגלו בבחי' השגה גמורה, עכ"ז ישנן בתורה, שהרי לע"ל יתגלו. ולא יהי' מ"ת שנית[354], כ"א הכל כבר ניתן מסיני, ולכן ידוע מציאותן עכ"פ. ומאחר שכן יתכן כשעוסק בתורה במה שניתן להבין על בוריו, שיומשך ע"י גם בחי' השעשועי' בחי' שיר שבתורה. וזהו שהעוסק בתורה בעוה"ז שדומה ללילה, הקב"ה מושך עליו חוט של חסד (פי' וענין החוט הוא בחי' חוטא יקירא קדישא[355], שפי' בחי' הקו וחוט[356] שנמשך אחר הצמצום), לעוה"ב שדומה ליום, פי' יום שאין בו לילה, כי זהו בחי' יום שכולו שבת[289]. ולכן כמו שבשבת בראשית שמשה האורה ל"ו שעות כמ"ש במד"ר בראשית פי"א[357], והיינו שלא הי' בו לילה, כן העוה"ב שהוא בחי' יום שכולו שבת ומנוחה נק' יום. וע"י שעוסק בתורה בבחי' הגליא שבתורה, וכ"ש כשעוסק בבחי' הנסתר ג"כ בעוה"ז, הקב"ה מגלה לו בחי' השיר בחי' שעשועי' העצמי' כמ"ש אצלו שעשועי', וכנ"ל ביום שכולו שבת. וזהו בחי' שבתא דיומא[10] שיש בששת ימי המעשה הוא בחי' תורה[358], שיש בה מבחי' ענג העצמי. ובזה יובן מה שבליל ש"ק אומרי' דא היא סעודתא דחקל תפוחי', וע"ק כו' אתין לסעדא בהדה, וביום השבת אומרי' דא היא סעודתא דע"ק[359]. והיינו כי הענג שבליל ש"ק זהו בחי' הענג שנמשך מבחי' כל אשר עשה, וכמו מי שעשה איזה ציור נאה או בנה בית נאה שלאחר גמר בנינו או ציורו אזי מקבל ענג מזה, וה"ז תענוג המורכב, פי' שהענג מורכב מהבנין או הציור כו', אבל יש בחי' ענג הפשוט בלתי מורכב מדבר זולתו כ"א עצם הענג. וזהו ההפרש בין הענג דמעלי שבתא לענג דיום השבת, כי בתחילת כניסת השבת כתי' וירא אלקי' את כל אשר

---

352) ויש שדרשו הנקודות: ראה סה"מ תרל"ב ח"ב ע' תקסח: כמשארז"ל (ספרי בהעלותך ט, י) כל מקום שהנקודה רבה על הכתב. סה"מ תרל"ג ח"א ע' קנז: שזהו שאמרו (ראה קדושין יח, ב. וש"נ) יש אם למקרא ויש אם למסורת, שהוא בענין הניקוד איך לקרות התיבה. אוה"ת וארא כרך ז ע' ב'תקנח. ע' ב'תקעה.

353) בלק"ת בד"ה ה' יחתו מריבו . . גרשיים: נשא כה, סע"ג ואילך.

354) ולא יהי' מ"ת שנית: ראה גם סה"מ תרמ"א ע' תיב. וש"נ. וראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע' תרפו. מאמרי אדה"א דרושי חתונה ח"ב ע' תרכה.

355) חוטא יקירא קדישא: זהר אד"ר נשא קלד, א. ראה אוה"ת ישעי' כרך ב ע' תשסט ואילך.

356) הקו וחוט: קו — ראה ע"ח דרוש עגו"י ש"א, ענף ב. ועוד. חוט — ראה ע"ח שער סדר אצי' ש"ג, פ"א. לקו"ת להאר"י ז"ל ישעי' מד, ו. מ"ח מסכת עתיק רפ"ב. מסכת כללות העולמות רפ"ב. ועוד. ראה גם המשך תרס"ו ע' לא.

357) שמשה האורה . . במד"ר בראשית פי"א: סימן ב.

358) שבתא דיומא . . תורה: ראה גם לעיל ספ"ו.

359) דא היא סעודתא . . דע"ק: ראה סידור אדה"ז במקומו. לעיל פ"ב הערה זו.

עשה והנה טוב מאד[49] כו' ויכולו[50], שלאחר ששבת מכל מלאכתו והוכשרו כמארז"ל דין הניין לי'[360], נמשך הענג שזהו בחי' הארת הענג לבד, ונק' בש' ענג המורכב שמורכב מהדבר שממנו וע"י נמשך הענג. ולכן סעודת ליל עיקרה[361] בבחי' חקל תפוחין קדישין, בחי' מל'[362] שעולה באצי' בבחי' שביתה מפעולת בי"ע כו', וע"ק כו'[363] אתיין לסעדא בהדה, פי' שנמשך הענג מכל אשר עשה שזהו ענג המורכב עם העשי' שקדם בששת ימי המעשה כו'. אבל ביום השבת נמשך בחי' ענג העצמי שהוא ענג הפשוט בלתי מורכב משום דבר, ולכן אומרי' דא היא סעודתא דע"ק, פי' עתיק הוא ענג העצמי, שאין הענג דבר נוסף כ"א הוא עצמו הוא הענג כמ"ש מזה במאה"ז נח דתקס"ז[330] בהג"ה. וזהו בחי' שיר דתורה שהוא בחי' שעשועי' שבתורה, שהוא מ"ש אצלו שעשועי'[328], ואין שעשועי' אלו דבר נוסף כלל, כ"א כשם שהוא וחכמתו א'[364] כ"ה בבחי' הענג כו'. וזהו שבחי' זו שבתו' לא ידע אנוש ערכה, כ"א אלקי' הבין דרכה, ובידיעת עצמותו שאין הידיעה דבר נוסף ח"ו, כמ"ש בסש"ב[365], בידיעה זו יודע את התו'[327] שהיא אינו דבר נוסף כלל, כ"א ענג העצמי הבלתי מורכב. וע"י העסק בתורה בעוה"ז (שבאמת יש בחי' טעמי' ג"כ בזה, אלא שאינו מושג עכשיו, כ"א זהו אוצר שמור לבעליו לע"ל כו'), יתגלה לע"ל בחי' טעמי תורה בחי' ענג הפשוט, וה"ז דוגמת יום השבת כו'. וזהו הארת שבתא דיומא שבימי החול כו', ומי שטרח בע"ש[191] היינו בבחי' תפלה ותורה הן ב' שבתות[366] שבימי החול, יאכל בשבת היינו ב' בחי' אלו בשבת עצמו כו'. וזהו אלמלא משמרין[9] ב' שבתו' כהלכתן, היינו בבחי' הילוך מלמטלמ"ע, ע"י התפילה להיות הליכות עולם לו[367] מלמטלמ"ע, ובבחי' תורה[192] הוא בחי' הילוך מלמעלמ"ט מיד וכו', שהי' נמשך מבחי' יום שכולו שבת ומנוחה[289] לחיי העולמי' כו'.

360) דין הניין לי': ב"ר פ"ג, ז. פ"ט, ב.

361) ליל עיקרה: אוצ"ל: ליל שבת עיקרה.

362) חקל תפוחין קדישין בחי' מל': ראה זהר תוספתא ויצא קנב, א: ויחי רכד, ב ובמקדש מלך שם. בשלח סא, ב וברח"ו (הובא באור החמה) שם. מאו"א מערכת חקל אות לד. ביאוה"ז ח"ש קכט, ד. לקמן פי"ב.

363) כו': כ"ה בצילום גוכתי"ק.

364) שהוא וחכמתו א': ראה ספר הויכוח להרמב"ן בסופו (כתבי הרמב"ן ח"א ע' שכ). פרדס שער מהות והנהגה ש"ח, פט"ו. תניא פ"ב.

365) שאין הידיעה . . בסש"ב: פמ"ב.

366) תפלה ותורה הן ב' שבתות: ראה גם לעיל ספ"ו.

367) הליכות עולם לו: חבקוק ג, ו.

ש״פ וירא ל״ז[368]

י״א) **והנה** ב׳ בחי׳ שבת הנ״ל זהו מ״ש נח נח תרי[369] זימנא[370], שהוא בחי׳ נייחא עילאה ונייחא תתאה[371]. וזהו כוונת המד״ר באמרו נייחא לעליוני׳ ונייחא לתחתוני׳[372], ובשבת זהו בחי׳ שבתא דמעלי שבתא ושבתא דיומא[10], ובבחי׳ הארת השבת שבשית יומין דחול זהו בחי׳ תפילה ותורה, שהם ב׳ בחי׳ שבשבת כנ״ל[373] באריכות. ולכן פי׳ בזהר ובמד״ר אלה פסל את הראשונים[374], וקאי על דור המבול[375], והיינו כמ״ש הרמ״ז[3] שפסל אלו כמו שפסל תולדין דתהו באמרו אלה תולדות השמי׳ והארץ בהבראם[4]. והיינו מפני שלא הי׳ מאיר בהם בחי׳ היסוד, משא״כ בבריאת עולם התיקון נא׳ בראשית ברא[18], בראשית הוא ר״ת ברית אש[376]. אש הוא בחי׳ תורה דכתי׳ בה מימינו אש דת[377], וניתנה באש שחורה ע״ג אש[378] לבינה[379]. וברית הוא בחי׳ יסוד קיומא דעלמא, כמו שעיקר קיום הבנין בגשמיות הוא על היסוד דוקא, כ״ה ג״כ ברוחניות כו׳. וכמו שפסל תולדין דתהו, כן פסל עשרה דורות שמאדם ועד נח[7], הגם שהיו מעולם התיקון דכתי׳ בו ברית בחי׳ יסוד. וז״ע ונהר יוצא מעדן[6] כנ״ל פ״א, עכ״ז פסל אותם, לפי שעיקר בחי׳ ונהר יוצא זהו ע״י נח דוקא שהי׳ צדיק תמים[2], וכתי׳ וצדיק יסוד עולם[380], ולכן עיקר קיום העולם הוא מנח לפי שהוא היסוד שעליו עומד בנין העולם כו׳. ופי׳ וענין פסל הוא מל׳ פסולת, שעשרה דורות שמאדם ועד נח הנה הם לגבי נח כמו הפסולת לגבי האוכל. והיינו כי נח הוא בחי׳ שבת, כנ״ל שב״פ נח זהו ב׳ בחי׳ הענג דשבת, והם בחי׳ הענג שנמשך ע״י הנהר היוצא מעדן. ולכן לגבי המשכה זו

---

368) ש״פ וירא ל״ז: **הוספת המו״ל ע״פ הנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב הנדפס לקמן ע׳ שה.**

369) והנה ב׳ בחי׳ שבת . . תרי זימנא: **מכאן מתחיל מאמר הג׳ הכולל פרקים יא־יד מההמשך. ההתחלה בעת אמירת הדרוש היתה: כל ישראל יש להם חלק לעוה״ב (כבהנחה הנ״ל).**

המאמר נרשם בגוכתי״ק.

ראה עוד ע״ד המאמר ברשימת המאמרים שבסוף הספר.

370) נח נח תרי זימנא: **נח ו, ט. לשון הזהר תוספתא נח נט, סע״ב.**

371) נייחא עילאה ונייחא תתאה: **בהנחה הנ״ל כ׳: ובזהר קאמר הל׳. ראה גם זהר שבהערה הבאה. תו״ח נח נט, ב. מאמרי אדה״א בראשית ס״ע קד.**

372) המד״ר . . נייחא לעליוני׳ ונייחא לתחתוני׳: **ב״ר פ״ל, ה. ראה זהר בראשית נח, ב.**

373) הארת השבת . . דחול . . כנ״ל: **פרק שלפנ״ז.**

374) בזהר . . אלה פסל את הראשונים: **נח נט, ב. ראה לעיל ע׳ טו ואילך.**

375) ובמד״ר אלה פסל . . דור המבול: **ב״ר פ״ל, ג.**

376) בראשית הוא ר״ת ברית אש: **ראה ת״ז רתכ״ג סט, רע״א. בהקדמה י, ב. ראה בסוף הספר במילואים.**

377) מימינו אש דת: **ברכה לג, ב.**

378) באש שחורה ע״ג אש לבינה: **ראה לקמן בח״ב המשך וככה רפס״ד שמציין לאד״ר, זהר נשא קלב, א. רש״י שה״ש ה, טז ד״ה שחורות. הנסמן במאמרי אדה״א ויקרא ח״ב ע׳ תקעה.**

379) לבינה: **כ״ה בצילום גוכתי״ק.**

380) וצדיק יסוד עולם: **משלי י, כה. ראה גם לקמן פי״ג.**

דנח, כל העשרה דורות שעד נח נחשבי' כפסולת. והיינו שקאי על בחי' ההמשכה שנמשך בעולמות שהם פסולת, לגבי בחי' ההמשכה שנמשך ע"י נח. כי כל התהוות העולמות הוא מבחי' הארה חיצוניות לבד, שלכן נק' ע"מ בשם מילין דהדיוטא[19] כנ"ל פ"א, אבל נח הוא בחי' המשכה פנימיות המשכת התענוג, שאינו דומה כלל לבחי' ההארה שבע"מ שנק' מילין דהדיוטא. וכמו ההפרש שבין הארת השכל שמאיר בדיבור, לבחי' השפעה פנימיות להוליד בדומה לו, שזהו המשכה עצמיות. ומה שמאיר בדיבור, הגם שזהו ג"כ נמשך מהשכל, אבל ההמשכה היא רק בחי' היותר אחרונה. שהרי א"א להשפיע השכל לזולתו כמו שהוא אצל המשפיע עצמו, ולכן לא קאים אינש אדעתו דרבי'[381] עד מ' שנין. לפי שאינו מקבל מרבו רק הארת השכל שמאיר בדיבור, שהוא הארה בעלמא לבד בחי' אחוריי', נגד בחי' הפנימיות כמו שהוא אצל הרב עצמו. אבל בבחי' השפעה פנימיות מוליד בדומה לו ממש, ויכול להיות שיהי' גם יפה כח הבן מכח האב[382], להיות כי שפע זו היא פנימיות ממש (ומה שיפה כח הבן, זהו מחמת כי הקב"ה נותן בו נשמה[383], ומצד זה יכול להיות יפה יותר. ומ"מ מתייחס זה להאב המולידו, שהרי בלתי השפעת האב לא הי' הקב"ה נותן בו הנשמה. וי"ל שלכן ברא מזכה אבא[384], שהרי כח הזכות שהבן תלוי בהאב כמ"ש במ"א לענין כיבוד אב ואם מפני שתלוי ברצונם[385]. וכן כח זכות זה ויפוי כח שבבן תלוי ג"כ ברצונם, לכן ברא מזכה אבא). ולהיות כי יש הבדל רב בין נח לדורות שקדמו לו, לכן אמר אלה תולדת נח אלה פסל את הראשוני', פי' שהמשכת הראשוני' הגם כי היו מעולם התיקון, עכ"ז המשכתם הי' רק בחי' אחוריים וחיצוני' לבד, היינו מה שנמשך לצורך חיות העולמות שזהו מע"מ. והגם שבעשרה דברי' ברא הקב"ה בחכ'[386] כו', הנה זהו רק הארת החכ' שמאיר בדבור, שנת"ל שזהו רק הארה חיצוני'. אבל נח איש צדיק תמים הי', פי' שהמשיך בחי' שפע הפנימית בחי' צדיק יסוד עולם. והוא בחי' ההמשכה שנמשך ע"י הנהר היוצא מעדן. ולכן פי' בזהר ודא עביד תולדות ולא אחרא[387], היינו בחי' הראשוני' שפסל, לפי שלא המשיכו בחי' זו אלא רק המשכה חיצונית כנ"ל.

---

381) לא קאים אינש אדעתו דרבי': **ראה ע"ז ה, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תמד. וש"נ. ראה בסוף הספר במילואים.**

382) יפה כח הבן מכח האב: **ראה שבועות מח, סע"א. לקמן בח"ב בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תתי. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תרג. וש"נ.**

383) הקב"ה נותן בו נשמה: **ראה נדה לא, א.**

384) ברא מזכה אבא: **ראה סנהדרין קד, א.**

385) כיבוד אב ואם מפני שתלוי ברצונם: **ראה גם סה"מ תרכ"ט ע' קנו וע' קסד. תרל"ב ח"ב ע' תעא. ע' תעח־ט. תרל"ט ח"ב ע' תקיב־תקיג. סה"מ מלוקט ח"א ע' נד־ה [בהוצאה החדשה — ח"א ע' שכג].**

386) שבעשרה דברי' ברא הקב"ה בחכ': **ראה חגיגה יב, א. לקמן בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' רפד, ובהנסמן שם.**

387) ודא עביד תולדות ולא אחרא: **זהר נח נט, ב — ושם: ודא רזא דמלה דא עביד.**

י״ב) **והנה** כמו בנח כתי' נח איש צדיק תמים[2], כן כתי' ועמך כולם צדיקי' לעולם ירשו ארץ[388], ופי' בזהר ר״פ נח לפי דנטרית ברית[389] דעלמא אתקיים עלי'. והיינו מפני כי הוקשה לי', האיך ועמך כולם צדיקי' הלא יש כו״כ שאינם צדיקי'[390] כלל, ואינם מקיימים ציווי התורה בגניבה וגזילה וכדומה. לזה פי' שמאן דנטיר ברית אקרי צדיק, וכמארז״ל רובם בגזל ומיעוטם בעריות, וכולם באבק לה״ר[391]. ולכן מפני כי בעריות הוא רק מיעוטם, לכן אומר ועמך כולם צדיקי' ע״ש הרוב דנטרי ברית, ואינם נכשלים בפגם הברית בעריות וכדומה כו'. והענין הוא דהנה זלע״ז עשה האלקי'[392], שכמו בקדושה יש בחי' שדה שנק' חקל תפוחין קדישין[393], כמ״ש התרגום[394] על כריח שדה אשר ברכו[395] ה' כריח דחקלא[394], ובזהר נק' חקל תפוחין קדישין. וכמ״ש מזה במאה״ז פ' חיי שרה דקד״ב[396] ע״פ ויתרון ארץ בכל היא[397], בס' תקס״ו[398], בענין ההפרש בין ארץ בכללה, ובין שדה שהיא מקום הראוי לזריעת התבואה והאילנות ע״ש. כן יש בלעו״ז ג״כ בחי' שנק' שדה כמ״ש בזהר שם דאית שדה ואית שדה, היינו בחי' שדה שבקדושה, ובחי' שדה שבלעו״ז. והענין יובן ע״פ מארז״ל בסוף פ״ק דבתרא[399] דט״ז ע״ב, חמש עבירות כו', בא על נערה המאורסה כו', כתי' הכא מן השדה[400] וכתי' התם כי בשדה מצאה[401]. הרי נק' בעילת זנות דנערה המאורסה בש' שדה, והיינו שזהו בחי' שדה דלעו״ז היפך בחי' שדה דחקל תפוחין קדישין. וכמ״ש בזהר שם[402] שזהו בחי' ושפחה כי תירש גבירתה[403], היינו בחי' מל' דק״נ

---

388) ועמך כולם צדיקי' לעולם ירשו ארץ: **ישעי' ס, כא.**

389) בזהר ר״פ נח לפי דנטרית ברית: **נט, ב — ושם: בגין דנטרין ברית. וכ״ה בסיום הפרק כאן. רפי״ג. פ״כ.**

390) הוקשה לי' . . שאינם צדיקי': **ראה זהר לך צג, א. רא״ג באור החמה כאן. הובא באוה״ת כאן ע' 108. וראה גם סה״מ תרכ״ו ס״ע קסו ואילך. ע' קסט, ואילך.**

391) רובם בגזל . . באבק לה״ר: **ראה ב״ב קסה, רע״א.**

392) זלע״ז עשה האלקי': **קהלת ז, יד. ראה גם סה״מ תרל״ח ע' קלד.**

393) שדה שנק' חקל תפוחין קדישין: **ראה גם לעיל פ״י הערה חקל תפוחין קדישין בחי' מל'.**

394) התרגום על כריח שדה . . דחקלא: **תרגום אונקלוס תולדות כז, כז — ושם: חקלא.**

395) ברכו . . בירכו: **כ״ה בגוכתי״ק.**

396) במאה״ז פ' חיי שרה דקד״ב: **ע״א. ביאוה״ז בהוספות ח״ש קכט, ד. והוא משנת תקס״ז — ראה מאמרי אדה״ז תקס״ז ע' א. ההוספות נדפסו לראשונה בלבוב תרכ״א.**

397) ויתרון ארץ בכל היא: **קהלת ה, ח.**

398) בס' תקס״ו: **מס. 1025. על הכריכה נרשם תקס״ו וכלולים בו גם מאמרים מתחילת שנת תקס״ז.**

399) פ״ק דבתרא: **אוצ״ל: פ״ק דבבא בתרא. ראה גם להבא לקמן סה״מ תר״ל ע' כג. תרמ״ב ע' לט.**

400) מן השדה: **תולדות כה, כט — בב״ב שם הובא: ויבא עשו מן השדה. וכ״ה לקמן בהנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע' שח. בסה״מ הנ״ל שם: איש שדה — תולדות כה, כז.**

401) כי בשדה מצאה: **תצא כב, כז.**

402) בזהר שם: **רע״ב.**

403) ושפחה כי תירש גבירתה: **משלי ל, כג.**

או גם בחי' גקה"ט[404] כו'. והענין הוא דהנה כתי' ובשר בשדה טריפה לא תאכלו[405], ולכאו' הלא זהו לאו דטריפות[406], ומהו אומרו בשר בשדה טריפה הל"ל ובשר טריפה כו'. אך הענין הוא כנ"ל דאית שדה ואית שדה, אית שדה בקדושה, הוא בחי' א"ח דכתי' בה זממה שדה[407] כו', בחי' שדה אשר בירכו[395] ה' כו'. ואית שדה בלעו"ז שהיא שדה טריפה. וביאור הענין דהנה בבחי' מל' כתי' כבוד מל' יאמרו וגבורתך ידברו[408], שבבחי' המל' יש בחי' גבורות וצמצומים, בצמצום אחר צמצום, עד שנתהוו נבראי' בע"ג להיות בבחי' יש ודבר נפרד. והמכוון הוא בכדי שיהי' בחי' ביטול היש לאין, ולזה ניתנו התומ"צ למטה דוקא. שהרי המלאכי' בקשו שתנתן להם התו'[409], ולא ניתנה להם, כי כלום יצה"ר יש ביניכם[410]. ולא יש בחי' אתכפיא למעלה כלל, שהרי אין שם יצה"ר שיסית וידיח ויהי' נצרך לכובשו, כ"א למטה דוקא שיש יצה"ר המסית ומדיח. ועכ"ז כובשי' אותו ומקיימי' בחי' המצות בבחי' אתכפיא וביטול הרצון, שמבטל רצונו עד"מ בגזל ועריות שנפשו של אדם מתאוה להם ומחמדתן[411], שזהו תאוות וחמדת היצה"ר, ועכ"ז כובש את יצרו ונזהר מהם. וכן בקיום המ"ע עד"מ מצות הצדקה, שנותן ממה שהרויח מיגיע כפו ופיזור הנפש, לעני שלא טרח ולא יגע בזה כלל ה"ז אתכפיא, וכמ"ש בד"ה ושננתם[412] בענין דעת המ"ד מעשה גדול[413], ובד"ה מים רבים בכ"ד בענין האתכפיא דמ"ע ומל"ת[414] שז"ע בחי' ביטול היש לאין. וזהו שארז"ל גדולי' מע"צ ממעשה שמים וארץ[415], והיינו כי מעשה שמו"א הם בחי' יש מאין, אבל מעשה צדיקי' הוא בחי' ביטול היש לאין, ע"י בחי' התומ"צ שעש"ז נק' צדיקי'. וזהו עיקר המכוון ממה שנברא העולם להיות יש ודבר כו'. אבל בלעו"ז הנה הם כקוף בפני האדם[416], שהם מתדמים ג"כ להקדושה והנם ג"כ בבחי' צמצומי', אמנם מריבוי

---

404) ושפחה . . מל' דק"נ . . גקה"ט: **ראה גם לקמן בסמוך. לקמן בהנחה הנ"ל ע' שט. ראה גם לקמן ע' ריז ובהנסמן שם. בח"ב המשך וככה פקכ"ו. סה"מ תרל"ה ח"א ע' קנח ובהערה שם. וראה גם סה"מ תר"ל ע' כג. תרמ"ב ע' מ.**

405) ובשר בשדה טריפה לא תאכלו: **משפטים כב, ל. ראה גם מכילתא ורש"י כאן.**

406) לאו דטריפות: **ראה רמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"ד, ה"ו ואילך. פ"ה, ה"ה. הל' שחיטה פ"ה. סהמ"צ מל"ת קפא.**

407) א"ח . . זממה שדה: **משלי ל, י. טז.**

408) כבוד מל' יאמרו וגבורתך ידברו: **תהלים קמה, יא.**

409) המלאכי' בקשו . . התו': **שבת פח, ב.**

410) כלום יצה"ר יש ביניכם: **ראה שבת פט, א. ראה בסוף הספר במילואים.**

411) בגזל ועריות . . ומחמדתן: **מכות כג, ב במשנה.**

412) בד"ה ושננתם: **תרל"ו. ראה סה"מ תרל"ו ע' רפט ואילך. ע' תקלח. (ר"ע תקמא). לקמן המשך ואלה תולדות יצחק ספ"ו. בח"ב המשך וככה פט"ו.**

413) דעת המ"ד מעשה גדול: **קדושין מ, ב.**

414) ובד"ה מים רבים . . האתכפיא דמ"ע ומל"ת: **תרל"ו. ראה שם פרקים צ. צג. קכג.**

415) גדולי' מע"צ ממעשה שמים וארץ: **ראה כתובות ה, א. תו"א בשלח סו, סע"ב ואילך. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תתי. וש"נ. תו"ח בראשית כה, ג ובהערה 29. סה"מ תרל"ט ח"ב ע' תפב. וש"נ. לקמן בהנחה הנ"ל ע' שי. בח"ב ע' תתלז.**

416) כקוף בפני האדם: **ראה זהר תרומה קמח, ב.**

הצמצומים שלהם הנה הם בבחי' יש ודבר נפרד לגמרי, ואין בהם בחי' הביטול כלל. וכמו פרעה מלך מצרים שאמר לי יאורי ואני עשיתיני[417], וכן עמלק שהי' יודע את רבונו ומתכון למרוד בו[418], שזהו מחמת גסות וחוצפה ועקשות. וזהו בחי' שדה דלעו"ז, שהוא בחי' שדה טריפה בחי' ושפחה כי תירש גבירתה כו', ובעבודה הוא בחי' תאוות איסור. וגם בחי' ציור התאוה מתאוות היתר נכלל ג"כ בבחי' שדה זו, וכאשר האדם נמשך אחר בחי' שדה זו, גורם גלות השכינה כמ"ש מלך לשדה נעבד[419] כדפרי'[420] בזהר חיי דקק"ב סע"א הנ"ל. וזהו הציווי ובשר בשדה טריפה לא תאכלו, שמלבד הלאו דאכילת בשר טריפה, מרמז עוד על שמירת הברית, וכנודע שהיחוד נמשל לאכילה כמ"ש כ"א הלחם אשר הוא אוכל[421], קראן לו ויאכל לחם[422], אכלה ומחתה פיה[423] כו'. וא"כ הנה זהו אזהרה על שמירת הבשר מן בחי' שדה טריפה, פי' בשר קאי על אבר הברית, שכל האברי' הם מבשר גידי' ועצמות[424], אבל אבר הברית הוא גידי' ובשר לבד, לכן נק' בשם בשר. וה"ז אזהרה על נשג"ז[425], שז"ע ובשר בשדה טריפה לא תאכלו, להיות כי ע"י גורם גלות השכינה שתחת שלש רגזה ארץ[426] כו', ושפחה כי תירש גבירתה. גבירתה היא מל' דקדושה[427], ושפחה היא בחי' מל' דק"נ וגקה"ט, שע"י פגם הברית בנשג"ז גורם ושפחה כי תירש, היפך היחוד דקדושה כו'. ואמנם כשם שע"י פגם הברית פוגם כנ"ל, כן ע"י שמירת הברית ממשיכי' בחי' צדיק חי עלמין[428], שזהו מ"ש בזהר נח הנ"ל בגין דנטרין ברית[389] אקרי צדיק[429], שע"י נטירת הברית ממשיך שיומשך שפע היסוד בבחי' מל', שעי"ז מתקיים עלמא כנ"ל.

י"ג) **והנה** פי' לעולם ירשו ארץ[388], פי' בזהר[389] הנ"ל על עוה"ב, וכ"ה במשנה בר"פ חלק כ"י יש להם חלק לעוה"ב[430], שנא' ועמך כולם צדיקי' לעולם ירשו ארץ[388], שפי' ארץ עוה"ב. ואמנם בפי' המשנה י"ל שנק' צדיקי' ע"ש שמקיימי' כל התורה והמצות. אך בזהר משמע שקאי הכל על מ"ש דנטרין ברית, וז"ל ת"ח כ"י אית להון[431] חולקא לעלמי דאתי, מ"ט בגין דנטרין ברית, דעלמא

417) לי יאורי ואני עשיתיני: **יחזקאל כט, ג.**

418) עמלק . . ומתכון למרוד בו: **כ"ה בכ"מ בדא"ח ומהם: תו"א תצוה פג, סע"ד. פה, ד. (וראה שם פד, ב). לקמן ע' רלא. לקמן בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' שט. סה"מ תרמ"א ע' סז. וש"נ.**

419) מלך לשדה נעבד: **קהלת ה, ח.**

420) כדפרי': **אוצ"ל: כדפי'.**

421) כ"א הלחם אשר הוא אוכל: **וישב לט, ו.**

422) קראן לו ויאכל לחם: **שמות ב, כ.**

423) אכלה ומחתה פיה: **משלי ל, כ.**

424) האברי' הם מבשר גידי' ועצמות: **רמב"ם הל' טומאת מת פ"ב, ה"ג.**

425) נשג"ז: **ראה סנהדרין פב, א. ע"ז לו, ב. ראה גם סה"מ תרמ"ב ע' מ. וש"נ.**

426) שתחת שלש רגזה ארץ: **משלי ל, כא.**

427) גבירתה היא מל' דקדושה: **ראה גם פרדס שעה"כ שכ"ג פ"ג מערכת גבירה.**

428) צדיק חי עלמין: **זהר בראשית כה, ב. מקץ קצג, ב. שם השמטות רע"מ רסו, ב. ועוד. ויקרא רע"מ יז, א.**

429) אקרי צדיק: **ראה המשך הזהר שם.**

430) במשנה בר"פ חלק כ"י . . חלק לעוה"ב: **סנהדרין צ, א.**

431) להון: **וכ"ה לקמן רפט"ו. בזהר: לון.**

אתקיים עלי' כד"א[84] אם לא בריתי יומם כו'[432], ועוד ישראל דנטרי ברית וקבילו לי' (י"ל פי' וקבילו ליה זה קאי על מצות מילה, ומ"ש דנטרי ברית זהו השמירה מפגם הברית כנ"ל) אית לון חולקא בעלמא דאתי עכ"ל. ולכאו' אינו מובן שענין אומרו בגין דנטרין ברית דעלמא אתקיים עליה, פי' עלמא היינו בחי' מל' מקור המהוה בי"ע מאין ליש, וקיום העולם הוא בגין דנטרין ברית הוא בחי' יסוד שע"י בחי' יסוד מתקיים העולם, כנ"ל[433] שעיקר קיום הבנין הוא ע"י חיזוק היסוד כו'. וא"כ מה"ע שעי"ז אית להון חולקא לעלמא דאתי הוא בחי' העוה"ב, שהוא בחי' בינה כמארז"ל ביו"ד נברא העוה"ב[123] שפי' ביו"ד חכ' נברא העוה"ב בינה. ונודע כי בחי' הבינה גבוה הרבה מבחי' היסוד, ואיך ע"י המשכת שפע היסוד במל' עי"ז יזכה לעוה"ב בחי' בינה. וגם מה"ע קישור וחיבור קיום העולם דעלמא תתאה לעוה"ב בחי' עלמא עילאה כו', עד שענין המשכת קיום וחיזוק העולם יהי' נתינת טעם שעי"ז יזכה לעלמא דאתי. ויובן בהקדם פי' הפסוק וצדיק יסוד עולם[380] ע"פ מארז"ל גדולי' מע"צ ממעשה שמו"א[415], והיינו כנ"ל שמעשה שמו"א הם מאין ליש, פי' מאין הוא ממה שהוא אין היינו בחי' זיו והארה בעלמא, שאינו נוגע לבחי' המשכת עצמותו. וז"ע מ"ש בדבר ה' שמים נעשו[434], שבחי' הדיבור אם כי יש בו מבחי' השכל, עכ"ז הנה רק הארת השכל לבד הוא שמאיר בדבור כנ"ל[435] ולא המשכה עצמית כו'. וזהו דכתי' בהבראם[436] וארז"ל במד"ר במקומו בה' בראם[437], שהוא אתא קלילא דלית בי' משש[438] שאין הלשון נתפס בו[439], להיותו רק בחי' זיו והארה בעלמא כו'. ואמנם ע"י מע"צ שפועלים בעבודתם להיות ביטול היש לאין כנ"ל, ע"י בחי' האתכפי' דמעהמ"צ שהם בחי' ביטול הרצון, עי"ז ממשיכי' מבחי' יסוד שהוא בחי' המשכה עצמיות כנ"ל בענין נח. וזהו שארז"ל במד"ר שה"ש ע"פ לריח שמניך טובים[440], כל המצות שעשו האבות ריחות היו[441] (והיינו מפני כי לא נצטוו עדיין, רק שעשו מעצמן שקיימו כל התורה כולה[442], ולכן היו רק ריחות היינו הארה בעלמא), אבל אנו שמן תורק שמך[443], דבר

432) אם לא בריתי יומם כו': **ירמי' לג, כה. בזהר הובא המשך הכתוב.**

433) כנ"ל: **ראה לקמן בסמוך. לעיל בריש ההמשך. פי"א.**

434) בדבר ה' שמים נעשו: **תהלים לג, ו.**

435) כנ"ל: **פי"א.**

436) בהבראם: **בראשית ב, ד.**

437) בה' בראם: **ב"ר פי"ב, ב.**

438) בה' . . אתא קלילא דלית בי' משש: **ראה לקו"ת האזינו עד, ד: וההי' הוא אות קלילא דלית בי' משש כמבואר באקדמות. תו"ח ח"ש קכא, ג ובהערה 48.**

439) בה' . . שאין הלשון נתפס בו: **ראה ב"ר פי"ב, י. מדרש תהלים ריש סס"ב.**

440) לריח שמניך טובים: **שה"ש א, ג.**

441) כל המצות שעשו האבות ריחות היו: **ראה שהש"ר פ"א, ג (א). מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רנז ואילך. וש"נ. סה"מ תרכ"ט ע' רכא ואילך. וש"נ. תר"ם ח"א ע' תד ואילך. לקמן ע' רלה. לקמן בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' שיא. בח"ב ע' תשסט וע' תשעה.**

442) האבות . . שקיימו כל התורה כולה: **ראה יומא כח, ב. תו"א יתרו סו, סע"ד ואילך. סז, ד ואילך. תו"ח וארא ח"א סג, ג. וש"נ. סה"מ תרכ"ט ע' ק. וש"נ. פלח הרמון אמור ע' רצט. וש"נ. לקמן ע' רלב ואילך, ובהנסמן שם.**

443) שמן תורק שמך: **המשך הכתוב לריח שמניך טובים.**

שמריקין מכלי אל כלי[444], היינו בחי' המשכה עצמיות, שע"י בחי' המצות נמשך שפע היסוד לבחי' מל' שהוא בחי' המשכה עצמיות כנ"ל. וזהו דכתי' וצדיק יסוד עולם, פי' שהצדיקי' ממשיכי' בחי' היסוד לעולם, וכמו הבנין שעיקר קיומו תלוי ביסוד, שאם יש יסוד טוב עומד הבנין בטוב. כן יובן למעלה שבכדי שיהי' קיום העולם תלוי בהמשכת היסוד כו', רק שלמטה היסוד הוא למטה תחת הבנין, והבנין עומד על היסוד. ולמעלה היסוד הוא למעלה[445], אמנם בזה שוין הן שקיום הבנין תלוי ביסוד. ולכן הצדיקי' שממשיכי' בחי' השפעה פנימיות בחי' יסוד, לכן הם הם הממשיכי' קיום העולם בחי' יסוד העולם, והיינו שיומשך בחי' תוס' אורות מיסוד במל' כו'.

י"ד) **ועפ"ז** יובן ג"כ מה שעי"ז זוכין לעלמא דאתי שהוא בחי' בינה, דהנה בזהר[389] מביא ראי' לענין נטירת הברית דעלמא קאים עליה, מפסוק אם לא בריתי[432] יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. ובמשנה ספ"ג דנדרים[446] מפרש פסוק זה על מצות מילה. ובזהר מפרש על שניהם היינו מצות מילה ושמירת הברית. ולכאו' צ"ל מ"ש יומם ולילה, דהל"ל יום ולילה, ולמה א' יומם בתוס' מ"ם. אך הענין הוא דהנה יום מורה על החסד[447], כנודע מענין ששת ימים עשה[448] שהם ששה מדות, שיום הראשון הוא חסד כו'. ולילה הוא בחי' מל'[449], ע"ש שבנין המל' היא מהגבורות[450], בחי' צמצום החשך דלילה, וענין בנין המל' הוא שתהי' בבחי' פרצוף בכדי להוות בי"ע. וז"ע ט' ברכות[451]

בשוה"ג ללא ציון מקומה בפנים:

עצמות יסוד

444) דבר שמריקין מכלי אל כלי: **שהש"ר שם. ראה גם לקמן ח"ב ע' תשסט. לקו"ת שה"ש ג, א-ב. לקו"ש כרך ח ע' 76 הערה 11.**

445) ולמעלה היסוד הוא למעלה: **ראה גם דרך אמונה** (לר' מאיר בן גבאי) **ספ"ט ד"ה הט' – ע' ס במהדורת קה"ת. וש"נ. פרדס שעה"כ שכ"ג, פ"י מערכת יסוד. לקמן ע' שיב. אוה"ת שמות כרך ז ע' ב'תקלב. יתרו ע' תשפא ואילך. ביאוה"ז להצ"צ ח"א ע' כה. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תתלו.**

446) ובמשנה ספ"ג דנדרים: **לא, ב.**

447) יום מורה על החסד: **ראה גם לקמן ע' קעב ובהנסמן שם.**

448) ששת ימים עשה: **תשא לא, יז. ראה זהר ויחי רמז, א. אמור צד, רע"ב. האזינו חצר, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רז ואילך. וש"נ.**

449) ולילה הוא בחי' מל': **ראה זהר בא לח, ב.**

450) שבנין המל' היא מהגבורות: **ראה ע"ח שער דרושי הצלם שכ"ה, פ"ב. שער תיקון הנוקבא של"ד, פ"ה. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רלו ואילך. דברים ח"א ע' ריח. וש"נ. תו"ח בשלח ח"א רמד, א. וש"נ. פלח הרמון אמור ע' רצא ואילך. פע"ח שער התפילין שער ד, פ"ה. לקמן ע' קעג. לקמן בח"ב המשך וככה פע"ב. פע"ט. פפ"ב.**

451) ט' ברכות: **ראה רמב"ם הל' תפלה פ"ב, ה"ו. שו"ע אדה"ז הל' ר"ה סתקצ"א, ס"א. וראה גם דרושים שבהערה הבאה.**

וט׳ תקיעות[452] דר״ה, בכדי שיומשך בנין המל׳ בט״ס נוספות על עצם נקודת המל׳[453] כמ״ש באצי׳, שכ״ז הוא בכדי להוות בי״ע. ועש״ז נק׳ המל׳ לילה, לפי שנעשית מקור לבי״ע ששם הוא בחי׳ חשך והעלם כו׳. והנה כדי שיומשך להיות חיבור יום ולילה, פי׳ שגם הלילה כיום תאיר[454], זהו ע״י המשכה הגבוה יותר מבחי׳ יום. והיינו שזהו ע״י המשכה מבחי׳ חכ׳ בחסד. וזהו מ״ש יומם בתוס׳ מ״ם, שהמ״ם מורה על בחי׳ חכ׳ (כמ״ש במאו״א אות מם[455] שהיא נגד תנה״י דאבא, שהם ד׳ ספירות, כל אחד כלול מיו״ד הוי מ״ם. וע׳ בס׳ קה״י[456] מביא בשם מגיד משרים סוף פ׳ ויצא[457] מם סתומה בחכ׳. ובסעי׳ י״ב מביא ממ״ש בס״י שלש אמות הם ג״ר כח״ב, והם ג׳ אותיות אמ״ש[458], אלף כתר מם חכמה שין בינה. ובתיקונים תיקון ס״ט דקח״ב[459] דורש על מם דמשה שהו״ס חכ׳ מים עליונים). והיינו שמאיר מבחי׳ החכ׳ ביום שהוא חסד, ועי״ז נמשך אור החסד להאיר גם את הלילה, היינו שיומשך בבחי׳ המל׳ מקור דבי״ע. ובחי׳ יומם זה נמשך ע״י ברית, כמ״ש אם לא בריתי יומם, שע״י בחי׳ ברית יסוד דמל׳ נמשך מבחי׳ יומם בחי׳ חכ׳, כי יסו״א ארוך[460] כו׳. וא״כ מאחר שיש בכח היסוד להמשיך מבחי׳ חכ׳, ולכן מאן דנטיר ברית דעלמא אתקיים עליה, פי׳ שממשיך תוס׳ אורות בבחי׳ מל׳, ששרש המשכה זו היא מבחי׳ חכמה, כנ״ל בענין חיבור יום ולילה שזהו ע״י מם דחכ׳, וזהו ע״י ברית בחי׳ יסוד. לכן עי״ז יזכו לעלמא דאתי בחי׳ בינה, שביו״ד דחכ׳ נברא העוה״ב בינה. ולכן ע״י דנטרין ברית דעלמא בחי׳ מל׳, אתקיים עלי׳ בקבלת שפע תוס׳ וריבוי אורות, ששרש המשכה זו היא מבחי׳ חכ׳ דוקא, יזכה לעלמא דאתי בחי׳ עוה״ב שהוא בחי׳ בינה כו׳.

וזהו שע״י ועמך כולם צדיקי׳ בנטירת הברית עי״ז ירשו ארץ עוה״ב בינה כו׳.

---

452) וט׳ תקיעות: **ראה ר״ה לג, ב במשנה. שו״ע אדה״ז שם סתק״צ, ס״א. וראה גם סה״מ תרל״א ח״א ע׳ שו. ושי״נ. תרל״ח ע׳ ח. ושי״נ. אוה״ת בלק ס״ע א׳כד.**

453) עצם נקודת המל׳: **ראה לקמן בהנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ שיא. ושי״נ.**

454) הלילה כיום תאיר: **ע״פ תהלים קלט, יב.**

455) במאו״א אות מם: **ס״א.**

456) בס׳ קה״י: **(לר׳ יעקב צבי יאליש, למבערג תר״ל) ערך מ״ם בתחלתו.**

457) מגיד משרים סוף פ׳ ויצא: **ד״ה אבל רזא דמילתא כה, ג.**

458) בס״י שלש אמות . . אמ״ש: **רפ״ג ואילך. ראה גם אוה״ת (יהל אור) תהלים ע׳ שפט.**

459) ובתיקונים תיקון ס״ט דקח״ב: **לפנינו ת״ז תס״ט קי, ב.**

460) יסו״א ארוך: **ראה ע״ח שער הכללים פ״י. מאמרי אדה״א דברים ח״ב ע׳ שעח. ושי״נ. תו״ח תצוה ח״ב של, א. ושי״נ.**

בס"ד פ' חיי שרה[461]

ט"ו) **והנה** מצינו עוד בדרז"ל שאמרו כל השונה הלכות[462] בכ"י מובטח לו שהוא בן עוה"ב[463], וכן על תהלה לדוד[464] ארז"ל כל האומר תהלה לדוד ג"פ בכ"י מובטח לו שהוא בן עוה"ב[465]. דקדקו לומר על השונה הלכות והאומר תהלה לדוד לשון בן עוה"ב, ולא כמו שאמרו בר"פ חלק כ"י יש להם חלק לעוה"ב[430]. וכן בזוהר[389] אמר אית להון[431] חולקא לעלמא דאתי, אמר ג"כ לשון חלק ולא בן עוה"ב. וצ"ל ההפרש בין חלק לעוה"ב לבחי' בן עוה"ב. והענין יובן ע"פ מארז"ל פ"ד דב"ב דס"ג ע"א באומר פלוני יהי' לו חלק בנכסי, שנותנים רובע נכסיו. נמצינו למדי' שלשון חלק היינו חלק רובע, וצ"ל מה"ע בחי' רובע זה. ויובן בהקדם[466] מה"ע עוה"ב, הנה ארז"ל עוה"ב אין בו לא אכילה ולא שתי'[467], כ"א שיתלבשו הנשמות בגופים גשמיים כמו שהי' תחילה בעוה"ז, ויהי' נזונים מזיו השכינה, ושגם הגוף הגשמי יהי' ניזון מזיו השכינה[468]. ולכאו' יפלא האיך יתקיים הגוף בלתי אכילה ושתי', ואיך יהי' ניזון מרוחניות לבד, וע"י איזהו אמצעי ישיג הגוף השגת אלקות, עד שיהי' ניזון מזה כמו שניזון עתה מאכו"ש הגשמיים. וגם צ"ל למה יצטרכו הנשמות שהם כבר בג"ע להתלבש בגופם הקדום, הלא הנשמה בלתי הגוף יכולה יותר להשיג השגת אלקות. ולכן בג"ע שהוא השגת מהות האלקות כנ"ל[469], הנה היא תענוג הנשמות בלא גופי'. שמוכרח לומר שהגוף לעוצם גסותו מונע הנשמה מלהשיג דקות רוחניות מהות האלקות שבג"ע, וכמו בהיותו חי ע"פ האדמה שהגוף מסתיר ומעלים כו'. ואלי'

---

461) בס"ד פ' חיי שרה: הוספת המו"ל ע"פ כת"י המעתיקים שנרשמו ברשימת המאמרים שבסוף הספר.

462) והנה . . כל השונה הלכות: מכאן מתחיל מאמר הד' הכולל פרקים טו־כ מההמשך.

מלהלן בפרק זה מהתיבות: „ויובן בהקדם מה"ע עוה"ב" עד ספי"ט, נעתק גם לקמן בח"ב המשך וככה פרקים פח־צב, ראה בסמוך הערה 466.

המאמר נרשם בגוכתי"ק.

ראה עוד ע"ד המאמר ברשימת המאמרים שבסוף הספר.

463) כל השונה הלכות . . בן עוה"ב: נדה עג, א. ראה גם לקמן פ"כ. אוה"ת חנוכה כרך ה ע' 1834 — נדפס גם באוה"ת בהעלותך מהדורת תשנ"ז ע' תטו[2]. ע' תתקנה. בלק ע' תתקכג. ע' תתקלה. ע' תתקלט. (יהל אור) תהלים ע' מג. כרך ג ע' א'רצב. סה"מ תרכ"ז ע' שנח. תרל"ב ח"א ע' רט. תרס"ו ע' תלג.

464) תהלה לדוד: תהלים קמה, א.

465) כל האומר תהלה לדוד . . בן עוה"ב: ראה ברכות ד, ב לפי גי' הע"י. לקמן פ"כ.

466) ויובן בהקדם: מכאן עד ספי"ט נעתק גם לקמן בח"ב המשך וככה פרקים פח־צב. פרט לאיזה שורות בריש פרק פח וכן ניתוספו שם קיצורים.

467) עוה"ב אין בו לא אכילה ולא שתי': ראה ברכות יז, א. לקמן מאמר ד"ה ויגש פ"ב. וש"נ. בהערה הבאה.

468) הגוף . . ניזון מזיו השכינה: ראה גם לקמן פי"ח. מאמר ד"ה ויגש פ"ב־פ"ג. ראה בסוף הספר במילואים.

469) בג"ע . . השגת מהות האלקות כנ"ל: ראה לעיל פ"ה.

שעלה בסערה השמי'[470] שנזדכך גופו[471] ג"כ, מבואר במ"א הטעם שמפני שהי' בבחי' עיבור י"ב חדש[472] נזדכך גופו ג"כ, כמ"ש מזה במאה"ז נ"ח דתקס"ז[473]. ונודע כי אלי' הוא בחי' רוח[474] שהוא ביצירה[475]. וגם משה רבן של כל הנביאי'[476], כשהי' בהר ג"פ מם יום[477] ומ' לילה, לחם לא אכל ומים לא שתה[478], כ"א שהי' ניזון מזיו השכינה[479]. הנה מלבד שאיתא בספרי' שהי' מצטער[480] מזה שלא אכל, איתא עוד שהניח גופו בעולם היצירה[481] ועלה לקבל התורה, מובן שלצורך קבלת התורה, גם גופו של משה רבן של כל[482] הנביאי' הי' מונע ג"כ (ולכא' צ"ל מדוע אלי' עלה עם גופו, שנת' שעלייתו עד היצי' ולא נצטער, ומשה הגם שהניח גופו ביצי', עכ"ז נצטער. אך זהו מפני כי עיבור דמשה הי' רק ז' חדשי'[483], משא"כ אלי' הי' בבחי' עיבור יב"ח, לכן בחיצוניות הי' גוף אלי' מזוכך יותר כמ"ש בהגהות לד"ה נח דתקס"ז[473] הנ"ל. ולכן הגם שגם משה הניח גופו ביצי' עכ"ז נצטער, מפני שלא הי' מזוכך כ"כ בחיצוניות, כמו אלי' שהי' בעיבור יב"ח כו'). ואמנם מכ"ז יובן שיותר בנקל לקבל גילוי אלקות להנשמה בלא גוף, מכמו היותה מלובשת בגוף. וא"כ למה לעוה"ב בעולם התחי', שזהו בחי' היותר נעלה

---

470) ואלי' שעלה בסערה השמי': **מל"ב ב, יא.**

471) ואלי' . . שנזדכך גופו: **ראה גם לקמן המשך ואלה תולדות יצחק פ"ו. לקמן בח"ב המשך וככה פפ"ח. סה"מ תר"ם ח"א ע' קכב. וש"נ. תרמ"ב ע' ה. ע' חצר־רצט.**

472) ואלי' . . עיבור י"ב חדש: **ראה גם לקמן שם. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקנד. וש"נ. בהערה הבאה.**

473) במאה"ז נ"ח [**בכת"י המעתיק: נח**] דתקס"ז: **כנראה הכוונה להגהות הצ"צ (ראה גם בסמוך בפנים) על מאמר זה. ביאוה"ז להצ"צ כרך א ס"ע כב — אוה"ת נח ע' 128.**

474) אלי' הוא בחי' רוח: **ראה שער הגלגולים הקדמה לא קרוב לסופה. הקדמה לב. ס' הגלגולים פי"ט. שם לקוטים ד"ה דע כי אדה"ר (סז, סע"א). חסד לאברהם מעין חמישי עין משפט נהר כה. סה"מ תרכ"ז ע' יא. תרל"ה ח"א ע' רסו. לקמן בח"ב המשך וככה פפ"ח. שם בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תשע.**

475) רוח שהוא ביצירה: **ראה ת"ז תכ"ב בסופו.**

476) משה רבן של כל הנביאי': **שמו"ר פכ"א, ד. דב"ר פ"ב, א. רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ז, ה"ו.**

477) כשהי' בהר ג"פ מם יום: **ראה משפטים כד, יח. עקב ט, ט ואילך. עקב יח ואילך וברש"י ולקח טוב שם. תשא לד, כח. עקב י, י וברש"י שם. תנחומא תשא לא. פקודי יא. סדר הדורות ב"א תמ"ח.**

478) לחם לא אכל ומים לא שתה: **תשא לד, כח. [עקב ט, ט. יח].**

479) ניזון מזיו השכינה: **ראה שמו"ר פמ"ז, ה. ז. לקו"ת ש"ש סו, א. לקו"ש כרך לו ע' 172 ואילך ובהערות 37; 39.**

480) שאיתא בספרי' שהי' מצטער: **באוה"ת האזינו כרך ו ע' ב'תקכג בילקוט. ראה ספרי וילקוט שמעוני דברים א, יד — רמז תתב. שמו"ר פמ"ז, ז. ילקוט שמעוני דברים א, א — רמז תשצז.**

481) שהניח גופו בעולם היצירה: **ראה גם לקמן בח"ב שם. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקנד. וש"נ.**

482) כל: **בכת"י המעתיק ליתא — ראה לקמן ע' שעו סוף הערה 3.**

483) עיבור דמשה הי' רק ז' חדשי': **ראה סוטה יב, א. רש"י שמות ב, ג. לקו"ש כרך ו ע' 27. ע"ח שער הכללים פ"ג. שער הולדת או"א וזו"ן שט"ז, פ"ג. שער העיבורים שכ"ח, פ"ג. מבוא שערים ש"ה ח"א, פ"ד. אוה"ת שמות ע' נט, ושם מציין: שער העקודים פ"ג. ואצ"ל: שער העיבורים.**

בגילוי אלקות, יצטרכו הנשמות שיושבי' כבר בג"ע העליון יותר מג' אלפים שנה[484], כמו נשמת האבות והשבטי' ומשה ואהרן כו', להתלבש בגופיהם דוקא, לצורך קבלת הגילוי שיהי' בעולם התחי'. שמזה משמע שהנשמה לבדה בלא הגוף, איננה יכולה לקבל כלל, עוצם הגילוי אלקות שיהי' לעוה"ב, כ"א דוקא ע"י אמצעית התלבשותה בגוף דוקא, שזהו לכאור' פלא ואינו מובן כלל, מהו יתרון מעלת הגוף כ"כ[485].

ט"ז) **והענין** הוא דהנה כל הנבראים הם מב' בחי' גוף ונפש, ושרש הנפשות הם מד' חיות המרכבה[486], שפני ארי' הוא שורש ומקור נפשות החיות[487], ופני שור הוא שורש ומקור נפשות הבהמות[488]. ולכן מובדלות הם בטבעם, שהחיות יש להם זריזות יותר, שהרי הם טורפי' ודורסי' הבע"ח, והבהמה יש לה כח[489] יותר מהחי' וכמ"ש כשור לעול וכחמור למשא[490], מפני כי בשרשם הם בחי' מובדלות, שהחיות שרשן מבחי' פני ארי', והבהמות שרשן מבחי' פני שור. ושרש העופות הוא מבחי' פני נשר[491] שבמרכבה, ושרש מין האדם המדבר

בשוה"ג ללא ציון מקומה בפנים:

מוצא פי הוי' שבמאכל מקבל הגוף ע"י המאכל, וכשיזדכך לא יצטרך להמאכל כ"א למוצא פי הוי' בלא הלבשה דמאכל, הגוף שרשו מסוכ"ע, ולגילוי הסובב הגוף עיקר, והנשמה ממכ"ע ולכן צריכה לגוף דוקא.

---

484) הנשמות . . יותר מג' אלפים שנה: ראה גם לקמן פי"ח. מאמר ד"ה ויגש פ"ב. לקמן בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' שלד, ושם: ג' אלפים ושש מאות שנה ועודף. לקמן בח"ב המשך וככה פ"ה, ושם: יותר מד"א ומג"א שנה. פפ"ח. פצ"א. שם ע' תנשא: יותר מד' אלפים שנה . . מג' אלפים שנה. סה"מ תרמ"ב ע' רצב. וש"נ. — ראה סה"מ מלוקט ח"ג ע' לז [בהוצאה החדשה — ח"ג ע' רכה].

485) כ"כ: ראה לקמן בח"ב המשך וככה סוף פפ"ח ששם נרשם קיצור.

486) מד' חיות המרכבה: ראה יחזקאל א, ה ואילך.

487) שפני ארי' . . נפשות החיות: ראה טעמי המצות להרח"ו ר"פ ויקרא וציין לזהר פ' פינחס — רמ, ב. ומ"ש באור החמה שם, ראה אגרות קודש אדמו"ר מהר"ש ע' צב ואילך. מאמרי אדה"ז תקע"ב ע' לא. ע' מא. לקמן בח"ב המשך וככה פפ"ט. סה"מ תרל"ח ע' יז. וש"נ. וראה מאמרי אדה"א שמות ח"א שבהערה הבאה.

488) ופני שור . . נפשות הבהמות: ראה ע"ח שער קיצור אבי"ע ש"נ, פ"ח. טעמי המצות להרח"ו שם. מאמרי אדה"ז שם. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' כח, ושם: והבהמות הטמאות שהוא פני ארי'. וש"נ. לקמן בח"ב שם. סה"מ תרל"ח ע' יח. וש"נ. תרמ"ב ע' רו. וש"נ.

489) שהחיות . . זריזות . . והבהמה . . כח: ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' ד. אוה"ת יו"כ כרך ה ע' ב'קלא. מאמרי אדמו"ר הצ"צ הנחות ע' לח. לקמן בח"ב שם. סה"מ תרל"א ח"א ע' רכה. תרמ"ב ע' ריט.

490) כשור לעול וכחמור למשא: ע"פ ע"ז ה, ב.

491) העופות . . פני נשר: ראה טעמי

הוא מבחי' פני אדם[492], ונש"י שרשן מבחי' אדם שעל הכסא[493]. והיינו בחי' נה"א שהיא חלק אלקה ממעל[494] כמ"ש כי חלק הוי' עמו[495], זהו מבחי' אדם שעל הכסא, שע"ז אמר אח"כ היא מראה דמות כבוד הוי'[496]. וכל נה"א שבנש"י הוא חלק מבחי' ש' הוי', הוא דמות כמראה אדם[497]. ולכן יש ס' ריבוי אותיות בתורה[498], נגד[499] ס' ריבוי שרשי[500] נשמות[499], כי תורה היא בחי' אדם כמ"ש זאת התורה אד"ם[166]. וכמו האדם הוא מרמ"ח איברים[501] ושס"ה גידים[502], כן התורה יש בה רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת[503] כו'. ולהיות כי שרש נש"י הוא מבחי' אדם שעל הכסא, לכן יש ס' ריבוי אותיות, מקור ס' ריבוי שרשי נשמות כו', וזהו ר"ת ישראל יש ששים ריבוי אותיות לתורה[504] (והגם כי לא נמצא כ"א ערך ל"ו ריבוי[505], אמנם יש אותיות שיוצאים מהניקוד, כמו קמץ מוציא אלף, כמו שפי' רש"י ספ"ו דכתובות[506] גבי

המצות להרח"ו שם. תו"א בשלח סו, א. מאמרי אדה"ז שם. לקמן בח"ב שם. סה"מ תרל"ח ע' יח. וש"נ. תרמ"ב ע' קפא. וש"נ.

492) האדם המדבר . . פני אדם: **ראה טעמי המצות שם. לקמן בח"ב שם. סה"מ תרמ"ב שם. וש"נ.**

493) ונש"י . . אדם שעל הכסא: **ראה גם לקו"ת ויקרא ב, ב. מאמרי אדה"ז תקע"ב ע' לא. ע' מא. ע' ריב. תו"ח בראשית ה, ג ובהערה 21. שמות כת"י ע' תה. מהדורת אותיות מרובעות משפטים ח"ב רפא, סע"ג ואילך. שערי אורה י, א. יז, א. מאמרי אדה"א בראשית ע' קנה. אוה"ת משפטים כרך ח ע' ג'יח. לקמן בח"ב שם.**

494) נה"א שהיא חלק אלקה ממעל: **איוב לא, ב. ראה גם תניא רפ"ב. סידור ר' יעקב קאפיל בהקדמת הכותב ע' ג. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' שעג. וש"נ. תו"ח וארא ח"א נא, ד. סה"ש תש"נ ח"א ע' 9 ובהערה 32 וע' 381. פלח הרמון אמור ס"ע רצו ואילך. וש"נ.**

495) כי חלק הוי' עמו: **האזינו לב, ט.**

496) היא מראה דמות כבוד הוי': **ע"פ יחזקאל א, כח.**

497) דמות כמראה אדם: **יחזקאל א, כו.**

498) ס' ריבוי אותיות בתורה: **ראה ז"ח שה"ש עד, ד. מג"ע אופן קפו. לקו"ש כרך כ ע' 419 בהערה. שו"ת הצ"צ חלק אבהע"ז סרמ"ט (צה, א). סה"מ תרל"א ח"א ע' לו ובהנסמן שם.**

499) יש ס' ריבוי אותיות בתורה נגד . . נשמות: **ראה לקו"ת בהר מא, ב.**

500) ס' ריבוי שרשי נשמות: **ראה רמב"ן בדרשת תורת ה' תמימה — כתבי הרמב"ן ח"א (ירושלים תשכ"ד) ע' קסב: וקבלת רז"ל כי לא נבראו בשנוי פרצופים אלא בששים רבוא. תניא פל"ז. מאמרי אדה"ז תקס"ו ס"ע קצ ואילך. תק"ע ע' קד. סה"מ תרמ"ד ע' רסה. תרע"ח ע' שיב.**

501) האדם הוא מרמ"ח איברים: **אהלות פ"א, מ"ח.**

502) האדם . . ושס"ה גידים: **ראה תרגום יוב"ע בראשית א, כז. זהר וישלח קע, ב. ע"ח שער פנו"ח ש"מ, דרוש יב: אותן הגידין שזכרו רז"ל אינן אותן הלבנים. עשרה מאמרות מאמר חיקור דין ח"א, פי"א: כנפי יונה ח"א, פע"א בשם הראב"ע בס' העצמים (לונדון תרס"א) ע' כו: שס"ה גידין כפולין. סה"מ תרכ"ח ע' קכט ואילך בשם המד"ר.**

503) התורה . . רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת: **מכות כג, סע"ב.**

504) ר"ת ישראל יש ששים ריבוי . . לתורה: **ראה מגלה עמוקות אופן קפו. סידור מהרי"ק שער חג המצות ע' סה. פני יהושע קדושין ל, א ד"ה ת"ר.**

505) אותיות לתורה . . ל"ו ריבוי: **ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פפ"ט. תר"ם ח"א ע' שלו. לקו"ש שבהערה 498 בשוה"ג.**

506) רש"י ספ"ו דכתובות: **סט, רע"ב ד"ה ינחם כתיב.**

ינחם כתי'[507] כאילו כתיב ינאחם, וכן החיריק מוציא יו"ד, ובין כולם יש ס' ריבוי, וע' בלק"ת בהר בד"ה את שבתותי תשמורו ספ"א[508], ובת"א וישב בד"ה והנה אנחנו מאלמי' אלומי'[509]), וזהו בחי' נה"א. אבל נה"ב שבאד"ם שרשו מבחי' פני שור שבפני אדם[510]. ואמנם הנה כ"ז הוא ששרש הנה"א הוא מבחי' אדם שעל הכסא, ונה"ב ונפשות הבע"ח הם מד' חיות המרכבה, שהנפשות הם רוחנים ונשתלשלו מבחי' המרכבה העליונה. אבל התהוות הגוף של הבע"ח או גוף האדם, זהו א"א שיהי' נמשך מבחי' השתלשלות, שאפי' אם יהי' רבבות מדריגות השתלשלות, א"א להיות גשמיות מרוחניות, שגם החוקרי' מודי' בזה, שהתהוות הגשמיות מן הרוחניות[511], אין לך בריאה יש מאין גדול מזה. ושרש ענין יש מאין הוא מה שעלה ברצונו ית' הפשוט שיתהוו הנבראי', ונבראו בפועל ע"י בחי' איהו וגרמוהי[512], פי' מה שבחי' איהו הוא בחי' אוא"ס ב"ה מתייחד עם בחי' גרמוהי, לברוא בהן וע"י יש מאין כמ"ש מזה באגה"ק סי' ד' ד"ה איהו וחיוהי. וע' בביאור בהשע"צ דתקס"ב[513] שזהו מ"ש כולם בחכ' עשית[514], פי' שכדי להיות ריבוי בחי' התחלקות הנבראי' בגופי' שונים, זהו מפני כי בחי' הרצון עובר ע"י ע"ס, שראשיתן הוא החכ'[515]. וזהו כולם בחכ', ואז עשית היינו הרצון עליון, שהוא הוא העושה את בחי' התהוות היש הגשמי בבחי' יש מאין, ולא בדרך השתלשלות כו'. שאם הי' רבבות מדריגות השתלשלות, לא הי' יכול להשתלשל מרוחניות להיות בחי' גשמיות, אלא דוקא מאא"ס הסוכ"ע, ממנו נתהוה בחי' גוף האדם וגוף הבע"ח. וכן גוף הצומח היינו בחי' גשם הצומח, ולא מה שמשתנה מקטנות לגדלות, שזהו מחמת נפש הצומחת שבו, שהיא מבחי' מזלות שברקיע, כמשרז"ל אין לך עשב מלמטה, שאין מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל[516], פי' שיתגדל מקטנות לגדלות. אבל עצם חומר גוף הצומח עצמו, התהוותו מאין ליש מבחי'

---

507) ינחם כתי': **איוב כט, כה.**

508) בלק"ת בהר . . ספ"א: **מא, ב. ראה גם שם מג, ד.**

509) ובת"א וישב . . אלומי': **כח, ג.**

510) נה"ב . . פני שור שבפני אדם: **ראה גם לקמן בח"ב שם. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'רז. סה"מ תרל"א ח"א ע' רלג. תר"ם ח"ב ע' תריח וע' תת. תרמ"ב ע' רל ובהערה שם.**

511) החוקרי' . . שהתהוות הגשמיות מן הרוחניות: **ראה עקרים מ"א, פכ"ג. מ"ד, פ"ג. לקו"ת פ' ראה כ, ד. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תריג. ע' תשצה. שם ח"א ע' לט. וש"נ. תו"א מג"א צ, ב. לקמן בח"ב המשך וככה פפ"ט. פקכ"ב.**

512) איהו וגרמוהי: **ראה ת"ז בהקדמה ג, ב.**

513) בביאור בהשע"צ דתקס"ב: **וכ"ה גם להלן בח"ב המשך וככה פפ"ט. אבל שם ס"פ צא: בביאור ביום השמע"צ דתקע"ב. ראה להלן ספי"ח, ושם: תקע"ב. ושם ניכר בהצילום מגוכתי"ק שנרשם תחלה תקס"ב, ותוקן על אות „ס" אות „ע". ולכאו' גם כאן צ"ל כן. ראה מאמרי אדה"ז תקע"ב ע' לו (ס"ע רפח). ע' נד ואילך. ע' סד ואילך.**

514) כולם בחכ' עשית: **תהלים קד, כד.**

515) ע"ס שראשיתן הוא **[בכת"י המעתיק: היא]** החכ': **ראה רמ"ז לזהר ואתחנן רסה, ב (קצד, א ד"ה לארקא. שם סע"ב). סה"מ תר"ם ח"א ע' רי. וש"נ.**

516) אין לך עשב . . ואומר לו גדל: **ראה ב"ר פ"י, ו. לעיל ד"ה בראשית ברא ספ"א. וש"נ.**

אא"ס הסוכ"ע, בחי' רצה"ע שעלה ברצונו שיתהוה כן ויצא בפועל, ע"י שבחי' איהו בחי' סוכ"ע מתייחד עם בחי' מדות או כלים, לפי ב' הפירושי' שיש בגרמוהי[517] כנודע, בכדי לברוא בהם יש מאין בפועל כו' כמ"ש באגה"ק הנ"ל. ואי לזאת מובן גודל מעלת הגוף, שהגם שפחיתת ערכו נודע לנו איך שהוא גשמי גס ועב כו', עכ"ז שרש שרשו הוא הגבה למעלה מעלה, יותר מבחי' שרש הנפש המחי' את הגוף, ששרש הנפש בכ"ד הוא מבחי' ממכ"ע, בבחי' השתלשלות כו', אבל שורש הגוף הוא מבחי' סוכ"ע כו'[518].

י"ז) והנה כדי להיות חיבור הנפש עם הגוף, זהו ע"י המאכל שיאכל האדם והבע"ח, עי"ז יתחבר הנפש להחיות את הגוף. ומבלעדי המאכל יפרד הנפש מן הגוף, שהרי אם לא יאכל יום או יומיים יחלש, עד שברבות הזמן בלתי אכילה, נפרד הנפש מן הגוף לגמרי כו'. ולכאו' צ"ל מה כח המאכל יפה כ"כ, שע"י יתחבר הנפש עם הגוף. אך זהו כמ"ש כי לא על הלחם לבדו יחי' האדם, כ"א על כל מוצא פי הוי' יחי' האדם[519]. והיינו בחי' מוצא פי הוי' שבמאמר תדשא הארץ דשא[520] מקור הצומח, ומאמר תוצא הארץ כו' בהמה[521] מקור הבע"ח[522], שמהם ניזון האדם ובע"ח. ולכאו' הלא גם באדם יש מוצא פי הוי' שבמאמר נעשה אדם[523], אלא בהכרח לומר שמוצא פי הוי' שבמאכל, גבוה בשרשו יותר ממוצא פי הוי' שבמאמר נעשה אדם. והענין הוא בקצרה שהאדם הוא מעולם התיקון[524], אמנם המאכל שרשו מבחי' התהו שקדם במעלה על בחי' התיקון[525] כמ"ש מזה במ"א באריכות, אלא שנפל בשה"כ, וע"י שהאדם מברר אותו מעליהו מנפילתו.

בשוה"ג ללא ציון מקומו בפנים:

סוכ"ע, חיות

517) מדות או כלים . . בגרמוהי: **ראה גם לקמן בח"ב בההמשך שם. סה"מ תר"ל ע' רנח. תרל"ג ח"ב ע' שמח וע' תלה. מים רבים תרל"ו פקנ"א. תרל"ח ע' יג־יד. תר"ם ח"ב ע' תקב וע' תשכד ובהנסמן בהנ"ל. תש"ח ע' 161 הערה כו. וראה גם לעיל ד"ה בראשית ברא פ"ה.**

518) כו': **ראה לקמן בח"ב המשך וככה סוף פפ"ט ששם נרשם קיצור.**

519) כי לא על הלחם . . כ"א . . האדם: **עקב ח, ג — ושם: כי. הלשון שבפנים: כ"א — ראה גם לקמן ח"ב וככה פרק צ. שם ע' תשכט ואילך. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תיג. תקס"ו ע' עה. תו"ח בא ח"א קכה, א. וש"נ. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תקכז.**

520) תדשא הארץ דשא: **בראשית א, יא.**

521) תוצא הארץ כו' בהמה: **בראשית א, כד.**

522) הבע"ח: **בכת"י המעתיק: כל הבע"ח. וכ"ה לקמן שם פרק צ.**

523) נעשה אדם: **בראשית א, כו.**

524) שהאדם הוא מעולם התיקון: **ראה גם תו"א נח ט, ד. בשלח סה, ד. לקו"ת צו יג, ב. אמור לז, ג. סידור שער בה"ז קז, א.**

525) התהו שקדם . . התיקון: **ראה תו"א בשלח סה, ד ואילך. לקו"ת אמור לז, ד. וש"נ. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקצז. וש"נ. תרמ"ב ע' כז.**

והוא ע״י שהאדם ניזון ממנו ומתעכל המאכל ושב והי׳ לבשר האדם, ואז בכח אכילת המאכל לומד ומתפלל, הנה ע״ז מתעלה המאכל מנפילתו[526] כמ״ש מזה בכ״ד. ולהיות כי שרש המאכל בעצם הוא גבוה יותר משרש האדם, שהרי המאכל שרשו מבחי׳ התהו שקדם במעלה כו׳, לכן הוא מחי׳ את האדם כו׳. והנה החיות שבמאכל הנה הוא מגוף המאכל ולא מחיות של המאכל, והיינו עד״מ אכילת הבשר שהאדם אוכל, זהו לאחר שנשחטה הבהמה וניטל חיותה, ואז הוא ניזון מגוף בשר הבהמה. וכן מהצומח ג״כ לאחר שנתלש ונפסק חיותו, אז ניזון ממנו האדם ובע״ח (וכן בע״ח הטורפי׳ בע״ח, ניזון ג״כ מבשרם לאחר שניטל חיותם[527] כו׳). וא״כ חיות המאכלים הוא רק בכדי שיתגדל גופם לבד, אבל המזון הנעשה להאדם זהו מבחי׳ הגוף דוקא, שיצירת והתהוות הגוף דצומח ובע״ח נת׳ לעיל[528] שזהו מבחי׳ אוא״ס הסוכ״ע דוקא בחי׳ רצה״ע כו׳. והנה אנו רואים שעיקר מה שהאדם מצטרך למזון שהוא בשביל חיבור הנפש עם הגוף כנ״ל, עכ״ז עיקרו בשביל הגוף, שהרי הנפש א״צ למאכל, שהרי קודם שנתלבשה בגוף האדם, היתה עומדת למעלה באהוי״ר[529] כמ״ש במ״א בענין מ״ש חי ה׳ אשר עמדתי לפניו[530]. והרי עמידתה באהוי״ר זהו בחי׳ חיותה, כמו חיות המלאכי׳ ויותר מכן כו׳, וכן בצאת הנפש מן הגוף, ה״ה חי בג״ע ומתענגת מזיו תורתה ועבודתה שעשתה בעוה״ז בעודה בגוף. וא״כ עיקר המאכל הוא בשביל הגוף, בכדי שגם הגוף יחי׳ מחיי הנפש כו׳ (והגם כי בצאת הנפש מן הגוף גם הגוף א״צ למאכל, אמנם איננו חי כלל, והוא בלתי תנועה ובלתי צמיחה כו׳. ועצם הנק׳ לוז[531] שהי׳ חי׳ איתא שנשאר בה קיסטא[532] דחיותא[533], והיינו ממה שהי׳ הגוף חי בעוה״ז, וכדי שיחי׳ הגוף כמו שהוא חי בעוה״ז זהו א״א בלא מאכל כו׳). וא״כ לפ״ז צ״ל שהגם שגם גוף האדם הוא מכח אא״ס הסוכ״ע, עכ״ז גוף הבע״ח והצומח שהם ג״כ מבחי׳ אוא״ס הסוכ״ע, הנה הם מבחי׳ היותר נעלה, שהרי הם מחיים את הגוף, והם יכולי׳ לחיות בלתי האדם. והיינו כנ״ל ששרשם מבחי׳ התהו, אלא שנפלו בשה״כ, והאדם מעלה אותם ומתקנם. ומפני היותם בשרשם במדרגה היותר נעלה, לכן הם מחיים את האדם, היינו שיחי׳ גוף האדם מהתפשטות חיות נפשו המחי׳ אותו כו׳[534].

---

526) מתעלה המאכל מנפילתו: ראה גם אגה״ק פכ״ו (קמג, ב). תו״א ח״ש טו, ג. ראה בסוף הספר במילואים.

527) בע״ח הטורפי׳ . . שניטל חיותם: ראה ב״ק טז, רע״ב ברש״י ותוס׳ ד״ה דרוסה. שו״ע חו״מ ספ״ט, ס״ח ברמ״א ובסמ״ע סק״ז. סשצ״א ובסמ״ע סק״ו.

528) נת׳ לעיל: בפרק שלפנ״ז.

529) הנפש . . עומדת למעלה באהוי״ר: ראה תו״א בשלח סב, סע״ד. לקמן בח״ב המשך וככה פמ״ו. וש״נ.

530) חי ה׳ אשר עמדתי לפניו: מל״א יז, א; יח, טו [בדילוג]. מל״ב ה, טז. ועד״ז שם ג, יד.

531) ועצם הנק׳ לוז: ראה ב״ר פכ״ח, ג. תו״ח נח נה, א ובהערה 1. ראה בסוף הספר במילואים.

532) ועצם . . לוז . . קיסטא דחיותא: ראה לקמן בח״ב המשך וככה פנ״ח בשם אדה״ז. סה״מ תרמ״ז ע׳ קכו. הועתק לקמן בהערה שם.

533) קיסטא דחיותא: ראה זהר לך פג, א. אור החמה; רא״ג; מקדש מלך לזהר שם. סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תקג. וש״נ.

534) כו׳: ראה לקמן בח״ב המשך וככה סוף פרק צ ששם נרשם קיצור.

י"ח) **והנה** בחי' חיות זה שהגוף חי מכח מוצא פי הוי' שבמאכל, נת"ל[535] שזהו מבחי' גוף המאכל ולא מחיותו, א"כ זהו בחי' מה שנתהוה מכח האוא"ס הסוכ"ע, שהוא הוא שנשפל להיות מאכל גשמי להחיות גוף הגשמי, ששרש הגוף הוא ג"כ מסוכ"ע. אלא שגוף הבע"ח והצומח הוא מבחי' היותר עליונה, דהיינו מתהו, לכן ה"ה מחי' את האדם. אמנם הנה מעלת שרשו זה הוא בהסתר פנים מאד, שהרי הוא ממה שנפל בשה"כ. וגם בכלל כח הסוכ"ע הנה הוא בבחי' העלם, וכ"ש בהמאכל ובע"ח הטהורי', הנה הוא בבחי' הסתר מאד כו', שנתלבש בלבוש גס מאד, בכדי שיוכל להחיות הגוף שהוא ג"כ גס ועב, וכמארז"ל כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה, כמ"ש כי זה כל[536] האדם[537] כו'[538]. אך הנה כשיתברר כל הרפ"ח נצוצין[539], ויזדכך חומר כלליות העולם וגוף האדם, וכנ"ל[540] בענין שלע"ל יהי' ומלאה הארץ דיעה[541], פי' שהארץ הלזו הגשמיות שהיא בחי' היותר מטה, תזדכך להיות בבחי' מעלה. היינו שיהי' בה דיעה להיות בבחי' את הוי', פי' את ע"ד את הטפל[542], שיהי' בה בחי' הביטול דדעת עליון. ולא כמו עכשיו שגם בחי' ארץ העליונה היא בחי' ד"ת[543], שה"ע בחי' ביטול היש לאין, כ"א שתתעלה להיות בבחי' מעלה, להיות את הוי' בטל וטפל לש' הוי'[544]. שהוא בחי' הי' הוה ויהי' כא'[221], היינו בחי' יחו"ע איך שקמי' כלא חשיב[254], והוא ית' הוא יש האמיתי. וכל מה שנאצל ונברא ונוצר ונעשה הם הכל בחי' אין, שהרי כל מקורם הוא מבחי' אין, כמ"ש והחכמה מאין תמצא[545], שהחכ' שהיא ראשית[515] האצי', הנה מקור מציאותה הוא מאין, ודיו לבא מן הדין להיות כנדון[546]. שבאמת הכל הוא אין נגדו ית', והוא הוא יש האמיתי, אלא שמפני פחיתות ערכינו ושכלינו הדל, אין אנו משיגים זה עכשיו בבחי' השגה גמורה, כ"א בדרך ידיעת המציאות לבד. אבל כשתזדכך הארץ, שהכוונה אינה על הארץ לבדה, כ"א על כל מה שנתהוה מהארץ, וכמארז"ל הכל הי' מן העפר אפי' גלגל חמה[547]. וכשתזדכך הארץ להיות בבחי' מעלה, עד שתהי' בבחי' את הוי',

---

535) נת"ל: **פרק שלפנ"ז.**

536) כל העולם . . לצוות לזה . . כל האדם: **ברכות ו, סע"ב בהיפך הסדר — ראה גם אוה"ת (יהל אור) תהלים ע' שנט. סה"מ תרכ"ט ע' כד. תרל"א ח"א ע' מא. תער"ב ח"ג ע' א'שמט.**

537) כי זה כל האדם: **קהלת יב, יג.**

538) כו': **כ"ה בגוכתי"ק.**

539) הרפ"ח נצוצין: **ראה ע"ח שער רפ"ח שי"ח, פ"ב. לקו"ש כרך טו ע' 524. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'קעד. וש"נ.**

540) וכנ"ל: **פ"ב.**

541) ומלאה הארץ דיעה: **ע"פ ישעי' יא, ט. ראה בסוף הספר במילואים.**

542) את הטפל: **ראה ברכות לו, ב. פסחים כב, ב ובהנסמן לשם.**

543) דדעת עליון . . ד"ת: **באוה"ת סוכות ע' א'תשל בשם האריז"ל. ראה רשימות כ"ק אדמו"ר זי"ע לתניא אגה"ק סט"ו ד"ה דעת עליון ודעת תחתון. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רסב. וש"נ. תו"ח בראשית יח, ג ובהערה 11.**

544) את הוי' בטל וטפל לש' הוי': **ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פ"כ. וש"נ.**

545) והחכמה מאין תמצא: **איוב כח, יב.**

546) ודיו לבא מן הדין להיות כנדון: **פסחים יח, ב.**

547) הכל הי' מן העפר אפי' גלגל חמה:

יזדככו כל הנבראי' ממנה ג"כ להיות בבחי' מעלה בבחי' את הוי', שיושג בחי' ד"ע בבחי' השגה גמורה, ולא בבחי' ידיעה בלבד כו'. הנה אז יחי' האדם מבחי' אור א"ס הסוכ"ע, בלתי הסתר פנים ובלתי העלם כלל, שהרי תזדכך הארץ וכל מה שנברא ממנה, להיות בהם בחי' דיעה דדעת עליון כנ"ל. ואי לזאת לא יצטרך הגוף שהוא עכשיו חי מכח הא"ס הסוכ"ע, שנשפל ונפל בשה"כ, והנהו בבחי' העלם והסתר פנים, כ"א שיחי' האדם מבחי' אוא"ס הסוכ"ע בלא הסתר פנים ובלא העלם. ולכן אז לא יצטרך הגוף הגשמי לאכילה ושתי' הגשמיות, כמו עתה שנתלבש בלבוש גס דצומח וחי, כ"א שיקבל גם הגוף חיות מאוא"ס הסוכ"ע בלא לבוש. וזהו שאמרו שעוה"ב אין בו לא אכילה ולא שתי[467], אלא שהנשמות יתלבשו בגופים, שבאמת שורש הגוף הוא מסוכ"ע בחי' רצה"ע כנ"ל[548], שגבוה במעלה יותר מבחי' הנפש שהוא מבחי' ממכ"ע. ולכן לע"ל שהי' גילוי אוא"ס הסוכ"ע, הנה דוקא גוף הגשמי שהוא ג"כ מסוכ"ע, אלא שהי' גס ועב בעוה"ז, והוצרך ליזון ג"כ מדבר גס לפי ערכו כו' כנ"ל. אבל כשיזדכך עד שיוכל להיות כמו שהוא במעלתו בשרשו, אז יקבל ענג מאוא"ס הסוכ"ע. ולכן גם הנשמות שהם כבר בג"ע יותר מג"א שנה[484], כמו האבות והשבטי' ומשה ואהרן יתלבשו ג"כ בגופים דוקא. מפני כי הנשמה היא מבחי' ממכ"ע כנ"ל, כ"א הגוף דוקא הוא שנתהוה מבחי' סוכ"ע רצה"ע. כי לעוצם גסותו א"א לבוא בבחי' השתלשלות מרוחניות, כ"א מצד כח הא"ס הכל יכול נתהוה בדרך בריאה יש מאין כמ"ש בביאור ביום השמע"צ דתקע"ב[549]. ולכן לע"ל כשהגוף יזדכך יהי' הוא דוקא הכלי לקבל גילוי אוא"ס הסוכ"ע, שיאיר אז בגילוי בלתי הסתר פנים כנ"ל. ולכן גם הנשמות של האבות כו', יצטרכו להתלבש בגופם דוקא, בכדי להנות מזיו וענג שיתגלה לע"ל מבחי' אוא"ס ב"ה הסוכ"ע כו'[550].

י"ט) **וזהו** דכתי' לע"ל ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר[551], פי' שכאשר יאיר בחי' ש' הוי' בבחי' גילוי, אז הכלי לקבל גילוי אור זה הוא בחי' כל בשר דוקא, פי' שיצטרכו הנשמות להתלבש בגופים דוקא, בכדי לקבל האור והגילוי. דהנה עכשיו אינו מאיר רק מבחי' ממכ"ע לבד, ובחי' אוא"ס הסוכ"ע, הגם שגם עכשיו את השמים ואת הארץ אני מלא[54], אני הוא בחי' אוא"ס הסוכ"ע, אמנם זהו בהעלם[55] כו', כנודע ממ"ש במ"א בכ"ד. וגילוי בחי' ממכ"ע מתחלק להאיר בכל עולם לפי ערכו, וכנ"ל פ"ה בענין שבד"כ נחלקי' לג' עולמות בי"ע, שהם בחי' ראש וגוף ורגל, עד

קהלת ג, כ. ראה ב"ר פי"ב, יא. קה"ר שם. ראה גם לקו"ת סוכות עט, ד. מאמרי אדה"ז תקס"ו (מהדורת תשס"ד) ע' קסד. אוה"ת בלק ע' תתקכא. לקמן בח"ב המשך וככה פקכ"ו — סה"מ תרל"א ח"א ע' שג. תרכ"ז ע' שנז.

548) כנ"ל: פט"ז.

549) בביאור ביום השמע"צ דתקע"ב: לקמן ע' קעה כ': בד"ה בהשע"צ דתקע"ב וביאורו (בס' תקע"א). ראה מאמרי אדה"ז תקע"ב ע' לא־לב. ע' לד. ע' לו (וע' רפח). ס"ע מא ואילך. ע' נג ואילך. ע' סד ואילך. לקמן בח"ב המשך וככה ספ"ח. פי"ד ושם: בד"ה ביום השמע"צ דתקע"ב וביאורו ע"ש, ובהגהות לשם בס' במדבר. ספצ"א.

550) כו': ראה לקמן בח"ב המשך וככה סוף פרק צא ששם נרשם קיצור.

551) ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר: ישעי' מ, ה.

שבעוה"ז הוא העלם והסתר גמור, והגוף להיותו גס ועב אינו יכול להיות ניזון מרוחניות, כ"א דרך התלבשות ממה שנפל בשה"כ במאכלים כנ"ל. אבל לע"ל שיאיר אוא"ס הסוכ"ע, שאין בו מעלה ומטה, כנ"ל כמשל העיגול שאין בו מעלה ומטה[552]. והיינו שגם התחתון יתעלה להיות בבחי' מעלה, כנ"ל בענין ומלאה הארץ דיעה[541]. הנה אז כל בשר שהוא הגוף, יראה בחי' כבוד הוי' כו', ע"ד שבמ"ת נא' ויחזו את האלקי'[553]. רק שבמ"ת שעדיין לא נזדכך העולם כנ"ל[554], נא' ויחזו ל' תרגום[555] שהוא ג"כ ראי', אבל איננו כמו לע"ל שיזדכך העולם ויהי' מליאה כל הארץ והנבראי' ממנה בחי' דיעה את הוי' בחי' ד"ע כנ"ל, הנה כל בשר יראה עין בעין[70] בחי' כבוד הוי' כו'. וי"ל שהגילוי יהי' דוקא בבחי' כל בשר שהוא הגוף, להיותו כי שרשו הוא מבחי' אוא"ס הסוכ"ע, ולכן כאשר לע"ל יהי' גילוי בחי' אוא"ס הסוכ"ע, הכלי לזה הוא דוקא בחי' כל בשר הוא הגוף, והנפש שהיא מבחי' ממכ"ע תבוא להתלבש בגוף בכדי ליהנות מזיו אוא"ס הסוכ"ע כו' (וגם י"ל ששכר המצות מגיע להגוף דוקא, שהרי להמלאכי' לא ניתנה תורה לפי שכלום יצה"ר יש ביניכם[410], שדוקא למטה שיש יצה"ר וגוף גשמי, אז מעלת המצות גדול מפני שזהו אתכפיא כנ"ל באורך[556]. ולכן השכר הוא שנמשך בחי' סוכ"ע, הוא ג"כ להגוף ובירור הטוב דיצה"ר, ומפני כי הנפש ע"י התלבשותה בגוף, פעלה בגוף שיבא לבחי' אתכפיא, לכן היא באה לע"ל להתלבש בגוף, בכדי לקבל שכר פעולתה, ליהנות מזיו אוא"ס ב"ה הסוכ"ע כו'). וזהו דכתי' לע"ל ביום ההוא יהי' הוי' אחד ושמו אחד[557], פי' הוי' אחד, כי יש ב' שמות הוי', ועכשיו יש פסיק טעמא[558] ביניהם. ולע"ל יהי' ב' בחי' הוי' אחד, היינו שיאיר בחי' ש' הוי' דלעילא בש' הוי' דלתתא בלתי פסיק טעמא. ועי"ז יאיר בכאו"א מישראל שהוא חלק הוי'[273] ג"כ מבחי' ש' הוי' דלעילא כו'. ושמו אחד כי בעוה"ז לא כמו שאני נכתב אני נקרא[559], שנכתב בש' הוי' ונק' בש' אד', ולע"ל יהי' נק' כמו שנכתב. פי' קרי וכתי'[560] הוא בחי' עלמא דאתכסיא[561] ועלמא[562] דאתגלי'[560], שהכתי'

---

552) העיגול שאין בו מעלה ומטה: ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פצ"ב. תו"א יתרו קי, א. לקו"ת שה"ש מד, ג. מאמרי אדה"א נ"ך ע' תמז. וש"נ. תו"ח שמות ח"א לח, ד. וש"נ.

553) ויחזו את האלקי': משפטים כד, יא. ראה גם תו"ח בא ח"א קב, סע"ב.

554) שבמ"ת . . לא נזדכך העולם כנ"ל: פ"ב.

555) ויחזו ל' תרגום: ראה תרגום אונקלוס שם, י. תו"א משפטים עה, ג ובהנסמן במ"מ לשם.

556) כנ"ל באורך: פי"ב.

557) ביום . . ושמו אחד: זכרי' יד, ט. ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פצ"ב. סה"מ תרמ"א ע' לד ואילך. וש"נ.

558) ב' שמות הוי' . . פסיק טעמא: תשא לד, ו. זהר אד"ר נשא קלח, רע"א. ראה גם סה"מ תרל"ח ע' נה. וש"נ.

559) לא כמו שאני נכתב אני נקרא: ראה פסחים נ, א.

560) קרי וכתי' . . דאתכסיא . . דאתגלי': ראה זהר וירא קכ, ב הובא באוה"ת (יהל אור) תהלים ע' שסא. לקו"ת שה"ש לא, ג. לקמן בח"ב המשך וככה פצ"ב. שם בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תשנה. סה"מ תרכ"ט ע' נה.

561) עלמא דאתכסיא: ראה גם סה"מ תרל"ח ס"ע קלח ואילך.

562) עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגלי': ראה זהר בראשית יח, א. ויצא ס"ת קנב, א. קנח, רע"ב. וארא כט, ב. ת"ז בהקדמה א, סע"א ואילך. תניא פכ"ו.

הוא בעלמא דאתכסיא, ששם מאיר ש' הוי', אבל בעלמא דאתגלי' הקרי הוא בש' אד', אנת הוא דאשתמודע אדון על כולא[563], בחי' מלך על עם, עוממות נפרדי'[564], אבל בחי' ש' הוי' כמו שנכתב אינו מאיר בגילוי. ולע"ל יהי' נק' כמו שנכתב, היינו שהקרי הוא בחי' הגילוי יהי' ש' הוי', וגם יהי' הוי' אחד שיאיר בחי' ש' הוי' דלעילא, ע"י בחי' ש' הוי' שבסדר השתלשלות, שאינו מסתיר על גילוי אור ש' הוי' דלעילא שלמעלה מהשתלשלות, ויהי' גילוי אור הסוכ"ע כו'[565].

ד) **והנה** הגם כי לע"ל יהי' גילוי בחי' ש' הוי' דלעילא שלמעלה מהשתלשלות, מ"מ לא כל בחי' ש' הוי' יאיר בשוה לכל. וכמו שאנו רואי' בהשפעת השכל שהרב משפיע לתלמידו, א"א שישפיע הרב שכלו כמו שהוא אצלו, כ"א מוכרח הוא לצמצם שכלו עד שיבין התלמיד, שלכן לא קאים אינש אדעתי' דרבי'[381] עד מ' שנין. כי השפעת הרב הוא בחי' היותר אחרונה משכלו, ומצומצמת לפי ערך המקבל, וכמו שההשפעה שמשפיע לו הוא הדיבור, שהדיבור הוא בחי' אחרונה ובו מלובש השכל. ועד"ז יובן בנמשל שהגם שכל ישראל יש להם חלק לעוה"ב[430], עכ"ז זהו הכל בחי' ה' אחרונה מש' הוי' דלעילא, שזהו בחי' רובע, חלק רביעי מד' אותיות ש' הוי', וכמארז"ל שחלק הוא רובע[566] כו'. שבחי' זו הוא שוה לכל נפש מישראל שכולם יש להם חלק, היינו שיהיו ניזונים מזיו הסוכ"ע, בחי' ה' אחרונה דש' הוי' דלעילא שהוא חלק רובע כו'. וכמו שמצינו שבכל השפעה וגילוי למטה הוא מתחלק לד' בחי', כמארז"ל בתורה אמרה ד' פעמים בינו לבין עצמו[567], כמ"ש אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה[568], ואח"כ ויאמר לאדם[569]. שבכדי שיושפע התורה למטה שז"ע ויאמר לאדם, הוצרכה לירד ד' מדריגות[570], שז"ע ד"פ בינו לבין עצמו. וכן בענין ירידת הנשמה בגוף יש ג"כ ד' מדריגות, כמ"ש טהורה, בראת יצרת נפחת[571]. והיינו ג"כ כנ"ל שבכדי שתרד הנפש להחיות הגוף, ירדה ד' מדריגות עד שמחי' הגוף כו'. ועד"ז יובן בענין גילוי ש' הוי' דלעילא, שהגילוי הוא ה' אחרונה בחי' רובע. וזהו שאמרו כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב, היינו בחי' רובע זו דה' אחרונה. והוא ג"כ מ"ש בזהר בגין דנטרין ברית[389] וקבילו לי' אית לון חולקא לעלמא דאתי, שזהו חלק רובע כו'. אמנם השונה הלכות מובטח לו שהוא בן עוה"ב[463], כי השונה הלכות שעוסק בשיתא סדרי משנה[572], זוכה לקבל מבחי'

---

563) אנת הוא דאשתמודע אדון על כולא: ראה ת"ז בהקדמה יז, רע"ב. תו"א מג"א קיז, ג. לקו"ת אמור לב, ב.

564) עם עוממות נפרדי': ראה שער היחוה"א רפ"ז. לקמן המשך ואלה תולדות יצחק פ"ו. בח"ב המשך וככה ספ"א. ספצ"ב. סה"מ תרמ"א ע' שא. וש"נ.

565) כו': ראה לקמן בח"ב המשך וככה סוף פרק צב ששם נרשם קיצור.

566) שחלק הוא רובע: ראה לעיל רפט"ו.

567) אמרה ד' פעמים בינו לבין עצמו: שמו"ר רפ"מ. ראה גם סה"מ תרמ"ב ע' קיז. וש"נ.

568) אז ראה . . וגם חקרה: איוב כח, כז.

569) ויאמר לאדם: איוב שם, כח.

570) הוצרכה לירד ד' מדריגות: ראה לקו"ת האזינו עא, ג. הנסמן בסה"מ תרמ"ב שם.

571) טהורה בראת יצרת נפחת: ע"פ ברכת אלקי נשמה מברכות ס, ב.

572) בשיתא סדרי משנה: ראה זהר בראשית מב, א. במדר"ר פי"ב, יז. פי"ג, טו-טז. שבת לא, א. לקו"ש כרך יא ע' 56 הערה 13.

וא"ו דש' הוי'[573]. ונודע כי בחי' וא"ו הוא בחי' בן[574], כמ"ש זכר חסדו[575]. ולכן השונה הלכות הוא בן לעוה"ב, עוה"ב הוא בחי' בינה[576], והשונה הלכות זוכה לקבל מבחי' וא"ו בחי' ששה מדות, שהם בחי' בן לעוה"ב בינה. וכמו שהבן יורש הכל, ולא חלק רובע לבד, כן הוא ההפרש בין מה שכ"י יש להם חלק לבד, לשונה הלכות שהוא בחי' בן, וה"ה יורש הכל, וזהו פי' בן עוה"ב. וכן כל האומר תהלה לדוד[464] ג"פ ביום, הוא ג"כ בן עוה"ב[465], כי תהלה לדוד הוא שיר על א"ב בחי' ך"ב אותיות[577] (לבד אות נו"ן, כמשנ"ת הטעם בגמרא, וי"ל שנכלל באות סמך כמארז"ל חזר דוד וסמכן[578] כו'). וכתי' נגילה ונשמחה בך[579]. פי' בך פי' רבינו ז"ל ך"ב אותיות[580], שעי"ז נגילה ונשמחה בך היינו באוא"ס עצמותו ומהותו[581]. והיינו כלליות הגילוי דעוה"ב, ולא חלק רובע לבד. וההפרש שבין תהלה לדוד להשונה הלכות הוא, כמשנ"ל ההפרש שבין תורה לתפילה[192]. שתהלה לדוד זהו כמו התפילה, שהיא מלמטלמ"ע, וזהו דכתי' בו ארוממך אלקי המלך[582] בבחי' העלאה, כמו שבת דמעלי שבתא[10], בחי' שבת תתאה כנ"ל. והשונה הלכות בחי' תורה הוא מלמעלמ"ט בחי' שבתא דיומא[10], בחי' שבת עילאה[583]. וע"י ב' הבחי' האלו יכולי' להגיע להיות בן עוה"ב ולא חלק לבד כו', רק שצ"ל כסדר המדריגות, מתחילה מאן דנטיר ברית כו' אית לי' חולקא לעלמא דאתי, בחי' חלק רובע, שזהו בכ"י ע"י מצות מילה ונטירת הברית כו'. ואח"כ ע"י תפילה ותורה, עי"ז נעשה נח נח ב"פ, שהוא בחי' נייחא לעליונים ונייחא לתחתוני'[372], בחי' שבת תתאה ושבת עילאה, שעי"ז הוא בבחי' בן עוה"ב, היינו בחי' נגילה ונשמחה בך כו'.

573) בשיתא סדרי . . וא"ו דש' הוי': ראה פע"ח שער התפילין שער ד, פי"ד. שער הכונות ענין התפילין דרוש ב. לקו"ת פקודי ד, רע"ד. בהעלותך לה, סע"ד. אוה"ת (יהל אור) תהלים ע' סו. שבועות ע' עח. (ע' עט). ס"ע קל. דברים ע' לב. סה"מ תר"ל ע' ו. ע' רז (נמצא גם באוה"ת פינחס ע' א'ריד).

574) וא"ו הוא בחי' בן: ראה זח"א רסד, ב ברע"מ. ויקרא י, ב. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקצו. וש"נ.

575) זכר חסדו: תהלים צח, ג.

576) עוה"ב הוא בחי' בינה: ראה אגה"ק ס"ה קז, רע"א: סכ"ט קמט, ב: בזוה"ק. לקו"ת במדבר ט, ד. וש"נ. סה"מ תרמ"ב ע' שלו. וש"נ.

577) תהלה לדוד . . א"ב . . ך"ב אותיות: ברכות ד, ב.

578) לבד אות נו"ן . . חזר דוד וסמכן: ברכות שם.

579) נגילה ונשמחה בך: שה"ש א, ד.

580) בך פי' רבינו ז"ל ך"ב אותיות: ראה גם אוה"ת בהעלותך ע' שפד: וארז"ל. (יהל אור) תהלים ע' תקע: בשה"ש רבה ע"פ נגילה ונשמחה בך. בך בהקב"ה. בך בכ"ב אותיות התורה. פינחס מהדורת תשנ"ט בהוספות ע' 9. מטות ע' א'שיז. הערה שלאח"ז.

581) בך היינו באוא"ס עצמותו ומהותו: ראה שהש"ר שם (נגילה ונשמחה בך, אות ג). אוה"ת שה"ש ע' פז. שם כרך ג ר"ע תתכט. מסעי ע' א'שנח. ס"ע א'שסד. סה"מ תר"ל ע' רי (אוה"ת פינחס ע' א'ריז). סה"מ מלוקט ח"ג ע' ריא. ע' רטו ואילך [בהוצאה החדשה — ע' סו. ע' ע' ואילך].

82) ארוממך אלקי המלך: תהלים קמה, א.

583) שבת תתאה . . שבת עילאה: זהר בהקדמה ה, ב.

יפה שעה א׳ בתשובה ומעש״ט[1] בעוה״ז מכל חיי העוה״ב[2], הנה ארז״ל ז׳ דברים קדמו לעולם[3] ג״ע ותשובה, ועמדו ע״ז איך שייך ג״ע קודם התהוות העולם ופשיטא תשובה[4] הלא מי יעשה תשובה כו׳. אך הענין הוא דפי׳ קדמו לעולם אין ר״ל קדמה בזמן אלא הכוונה קדימה במעלה[5], כי עולם הוא ל׳ העלם[6] והיינו כי התהוות העולם הי׳ ע״י מדות[7] עליונות כמ״ש עולם חסד יבנה[8] שע״י מדת החסד נבנה העולם, כי חסד הוא מדה ראשונה שבז׳ מדות, ולכן אברהם שהי׳ ראשון שבאבות הי׳ ג״כ מרכבה למדת החסד[9], וז״ש מכלכל חיים בחסד[10] שחיות והשפעת העולם הוא בחסד עליון. והנה האדם נק׳ עולם קטן כמ״ש רז״ל באדר״נ[11] שכל מה שיש בעולם יש באדם, שכמו שבעולם יש חורשים (פי׳ יערות) כמו״כ באדם הוא שערות הראש, וכמו שביערות יש חיות כמו״כ בשערות כו׳, וחשיב שם דברי׳ רבי׳ ע״ש. והנה מחיות הנפש שמחי׳ את גוף האדם נוכל להבין ג״כ חיות העולם[12] כמשארז״ל במד״ת מה הנשמה מחי׳ את הגוף כך הקב״ה מחיה[13] את כל העולם,

---

1) יפה שעה א׳ בתשובה ומעש״ט: **הוא מאמר ד״ה זה מכ״ק אדמו״ר הצ״צ שנמצא בבוך 1063 סט, א בהוספות ושינויים. מאמר הצ״צ מיוסד על תו״א ח״ש טז, א־ב. ונמצא בתוס׳ ביאור בסה״מ תרנ״ד ע׳ נ. עזר״ת ע׳ כו. תרח״ץ ע׳ רכ. וש״נ. ובשינויים בסה״מ תרל״ב ח״א ע׳ קפה. וש״נ. ח״ב ע׳ תקיז (ובהנסמן שם ע׳ תקטט).**

מאמר זה נדפס גם בסה״מ תרל״ד ע׳ נו וכאן ניתוספו עוד תיקונים וכו׳ בגוכתי״ק.

בוך 1063 הנ״ל נק׳ בשם „בוך בש״ר״ — ראה לקמן ע׳ שעו הע׳ 3.

ראה עוד ע״ד המאמר ברשימת המאמרים שבסוף הספר.

2) יפה שעה א׳ .. חיי העוה״ב: **אבות פ״ד, מי״ז.**

3) ז׳ דברים קדמו לעולם: **בלקו״ת ר״ה ס, סע״ד מציין: עיין בב״ר פ׳ א. ראה גם פסחים נד, א. נדרים לט, ב. פדר״א פ״ג וברד״ל שם.**

4) איך שייך . . קודם . . תשובה: **ראה מאמרי אדה״ז הקצרים ע׳ שכט. תקס״ג ח״ב ע׳ תשנו. דרך חיים כג, א ואילך. מאמרי אדה״א הנחות תקע״ז ע׳ קלו. ע׳ קע. ע׳ ריג. דברים ח״ב ע׳ תקצו. ח״ד ר״ע א׳קסד.**

5) קדמו לעולם . . קדימה במעלה: **ראה גם תו״א מג״א צה, א.**

6) עולם הוא ל׳ העלם: **ראה לקו״ת שלח לז, ד. לקמן בח״ב המשך וככה פע״ו. וש״נ.**

7) התהוות העולם הי׳ ע״י מדות: **ראה גם לקמן ריש פ״ב. סה״מ תרמ״ב ע׳ תל־תלא.**

8) עולם חסד יבנה: **תהלים פט, ג.**

9) אברהם . . מרכבה למדת החסד: **ראה ב״ר פמ״ז, ו. פפ״ב, ו. זהר בראשית מז, ב. מאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״ב ע׳ תקפ ובהנסמן במ״מ לשם. מאמרי אדה״א קונטרסים ע׳ ד. וש״נ.**

10) מכלכל חיים בחסד: **נוסח שמו״ע — ברכת אתה גבור. ראה גם לקמן פ״ב ובהערה ד״ה חסד שלמעלה.**

11) האדם נק׳ עולם קטן . . באדר״נ: **ראה שם פל״א, ג. ראה גם תנחומא פקודי ג. בחיי בראשית א, לא (ר״ע נ) בשם חכמי המחקר. מהרש״א ברכות י, א ד״ה הני ה׳ ברכי נפשי בשם ספרי המחקר. סנהדרין מב, א ד״ה ולרוזנים בשם החוקרים. מאמרי אדה״א הנחות תקע״ז ע׳ צח. וש״נ.**

12) מחיות הנפש . . חיות העולם: **ראה גם לקמן בח״ב המשך וככה פקי״ח.**

13) במד״ת מה הנשמה מחי׳ . . מחיה: **וכ״ה בסה״מ תרנ״ד כאן ע׳ נ. ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח פ״ה ובהנסמן לשם במילואים.**

ולכן כמו שחיות הנפש שבגוף הגם שהאדם מרגיש חיות נפשו ויודע היטב שיש לו נפש שמחי׳ אותו וממנו נמשך כל החושים כמו כח הראי׳ בעין וכח השמיעה באזן, ויש לו שכל ומדות כו׳, אמנם אינו רק ידיעת המציאות שיודע ומרגיש שיש לו נפש שמחייהו ומקיימו אבל אינו יודע מהות הנשמה כלל, כי עצם הנשמה אינו מושג כלל והיא נעלם מן האדם. וכמו״כ חיות אלקי׳ המחי׳ את כל העולם בע״ג אינו נראה ומושג כלל רק בבחי׳ העלם והסתר, וכמו עד״מ חיות הגלגלים שמובן שיש נפש הגלגל אשר היא המניע את הגלגל וע״י הנפש הוא כל ההילוך של הגלגלים אבל הנפש עצמו אינו מושג כלל, וכן בהחיות הרוחני שמחי׳ הגלגל לא יתכן לומר שהוא ג״כ כתמונת עיגול כדורי[14], כי החיות רוחני אינו בגדר מקום וגבול.

וזהו עולם ל׳ העלם שחיות העולם אינו בדרך השגה וגילוי, וכמו״כ חיות הנפש שבגוף, ומבשרי אחזה אלק[15] כו׳, אבל בג״ע הוא בחי׳ גילוי השגת אלקות, שהרי ארז״ל צדיקי׳ יושבין ונהנין מזיו השכינה[16] כי נהנין ל׳ תענוג ותענוג אין שייך רק על גילוי השגת ומהות הדבר, כמו תענוג שנמשך משכל שכשמבין השכל בטוב[17] אזי נתמלא תענוג מזה, וז״ש ג״ע קדמה לעולם[18], כי בעולם הוא העלם השגה במהות החיות, ובג״ע הוא גילוי עצמי׳ אלקו׳ כו׳, ולכן ארז״ל מוטב דלידייני׳ וליתי לעלמא דאתי[19], דכדאי כל יסורי גיהנם בשביל לבוא לבחי׳ ג״ע שהוא גילוי גבוה תענוג נצחי עד אין קץ[20].

(ב) **ועוד** טעם ב׳ עמ״ש ג״ע קדמה לעולם והא בהא תליא שמחמת הפרש זה הב׳ שבין ג״ע לעולם נמשך ג״כ הפי׳ הא׳ הנ״ל, והוא שחיות העולם נמשך ממדות כמ״ש עולם חסד יבנה, ששת ימים עשה הוי׳[21] כו׳, שהוא ו׳ מדות עליונות, אבל ג״ע נמשך מבחי׳ חו״ב שהוא בחי׳ ג״ר[22] כמ״ש ביו״ד נברא

---

14) בהחיות הרוחני . . עיגול כדורי: ראה תו״א כאן טז, א.

15) ומבשרי אחזה אלק׳: איוב יט, כו.

16) צדיקי׳ יושבין ונהנין מזיו השכינה: ראה ברכות יז, א.

17) ותענוג . . שייך . . שכשמבין השכל בטוב: ראה גם גם לעיל המשך אלה תולדות נח רפ״ב. פ״ג. פ״ד.

18) ג״ע קדמה לעולם: ראה בריש המאמר.

19) מוטב דלידייני׳ וליתי לעלמא דאתי: חגיגה טו, ב. ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח פ״ד. וש״נ.

20) קץ: כאן העתיק המעתיק פיסקא „ויש לחלק״ שנדפסה בסה״מ תרל״ד ע׳ נח. והסגירה כ״ק אדמו״ר מהר״ש בחצאי עיגול וציין [בתחלתה מקומה בע׳ הכ״] „זה שייך בע׳ שמליאי׳ שיטה עי״ז, כו״ [לפנינו לקמן בפנים על יד הערה 53], ובסופה נרשם „ע״כ שייך לקמן״. וראה סה״מ תרנ״ד כאן ע׳ נא וע׳ נד.

21) ששת ימים עשה הוי׳: תשא לא, יז. ראה זהר ויחי רמז, א. אמור צד, רע״ב. האזינו חצר, ב. מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ רז ואילך. וש״נ.

22) ג״ע . . שהוא בחי׳ ג״ר: ראה גם דרושים שבהערה 1. לעיל המשך אלה תולדות נח רפ״ה. וש״נ. לקמן בח״ב בהנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ תשצב.

העוה"ב[23], כי המדות נק' חסד דרועא ימינא[24] גבורה כו', הגם כי חסד שלמעלה אין שוה לחסד שלמטה[25], כי חסד למטה הוא רק גורם שמזה נמשך חיות וטובה לחבירו ולמעלה החסד הוא המחי' ממש, אבל עכ"פ נק' רק דרועא, וחכ' מוחא[26] היא גבוה יותר כו'. וזהו גופא הוא ענין שבעולם הוא העלם אלקות שנמשך רק מבחי' מדות ובג"ע שהוא עולם הבינה[27] גבוה יותר ומאיר בו גילוי אלקות. וז"ש צדיקי' יושבים ונהנים מזיו השכינה, זיו הוא ל' אור וגילוי פנימי' כמ"ש יאר ה' פניו[28] ותרגומו ינהר ה' שכינתי' לוותך, וע"פ כי קרן עור פני משה[29] ת"א ארי סגי זיו יקרא דאפוהי[30], וכמו הארת פנים שבאדם משכל חדש כמ"ש חכ' אדם תאיר[31] פניו שהוא ענין אור וגילוי פנימית, ולכן נק' חדש אייר זיו (במלכים א' וא"ו א') ע"ש שבו מאיר השמש בתוקף וכל הצמחי' יוצאים אז כמ"ש ממגד תבואות שמש[32], ואז גילוי אור השמש ביותר כו'.

וביאור הדברים הפרש בין עולם לג"ע בב' בחי' הנ"ל, הא' שעולם הוא העלם וג"ע הוא גילוי השגה, והב' שעולם נמשך ממדות וג"ע מבחי' חו"ב, והא בהא תליא כנ"ל, יובן זה עפמ"ש בע"ח שבחי' התלבשות שהתחתון מלביש את בחי' העליונה ממנו אין זה רק בז"ת ולא בג"ר[33], ז"ת הוא ז' מדות שמקבלים משכל ושכל מלובש במדה והמדה מלביש את השכל ואין מתלבש שכל במדות רק בחי' אחרונה שבשכל דהיינו ז"ת שבשכל מזה נתהוה שכל שבמדות, אבל ג"ר שבשכל אינו מתלבש כלל במדות, וכמו למשל בלבושי' גשמי' אין שייך לבושי' רק על גוף, אבל הפנים באדם אין עליו לבוש כלל, וכך[34] הוא בבחי' התלבשות שכל במדות רק ז"ת שבשכל מתלבש במדות, וכן בק"ש שמהתבוננו' בשמע ישראל נולד ואהבת אהבה לאלקות לא כל ההתבוננו' דשמע באה לגילוי באהבה שנולד מזה כ"א קצת מזה. ומובן מזה ההפרש בין ג"ע לעולם שהעולם נתהוה ממדות עולם חסד יבנה ובמדות יש הלבשה שהשכל מלובש במדות ולכן עולם ל' העלם, אבל ג"ע בחי' בינה ג"ר שם אין שייך התלבשות, ולכן בו גילוי השגת אלקות בג"ע כו'.

---

23) ביו"ד נברא העוה"ב: **ראה מנחות כט, ב. ב"ר פי"ב, י. סה"מ תרמ"א ע' קלד.**

24) חסד דרועא ימינא: **ת"ז בהקדמה יז, א. סידור אדה"ז סדר מנחת ערב שבת.**

25) חסד שלמעלה . . לחסד שלמטה: **ראה אוה"ת יתרו ס"ע תתקכו ואילך. סה"מ תרכ"ו ע' ב. חלק מהדרושים שבהערה 1.**

26) וחכ' מוחא: **ת"ז וסידור שם.**

27) ובג"ע שהוא עולם הבינה: **ראה תו"א יתרו עג, ב. לקו"ת צו יא, ד. מאמרי אדה"ז תקע"ע ע' צח.**

28) יאר ה' פניו: **נשא ו, כה.**

29) כי קרן עור פני משה: **תשא לד, לה.**

30) כי קרן . . ת"א . . יקרא דאפוהי: **כ"ה גם בחלק מהדרושים שבהערה 1. בת"א שם: דאפי משה. הלשון שבפנים – ראה ת"א שם, כט. ועד"ז ל.**

31) חכ' אדם תאיר: **קהלת ח, א.**

32) ממגד תבואות שמש: **ברכה לג, יד.**

33) בע"ח . . התלבשות . . בז"ת ולא בג"ר: **ראה שם שער סדר אצילות ש"ג, פ"א. פ"ב. שער א"א שי"ג, פ"ו. שער אנ"ך שי"ט, פ"ח.**

34) וכך: **בסה"מ תרל"ד ע' נח: וכן.**

(ג) **ועתה** צ"ל[35] איך תוכל הנשמה שהיא נברא להשיג מהות ועצמות אלקות בג"ע, הגם שהנשמה בשרשה טהורה היא אבל הרי נתלבשה ע"י כמה בחי' בראת יצרת נפחת[36] ד' בחי', ואיך תשיג עצמות אלקות בג"ע שאינו בבחי' גבול כו'. אך הענין הוא דהנה ע"י תו"מ ממשיכי' לבושים להנשמה, שע"י לבושי' דתו"מ תוכל להשיג עצמות אלקות בג"ע. והענין יובן ממ"ש ויבא משה בתוך הענן[37], ויהי שם עם ה' מ' יום ומ' לילה[38], שלקבלת התורה הוצרך להתלבש בענן והי' שם מ' יום ומ' לילה, וענין שיהוי מ' יום הוא ענין א' עם מ' דיצירת[39] הולד[40], שכשצריך להיות שינוי ממהות למהות שמשתנה מטפת האב שיהי' מזה ציור ולד ברמ"ח אברים צריך שיהוי זמן מ' יום, וכמו"כ במשה שהי' לו גוף גשמי הגם שהי' גוף טהור וקדוש אבל מ"מ אינו בערך שגוף בו"ד יהי' ניזון מהשגת אלקות ולא יצטרך למאכל גשמי כלל, וז"ע מ' יום שעמד משה בהר שיתהפך גופו ממש שיוכל ליזן מזיו השכינה, ואח"כ הי' יכול לקבל התורה כו'. וענין הענן הוא בחי' לבוש שהי' מתלבש בתוך הענן וע"י הלבוש דענן דוקא הי' יכול להשיג אלקות, וכמשל אדם המסתכל ורואה באור צח של השמש דרך כלי זכוכית דוקא לתוקף בהירות השמש, והוא ע"ד וענין המשלים שלהבין חכ' עמוקה הוא ע"י משלים דוקא לעומק החכ' שהמשל הוא לבוש והסתר על הנמשל. והענין דהנה שרש הענן הוא בחי' גבוה מאד, ישת חשך סתרו[41], אור גבוה שאינו מושג כלל, ולכן כשנתלבש בענן דוקא ע"י הי' כלי להשגת אלקות, וכמשל המשל ששרש המשל גבוה מהנמשל[42] ולכן מי יוכל להגיד משלים רק מי שהוא חכם ביותר וכמו משלי שלמה[43] שלפי שהי' חכם גדול ויחכם מכל האדם[44] הי' בכחו לדבר שלשת אלפי' משל[45], אבל מי שאינו חכם כ"כ הגם שמבין השכל בטוב טעם בלא משל אבל להגיד משל להשכל לא יוכל. ועפ"ז יובן ג"כ שע"י תו"מ עושין לבושי' לנשמה שתוכל להשיג אלקות בג"ע, כי שרש התורה היא בחי' משל הקדמוני[46]

---

35) ועתה צ"ל: **ראה תו"א ח"ש טז, א. דרושים שבהערה 1.**

36) טהורה . . בראת יצרת נפחת: **ע"פ ברכת אלקי נשמה — מברכות ס, ב. ראה גם לקו"ת דברים א, א. פ' ראה כז, א.**

37) ויבא משה בתוך הענן: **משפטים כד, יח. ראה זהר נח סו, א. אגה"ק סכ"ט (קמט, א). דרושים שבהערה 1. סה"מ תרל"ח ע' רמח. ושי"נ.**

38) ויהי שם עם ה' מ' יום ומ' לילה: **תשא לד, כח.**

39) מ' יום . . מ' דיצירת הולד: **ראה גם אוה"ת מטות ע' א'רפה. חלק מהדרושים שבהערה 1.**

40) מ' דיצירת הולד: **ראה נדה ל, א במשנה. ברכות ס, א.**

41) ישת חשך סתרו: **תהלים יח, יב.**

42) ששרש המשל גבוה מהנמשל: **ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח פ"ג. ושי"נ.**

43) משלי שלמה: **משלי א, א.**

44) ויחכם מכל האדם: **מל"א ה, יא.**

45) שלשת אלפי' משל: **מל"א ה, יב. ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח פ"ד. ושי"נ.**

46) התורה . . משל הקדמוני: **שמו"א כד, יד וברש"י שם. רש"י משפטים כא, יג. מכות י, ב ד"ה והאלקים. ראה תו"א מקץ מב, ב. מג"א צח, ב. סה"מ תר"ם ח"א ע' קעח. ושי"נ.**

קדמונו ש"ע[47] והוא גבוה מבחי' ג"ע שהוא רק יו"ד דש' הוי'[48] ותורה היא מקדם לב"ע[49] כו'.

ועפ"י הנ"ל יובן מ"ש במדרש ע"פ את קשתי נתתי בענן דבר המוקש לי[50], דהנה ע"י אור השמש שמכה בעננים עי"ז נתהוה ג' גווני קשת[51] בענן וכמו זיו השמש שהוא מעצמות השמש ממש והראי' שכשאין שמש אין זיו, כמו"כ זיו השכינה הוא ג"כ עצמות אלקות ממש וזהו דבר המוקש לי ממש. וז"ש כמראה הקשת כו' כן מראה דמות כבוד ה'[52], דכמו בענן מאיר זיו ועצמות השמש ממש וכמ"ש מלאים זיו, נאה זיום בכל העולם[53] דע"י שמליאי' זיו עי"ז נאה זיום דהזיו מהעצמות אינו חלוק והכל א', וכמו"כ גילוי זיו השכינה שבג"ע הוא ג"כ גילוי עצמות אלקות ממש, והיינו ע"י לבושים דתו"מ דוקא וכמו בחי' לבוש דענן שנתלבש משה כו'. וזשארז"ל יפה שעה א'[2] בתשו' ומעש"ט בעוה"ז כו' דע"י מעש"ט דתו"מ שנק' טובים עי"ז דוקא עושים לבושי' להנשמה שתוכל להשיג גילוי אלקות בג"ע כו'. ויש לחלק[54] טעם הא' לשנים ג"כ, והיינו הגם שבג"ע הוא ג"כ רק גילוי זיו השכינה, מ"מ אינו דומה כלל ההארה שמחי' את העולמות לבחי' הזיו שמאיר בג"ע וכמשי"ת לקמן[55] בענין דבר המוקש לי, שלכן מלבד מה שהזיו המאיר בג"ע הוא מוקש לי הנה שם הוא גילוי מהות אלקות ובעולמות הוא בבחי' העלם. ולטעם הב' הגילוי הוא מג"ר שזה לא יש בעולמות כלל. ונמצא כי יש ג' חלוקות מג"ע לעולמות, שבעולמות הוא רק הארה ובג"ע זיו השכינה דבר המוקש לי, ובעולמות ההארה היא בהעלם ובג"ע מושג המהות, וגם שעולמות ההארה היא מבחי' מדות ובג"ע מבחי' ג"ר כו'.

(ד) **ועתה** י"ל מהו ענין התשובה שא' יפה שעה א'[2] בתשובה ומע"ט. והענין יובן ממ"ש והחיות רו"ש[56] ונושאות את הכסא[57], דהנה

---

47) קדמונו ש"ע: ב"ר פל"ח, ז. זהר לך פד, א.

48) ג"ע שהוא רק יו"ד דש' הוי': ראה מנחות כט, ב. אגה"ק ס"ה קו, ב ואילך. סה"מ תרל"ד כאן ע' נט. ס"ע נט. תרנ"ד ע' נג. תרס"ו ע' ט וע' יב.

49) לב"ע: בסה"מ תרל"ד ע' נט: לג"ע.

50) את קשתי נתתי בענן דבר המוקש לי: נח ט, יג. ב"ר פל"ה, ג. ראה גם אוה"ת נח ע' ע ואילך. סה"מ תרל"ד ס"ע נט ואילך. תרנ"ד ע' נא וע' נג. תרס"ו ע' ט. תרח"ץ ע' רכו וע' רסט.

51) השמש שמכה בעננים . . ג' גווני קשת: ראה גם מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"א ס"ע נז ואילך. תקס"ד ע' קכז. ע' קלא. תקס"ח ח"א ע' תסה. ע' תקסז. אוה"ת נח כרך ג ע' תרמח ואילך. פלח הרמון נח לא, ד ואילך. סה"מ תרל"א ח"א ע' שנה.

52) כמראה הקשת . . כבוד ה': יחזקאל א, כח.

53) מלאים זיו . . בכל העולם: חרוז (בדילוג) בפיוט אל אדון — שחרית לשבת.

54) ויש לחלק: ראה לעיל הערה 20.

55) וכמשי"ת לקמן: בבוך 1825: וכמשנת"ל. ראה גם הערה שלפנ"ז.

56) והחיות רו"ש: יחזקאל א, יד.

57) ונושאות את הכסא: ראה בחיי תרומה כה, י בשם הפדר"א ספ"ד. הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' שעג.

החיות[58] נק' חיות הקדש[59], והיינו משום שהם בבחי' קדוש (וגם החיות שאו' ברוך[60] הוא ג"כ ממקומו כמשי"ת שזהו בחי' קדוש דשרפי'[61]) ומובדל ומשיגים ממש איך שאני הוי' לא שניתי[62] ואתה הוא קודם שנבה"ע[63] ואחר שנבה"ע בשוה, והוא בחי' סוכ"ע שמקיף כל העולמות בשוה, ועומדים ממש בתשוקה וכח ובחי' א' רק ליכלל בבחי' זו דסוכ"ע ואו' קדוש[58] כו', וע"י כח זה ותשוקתם ליכלל רק במקור הסוכ"ע כו' ע"ז נושאות את הכסא דהיינו בחי' אדם שעה"כ[64] דהיינו בחי' ממכ"ע שהוא בבחי' התחלקות קוין כמו ציור אדם שיש בו ראש וגוף ורגל, והיינו בחי' ע"ס, והחיות הקדש נושאות את בחי' זו דממכ"ע להעלותם ולקשרם בבחי' סוכ"ע שיהי' התקשרות סובב וממלא ע"י כח תשוקתם באהבה ורשפי אש שלהם, והאופנים וחיוה"ק מתנשאי' לעומתם ואו' ברוך כבוד[65] הוי' ממקומו, כבוד הוי' הוא בחי' ממכ"ע כמ"ש מכה"כ ות"א[66] זיו יקרי'[67], אבל ממקומו הוא מקור עצמות אלקות דהיינו בחי' סוכ"ע.

והנה עד"ז הוא בחי' התפלה ג"כ, ובתחילה אומרים פסוד"ז ושתים שלפני' שקודם ק"ש דהיינו סיפור שבח המלאכי' ומשמיעים ביראה כו' ואו' קדוש, ועי"ז ממשיכים בנפש ג"כ כח ההעלאה בק"ש שיהי' לו רצון חזק בק"ש למס"נ בא'[68] ואח"כ המשכה מלמעלמ"ט, וזהו קבלת עומ"ש בפ' דואהבת[69] שיהי' תמיד קשור בהתבוננו' זו ביטול העלאת למקורם המהווה ומחי' אותם דוגמת ביטול דחיות הקדש כו', ואח"כ ברכות התפלה בא"י הוא ברכה והמשכת אלקות שיהי' הוי' שהוא בחי' צמצום יהי' בבחי' אתה לנוכח התגלות אלקות, ובכלל ק"ש הוא

---

58) החיות . . ואו' קדוש: **ראה גם תו"ח שמות כת"י ע' 491. ע' תפא. במהדורת אותיות מרובעות תצוה ח"ב שכה, ב. שכח, ג. סה"מ תרל"ד כאן ע' ס. תרנ"א כאן ע' נג.**

59) החיות נק' חיות הקדש: **ראה ברכת יוצר. רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ב, ה"ז. תו"ח וירא צט, ג ובהערה 15. מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' קכא ואילך. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקמז ואילך. אוה"ת שלח ע' תקטו.**

60) החיות שאו' ברוך: **ראה בסמוך הערה 65.**

61) קדוש דשרפי': **ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח ספ"ז. וש"נ.**

62) שאני הוי' לא שניתי: **מלאכי ג, ו. ראה גם לקו"ת אמור לא, א ואילך. סה"מ תר"ם ח"א ע' שסט ואילך. וש"נ. לקמן בח"ב המשך וככה פצ"ט. פקכ"א.**

63) ואתה הוא קודם שנבה"ע: **ראה נוסח תפלת השחר. של"ה תולדות אדם ג, ב. מאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' שלו.**

64) אדם שעה"כ: **= שעל הכסא — יחזקאל א, כו.**

65) והאופנים וחיוה"ק . . ברוך כבוד: **ע"פ ברכת יוצר. יחזקאל ג, יב. ראה גם הנסמן לעיל המשך אלה תולדות נח פ"ח.**

66) מכה"כ ות"א: **בתו"א ח"ש כאן טז, ב: ותרגומו — ישעי' ו, ג ובת"י.**

67) ות"א זיו יקרי': **כ"ה גם בכ"מ ומהם: מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' תיג. וש"נ. הנחות תקע"ז ע' קסב. סה"מ תרל"ד כאן ע' ס. תרנ"א כאן ר"ע נד.**

68) למס"נ בא': **נסמן לקמן המשך ואלה תולדות יצחק פ"ג.**

69) קבלת עומ"ש בפ' דואהבת: **בתו"א כאן טז, ב: בפסוק ראשון. ברכות פ"ב, מ"ב — יג, א. ואתחנן ו, ה.**

העלאה ותפלה היא המשכה[70]. ואמנם הנה האדם מלובש בגוף ולא יוכל להיות רק בבחי' וכח א' למס"נ בא' שיהי' לו התגלות זו דק"ש כל היום בכח ומס"נ זה דוגמת חיות הקדש שהם עומדים תמיד בכח א', ולזה הוא ענין תו"מ שהם ממשיכי' גילוי אלקות כל היום בעסק האדם בתו"מ, אך הנה גם תו"מ הם מלובשים רק בענינים גשמי', לכן ענין ק"ש ותפלה הם בחי' גדפין שע"י אהוי"ר של האדם בק"ש ותפילה עי"ז מעלה את התו"מ שעושה אח"כ לאלקות שיהי' כלי לגילוי אלקות, וז"ש ע"פ את קשתי כו' המוקש לי[50] דהיינו ע"י תפלה שנק' קשת[71] בקשתי ת"א בצלותי[72] עי"ז ממשיכי' עצמות אלקות ממש.

ועפ"י כל הנ"ל יובן המאמר דיפה שעה א' בתשומע"ט, דע"י תשובה דהיינו ק"ש ותפילה ומע"ט הוא תו"מ עי"ז ממשיכי' גילוי אלקות ממש ועושים לבושים לנשמה שתוכל להשיג אלקות בג"ע, כי שרש תו"מ גבוה מבחי' ג"ע בחי' משל הקדמוני קדמונו ש"ע כו', ולכן נעשים לבושי' אשר ע"י מקבלי' האור והזיו דג"ע, שנמצא הם גורמי' כו' ולכן הם יפה וכן התשובה שעי"ז נעשים המעשים דמצות טובים כו'.

---

70) ק"ש . . העלאה ותפלה . . המשכה: **ראה תו"א בראשית א, ד. ז, ד ואילך. סה"מ תרל"ח ע' מה. וש"נ.**

71) תפלה שנק' קשת: **ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תפז. וש"נ.**

72) בקשתי ת"א בצלותי: **ויחי מח, כב. ראה גם תו"א ויחי קד, ד. קה, א. סידור שער התפלה כג, ב. ד.**

בס״ד פ׳ תולדות תרל״ז

ואלה תולדת יצחק[1] בן אברהם[2], אברהם כו׳, הנה נודע מארז״ל כ״מ שנא׳ אלה פסל את הראשוני׳, וכ״מ שנא׳ ואלה מוסיף על הראשוני׳[3]. וכאן דכתי׳ ואלה הנה הוא מוסיף על הראשוני׳, דכתי׳ לעיל מיני׳ ואלה תולדת ישמעאל[4]. וצ״ל הלא בני ישמעאל רשעי׳ היו[5], ואיך הוא מוסיף על הראשוני׳. והנה רש״י פי׳ ואלה תולדת יצחק, יעקב ועשו האמורי׳ בפרשה[6]. וי״ל שכוונתו לתרץ מה שאלה מוסיף, קאי על עשו, שמוסיף על תולדת ישמעאל דכתי׳ לעיל מיני׳. וא״כ לפ״ז צ״ל שמ״ש ואלה ולא אלה זהו לגנאי, ובאמת משמע שזהו לשבח כו׳. אך

---

1) ואלה תולדת יצחק: המשך זה הוא מאמר ד״ה זה מכ״ק אדמו״ר הצ״צ בהוספות ושינויים וכו׳.

מאמר הצ״צ ללא חילוק פרקים נמצא בבוך 1063 עא, א ואילך. והגהות מכ״ק אדמו״ר מהר״ש בכת״י מעתיק שם עה, א ואילך. וכנראה מיוסד על התו״א ריש פ׳ תולדות יז, א ואילך (וראה גם הנסמן במ״מ לשם).

לאחר שהעתיק המעתיק את המאמר בשילוב ההגהות, הוסיף כ״ק אדמו״ר מהר״ש את הגהותיו, והיינו עד אמצע פ״ב כתב מחדש את המאמר. ומפ״ה ואילך ניתוספו ריבוי הגהות ותיקונים.

בהמשך זה באות ההערות מכ״ק אדמו״ר מהורש״ב. וכנראה שהן הוספות מה שאמר כ״ק אדמו״ר מהר״ש בעת אמירת המאמר, או בעת חזרת המאמר וכו׳.

הערות אלו מצויות בבוך הנחותיו 1012 בכותרת: לד״ה ואלה תולדות ל״ז. אופן כתיבת ההערות הוא, שכ״ק אדמו״ר מהורש״ב העתיק מפנים המאמר איזה תיבות (ולפעמים בשינוי קל, ולפעמים מפני האריכות הוסיף תיבת כו׳) בהוספת נקודה. היינו לציין על מה קאי ההוספה. ובסוף ההערה לפעמים גם הוסיף התיבות שבאות לאח״ז בהמאמר.

הערות אלו נעתקו כאן בהוספת אותיות א־ב וכו׳ הן בפנים המאמר והן בההערות. התיבות מהמאמר הן לפני ההערה והן בסופה באים באותיות איטלקות. ובמקום הנקודה נרשם כאן : (שתי נקודות). במקומות אחדים נדבקו העמודים, ולכן באו איזה אותיות או תיבות בין חצאי ריבוע.

לקמן בהנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ שיד נדפסו שאלות ותשו׳: ששאלתי מאאמו״ר שליט״א בהמאמר דפ׳ תולדות שנת ל״ז.

התיבות בהכותרת: פ׳ תולדות תרל״ז הם הוספת המו״ל ע״פ כת״י המעתיקים שנרשמו ברשימת המאמרים שבסוף הספר.

המשך זה כולל ח פרקים, ונאמר בב׳ פעמים, והם: א) ד״ה זה שנאמר בפ׳ תולדות שכולל פרקים א־ד. ב) ד״ה זה שנאמר בפ׳ ויצא שכולל פרקים ה־ח.

(בוך 1063 הנ״ל נק׳ בשם „בוך בש״ר" — ראה ברשימת המאמרים שבסוף הספר ע׳ שעו הע׳ 3).

ראה עוד ע״ד המאמר ברשימת המאמרים שבסוף הספר.

2) ואלה תולדת יצחק בן אברהם: תולדות כה, יט.

3) כ״מ שנא׳ אלה . . מוסיף על הראשוני׳: ראה ב״ר פ״ל, ג. וש״נ. ראה גם שמו״ר פ״ל, ג. הלשון שבפנים מובא בתנחומא באבער שמות ג. משפטים ב.

4) ואלה תולדת ישמעאל: ח״ש כה, יב.

5) בני ישמעאל רשעי׳ היו: ראה גם שמו״ר פ״ל, ג. לקו״ש כרך ה ע׳ 114 הערה 16.

6) רש״י פי׳ ואלה . . האמורי׳ בפרשה: ראה גם סה״מ תרמ״ג ע׳ כו. לקו״ש כרך ה ע׳ 112 ואילך. (ע׳ 354 ואילך). כרך טו ע׳ 191 ואילך.

הנה מתחלה צ"ל מ"ש ב"פ יצחק בן אברהם, וכפל לומר אברהם הוליד את יצחק מה"ע כפל זה[א]. והענין הוא דכתי' שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני[7], ונודע כי ימין ושמאל זהו מדריגת אברהם ויצחק, שאברהם הי' מרכבה[8] למדת החסד[9] שהיא בחי' ימין[10], ויצחק הי' מרכבה[11] לבחי' הגבורה[12] שהיא בחי' שמאל[13]. וזהו שמאלו תחת לראשי, זהו מדריגת יצחק בחי' גבורה בחי' העלאה מלמטלמ"ע, וימינו תחבקני זהו מדריגת אברהם איש החסד מלמעלמ"ט. ונודע כי פסוק זה הוכפל בשה"ש[14], וזהו שנא' כאן ג"כ ב"פ אברהם וב"פ יצחק, נגד הכפל שהוכפל ב"פ פסוק שמאלו כו' בשה"ש. ולהבין זה צ"ל תחילה בחי' אברהם שהי' מרכבה למדת החסד בחי' וימינו תחבקיני, שעיקר עבודתו הי' בבחי' זו, ולכן הי' מכניס אורחים[15] כמ"ש ויטע אשל[16]. ואפליגו באשל זה, ח"א פונדק וח"א פרדס[17], ולדברי שניהם ז"ע הכנסת אורחי' שהי' מכניסן ומאכיל ומשקה לכולם אפי' לערביים[18]. שענין השפעה זו הנה הוא המשכה מלמעלמ"ט, והיא בחי' ימין מקרבת[19] וכמשי"ת[ב]. ויצחק עבודתו הי' מלמטלמ"ע, ולכן הי'

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

לד"ה ואלה תולדות ל"ז.

א) מה"ע כפל זה: **והי' צ"ל ואלה תולדות אברהם יצחק, וממילא הייתי יודע שאברהם הוליד את יצחק.**

ב) וכמשי"ת: **וזהו וימיני[ה1] תחבקני שהוא ענין קרוב שמקרב תחת כנפי השכינה.**

ה1) וימיני: **אולי כתוב: וימינו.**

---

7) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני: **שה"ש ב, ו. ח, ג (ושם: ראשי).**

8) שאברהם הי' מרכבה: **ראה ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו.**

9) שאברהם הי' מרכבה למדת החסד: **ראה לקמן ספ"ו. וש"נ.**

10) החסד שהיא בחי' ימין: **ראה זהר שבהערה בסמוך ד"ה הגבורה שהיא בחי' שמאל. רע"מ פינחס רכב, ב.**

11) ויצחק הי' מרכבה: **ראה ב"ר שם.**

12) ויצחק הי' מרכבה לבחי' הגבורה: **ראה פרדס שער הכינויים שכ"ב, פ"ד. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תקפ ובהנסמן במ"מ לשם.**

13) הגבורה שהיא בחי' שמאל: **ראה זהר אד"ר נשא קמב, א. רע"מ קרח קעט, א. בראשית כו, א. ת"ז בהקדמה יז, א.**

14) פסוק זה הוכפל בשה"ש: **ראה לעיל הערה ד"ה שמאלו. ראה גם לקו"ת נשא כג, ב. שע"ת כב, ג רפ"א. פ"ג. פי"ט. פל"ט-פ"מ. סה"מ תרכ"ז ע' שצח ובהערה שם. תרל"ב ח"ב ע' תרא.**

15) אברהם . . מכניס אורחים . . ויצחק . . חופר בארות: **ראה גם פלח הרמון תולדות עו, א. עט, א.**

16) ויטע אשל: **וירא כא, לג.**

17) באשל . . ח"א פונדק וח"א פרדס: **ראה סוטה י, סע"א.**

18) אפי' לערביים: **ראה ב"מ פו, ב. תו"ח לך פג, ד הערה 57.**

19) ימין מקרבת: **סוטה מז, א.**

חופר[20] בארות[15] שנובעי' מתתא לעילא, וזהו בחי' שמאל בחי' גבורות עליות מלמטלמ"ע כו'[ג].

ב) ולהבין כ"ז צ"ל תחילה מ"ש בק"ש פעמי' בכ"י[21] ואהבת את הוי' אלקי'[22] כו', שלכאו' צ"ל האיך שייך לשון ציווי על אהבה[23], הלא ענין האהבה היא מדה שבלב, שלא יתכן כלל ענין הציווי ע"ז כו'. אך הענין הוא דהציווי אינה על האהבה, כ"א שהציווי הוא על ההתבוננות[24]. שאמר לעיל מפסוק זה, שיתבונן בפסוק שמע כו' אחד[25], וממילא יבוא לאהבה כו' בכל כו'. דהנה פי' ה' אחד שאין ערוך לך, כי אנת הוא חד ולא בחושבן[26] כלל. כי ענין החשבון הוא בחי' ערך, כמו א' לגבי עשרה זהו חלק עשירי, וכן עשרה לגבי מאה, ומאה לגבי אלף, שכ"ז הוא בחי' ערך. וכן כל בחי' ההשתלשלות ה"ה בחי' ערך זל"ז, כמו מדות לגבי שכל ה"ה בחי' ערך, שמאחר שהמדות משתלשלי' מהשכל בבחי' עילה[27] ועלול[28] ה"ה ערך זל"ז, שהשכל הוא עילה שבו נאחז העלול היינו המדות כו'. וכן מחדו"מ ה"ה ערך זל"ז[29]. ובד"כ נמצא בתורה ה' מספרים, שהם יחידות עשירות מאות

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

ג) מלמטלמ"ע כו': **והנה ארז"ל גדולה הכנסת אורחים[ה2] מהקבלת פני השכינה, שנא' גבי אברהם אל נא תעבור מעל[ה3] כו', וש' זה הוא שם הקודש[ה4]. וצ"ל איך אמר אל נא כו', והלך לקבל את האורחים, והא הוא סבר שהם האנשים. ואף מלאכים אינם בערך לגבי מהות אלקו'. ולהבין כו'.**

ה2) גדולה הכנסת אורחים: **ראה שבת קכז, א. לקמן ספ"ד.**

ה3) אל נא תעבור מעל: **וירא יח, ג.**

ה4) וש' זה הוא שם הקודש: **ראה שבועות לה, ב. רש"י עה"פ. לקו"ש כרך כ ע' 68 ואילך.**

---

20) ויצחק . . הי' חופר בארות: **ראה תולדות כו, יח־כב. לב. לקמן פ"ה ובהנסמן שם.**

21) בק"ש פעמי' בכ"י: **ראה שו"ע אדה"ז הל' ק"ש סנ"ט, ס"א.**

22) ואהבת את הוי' אלקי': **ואתחנן ו, ה.**

23) האיך שייך לשון ציווי על אהבה: **ראה גם תו"א כאן יז, רע"ב. סהמ"צ להצ"צ ע' קצט. רה, ב ד"ה להבין. לקמן בח"ב המשך וככה פ"נ. סה"מ תרל"ח ע' רנו. תר"ם ח"א ע' רפג. תרמ"א ע' ו. תרמ"ב ע' מג. ובהנסמן בהנ"ל.**

24) שהציווי הוא על ההתבוננות: **ראה גם תו"א תשא פו, ג־ד.**

25) שמע כו' אחד: **ואתחנן ו, ד.**

26) אנת הוא חד ולא בחושבן: **נסמן לקמן פ"ג.**

27) שהמדות . . מהשכל . . עילה ועלול: **ראה לקו"ת צו יא, ד. בהר מא, ד. ברכה צה, ב. סידור סדר הגדה רצה, סע"ד ואילך. אוה"ת תשא ע' א'תתקצב. לקמן ע' רמא. לקמן בח"ב המשך וככה פ"ה. סה"מ תרל"ח ע' שע. וש"נ.**

28) עילה ועלול: **ראה גם לקמן ע' קעד ואילך. וש"נ.**

29) מחדו"מ ה"ה ערך זל"ז: **ראה אוה"ת עקב ע' תפג. המשך תער"ב ח"א ע' רצא. סה"מ תרפ"ב ע' יא. וראה גם לקו"ת בהר וסידור שבהערה 27.**

אלפי' רבבות[30], שכ"א הוא חלק עשירי מחבירו, וה"ה בחי' ערך וחשבון. ודוגמתם באדם ה' מדריגות שבנפש האדם נר"נ ח"י[31]. ובעולמות ג' עולמות בי"ע הם בחי' יחידות עשירות[32] מאות[ד], ועולם האצי' כולל אלפי'[33] ורבבות שמחכ' ולמטה הוא בחי' אלפי'[34] כמ"ש אאלפך חכ'[35], ובא"א הוא בחי' רבבות[36], שזהו הכל בחי' חשבון וערך. אבל באוא"ס עצמותו ומהותו אינו שייך בחי' ערך כלל[ה]. וזהו אנת הוא חד ולא בחושבן, שאינו בבחי' חשבון שזהו בחי' ערך כו'. ובזה יובן שאומרי' בשמ"ע אלקינו ואלקי אבותינו, שלכאו' אינו מובן מה שאומרי' אלקינו קודם אלקי אבותינו, שמהראוי הי' להקדים לומר אלקי אבותינו קודם אלקינו[ו]. אך הענין הוא דהנה אלקי' הוא בחי' צמצום[37], ולכן כדי שיתהוה בחי' אבותינו שהם חו"ב[38] כו',

---

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

ד) ובעולמות כו' מאות: ובריאה הוא חלק א' מאצי', וחלק עשירי מאצי' כולל כללות עולם הבריאה, וחלק עשירי מבריאה כו', וחלק עשירי מיצירה, כמו במשל חלק י' מאלף כו', וחלק י' ממאה כו', וחלק י' מעשרה כו'.

ה) אבל באוא"ס כו'[ה5] כלל: והוא בחי' עתיק דכתי' המתנשא מימות עולם[ה6], שהוא מרומם ומנושא מבחי' ימות עולם, שאינו בגדר חשבון ערך. וזהו כו'.

ו) קודם אלקינו: דפי' אלקינו אלקי ישראל. ואין פי' ישראל קאי על יעקב שנק' ישראל[ה7], ולא על האבות שנק' ישראל[ה8], אלא על האומה ישראל, והי' צריך להקדים תחילה אלקי אבותינו.

ה5) אבל באוא"ס כו': אולי כ"ה בגוכתי"ק.

ה6) דכתי' המתנשא מימות עולם: ברכת יוצר — כ"ה גם בלקו"ת צו ט, ב. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' רט.

ה7) יעקב שנק' ישראל: וישלח לב, כט. לה, י.

ה8) האבות שנק' ישראל: ב"ר פס"ג, ג. ראה גם ילקוט שמעוני ר"פ תולדות רמז קי.

---

30) ה' מספרים . . יחידות . . רבבות: ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע' תקכו. לקו"ת ברכה צג, א. וראה גם שערי אורה לר' יוסף גיקטליא ש"א ה, ב ואילך הובא בלקו"ת שם. שפע טל בהקדמה יד, סע"א ואילך.

31) ה' מדריגות . . נר"נ ח"י: ראה ב"ר פי"ד, ט. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תכח.

32) בי"ע הם בחי' יחידות עשירות מאות: ראה או"ת שה"ש סי' ר. לקו"ת בלק עד, ב.

33) ועולם האצי' כולל אלפי': ראה גם או"ת שם. סה"מ מלוקט ח"א ע' ס [בהוצאה החדשה — ח"א ע' שכח]. וש"נ.

34) שמחכ' . . אלפי': ראה גם כסא מלך סתי"ג אות ק. אוה"ת בראשית כרך ג' ר"ע 1134. סה"מ תרל"א ח"א ע' רפט. לקמן בח"ב המשך וככה פקי"ז. סה"מ תרל"ח ע' קפח. תרמ"א ס"ע כג־כד. ראה בסמוך הערה 36.

35) אאלפך חכ': איוב לג, לג. ושם: ואאלפך.

36) ובא"א הוא בחי' רבבות: ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' לו. ע' מא. סה"מ תרל"ח ס"ע סד. וש"נ.

בסה"מ תרמ"ג ס"ע כו ואילך: אלף בחכ' .. ורבבה בא"א (ע' בד"ה ואלה תולדות ל"ז, וע' בלקו"ת פ' ברכה ד"ה ואתא מרבבות כו' וצ"ע).

37) אלקי' הוא בחי' צמצום: ראה שער היחוה"א רפ"ו. תו"ח שמות ח"א לד, ד. וש"נ. סה"מ תרל"ב ח"א ע' מח.

38) אבותינו שהם חו"ב: ראה תניא פ"ג.

בחי׳ אנת הוא חכים[39] כו׳, אשר באמת אין ערוך כלל, לגבי מהו״ע אנת הוא חד כו׳. וכולם בחכ׳ עשית[40], שהחכ׳ נחשבת כעשי׳[41] גשמית[ז], לגבי אוא״ס בחי׳ חד ולא בחושבן, צ״ל בחי׳ צמצום. וזהו שאומרים אלקינו שהוא בחי׳ צמצום (וזהו מ״ש בראשית ברא אלקי׳[42], בראשית הוא בחי׳ חכ׳ כמ״ש הת״י בראשית בחוכמתא[43], וכדי שיתהוה בחי׳ חכ׳ זהו ע״י בחי׳ ש׳ אלקים בחי׳ צמצום. וכן אפי׳ בבחי׳ עדן שהיא פנימי׳ חכ׳[44], וגם פי׳ עדן יש לפרש על בחי׳ ח״ס[45], ומ״מ כתי׳ עדן עין לא ראתה[46] אלקי׳ זולתך, יעשה למחכה לו, שאפילו התהוות בחי׳ עדן הוא ג״כ ע״י ש׳ אלקי׳), והנה מה שאומרי׳ בש״ע אלקינו שהפי׳ הוא אלקי׳ שלנו[47], זהו מפני כי הצמצום אינו צמצום גמור[48], כמו כל שם אלקי׳ שהוא בחי׳ דין[49] וצמצום גמור, אבל הצמצום הזה אינו צמצום גמור, כ״א שהצמצום הוא בשביל הגילוי[50] שאח״כ, כי א״א להיות בחי׳ גילוי כ״א ע״י צמצום, והוא ע״ד יו״ד של ש׳ הוי׳ שהוא ג״כ בחי׳ צמצום, אך הצמצום הזה הוא כדי שיהי׳ אח״כ התפשטות והמשכה דה״א[51], ולכן צמצום זה הוא עיקר החסד כו׳. וזהו שאומרי׳ אלקינו דהיינו שלנו שהמכוון הי׳ בשביל נש״י שעלו במח[52] כו׳.

הערות מכ״ק אדמו״ר מהורש״ב

ז) כעשי׳ גשמיות: **כמו שעשי׳ הכל מבינים שהוא רחוק מאלקות, כמו״כ בחי׳ אנת הוא חכים כו׳ ג״כ מרוחק מאלקות, והוא עשי׳ גשמיות.** לגבי כו׳.

---

39) אנת הוא חכים: **כ״ה גם בסידור אדה״ז סדר מנחת ערב שבת. ראה ת״ז בהקדמה יז, ב.**

40) וכולם בחכ׳ עשית: **תהלים קד, כד.**

41) שהחכ׳ נחשבת כעשי׳ גשמית: **ראה תניא פ״ב בהגהה. שער היחוד והאמונה פ״ט. הנסמן במאמרי אדה״א קונטרסים ע׳ רנב. סה״מ תרמ״א ע׳ נד. וש״נ.**

42) בראשית ברא אלקי׳: **בראשית א, א.**

43) הת״י בראשית בחוכמתא: **ראה תרגום ירושלמי לבראשית א, א. לקמן בהנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ רפב. וש״נ.**

44) עדן שהיא פנימי׳ חכ׳: **ראה גם סה״מ תרל״א ח״א ס״ע סח וס״ע עז. לעיל המשך אלה תולדות נח פ״ג. וש״נ.**

45) עדן יש לפרש על בחי׳ ח״ס: **ראה אוה״ת (יהל אור) תהלים ע׳ תרפח.**

46) עדן עין לא ראתה: **ראה ברכות לד, ב. ישעי׳ סד, ג.**

47) אלקינו שהפי׳ הוא אלקי׳ שלנו: **ראה לקו״ת נצבים נג, סע״ג.**

48) אלקינו . . אינו צמצום גמור: **ראה גם זהר רע״מ עקב ערא, רע״ב. אוה״ת בראשית כרך ג ע׳ 1108 ובהנסמן שם. סה״מ תרל״ח ע׳ קט וע׳ תו. סה״מ מלוקט ח״ב ע׳ רלב [בהוצאה החדשה — ח״ב ע׳ רלג] ובהנסמן שם. וראה ג״כ סה״מ תרמ״ב ע׳ קיג. וש״נ.**

49) שם אלקי׳ שהוא בחי׳ דין: **ראה ספרי ואתחנן ג, כד. ירושלמי ברכות פ״ט, ה״ה. רש״י בראשית א, א. הנסמן במאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״א לע׳ שלז.**

50) שהצמצום הוא בשביל הגילוי: **ראה גם לקמן ע׳ רכז.**

51) יו״ד . . צמצום. . והמשכה דה״א: **ראה אגה״ת פ״ד. תו״ח בשלח ח״א קנ, ב ואילך. וש״נ.**

52) נש״י שעלו במח: **ראה ב״ר פ״א, ד. לקו״ת שה״ש יז, ד. יט, ב. תו״ח שמות ח״א לב, ב ובהערה 248. סה״מ תרמ״ב ע׳ צה. וש״נ.**

ג) **ולהבין** ענין הצמצום הזה, הענין הוא דהנה בנזיר כתי' קדוש יהי' גדל פרע שער ראשו[53], שהנזיר אסור לו לגלח שערותיו. והיינו לפי שהנזיר נקרא בשם קדוש, ולכן אסור לגלח שערותיו[ח]. ובלוים הוא להיפוך, שהרי בלוים נא' והעבירו תער על כל בשרם, שאסור להם לגדל שערות. והיינו לפי שקדושה תלוי בשערות[54]. ולכן הנזיר שנק' קדוש צריך לגדל שערותיו, לפי שהנזיר ממשיך מבחי' שהוא קדוש ומובדל, ומשם א"א להמשיך כ"א ע"י שערות דוקא, שהם בחי' המשכה מצומצמת. וכמו למשל יניקת השערה שיונקת מן המוח[55], שיניקתה מצומצמת מאד, ולכן כשחותכין השערות אינו נרגש שום כאב. והיינו לפי שיניקתה היא מצומצמת מאד, וגם זה הוא ממותרי מוחין[56] כו'[ט]. ועד"ז יובן למעלה שכדי שיהי' נמשך מעצמותו ית', א"א להיות נמשך כ"א ע"י שערות לבד, שה"ע המשכה מצומצמת. וזהו דכתי' וע"י יתיב, לבושי' כתלג חיור, ושער רישי' כעמר נקי[57], שכדי שיהי' נמשך מבחי' וע"י, א"א כ"א ע"י שער ראשו. ולמה[58] בנזיר שנא' בו קדוש יהי', לכן צ"ל גדל פרע שער ראשו. לפי שהמשכה שמקודש א"א להיות כ"א ע"י שערות, וכן בכהנים נא' וזקנם לא יגלחו[59] כו', כסום יכסמו את ראשיהם[60], שהיו צריכים להניח שערות הראש, שיכסה בשר ראשם בשערות.

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

ח) לגלח שערותיו: **וצ"ל למה בלוים כתי' והעבירו תער על כל בשרם**[ה9]**, וחייבין בתגלחת. ונזיר אסור בתגלחת, וכן כהנים אסורים ג"כ בתגלחת**[ה10]**, וצ"ל להיות ראשו של זו בצד עקרו של זה**[ה11]**. והיינו**[ה12] **כו'.**

ט) ממותרי מוחין כו': **רק שמ"מ יניקתה הוא מהמוח, ושערות הזקן הם מהגדלת המוח**[ה13]**. ועד"ז כו'.**

ה9) והעבירו תער על כל בשרם: **בהעלותך ח, ז.**

ה10) כהנים אסורים ג"כ בתגלחת: **ראה גם בסמוך בפנים.**

ה11) וצ"ל להיות [**כ"ה בגוכתי"ק**] ראשו של זו בצד עקרו של זה: **נדרים נא, א. סנהדרין כב, סע"ב.**

ה12) והיינו: **אולי הכוונה שצריכים להמשיך בפנים בתיבת "והיינו" ללא התיבות שבפנים "ובלוים הוא . . לגדל שערות". ועד"ז לקמן.**

ה13) ושערות הזקן הם מהגדלת המוח: **ראה תו"ח תרומה ח"ב שה, ב. וש"נ.**

---

53) קדוש יהי' . . שער ראשו: **נשא ו, ה.**

54) שקדושה תלוי בשערות: **זהר תזריע מח, ב.**

55) יניקת השערה שיונקת מן המוח: **ראה גם תו"א תצוה פב, ב. קי, ב. הנסמן בסה"מ תרמ"א ע' רמ.**

56) השערות . . שיניקתה . . ממותרי מוחין: **ראה ע"ח שער א"א שי"ג, פי"א. מבוא שערים ש"ה ח"א, פי"ג. לקו"ת ברכה צה, רע"ג. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשעח. וש"נ. סה"מ תרמ"א ע' תנח. וש"נ.**

57) וע"י יתיב לבושי' . . רישי' . . נקי: **דניאל ז, ט. ושם: לבושה . . ראשה . . נקא. ראה לקו"ת אמור לא, ד.**

58) ולמה: **בבוך בש"ו (ראה לעיל הערה 1) שממנו הועתק מאמר זה: ולזה.**

59) וזקנם לא יגלחו: **אמור כא, ה. ושם: ופאת זקנם — ראה גם סה"מ פר"ת ע' קסא.**

60) כסום יכסמו את ראשיהם: **יחזקאל מד, כ. ושם: וראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו**

והיינו לפי שבכהנים נא' ג"כ וקדשתי אותם[61] בחי' קדושה, ובכה"ג כתי' ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים[62]. משא"כ לוים שלא נא' בהם קדושה כ"א טהרה[63] לבד, לכן אסור להם לגדל שערותם. כי ע"י גידול השערות, שענין השערות הם בחי' צמצום כנ"ל, יכול להיות מזה יניקת החיצוני', מחמת ריבוי הצמצומי', כנודע שיניקתם הוא' מריבוי הצמצומי' כו'. משא"כ בנזיר שהוא הממשיך מבחי' קדוש ומובדל שהוא המשכה מעצמותו, לכן אף האור שנמשך ע"י צמצום השערות, הוא ג"כ אור רב שלא יוכלו החיצוני' לקבל מהם שום יניקה ח"ו. ולהיות כי האור רב הוא, לכן גם בקדושה א"א להיות נמשך כ"א ע"י שערות כו' כנ"ל. וזהו ג"כ ענין אלקינו ואלקי אבותינו, שכדי שיתהוה בחי' אבותינו שהוא חו"ב, זהו דוקא ע"י צמצום, וכמ"ש באד"ז או"א במזלא אתכלילן[64], שאבא יונק ממזל השמיני[65] ונוצר[66] ואימא ממזל הי"ג[65] ונקה כו'. וזהו שאומרי' ואלקי אבותינו בוא"ו, שרומז על המשכה[67] דרך שערה[יא] שהיא המשכה מצומצמת מאד. וזהו ענין ההפרש שבין קדש לקדוש, כי קדוש הוא בוא"ו[68], והיינו שכדי שיומשך מבחי' קדש לבחי' קדוש,

---

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

י) כנודע שיניקתם הוא: **או ממקום גבוה[ה14] שאם צדקת מה תתן לו[ה15] כו' או מריבוי הצמצומים[ה14] בין נקב לנקב בין צירוף לצירוף שלא יש שם אפי' צירוף דשערות ג"כ.** משא"כ[ה16] כו'.

יא) דרך שערה: **שראש הוא"ו הוא הגומה של השערה, ואריכות הוא"ו הוא השערה[ה17].** שהוא כו'.

ה14) שיניקתם . . ממקום גבוה . . הצמצומים: **ראה גם לקמן מאמר ד"ה אשר לקחתי מיד האמורי בתחילתו ובהנסמן שם. תו"א וישלח כו, ב. תו"ח שמות ח"א כג, ד ואילך ובהנסמן בריש המאמר שם. כה, ב. לא, ב ואילך. סה"מ תרמ"ב ע' שצז. וש"נ.**

ה15) שאם צדקת מה תתן לו: **איוב לה, ז.**

ה16) משא"כ: **הכוונה שצריכים להמשיך בפנים בתיבה זו. ראה לעיל הערה ה12.**

ה17) שראש הוא"ו . . הגומה . . השערה: **ראה גם תו"א ויצא כב, סע"א ואילך.**

כסום יכסמו את ראשיהם. ראה גם סה"מ תרמ"א ע' שסב. וש"נ. סה"מ תרמ"ג ע' כז.

61) וקדשתי אותם: **תצוה כח, מא. תשא ל, ל. ושם: וקדשת. ראה לקו"ת יוהכ"פ סט, א: וקדשתו כו' — אמור כא, ח.**

62) ויבדל אהרן . . קדשים: **דהי"א כג, יג.**

63) לוים . . נא' . . טהרה: **ראה לקו"ת יוהכ"פ שם: וכה תעשה להם לטהרם — בהעלותך ח, ז.**

64) באד"ז או"א במזלא אתכלילן: **ראה זהר האזינו רפט, ב. רצב, א.**

65) שאבא יונק ממזל השמיני . . הי"ג: **ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח ספ"ט. וש"נ.**

66) ממזל השמיני ונוצר: **תשא לד, ז. ושם: נוצר. אבל כ"ה בכ"מ ומהם: לקמן מאמר ד"ה ועבר ה' לנגוף פיסקא ואמנם. לקמן בח"ב המשך וככה ספק"ג. פקל"א. לקו"ת ברכה צג, ג. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תרפה; תרמ"ב ע' סג ובהנסמן בהנ"ל.**

ראה ע"ח שער הכללים פ"ה. ועוד.

67) ואלקי אבותינו בוא"ו . . המשכה: **ראה תו"א תולדות כאן יז, רע"ג.**

68) ההפרש . . קדש לקדוש . . בוא"ו: **ראה זהר רע"מ אמור צג, א. לקו"ת אמור לג, ב ואילך. בהעלותך ל, סע"ג ואילך. נצבים נ, ב**

זהו ע״י וא״ו, המשכה מצומצמת לבד. וכתי׳ ג״פ קדוש, זהו כנגד ג׳ מוחין[69] חב״ד[יב], שכדי שיתהוה ג׳ מוחין צ״ל ג׳ מיני המשכות כו׳. וזהו ברוך אתה ה׳, הוי׳ הוא בחי׳ מ״ש עד שלא נבה״ע הי׳ הוא ושמו[70] בלבד[יג], וכדי שיתהוה מבחי׳ זו בחי׳ אבותינו בחי׳ חו״ב, זהו ע״י אלקינו שהוא בחי׳ צמצום. ואח״כ אלקי אברהם כו׳ שהוא בחי׳ המשכה מאבותינו לבחי׳ מדות, אברהם הוא בחי׳ חסד[9], יצחק היא בחי׳ גבורה[12], ויעקב ת״ת[71]. וכמו שהוא בשמ״ע כ״ה בק״ש ג״כ, שאומרי׳ ה׳ אלקינו הוי׳ אחד[25], פי׳ הוי׳ הוא בחי׳ עד שלא נבה״ע הי׳ הוא ושמו בלבד[יד]. ואח״כ אלקינו הוא בחי׳ הצמצום כדי שיהי׳ מקור לעולמות, ואח״כ הוי׳ הב׳ הוא בחי׳ ש׳ הוי׳ שנעשה מקור לעולמות, יו״ד חכ׳ ה׳ בינה ו׳ מדות ה׳ אחרונה הוא בחי׳ מל׳ שהיא בחי׳ ע״ס כו׳. ובהתבונן כ״ז איך שאנת הוא חד ולא בחושבן, ומה שנתהוה אפי׳ בחי׳ אבותינו זהו ע״י צמצום כו׳, בודאי כל איש ישראל יהי׳ חפצו ורצונו תמיד ליכלל בה׳ אחד בבחי׳ מס״נ למסור נפשו באחד[72], ולא שישאר

הערות מכ״ק אדמו״ר מהורש״ב

יב) ג׳ מוחין חב״ד: **דכמו שאו״א במזלי׳ אתכלילא, כמו״כ דעת**[ה18] **אי׳ בכהאריז״ל שיונק מבחי׳ המאיר**[ה19] **באוירא דכיא**[ה18]**, והוא ג״כ צמצום.** שכדי כו׳.

יג) הוי׳ הוא כו׳ ושמו בלבד: **דשמו הוא כלול בעצמות**[ה20]**, והוא אנת הוא חד**[ה21] **כו׳. ומ״ש שש׳ הוי׳ יו״ד חכ׳**[ה22] **כו׳, הם ע״ס הגנוזות במאצילן**[ה23]**.** וכדי כו׳.

יד) כ״ה בק״ש כו׳ ושמו בלבד: **והם ע״ס הגנוזות אנת הוא חד ולא בחושבן**[ה24]**.** ואח״כ כו׳.

ה18) דעת . . בכהאריז״ל . . באוירא דכיא: **ראה גם פע״ח שער ק״ש שעהמ״ט שט״ז, פ״ו. שער מאמרי רשב״י לזהר אד״ר נשא קלה, ב. לקו״ת מטות פז, ג; שה״ש ל, ב ובהנסמן בהנ״ל. סה״מ תרל״ד ע׳ שטו. תרל״ח ע׳ תנה ואילך. לקמן בח״ב המשך וככה ספפ״ו. וש״נ.**

ה19) המאיר: **אולי כ״ה בגוכתי״ק.**

ה20) דשמו הוא כלול בעצמות: **ראה גם לקו״ת ואתחנן ב, ג. שה״ש ח, א.**

ה21) אנת הוא חד: **נסמן בסמוך הערה ה24.**

ה22) שש׳ הוי׳ יו״ד חכ׳: **ראה זהר רע״מ ויקרא יז, א. תו״ח ויצא קסז, ג הערה 38.**

ה23) ע״ס הגנוזות במאצילן: **ראה גם פרדס שער סדר האצי׳ ש״ה, פ״ד. שער הצחצחות ש״א. וראה שם פ״ג. סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תשמט. וש״נ.**

ה24) אנת הוא חד ולא בחושבן: **ת״ז בהקדמה יז, א. סידור אדה״ז סדר מנחת ערב שבת. ראה שעה״י קטז, ב. סה״מ תרכ״ז ע׳ קמז. וש״נ.**

ואילך. יו״כ סט, ב ואילך. שה״ש כא, ב ואילך. לו, ד. אוה״ת תזריע כרך ד ע׳ א׳נג.

69) ג״פ קדוש . . ג׳ מוחין חב״ד: **ישעי׳ ו, ג. ראה לקו״ת שה״ש כז, א. סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תרצ.**

70) עד שלא נבה״ע הי׳ הוא ושמו בלבד: **נסמן לקמן מאמר ד״ה וישב יעקב פ״ד.**

71) ויעקב ת״ת: **ראה זהר סתרי תורה ויצא קנז, ב. ח״ג (תוספות) שב, א. פרדס שער הכנויים שכ״ב, פ״ד.**

72) למסור נפשו באחד: **ראה זהר רע״מ משפטים קיט, א. צו לג, א. מאמרי אדה״א דברים ח״ב ע׳ תו. וש״נ. שמות ח״א ע׳ רעה ואילך. הנחות תקע״ז ע׳ שא.**

במקום חשך (ועפ"ז יובן ג"כ הטעם מה שלא נא' בתורה בפירוש ציווי על מס"נ[73], דלמס"נ באחד. והוא לפי שבחי' מס"נ זו יבא ממילא, כשיתבונן באלקות הוי' אחד, איך שאנת הוא חד ולא בחושבן, וכנ"ל יבא ממילא לבחי' מס"נ זו). אמנם כ"ז הוא בחי' רצוא[74], ולא זהו עיקר המכוון, כי לא[75] לתהו[74] בראו[טו], ונתאוה הקב"ה[76] להיות לו ית'[77] דירה בתחתוני'[76]. ולכן צ"ל אח"כ בחי' שוב, כדכתי' כיתרון האור מתוך החשך[78], ורצונו ית' להיות לו דוקא דירה בתחתוני'. ולכן הציווי ואהבת[22], הוא הפי' בהיפוך מלמעלמ"ט, וכמארז"ל שיהי' ש"ש מתאהב על ידיך[79], פי' להמשיך גילוי אוא"ס בבחי' שם (דהנה שם הוא בחי' זיו והארה בעלמא שאינו נוגע אל עצמותו, ואפי' בחי' סוכ"ע הוא בחי' שם, וכמ"ש יהללו את שם הוי' כי נשגב שמו לבדו[80], שאפי' בחי' נשגב שהוא בחי' סוכ"ע, כמ"ש ונשגב ה' לבדו ביום ההוא[81], הוא ג"כ בחי' שם. אך בדרך כלל בחי' שם הוא בחי' מל'[82])[טז]. וזהו שאנו מסיימים בברכת אבות, ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה, דהיינו שיהי' ש"ש מתאהב ע"י.

ד) **ופי'** ש"ש מתאהב, הענין הוא דהנה שם בכלל הוא בחי' מל' כנ"ל ושמים הוא בחי' מדות. והיינו שכדי שיומשך בבחי' שם, צריך שיהי' נמשך מתחלה

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

טו) לא לתהו בראו: **דתהו הוא רק קו אחד שהוא רק רצוא אלא.** נתאוה כו'.

טז) אך בד"כ בחי' שם הוא בחי' מל': **ושמים הוא מדות**[ה25]. וזהו כו'.

ה25) ושמים הוא מדות: **ראה גם תו"א בראשית ד, ג. לקו"ת ויקרא ו, ב. במדבר טו,**

א. שה"ש יט, סע"ג. שער היחוד קי, ב ובהערה 24. לקמן ע' רכג.

---

73) שלא נא'.. ציווי על מס"נ: **ראה תו"א מג"א צט, ב. לקו"ש כרך יב ע' 212 ואילך. אמרי בינה פתח השער ט, ג. מאמרי אדה"א נ"ך ע' תמה. וש"נ. סה"מ תר"ם ח"א ע' קעה. וש"נ. תרמ"א ע' תקפד. תו"מ — התוועדויות חכ"ט ע' 123.**

74) רצוא.. לתהו: **ראה תו"א וישלח כה, ב.**

75) לא לתהו בראו: **ע"פ ישעי' מה, יח.**

76) ונתאוה הקב"ה.. דירה בתחתוני': **ראה תנחומא נשא טז. תניא רפל"ו וברשימות כ"ק אדמו"ר זי"ע לשם — ובהנסמן בתניא עם ליקוט פירושים. ביאוה"ז תזריע עב, ג. תו"ח בא ח"א קיט, סע"ב ואילך. וש"נ. סה"מ תרמ"א ע' יח. וש"נ. ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פק"א. פקכ"ב. סה"מ תרכ"ז ע' תנג; תרל"א ח"א ע' ש. וש"נ. סה"מ מלוקט ח"א ע' רז [בהוצאה החדשה — ח"א ע' רנז]. מאמר ד"ה זכור כו' עמלק (לר' הלל מפאריטש) ע' ה — קה"ת תשס"ז.**

77) ית': **כ"ה בכ"מ ומהם: לקמן המשך וככה פקכ"ב. סה"מ תרכ"ט ע' רט. המשך והחרים תרל"א פל"ד — סה"מ תרל"א ח"א ע' ש. תרמ"א ע' יח. וש"נ.**

78) כיתרון האור מתוך החשך: **קהלת ב, יג. ושם: מן החשך — ראה גם סה"מ תרל"ט ח"א ע' של.**

79) שיהי' ש"ש מתאהב על ידיך: **יומא פו, א. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שנ. דברים ח"א ע' קלה. סה"מ תרמ"ב ע' מג ואילך ובהנסמן בהנ"ל.**

80) יהללו.. שמו לבדו: **תהלים קמח, יג. ראה גם לקמן המשך וככה פס"ג. אוה"ת בא ע' שלג. סה"מ תר"ל ע' שלב. תרמ"ב ע' קסה.**

81) ונשגב.. ביום ההוא: **ישעי' ב, יא. יז.**

82) שם הוא בחי' מל': **ראה פרדס שעה"כ**

בבחי' שמים כו', ופי' להמשיך בבחי' שם כו'. הנה המשכה זו יובן מההיפך, דכתי' ולא תחללו את שם קדשי[83], פי' שלא תעשה חלל[84] והפסק בבחי' שמי, או שלא תעשה חולין[85]. והענין הוא דהנה איתא בת"ז וכד אנת תסתלק מינייהו, אשתארו כולהו שמהן כגופא בלא נשמתא[86], ולכאו' אינו מובן שהרי בהסתלק אוא"ס הי' חוזר לאין ואפס ממש כו', ואיך ישתאר כגופא כו'. אך הענין הוא דהנה שמהן הוא בחי' ז' שמות[87] כו', ש' הוי' וש' אלקי' כו'. ש' הוי' הוא בחי' מדה"ר[88] שהוא בחי' ת"ת[89], וש' אלקי' הוא בחי' מדת הגבורה[90], ושם אל בחסד[91] כו'. אך אוא"ס הוא לאו מכא"מ איהו כלל[92], שאינו בערך ומקור למדות כלל, רק שמתלבש בהם אוא"ס. ואעפ"כ כיון שנק' שמהן היינו שמות אלקי', כמו ש' הוי' שהוא בחי' אלק', וכן ש' אלקי' הוא בחי' אלקי' ממש. שהרי באצי' איהו וגרמוהי חד[93] כו', רק שהוא ע"י צמצום כו', אבל מ"מ גם בחי' גרמוהי הם בחי' אלקות ממש. ולזה כיון שהם בחי' אלקות, ע"כ יש בכח השמות לבד ג"כ להוות ולהחיות את העולמות. וע"כ אף כשאנת תסתלק מנייהו, אשתארו כולהו שמהן כגופא כו', כמו למשל הגוף אף שנסתלק החיות ממנו, דהיינו בשעת השינה, אעפ"כ נשאר אצלו קיסטא דחיותא[94]. ועד"ז יובן בענין גרמוהי שהם בחי' מדות כו'. אך מ"מ החיות שנמשך מבחי' המדות לבד הוא בבחי' העלם והסתר גמור, אותותינו לא ראינו[95], עולם כמנהגו נוהג[96], שהכל הוא רק ע"פ טבע בחי' הסתר, וכמ"ש אכן אתה אל מסתתר[97] כו'. ונמשל לשינה כמ"ש עורה למה תישן אד'[98], וכתי' ויקץ כישן הוי'[99], שבזה"ג הוא

שכ"ג, פכ"א מערכת שם. מאו"א מערכת שם אות נג וביאיר נתיב שם. ש"א לו, ב ובהערה 40.

83) ולא תחללו את שם קדשי: אמור כב, לב.

84) ולא תחללו . . שלא תעשה חלל: ראה מאמר ד"ה זה במאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע' שפו ואילך. אוה"ת שבהערה הבאה. תו"ח תצוה ח"ב שנז, ב. וש"נ.

85) ולא תחללו. . שלא תעשה חולין: ראה גם אוה"ת ויקרא כרך ב ע' תקפב.

86) וכד אנת תסתלק . . נשמתא: ת"ז בהקדמה יז, ב — כגי' אדה"ז בסידורו. ראה תו"א מקץ לה, רע"ג. סידור ערב שבת קסד, סע"ב ואילך. סה"מ תרמ"ב ע' מד. וש"נ.

87) ז' שמות: שבועות לה, א. רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ו, ה"ב. תו"ח בא ח"א קיב, א ואילך ובהנסמן שם (ובריש המאמר שם). סה"מ תרמ"ב ע' טז ואילך ובהנסמן בריש המאמר שם.

88) ש' הוי' . . מדה"ר: ראה ספרי ולקח טוב ואתחנן ג, כד. רש"י ר"פ בראשית. זהר ויקרא יא, א. אחרי סה, א.

89) מדה"ר . . ת"ת: ראה זח"א בהשמטות רנא, רע"ב. פרדס שעה"כ שכ"ג, פ"כ מערכת רחמים.

90) וש' אלקי' . . הגבורה: ראה זהר יתרו פג, ב. תו"א נח י, סע"ב. תו"ח נח סד, ג הערה 41.

91) ושם אל בחסד: ראה זהר אחרי סה, א. תו"א נח שם. הנסמן בתו"ח שם הערה 39.

92) לאו מכא"מ איהו כלל: ראה ת"ז בהקדמה יז, ב.

93) איהו וגרמוהי חד: ראה ת"ז בהקדמה ג, ב. אגה"ק ס"כ. ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פע"ח.

94) קיסטא דחיותא: ראה זהר לך פג, א. אור החמה; רא"ג: מקדש מלך לזהר שם. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקג. וש"נ.

95) אותותינו לא ראינו: תהלים עד, ט.

96) עולם כמנהגו נוהג: ע"ז נד, ב.

97) אכן אתה אל מסתתר: ישעי' מה, טו.

98) עורה למה תישן אד': תהלים מד, כד.

99) ויקץ כישן הוי': תהלים עח, סה. ושם: אדני — ראה גם מאמרי אדה"א נ"ך ע' שב. סה"מ תרל"ג ח"א ע' צט. תש"א ע' 12 ובהערה שם. לקו"ש כרך יח ע' 478.

בחי' שינה, שאינו מאיר אוא"ס במדות, ועי"כ החיות שנמשך בעולמות הוא מוסתר ונעלם כו'. אבל כשמאיר אוא"ס במדות, אז ההנהגה הוא באופן אחר ממש, גילוי אותות ומופתים כו' שאין העולם מסתיר כלל כו'. וזהו ולא תחללו את שם קדשי, שלא תעשו חלל והפסק, דהיינו שיהי' אוא"ס מסתלק מהמדות, ואז נעשה חלל והפסק שאינו מאיר אוא"ס במדות. וזהו החלל והפסק נעשה ע"י עוונות, וכמ"ש עוונותיכם מבדילים ביניכם לבין אלקיכם[100], שעי"ז נעשה הבדל והפסק שאינו מאיר אוא"ס במדות. וזהו ואהבת[22] שיהי' ש"ש מתאהב[79], היינו שיומשך אוא"ס במדות ומל', ולא יהי' בחי' הסתלקות. אלא שיהי' גילוי בחי' אוא"ס בבחי' שם כו', וכמ"ש וינוחו בו כל ישראל מקדשי שמך[101], שנש"י הם מקדשים שמו, דהיינו שממשיכי' בבחי' שמו כו', שלא יהי' אנת תסתלק כו'. כ"א שיומשך בחי' אוא"ס בבחי' שמהן, ואז מאיר השם בגילוי, וכענין דכתי' ותעש לך שם[102], וארז"ל ברבות מצינו שהלך הקב"ה מהלך ת"ק שנה, לעשות לו שם[103] שנא' ותעש לך שם כהיום הזה[104]. ופי' וענין עשיית השם, יובן ממה שארז"ל ברבות צדיקי' שמן קודם להם[105], ושמו מרדכי[106] ושמו בועז[107] דומין לבוראן, דכתי' בו ושמי הוי'[108], שמו קודם לו[יז]. והענין הוא שעיקר המכוון הוא כדי שיהי' התגלות עצמות אוא"ס למטה, שז"ע בחי' דירה בתחתוני'. אמנם בחי' התגלות א"א להיות כ"א ע"י בחי' שם, לפי שהתגלות עצמותו א"א להיות בבחי' גילוי. כי אף שנא' את השמים ואת הארץ אני מלא, אך זהו בהעלם[109] כנודע כו'. וכדי שיהי' בחי' התגלות זהו ע"י בחי' שמו כו'. וזהו פי' מה ששמו קודם לו, כי זהו עיקר המכוון שיהי' התגלות בחי' שמו. והנה צדיקי' שממשיכי' ע"י עבודתם שיהי' התגלות אלקי' בבחי' שמו,

---

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

יז) יובן מארז"ל כו' שמו קודם לו: **וצ"ל מה שייך לומר קודם לו, והלא לא יש איזה דבר שיהי' קודם לו.** והענין כו'.

---

100) עוונותיכם מבדילים . . אלקיכם: **ע"פ ישעי' נט, ב.**

101) וינוחו בו . . מקדשי שמך: **תפלת העמידה שחרית ומוסף לשבת — סידור אדה"ז.**

102) ותעש לך שם: **נסמן בסמוך.**

103) ברבות . . שהלך הקב"ה . . לעשות לו שם: **קה"ר פ"ז, א (ב). ראה גם אוה"ת שמות ע' כט־ל. ע' רמה. סה"מ מלוקט ח"ד ע' עג [בהוצאה החדשה — ח"ב ע' יג ואילך]. סה"מ תרמ"ב ע' מד. וש"נ.**

בקה"ר שם: "לקנות" לו שם. — הלשון שבפנים ראה גם אוה"ת קרח ס"ע תשד (ע' תרסד). סה"מ תרכ"ז ע' צ. תרל"א ח"א ע' יז. תרל"ט ח"ב ע' תרמד. וראה גם מדרש שמואל פכ"ג.

104) ותעש לך שם כהיום הזה: **: נחמי' ט, י. ועד"ז הוא בסה"מ תרל"א ח"א ע' יז.**

במדרש: "דכתיב אשר הלכו אלקים לפדות לו לעם ולשום לו שם" — שמו"ב ז, כג.

בסה"מ תרמ"ב ר"ע קכ הובאו ב' הכתובים. וראה בהערה שם.

105) ברבות צדיקי' שמן קודם להם: **ראה רות רבה פ"ד, ג. אסת"ר פ"ו, ב. במדב"ר פ"י, ה.**

106) ושמו מרדכי: **אסתר ב, ה.**

107) ושמו בועז: **רות ב, א.**

108) ושמי הוי': **וארא ו, ג.**

109) את השמים . . אני מלא . . בהעלם: **ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח פ"ב. וש"נ.**

שעי"ז נמשך שיהי' התגלות בחי' שמו למטה, לכן שמם קודם להם והם דומין לבוראן כו'. וזהו פי' ותעש לך שם)[110] כהיום הזה, זה הוא בחי' גילוי כמ"ש זה אלי[111], ותעש לך שם כהיום הזה היינו שיהי' השם בבחי' גילוי כהיום הזה ממש, שיהי' גילוי אוא"ס בבחי' שם. וזהו ג"כ ענין עבודת אברהם[112] הכנסת אורחים שנתן לערביים[18] לאכול, ואח"כ א' להן דעו למי מברכין כו', שהודיע ופרסם אלקות בעולם. ועי"ז נמשך להיות גילוי אלקות למטה. וכן גם עכשיו ע"י גמ"ח ממשיכי' בבחי' שם, שעי"ז נמשך בחי' גילוי שמו למטה, וכמ"ש בדוד ויעש דוד שם[113], היינו שהמשיך בבחי' שם, שלא יהי' אנת תסתלק[86] כו'. וזהו ע"י שהי' דוד עושה צדקה ומשפט וכמ"ש שם ויעש דוד משפט וצדק[114] כו' (ובזה יובן מארז"ל גדולה הכנסת אורחים[115] יותר מהקבלת פני שכינה, שנא' ויאמר אד' כו' אם נא כו' אל נא תעבור[116] כו', עד שיכניס האורחים כו'. והיינו לפי שקבלת פני שכינה היא בחי' שם לבד, כי שכינה היא מל' שוכנת בתחתונים[117], שהוא בחי' מל'[118]. אך ע"י הכנסת אורחים עי"ז ממשיכי' בבחי' שם, והיינו מבחי' חסד בבחי' מל' כו', ולזה הוא גדולה מקבלת פני שכינה כו'). ובזה יובן מ"ש ושמו את שמי על בנ"י[119], דהיינו לתקן את בחי' שמי, שיהי' גילוי אוא"ס בבחי' שמי, ועי"ז על בני ישראל דוקא. כי מצד הכלים שהוא בחי' צמצום והעלם, יכולים גם הם לקבל, אך כשמאיר אוא"ס בבחי' שם, אז לא יוכלו לקבל, וזהו על בנ"י. וכ"ז הוא בחי' אברהם המשכה מלמעלמ"ט ש"ש מתאהב ע"י[79].

110) שם): בכת"י מעתיק הי' כתוב לעיל בפנים על יד התיבות: „וארז"ל ברבות" „(וזהו מ"ש ברבות" וכ"ק אדמו"ר מהר"ש תיקן ומחק החצע"ג והתיבות „וזהו מ"ש" ורשם „וארז"ל" ברבות. וכאן לא תיקן ונשאר סיום החצע"ג.

111) זה . . גילוי . . זה אלי: בשלח טו, ב. ראה רש"י שם. לקו"ת חוקת נו, ד. פ' ראה לב, ג. תו"מ — התוועדויות ח"ה ע' 90.

112) עבודת אברהם: ראה גם לעיל פ"א ובהנסמן שם.

113) ויעש דוד שם: שמו"ב ח, יג. ראה זהר בחוקותי קיג, א־ב. אגה"ק ס"ה בסופה. תו"א שמות מט, ד.

114) ויעש דוד משפט וצדק: ע"פ שמו"ב ח, טו.

115) גדולה הכנסת אורחים: ראה גם לעיל ספ"א הערה ג. וש"נ.

116) ויאמר אד' כו' אם . . אל נא תעבור: ע"פ וירא יח, ג.

117) שכינה היא מל' שוכנת בתחתונים: ראה פרדס שער עה"כ שכ"ג, פכ"א מערכת שכינה. תניא פמ"א נז, ב ובמ"מ הגהות והע"ק לשם.

118) שכינה היא . . בחי' מל': ראה זהר רע"מ תצא רפא, ב. פרדס שער טעם האצילות ש"ב, פ"ב. שעה"כ שכ"ג, פכ"א מערכת שכינה. לקוטי הש"ס להאריז"ל בחלק פי' מארז"ל ע"ד הסוד ד"ה כ"מ שנמצא השכינה (ב"ב תשל"ב ע' כג). תניא פנ"ב. אגה"ק סכ"ה (קלט, א). מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' כא. וש"נ.

119) ושמו את שמי על בנ"י: נשא ו, כז.

שבת פ' ויצא ל"ז[120]

ה) **ויצחק** הי' חופר בארות[20], שהוא בחי' גילוי ממטה למעלה, כי על שלשה[יח] דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח[121]. גמ"ח הוא בחי' אברהם, ותורה הוא בחי' יעקב, וכמ"ש ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל[122]. ועבודה שהיא בחי'[123] קרבנו'[יט], הוא בחי' יצחק, שהוא עצמו הי' קרבן*, וע"כ עבודתו הי' בבחי' העלא', כמו הקרבנו' שהם בבחי' העלא'. ולכן חפר ג' בארות, כנגד ג' בתי מקדשים[124] כידוע[כ]. ונודע כי עיקר העבודה בבהמ"ק הי' הקרבת הקרבנו', שהם בחי' העלאה ממטה למעלה. וה"ז כמו הבאר אשר המים

---

*) נרשם בצד הימני של העמוד ללא ציון מקומו בפנים. ואולי שייך כאן:

והאבות שכל עבודתם הי' ע"י עובדות, כמו המקלות דיעקב שזה הי' במקום תפילין[ה26] דעכשיו. כן חפירת הבארות דיצחק הי' במקום קרבנות, כי כמו שקרבנות הם העלאה מלמטלמ"ע כן ענין חפירת הבאר.

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

יח) ש"פ ויצא ל"ז: ויצחק . . על שלשה:

ואלה תולדות יצחק בן אברהם[2], אברהם הוליד את יצחק. והנה ידוע דואלה מוסיף על הראשונים[3], וצ"ל מה כתי' לעיל מיני' אלה תולדות ישמעאל[ה27] שהי' רשעים[5], והאיך בני יצחק מוסיפי' על הראשונים. והענין הוא דהנה. על ג' כו'.

יט) ועבודה כו' קרבנות: **עכשיו תפלה במקום קרבנות תקנו[ה28], כמארז"ל ע"פ לעבדו בכל לבבכם[ה29], איזה עבודה שבלב זו תפלה[ה30].** הוא כו'.

כ) כנגד כו' כידוע: **בית ראשון וב"ש ובית דלע"ל.** ונודע כו'.

ה26) המקלות . . תפילין: **ויצא ל, לז-ח. ראה זהר ס"ת ויצא קסב, א. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' יב. תו"ח בראשית מה, ד הערה 45.**

ה27) אלה תולדות ישמעאל: **ח"ש כה, יב. ושם: ואלה.**

ה28) תפלה במקום קרבנות תקנו: **ברכות כו, א-ב. ראה לקו"ת פינחס עז, ג. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ד. וש"נ. אוה"ת תשא ע' א'תתפג. לקמן בח"ב המשך וככה פי"ט.**

ה29) לעבדו בכל לבבכם: **עקב יא, יג.**

ה30) איזה עבודה שבלב זו תפלה: **ראה ספרי ופרש"י עקב שם. תענית ב, סע"א. רמב"ם ריש הלכות תפלה. שו"ע אדה"ז סק"ו, סק"ב. אוה"ת עקב ע' תרח.**

---

120) שבת פ' ויצא ל"ז: **הוספת המו"ל ע"פ הערת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב הנדפסות כאן.**

ראה עוד ע"ד המאמר ברשימת המאמרים שבסוף הספר.

121) על שלשה דברים . . ועל גמ"ח: **אבות פ"א, מ"ב.**

122) ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל: **תהלים עח, ה.**

123) ועבודה . . בחי' קרבנו': **ראה מפרשים לאבות שם. סה"מ תרל"ח ע' לד הערה 79.**

124) ג' בארות כנגד ג' בתי מקדשים: **רמב"ן תולדות כו, כ. וראה גם לקו"ש כרך ל ע' 116 ואילך ובהנסמן שם.**

הם שם בהעלם מתחת לארץ, וע"י החפירה מתגלים המים ועולים מלמטלמ"ע כו', ונק' באר מ"ח, כמ"ש מעין גנים באר מ"ח[125]. וענין קריאת שם מעין הוא לפי שנובע תמיד בלי הפסק כלל. ובנמשל בעבודה זהו בחי' אהבה הנמשכת כמים תמיד בלי הפסק ממש, שהוא למעלה מבחי' אהבה ברשפי אש[126]. כי אהבה שהוא בבחי' אש, יכול להיות כבה, וכמו אש שהמים מכבים אותה כו'**. משא"כ באר מ"ח, הוא בחי' נביעו תמיד בלי הפסק כלל ממש. ודרך כלל יצחק הוא בחי' יראה[127]. וזהו שר"ת בידך אפקיד רוחי הוא באר[128], שהוא בחי' מס"נ ממש, וכמ"ש אליך ה' נפשי אשא[129], מלמטה למעלה כו' (וד"כ ההפרש בין אברהם ליצחק, והיינו כי אברהם שהוא בבחינת המשכה למטה, זהו ענין בחי' מצות, והנה אנו רואי' שהאדם המקיים המצות, הגם שעושה אותה, עכ"ז יכול להיות שאינו נוגע לעצמו כלל, ואין הגוף שלו מזדכך*** כלל[כא]. משא"כ יצחק שהוא ממטה למעלה, שהוא ענין בחי' מס"נ בחי' באר מ"ח, ע"י מזדכך הגוף ג"כ ונעשה באופן אחר ממש. ולכאו' צ"ל הלא נת' בת"א בראשית בד"ה השמי' כסאי[130] בענין והארץ

**) נרשם בצד השמאלי של העמוד ללא ציון מקומו בפנים. ואולי שייך כאן:

ולכאו' צ"ל ממארז"ל יומא ספ"א דף"א ע"ב ששה אשות הן כו', יש אש אוכלת ושותה דאלי'. ואמרו במשנה פ"ה דאבות ולא כבו[ה31] גשמי' אש של עצי המערכה, היינו גם אש של הדיוט כמארז"ל ביומא דף"א ע"א, א"כ גם האש שנכללת בקדושה ג"כ אינו נכבה.

***) נרשם בריש צד הימני של העמוד ללא ציון מקומו בפנים. ואולי שייך כאן:

צ"ע מתו"א השמי' כסאי[ה32].

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

כא) מזדכך כלל: **כמו מצות צדקה שאפשר להיו' מרוחק, ואפשר להיות קרוב ג"כ, למשל היד שנותן צדקה. אפ"ל מרכבה[ה33] לאלקות, אך לזה צריכי' יגיעה, ואפ"ל רחוק.** משא"כ כו'.

ה31) במשנה פ"ה דאבות ולא כבו: **משנה ה.**

ה32) מתו"א השמי' כסאי: **מובא בסמוך בפנים.**

ה33) היד שנותן צדקה . . מרכבה: **ראה תניא פכ"ג. וראה סה"ש תורת שלום ע' 21 ואילך.**

125) מעין גנים באר מ"ח: **שה"ש ד, טו.**

126) אהבה . . כמים . . אהבה ברשפי אש: **ראה לקו"ת חוקת סג, ב.**

127) יצחק . . יראה: **ראה פרדס שער הכינויים שכ"ב, פ"ד. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תקפ ובהנסמן במ"מ לשם.**

128) שר"ת בידך אפקיד רוחי הוא באר: **תהלים לא, ו. ראה פע"ח שער ק"ש שעהמ"ט שט"ז, פ"ב. פ"י. שעה"כ ענין דרושי הלילה דרוש י. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקלד. וש"נ.**

129) אליך ה' נפשי אשא: **תהלים כה, א (פו, ד).**

130) בת"א בראשית בד"ה השמי' כסאי: **א, ב. ראה גם סה"מ תרמ"ג ע' לא.**

הדום רגלי, שע"י שמתקן המעשה ע"ז מזדכך מוחו ולבו אלף פעמי' ככה, וזהו והארץ הוא בחי' מצות מעשיות הם הדום לנש"י, וכללותם היא הצדקה שנק' רגל ע"ש. וא"כ האיך ית' כאן שהגם שעושה המצוה, עכ"ז אין הגוף מזדכך. וי"ל שהפי' שע"י עשיות המצות הגם שזהו אתכפי', עכ"ז אין מזדכך הגוף לגמרי. כמו מס"נ דיצחק שהקריב א"ע לעולה. שזהו זיכוך כל איברי גופו. ואינו דומה למה שמזדכך המוח והלב ע"י מעשה המצות, שענין זיכוך המוח ולב, הוא להבין אוא"ס, שזהו בחי' הגבלה עדיין. אבל ענין עקידת יצחק ה"ה ביטול והתכללות באוא"ס עצמוה"ו ממש, שהו"ע ביטול כלי הגוף לגמרי. והיינו גם ביטול איברי הגוף שאינם בעלי השגה, כמו איברי הידי' והרגלי' כו'. וי"ל שז"ע ההפרש בין שני הפירושי' בפסוק בכל מאדך[131], הא' הוא בכל ממונך. והב' בכל מדה ומדה שמודד לך, הוי מודה לו במאד מאד[132]. שהפי' בכל ממונך, זהו מצות הצדקה שה"ע כלליות המצות שנק' בשם צדקה. והיינו מעלתם שהם בחי' אתכפי' בחי' ביטול הרצון, וה"ז ג"כ מס"נ שהו"ע מסירת הרצון, כי מה לי קטלא כולא[133] או קטלא פלגא[כב]. אבל פי' הב' הוי מודד לו במאד מאד, זהו בלי גבול ממש, כמו מס"נ דעקידת יצחק שהוא ממעל גם לעץ חיים[134] בחי' תורה כו')[כג].

ואו) **ולהבין** זה בתוס' ביאור ההפרש שבין אברהם ליצחק, הענין הוא דהנה ההפרש שבין גילוי אלקות שהי' במ"ת להגילוי שלע"ל, שהגילוי שהי' בשעת מ"ת הי' מלמעלמ"ט, וכמ"ש וירד הוי' על ה"ס[135], והגילוי שיהי' לע"ל יהי' מלמטלמ"ע. ולכאו' אינו מובן שהרי לע"ל נא' ג"כ כי עין בעין יראו בשוב הוי'[136] כו', נמצא שלע"ל יהי' ג"כ הגילוי מלמעלה למטה. ועוד מה שייך ברוחניות שהוא למעלה מגדר מקום כלל, ענין מעלה ומטה כו'. אך הענין הוא דהנה כתי' כי אל דעות הוי'[137], ב' דיעות ד"ע וד"ת. ד"ת הוא ממטה למעלה, שהבריאה היא

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

כב) פלגא: אך אינו רק כמה שיש לו ואינו מחויב ללות וליתן לחבירו[ה34]. אבל כו'.

כג) [ממ]על לעה"ח כו' כו'): וזהו ההפרש בין אברהם ליצחק, אברהם הוא בחי' בכל ממונך, שהי' איש החסד, אך רק כמה שהי' לו. אבל יצחק הוא מס"נ בל"ג. ולהבין כו'.

ה34) ואינו מחויב ללות וליתן לחבירו: ראה שו"ע יו"ד הל' צדקה סרנ"א, ס"ג ברמ"א.

---

131) שני הפירושי' בפסוק בכל מאדך: ואתחנן ו, ה. ראה ברכות פ"ט, מ"ה.

132) בכל מדה . . מאד: משניות שם — ברכות נד, א. תו"א מקץ לו, רע"א. אוה"ת פינחס ע' א'קטז. (יהל אור) תהלים ע' תמח.

133) מה לי קטלא כולא: ראה ב"ק סה, א.

134) דעקידת יצחק . . לעץ חיים: ראה גם לקמן רפ"ח. וש"נ.

135) וירד הוי' על ה"ס: יתרו יט, כ.

136) כי עין בעין יראו בשוב הוי': ישעי' נב, ח.

137) כי אל דעות הוי': שמו"א ב, ג. ראה גם לקמן ע' קפט. לקמן בח"ב בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תתלה. שם בהנחה ע' תתקיז. תו"א יתרו סח, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רסב. וש"נ. תו"ח בראשית יח, ג ובהערה 11.

מאין ליש[כד]. וד"ע הוא מלמעלה למטה, שלמעלה הוא היש ולמטה הוא אין, שכולא קמי' כלא חשיב[138]. והנה לב' הדיעות יש שרש למעלה, שמצד בחי' מל' מכ"ע[139] כו', נעשה למטה בחי' יש ודבר נפרד, שהבריאה היא יש מאין, שלמטה הוא היש ונתהוה מאין כו'. אבל מצד עצמות אוא"ס הוא כולא קמי' כלא כו', ולמעלה הוא יש האמיתי, וכל מה שנאצל ונברא ונוצר ונעשה הכל הוא אין ואפס כו'. ובזה יובן ענין שהגילוי שהי' במ"ת הי' מלמעלמ"ט, כי העולם גשמי כמו שהוא עכשיו בלתי הזדככות כלל, ואעפ"כ הי' בו גילוי אלקות כמ"ש וירד ה' על הר סיני, שהי' העולם ממש כמו שהוא עתה, עוה"ז בלי שום הזדככות כלל, ואעפ"כ נמשך בו גילוי אלקות. וזהו מלמעלה למטה, שהגילוי נמשך למטה, היינו שהעולם הוא בבחי' מטה, וכענין שארז"ל אזלת לקרתא עבדית כנימוסהא[140] כו'. משא"כ לע"ל יהי' מלמטה למעלה, היינו שיהי' הזדככות שהעולם יזדכך, וכמ"ש ואת רוה"ט אעביר מן הארץ[141]. וכן יהי' תחה"מ, שיעמדו נשמות בגופים ולא יהיו צריכים לאכילה ושתי' כלל, אלא גם הגוף יהי' ניזון מזיו השכינה כו'. והיינו לפי שיזדככו אז הגופים כו', וגם העולם עצמו יזדכך[כה] כו', וכמשנ"ת מזה באורך בד"ה אלה תולדת נח[142] שיהיו נזונים מרוחנית, בחי' סוכ"ע בלתי הלבשה כלל

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

כד) [שה]בריאה היא מאין ליש: **ואיך שמפרשים אין או שאינו מושג או הארה[ה35] בעלמא. וד"ע כו'.**

כה) [וגם] העולם יזדכך[ה36]: **כמ"ש ומלאה הארץ דעה את הוי'[ה37], פי' את ה' שיהי' טפל ובטל להוי'[ה38], וגילוי זה יהי' בארץ, ובהכל שהי' מן העפר[ה39], כל הנבראים ישיגו ד"ע איך שכולא קמיה כו', וכאו"א יהי' כלי להשראת אלקות, כמו שהמוח כלי להשראת השכל, כמו"כ כאו"א יהי' כלי להשראת אלקות.** וכמשנ"ת כו'.

ה35) אין או שאינו מושג או הארה: **ראה גם סה"מ תרל"א ח"א ע' קסט. תרל"ב ח"א ע' קה ואילך וע' עדר. תר"מ ח"ב ע' תשצ ובהנסמן בהנ"ל.**

ה36) יזדכך: **כ"ה בגוכתי"ק.**

ה37) ומלאה הארץ דעה את הוי: **ע"פ ישעי' יא, ט. ראה לעיל המשך אלה תולדות נח פי"ח. וש"נ.**

ה38) את ה' שיהי' טפל ובטל להוי': **ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פ"כ. וש"נ.**

ה39) ובהכל שהי' מן העפר: **ע"פ קהלת ג, כ.**

---

138) שכולא קמי' כלא חשיב: **ראה זהר בהקדמה יא, ב. ראשית חכמה שער היראה ש"א, פ"ז [ז, רע"א]. מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' שמא. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרנג. וראה גם מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' ר ואילך — נדפס גם בתור הקדמה לסליחות קה"ת תשכ"ג ואילך. תו"מ התוועדויות ח"מ ע' 352.**

139) מל' מכ"ע: **תהלים קמה, יג.**

140) אזלת לקרתא עבדית כנימוסהא: **ראה ב"ר פמ"ח, יד. שמו"ר פמ"ז, ה. סה"מ תרמ"ב ע' מו. וש"נ.**

141) ואת רוה"ט אעביר מן הארץ: **זכרי' יג, ב.**

142) בד"ה אלה תולדת נח: **נדפס לעיל, ושם פט"ו ואילך. וש"נ.**

ע"ש. וזהו ע"ד אלי' שעלה בסערה השמים[143], שהגוף שלו נזדכך ג"כ, עד שהוא חי מרוחניות בחי' האלקות. וזהו הנק' ממטה למעלה, שהמטה יהי' בבחי' מעלה, והיינו שיהי' כלי לקבל בחי' גילוי אלקות שיומשך מלמעלה כו'. משא"כ בשעת מ"ת, אף שנמשך גילוי אלקות, מ"מ העולם לא הי' כלי לבחי' גילוי זה. רק מצד שהוא ית' הוא כל יכול, לכן יכול להיות נמשך גם בבחי' מטה, כמו שהוא בבחי' מטה כו', וכמ"ש המגביהי לשבת, המשפילי לראות[144] כו', שמצד שהוא מגביהי, ע"כ יכול להיות נשפל גם למטה, בבחי' ארץ שהוא בחי' מטה כמו בשמים ממעל[145] כו'. משא"כ לע"ל יהי' בחי' מטה כלי לבחי' גילוי זה. לכן נק' הגילוי בשם מלמטה למעלה. וזהו ההפרש שבין שילוב שם הוי' בש' אד', ובין שילוב ש' אד' בשם הוי'[146] כו', שאות הראשון גובר[147]. ולכן כשהשילוב הוא ש' הוי' בש' אד', שאות הראשון הוא א' דש' אד', זהו הנק' מלמעלמ"ט. כי בחי' מטה הוא כמו שהוא נתהוה מבחי' ש' אד', באנת אשתמודע אדון[148], מלך על עם מל' עוממות, היינו נפרדי'[149] כו'. אבל בחי' שילוב ש' אד' בש' הוי' אז אות הראשון הוא יו"ד דש' הוי' והוא הגובר, והיינו שגם בחי' מטה ישיג איך שהוא הי' והוה ויהי' כאחד[150], שזהו בחי' ד"ע, איך שקמי' כלא ממש חשיב כו'. וזהו כל הכורע כורע בברוך וזוקף בשם[151], כמשנ"ת בד"ה אלה תולדת נח הנ"ל[152]. ועפ"ז יובן ג"כ ההפרש שבין יצחק לאברהם, היינו כי אברהם הוא הממשיך מלמעלה למטה, שהמטה כמו שהוא מטה, יומשך בו גילוי אלקותו ית', וכנ"ל בענין שם שמי' מתאהב[79] כו'[כו]. משא"כ יצחק קאי על לע"ל, שהוא ממטה למעלה. כי יצחק הוא

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

כו) מתאהב כו': בכל, שהאכיל והשקה אפי' ערביים[18], ופרסם אלקות בעולם

---

143) אלי' שעלה בסערה השמים: מל"ב ב, יא. ראה גם לעיל שם. וש"נ.

144) המגביהי לשבת המשפילי לראות: תהלים קיג, ה. ו. ראה גם לקמן ד"ה וישב יעקב ספ"ז. לקמן בח"ב המשך וככה פס"ב. סידור תפלת ר"ה רלז, ג. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ר"ע א'לה. תו"ח ויחי רמד, סע"ד ואילך.

145) בשמים ממעל: יתרו כ, ד. ואתחנן ד, לט. ועוד.

146) שילוב שם הוי'.. אד'.. ש' אד'.. הוי': ראה מבו"ש ש"ג, ח"ב ספ"ה. לקו"ת ש"ש סה, ד ובהנסמן במ"מ לשם סד, ב. תו"ח וארא ח"א נ, א הערה 32. לקמן בח"ב בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תתכו. סה"מ תרמ"ב ע' מו־מז. תרמ"ג ס"ע לב ואילך.

147) שאות הראשון גובר: בלקו"ת שם: כלל בפע"ח. במ"מ לשם מציין למ"ח מסכת או"א פ"ג, מ"ה. ראה גם שער היחוד והאמונה פ"ז ע' פב. תו"א מקץ מג, א. סה"מ תרל"ב ח"א ע' סה. תרמ"א ע' קנד.

148) באנת אשתמודע אדון: ת"ז בהקדמה יז, רע"ב. ראה תו"א מג"א קיז, ג. לקו"ת אמור לב, ב.

149) עם מל' עוממות, היינו נפרדי': ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח ספי"ט. וש"נ.

150) הוי'.. הי' והוה ויהי' כאחד: ראה שער היחוד והאמונה פ"ז. תו"ח מקץ ריט, ד הערה 62.

151) כורע בברוך וזוקף בשם: ראה ברכות יב, סע"א. סידור שער תפלת ר"ה רלח, סע"ב ואילך. מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' קלז ואילך. עט"ר שער ר"ה פי"ד.

152) בד"ה אלה תולדת נח הנ"ל: נדפס לעיל, ושם פ"ב.

בחי' צחוק[153], צחוק עשה לי אלקי'[154], דהיינו שע"י שם אלקי' שנעשה בחי' יש ודבר נפרד, ואח"כ נעשה בחי' ביטול היש לאין, עי"ז יהי' נמשך גילוי בחי' הצחוק[155] ותענוג שיהי' לע"ל, כי ע"י ביטול היש עי"ז מזדכך היש כו'. וזהו ג"כ ההפרש שבין מ"ע למל"ת, כי הנה איתא בת"ז שמי עם י"ה שס"ה ל"ת, זכרי עם ו"ה רמ"ח מ"ע[156]. ולכאו' אינו מובן שהרי לכאו' מ"ע גבוה ממל"ת, שהרי ע"י מ"ע ממשיכי' אלקות[כז]. משא"כ מל"ת הוא רק בחי' שב ואל תעשה, שאינו עושה בחי' כלי כלל להמשכת גילוי אוא"ס כו'[כח], ולמה מ"ע הוא רק בו"ה ושס"ה ל"ת הוא בי"ה דוקא. אך הענין לפי שמל"ת הוא בחי' אתכפי' וביטול, שמניח א"ע מכל וכל ומבטל רצונו ממש. ולכן ארז"ל איזהו גבור הכובש את יצרו[157], שלכבוש את יצרו צ"ל גבור, ולכן אתעדל"ת זו מעורר למעלה יותר בבחי' י"ה. והגם שבעשיית מ"ע יש ג"כ אתכפי', שז"ע מעשה גדול כמשנ"ת בד"ה ושננתם[158] כו' ע"ש. עכ"ז אינו דומה לל"ת שהם אתכפיא יותר הרבה[159] כו'. וכך אברהם שהוא ממשיך אלקות למטה, זהו ע"ד מ"ע המשכת אורות בכלים כו'. כי אברהם הוא חסד[160], ושרש

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

שאמר להם ברכו למי[ה40] כו', דעו כו'. אך מ"מ הערבי הוא כמו שהי' קודם. משא"כ כו'.

כז) מ"ע כו' אלקות: **כמו כשמניחים תפילין ממשיכים הקב"ה מניח תפילין[ה41] הקב"ה הוא בחי' ז"א[ה42] מניח תפילין הוא המשכת מוחין לז"א[ה41].** משא"כ כו'.

כח) [ש]אינו עושה כו' כו': **רק מה שישב ולא עבר עבירה נותן לו שכר כעושה מצוה[ה43].** ולמה כו'.

ה40) ברכו למי: **ראה סוטה י, רע"ב.**

ה41) הקב"ה מניח תפילין . . מוחין לז"א: **ברכות ו, א. ראה גם תו"א מקץ לה, ב ואילך. סה"מ תרמ"ב ע' שנב. וש"נ.**

ה42) הקב"ה הוא בחי' ז"א: **ראה ע"ח שער הכללים פי"ב. לקוטי הש"ס להאריז"ל ברכות ו, א (ה, א בדפי הספר).**

ה43) שישב ולא עבר . . כעושה מצוה: **ראה קדושין לט, סע"ב.**

---

153) יצחק . . צחוק: **רש"י לך יז, יט.**

154) צחוק עשה לי אלקי': **וירא כא, ו.**

155) שם אלקי' . . הצחוק: **ראה תו"א תולדות יח, א. ויצא כא, ג. כב, ג. לקו"ת שלח מח, סע"ג ואילך. ש"ש סז, ב.**

156) שמי עם י"ה שס"ה . . זכרי . . רמ"ח מ"ע: **ראה שמות ג, טו. ת"ז בהקדמה ד, סע"ב. ה, א. לקו"ת פקודי ג, ב ובהנסמן במ"מ לשם. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקי. וש"נ. תו"ח בא ח"א קיד, א. וש"נ. סה"מ תרכ"ז ע' קכט. וש"נ. תרל"ח ע' שיב.**

157) איזהו גבור הכובש את יצרו: **אבות פ"ד, מ"א. ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה ספפ"ב.**

158) מעשה גדול כמשנ"ת בד"ה ושננתם: **ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח פי"ב. וש"נ.**

159) לל"ת שהם אתכפיא יותר הרבה: **ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פט"ו.**

160) אברהם הוא חסד: **ראה זהר בראשית מז, ב. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תקפ ובהנסמן במ"מ לשם. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' ד. וש"נ.**

המ"ע הוא מבחי' ה' חסדים[161], וזהו שאברהם הוא בגימ' רמ"ח[162]. משא"כ יצחק שהוא בחי' יראה[127] וביטול, הוא ע"ד מל"ת שמגיע בי"ה כו', כי מל"ת שרשן מבחי' ה' גבורות[163] כו'.

זיין) **וזהו** מ"ש ויקרא להם שמות כשמת אשר קרא להן אביו[164], הראשון מלא והשני חסר. והיינו לפי שאף שאברהם הי' חופר ג"כ בארות[165], אך אחר מות אברהם כתי' ויסתמום פלשתים[166], היינו לפי שפלשתים ליצנים היו[167], שהוא בחי' מבוי מפולש[168]. והנה בעבודה ענין ויסתמום פלשתים, היינו אף שבשעת התפלה הי' אצלו בחי' אהבה[כט], ואעפ"כ אחר התפלה חולפת ועוברת, ואינו ניכר כלל שהי' אצלו בחי' אהבה כו'. וזהו ויסתמום פלשתים, ולזה נא' כשמת חסר ו' לפי שאין להמדות אהוי"ר כו' בחי' קיום נצחי כו'. אך ביצחק שהוא בחי' יראה[127] וביטול מלמטלמ"ע, בחי' הזדככות החומר כו', נא' שמות מלא וא"ו, לפי שיש להמדות בחי' קיום נצחי שאין להם הפסק. אך עדיין צ"ל שכאן ביצחק שהוא בחי' ממטלמ"ע נא' בחי' ו' דוקא, ולכאו' אינו מובן שהרי נת' בכמה מקומות שהוא"ו הוא בחי' המשכה מלמעלה למטה, כמ"ש בסידור ע"פ הקל קול יעקב[169], הראשון חסר והשני מלא. שפי' בזהר[170] שהראשון קאי על קול תפלה, שהוא בחי' העלאה ממטה למעלה, ולזה לא נא' בו ו'. וקול השני קאי על קול

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

כט) אהבה: **מוחין דגדלות.** אעפ"כ כו'.

---

161) ושרש המ"ע . . ה' חסדים: **ראה קו"א לתניא ד"ה להבין מ"ש בפע"ח קנח, ב. בשערי אורה צד, ב; מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קיז בשם הע"ח.**

162) שאברהם הוא בגימ' רמ"ח: **ראה נדרים לב, ב. תו"ח תולדות קנא, ד ובהערה 54.**

163) מל"ת שרשן מבחי' ה' גבורות: **ראה קו"א לתניא ושערי אורה שם.**

164) ויקרא להם שמות . . להן אביו: **ע"פ תולדות כו, יח. ראה גם סה"מ תרל"א ח"א ע' סז.**

165) שאברהם הי' חופר ג"כ בארות: **ראה וירא כא, כה-ל. בהערה הבאה.**

166) ויסתמום פלשתים: **תולדות כו, יח. טו.**

167) שפלשתים ליצנים היו: **ע"ז יט, א. ראה הערה הבאה.**

168) שפלשתים . . מבוי מפולש: **(משנה ערובין ספ"ט) ראה תו"א בשלח סא, סע"ג ואילך. סה"מ תרמ"ב ע' נו. וש"נ.**

169) בסידור ע"פ הקל קול יעקב: **תולדות כז, כב. ראה שם שער התפלה יט, סע"א ואילך. תו"א וישב כז, ב. לקמן ד"ה וישב יעקב קרוב לספ"ה. מאמרי אדה"א בראשית ע' שמח. וש"נ. תו"ח מקץ רכז, ב ובהערות לשם.**

170) שפי' בזהר: **ראה לקמן ע' ריב, שמציין: בזח"א ע"פ הקל קול יעקב. וראה גם הנסמן באוה"ת וישב רסג, ב. כרך ה תתצד, ב.**

תורה, שהיא המשכה מלמעלמ"טל, ולכן נא' בו וא"ו. וזהו ג"כ שבמזמור, לדוד אליך ה' נפשי אשא[171], לא נא' בו וא"ו, והיינו לפי שהוא בחי' העלאה, ובחי' וא"ו הוא המשכה[172] כו'. וכאן משמע בהיפוך שהוא"ו הוא בחי' העלאה. אך הענין הוא דהנה מתחילה צ"ל ההפרש שבין שרפים לאופני', דהנה בשרפי' כתי' שש כנפים לאחד[173], ובאופני' נא' ארבע כנפים לאחד[174]. והיינו לפי ששרפי' אומרים קדוש[175], והנה פי' קדוש הוא לשון מובדל[176], דהיינו שהשרפי' משיגי' איך שהוא קדוש ומובדל מגדר עולמות, אף שהוא מחי' את העולמות, מ"מ אינו כמו הנשמה המתלבשת בגוף כו'. ואף שארז"ל מה הנשמה ממלא את הגוף[177] כו', כך הקב"ה ממלא כו'לא. זהו רק בבחי' שמו, דהיינו בחי' מל', שהוא בחי' ממכ"ע, ובבחי' זו מדמין את הקב"ה לנשמה כו'. אבל עצמותו שהוא בחי' סוכ"ע, הוא בחי' קדוש ומובדל כו'. ואינו כמו הנשמה כו'. והשרפים ע"י שמשיגים איך שהוא ית' קדוש כו', ע"ז נעשה להם רצון ותשוקה ליכלל בעצמותו. וזהו דכתי' בהם שש כנפים,

---

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

ל) [מל]מעלמ"ט: **וכמ"ש קול הוי'**[ה44] **קול קורא**[ה45] **וכמארז"ל כל הקורא בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו**[ה46] **וכמ"ש וידבר הוי' שהוא ההמשכה**[ה47]. לכך[ה48] כו'.

לא) ממלא כו': **וכן אי' בגמ' מה הקב"ה ממלא**[ה49] **את העולם אף הנשמה ממלא את הגוף, נמצא שמדמי' אותם זל"ז.** זהו כו':

ה44) קול הוי': **ראה תהלים כט, ג ואילך. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' מד ואילך.**

ה45) קול קורא: **ישעי' מ, ג. ראה לקו"ת ואתחנן ח, ג.**

ה46) כל הקורא . . ושונה כנגדו: **ראה תדא"ר רפי"ח. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שפז. וש"נ. תו"ח וארא ח"א נח, ג. וש"נ. סה"מ תרל"ב ח"א ע' רמב ואילך. וש"נ. תר"ם ח"ב ע' תתקלד. לקמן בח"ב המשך וככה פס"ר־פס"ז. ובהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב שם ע' תתעו.**

ה47) וידבר הוי' שהוא ההמשכה: **ראה תו"א בראשית א, רע"ב.**

ה48) לכך: **לפנינו: ולכן.**

ה49) בגמ' מה הקב"ה ממלא: **ראה ברכות י, א. לקו"ת אמור לא, ב.**

---

171) לדוד אליך ה' נפשי אשא: **תהלים כה, א. ראה גם ב"י לטאו"ח סו"ס קלא. אוה"ת (יהל אור) תהלים ע' תרעא. סה"מ תרל"א ח"א ע' עה.**

172) וא"ו . . העלאה . . המשכה: **ראה אוה"ת תולדות כרך ד תתח, א ואילך. תתטו, ב ואילך. פלח הרמון תולדות עז, ג ואילך.**

173) בשרפי' . . שש כנפים לאחד: **ישעי' ו, ב.**

174) ובאופני' . . ארבע כנפים לאחד: **באוה"ת מסעי ע' א'שנה: "ובאופנים נאמר ארבע כנפיים לאחת" — יחזקאל א, ו. ראה גם סה"מ תרמ"ב ע' מח. וש"נ.**

175) ששרפי' אומרים קדוש: **ישעי' ו, ב־ג. ברכת יוצר. ראה חולין צא, ב ואילך ובתוד"ה ברוך — שם צב, רע"א.**

176) קדוש הוא לשון מובדל: **ראה תניא פמ"ו (סו, א). לקו"ת אמור לא, א. תו"ח וארא ח"א נא, ד ובהערה 10.**

177) מה הנשמה ממלא את הגוף: **ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח פ"ה. וש"נ.**

שפי' שש כנפים הוא בחי' שם מ"ב[178]. כי שם מ"ב הוא ז"פ וא"ו[179], ולכן הם ז' פסוקים, ובכל פ' יש ו' תיבין[180]. והיינו לפי ששם מ"ב הוא בחי' העלאה[181], לכן בכל פסוק הוא רק ו' תיבין. ויובן זה ממה שאנו רואי' שיש הפרש בין מ"ב מסעות לספה"ע[182], שבספה"ע הוא זפ"ז, משא"כ המסעות הי' רק מ"ב ז"פ וא"ו. והיינו לפי שספה"ע הי' המשכת האור וגילוי למטה, בבחי' עומר שעורים מאכל בהמה[183], וכל בחי' גילוי והמשכה הוא ע"י מל', ולזה הם זפ"ז, לפי שבחי' ההמשכה שבכל מדה הוא ע"י מל' שבה, כי מל' הוא בחי' ההתגלות של כל מדה[לב]. משא"כ המסעות שהם בחי' העלאה מלמטלמ"ע, וכמ"ש ואלה מסעיהם למוצאיהם[184], דהיינו לבחי' מקורם ושרשם, ע"כ הי' רק ז"פ וא"ו, שאין שם בחי' מל', לפי שהם בחי' העלאה מלמטה למעלה, ולא בבחי' גילוי והמשכה כו'. וזהו שמואהבת עד ובשעריך יש מ"ב תיבין[185], שהוא בחי' שם מ"ב כו'. וזהו מ"ש בשרפי' שש כנפיים, לפי שהם בחי' העלאה ממטה למעלה, דהיינו בחי' העלאת המדות, שהוא בחי' לך ה' הגדולה[186] כו', בבחי' לך היינו בעצמותו שהוא בחי' קדש כו'. וזהו ענין קדוש בוא"ו, והיינו ענין העלאת הו' בבחי' קדש[187] כו'. אך זהו בשרפי' דוקא, לפי שמשיגים איך שהוא קדוש. משא"כ אופנים אומרים ברוך[188], לפי שאינן משיגים בחי' קדוש, אלא כל השגתם הוא רק בבחי' ממכ"ע, מה הנשמה ממלא כו'. ולזה נא' בהם ד' כנפיים כו', שהוא כנגד ד' אותיות שם אד'[189]. משא"כ שרפי' נא' שרפים עומדי' ממעל לו כו', דהיינו ממעל לש' אד'[190],

---

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

לב) מדה: דהיינו כשצריך להיו' השפעה מבחי' חסד הוא ע"י מל' שבחסד, ומגבורה הוא ע"י מל' שבגבורה, ומת"ת הוא ע"י מל' שבת"ת.

---

178) שם מ"ב: ראה זהר תרומה קלב, ב. ועוד. פרדס שער פרטי השמות שכ"א, פי"ב. פי"ג. מכתב כ"ק אדמו"ר זי"ע להרב בראנדט הנדפס ברשימות חוברת מא. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קמא. וש"נ.

179) שם מ"ב הוא ז"פ וא"ו: ראה לקו"ת מסעי פט, ד ואילך. צב, ב ואילך.

180) שם מ"ב . . ז' פסוקים . . ו' תיבין: לקו"ת נשא כ, ד. מסעי שם.

181) ששם מ"ב . . העלאה: ראה לקו"ת מסעי צה, ד. סה"מ תרל"א ח"א ע' עה. וש"נ.

182) הפרש בין מ"ב מסעות לספה"ע: ראה לקו"ת מסעי פט, א. צה, ד.

183) שעורים מאכל בהמה: ראה מלכים־א ה, ח. פסחים ג, סע"ב. סוטה יד, א (במשנה).

184) ואלה מסעיהם למוצאיהם: מסעי לג, ב. ראה לקו"ת מסעי צב, א. צד, א. צו, א.

185) שמואהבת עד ובשעריך יש מ"ב תיבין: ראה לקו"ת בהעלותך לד, סע"ד; לו, ג: כמ"ש בפע"ח שער הק"ש פכ"ה.

186) לך ה' הגדולה: דבהי"א כט, יא.

187) קדוש בוא"ו . . העלאת הו' . . קדש: ראה זהר רע"מ אמור צג, א. לקו"ת אמור לג, סע"ב ואילך.

188) אופנים אומרים ברוך: יחזקאל ג, יב. ברכת יוצר. ראה חולין צב רע"א ובתוד"ה ברוך. ראה גם סה"מ תרל"ד ע' רנד.

189) ד' כנפיים . . ד' אותיות שם אד': זהר רע"מ פינחס רכז, א. רכח, א. ת"ז ת"י כה, ב. פרדס שעה"כ שכ"ג, פי"א מערכת כנפים (אוה"ת קרח ע' תשיג) ושם: כמו שהכנפים הם לכסות הפנים כן שם אד' מכסה ומסתיר לשם הוי'.

190) שרפים עומדי' . . ממעל לש' אד':

שנא' מתחלה ואראה את אד'[191] שרפים עומדים כו'. שהוא בחי' לא כשאני נכתב אני נקרא[192], נכתב בש' הוי' ונקרא בש' אד', ש' אד' הוא בחי' לבוש לש' הוי'. ולע"ל נא' ולא יכנף עוד מוריך[193], שלא יהי' בבחי' כנף והעלם, ביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד[194], שיהי' נקרא כמו שנכתב כו'. נמצא שיש בחי' ו' שהוא בחי' העלאה, וגם יש בחי' ו' שהוא המשכה. וזהו ע"ד ההפרש שבין שית תיבין דיחו"ע בחי' אחד[195], לשית תיבין דיחו"ת בחי' ועד[196]. כי שית תיבין דשמע ישראל[197] הוא בחי' העלאה, למסור נפשו באחד[72]. ושית תיבין דברוך שם[198] כו', הוא בחי' המשכה למטה. וזהו שביצחק דוקא נא' ו', לפי שהוא בחי' העלאה, ע"כ יש להמדות בחי' קיום נצחי כו'. והנה ההפרש שבין אברהם ליצחק, זהו ג"כ ההפרש למעלה בפי' ארוממך אלקי המלך[199]. שפי' א'[200] ארוממך דהיינו להמשיך הרוממות למטה בבחי' מל', שזהו בחי' אברהם, וכמ"ש באברהם ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך[201], אברם הוא בחי' רוממות[202], ולך לך מארצך אל הארץ כו', שהוא בחי' מל'[203]. והנה המשכה זו זהו ע"י ה' שניתוסף[204] לאברהם, שזהו ענין חמשה חומשי תורה, שז"ע ה'[205] עילאה[204], שעי"ז נמשך בחי' הרוממות למטה. ובחי' יצחק זהו ענין הפי' הב'[200] בארוממך, שהוא בחי' העלאה ממטה למעלה, מלך יחיד חי העולמים[206] כו')[207].

ח) והנה כתיב[208] באברהם קח נא את בנך כו' אשר אהבת את יצחק[209] כו', כי ידוע הטבע לאהוב ההיפוך[210], כדכתי' מים קרים על נפש עיפה[211],

---

ישעי' ו, ב. ראה לקו"ת אמור לא, א. לב, ב. סה"מ תרל"ח ע' טו. וש"נ.

הובא בכ"מ בשם הזהר: ממעל לשכינת' — ראה ביאוה"ז אחרי עח, א. מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' רפא. אוה"ת שלח ע' תרכח. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקמח. וש"נ.

191) וארא את אד': **ישעי' ו, א.**

192) לא כשאני נכתב אני נקרא: **ראה פסחים נ, א.**

193) ולא יכנף עוד מוריך: **ישעי' ל, כ.**

194) ביום ההוא . . ושמו אחד: **זכרי' יד, ט.**

195) דיחו"ע בחי' אחד: **ראה זהר בהקדמה יב, א. בראשית יח, ב.**

196) דיחו"ת בחי' ועד: **ראה זהר שם. ראה גם תו"א ויקהל קטו, ב ואילך.**

197) דשמע ישראל: **ואתחנן ו, ד.**

198) דברוך שם: **פסחים נו, א.**

199) ארוממך אלקי המלך: **תהלים קמה, א.**

200) ארוממך . . שפי' א' . . הפי' הב': **ראה גם תו"א מקץ מ, ג. סידור שחרית מו, ב ואילך. פיה"מ קח, ג ואילך.**

201) ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך: **לך יב, א.**

202) אברם . . רוממות: **ראה תו"א לך יא, ב.**

203) הארץ . . מל': **ראה זהר תוספתא בראשית לא, ב.**

204) ה' שניתוסף . . ה' עילאה: **תו"א שם.**

205) חמשה חומשי תורה . . ה' עילאה: **ראה גם אוה"ת שבועות ע' קל. (יהל אור) תהלים ע' מג; ע' סו; ע' שצב. סידור ע' ה. לקמן בח"ב המשך וככה רפס"ט. וראה לקו"ת ר"ה ס, ד.**

206) מלך יחיד חי העולמים: **ברכת ישתבח. ראה תו"א מקץ מ, ג. מט, ב.**

207) כו'): **בהגהות שבבוך 1063 — ראה לעיל הערה 1: כו'.**

208) והנה כתיב . . וראו כל בשר: **לשון התו"א תולדות יז, ג.**

209) קח נא . . את יצחק: **וירא כב, ב.**

210) הטבע לאהוב ההיפוך: **ראה גם בנוסף לתו"א כאן אוה"ת (יהל אור) תהלים ע' שעג.**

211) מים קרים על נפש עיפה: **משלי כה, כה.**

וכמו"כ להיפוך מי שקר לו מאד רוצה למים חמים. ולכן אברהם שמדתו המשכה מלמעלה למטה, אוהב ג"כ ההיפוך בחי' יצחק שהוא[212] מלמטה למעלה, והוא בחי'[213] פחד יצחק[214] שהוא בחי' יראה וביטול. וזה[215] א"א שימשיך אברהם למטה בחי' פחד יצחק הנ"ל, שבחי' ביטול כזה א"א לנבראים לקבל, כי גם למעלה אמרו הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפן[216], ע"י גילוי רב, ומכ"ש למטה בנבראים. ולכן כתיב ויעקוד אותו על המזבח[217] ממעל לעצים, למעלה מבחי' עה"ח ועה"ד[218], שם יוכל להתגלות בחי' פחד יצחק הנ"ל. אמנם ביעקב כתי' ופחד יצחק הי' לי[219], כי יעקב הי' בחיר שבאבות[220], בחי' התכללות מבריח מן הקצה[221] כו'. ולכן אמר אלקי אבי אברהם[222] ופחד יצחק הי' לי, שהי' לו שני הבחי' בחי' אברהם כנ"ל, וגם פחד יצחק הי' יכול להמשיך למטה ג"כ. והנה לע"ל כתי' כי אתה אבינו[223], פי' כי עתה א"א שבחי' פחד יצחק יהי' בבחי' אבינו, שהוא המשכה למטה וכנ"ל, אבל לע"ל כשיהי' בלע המות לנצח[224], ואת רוה"ט אעביר[141] כו', אז יתגלה בחי' פחד יצחק למטה, שיהי' הוא בחי' אבינו, כדכתי' לבא בנקרת הצורים ובסעיפי הסלעים מפני פחד ה'[225], שיתגלה בחי' פחד וביטול למטה וראו כל[226] בשר (ולהבין בתוס' ביאור זה שלע"ל יאמרו ליצחק כי אתה אבינו דוקא, צ"ל עוד יותר ההפרש שבין הגילוי שבמ"ת להגילוי שיהי' לע"ל. והיינו לפי שבמ"ת הי'

---

212) שהוא: בתו"א כאן: ליתא.

213) והוא בחי': בתו"א כאן: היינו שבחי' יצחק הוא.

214) פחד יצחק: ויצא לא, מב. ראה גם רקאנטי ויצא שם. הנסמן בתו"ח נח מט, ד הערה 45.

215) וזה: בתו"א כאן: ולכן זה.

216) הושיט הקב"ה . . ושרפן: ראה סנהדרין לח, ב. לקו"ת אמור לו, א. תצא לח, ד. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' קסא. וש"נ. תו"ח שמות ח"א ל, ב ובהערה 127. סה"מ תרל"ח ע' שיא וע' תק.

217) ויעקוד אותו על המזבח: ע"פ וירא כב, ט.

218) ממעל לעצים . . עה"ח ועה"ד: ראה בנוסף לתו"א כאן יז, ג. לקו"ת ואתחנן ח, ב. סה"מ תרמ"ב ע' ג. וש"נ.

219) ופחד יצחק הי' לי: ויצא שם.

220) יעקב הי' בחיר שבאבות: ראה ע"ח שער לאה ורחל של"ב, פ"ב. לקו"ת להאריז"ל תולדות כז, כה. לקו"ש כרך ג ע' 832 הערה 11.

בתו"א כאן: בחור שבאבות. ב"ר פע"ו, א. וראה זח"א קיט, ב. קמז, ב. ועוד.

תיבת בחיר הוא בכת"י מעתיק. שכ"ק אדמו"ר מהר"ש הורה לו להעתיק הלשון מתו"א. ואולי טעה המעתיק בהעתקתו. וצ"ל כמו בתו"א כאן.

221) יעקב . . מבריח מן הקצה: ראה גם לקמן מאמר ד"ה וישב יעקב פ"ז. וש"נ.

222) אלקי אבי אברהם: ויצא שם בדילוג. ראה ספר הבהיר סק"צ. בנוסף לתו"א כאן יז, ג. סידור שער הלולב רסב, א. תו"ח בא ח"א קכז, ג. וש"נ. לקמן בח"ב המשך וככה פפ"ז.

223) לע"ל . . כי אתה אבינו: שבת פט, ב. ישעי' סג, טז. ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קפז. וש"נ. תו"ח וירא קג, ג ובהנסמן במ"מ לשם.

224) בלע המות לנצח: ישעי' כה, ח.

225) לבא בנקרת הצורים . . פחד ה': ישעי' ב, כא. ושם: לבוא בנקרות. ראה בנוסף לתו"א כאן מכילתא בשלח טו, יא. תניא ספל"ו.

226) וראו כל בשר: ישעי' מ, ה.

הגילוי מלמעלה למטה, אזלת לקרתא עבדית כנימוסהא[140], ע"כ הי' הגילוי למטה. אך הגילוי הי' ע"י בחי' לבושי', וכמו ע"ד וידבר שלמה ג' אלפי' משל[227], שלפי שחכמתו הי' גדולה מאד ע"כ הי' צריך להלביש את חכמתו בג' אלפי' משל, שכ"א משל לחבירו. ועד"ז הוא ענין הגילוי שבמ"ת שהוא רק ע"ד בחי' משל, דהיינו כמו תפילין שהוא ד' מוחין[228], והוא ע"ד מה שהקב"ה מניח תפילין[229]. והנה אעפ"כ אין זה רק כמו משל לתפילין של הקב"ה, שהרי משה ביקש הראני נא את כבודך[230] והראהו קשר ש"ת[231], אבל תפילין עצמן לא הראהו. ואף שבתפילין שלנו מלובש ממש ענין מה שהקב"ה מניח תפילין, ואעפ"כ לא הראו לו תפילין של הקב"ה. אבל לע"ל יהי' ההתגלות למטה, והיינו שיהי' התגלות בלי לבושי' כלל, דהיינו כמו למשל שעצמו' התפילין של הקב"ה, יהי' בבחי' גילוי למטה בלי לבוש כלל כו'. וזהו שיאמרו ליצחק כי אתה אבינו, לפי שיצחק הוא בחי' העלאה בחי' הזדככות החומר, ואת רוח הטומאה אעביר כו', ונתתי לכם לב בשר[232], וע"כ יהי' הגילוי למטה כו'). וזהו כי אתה אבינו, דהנה ידוע שיש בחי' אתה ובחי' הוא[233], אתה הוא לנוכח. וזהו בחי' אתה כהן לעולם[234], שהוא קאי על אברהם שנמשך בבחי' גילוי עלמא דאתגלי'. משא"כ יצחק שהוא בחי' ממטה למעלה, עבודתו בבחי' הוא שהוא בחי' עלמא[235] דאתכסי'[236], וכמ"ש ועבד הלוי הוא[237]. והיינו לפי שלויים עבודתם ג"כ בבחי' העלאה מלמטה למעלה, שהם בחי' קו השמאל[238], ע"כ עבודתם בבחי' הוא עלמא דאתכסי', הוא עשנו ולו אנחנו[239] כו'. אך לע"ל יהי' הוא, שהוא בחי' עלמא דאתכסי', בבחי' אתה לנוכח בחי' גילוי, וכמ"ש לע"ל ואמר

---

227) וידבר שלמה ג' אלפי' משל: מל"א ה, יב בהוספת תיבת: שלמה — ראה גם לקמן בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' רצ. וש"נ. ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח פ"ד ובהנסמן שם.

228) תפילין שהוא ד' מוחין: ראה זהר ואתחנן רסב, א. פע"ח שער התפילין שער ד, פ"א ואילך. סידור שער התפילין ז, סע"א ואילך. סה"מ תרמ"ב ע' עח. וש"נ.

229) שהקב"ה מניח תפילין: ברכות ו, א. ראה גם לעיל מאמר ד"ה בראשית ברא פ"ו. וש"נ.

230) הראני נא את כבודך: תשא לג, יח.

231) והראהו קשר ש"ת: ברכות ז, א. ראה גם אוה"ת (יהל אור) תהלים ע' ע. סה"מ תרמ"א ע' מד ואילך.

232) ונתתי לכם לב בשר: יחזקאל לו, כו. ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פי"ז.

233) בחי' אתה ובחי' הוא: ראה סידור שחרית לט, ג. פיה"מ ס, א.

234) אתה כהן לעולם: תהלים קי, ד. ראה אוה"ת (יהל אור) תהלים ע' תל.

235) עלמא דאתגלי' . . עלמא דאתכסי': ראה זהר בראשית יח, א. ויצא (ס"ת) קנב, א. קנח, רע"ב. וארא כט, ב. ת"ז בהקדמה א, סע"א ואילך. תניא פכ"ו.

236) עלמא דאתכסי': ראה גם סה"מ תרל"ח ס"ע קלח ואילך.

237) ועבד הלוי הוא: קרח יח, כג. ראה זהר קרח קעה, ב.

238) שלויים . . קו השמאל: ראה פרדס שעה"כ שכ"ג, פי"ב מערכת לוי. מאו"א מערכת לוי אות יד וביאיר נתיב שם. רמ"ז לזהר קרח קעז, ב ד"ה גזעא ושרשא (הגהות מהרח"ו לזהר שם אות א). לקו"ת נשא כב, ב.

239) הוא עשנו ולו אנחנו: תהלים ק, ג. ראה גם תו"א לך יא, ד. אוה"ת לך כרך ו ע' תתרעט.

ביום ההוא[240], הנה אלקינו זה שבחי' הוא יהי' נמשך בבחי' זה לנוכח. וזהו שלע"ל יאמרו ליצחק שעבודתו בבחי' הוא, אתה אבינו, שבחי' הוא יהי' נמשך בבחי' אתה כו'. אך הנה הכח שיהי' בחי' יצחק העלאה ממטה למעלה, העלאה בבחי' מס"נ וביטול, זהו ע"י המשכה שנמשך מלמעלמ"ט, שהוא המשכת מ"ד לעורר העלאת מ"ן[241]. וזהו שנא' באברהם אשר אהבת את יצחק, לפי שכל א' הוא אוהב את ההיפוך, וכמו למשל מים קרים על נפש עיפה. וכך אברהם לפי שהוא בחי' המשכה מלמעלמ"ט, ע"כ הוא אוהב את יצחק שהוא היפוך ממנו בבחי' העלאה ממטלמ"ע. וגם כי בחי' יצחק שהוא בחי' העלאה, נמשך מבחי' אברהם, כי ע"י המשכה שנמשך מלמעלה, עי"ז נעשה העלאת מ"ן מלמטלמ"ע בחי' יצחק. וזהו אלה תולדות יצחק בן אברהם[2], שתולדות יצחק נמשך מבחי' אברהם שהוא המשכה מלמעלה. ואח"כ אברהם הוליד את יצחק, והיינו שאף אחר שנעשה בחי' העלאת מ"ן, צריך שיהי' נמשך ג"כ בחי' המשכת מ"ד, כדי לברר את העלאת מ"ן כו', ע' בתו"א[242]. והיינו לפי הנ"ל שעתה הגילוי צריך שיהי' ע"י אברהם דוקא, דהנה בשלמה כתי' אין כסף נחשב למאומה[243], ואיתא ברבות שזה נחשב לו לחטא ועון[244], דהיינו לפי שזהב הוא בחי' יצחק[245], וכמ"ש מצפון זהב יאתה[246], וכסף הוא בחי' אהבה[247] בחי' אברהם. והנה בימי שלמה הי' קיימא סיהרא באשלמותא[248], וע"כ הי' שלמה סבור שזהו כמו שיהי' לע"ל, שיצחק שהוא בחי' גבורה[12] הוא העיקר, כי יאמרו ליצחק כי אתה אבינו. וע"כ אין כסף נחשב לו למאומה, רק זהב שהוא בחי' יראה[249]. אבל באמת טעה בזה, כי זה יהי' דוקא לע"ל, משא"כ עתה העיקר היא בחי' כסף מדת אברהם. ועתה כסף הוא טבעא ודהבא הוא פרי[250], טבעא הוא הנהגה, והיינו שעתה ההנהגה ע"י כסף לאכללא שמאלא בימינא[251]. וזהו אברהם הוליד את יצחק, והיינו שאף אחר העלאת מ"ן שהוא נמשך המשכת המ"ד הוא ג"כ ע"י אברהם כו'. וההפרש שבין המשכת המ"ד שהוא נמשך לעורר

---

240) ואמר ביום ההוא: **ישעי' כה, ט.**

241) מ"ד . . מ"ן: **זהר בראשית יז, סע"ב. יח, רע"א. ראה גם בענין מ"ד ומ"ן מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' קפג ואילך.**

242) ע' בתו"א: **תולדות כאן יז, ד.**

243) אין כסף נחשב למאומה: **דבהי"ב ט, כ בדילוג. מל"א י, כא בדילוגים.**

244) ברבות . . לחטא ועון: **ראה קה"ר פ"ב, ב (ג). פסיקתא דר"כ (באבער) פסקא כז (פסקא אח"מ). וש"נ. זהר ויחי רנ, א.**

245) שזהב . . יצחק: **ראה ת"ז תס"ט קב, ב. זהר חדש תשא מה, ג. חוקת נא, א. מגלה עמוקות אופן מג. אופן קנד. על התורה ויצא לב, סע"א. ר"פ ויחי. אחרי לט, א.**

246) מצפון זהב יאתה: **איוב לז, כב. ראה גם אוה"ת בראשית ח"ב רפד, ב.**

247) וכסף . . אהבה: **ראה גם תניא פ"נ. תו"א וישב כו, ד. תשא פו, ד. לקו"ת בהעלותך לב, ד. תו"ח וארא ח"א נג, ג. וש"נ.**

248) קיימא סיהרא באשלמותא: **ראה זהר ויצא קנ, א. הנסמן במאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב לע' תקפט. לקמן בח"ב המשך וככה רפכ"א. שם בחלק הנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב הנחה ד"ה אמר עולא כו' עתיד הקב"ה פיסקא וזהו שאמרו — בימי דוד.**

249) זהב . . יראה: **ראה לקו"ת בהעלותך לב, ד. פ' ראה לא, ב. ג.**

250) כסף הוא טבעא ודהבא הוא פרי: **ב"מ מד, ב. ראה אוה"ת חגי כרך א ע' תקה. סה"מ תרמ"א ע' שמ.**

251) לאכללא שמאלא בימינא: **ראה זהר ר"פ קרח.**

העלאת המ"ן, ובין המשכת המ"ד שאחר העלאת המ"ן הוא. כי אית חסד ואית חסד[252], אית חסד דאקרי חסד עולם, ואית חסד דאקרי רב חסד[253]. והיינו שהמ"ד הנמשך לעורר העלאת מ"ן, זהו מבחי' חסד דאקרי חסד עולם, משא"כ המ"ד שנמשך אחר העלאת מ"ן זהו המשכה מבחי' ורב חסד כו'. אך כ"ז הוא עתה, משא"כ לע"ל יהי' הגילוי של בחי' יצחק דוקא וכנ"ל (וזהו ואלה תולדות[2] ואלה מוסיף על הראשונים[3], והיינו לפי שתחילה מדבר בתולדות ישמעאל[4] שהם טורי דפרודא[254] בחי' יש ודבר נפרד, שהוא בחי' חסד לאומי' שעושי' להתיהר[255] כו'[לג], בחי' יש שאין אני והוא יכולי' לדור[256] כו'. אך ע"י תולדות יצחק ע"ז מוסיף על הראשוני', דהיינו שע"י יצחק ע"ז נתברר בחי' היש, ונעשה הזדככות החומר. וע"ז נמשך תוס' אור מבחי' עקודי', שלמעלה מתהו ותיקון[257] נקודי'[258] וברודי'[259] כו', כי יתרון האור הוא מתוך החשך[78] דוקא, צחוק עשה לי אלקי'[154], שע"י שם אלקי' שהוא בחי' הסתר והעלם, ונעשה בחי' יש ודבר נפרד, וכשמבררים את היש ואתהפכא מחשוכא לנהורא[260], ע"ז נמשך בחי' צחוק ותענוג עליון. וזהו ואלה מוסיף על הראשוני' כו').

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

לג) להתייהר כו': **דזלעו"ז עשה אלקים[ה50], דכמו שיש חסד דקדושה הוא בחי' אברהם[160], כמו"כ יש חסד דלעו"ז והוא ישמעאל[ה51]. וזהו שאמר אברהם לו ישמעאל יחי' לפניך[ה52], שמפני שהי' איש החסד, מסוגי[ה53] החסד קיבל גם ישמעאל, שהוא חסד דלעו"ז.** בחי' כו'.

ה50) דזלעו"ז עשה אלקים: **ע"פ קהלת ז, יד.**

ה51) חסד דלעו"ז והוא ישמעאל: **ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תקלח. לקו"ש כרך כ ע' 102 בהערות. תו"ח לך פח, ב ובהערה 7.**

ה52) לו ישמעאל יחי' לפניך: **לך יז, יח. ראה גם לקמן ע' רסב.**

ה53) מסוגי: **אוצ"ל: מסיגי.**

---

252) אית חסד ואית חסד: **זהר אד"ר נשא קלג, ב. ראה אגה"ק ס"י. סוסי"ג. לקו"ת נשא כה, ג. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשעז. וש"נ.**

253) דאקרי רב חסד: **שם אמר חסד דלגאו, אך פשוט דר"ל רב חסד, דהרי שם פי' זה על תיקון השישי מי"ג מדה"ר שהוא ורב חסד – אוה"ת תצוה ע' א'תקפז.**

254) טורי דפרודא: **זהר בראשית כט, ב. ויצא קנח, א. פקודי רלד, סע"א.**

255) חסד לאומי' שעושי' להתיהר: **משלי יד, לד. ב"ב י, ב.**

256) שאין אני והוא יכולי' לדור: **סוטה ה, א. ערכין טו, ב.**

257) עקודי' שלמעלה מתהו ותיקון: **ראה ע"ח שער המלכים שי"א, רפ"א. תו"א נח י, ג ואילך.**

258) עקודי' . . נקודי' וברודי': **ויצא לא, י. יב.**

259) מתהו ותיקון נקודי' וברודי': **ראה ע"ח שער התיקון ש"י, פ"ד. תו"א שם. לקו"ת אמור לד, ג. בהעלותך לא, ג.**

260) ואתהפכא מחשוכא לנהורא: **ראה זהר בהקדמה ד, א. סה"מ תרל"ח ע' קנב. וש"נ.**

בס"ד ש"פ וישלח ל"ז

ויהי לי שור וחמור[1] צאן ועבד כו', למצוא חן בעיניך[2], וצ"ל מה"ע שילוח זה דיעקב להודיע לעשו, שיש שור וחמור כו', שעי"ז ימצא חן בעיניו, הלא ידע ששונא הוא לו, והי' מסתפק שלא יהי' לנגדו. ולכאו' כשמודיע שיש לו שור וחמור, עי"ז תגדל קנאתו, ולמה לו להקניטו. ובאמת רצה לשככו, וכמו שמסיים למצוא חן בעיניך. וגם צ"ל מה"ע מציאת חן הזה. ויובן בהקדם מארז"ל ע"ז במד"ר במקומו[3] שור זה יוסף כמד"א[4] בכור שורו הדר לו[5], חמור זה יששכר[6] כמד"א[7] יששכר חמור גרם[8], צאן[9] אלו ישראל כמד"א[4] ואתנה צאני צאן מרעיתי אדם אתם[10], עבד[9] זה דוד שנא' אני עבדך בן אמתך[11], ושפחה אביגיל[12] כו'. ונודע כי כל מה שהי' לו שור וחמור, הכל הי' מרויח[13] הצאן שילדו הצאן עקודי' נקודי'[14], כמ"ש ומכל אשר לאבינו עשה את החיל הזה[15], וכמו שפי' רש"י ז"ל בחומש (פ' ויצא לא[16], מ"ג) ע"פ ויפרוץ האיש מאד כו', שמכר הצאן בדמים יקרים ולקח לו את כל אלו[א]. נמצא כי כל בירור דיעקב עם לבן הי' בבחי' צאן, כדי לברר משם בחי' צאן אדם[17], מבחי' צאן לבן. ולכאו' צ"ל הלא הנהגת יעקב עם לבן, במה

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב
ש"פ וישלח ל"ז

א) כל אלו: **כמו"כ בנמשל השור וחמור ועבד ושפחה שהי' לו הוא מהצאן.** נמצא כו'.

---

1) ויהי לי שור וחמור: **המאמר נרשם בגוכתי"ק. הנחה ממאמר זה נדפס לקמן ע' שמט.**

הערות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב שנדפסו כאן — כנראה שהם הוספות, מה שאמר כ"ק אדמו"ר מהר"ש בעת אמירת המאמר, או בעת חזרת המאמר וכו'. וראה לעיל בהמשך ואלה תולדות יצחק בתחלתו.

התיבות: "ש"פ וישלח ל"ז" ניתוספו ע"י המו"ל ע"פ הערות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב.

ראה עוד ע"ד המאמר ברשימת המאמרים שבסוף הספר.

2) ויהי לי שור . . חן בעיניך: **וישלח לב, ו.**

3) במד"ר במקומו: **ראה ב"ר פע"ה, יב.**

4) כמד"א: = **כמה דאת אמר. בב"ר שם: שנאמר.**

5) בכור שורו הדר לו: **ברכה לג, יז. — תיבת בכור תוקן ע"פ בוך 1825.**

6) יששכר: **בב"ר שם: יששכר. ראה גם לקמן ע' קי. ראה בסוף הספר במילואים.**

7) כמד"א: **בב"ר שם: דכתיב.**

8) יששכר חמור גרם: **ויחי מט, יד [ושם ובב"ר: יששכר].**

9) צאן . . עבד: **שם: וצאן . . ועבד.**

10) ואתנה צאני צאן מרעיתי אדם אתם: **חיבור ב' כתובים יחזקאל לד, יז ושם: ואתנה צאני. לא, ושם: ואתן צאני. בב"ר כאן: ואתן. ראה בסוף הספר במילואים.**

11) אני עבדך בן אמתך: **תהלים קטז, טז.**

12) אביגיל: **בב"ר שם: זו אביגיל.**

13) מרויח: **ראה גם לקמן ע' קיא וע' שמט.**

14) עקודי' נקודי': **ויצא ל, לט. לא, י. יב.**

15) ומכל אשר לאבינו עשה את החיל הזה: **וכ"ה לקמן ע' שמט, ע"פ ויצא לא, א. ושם: כל אשר לאבינו ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה.**

16) שפי' רש"י . . לא: **בשינוי קל. לפנינו ל.**

17) צאן אדם: **ראה גם לקמן רפ"ב ואילך. ספ"ג.**

שהציג יעקב את המקלות ברהטים[18], זהו כעין רמאות שהרי רימה אותו בזה. שהרי לכאו' המדובר הי' ביניהם, שכל מה שילדו הצאן נקודים[19] כו', זהו שכרו שכוונתו הי' מה שילדו מעצמן, ולא ע"י פעולה שיפעל ע"י מקלות, שהרי הסיר משם כל התישים העקודים[20] כו'. וא"כ מה שעשה יעקב פעולות שילדו הצאן עקודים נקודים, זהו לכאו' שלא כפי המדובר, ואיך עשה יעקב איש תם[21] פעולה כזאת[ב]. אך הענין הוא דהנה לבן נק' לבן הארמי[22], ולכן בהכרח שיתנהג יעקב עמו ברמאות דוקא, שאל"כ לא הי' באפשר להוציא ממנו הנצוצות שבו. שהרי גם מתחלה באו בו הנצוצות ע"י ערמה, כמ"ש והנחש הי' ערום[23], וע"י ערמה פיתה את חוה שתאכל מעה"ד ותתן גם לאישה. וכנודע שהאכילה גם כל הבע"ח, וזהו שנאמ' גם לרבות בע"ח[24]. ונמצא כל פעולת הנחש הי' ע"י רמאות, שרימה ופיתה את חוה, וע"י רמאות זו נפלו הנשמות[25] כנודע[ג]. ולכן להוציא בלעם מפיהם, זהו ג"כ ע"י רמאות דוקא כמ"ש עם עקש תתפל[26] כו'. וזהו ג"כ ענין בא אחיך במרמה[27] כו'. ומה שתרגם אונקלוס בחוכמא, זהו כמ"ש אני חכמה שכנתי ערמה[28], כמ"ש מזה בס' במדבר בד"ה ומקנה רב פ"ג[29]. והענין הוא שיש ערמה שהיא[30] טוב[ד] כמ"ש כל

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

ב) פעולה כזאת: הא' שיעקב הי' איש תם, ואיך הי' יכול לעשות כן. והב' שאסור ע"פ דין לעשות כן. אך כו'.

ג) [ה]נשמות כנודע: שע"י שבה"כ נפלו נצוצות הקדושה למטה, ואח"כ ע"י חטא עה"ד נתוסף חיות. ולכן כו'.

ד) שהיא טוב: כמ"ש ערום ביראה[ה1], פי' שלא יהי' ניכר שהוא ירא[ה2]. למשל א'

ה1) ערום ביראה: ברכות יז, א.

ה2) ירא: אוצ"ל: ירא שמים. או יר"א = ירא אלקים.

---

18) שהציג יעקב את המקלות ברהטים: ויצא ל, לז ואילך.

19) שילדו הצאן נקודים: ראה ויצא שם, לב.

20) שהרי הסיר משם כל התישים העקודים: שם ל, לה.

21) יעקב איש תם: תולדות כה, כז.

22) לבן הארמי: תולדות כה, כ. ראה גם ב"ר פס"ג, ד. ועוד. סה"מ תרמ"ב ס"ע צ ואילך. וש"נ. תרע"ח ע' פג.

23) והנחש הי' ערום: בראשית ג, א. ראה גם תו"ח בראשית לג, א ואילך.

24) ותתן גם לאישה . . גם לרבות בע"ח: בראשית ג, ו. ראה ב"ר פי"ט, ה.

25) וע"י רמאות זו נפלו הנשמות: ראה גם ע"ח שער הקליפות שמ"ח, פ"ג. ספר הגלגולים פ"א. שער הפסוקים לך יד, יב. סה"מ תרס"ח ס"ע נח ואילך. ע' סא. תרע"ח ע' פג.

26) עם עקש תתפל: שמו"ב כב, כז.

27) בא אחיך במרמה: תולדות כז, לה. ראה מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' קפב־קפג. מאמרי אדה"א במדבר ח"ד ע' א'תקלה ואילך. ע' א'תקנג ואילך.

28) אני חכמה שכנתי ערמה: משלי ח, יב.

29) בס' במדבר בד"ה ומקנה רב פ"ג: אוה"ת מטות ע' א'שמג.

30) שיש ערמה שהיא טוב: מכאן ועד לקמן הערה 45, הוא לשון אוה"ת מטות (וסה"מ תרל"ג ח"א ס"ע מד ואילך) בשינוי קל — ושם: יש ג"כ ערמה טוב.

ערום יעשה בדעת (משלי י"ג ט"ז)[31], וכן בריש משלי אמר[32] לדעת חכ'[33] כו' לתת לפתאים ערמה[34]. ובילקוט ריש משלי[35] אמר שלמה אני הייתי פתי, ונתן בי הקב"ה ערמה כו'[ה]. מן כמה שנים אדם צ"ל[36] בו ערמה מבן עשרים שנה, ובמשלי סי'[37] י"ד ח' חכמת ערום הבין דרכו, ופי' רש"י מי שהוא חכם הבין דרכו לפלס אורחותיו. וא"כ י"ל דבחי' זו בקדושה הוא בחי' העליונה שבחכמה[38], ולכן אמר בילקוט[39] מבן עשרים שנה, כי אז זמן המשכת מוחין דאבא בנפש, כמ"ש בע"ח שד"ד[40] בענין

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

שאומר איזה השכלה יודעין הכל, אבל ערום ביראה הוא הצנע לכת[ה3], שלא יהי' ניכר לזולתו. שידמה שאינו ירא שמים, ובאמת הוא ירא שמים, וזהוא ערמה דקדושה וכן כמ"ש כו'.

ה) ערמה כו': אני הייתי נער[ה4] ונתן בי הקב"ה מזימה. ולכאו' ערמה ומזימה הם מדברים שלא טוב, אך זהו דוקא בשבה"כ, אבל בקדושה הם מדריגת. ואי' עו"ש ד"א לתת לפתאים ערמה, מן כמה שנים ולהלן צריך אדם להיות בו ערמה, מבן כ' שנה. לנער דעת ומזימה, עד כמה שנים נק' אדם נער, ר"מ אומר עד כ"ה שנים. ר"ע אומר עד ל' שנים[ה5]. א"ר ישמעאל לא כדברי זה ולא כדברי זה, אלא עד כ' שנה[ה6], שעד כ' שנה ולמעלה[ה7] מחשבין לו, כד"א[ה8] מבן עשרים שנה ולמעלה[ה9] ע"כ. ובמשלי[ה10] סי' י"ד כו'.

ה3) הצנע לכת: מיכה ו, ח. ראה גם לקמן ע' שנא. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקנב. ע' תתקיא. ע' תתקכה ואילך.

ה4) אני הייתי נער: המשך לשון הילקוט. ושם: נער הייתי.

ה5) ל' שנים: כ"ה בדפו"ר.

ה6) שנה: כ"ה בדפו"ר.

ה7) ולמעלה: שם: ומעלה.

ה8) כד"א: = כמה דאת אמר.

ה9) מבן עשרים שנה ולמעלה: במדבר א, ג. ושם ובילקוט: ומעלה.

ה10) ובמשלי: כנראה הכוונה להמשיך בפנים בתיבת ובמשלי. ולדלג התיבות: מן כמה . . עשרים שנה. כי נכללו בלשון הילקוט שהועתק כאן.

---

31) (משלי י"ג ט"ז): באוה"ת שם: משלי סי' י"ג ט"ז.

32) בריש משלי אמר: שם: נא' ריש משלי.

33) לדעת חכ': משלי א, ב.

34) לתת לפתאים ערמה: משלי א, ד.

35) ובילקוט ריש משלי: עה"פ לתת לפתאים ערמה.

36) מן כמה שנים אדם צ"ל: כ"ה גם באוה"ת. ראה לשון הילקוט הועתק בהערות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב כאן אות ה.

37) סי': כשמציינים לתנ"ך לפעמים משתמשים בתיבת „סימן" — ראה גם לעיל מאמר ד"ה בראשית ברא פ"א. וש"נ.

38) בקדושה הוא בחי' העליונה שבחכמה: ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פמ"א. פיה"מ כב, ג־ד.

39) בילקוט: באוה"ת כאן: במדרש.

40) מבן עשרים . . מוחין דאבא . . בע"ח שד"ד: במהדורת שקלאב. ולפנינו סוף שער דרושי הצלם שער כ"ה. ראה גם לקו"ת במדבר ב, א. סה"מ תרע"ח ע' פג. סה"מ מלוקט ח"ד ע' קלט [בהוצאה החדשה — ח"ב ע' שלז].

מארז״ל ולמכור בנכסי אביו עד שיהי׳ בן עשרים שנה[41]ו. ועד״ז איתא בזהר באדרא דנשא דקמ״ד ע״א ע״פ אני חכמה שכנתי ערמה, א״ת שכנתי אלא שכינתי כו׳[42] ודא חכ׳ סתימאה. נמצא ששרש הערמה מבחי׳ החכמה העליונה[ז], ולכן אין ההערמה מושג לזולתו[ח]. ושרש ענין ערמה זו דקדושה הוא ע״ד אם[43] עקש תתפל, והוא כי והנחש הי׳ ערום[23], וצריך להתנהג עמו ג״כ בערמה. וכמו הנהגת אסתר עם המן. ועד״ז צותה רבקה ליעקב בענין לקיחת הברכות, ועמ״ש בת״א סד״ה ראה ריח בני[44] שהברכות היו המשכות מבחי׳ שלמעלה מן הדעת, ע״כ בא אחיך במרמה[27] כו׳[45]. ועד״ז הי׳ הנהגת יעקב עם לבן ג״כ, כי כדי להוציא ממנו בירורי הנצוצות שנפלו בו א״א כ״א ע״י בחי׳ ערמה דקדושה כו׳.

ב) **ולהבין** ענין בירר יעקב שבירר אצל לבן, שכלליות הבירור בבחי׳ צאן לבן כנ״ל, וע״פ המד״ר[3] הנ״ל צאן הוא נש״י, כמ״ש ואתנה צאני צאן מרעיתי אדם אתם[10]. וצ״ל מה״ע צאן אדם, דלכאו׳ אם צאן הם אינם במדריגת אדם, ואם הם במדריגת אדם למה יכונו בשם צאן, שהוא מבע״ח ולא אדם שהוא מדבר כו׳. והענין הוא דכשם שמעלת האדם על הצאן מובן היותו מדבר, שגבהה מעלתו על הבע״ח. כן יש יתרון מעלה גם בבע״ח על האדם, היותם בשרש גבוה יותר, אלא שנפלו בשה״כ[ט]. וכשמבררי׳ אותם מתעלי׳ לשרשם הקדום במעלה, ועוד בבחי׳ היותר גבוה כו׳.

הערות מכ״ק אדמו״ר מהורש״ב

ו) [ול]מכור כו׳ כ׳ שנה: **מפני שצריך לירש מקום אביו, שהי׳ לו מוחין דגדלות, לכן א״א כ״א מבן כ׳, שאז יש לו מוחין דגדלות. ועד״ז** כו׳.

ז) החכ׳ העליונה: **עד שאנת הוא חכי׳**[ה11] **ולא בחכ׳ ידיעה הוא שכן לבחי׳ זו.** ולכן כו׳.

ח) מושג לזולתו: **דפי׳ ח״ס שהוא סתים ונעלם, כמו״כ ערמה הוא ג״כ דבר הסתום, למשל א׳ שמחבל תחבולות, איך לבוא להשכלה פלונית ואינו ניכר לזולתו, והוא מעמיק בעומק דעתו, איך שעי״ז יכול לבוא להשכלה פלונית (והוא בלע״ז עֶר גיט**[ה12] **אַרום די זַאךְ**[ה13]**.**

ט) ונפל[ה14] בשבה״כ: **והוא ג״כ כמין ערמה, שהוא בע״ח ואין ניכר עליו מאומה, ובאמת שרשו מתהו שקדם לתיקון**[ה15]. וכשמבררים אותם כו׳.

ה11) שאנת הוא חכי׳: **כ״ה גם בסידור אדה״ז סדר מנחת ערב שבת. ראה ת״ז בהקדמה יז, ב.**

ה12) גיט: **אוצ״ל: גייט.**

ה13) זַאךְ: **אוצ״ל: זַאך).**

ה14) ונפל: **בהמאמר: שנפלו.**

ה15) מתהו שקדם לתיקון: **ראה תו״א בשלח סה, ד ואילך. לקו״ת אמור לז, ד. וש״נ. סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תקצז. וש״נ. תרמ״ב ע׳ כז.**

---

41) ולמכור בנכסי אביו . . עשרים שנה: **ראה ב״ב קנו, א. תיבת שנה ליתא באוה״ת כאן.**

42) כו׳: **באוה״ת כאן: כו׳ הה״ד ה׳ בחכ׳ יסד ארץ כו׳ — משלי ג, יט.**

43) אם: **ראה לעיל הערה 26.**

44) בת״א סד״ה ראה ריח בני: **תולדות כא, א־ב.**

45) במרמה כו׳: **ע״כ לשון אוה״ת מטות. ראה לעיל הערה 30.**

והנה שרש ההפרש בין צאן הם בע"ח לאדם[46] בחי' מדבר, הגם שלכאו' ההבדל בניהם[47] הוא בבחי' הדבור[46] כו'. אמנם לבד זה הנה המדבר יש בו דעת, משא"כ הבע"ח אם יש לו ג"כ קצת שכל כו', שהרי הבהמה נמשכת אחר המאכל, ונזהרת שלא תיפול באחת מן הפחתים כו' עכ"ז אין בה דעת[48]. ומ"ש ידע שור קונהו[49] זהו שם המושאל[50] לבד, אבל אינו בחי' דעת והכרה, כ"א מה שנקנה בו מצד ההרגל כו'. וכמו שבכלליות מין המדבר מובדל מהבע"ח, במה שבמדבר נמצא בחי' הדעת. כן יש במדבר עצמו ג"כ ב' בחי' מחולקות. והוא מ"ש וזרעתי את בנ"י זרע אדם וזרע בהמה[51], ופי' זרע בהמה אין הפי' שאין להם שכל והשגה באלקות כלל, שהרי המלאכי'[52] שמשיגי'[53] איך שהוא ית' קדוש ומובדל, שלכן אומרי' קדוש[52] כו'[י]. ועכ"ז ה"ה נקראים בשם בהמות וחיות, כמ"ש פני ארי' אל הימין ופני שור מהשמאל[54] כו'. ומכ"ש הנשמות ששרשם מבחי' פנימיות הכלים[55], בודאי יש להם שכל והשגה באלקות, ועכ"ז נק' בשם זרע בהמה[56] ע"ש שאין בהם בחי' דעת[53], פי' וענין הדעת הוא בחי' ההתקשרות[57] וההתחברות כמ"ש והאדם ידע[58] כו'. ועד"ז יובן ענין מ"ש דע את אלקי אביך[59], פי' וענין הידיעה הלזו הוא, שההתבוננות שמתבונן באלקות יהי' אצלו בבחי' התקשרות והתחברות, עד שיהי'

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

י) קדוש כו': **ואופנים אינם משיגים בחי' זו, רק שיודעין שיש בחי' שלמעלה מהשגתן, ואומרים ברוך**[ה16] **כו'**. ועכ"ז כו'.

ה16) ואופנים אינם משיגים . . ברוך: **ראה גם לעיל המשך ואלה תולדות יצחק פ"ז. וש"נ.**

---

46) בע"ח לאדם . . ההבדל . . הדבור: **ראה גם אוה"ת בשלח ע' שצא. מצורע כרך ג ע' תתכא. סה"ש תורת שלום ע' 245. הנסמן בסמוך הערה 48.**

47) בניהם: **בבוך 1825: ביניהם.**

48) המדבר . . דעת . . הבע"ח . . שכל . . דעת: **ראה גם לעיל ד"ה בראשית ברא פ"ד. לקמן בח"ב המשך וככה פכ"ב. וש"נ.**

49) ידע שור קונהו: **ישעי' א, ג.**

50) שם המושאל: **ראה פירוש מהמלות זרות לס' מו"נ. ולס' האמונות והדעות לרס"ג.**

51) וזרעתי את בנ"י זרע אדם וזרע בהמה: **ע"פ ירמי' לא, כו. ראה גם לעיל ד"ה בראשית ברא פ"ד. וש"נ.**

52) המלאכי' שמשיגי' . . אומרי' קדוש: **ראה גם לעיל המשך ואלה תולדות יצחק פ"ז. וש"נ.**

53) המלאכי' שמשיגי' . . שאין בהם בחי' דעת: **ראה גם לעיל ד"ה בראשית ברא פ"ד.**

54) פני ארי' אל הימין . . מהשמאל: **ע"פ יחזקאל א, י. ראה גם תניא רפל"ט. לקמן פ"ג.**

55) הנשמות . . פנימיות הכלים: **ראה גם לעיל ד"ה בראשית ברא פ"ה. וש"נ.**

56) הנשמות . . זרע בהמה: **ראה לקמן פ"ג. לעיל ד"ה בראשית ברא פ"ד. וש"נ.**

57) הדעת . . ההתקשרות: **ראה תניא פ"ג. לקמן בח"ב המשך וככה פפ"ה. וש"נ.**

58) והאדם ידע: **בראשית ד, א.**

59) דע את אלקי אביך: **דהי"א כח, ט.**

ניזוז ממקומו, ויהי' נזהר להיות סור מרע ועשה טוב[60] בכלל. ובפרט ענין ההזזה זו שע"י התקשרות דעתו בחוזק ההתבוננות, נפעל פעולה בנפשו, להיות בבחי' מהלך מדרגא לדרגא בעילוי אחר עילוי. וזהו דע כו' ועבדהו בלב[61], ונודע מארז"ל שעבודה שבלב זו תפילה[62], שכללותה היא בחי' התבוננות. וכל אריכות פסוד"ז וברכת ק"ש הוא הכל, איך שע"י זה יבוא להתפעל לבוא לבחי' הביטול דיחו"ע ויחו"ת[63], כל חד לפום שיעורא דילי'[64]. וזהו הנק' בחי' דעת בחי' התקשרות, עד שהתקשרות זו תפעול בנפשו לצאת ממאסר הגוף, לבוא לדבקה בו ית' אוא"ס חיי החיים[65], בדביקה חשיקה וחפיצה[66] כו'. וכענין שארז"ל על אברהם בן ג' שנים הכיר את בוראו[67], שהכרה זו פעל בו שנשתנה ממהות למהות לגמרי, וניזוז ממקומו הראשון, ועזב דרכי תרח אביו כו'[א]. שענין הדעת הוא לקשר מה שמשיג בכח שכלו ותבונתו, שיהי' שייך זה אליו עד שיהי' ניזוז ממקומו הראשון כו'. ולא כאותם דקרי[68] לי' אלקא דאלקי'[69], שהגם שיש בהם פילוסופים שמבינים

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

יא) תרח אביו כו': **כמ"ש מתחלה עע"ז הי' אבותינו[ה17], ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו, שקאי על מ"ת. והאבות עשו הכנה[ה18], והוא שעזבו דרכי תרח אביו שעע"ז, כמ"ש תרח אבי אברהם[ה19] ואבי נחור, ויעבדו אלהים אחרים. והוא עזב הדרכים האלו עד לך לך[ה20] כו', שהלך לגמרי, והוא שנשתנה ממהות למהות. שענין כו'.**

ה17) מתחלה עע"ז הי' אבותינו: **בהגדה של פסח.**

ה18) ועכשיו . . על מ"ת והאבות . . הכנה: **ראה גם לקו"ש כרך יז ס"ע 82 ואילך ובהנסמן שם.**

ה19) תרח אבי אברהם: **יהושע כד, ב.**

ה20) לך לך: **לך יב, א.**

---

60) סור מרע ועשה טוב: **תהלים לד, טו. לז. כז.**

61) ועבדהו בלב: **המשך הכתוב דע את אלקי אביך.**

62) שעבודה שבלב זו תפילה: **ראה ספרי ופרש"י עקב יא, יג. תענית ב, סע"א. רמב"ם ריש הלכות תפלה. שו"ע אדה"ז חאו"ח סק"ו, סק"ב. אוה"ת עקב ע' תרח.**

63) דיחו"ע ויחו"ת: **זהר בהקדמה יב, א.**

64) כל חד לפום שיעורא דילי': **ראה תניא בהקדמה ד, א ע"פ זהר וירא קג, רע"ב. וראה גם זהר ח"ש קכט, ב.**

65) חיי החיים: **יומא עא, א. ראה גם תניא פמ"ד סג, א.**

66) בדביקה חשיקה וחפיצה: **ראה ב"ר פ"פ, ז. מדרש תהלים פכ"ב, ט [כב]. תו"א מקץ לח, ג. לקו"ת שה"ש לא, ג. סה"מ תר"ם ח"א ע' תכט. וש"נ.**

67) בן ג' שנים הכיר את בוראו: **נדרים לב, סע"א. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' פ. וש"נ. הנחות תקע"ז ע' קע. וש"נ. סה"מ ליקוט ח"ב ע' מ. סה"מ מלוקט ח"ה ע' קלח ואילך [בהוצאה החדשה — ח"ב ע' רמג]. וש"נ. לקו"ש כרך ה ע' 87 הערה 9. כרך כ (ע' 13) ע' 14 ואילך. כרך לד ע' 175 ואילך. כרך לה ע' 68 ואילך ובהנסמן בהנ"ל.**

68) דקרי: **בבוך 1825: דקרו.**

69) דקרו לי' אלקא דאלקי': **מנחות בסופה. ראה גם סה"מ מלוקט ח"א ס"ע ל ואילך [בהוצאה החדשה — ח"ב ע' רפז]. סה"מ תרל"ב ח"א ע' נג בהערה.**

ומשיגי' איך כי הוא מחי' את כולם, מ"מ אין להם דעת, כ"א חו"ב שמשכילי' ומבינים. אבל אין להם מוח הדעת, להתקשר בבחי' השגה זו עד שיהי' ניזוז ממקומו כו'. ומ"ש בבלעם ויודע דעת עליון[70], הנה כבר ארז"ל שהי' יודע לכוין את השעה[71]. ומלבד זה י"ל שזהו שם המושאל, ע"ד דכתי' ידע שור קונהו[49] כו'. וזהו שבסט"א אין להם מוח הדעת[72], רק ב' מוחין דחו"ב. ולכאו' מוחין דחו"ב הם יותר נעלי' מהדעת (שהרי הדעת הוא שנחלק לחו"ג[73] שהם בחי' מדות). אלא שחו"ב הם בחי' השכלה והבנה, אבל ענין הדעת הוא שמה שמשיג ומבין יהי' זה שייך אצלו. ובחי' זו אין להם[יב], וע' בד"ה[יג] והי' אמונת עתיך[74] שמביא פי' רש"י שדעת עדיף מנבון[75].

ג) **ועפ"ז** יובן ההפרש שבין הנשמות שנק' בשם זרע אדם לנשמות שנק' זרע בהמה, שהנשמות שנק' בשם זרע אדם, זהו נשמות הגבוהות שיש בהם בחי' הדעת, להיות בבחי' אתהפכא מחשוכא לנהורא[76]. וכענין דכתי' אתה הראת לדעת[77], שהם הנשמות שהיו דור דיעה, שהשיגו אלקות בבחי' ראי', היינו שנתאמת אצלם כאילו רואה ממש בראי' גשמיות. כן הוכר אצלם בבחי' הכרה,

---

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

יב) אין להם: **ועוד שדעת הוא בחי' שלמעלה מחו"ב, דמאחר שהוא המחבר חו"ב**[ה21]**, שיהי' זה שייך אצלו, ויודע**[ה22] **שהמחבר גבוה במדריגה יותר**[ה23].

יג) וע' בד"ה כו': **שרש"י פי' שם שדעת גבוה יותר מחכ'**[ה24]. **ועפ"ז**[ה25] כו'.

ה21) שדעת . . המחבר חו"ב: **ראה גם ע"ח שער הקליפות שמ"ח, פ"ב. לקו"ת להאריז"ל שמות ג, ד. תו"א תולדות יט, ב. לקו"ת מטות פו, ב. ד. פז, ג. שה"ש כט, א. סה"מ תרל"ח ע' תנה. ושי"נ.**

ה22) ויודע: **אוצ"ל: וידוע.**

ה23) שהמחבר גבוה במדריגה יותר: **ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תריב ואילך. סה"מ תרמ"א ע' צ. ושי"נ.**

ה24) שרש"י . . שדעת . . מחכ': **שבת לא, א ד"ה דעת.**

ה25) ועפ"ז: **כנראה הכוונה להמשיך ברפ"ג. ללא התיבות שבפנים: שמביא . . מנבון.**

---

70) ויודע דעת עליון: **בלק כד, טז.**

71) שהי' יודע לכוין את השעה: **ראה סנהדרין קה, ב.**

72) שבסט"א אין להם מוח הדעת: **ראה ע"ח שער הקליפות שמ"ח, פ"ב. לקמן ע' שנד. לקמן בח"ב המשך וככה פפ"ה. פצ"ח. ושם: בלקו"ת בד"ה חוקת התורה. תו"א משפטים עה, ג. מג"א קיח, רע"ד. סה"מ תרמ"ב ע' שמא. ושי"נ.**

73) הדעת הוא שנחלק לחו"ג: **ראה ע"ח שער תיקון הנוקבא של"ד, פ"ג. ש"א פו, ב הערה 43.**

74) בד"ה והי' אמונת עתיך: **אוה"ת שבועות ע' עח. ע' פא. וראה גם סה"מ תרמ"א ע' שכו וע' תקסא.**

75) שמביא פי' רש"י . . מנבון: **ועד"ז לקמן ע' שנד. ראה בהערות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב כאן.**

76) אתהפכא מחשוכא לנהורא: **ראה זהר בהקדמה ד, א. סה"מ תרל"ח ע' קנב. ושי"נ.**

77) אתה הראת לדעת: **ואתחנן ד, לה.**

כאילו רואה בעין השכל, להיות נהפך מהותו ע"י השגה זו כו'. אבל בחי' זרע בהמה הם בחי' נשמות הנמוכות שבישראל, שאין בהם בחי' הדעת והכרה להיות ניזוז ממקומו כו', ולכן הם נק' זרע בהמה. הגם שהם ג"כ בחי' אדם, עכ"ז מפני כי אין בהם בחי' הדעת, לכן נק' בשם זרע בהמה.

ועפ"ז יובן מה שנק' המלאכי' בשם בהמות וחיות[78], הגם כי יש להם שכל והשגה כו', ונק' שכלים נבדלים[79] כו'. אך הענין מפני כי הם נק' עומדי', א"כ אין הדעת פועל אצלם הזזה ממקומם, כמו נשמות דזרע אדם, שהם מהלכי'[80] מדרגא לדרגא ע"י הדעת וההתקשרות. והנה נודע ממ"ש בכתהאריז"ל שתיקון האצי' לא הי' בפעם א' כ"א לאט לאט[81], שהגם שהשבירה[82] הי' רק בז"ת[83] דש'[82] ס"ג[84], עכ"ז היו צריכי' תיקון גם ג"ר[יד] כמ"ש בע"ח[83] ובשמ"ש[85] בשער ההקדמות[86] ושער הפסוקים[87]. ואח"כ נתקן ז"א ואח"כ בחי' מל'[88]. וג' עולמות בי"ע יש בהם טו"ר, וכנודע שבבריאה[89] מיעוטו רע[90] ורובו טוב, וביצי' מחצה על מחצה, ובעשי' רובו רע ומיעוטו טוב[89]. וכל אשר ברא כו' לעשות פי' לתקן*[91], היינו לברר הניצוצות דבי"ע שנפלו בשה"כ. ובכדי להוציא הנשמות דבי"ע שנק' בשם זרע בהמה מלבן,

---

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

יד) תקון גם ג"ר: **מפני שנגע באחוריים דבינה.**

---

78) המלאכי' בשם בהמות וחיות: **ראה גם לעיל ע' קה.**

79) המלאכי' . . שכלים נבדלים: **ראה מו"נ ח"ב פ"ב־פ"ו. וראה שם ח"א פמ"ט. סה"מ תר"ם ח"א ע' י. וש"נ.**

80) המלאכי' . . עומדי' . . נשמות . . מהלכי': **ראה גם לקמן ע' קפח. וש"נ.**

81) שתיקון האצי' . . לאט לאט: **ראה גם ע"ח שער שבה"כ ש"ט, פ"ד. שער התיקון ש"י, פ"א ופ"ה. שער מ"נ ומ"ד של"ט, דרוש ד.**

82) שהשבירה . . בז"ת דש' ס"ג: **ראה ע"ח שער דרושי נקודות ש"ח, פ"א. שער התיקון ש"י, פ"ב. מבוא שערים ש"ב ח"א, פ"א (ובהגה ג). תו"א מג"א צז, ג. לקו"ת פ' ראה לא, ב. תו"ח בא ח"א קיז, רע"ג. (וארא פה, ג. וש"נ).**

83) בז"ת . . ג"ר . . בע"ח: **ראה שם שער דרושי נקודות ש"ח, פ"ב. פ"ג. פ"ו. שער שבה"כ ש"ט, פ"ב־פ"ד. פ"ז. שער התיקון ש"י, פ"א. שער המלכים שי"א, פ"ח.**

84) דש' ס"ג: **ראה זהר רע"מ פינחס רמו, ב.**

85) ובשמ"ש: = **ובשמונה שערים.**

86) בשער ההקדמות: **דרוש בבטול אחורים דאו"א. דרוש בסוד ירידת ז' מלכים ונפילתם וירידת אחורים דאו"א ואיך נעשה הכל ביחד.**

87) ושער הפסוקים: **ראה גם סה"מ תרל"ב ח"ב ע' תלה. ע' תנז.**

88) ואח"כ נתקן ז"א . . מל': **ראה גם לעיל הערה 81.**

89) שבבריאה . . ומיעוטו טוב: **ראה ע"ח שער ק"נ שמ"ט, פ"ו. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'תצג. וש"נ. אוה"ת נח כרך ג' ע' 1200 ואילך.**

90) שבבריאה מיעוטו רע: **ראה גם סה"מ תרל"ח ע' קסז ד"ה וכפשוטו.**

*91) וכל אשר ברא כו' לעשות פי' לתקן: **בראשית ב, ג. ראה ב"ר פי"א, ו ובפרש"י שם. הנסמן לקמן בסוף הספר במילואים לע' לב.**

ז"ע שרש ענין ירידת יעקב לחרן, להתגורר בבית לבן[91] ולהוציא ממנו הנשמות שנפלו בשה"כ[92]. כי הנה שרש לבן הוא מבחי' גבוה מאד, בחי' לובן העליון[93], שמשם הוא מקור הסליחה, כמ"ש אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו[94], שהוא בחי' לבושי' כתלג חיור[95]. ולכן ארז"ל בילקוט ע"פ הידעתם את לבן בן נחור[96], הידעתם מי שהוא מלבן את עוונותיהם של ישראל[97]. ולכאו' מהו שייך ליבון עוונותיהם ש"י ללבן. אלא כי לבן שרשו הוא מבחי' לובן העליון, שמשם נמשך הסליחה ומחילה כו'. אך הנה לבן שלמטה הי' מה שנפל בשה"כ, וזהו בחי' לבן שיש במראות הנגעי'[98], שבהרת עזה כשלג, שני' לה כסיד ההיכל[99]. ונודע כי בשה"כ נפלו גם נשמות גבוהות, וז"ע עקודי' נקודי' וברודי'[100], עקודי' נשמות היותר גבוהות שנק' עקודי', ע"ש בחי' הביטול במס"נ[101] שיש בהם, כענין עקידת יצחק שנק' עקידה, ע"ש ויעקוד אותו על המזבח[102] ממעל לעצים. כן נשמות אלו ע"י המס"נ שבאחד[103] שיש בהם נק' עקודי'. ויש נשמות שנק' נקודי' וברודי'. ובכדי להגביה אותם ולהעלותם לקדושה, זה הי' כל עיקר עסק יעקב עם לבן. וכמו שבאו בו ע"י ערמה, כמ"ש והנחש הי' ערום[23], כן להוציא ממנו הי' צ"ל ג"כ ע"י ערמה, רק שזהו ערמה דקדושה, מה שהחכ' סתם הוא רק שכן לבחי' ערמה זו כו'.

והנה בירור זה דצאן, זה הי' בשש שנים האחרונים שהי' יעקב בבית לבן, אבל י"ד שנים[104] הראשונים עבדו בשתי בנותיו, בכדי להוליד י"ב שבטי'[105] שהם י"ב[106] בקר[105] דבריאה[107]. ועכ"ז אינם נחשבי' בכלל צאן, שהם ברורי' דבי"ע,

91) ירידת יעקב . . בבית לבן: **תולדות כז, מג ואילך. כח, א ואילך. ויצא כח, י ואילך. ראה גם אוה"ת ויצא רכא, ב. סה"מ תרל"ב ח"א ע' יא.**

92) הנשמות שנפלו בשה"כ: **ראה גם לקמן ד"ה וישב יעקב פ"ג ובהנסמן שם.**

93) לבן . . לובן העליון: **ראה ע"ח שער העקודים ש"ו, פ"א. מאמרי אדה"א בראשית ע' רכב. וש"נ. תו"ח ויצא קסח, ד ובהערה 31. וראה גם בענין לבן לקמן ד"ה וישב יעקב פ"ב.**

94) אם יהיו . . כשלג ילבינו: **ישעי' א, יח. ראה גם סה"מ תרכ"ט ע' שסו וע' שסח.**

95) לבושי' כתלג חיור: **דניאל ז, ט.**

96) הידעתם את לבן בן נחור: **ויצא כט, ה.**

97) הידעתם מי שהוא . . של ישראל: **ראה ילקוט שמעוני ויצא שם — רמז קכג. ב"ר פ"ע, י.**

98) לבן . . במראות הנגעי': **ראה סידור שער הל"ג בעומר דש, ג ואילך. אוה"ת תזריע ע' רנב. כרך ב ס"ע תקכז ואילך — נדפס גם במהדורת תשנ"ב בכרך א ס"ע שמז ואילך. סה"מ תרל"ה ח"א ע' רלא. תרמ"א ע' קצג.**

99) שבהרת עזה . . כסיד ההיכל: **נגעים פ"א, מ"א.**

100) עקודי' נקודי' וברודי': **ויצא לא, י. יב.**

101) עקודי' נשמות . . הביטול במס"נ: **ראה גם סה"מ תרל"ב ח"א ע' קצג.**

102) ויעקוד אותו על המזבח: **כ"ה גם לעיל המשך ואלה תולדות יצחק פ"ח. וש"נ.**

103) המס"נ שבאחד: **נסמן לעיל המשך ואלה תולדות יצחק פ"ג.**

104) דצאן . . בשש שנים . . י"ד שנים: **ויצא לא, מא.**

105) י"ב שבטי' שהם י"ב בקר דבריאה: **ראה זהר ויחי רמא, א. תו"א ויצא כד, א. וישב כח, ג. ויקהל קטו, ג. לקו"ת צו יז, א-ב. שמיני יט, א. במדבר טו, ב. בהעלותך לב, א.**

106) י"ב בקר: **ראה מל"א ז, כה. מד. דהי"ב ד, טו.**

107) י"ב בקר דבריאה: **ראה לקמן בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' רעח. וש"נ.**

מפני כי נתעלו באצי', כמ"ש ששם עלו שבטי' שבטי י"ה[108], שהם י"ב[109] ג"א[110] דז"א דאצי'. וי"ל שלכן י"ד שנים אלו נחלקו לב"פ שבע שנים, נגד ז"מ דבריאה בחי' י"ב בקר כו', וז' מדות דאצי' י"ב גבולי אלכסוני' דז"א[111] דאצי' כו'. ועיקר העבודה הי' בשביל רחל אמו של יוסף[112]. שהוא הי' שטנו ש"ע[113] כו'. וזהו ויהי לי שור זה יוסף[114] שהודיעו שנולד שטנו כו', וחמור זה ישכר[6], הגם שהי' בן לאה, אבל זה הי' ע"י הדודאי'[115] שנתנה לרחל, וכמארז"ל במד"ר במקומו ראוי' היתה רחל להעמיד ד' שבטי'[116], אלא שהפסידה ע"י שזלזלה כו'. וע"י שזלזלה שמע ה' לבקשת לאה, והולידה היא את ישכר. והגם דכתי' נתן אלקי' שכרי, אשר נתתי שפחתי[117] כו', מ"מ אמרז"ל כן במד"ר במקומו ע"ש. וזהו ששלח להודיע לעשו שאינו ירא כלל, שגם עם לבן שנק' לבן הארמי, ע"ש שהי' מפורסם בחרשין בכל העולם[118], ועכ"ז גרתי עמו עשרי' שנה[119] ולא יכול לי, כ"א ויהי לי שור וחמור דקדושה זה יוסף שטנו, וישכר שהוא המברר קליפת החמור דלעו"ז, כמ"ש ע"פ ישכר חמור[8] גרם[120]. ואולי יאמר כי בי"ע עדיין אינו מבורר, לא כן הוא שגם צאן ועבד ושפחה שהם נגד בי"ע ג"כ יש לי. שכבר בירר ג' בחי' עקודי' נקודי' וברודי' שהם בי"ע דכלליות[121], ולכן שלם הוא בבחי' בירור הפנימי'. וזהו צאן אדם, שגם בבחי' צאן זרע בהמה המשיך בהם הדעת, עד שנק' ג"כ בשם צאן אדם. ולכן שלח להודיעו למצוא חן בעיניו, שיומשך לו המקיפי' דתהו, שז"ע בחי'

---

108) ששם עלו שבטי' שבטי י"ה: תהלים קכב, ד.

109) שבטי' . . י"ב ג"א: ראה ספר הבהיר סמ"ב. זהר במדבר קיח, ב ובביאוה"ז לשם פה, א ואילך. לקו"ת פקודי ז, ג. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תסז ואילך. וש"נ. סה"מ תרל"ה ח"ב ע' שלא. וש"נ.

110) י"ב ג"א: ראה ס"י פ"ה, מ"א. ס' הבהיר סמ"ב. ונמנו בפרדס שער פרטי השמות שכ"א פ"ו־ח. לקו"ת מסעי צד, א ואילך. פ' ראה כז, ג. סה"מ תרל"ח ע' עא. וש"נ.

111) ז"מ . . י"ב בקר . . י"ב גבולי . . דז"א: כ"ה בגוכתי"ק.

112) ועיקר . . רחל אמו של יוסף: ויצא כט, יח. ל, כב־כד.

113) יוסף שהוא הי' שטנו ש"ע: ויצא ל, כה וברש"י שם. ראה תרגום יוב"ע שם. ב"ב קכג, ב. פסיקתא דרב כהנא פ' זכור פ"ג (כא, ב).

114) שור זה יוסף: ראה לעיל בתחילת המאמר.

115) ישכר . . בן לאה . . הדודאי': ויצא ל, יד ואילך.

116) במד"ר . . ראוי' . . רחל להעמיד ד' שבטי': ראה ב"ר פע"ב, ג ובמתנות כהונה ד"ה שני שבטים בשם הר"י בן שועיב — דרשות ר"י אבן שועיב פ' ויצא (ירושלים תשנ"ב) ע' נט.

117) נתן . . שכרי . . שפחתי: ויצא ל, יח.

118) לבן . . מפורסם בחרשין בכל העולם: ראה זהר וישלח קסו, ב.

119) גרתי עמו עשרי' שנה: ויצא לא, לח.

120) וישכר . . המברר . . ישכר חמור גרם: ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פ"ז. תו"ח תולדות קנח, סע"ג ואילך. וישלח קפג, ד. אוה"ת (יהל אור) תהלים ע' צח. מאמרי אדמו"ר הצ"צ הנחות תרט"ו ע' מב. סה"מ תרל"ה ח"ב ע' תנב. תרל"ח ע' קסג.

121) עקודי' נקודי' וברודי' . . דכלליות: ראה גם ד"ה ואתה הרם את מטך תקס"ג בתו"ח בשלח ח"א קלט, ג. מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' שי. תקס"ז ע' לד. (וראה גם) מארז"ל ע' שדמ. סה"מ תרס"ה ע' צה.

מציאת החן שביקש ממנו, כמ"ש מזה בת"א פ' וישלח[122]. ולכן הגם כי עיקר סיבת רויח[123] יעקב הי' מהצאן כמ"ש בפ' ויצא ויהי לו צאן רבות[124] כו', ובשביל בירר[125] זה דוקא ירד לחרן. אלא שהעלה תחילה בחי' י"ב בקר לבחי' י"ב ג"א דאצי', שזהו תיקון זו"נ דאצי', ואח"כ תיקון בי"ע דכלליות. וזהו עיקר המכוון ובא באחרונה, כמו שסוף המעשה היא תחלת המח'[126] כמ"ש במ"א. ומ"מ בענין הודעתו לעשו הקדים תחילה שור וחמור, לפי ששור הוא שטנו כו', וחמור דישכר הוא היפך חמור דלעו"ז, וגם בי"ע תיקן כנ"ל, ולכן ביקש שימצא חן בעיניו שיומשך לו גם בחי' המקיפי' דתהו כו'.

122) המקיפי' דתהו . . בת"א פ' וישלח: **כד, ג.**

123) רויח: **ראה גם לעיל בתחילת המאמר.**

124) ויהי לו צאן רבות: **ויצא ל, מג.**

125) בירר: **בבוך 1825: בירור.**

126) שסוף המעשה היא תחלת המח': **ע"פ פיוט לכה דודי. ראה גם תו"ח ד"ה ויגש רל, סע"א ואילך.**

ש״פ וישב ל״ז

וישב יעקב[1] בארץ מגורי אביו בארץ כנען[2], אלה תולדות יעקב יוסף[3] כו׳. להבין ענין זה גם כפל לשון בארץ מגורי אביו בארץ כנען[א]. גם צ״ל מ״ש אלה תולדות יעקב יוסף כיון שכתי׳ אלה לשון רבים[4] וא״כ למה נזכר יוסף לבד[ב]. ולהבין זה ילה״ק מתחלה ענין מה שנאמר בשל״ה שהפרשה שקורין לפני השבוע שייך לשבוע זה[5], והנה פ׳ וישב קורין קודם חנוכה[6], וא״כ צ״ל ששייכות פ׳ זו לחנוכה. והענין הוא דהנה ימי חנוכה תמניא אינון[7] כו׳, והקשו כל המפרשים למה

הערות מכ״ק אדמו״ר מהורש״ב

ש״פ וישב ל״ז

א) בארץ כנען: **והלא הכל מקום א׳ ומה צריך לתת עליו סימנין כ״כ בארץ מגורי כו׳.** גם כו׳.

ב) יוסף לבד: **והי׳ צ״ל ראובן שמעון כו׳, ואם רוצה לחשוב רק את יוסף לא הי׳ צ״ל אלה ל׳ רבים אלא יעקב הוליד את יוסף.** ולהבין כו׳.

---

1) וישב יעקב: **הוא מאמר ד״ה זה מכ״ק אדמו״ר הצ״צ שנמצא בבוך 1063 ע׳ קיג עם הוספות וכו׳.**

לפ״א — ראה אוה״ת וישב ע׳ רסח ואילך, והוא כפי הנראה המאמר שלפנינו כמו שנרשם ע״י כ״ק אדמו״ר הצ״צ, והוא משנת תרי״ט — ראה המשך מים רבים תרל״ו ספנ״ה. וברשימת מאמרי דא״ח של כ״ק אדמו״ר הצ״צ שנת תר״כ ע׳ קמה.

לפ״ב ואילך — ראה תו״א ר״פ וישב כו, ג והוא ע״פ לשונו בתוס׳ הגהות. אוה״ת וישב רנא, ב ואילך. כרך ה׳ תתפח, סע״א ואילך. תתצח, א ואילך. תו״ח וישב קצח, א ובהנסמן במ״מ לשם.

לפ״ז — ראה אוה״ת וישב רסח, ב.

המאמר נמצא גם בסה״מ תרל״ט ח״א ע׳ נד ואילך. ע׳ פא ואילך בשינויים והוספות. ומהדו״ב שם ע׳ סא ואילך. וראה בהנסמן בראשי המאמרים שם.

הערות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב שנדפסו כאן — ראה אודותם לעיל בהמשך ואלה תולדות יצחק בתחלתו.

לקמן בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב נמצא תוכן מדרוש זה. בפתיחה: בכ״ה בכסלו.

בתחילה העתיק המעתיק מאמר זה מבוך 1063 הנ״ל ועליו הוסיף כ״ק אדמו״ר מהר״ש תיקונים והערות.

בוך 1063 הנ״ל נק׳ בשם „בוך בש״ר" — ראה ברשימת המאמרים שבסוף הספר על ד״ה אלה תולדות נח הערה 3.

המשך זה כולל ח פרקים, ונאמר בב׳ פעמים, היינו עד פ״ה בפעם הראשון, ומשם ואילך בפעם השני בפתיחה בכ״ה בכסלו.

התאריך שבריש המאמר ניתוספה ע״י המו״ל מהערות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב.

ראה עוד ע״ד המאמר ברשימת המאמרים שבסוף הספר.

2) וישב יעקב . . בארץ כנען: **וישב לז, א.**

3) אלה תולדות יעקב יוסף: **וישב לז, ב.**

4) אלה לשון רבים: **ראה לקמן הערות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב הערה מג.**

5) בשל״ה שהפרשה שקורין לפני השבוע . . זה: **ראה בסוף הספר במילואים.**

6) פ׳ וישב קורין קודם חנוכה: **ראה בסוף הספר במילואים.**

7) ימי חנוכה תמניא אינון: **שבת כא, ב.**

תקנו ימי חנוכה תמניא שהרי הנס הי'[ג] רק שבעה ימים[8], שעל יום א' הי' מחזיק הפך שמן שמצאו[ד]. ותירצו שם מה שתירצו. והענין יובן בהקדם מה שנמצא בתשו' הרשב"א[9] שיש מועדים שהם רק שבעה ימים כמו פסח הוא שבעה, שענין שבעה הוא כנגד שבעה ימי בראשית, ששת ימים עשה הוי'[10] את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת כו', שהוא בחי' שבעה ימי הבנין[11]. ויש ג"כ בחי' שמונה ימים, שמונה הוא למעלה מהשבעה, שהשבעה הוא בחי' שבעת ימי הבנין שהם נקראים שבעת ימי ההיקף, לפי שהשבעה הנ"ל הם בבחי' היקף. לפי שבאמת אינו מובן איך אנו קורין יום ראשון[12] יום שני, והלא מבריאות העולם[13] יש כמה אלפים רבבות ימים. אלא לפי ששבעת ימי בראשית הם שבעת ימי ההיקף שבכל שבעה חוזרין חלילה, לפי שביום ראשון מאיר בחי' חסד וביום שני מאיר מדת הגבורה[14] כו', וכן חוזרין חלילה ונקראים שבעת ימי ההיקף. והנה שמיני הוא בחי' שומר את ההיקף שלמעלה משבעת ימי הבנין, וכמו ששביעי הוא למעלה מהששה, וכמארז"ל ברבות כל השביעין חביבין[15], בשנים שנה השביעי שמיטה, בחדשים בחדש השביעי באחד לחדש[16] הוא ר"ה וכמו"כ שמיני הוא למעלה משבעה, וכמארז"ל על המילה שניתנה בשמיני[17] כדי שיעבור עליו שבת אחת[18]

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

ג) שהנס הי': **שמצאו פך שמן חתום בחותמו של כה"ג[ה1] ולא הי' בו רק על יום אחד ונעשה נס שהדליקו ממנו שמונה ימים נמצא שלא הי' הנס רק על ז' כו'.**

ד) הפך שמן שמצאו: **ועיקר היו"ט הוא על ההדלקה ולא המציאה. ותרצו כו'.**

ה1) שמצאו פך שמן . . כה"ג: **נסמן לקמן בסיום המאמר.**

---

8) והקשו כל המפרשים . . שבעה ימים: **ראה ב"י לטאו"ח סעת"ר ד"ה והטעם. סה"מ תרל"ג ח"א ע' סח וע' עה.**

9) בתשו' הרשב"א: **באוה"ת כאן מציין ח"א סי' ט'. וראה גם להבא לקמן אוה"ת כאן ושמע"צ ע' א'תשצג ואילך. סה"מ תרל"ג ח"א ע' עה. וש"נ. תש"ד ע' 192 ואילך.**

נזכר גם בהמשך מים רבים תרל"ו ספנ"ה. סה"מ תרל"ט ח"א ע' עה וע' סא. תרמ"א ע' ע וע' תכה.

10) ששת ימים עשה הוי': **תשא לא, יז.**

11) שבעה ימי הבנין: **ראה פרדס שער אם הא"ס הוא הכתר ש"ג, פ"ז. שער מהות והנהגה ש"ח, פ"ב. פ"ו. פ"ח. ועוד. תניא רפ"ג. לקו"ש כרך ז ע' 72 הערה 45.**

12) איך אנו קורין יום ראשון: **ראה לקו"ת שה"ש כה, א ואילך.**

13) מבריאות העולם: **כ"ה בכ"מ. ראה גם תניא פכ"א כז, א ובלקוטי לוי יצחק שם. פל"ו מו, א ובלקו"ש כרך ה ע' 244 הערה 32. ראה בסוף הספר במילואים.**

14) שביום ראשון . . חסד . . הגבורה: **ראה שער מאמרי רשב"י ויקהל רג, ב. של"ה מס' חולין קיז, סע"ב. שער היחוד והאמונה פ"י פז, ב ואילך.**

15) כל השביעין חביבין: **ראה ויק"ר פכ"ט, יא.**

16) בחדש השביעי באחד לחדש: **אמור כג, כד.**

17) המילה שניתנה בשמיני: **מנחות מג, ב.**

18) כדי שיעבור עליו שבת אחת: **ראה ויק"ר פכ"ז, י. זהר רע"מ תזריע מד, א. סה"מ תר"ם ח"א ע' רמו. וש"נ.**

שהוא למעלה משבת, ולכך מילה דוחה שבת[19]. וכן עד"ז הוא שנת היובל שמתחלה סופרי' שבעה שבועות[20] ואח"כ בשנת החמשים הוא יובל[ה], שהיובל הוא מדריגת שמיני, וכן שבועות היא ג"כ עד"ז שמתחלה סופרים שבעה שבועות ואח"כ ביום החמשים[21] הוא חג שבועות שהוא בחי' שער הנו"ן[22] דבינה[ו], נמצא ששמיני הוא למעלה משבעה, וזהו שארז"ל כנור של בהמ"ק הי' של ז' נימין ולעתיד יהי' של ח' נימין[23], וזהו ג"כ ההפרש שבין משה למשיח, שמשה הוא מדריגת שביעי כי משה הי' דור שביעי לאברהם[24], ולכך הי' משה חביב וניתנה התורה על ידו[ז], אך משיח יהי' מדריגת שמיני, שז"ע שהכינור של ימוהמ"ש יהי' של שמונה נימין, ולכן על ידו יהי' התגלות פנימי' התורה[25] כו', והנה עד"ז תיקנו ימי חנוכה תמניא דוקא שהמשיכו ממדריגת שמיני שהוא שומר את ההיקף לפי שערבים עלי דברי סופרים[26] יותר מיינה של תורה, כי תורה ניתנה ע"י משה

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

ה) בשנת הנו"ן הוא יובל: **דשמיטה היא ו' שנים ושנת הז' היא שמיטה ואם נא' ביובל ג"כ כן הי' צריך לספור ו' שמיטות והשמיטה הז' כולא[ה2] יובל.** נמצא שהיובל כו'.

ו) שער הנו"ן דבינה: **שהיא תמנאה[ה3] וכמו"כ יובל[ה4] הוא ג"כ בחי' בחי'[ה5] בינה[ה4] תמנאה.** נמצא כו'.

ז) התורה על ידו: **שהתורה ג"כ חביב כדאי' במשנה חביבין ישראל שניתנה להם כלי חמדה[ה6] ואם ישראל חביבין כ"ש תורה ובאמת נק' כלי חמדה והוא דוקא ע"י משה שהוא ג"כ חביב.** אך כו'.

ה2) כולא: **כ"ה בגוכתי"ק.**

ה3) דבינה שהיא תמנאה: **ראה זהר תרומה קסה, א. תו"א מקץ לד, ג. ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'שדמ. וש"נ. אוה"ת חנוכה ח"ב ע' 608. המשך תער"ב ח"ב ע' א'פח.**

ה4) יובל . . בינה: **ראה זהר רע"מ בהר קח, ב. שיעור קומה להרמ"ק מערכת דברות סי"ב (ט, ב). מאו"א מערכת דרור סי"ג וביאור נתיב שם. מערכת יובל סל"ח וביאור נתיב שם.**

ה5) בחי' בחי': **כ"ה בגוכתי"ק.**

ה6) חביבין ישראל שניתנה להם כלי חמדה: **אבות פ"ג, מי"ד.**

---

19) מילה דוחה שבת: **שבת קל, א במשנה. קלב, א.**

20) היובל . . שבעה שבועות: **כ"ה גם בסה"מ תרל"ט. וראה שם ע' נד וע' סב. ראה בהר כה, ח ואילך.**

21) שבעה שבועות . . ביום החמשים: **אמור כג, טו.**

22) חג שבועות . . שער הנו"ן דבינה: **ראה תו"א יתרו סט, ב. לקו"ת במדבר י, ד. יא, ד. יב, א ואילך. שה"ש מה, ג.**

23) כנור . . ז' נימין . . ח' נימין: **ערכין יג, ב. ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פקכ"ד. וש"נ.**

24) משה . . שביעי לאברהם: **ראה ויק"ר פכ"ט, יא.**

25) משיח . . התגלות פנימי' התורה: **ראה לקו"ת צו יז, א. ד. שה"א פט, א־ב. צד, ב. קד, ב. תו"ח שמות ח"א א, ג. וש"נ. ועוד. סהמ"צ להצ"צ קי, ב. סה"מ תר"ם ח"א ע' עז. וש"נ.**

26) שערבים עלי דברי סופרים: **ראה גם לעיל ד"ה בראשית ברא ספ"ב. וש"נ.**

שהוא דור שביעי משא"כ ד"ס המשיכו ממדריגת שמיני. ובזה יובן מה ששייך פ' וישב לחנוכה, כי הנה איתא שג' רגלים הוא כנגד ג' אבות[27], פסח כנגד אברהם שנא' בו לושי ועשי[28] עוגות[ח], ושבועות הוא כנגד יצחק אילו של יצחק[29] שבמ"ת הי' קול שופר[ט], וסוכות הוא כנגד יעקב ויעקב נסע סוכותה[30], והנה שמ"ע הוא כנגד יוסף וכמ"ש בזהר[31] ע"פ ולא עמד איש אתו בהתוודע יוסף אל אחיו[32] שז"ע ביום השמיני עצרת תהי'[33] לכם[י] ולכך נחשב שמ"ע רגל[34] בפ"ע[יא], נמצא שיוסף הוא מדריגת שמיני, ולזה קורין פ' זו שמספר עינוים דיוסף קודם חנוכה, שחנוכה הוא ג"כ מדריגת שמיני כו'.

ב) ולהבין כפל לשון בארץ מגורי אביו בארץ כנען, הנה כתי' אתהלך לפני ה' בארצות החיים[35] שיש שני ארצות, שהם בחי' ג"ע העליון וגעה"ת[36], וכמ"ש רז"ל כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב[37] שנא' ועמך כולם צדיקי' לעולם

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

ח) ועשי עוגות: **עוגות דמצה[ה*7]**. ושבועות כו'.

ט) קול שופר: **והוא מאילו של יצחק קרן השמאל[ה7]**. וסוכות כו'.

י) תהי' לכם: **דכמו דגבי יוסף לא עמד איש אתו כמו"כ שמ"ע תהי' לכם דוקא.** ולכך כו'.

יא) רגל בפ"ע: **פז"ר קש"ב[34] והוא רגל רביעאה והוא נגד יוסף[ה8]**. נמצא כו'.

ה*7) עוגות דמצה: **ראה פס"ר פ' ותשלם כל המלאכה פ"ו. תנחומא תצוה י"ג. ב"ר פמ"ח, יב. תוד"ה אלא ר"ה יא, א. אמרי נועם עה"פ. טור או"ח שם. לקו"ת במדבר יד, ג.**

ה7) שופר . . קרן השמאל: **יתרו יט, טז. יט. ראה פדר"א ספל"א וברד"ל שם. ילקוט שמעוני וירא כב, יג (רמז קא).**

ה8) רגל רביעאה . . יוסף: **ראה אוה"ת שם.**

---

27) שג' רגלים הוא כנגד ג' אבות: **ראה זהר רע"מ פינחס רנז, ב. טור או"ח הל' ר"ח סתי"ז. ראה בסוף הספר במילואים.**

28) לושי ועשי עוגות: **וירא יח, ו.**

29) אילו של יצחק: **הלשון ראה פדר"א רפי"ט. תויו"ט אבות פ"ה, מ"ו. ב"ר פנ"ו, ט. רש"י יבמות קכא, ב ד"ה של רחלים. ב"ק נ, א ד"ה זכר. יתרו יט, יג. פינחס כח, יט. לקו"ש כרך כג ע' 196 הערה 35.**

30) ויעקב נסע סוכותה: **וישלח לג, יז.**

31) שמ"ע . . יוסף . . בזהר: **ויגש רח, רע"ב. ראה בסוף הספר במילואים.**

32) ולא עמד איש אתו . . אחיו: **ויגש מה, א.**

33) ביום השמיני עצרת תהי' לכם: **פינחס כט, לה.**

34) רגל בפ"ע פז"ר קש"ב: **ראה סוכה מח, רע"א. וש"נ. אוה"ת שמע"צ כאן ע' א'תשצג ואילך. וישב כאן רסח, ב.**

35) אתהלך לפני ה' בארצות החיים: **תהלים קטז, ט. להבא להלן ראה לעיל הערה 1.**

36) בארצות החיים . . ג"ע העליון וגעה"ת: **ראה גם תו"ח כאן קצח, א ובהערה 5. אוה"ת וישב רנא, ב. כרך ה' תתפח סע"א ואילך. תתצח א ואילך.**

37) כל ישראל . . חלק לעוה"ב: **משנה סנהדרין צ, א.**

ירשו ארץ[38], נמצא מפרשים שארץ הוא בחי' ג"ע, ויש ב' בחי' ג"ע[39] כנ"ל[יב], ועי"ז הוא שאמר בארצות החיים[יג]. וביאור הענין צ"ל למה נק' א"י בכל התורה ארץ כנען[40] ומה הוא היחוס, והלא נא' ארור כנען עבד עבדים יהי' לאחיו[41], וגם שחם[יד] הוא אבי כנען[42] ומה יחוס שבח א"י בזה, (גם להבין מ"ש כנען בידו מאזני מרמה[43]) גם הנה כתי' ולא יהי' עוד כנעני בבית ה' צבאות ביום ההוא[44], שמשמע שביום ההוא דוקא לא יהי' כנעני אבל עכשיו משמע שיש כנעני בבית ה' צבאות ואם הפי' כפשוטו איך נמצא כנעני בבית ה', אך הענין הוא דהנה נודע שכל התורה כולה נדרשת בזה לעומת זה, כי כמו שיש לבן ועשו[45] בקליפה וכמ"ש ארמי אובד אבי[46] כך יש כל בחי' אלו בקדושה[45], שיש ג"כ לבן דקדושה[47] וכמ"ש לבושי' כתלג חיור ושער רישי' כעמר נקי[48], וכן כתי' וישכם לבן בבוקר[49] שקאי על לבן דקדושה[טו]. ולכן הי' כה"ג מתלבש ביוה"כ בד' בגדי לבן[50] דוקא[טז], שלבן

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

יב) ויש ב' בחי' ג"ע כנ"ל: **הגם שיש כמה בחי' ג"ע מ"מ נחלק רק לב' מדריגות.** ועי"ז כו'.

יג) בארצות החיים: **כמו"כ מ"ש כאן ב"פ ארץ קאי על ב' ארצות הנ"ל.** וביאור כו'.

יד) וגם שחם: **שהוא חמימות התאוה**[ה9] **ורצונות זרות הוא אבי כנען.** ומה כו'.

טו) לבן דקדושה: **ואי' בילקוט ע"פ הידעתם את לבן**[ה10]**, הידעתם מי שמלבן עוונותיהם של ישראל**[ה11] **שהוא לבן דקדושה.** ולכן כו'.

טז) בגדי לבן דוקא: **שהוא מדריגה גבוה בד בבד**[ה12] **שהוא מאד נעלה דלבן**

ה9) שחם . . חמימות התאוה: **ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' קסט. לקו"ת מסעי צד, א. תו"א וישב כאן כז, א הובא לקמן פ"ה.**

ה10) הידעתם את לבן: **ויצא כט, ה.**

ה11) הידעתם מי . . של ישראל: **ראה ילקוט שמעוני ויצא שם רמז קכג. ב"ר פ"ע, י.**

ה12) בד בבד: **ראה זבחים יח, ב וברש"י ותוס' שם. לקו"ת אחרי כח, סע"ב ואילך.**

---

38) ועמך כולם צדיקי' . . ארץ: **ישעי' ס, כא.**

39) ב' בחי' ג"ע: **ראה גם זהר בראשית כז, א ובדרך אמת שם אות א. תו"א תצוה פא, ג. אוה"ת ח"ש כרך ז ס"ע 2400 ואילך. סה"מ תרמ"ב ע' לז ובהערה 83.**

40) נק' א"י . . ארץ כנען: **לך יז, ח. נח יא, לא. לך יב, ה. ועוד. ראה גם (בנוסף להדרושים שבהערה 1) סה"מ תרמ"א ע' רצא.**

41) ארור כנען . . לאחיו: **נח ט, כה.**

42) שחם הוא אבי כנען: **נח ט, יח.**

43) כנען בידו מאזני מרמה: **הושע יב, ח.**

44) ולא יהי' עוד כנעני . . ההוא: **זכרי' יד, כא. ושם: כנעני עוד. ראה גם תו"ח וישב כאן קצח, ג ובהערה 43. אוה"ת וישב כאן רנב, א־ב. חוקת ע' תתלט. ואתחנן ע' קכט. סה"מ תרל"ט כאן ע' נו וע' סד.**

45) ועשו . . בקדושה: **ראה אוה"ת וישב כאן רנב, א.**

46) ארמי אובד אבי: **תבוא כו, ה.**

47) לבן דקדושה: **ראה תו"א ויצא כג, א. כד, ב. לעיל מאמר ד"ה ויהי לי שור וחמור פ"ג.**

48) לבושי' כתלג חיור . . נקי: **דניאל ז, ט. ושם: לבושה . . ראשה . . נקא.**

49) וישכם לבן בבקר: **ויצא לב, א.**

50) כה"ג . . בד' בגדי לבן: **אחרי טז, ד.**

דקדושה הוא מדריגה גבוה מאד, והנה שלשה בני נח הם למעלה בקדושה ג' בחי' גווני קשת[51] חיור סומק וירוק[52], שלנח ניתן אות הקשת[53] ושלשת בניו הם ג' גווני קשת, אלא שבהשתל' העולמות בבחי' נפילה מדריגה אחר מדריגה נעשה חם גשמי אבי כנען, שהוא בחי' חמימות רשפי אש התאוה, וכן עד"ז יש בקדושה ג"כ חמימות רשפי אש הקדושה, שזהו מ"ש בלחם הפנים שהי' חם כיום הלקחו[54] הוא בחי' חם דקדושה כו'.

ג) **ולהבין** ענין כנען דקדושה, הנה כנען פי' סוחר כמ"ש כנעני' נכבדי ארץ[55], וכתי' כנען בידו מאזני מרמה[43], והיינו עד"מ כמו הסוחר שמפזר ממון כסף וזהב ומוציאם מרשותו כדי להרויח ולהשתכר ואף שספק אצלו אם ירויח או לאו אעפ"כ הוא מפזר אולי ירויח[יז] ומכניע א"ע לספק זה להיות מפזר ונוסף עוד, כך הנה מקור נש"י שהוא בחי' כנס"י[56] נמשלה לסוחר זה, וזהו מ"ש באברהם וישקול אברהם לעפרון[57] כו' ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר, שארבע מאות שקל כסף הוא ת'[58] עלמין[59] דכסופין[יח] שנמשכין מעולם התענוג, ואברהם נתן אותם לעפרון[יט] שלאחר זמן יחזירם לו בתוס' מרובה כמ"ש בת"א פ' וישלח בד"ה וישובו המלאכי'[60], וזהו עובר לסוחר שזהו עד"מ כסוחר שמפזר ועי"ז נוסף עוד, וכך הנה כנס"י בגלות נמשלו לסוחר וכמ"ש וזרעתי' לי בארץ[61] כלום

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

הוא גוון עצם[ה13] דשאר גוונין אינם עצמים (והוא בלע"ז נָאך גִימַאכט) ובין גוון עצם לשאינו גוון עצם ניכר והוא לבן דקדושה. שלבן כו'.

יז) אולי ירחם[ה14]: **והוא מרויח.** ומכניע כו'.

יח) ת' עלמין דכסופין: **דירתא לצדיקייא לעלמא דאתי.** שנמשכין כו'.

יט) אותם לעפרון: **שלפי שעה נמשכו לתענוג גשמי כדי.** שלאחר כו'.

ה13) דלבן הוא גוון עצם: **ראה לקו"ת אחרי כח, ג. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תפד. וש"נ. דברים ח"ד ע' א'רלו-א'רלז. המשך תרס"ו ע' שעג ואילך.**

ה14) ירחם: **כ"ה בגוכתי"ק.**

---

51) שלשה בני נח . . ג' בחי' גווני קשת: **לקו"ת להאריז"ל ר"פ נח ד"ה מה שלא הי' נח.**

52) ג' . . גווני . . חיור סומק וירוק: **זהר ס"ת וירא צח, ב.**

53) שלנח ניתן אות הקשת: **נח ט, יב ואילך.**

54) בלחם הפנים שהי' חם כיום הלקחו: **ראה שמו"א כא, ז. יומא כא, א. וש"נ.**

55) כנעני' נכבדי ארץ: **ישעי' כג, ח.**

56) מקור נש"י שהוא בחי' כנס"י: **ראה גם תו"א וישב כאן כו, סע"ג. לקמן בח"ב המשך וככה פק"ד.**

57) וישקול אברהם לעפרון: **ח"ש כג, טז.**

58) שארבע מאות . . ת' עלמין דכסופין: **ראה זהר תוספתא ח"ש קכג, ב. אד"ר נשא קכח, ב.**

59) ת' עלמין דכסופין: **ראה גם הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' א'קכה. תו"ח שמות ח"א כה, ד ואילך. וש"נ.**

60) בת"א . . בד"ה וישובו המלאכים: **כד, ג.**

61) וזרעתי' לי בארץ: **הושע ב, כה. ראה תו"א בשלח סא, א. לקמן ע' ריג. הנסמן בסה"מ תרל"ג ח"א ע' קמח.**

אדם זורע קב אלא להוציא ממנה כמה כורין[62], והיינו שעי"ז מתבררי' ניצוצי הנשמות שנפלו בשבה"כ[63], וכמשארז"ל לא גלו ישראל אלא כדי להוסיף עליהם[64] כו', דהיינו ניצוצי הנשמות שנפלו כו', וכמ"ש עת אשר שלט האדם[65] באדם לרע, דהיינו מה ששולט אדם בליעל באדם דקדושה הוא לרע לו כדי שעי"ז יתבררו ניצוצי הנשמות כו', ולכן נמשלו נש"י לסוחר שכמו הסוחר ע"י שמפזר נוסף עוד, כך נש"י נמשלו לסוחר שנתפזרו בשביל שיתוסף עליהם נצוצין דתהו כו'[כ], וזהו שנק' הקב"ה בשם קונה וכמ"ש קונה שמים וארץ[66], קונה הכל[67], לפי שזהו ע"ד כמו סוחר שמפזר כו', וכמו שהוא בכללות העולם כך הוא בפרטיות בכל נפש מישראל בעבודת ה', כי הנה הנשמה טרם ירידתה לעוה"ז להתלבש בגוף ונה"ב היתה קשורה ומיוחדת במקורה ושרשה במאצילה ברשפי אש האהבה בטבע כשלהבת העולה מאליה והיתה נהנית מזיו השכינה והי' לה בחי' אהוי"ר טבעי' בגילוי רב שהוא בחי' כסף וזהב מלשון נכסוף נכספת[68], דהיינו בחי' אהבה, וזהב מצפון יאתה[69] שהוא בחי' שמאל שהוא בחי' יראה, ואח"כ כשירדה הנשמה לעוה"ז להתלבש בגוף הגשמי הנה גם בחי' אהוי"ר שהי' לה שם הם מוסתרות ומכוסות בלב הגשמי ואינה יכולה לראות[70] באהוי"ר בהתגלות כ"כ כבתחילה ונמצא שנגרעו האוי"ר מערכם, וא"כ למה זה ירדה הנשמה לעוה"ז מאחר שהיא ירידה גדולה וגרעון גדול מבתחילה שהוא כמשל בחי' פיזור כסף וזהב, אך הנה פיזור

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

כ) ניצוצין דתהו כו': **וזהו שהי' יעקב מתגורר בבית לבן כדי לברר ממנו הניצוצין שנפלו רק שלבן הי' ארמי[ה15] לכן הי' צריך לילך עמו ג"כ ברמאות כמ"ש ויצג את המקלות[ה16] כו' וכ"ז הוא כדי לברר הניצוצין שנפלו.** וזהו כו'.

ה15) שלבן הי' ארמי: **תולדות כה, כ. ראה גם ב"ר פס"ג, ד. ועוד. סה"מ תרמ"ב ס"ע צ ואילך. וש"נ. תרע"ח ע' פג.**

ה16) ויצג את המקלות: **ויצא ל, לח. ראה לעיל מאמר ד"ה ויהי לי שור וחמור פ"א.**

---

62) כלום אדם זורע קב . . כורין: **ראה פסחים פז, ב. ביאוה"ז ויגש קלו, א-ב. מאמרי אדה"ז תקס"ט ר"ע רנז. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'תלד. וש"נ. תו"ח שמות ח"א מ, ג. וש"נ. לקמן שם, ושם: קב . . סאין.**

63) ניצוצי הנשמות שנפלו בשבה"כ: **ראה גם ביאוה"ז שם. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' יד. תו"ח שמות ח"א לט, ג ואילך. לעיל ד"ה ויהי לי שור וחמור פ"ג.**

64) לא גלו ישראל . . להוסיף עליהם: **ראה פסחים פז, ב. לקמן שם, ושם: למצריי'. תו"ח שמות ח"א מ, ג ואילך ובהנסמן שם.**

65) עת אשר שלט האדם: **קהלת ח, ט. ראה זהר סבא משפטים צה, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' קסו. תקס"ה ח"א ע' כא. הנסמן במאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב לע' עתר; תו"ח שמות ח"א ל, ד.**

66) קונה שמים וארץ: **לך יד, יט. כב.**

67) קונה הכל: **תפלת שמו"ע.**

68) נכסוף נכספת: **ויצא לא, ל. כ"ה גם בתו"א כאן כו, ד. ראה הערות ותיקונים לתניא רפ"נ. לקו"ת שה"ש יד, א.**

69) וזהב מצפון יאתה: **ע"פ איוב לז, כב.**

70) לראות: **בהגהת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב לתו"א: להיות.**

הוא בשביל ריוח, ולהבין מהו ענין הריוח דהנה כתי' טוב לי תורת פיך[71] מאלפי זהב וכסף, אלפי לשון לימוד, שיש לו יתרון מעלה בתורת פיך בעוה"ז יותר מבחי' זהב וכסף שהיתה הנשמה למודה בהם בתחלה, והענין הוא דהנה כתי' ביום חתונתו זו מ"ת[72] שתורה נק' בשם חתונה בחי' יחוד, והיינו שע"י תומ"צ שלמטה עי"ז מתאחד הנשמה באוא"ס ממש שהוא בחי' לאשתאבא בגופא דמלכא[73] ממש, וכמשל יחוד חתן וכלה שנעשים כגוף אחד[74] שהרי הם תרין פלגא גופא[75] וכמ"ש זכר ונקבה בראם ויקרא שמם אדם[76], משא"כ הנשמה קודם ירידתה לעוה"ז אף שהי' לה אוי"ר בהתגלות אעפ"כ היתה בבחי' נפרד, וכמו המלאכים שהם נפרדי' אף שאומרים קדוש וברוך[77] תמיד באהבה ברשפי אש, אבל ע"י התורה עי"ז מתאחדי' ממש לפי שהתורה היא בחי' תורת הוי'[78] וכן במצות נא' מצות הוי'[79], הקב"ה מניח תפילין[80] ומתעטף בציצית[81] כו', והמצות עליונות ממש כמו שהן למעלה נמשכו ונתלבשו למטה במצות גשמי', ואף שנתלבשו בגשמי' מ"מ ה"ז עד"מ מבחי' חתונה שאף שהטפה שנמשך ממוח האב היא נתגשמה ממש בבחי' טפה גשמי' מ"מ מלובש בה מעצמיות המוחין ממש, שהרי מטפה זו נתהוה לו בדומה לו ממש, וכך עד"ז מה שהקב"ה מניח תפילין[כא], ועי"ז שאנו מניחין תפילין שלנו עי"ז ממשיכים שיהי' הקב"ה מניח תפילין, וכידוע, ונמצא שזהו הריוח של הפיזור כסף וזהב שעי"ז נכללים הנשמות באוא"ס ממש לאשתאבא בגופא דמלכא.

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

כא) שהקב"ה מניח תפילין: **הקב"ה הוא ז"א[17] מניח תפילין הוא המשכת מוחין בז"א[18]. ועי"ז כו'.**

---

17) הקב"ה הוא ז"א: **ראה ע"ח שער הכללים פי"ב. לקוטי הש"ס להאריז"ל ברכות ו, א – ה, א בדפי הספר.**

18) מניח תפילין . . מוחין בז"א: **ראה גם תו"א מקץ לה, ב ואילך. סה"מ תרמ"ב ע' שנב. וש"נ.**

---

71) טוב לי תורת פיך: **תהלים קיט, עב.**

72) ביום חתונתו זו מתן תורה: **שה"ש ג, יא. תענית כו, ב. ראה לקמן פ"ו. סה"מ תרל"ט ח"א ע' פה – נדפס גם בתורת שמואל דרושי חתונה ע' לד. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתמז בהערה.**

73) לאשתאבא בגופא דמלכא: **זהר ויחי ריז, ב. ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' מה. וש"נ. סה"מ תר"ם ח"א ע' צז. וש"נ.**

74) יחוד חתן וכלה שנעשים כגוף אחד: **ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פצ"ז.**

75) תרין פלגא גופא: **ראה זהר ויקרא ז, ב. וראה גם לקו"ש כרך לא ע' 296־297 ובהנסמן שם.**

76) זכר ונקבה בראם ויקרא שמם אדם: **ע"פ בראשית ה, ב.**

77) המלאכים . . שאומרים קדוש וברוך: **ברכת יוצר.**

78) תורת הוי': **בא יג, ט.**

79) מצות הוי': **ויקרא ד, ב.**

80) הקב"ה מניח תפילין: **ברכות ו, א. ראה גם לעיל ד"ה בראשית ברא פ"ו. וש"נ.**

81) הקב"ה . . ומתעטף בציצית: **ראה ר"ה יז, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תסז. וש"נ.**

ד) **וביאור** הענין איך ע״י תומ״צ תהי׳ הנשמה מתאחדת באוא״ס ממש, הענין הוא דהנה תורה נק׳ ביום חתונתו[72], והנה חתונה צריך מתחלה בחי׳ חופה וע״י החופה עי״ז יכול להיות אח״כ היחוד, וזהו מ״ש מקדש עמו ישראל ע״י חופה וקדושין[82], והנה חופה הוא ענין תשובה, והנה אע״פ שנת״ל[83] שירידת הנשמה היא בשביל תורה, הנה באמת ענין ירידת הנשמה הוא[84] בשביל תשובה ג״כ, דהנה הנשמה קודם שירדה לעוה״ז היתה במדריגת צדיקים, אבל אח״כ נעשה בחי׳ בע״ת, והנה ארז״ל יפה שעה א׳ בתשומע״ט[85] בעוה״ז מכל חיי העוה״ב, ואין הפי׳ תשובה על עוונות[86] דוקא, אלא הפי׳ תשובה הוא כמ״ש והרוח תשוב אל האלקי׳ אשר נתנה[87], דהיינו החזרת פב״ב, דהנה אם אדם נמשך אחר גשמי׳ הוא בחי׳ רחוק מאלקות[88], וכמו למשל ב׳ בנ״א שהם עומדי׳ אחור באחור[89] אף שעומדים מקרוב מ״מ כיון שהם אחור באחור נקראי׳ רחוקים, אבל כשהם עומדי׳ פב״פ נקראי׳ קרובים, וכמו״כ למעלה בעבודה הנה שכשאדם נמשך אחר גשמי׳ אף שהוא סור מרע ועש״ט מ״מ כיון שהוא בבחי׳ חיצוני׳ נק׳ רחוק וכמ״ש כי פנו אלי עורף ולא פנים[90] אף שפנו אלי הוא רק בבחי׳ עורף[כב], אבל תשובה הוא החזרת פב״פ שהוא בחי׳ אהבה בבחי׳ רעו״ד[91] דהיינו אהבה דבכל מאדך שהוא

הערות מכ״ק אדמו״ר מהורש״ב

כב) רק בבחי׳ עורף: **דהיינו שהעיקר אצלו הגשמי והמצות שהוא עושה הוא רק ע״ד מצות אנשים מלומדה**[הי19] **שצריכין להניח תפילין זהו בחי׳ עורף.**

הי19) מצות אנשים מלומדה: **ישעי׳ כט, יג. ראה גם תניא פל״ט נג, ב. לקמן ע׳ קנו וע׳ רלו. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ שט. וש״נ.**

---

82) מקדש . . חופה וקדושין: **ברכת אירוסין. ראה גם תו״א מג״א צח, סע״ד. מאמרי אדה״א דרושי חתונה ח״ב ע׳ תרד. סה״מ תרל״ט ח״א ע׳ עב־עג. ע׳ פז ואילך. ע׳ רטו ואילך.**

83) שנת״ל: **בפרק שלפנ״ז.**

84) היא . . הוא: **כ״ה בהכת״י.**

85) יפה שעה א׳ בתשומע״ט: **אבות פ״ד, מי״ז.**

86) ואין הפי׳ תשובה על עוונות: **ראה חובת הלבבות שער עבודת אלקים פ״ג ד״ה והחמישי כי מצות. תו״א ויחי מה, א. לקו״ת בלק עד, א. מאמרי אדה״ז תקע״ב ע׳ ה. וש״נ. סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תקכט. וש״נ.**

87) והרוח תשוב . . אשר נתנה: **קהלת יב, ז.**

88) אם אדם . . רחוק מאלקות: **ראה גם חובת הלבבות שער חשבון הנפש ש״ח, פ״ג ד״ה והחמשה ועשרים. הועתק לשונו באוה״ת בחוקותי כרך ב ע׳ תרצה, ושם: בשם ה׳ מן החכמים. במהדורת תשנ״ג: בשם הרמב״ן א׳ מן החכמים. באוה״ת ירמי׳ ע׳ שנב: בשם אחד מן החכמים — וכ״ה לפנינו. פתח השער לשער אהבת ה׳ — הועתק לשונו בלקו״ש כרך יט ע׳ 218.**

89) למשל ב׳ בנ״א . . אחור באחור: **ראה גם לקו״ת אחרי כו, ד. יו״כ סח, א. שמע״צ פז, א. ראה בסוף הספר במילואים.**

90) כי פנו אלי עורף ולא פנים: **ירמי׳ ב, כז. ראה גם לקמן ע׳ קנו. סה״מ תרל״ג ח״ב ס״ע שצו ואילך. וש״נ. מאמרי אדה״א נ״ך ס״ע רי ואילך. וש״נ.**

91) רעו״ד: **זהר וירא ק, א.**

בלי גבול ממש, והנה כדי לבוא לבחי' אהבה זו בבחי' רעו"ד זהו דוקא למטה כי הנשמות למעלה אף שהי' להם אהוי"ר בהתגלות מ"מ הוא רק בחי' בכל לבבך ובכל נפשך שאהבה זו מתלבשת בכלי הנפש משא"כ אהבה דבכל מאדך זהו דוקא למטה מבחי' הסתר והעלם הגוף דוקא כי יתרון האור הוא מתוך החשך[92] דוקא, וכמשל המים כשמונעי' הילוכה היא מתגברת בחוזק מאד[93] כמ"ש מזה בד"ה רפאיני ה' וביאורו ע"ש[94], ונמצא שאעפ"י שיש לה גרעון באהוי"ר טבעיות שבחיצוני' הלב הגלוים מ"מ יהי' לה יתרון בבחי' רעו"ד בנקודת פנימיות הלב כיתרון האור הבא מן החשך, והנה כדי לבוא לבחי' רעו"ד זהו ע"י התבוננות, דהנה כתי' אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקי'[95], פי' אני ראשון היינו כמו קודם בריאת העולמות שהי' לבדו וכמ"ש עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד[96], ואני אחרון קאי על מה שיהי' לאחר נ' אלפי' יובלות[97] כו', ומבלעדי אין אלקי' פי' מה שהוא זולת בחי' זו דהיינו באמצעית[98] הזמן שנראה העולם ליש ודבר בפ"ע בחי' זמן ומקום אין אלקי' זולתו כו' כי אין ההסתר דש' אלקי' מסתיר לפניו כו', כי רק לעינינו נראה בחי' הסתר והעלם שנראה העולם ליש ודבר, אבל באמת קמי' ית' אין הסתר, וכמו שהוא לבדו קודם שנבה"ע כמ"כ הוא גם עתה הוא לבדו הוא כי אין העולם תופס מקום כלל, וכמ"ש אני הוי' לא שניתי[99] וכולא קמי' כלא חשיב[100] ממש, והנה כשיתבונן אדם בבחי' רוממות אלקות כו' ובפחיתות ערכו איך

---

92) כי יתרון האור . . החשך: ע"פ קהלת ב, יג.

93) וכמשל המים . . בחוזק מאד: ראה גם לקו"ת מסעי צא, ג. ר"ה נה, ג. תו"ח וארא ח"א עא, ב. סה"מ תרמ"א ע' רפה. וש"נ. תרל"ט שבהערה הבאה.

94) בד"ה רפאיני ה' וביאורו ע"ש: כ"ה גם בסה"מ תרל"ט ח"א ע' עד וע' פט, ושם: בד"ה רפאני ה' וארפא. ולהעיר שגם כאן התחיל כ"ק אדמו"ר מהר"ש לכתוב ואירפ ומחקו. מאמר ד"ה רפאיני נדפס במאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע' רטו ואילך. והביאור שם ע' ריט, א ואילך. נו"א מהביאור שם בח"ב ע' תרצו ואילך. נו"א מהמאמר באוה"ת ויקרא כרך ב ע' תרצ ונ"ך כרך א ע' שמז ואילך. וראה גם פלח הרמון בחוקותי ע' תקמ וע' תקמט. סה"מ תרל"ה ח"ב ע' רצט וע' שה.

95) אני ראשון . . ומבלעדי אין אלקי': ישעי' מד, ו.

96) עד שלא נבה"ע . . ושמו בלבד: ראה פדר"א פ"ג. תו"ח וארא ח"א נג, ב הערה 6. אוה"ת יתרו ע' תתלט ואילך. סה"מ באתי לגני ח"א ע' ר [בהוצאה החדשה — ח"ב ע' תקעב]. מאמרי אדה"ז תקס"ט ע' קפה, ושם: „וכלשון הגמ'". לקמן המשך ואני נתתי לך שכם אחד ע' קמט.

97) נ' אלפי' יובלות: ראה ש"ך ר"פ בהר. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' יז, ושם: נ' אלף יובלו' ויותר. סה"מ תרמ"ב ע' רכו. וש"נ. לקמן בח"ב בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תתפט.

98) ומבלעדי . . באמצעית: ראה ת"ז ת"ע קכ, סע"א. שע"ת קמו, א ובהנסמן במ"מ לשם. תו"ח תצוה ח"ב שלא, ג.

99) אני הוי' לא שניתי: מלאכי ג, ו. ראה גם לקו"ת אמור לא, א ואילך. סה"מ תר"ם ח"א ע' שסט ואילך. וש"נ. לקמן בח"ב המשך וככה פצ"ט. פקכ"א.

100) וכולא קמי' כלא חשיב: ראה זהר בהקדמה יא, ב. ראשית חכמה שער היראה ש"א, פ"ז ז, רע"א. מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' שמא. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרנג. וראה גם מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' ר ואילך — נדפס גם בתור הקדמה לסליחות קה"ת תשכ"ג ואילך. תו"מ — התוועדויות ח"מ ע' 352 ואילך.

שהוא רחוק מאד מאלקות אי לזאת תכלה ותכסוף נפשו ליבטל במציאות אליו ית׳ לצאת ממאסר הגוף ונרתקה להשתפך נפשה אל חיק אביה בבחי׳ רעו״ד ממש, משא״כ הנשמה טרם ירידתה להתלבש בגוף היתה אהבתה ודביקותה בשרשה לפ״ע השגתה, וכן ענין היראה, ובחי׳ רעו״ד זו היא בחי׳ חופה ועי״ז יכול להיות אח״כ בחי׳ נשואין ביום חתונתו זו מ״ת בחי׳ היחוד לאשתאבא בגופא דמלכא, וז״ע הפיזור להיות מפזר ונוסף עוד כו׳.

[ש״פ מקץ][101]

ה) **והנה** בזמן שבהמ״ק[102] הי׳ קיים הי׳ נמשך בחי׳ רעו״ד זו מגילוי אוא״ס ב״ה בהיכל ק״ק, דהנה ארז״ל עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו[103], פי׳ מה שיעשה רצונך כרצונו היינו כמו שרצה״ע ב״ה הוא בלי גבול ממש כמו״כ יהי׳ רצון האדם ג״כ בבחי׳ בלי גבול האדם והיינו בחי׳ רעו״ד, והנה באמת האדם מצ״ע א״א לו להגיע לבחי׳ רצון זה רק שרצון זה נמשך מלמעלה, וזהו מ״ש רז״ל כדי שיעשה רצונך כרצונו שהקב״ה עושה רצון זה באדם, וזהו דכתי׳ פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון[104], שהקב״ה משביע רצון זה, רק שמתחלה צריך שיהי׳ פותח את ידיך, ידיך הוא בחי׳ יודי״ך, דהיינו פתיחת דיודי״ן[105] יו״ד בחי׳ חכ׳[106] דהיינו שיעשה האדם רצון העליון ב״ה כרצונו, שמתחלה צריך לייגע אדם א״ע שיגיע לבחי׳ רצון שעפ״י חכ׳ שהוא בחי׳ רצון התחתון ועי״ז אח״כ ומשביע לכל חי רצון, רצון שלמעלה מן השכל, וזהו עשה רצונו כרצונך שמתחלה צריך שיעשה האדם רצון עליון ב״ה כרצונו ממש, שהוא בחי׳ רצון שעפ״י השכל ועי״ז יעשה רצונך כרצונו. והנה בזמן בהמ״ק היו עושים רצונו ש״מ ע״י עבודת הקרבנות וכמ״ש ריח ניחוחי[107] ופי׳ רז״ל נח״ר לפני שאמרתי ונעשה רצוני[108], ועי״ז שהיו עושים רצוש״מ עי״ז הי׳ נמשך מלמעלה שיגיעו לבחי׳ רצה״ע ממש, אך בזה״ז הנה כתי׳ ובקשתם משם את ה׳ אלקיך ומצאת[109] משם דוקא דהיינו מעולם הקליפות כמ״ש קראו שם פרעה מלך

---

101) [ש״פ מקץ]: הוספת המו״ל, וראה רשימת המאמרים שבסוף הספר ובהנסמן שם.

102) והנה בזמן שבהמ״ק: ראה לקמן בהנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ שכח הע׳ 1, וע׳ של הע׳ 33.

103) עשה רצונו . . רצונך כרצונו: אבות פ״ב, מ״ד.

104) פותח את ידיך . . חי רצון: תהלים קמה, טז.

105) ידיך. . פתיחת דיודי״ן: ראה גם לקו״ת תצא מ, ג. ר״ה נד, א. סד, א. תו״א ויחי מז, ג. תו״ח ויחי רמא, ג ובהנסמן במ״מ לשם.

106) יו״ד בחי׳ חכ׳: ראה זהר בראשית לא, א. מאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״ב ע׳ תשסד ובהנסמן במ״מ לשם.

107) ריח ניחוחי: פינחס כח, ב.

108) נח״ר לפני שאמרתי ונעשה רצוני: ספרי שלח טו, ז. י. ראה לקו״ש כרך לב ע׳ 1. וש״נ.

109) ובקשתם משם . . ומצאת: ואתחנן ד, כט.

מצרים[110], כי אלקי' יכולים למצוא בכל מקום[כג], ופי' משם ע"ד שארז"ל על ר"ע כשראה כרך גדול של רומי שחק ואמר אם לעוברי רצונו[111] כך לעושי רצונו עאכו"כ, והיינו שאנו רואים שעוברי רצונו מקבלים השפעה יתירה שלא לפ"ע מעשיהם כלל, ומאין נשפע להם שפע וחיות זה הנה הוא מבחי' רצה"ע שרצונו ית' הוא המחי' אותם וכמ"ש ואתה מחי' את כולם[112], וע"ז אמרו כמה ארך אפיים לפניו[113] שמבחי' ארך אפים נמשך ונשתלשל ממדריגות העליונות דרך נפילה להחיות העובדי כוכבים ומזלות אף שהם עוברי רצונו, וא"כ אם לעוברי רצונו כך שהם מקבלי' מבחי' רצה"ע שלמעלה מן השכל, לעושי רצונו עאכו"כ שיקבלו מבחי' רצה"ע שהוא למעלה מעלה מגדר עלמין שלא בבחי' ירידות והשתלשלו' המדריגות בבחי' חכ' ומדות אלא בבחי' פנימי' נקודת הלב שהוא בחי' תשו"ע שקדמה לעולם[114], וזהו כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך[115], דהיינו שיהפוך לבו מן הקצה אל הקצה ואתהפכא חשוכא לנהורא[116] על ידי בחי' רעו"ד זו למאוס בחיי עוה"ז ותענוגי' ולמשוך לבו ונפשו לדבקה בו ית'[כד], והנה כ"ז עד"מ הסוחר שמוציא כסף וזהב מרשותו להיות מפזר ונוסף עוד, כך הנשמה אעפ"י שמוציאה כסף וזהב שהוא בחי' אוי"ר הגלוים להתלבש ולהסתיר בגוף ונה"ב, הנה עי"ז יש לה יתרון בבחי' רעו"ד להיות בבחי' רשפי אש ההתלהבות לצאת מן ההיפוך, וזהו וחם הוא אבי כנען[42], תיבת וחם היא בזקף גדול שחמימות רשפי אש ושלהבת העולה מאלי' מן ההיפוך הוא העושה בחי' כנען לסחור כנ"ל, כמ"ש

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

כג) למצוא בכל מקום: **דלית אתר פנוי מיני'[ה20] וכמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא[ה21], רק שבבהמק"ד הי' בגילוי אבל מ"מ ישנו בכל מקום.** ופי' כו'.

כד) לדבקה בו ית': **ואכילה ושתי' ומלבושי' לפי ערך, ועיקר תשוקתו יהי' לדבקה בו ית' ואכילה ושתי' יהי' רק בכדי שיתקיים הגוף דעיקר ואתם הדבקים[ה22] הוא דוקא למטה.** והנה כו'.

ה20) דלית אתר פנוי מיני': **ראה ת"ז תנ"ז צא, ב. ת"ע קכב, ב. ס' האמונות והדעות לרס"ג מ"ב, פי"ג. תניא פכ"א ובמ"מ הגהות והע"ק לשם. לקו"ת בהר מא, א. שם ויקרא בהוספות נב, ג.**

ה21) את השמים ואת הארץ אני מלא: **ראה גם לעיל ד"ה אלה תולדות נח פ"ב. וש"נ.**

ה22) ואתם הדבקים: **ואתחנן ד, ד.**

---

110) קראו שם פרעה מלך מצרים: **ירמי' מו, יז. ראה גם לקו"ת חוקת נו, ד. פ' ראה לב, ג. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תרעו.**

111) ר"ע . . אם לעוברי רצונו: **ראה מכות בסופה.**

112) ואתה מחי' את כולם: **נחמי' ט, ו.**

113) כמה ארך אפיים לפניו: **אבות פ"ה, מ"ב. ראה גם לקמן ע' רכד.**

114) תשו"ע שקדמה לעולם: **ראה פסחים נד, א. ב"ר פ"א, ד. ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תקצז. וש"נ. שע"ת ג, א.**

115) כי תדרשנו . . נפשך: **המשך הכתוב ובקשתם משם — ואתחנן ד, כט.**

116) ואתהפכא חשוכא לנהורא: **ראה זהר בהקדמה ד, א. סה"מ תרל"ח ע' קנב. וש"נ.**

טעמה כי טוב סחרה[117], והנה בחי' רעו"ד זו הוא בחי' החופה לפי שאהבה זו מאיר בבחי' מקיף על הנפש שאין כלי הנפש יכולה להכיל את אהבה זו, ואח"כ ביום חתונתו זו מ"ת[72] שע"י התורה נעשה בחי' היחוד שהוא בחי' לאשתאבא בגופא דמלכא[73] כו', וזהו מ"ש הקל קול יעקב[118] קלא קדמאה חסר וא"ו שהוא בחי' קלא דלא אשתמע וקלא בתראה מלא וא"ו[119] שהוא בחי' קלא דאשתמע כמ"ש בזוה"ק, והנה בחי' קלא דאשתמע הוא בחי' התורה שהוא בחי' המשכה כמשל הקול המחבר וממשיך מצפוני כוונת הלב לבוא לידי גילוי בדבור[כה], וכך התורה היא בחי' ח"ע בחי' חכים ולא בחכ' ידיעא[120], שהרי טעמי המצות לא נתגלו[121] להיות בהתגלות רב להבין כל עמקי סודותי' בפרטי פרטיות, ונמשכת לבחי' גילוי ע"י התלבשותה בדברים גשמי' סדר זרעים מועד כו'[כו] והוא בחי' קול והמשכה של יעקב יו"ד עקב[122] דהיינו מבחי' יו"ד שהיא ח"ע[106] להיות נמשך עד עקב והוא העשי', אך כדי שיהי' האדם כלי ומכון שיהי' ח"ע שורה ומתגלה בו בענין בתורה צ"ל תחלה בבחי' ביטול בבחי' רעו"ד[91] שהוא בחי' חופה והוא בחי' קלא דלא אשתמע דרוח אמשיך רוח[123] להיות אור ה' שורה ומתגלה בו להיות חכ' ה' בקרבו בהתגלות וחב"ד שבנפשו בטלים וטפלים אלי' והוא ענין אתדבקות רוחא ברוחא[124].

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

כה) בדיבור: **למשל א' שיש לו אהבה לחבירו מגלה בקול דבאותיות אפשר שלא ישמע.** וכך כו'.

כו) מועד: **למשל א' שעושה מצוה שיש בהמצוה הטעם ג"כ ובטעם הפשוט יש טעם הכמוס כמו טעם הפשוט דתפילין לשעבד הלב והמוח**[ה23] **ובזה יש גם הטעם הכמוס מה שבכהאריז"ל לא נא' מזה רק אפס קצהו להמשיך בחי' מוחין**[ה24] **אבל בהטעם הפשוט יש כל כוונות התפילין.** והוא כו'.

ה23) דתפילין לשעבד הלב והמוח: **ראה שו"ע הל' תפילין סכ"ה, ס"ה. ובשו"ע אדה"ז שם סי"א. סידור ריש הל' תפילין — נדפס גם בהוספות לשו"ע אדה"ז מהדורת קה"ת במקומו. תניא פמ"א.**

ה24) שבכהאריז"ל . . להמשיך בחי' מוחי': **ראה שער הכוונות ענין התפילין דרוש ה. דרוש ז. פע"ח שער התפילין שער ד', פ"ז.**

---

117) טעמה כי טוב סחרה: **משלי לא, יח.**

118) הקל קול יעקב: **תולדות כז, כב.**

119) הקל . . חסר וא"ו. . מלא וא"ו: **ראה גם לעיל ד"ה ואלה תולדות יצחק קרוב לרפ"ז. וש"נ.**

120) חכים ולא בחכ' ידיעא: **ת"ז בהקדמה יז, ב. ז"ח יתרו לד, ד.**

121) טעמי המצות לא נתגלו: **ראה סנהדרין כא, ב. אגה"ק סי"ט ע' קכח ובמ"מ הגהות והע"ק לשם. סה"מ תרמ"א ע' תקעג. וש"נ.**

122) יעקב יו"ד עקב: **ראה גם לקמן ע' ריח ואילך. וש"נ.**

123) דרוח אמשיך רוח: **ראה זהר תרומה קסב, רע"ב. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תשג. מאמרי אדה"א בראשית ע' רל. וש"נ.**

124) אתדבקות רוחא ברוחא: **ראה זהר משפטים קכד, ב.**

וא"ו) **וזהו** וישב יעקב בארץ מגורי אביו, וישב הוא ענין השפלה וירידה ממקום עמידתו[כז], ופי' שבחי' יעקב יו"ד עקב[כח] נמשך ונשפל להיות בארץ מגורי אביו[כט] *, ומגורי יש בו ב' פי'[130] הא' הוא לשון יראה וכמו[ל] אל תגורו מפני איש[131], מגור מסביב[132], והב' הוא לשון אוצר כמו מגורה מליאה פירות[133]

*) נרשם בצדדי הגליון ללא ציון מקומו בפנים. ושייך לכאורה לערך כאן. השווה הערה כח־כט:

כמשל היושב שע"י ישיבתו משפיל קומתו, כי הנה היו"ד יש בו קוץ שרומז על בחי' הכתר[125] בכלל, וזהו שורש יעקב שהוא אותיות יבקע[126] כמ"ש אז יבקע כשחר אורך[127] ומזה וארוכתך[128] בחי' א"א[129] מהרה תצמח[128], נמצא שבחי' יעקב הוא שרש בקיעת האור, והוי"ו ממשיך בחי' יוד זה עם בחי' קש"י עד בחי' עקב הוא תחתית העשייה, וסדר המשכתו זהו ענין ישיבתו בארץ מגורי אביו, והשפלה הב' הוא בארץ כנען.

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

כז) ממקום עמידתו: **כמו עד"מ כשהאדם עומד אזי מוחין שלו מוגבהים מן הארץ אבל כשיושב אזי מוחין שלו מושפלים.**

כח) יעקב יו"ד עקב: **יו"ד הוא חכ'[106] והיו"ד נושא עליו הקוצו של יו"ד והוא בחי' כתר[125] בכלל.** נמשך כו'.

כט) ונשפל כו' מגורי אביו: **דיעקב הוא מל' אז יבקע[126] כשחר אורך[127] שהוא בקיעת האור דרך החשך ואח"כ כתי' וארוכתך מהרה תצמיח[128] שהוא בחי' אריך אנפין[129] נמצא שיעקב ראשית הבקיעה, וסדר ההמשכה הוא בארץ מגורי אביו בארץ כנען.** ומגורי כו'.

ל) הוא לשון יראה וכמו: **אל תגורו ממנו[ה25] וכמו לא[ה26] כו'.**

ה25) אל תגורו ממנו: **פ' שופטים יח, כב. ושם: לא תגור.**

ה26) לא: **ראה הערה שלאח"ז.**

---

125) היו"ד יש בו קוץ . . הכתר: **ראה זהר ויקרא י, ב. פרדס שער שם בן ד' שי"ט, פ"ב. הנסמן במאמרי אדה"א קונטרסים ע' תכז.**

126) יעקב שהוא אותיות יבקע: **ראה ע"ח שער הארת המוחין של"ב, פ"א. סה"מ תש"ט ע' 58. וש"נ. תו"ח וישלח קפה, ב הערה 17. אוה"ת ויחי ע' 778.**

127) אז יבקע כשחר אורך: **ישעי' נח, ח.**

128) וארוכתך . . מהרה תצמח: **המשך הכתוב אז יבקע.**

129) וארוכתך בחי' א"א: **ראה לקו"ת צו ט, א. לקמן ע' רכח.**

130) ומגורי יש בו ב' פי': **ראה גם תו"א כז, ב. סה"מ מלוקט ח"ב ע' רו־רז [בהוצאה החדשה — ע' קנט־קס] ובהנסמן שם.**

131) אל תגורו מפני איש: **דברים א, יז ושם: לא. וראה הערה שלפנ"ז.**

132) מגור מסביב: **ירמי' ו, כה. כ, ג (וברש"י). כ, י (וברד"ק). מו, ה. מט, כט. תהלים לא, יד.**

133) מגורה מליאה פירות: **פסחים ד, ב. וש"נ.**

שהוא כלי[134] שאוצרין לתוכו, ושניהם עולים בקנה א' כי יראת ה' היא אוצרו[135] כתי', וכן בדרז"ל אוצר של י"ש[136] שהוא בחי' יר"ע יראה בשת בבחי' ביטול הוא כלי קבול לחכ' שיהי' שורה ומתגלה בו ונק' מגורי אביו כי יעקב הוא בחי' יו"ד עקב היא בחי' הארה והמשכה מבחי' ח"ע להמשיך עד סוף כל דרגין, ובחי' ח"ע היא נק' אביו[לא], ויר"ע שהוא בחי' ארץ עילאה שהוא בחי' בינה עילאה[137] מקור הג"ע העליון נק' מגורי אביו שהוא בחי' כלי לח"ע ממש, ועוד יש ישיבה והשפלה אחרת ממדותיו של יעקב להמשיך מדת חסד מריש כל דרגין עד סוכ"ד בארץ התחתונה היא כנען שהוא בחי' מל' ית' מקור געה"ת[138] ונודע כי מלך במשפט יעמיד ארץ[139] וגם והוכן בחסד כסא[140], וב' בחי' אלו נמשך ע"י יעקב, ועיקר קיום העולם הוא בחסד כמ"ש עולם חסד יבנה[141], דהיינו בעשיית המצות בכלל ששרשם הוא בחי' חסד[לב], ועכשיו בעבודה הוא מצות הצדקה[142] וחסד

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

לא) ובחי ח"ע היא הנק'[ה27] אביו: **וכמ"ש כי אתה אבינו[ה28], אתה הוא בחי' חכ'[ה29] שהוא יו"ד והיו"ד נושא הקוש"י.** ויר"ע כו'.

לב) ששרשם הוא בחי' חסד: **ויעקב הוא הממשיך בחי' חסד, וזהו דכתי' חסד הוי' מעולם עד עולם[ה30], שיעקב הוא הממשיך מרוכ"ד עד סוכ"ד. ועכשיו בעבודה הוא בחי' תורה ומצות, כמ"ש ויקם עדות ביעקב[ה31] ביעקב[ה32] ותורה שם בישראל[ה31], שנק' ג"כ חסד כמ"ש ותורת חסד על לשונו[ה33], ומצות ג"כ נק' חסד כמ"ש ובד"כ[ה34] הוא מצות כו'.**

ה27) הנק': **בפנים: נק'.**

ה28) כי אתה אבינו: **ישעי' סג, טז. ראה סידור שחרית לט, ג. ש"א עט, א ובהערה 5.**

ה29) אתה הוא בחי' חכ': **ראה לקמן המשך וככה פק"ב.**

ה30) חסד הוי' מעולם עד עולם: **תהלים קג, יז. ושם: וחסד . . ועד.**

ה31) ויקם עדות ביעקב . . בישראל: **תהלים עח, ה.**

ה32) ביעקב ביעקב: **כ"ה בגוכתי"ק.**

ה33) ותורת חסד על לשונו: **משלי לא, כו. ושם: לשונה.**

ה34) כמ"ש ובד"כ: **אחר תיבת כמ"ש לא סיים את כתיבת השורה, הניח מקום פנוי לערך 2 תיבות. והתחיל בשורה הבאה בתיבת ובד"כ.**

---

134) מגורה . . שהוא כלי: **כ"ה גם בתו"א הנ"ל.**

135) יראת ה' היא אוצרו: **ישעי' לג, ו.**

136) אוצר של י"ש: **ברכות לג, ב. ראה תו"ח בשלח ח"א רכד, ד ואילך. וש"נ.**

137) ארץ . . בינה עילאה: **ראה גם מאו"א מערכת ארץ סקכ"ו. סה"מ תר"ם ח"א ע' קלה. וש"נ.**

138) בינה . . הג"ע העליון . . מל' . . געה"ת: **ראה גם לקו"ת ואתחנן י, ב. וש"נ. סה"מ תרמ"ב ע' לז. וש"נ.**

139) מלך במשפט יעמיד ארץ: **משלי כט, ד.**

140) והוכן בחסד כסא: **ישעי' טז, ה.**

141) עולם חסד יבנה: **תהלים פט, ג.**

142) הצדקה . . מצוה סתם . . שקולה . . בתניא: **פל"ז מח, ב. ראה גם אג"ק כ"ק אדמו"ר ח"ד ע' תיג.**

שלכן נקראת בשם מצוה סתם[143] שהיא שקולה כנגד כל המצות[144] כמ"ש מזה בתניא[142] ובכ"ד, ואח"כ כתי' אלה תולדות יעקב יוסף[3], והענין הוא דהנה ג' אבות הם כנגד ג' רגלים[27] וכנ"ל, ויוסף הוא בחי' נהורא רביעאה[ה8] לנהורין עילאין הוא בחי' ומדריגת שמ"ע[31]. והנה מתחלה י"ל ענין שמע"צ מה שעושין בשמ"ע שמח"ת, שלכאו' הי' צריך לעשות שמח"ת בשבועות[145], אך הנה כתי' ביום חתונתו זו מ"ת[72] שקאי על יוהכ"פ שבו ניתנו לוחות האחרונות, כמובן מהמשנה סוף תענית, והיינו לפי שהלוחות הראשונו' נשתברו ולא הי' להם קיום, והלוחות האחרונות נתקיימו, לכן ביום חתונתו זו מ"ת קאי על יוה"כ כו', ועוי"ל לפי שבלוחות הראשונות[146] הי' במדריגת צדיקי[לג], ואח"כ בלוחות האחרונות[146] נעשו בחי' בע"ת, ונודע מארז"ל שבמקום שבע"ת עומדים[147] צד"ג אין יכולים לעמוד, ולכן הלוחות האחרונות שהי' אז בע"ת הם עיקר נגד לוחות הראשונים שאז היו צד"ג, ובזה יובן מה שעושים שמח"ת בשמ"ע לפי שעיקר השמחה עושין על לוחות האחרונות דוקא שנתנו ביוהכ"פ.

ז) **אך** עדיין צ"ל למה אין עושין ש"ת תיכף[לד] אחר יוהכ"פ[148], אך הענין הוא דהנה שמ"ע הוא בחי' היחוד כנודע ממ"ש בכתהאריז"ל[149], וקודם היחוד צ"ל תחלה בחי' חופה[150], והחופה הוא בחי' יוהכ"פ[151], דהנה המעלה של יוכ"פ הוא שהוא יום התשובה שהוא בחילא יתיר בחי' חופה, לפי שהיא למעלה מגדר הכלי ואינו יכול להתלבש בכלי כלל, כ"א נשאר בבחי' מקיף כנ"ל שזו"ע בחי' המקיף דחופה כמשנת"ל, ולכן יוהכ"פ הוא בחי' חופה כו', ואח"כ שבעת ימי

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

לג) במדריגת צדיקי': **ובחמשים יום קבלו תורה**[ה35]. ואח"כ כו'.

לד) למה אין עושין ש"ת: **ביוהכ"פ[148] או תיכף כו'.**

ה35) ובחמשים יום קבלו תורה: ראה שו"ע אדה"ז חאו"ח סדר תפלת חה"ש סתצ"ד, ס"א. סה"מ תר"ם ח"א ע' רז. וש"נ.

---

143) הצדקה . . מצוה סתם: ראה ירושלמי פאה פ"ח, ה"ח. לקו"ת פ' ראה כג, ג. סידור שער התפלה יט, ב.

144) הצדקה . . שקולה כנגד כל המצות: ב"ב ט, א.

145) שעושין בשמ"ע שמח"ת . . בשבועות: ראה גם מאמרי אדה"ז תקע"ב ע' ל' וע' לט. סה"מ מלוקט ח"א ס"ע שסג [בהוצאה החדשה — ע' רטו] ובהנסמן בהנ"ל.

146) שבלוחות הראשונות . . האחרונות: ראה גם בהמשך המאמר בסה"מ מלוקט שם.

147) שבמקום שבע"ת עומדים: ראה ברכות לד, ב. לקו"ש כרך יד ע' 361 וע' 363. תו"ח שמות ח"א מא, א. וש"נ. סה"מ מלוקט ח"ד ס"ע יח [ובהוצאה החדשה — ח"א ע' קא].

148) ש"ת . . ביוהכ"פ . . אחר יוהכ"פ: ראה גם סה"מ מלוקט שבהערה 146 שם.

149) שמ"ע . . היחוד . . בכתהאריז"ל: ראה פע"ח שער הלולב שכ"ט, ספ"ח. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' שפז. וש"נ.

150) וקודם היחוד . . חופה: ראה גם (ולהבא להלן) לקו"ת ברכה צו, א.

151) והחופה . . יוהכ"פ: ראה גם אוה"ת וישב כאן רסח, ב.

הסוכה שהוא בחי' שבעת ימי המשתה הוא ג"כ המשכה זו רק שהוא בבחי' מקיף צל סוכה שהוא המשכת המקיפי'[152] שלמעלה, וכדי שיומשך היחוד בבחי' פנימי' זהו ע"י המשכת הדעת כי דעת הוא בחי' התחברות[153], ולכן היחוד נק' בשם דעת וכמ"ש והאדם ידע[154], והנה המשכת הדעת[155] הוא ע"י ד' מינים שבלולב[156] וכמ"ש בפע"ח[155] שד' מינים שבלולב הם בחי' המשכת הדעת, ולכן ע"י ד' מינים אלו נמשך אח"כ היחוד בשמ"ע שהוא המשכה בבחי' פנימי' וכמ"ש ביום השמיני עצרת תהי' לכם[33], עצרת לשון קליטה[157] כו', ולכן עושי' ש"ת בשמע"צ דוקא לפי שאז הוא עיקר השמחה לפי שאז נמשכה המשכה פנימי' להיות בבחי' קליטה כו', משא"כ ביוה"כ וסוכות הוא הכל רק המשכה שבבחי' מקיף כו'[לה], והנה בחי' שמע"צ הוא מדריגת יוסף[31] שהוא רגלא רביעאה[8] לכורסי'. דהנה באמת י"ל בענין שמע"צ שבגמ' אמרו ששמ"ע הוא רגל בפ"ע[34] וא"כ אינו מובן למה לא נאמר מפורש בתורה כ"א שלשה רגלים וכמ"ש שלש רגלים תחוג לי[158] בשנה[לו], אך הנה א' בגמרא שאפי' למ"ד ששמ"ע הוא רגל בפ"ע ה"מ לענין פז"ר קש"ב[34], אבל לענין תשלומין חדא רגל נינהו[159], והענין הוא דהנה שמ"ע הוא ענין מה שנמשך המשכה זו בבחי' פנימיות ממש, שביוה"כ הוא רק המשכה שבבחי' מקיפי' לבד דהיינו שהמשכה זו היא רק למעלה באצי' כי סוכות הוא מדריגת יעקב, והנה על מדת יעקב נא' והבריח התיכון[160] מבריח מן הקצה[161] כו', דהיינו מקצה העליון עד בחי' קצה התחתון שהוא בחי' מל', אבל מ"מ המשכה זו היא רק למעלה באצי', וזהו

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

לה) שבבחי' מקיף כו': ואינו שייך למשל גבי אדם שיהי' לו שמחה מדבר שהוא אצלו עדיין בבחי' מקיף, כמו"כ אינו שייך שמחה ביוהכ"פ מפני שאז עדיין בבחי' מקיף. והנה כו'.

לו) תחוג לי בשנה: והי' צ"ל ארבע רגלים. אך כו'.

---

152) צל סוכה . . המקיפי': ראה מאו"א מערכת סוכה אות טו וביאיר נתיב שם. סה"מ תרמ"ב ע' רלז. וש"נ.

153) דעת הוא בחי' התחברות: ראה תניא פ"ג.

154) דעת וכמ"ש והאדם ידע: בראשית ד, א. ראה ע"ח שער הקליפות שמ"ח, פ"ב. תניא שם. לקמן בח"ב המשך וככה פפ"ה.

155) המשכת הדעת . . ד' מינים . . בפע"ח: ראה שם שער הלולב שכ"ט, פ"א־פ"ג. לקמן בח"ב שם פפ"ד. וש"נ.

156) ד' מינים שבלולב: סוכה לא, א. מנחות כז, א.

157) עצרת לשון קליטה: ראה פע"ח שער הלולב שכ"ט, פ"ח. לקו"ת שמ"ע פח, ד. צא, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'שנה ואילך. וש"נ.

158) שלש רגלים תחוג לי בשנה: משפטים כג, יד.

159) לענין תשלומין חדא רגל נינהו: ראה חגיגה ט, א. יז, א.

160) יעקב נא' והבריח התיכון: ראה זהר בשלח נא, ב. תרומה קעה, ב. לקו"ת שה"ש יג, סע"א ואילך. ראה בסוף הספר במילואים.

161) והבריח התיכון . . הקצה: תרומה כו, כח בדילוג.

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען[2] שהוא ממשיך בבחי' ארץ עילאה עד בחי' ארץ תתאה שהיא בחי' מל', אבל מ"מ ההמשכה זו הוא רק למעלה באצי' ונק' רק בחי' מקיף לבד[לז], אבל כדי שיומשך המשכה זו בבי"ע זהו ע"י יוסף[162] דוקא שיוסף הוא הממשיך למטה בבחי' פנימי' ממש שז"ע שמ"ע שהוא המשכה בבחי' פנימי' כו', והנה כדי שיומשך המשכה למטה ז"ע פיזור, כי א"א שיומשך למטה כמו שנמשכה למעלה ולכן נק' פיזור[לח],* (הג"ה, וזהו מ"ש צדקת פרזונו בישראל[163] צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שפזרן[164] כו' שפרזונו הוא ל' פיזור ונא' פרזונו ע"ש פרזות תשב ירושלים[165], והיינו שעתה נא' על חומותיך ירושלים[166] שיש לירושלים בחי' חומת שזהו ג"כ ענין חותם[לט] כי חומת וחותם הוא ענין א'[167] כדי שלא יהי' יניקת החיצוני', וז"ע חותם של נעילה של יוה"כ[168] לפי שביוה"כ ממשיכי' ממקום גבוה מאד בחי' לפני הוי' תטהרו[169], ומצד שהוא המשכה ממקום גבוה מאד אשר

---

*) נרשם על הגליון בצד הימין של העמוד ללא ציון מקומו בפנים. ושייך לכאורה לערך כאן. השווה הערה לח:

וכמו מי שהוא פזרן הנה קריאת שם פזרן הוא ע"ש שמפזר השפעתו לרוב בלי דקדק כלל, ועד"ז יובן ענין הפיזור למעלה שלא לבד בעולם האצי' כ"א שיומשך גם בבי"ע ה"ז נק' בשם פיזור כו'.

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

לז) בחי' מקיף לבד: **לבי"ע.** אבל כו'.

לח) לכן נק' פיזור: **למשל מי שמפזר מעות ונותן אפי' למי שאינו חייב ליתן לו, או כשצריך ליתן לו מעט ונותן לו הרבה, אך זה הכל במקום א', אבל כשנותן למי שאינו חייב כלל נק' פזרן. כמו"כ יוסף הי' פזרן והמשיך בבי"ע.** (הג"ה כו'.

לט) שזהו ג"כ ענין חותם: **כמו למשל כשחותמי' מכתב הוא כדי שלא יקרב זר לקרוא אותו[ה36], כמו"כ חומת הוא ג"כ שלא יכנס האויב.** כי כו'.

ה36) למשל כשחותמי' מכתב . . אותו: **ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה רפק"ד. תו"א בראשית ו, ג. אוה"ת בראשית כרך ג' ע' תקסה. סה"מ תרל"ח ע' קפא.**

---

162) המשכה זו בבי"ע . . יוסף: **ראה בסמוך הערה 37.**

163) צדקת פרזונו בישראל: **ס' שופטים ה, יא. להבא בסמוך בפנים ראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תתקצח ואילך ב' הנוסחאות. סה"מ תרכ"ו ס"ע רפז ואילך.**

164) צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שפזרן: **ראה פסחים פז, ב.**

165) פרזות תשב ירושלים: **זכרי' ב, ח.**

166) על חומותיך ירושלים: **ישעי' סב, ו.**

167) חומת וחותם הוא ענין א': **ראה מאמרי אדה"ז ותרכ"ו שם. סה"מ תרמ"א ע' קסו. וש"נ.**

168) חותם של נעילה של יוה"כ: **ראה פע"ח שער יוה"כ שכ"ז, פ"ה. שער הלולב שכ"ט, פ"ד. סידור שער יו"כ רנ, ד. דרושים לחתונה קלה, ב. מאמרי אדה"ז ותרכ"ו שם. עט"ר שער ר"ה ע' יז. לקמן בח"ב המשך וככה פק"ד.**

169) לפני הוי' תטהרו: **אחרי טז, ל. ראה לקו"ת אחרי כו, ג. כח, ב. ש"ש סה, א.**

שם כחשיכה כאורה[170] שוין ויכול להיות מזה יניקת החיצוני' לכן צריך לחותם, והו"ר הוא בחי' חותם בתוך[171] חותם[מ], אך שמ"ע הוא מבטל את החותם[172], לפי שהוא ע"ד לע"ל שנא' פרזות תשב ירושלים שלא יהי' יניקת החיצונים כלל ולכן שמ"ע מבטל את החותם כו' לפי שבשמ"ע נא' עצרת תהי' לכם דוקא וא"צ לחותם כלל, ולכן נא' פרזונו, וגם הוא ל' פיזור לפי שהמשכה זו נמשך למטה בבי"ע בבחי' פנימי' כו'), והנה המשכה זו בבחי' פנימי' הוא ע"י יוסף דוקא לפי שיוסף הוא בן שבע עשרה שנה[173] שהוא בגימ' טוב[174] שיוסף הוא מדריגת טוב וכמ"ש אמרו לצדיק כי טוב[175], והנה טוב הוא מקור ההשפעה, שמקור השפעה הוא מדת הטוב כו' לפי שטבע הטוב להטיב[176] כו'[מא], ולכך ע"י יוסף דוקא נמשך המשכה בבחי' פנימי' כו', ולכך הי' יוסף למטה פזרן מאד וכמ"ש ויוסף הוא המשביר לכל עם הארץ[177], ויכלכל יוסף את כל בית אביו[178] כו', וזהו שארז"ל ה"מ לענין פזר קשב ששמע"צ הוא רגל בפ"ע[34] לענין פזר דהיינו לענין המשכה שנמשך למטה כו', וקשב הוא לשון הקשיבו אלי ואדברה[179] שהוא לשון קליטה, והיינו שיוקלט השפעה במקבל, וכמ"ש עצרת היא ל'[157] קליטה[מב], ולענין פזר

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

מ) חותם בתוך חותם: **מפני שבסוכות הוא המשכת מקיפי' ולכן יוכל להיות מזה יניקת החיצונים, לכן צריכים הו"ר חותם, והוא חותם בתוך חותם.** אך כו'.

מא) הטוב להטיב: **נא' ג"כ ל' טוב.** ולכך כו'.

מב) היא ל' קליטה: **נמצא בפזר קשב הוא מצד המשפיע ומצד המקבל.** ולענין כו'.

---

170) כחשיכה כאורה: **תהלים קלט, יב. ראה לקו"ת צו יב, א. — לקמן בח"ב המשך וככה פל"ח. סה"מ תר"ם ח"א ע' שו. וש"נ.**

171) והו"ר . . חותם בתוך חותם: **ראה פע"ח שער הלולב שכ"ט, פ"ד. שער הכוונות ענין הסוכות דרוש ו. מאמרי אדה"ז ותרכ"ו שם. תו"ח בשלח ח"א רלג, א ואילך. וש"נ. אוה"ת יהל אור תהלים ע' תקעו.**

172) שמ"ע . . מבטל את החותם: **ראה גם לקו"ת סוכות פב, ג. מאמרי אדה"ז ותרכ"ו שם. אוה"ת בשלח ע' תרפא. ולהעיר מסה"מ תרל"ב ח"ב ע' תרט (תרל"ג ח"ב ס"ע תקעו ואילך).**

173) שיוסף . . בן שבע עשרה שנה: **וישב לז, ב.**

174) שבע עשרה . . בגימ' טוב: **ראה לקו"ת להאריז"ל ר"פ וישב. ביאוה"ז ויחי ל, ב. סה"מ תרמ"ב ע' רנד. וש"נ.**

175) אמרו לצדיק כי טוב: **ישעי' ג, י. ושם: צדיק — ראה גם לקמן ספ"ח. ראה בסוף הספר במילואים.**

176) שטבע הטוב להטיב: **ראה עמק המלך שער שעשועי המלך בתחילתו. שומר אמונים ויכוח שני סי"ד. שער היחוה"א פ"ד וברשימות כ"ק אדמו"ר זי"ע לתניא שם. ולהעיר משו"ת חכם צבי סי"ח. ובשם הע"ח מאמרי אדה"א קונטרסים ע' ה. וש"נ. סה"מ תרמ"א ע' תקפג. וש"נ.**

177) ויוסף הוא המשביר לכל עם הארץ: **מקץ מב, ו בדילוג.**

178) ויכלכל יוסף את כל בית אביו: **ויגש מז, יב בדילוג.**

179) הקשיבו אלי ואדברה: **כ"ה גם בסה"מ תרל"ט ח"א ע' פג. באוה"ת וישב רסח, ב: הקשיבה לחכמתי, משלי ה, א. ושם: לחכמתי הקשיבה — ראה רלב"ג שם.**

קשב הוא רגל בפ"ע היינו שבשמ"ע נמשך המשכה מבחי' המקיף למטה בפנימי' והשפעה זו נקלטת במקבל ע"ד בור סוד שאינו מאבד טפה[180], ולענין זה הוא רגל בפ"ע, אבל לענין תשלומין חדא רגל נינהו[159], לפי שבאמת אין המשכה זו המשכה חדשה ממש רק מה שנמשך בסוכות ע"י יעקב שהוא בחי' בריח התיכון, המשכה זו ממש נמשכה בשמ"ע ע"י יוסף, וזהו שיעקב ויוסף הוא וא"ו עם המילוי[181], וזהו שנא' ביעקב ואלקי יעקב[182], שיעקב הוא בבחי' וא"ו בריח התיכון כו' ויוסף הוא המילוי של הוא"ו, והנה וא"ו עם המילוי הוא בחי' א' שמילוי הוא"ו הוא ג"כ וא"ו וא"א לומר ו"ו בלתי המילוי וא"ו שאין במילוי שום התחדשות כלל, והיינו לפי שמה שיעקב ממשיך למעלה זה עצמו ממשיך יוסף למטה נמצא שאין בהמשכה זו שום דבר חדש כלל, לכן לא נא' בתורה כ"א שלש רגלים ולא נחשב שמ"ע לרגל בפ"ע רק לענין פזר קשב, דהיינו שלענין זה הוא רגל בפ"ע שאע"פ שע"י יעקב הוא רק המשכה שבבחי' מקיף לבד אבל כדי שיהי' הפיזור בהמשפיע שיומשך למטה, וגם לענין קשב כדי שיוקלט השפעה זו במקבלים לענין זה הוא רגל בפ"ע כו'[מג], אך אעפי"כ בחי' ומדריגת יוסף הוא בחי' שמיני דוקא, ששמיני הוא בחי' שומר את ההיקף שלמעלה מהשבעה, לפי שזהו הכלל שכדי שיומשך למטה דוקא צריך שיהי' ההמשכה ממקום גבוה יותר[183] וכמ"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות בשוב"א[184], והיינו לפי שהוא מגביהי לשבת שלמעלה מסדר השתלשלו' לכך המשפילי כו' שכח ההשפלה נמשך דוקא מבחי' המגביהי כו', וזהו שמדריגת יוסף הוא בחי' שמיני ולכן נק' יוסף ע"ש תוס' אורות[185] כו'.

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

מג) הוא רגל בפ"ע כו': וזהו אלה תולדות יעקב יוסף[ה37] התחיל באלה שהוא רבים וסיים רק ביוסף ולא חשיב ראובן כו', והענין דהנה יעקב הממשיך מה שהמשיכו אברהם ויצחק לכן נא' אלה ל' רבים, ואח"כ נא' יוסף לבד דהממשיך למטה הוא רק יוסף ולא שאר השבטים. אך כו'.

ה37) אלה תולדות יעקב יוסף: וישב לז, ב. ראה ב"ר פפ"ד, ו. ביאוה"ז ויחי כט, ד ואילך. אוה"ת וישב כרך ה ע' תתק ואילך. סה"מ תרכ"ט ע' שפו. תרכ"ז ע' ריט. וש"נ. תרמ"א ע' שכד.

---

180) בור סוד שאינו מאבד טפה: אבות פ"ב, מ"ח. לגי' אדה"ז בסידורו מ"ט.

181) שיעקב ויוסף הוא וא"ו עם המילוי: ראה זהר וישב קפב, ב ובאור החמה ונצוצי אורות שם. לקמן סוף ד"ה אשר לקחתי מיד האמורי. לקו"ת חוקת ס, ד. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תרעח. וש"נ.

182) ואלקי יעקב: שמות ג, ו. טו. ראה גם זהר וארא כו, א. תו"א ויצא כג, א. ויקהל קטו, ד.

183) הכלל .. שיומשך למטה .. גבוה יותר: ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח פ"ח. וש"נ.

184) המגביהי לשבת המשפילי לראות בשוב"א: ראה גם לעיל מאמר ד"ה ואלה תולדות יצחק פ"ו. וש"נ.

185) יוסף ע"ש תוס' אורות: ראה גם [שמו"ר פ"א, ה: יוסף .. להוסיף — אוה"ת וישב רסח, ב] לקמן ע' קנא. תו"ח ויגש רלד, ב ובהערה 18. אוה"ת ויגש כרך ה ע' תתקפו. (יהל אור) תהלים ע' קטז. סה"מ תרל"ב ח"א ע' לו.

ח) **ובזה** יובן ג"כ ענין חנוכה שהוא תמניא[7] יומין דוקא, כי בבהמ"ק הי' המנורה של ז' נרות ונר חנוכה היא שמונה נרות, דהנה בנר יש ד' בחי'[186] שמן ופתילה ותרי גווני אור, שמן ופתילה הוא בחי' העלאה והמשכה, וב' גווני אור שהוא נהורא אוכמא ונהורא חיורא[187] שהיא בחי' הקל קול יעקב[118] שהוא בחי' רעו"ד[91] ותורה כו', והנה בבהמ"ק הי' רק ז' נרות, ובנ"ח היו שמונה נרות, דהנה נר חנוכה הוא על פתח הבית מבחוץ[188] דהיינו ברה"ר שהוא בחי' טורי[189] דפרודא[190], וכדי שיומשך למטה גם בטורי דפרודא לכן צריך שיומשך דוקא מבחי' שמונה שהוא מדריגת שמ"ע שהוא מדריגת יוסף, שמשם לא יוכל להיות יניקת החיצוני' כלל, וכמ"ש ולא עמד איש בהתוודע[191] יוסף אל אחיו, הה"ד[192] ביום השמיני עצרת תהי' לכם[33] לכם דוקא, כי בז' ימי הסוכות הקריבו ע' פרים[193] כנגד[194] ע"ש[195] שמשם יוכלו גם הם לקבל, לפי שהמשכה זו רק בבחי' מקיף כו', משא"כ ביום השמיני עצרת תהי' לכם דוקא לפי שמדריגת שמיני אינם יכולים לקבל, וכך בנ"ח לפי שהוא על פתח הבית מבחוץ בחי' רשות הרבים שמשם יוכל להיות יניקת החיצוני' לכן הם תמניא דוקא, ושרש המשכה זו היא ג"כ ע"י טוב, וזהו מ"ש בנרות בהטיבו את הנרות[196] שהוא בחי' מקור טוב ששרש מדת הטוב נמשך מבחי' הטוב כי לא כלו רחמיך[197] שהוא בחי' מקור יגמה"ר, ולכך נא' בנרות בהטיבו את הנרות לפי שהנרות הם המשכה למטה זהו ע"י מדת הטוב כו'. והנה בבהמ"ק לא הי' רק ז' נרות לפי שהי' המנורה בהיכל שמשם לא יוכל להיות יניקת החיצוני' לכן הי' רק ז' נרות, משא"כ בנ"ח שהוא על פתח הבית מבחוץ בחי' רשות הרבים לכן צריך שמונה דוקא ע"ד שמ"ע שהיא רגל בפ"ע לענין פזר קשב כו', נמצא שיש שייכות לנ"ח לשמ"ע וסוכות. וזהו שב"ש אומרים פוחת והולך כפרי החג[198] כו', ולכאו' אינו מובן מה שייך נ"ח לפרי החג, אך לפי הנ"ל יובן היטב לפי שבאמת הם ענין א' ולכך מדמה אותן ב"ש לפרי החג, ובי"ה

---

186) בנר יש ד' בחי': **ראה תו"א מקץ לג, ב ואילך. מ, ב.**

187) נהורא אוכמא ונהורא חיורא: **ראה זהר בראשית נא, א. ש"א לד, סע"ב ואילך.**

188) נר חנוכה הוא על פתח הבית מבחוץ: **שבת כא, ב.**

189) ברה"ר . . טורי דפרודא: **ראה תניא ספל"ג ובמ"מ הגהות והערות קצרות לשם. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רצו: דברים ח"ב ע' תעט ובהנסמן בהנ"ל. לקמן בח"ב המשך וככה פקכ"ד.**

190) טורי דפרודא: **זהר בראשית כט, ב. ויצא קנח, א. פקודי רלד, סע"א.**

191) איש בהתוודע: **כ"ה בכת"י מעתיק. לעיל ספ"א על יד הערה 32: איש אתו בהתוודע.**

192) הה"ד: **ניתוסף בגוכתי"ק. בזהר שבהערה 31: בגין כך. ראה גם סה"מ תרל"ט ח"א כאן ר"ע פד.**

193) בז' ימי הסוכות הקריבו ע' פרים: **פינחס כט, יג ואילך.**

194) בז' ימי הסוכות הקריבו ע' פרים כנגד ע"ש: **ראה זהר תצוה קפז, רע"א. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'שנו. וש"נ.**

195) ע"ש: **ראה זהר בראשית מו, סע"ב. בלק קצג, רע"א ובהגהות מהרח"ו אות א. שע"ת עד, א הערה 2.**

196) בהטיבו את הנרות: **תצוה ל, ז.**

197) הטוב כי לא כלו רחמיך: **נוסח מודים. ראה גם לקו"ת מסעי צג, ג.**

198) שב"ש אומרים . . כפרי החג: **שבת כא, ב.**

אומרים טעם אחר הגם שהסברא נותנת שיהיו מדמין לפרי החג אך מעלין בקדש ולא מורידין[199], אבל באמת ענין נ"ח ושבעת ימי הסוכות ושמע"צ הם ענין אחד, וזהו ג"כ ענין מילה שניתנה בשמיני[17], שהוא ג"כ המשכה מבחי' שומר את המקיף, לכן ע"י המילה נא' ג"כ בשם הוי' כי אמילם[200], שמשם נכרתים כל החיצונים שאינם יכולים לקבל משם יניקה לפי שהיא מדריגת שמיני כו'. וזהו וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען[2], שיעקב הוא הממשיך בארץ עילאה ובארץ תתאה אך מ"מ המשכה זו הוא רק למעלה אבל למטה בבי"ע הוא רק בבחי' מקיף, אך אלה תולדות יעקב יוסף שעיקר המכוון הוא שיומשך למטה דוקא בבי"ע זהו ע"י יוסף דוקא, ומפרש הטעם יוסף בן שבע עשרה שנה[173] כי יוסף הוא מדת הטוב אמרו לצדיק כי טוב[175] ומצד זה יכול להמשיך אפי' למטה ג"כ וכו', ועד"ז הו"ע נ"ח ג"כ שהוא ההמשכה גם על פתח הבית מבחוץ בחי' רה"ר לכן תמניא אינון כי שרש המשכה זו היא מבחי' שמונה ע"ד כמו שמע"צ, וזה בד"ה בכסליו כה הוא בחי'[201] מל'[מד] וה"ז עדיין באצי', וכשמצאו פך של שמן[202] בחי' ח"ע[203] חתום בחותמו של כה"ג[202] בחי' א"א[204] ונעשה נס והדליקו בו שמונה ימי' זהו להורות שנמשך מבחי' שומר את ההיקף, לכן הגם שעל יום אחד הי' בו כבר להדליק גם בלא נס עכ"ז תקנו חכמים שימי חנוכה הם תמניא להורות על שורש ההמשכה שנמשכת מבחי' שומר את ההיקף, ומטעם זה עצמו תיקנו להדליק על פתח הבית מבחוץ בחי' רה"ר כו'.

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

מד) כה הוא בחי' מל': **כמ"ש ואמרתם כה לחי**[ה38]. וה"ז כו'.

ה38) ואמרתם כה לחי: **שמו"א כה, ו. ראה גם לקו"ת נצבים מז, ב ואילך.**

---

199) מעלין בקדש ולא מורידין: **שבת שם. וש"נ. ראה גם לקו"ש כרך כה ע' 38 הערה 11. הגדה של פסח עם לקוטי טעמים מנהגים וביאורים מהדורת תשמ"ו ואילך ע' תרנט. ע' תרסב. ע' תרעז. אג"ק כ"ק אדמו"ר זי"ע ח"ה ע' שלא.**

200) בשם הוי' כי אמילם: **תהלים קיח, י. יא. ראה גם לקו"ת שמע"צ צ, סע"ד. צא, סע"ב.**

201) כה הוא בחי' מל': **ראה פרדס שעה"כ שכ"ג, פי"א מערכת כה. תו"ח בא ח"א צח, א. וש"נ.**

202) פך של שמן . . חתום בחותמו של כה"ג: **שבת כא, ב. ושם מונח בחותמו. ראה טאו"ח הל' חנוכה סעת"ר. ב"ח שם ד"ה ה"ג (סה"מ מלוקט ח"ב ע' יח הערה 25 [בהוצאה החדשה — ח"ב ע' קסג הערה 23]). וכ"ה גם בשאילתות חנוכה במהדורת מירסקי שאילתא כז בתחלתה. ובריי"ף שם: חתום ומונח בחותמו. תו"א מקץ לד, א. המשך וככה שבהערה הבאה.**

203) שמן בחי' ח"ע: **ראה תו"א מג"א צ, סע"ד. לקמן בח"ב המשך וככה פקכ"ד. וש"נ.**

204) כה"ג בחי' א"א: **ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תצ. וש"נ. שערי אורה מב, א הערה 25. לקמן בח"ב המשך וככה שם.**

בס"ד פ' ויגש

ויגש אליו יהודה[1] ויאמר בי אדוני[2], הנה בהפטורה דויגש כתיב ואתה בן אדם קח לך עץ אחד וכתוב עליו ליהודה כו' ולקח עץ אחד וכתוב עליו ליוסף עץ אפרים[3] כו' וקרב אותם אחד אל אחד כו' והיו לאחדים בידיך[4] כו' ועבדי דוד מלך עליהם לעולם[5] כו', הנה עתה יוסף הוא למעלה מיהודה וכמ"ש ויוסף הוא השליט והמשביר לכל עם הארץ[6], ויהודה מקבל מיוסף וכמ"ש ויגש אליו יהודה, ולע"ל יהי' יהודה למעלה מיוסף וכמ"ש ודוד עבדי מלך עליהם לעולם[7], ולהבין זה צ"ל מ"ש ושמתי מקום לעמי בית ישראל ונטעתיו ושכן תחתיו כו' ולא יוסיפו בני עולה לענותו[8] ולמדו מזה רז"ל שכל הקובע מקום לתפלתו[9] (ויש גורסי' לתורתו[10]) אויביו נופלי' תחתיו שנא' ולא יוסיפו בני עולה לענותו, ולכאו' אין זה מובן שהרי אמרו אל תעש תפלתך קבע[11], שהתפלה עצמה לא יעשה קבע, ומקום תפלתו צ"ל קבוע דוקא שזהו פלא לכאו', ולהבין זה וגם להבין שרש ההפרש בין

---

1) ויגש אליו יהודה: **הוא מאמר ד"ה זה מכ"ק אדמו"ר הצ"צ שנמצא בבוך 1063 קלט, א בהוספות ושינויים.**

לפ"א — ראה תו"א ריש פרשתינו מג, ג. הנסמן לקמן הערה 15.

לפ"ב־ג — ראה גם סה"מ תרכ"ט כת"י ע' שנד ואילך. במהדורת אותיות מרובעות ע' שעו ואילך. תרל"ט ח"ב ע' תקנב ואילך ובהנסמן בהנ"ל.

לפ"ד — ראה תו"א פרשתינו מג, ד. מד, א.

הכותרת שבריש המאמר ניתוספה ע"י המו"ל ע"פ הכת"י.

בוך 1063 הנ"ל נק' בשם „בוך בש"ר" — ראה ברשימת המאמרים שבסוף הספר על ד"ה אלה תולדות נח הערה 3. ועל מאמר דידן נמצאים שם הגהות וכו' מכ"ק אדמו"ר מהר"ש. וכן מונח שם ע' קטן נוסף עם 2 הערות. וכשהעתיק המעתיק כ"ז לבוך דידן הוסיף כ"ק אדמו"ר מהר"ש עוד הוספות.

ראה עוד ע"ד המאמר ברשימת המאמרים שבסוף הספר.

2) ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני: **ויגש מד, יח.**

3) ואתה בן אדם . . עץ אפרים: **יחזקאל לז, טז.**

4) וקרב אותם . . לאחדים בידיך: **שם לז, יז.**

5) ועבדי דוד מלך עליהם לעולם: **חיבור שני כתובים, יחזקאל שם, כד־כה.**

6) ויוסף הוא השליט והמשביר . . הארץ: **ע"פ מקץ מב, ו.**

7) ודוד עבדי מלך עליהם לעולם: **ע"פ יחזקאל שם, כה. וראה לקמן פ"ה. לעיל הערה 5.**

8) ושמתי מקום לעמי בית ישראל . . לענותו: **ע"פ שמו"ב ז, י. ראה גם לקמן רפ"ה.**

9) שכל הקובע מקום לתפלתו: **ברכות ז, ב. ראה גם הדרושים שבהערה הבאה.**

10) שכל הקובע מקום . . לתורתו: **גירסת הרי"ף ותר"י — אוה"ת ויגש ע' שג, ונ"ך ח"א ע' לה. ושם ע' לז: וכ"ה בילקוט בש"ב רמז קנ"ה. ולכאו' צ"ל: רמז קמ"ה. נרשמה עה"ג בברכות שם.**

נזכר גם בסה"מ תרכ"ט ע' יז. ושם: ותוס' ר"י. שם ע' שצג: ותר"י. תרמ"ד ע' רט.

11) אל תעש תפלתך קבע: **אבות פ"ב, מי"ג.**

יוסף ליהודה, צ"ל תחלה ההפרש שבין משכן לבהמ"ק שזהו ג"כ החילוק שבין יוסף ליהודה שהמשכן הי' בחלקו של יוסף[12] שעמד שס"ט שנים בשילה[13], ובהמ"ק הי' בחלקו של יהודה ובנימין[14], והנה על המשכן כתי' קורות בתינו ארזים[15] שהמשכן הי' מארזים[16] כמ"ש עצי שטים עומדי'[17] והמכסה הי' מיריעות עזים ועורות אילים ותחשי'[18] כו', ובהמ"ק הי' מאבנים ועפר[16] דוקא (שאסור לעשות בו עץ בולט ואכסדראות של עץ וכמ"ש הרמב"ם פ"א מה' בית הבחירה[19] וע' בס' החינוך מצוה תצ"ב), וצ"ל זה מפני מה במשכן היו הארזים עיקר בבנין והעפר הי' רק בקרקע המשכן למטה, ובמקדש נהפוך הוא שהיו האבנים ועפר עיקר ואפי' הגג הי' מהם ולא היו עצים רק כלונסאות של ארז[20] שהיו טפלים לעיקר הבנין, ונודע שיש בכל עולם ד' בחי' דצח"מ והדומם הוא למטה במדריגה מצומח והצומח למטה מן החי כו' והעילוי שבכולם הוא בחי' המדבר וא"כ למה במקדש שהוא דירת קבע של הקב"ה הי' מבחי' דומם דוקא. אך הענין הוא דלא ראי זה כראי זה[21] דאע"פ שהדומם למטה במדריגה מהצומח עכ"ז יש מעלה יתירה מצד שרשו שלמעלה מבחי' צומח וחי כו', דהנה ידוע מחלוקת התנאים בגמ' ח"א שמים קדמו לארץ[22] וכמ"ש בראשית כו' את השמים[23] כו', וח"א ארץ קדמה לשמים[24] כמ"ש ביום עשות כו' ארץ ושמים[25], ואלו ואלו דא"ח[26] שבמח' ארץ

---

12) שהמשכן הי' בחלקו של יוסף: **מגילה טז, ב. זבחים קיח, ב.**

13) שהמשכן . . שעמד שס"ט שנים בשילה: **זבחים שם.**

14) ובהמ"ק הי' בחלקו של יהודה ובנימין: **זבחים שם.**

15) משכן . . קורות בתינו ארזים: **שה"ש א, יז. רש"י שם. וראה גם רש"י תרומה כו, טו. ילקוט שמעוני שה"ש שם רמז תתקפה.**

הבא להלן הוא ע"פ לשון התו"א ריש פרשתינו מג, ג. ראה גם סה"מ תרכ"ט ע' שצז ואילך. תרמ"ד ע' ריב ואילך. תרכ"ט ע' כב ואילך.

16) שהמשכן הי' מארזים . . ובהמ"ק הי' מאבנים ועפר: **ראה לקו"ש כרך ו' ע' 17 ואילך. כרך ד' ע' 1260. סה"ש תשמ"ז ח"א ע' 219 ואילך.**

17) עצי שטים עומדי': **תרומה כו, טו. ויקהל לו, כ.**

18) והמכסה הי' מיריעות . . ותחשי': **תרומה כו, ז. יד.**

19) שאסור . . עץ בולט . . הרמב"ם פ"א מה' בית הבחירה: **ה"ט. וראה גם לקו"ש שבהערה הבאה.**

20) כלונסאות של ארז: **ראה מדות פ"ג, מ"ח. לקו"ש כרך כח ע' 220.**

21) דלא ראי זה כראי זה: **ברכות לה, א. וש"נ.**

22) מחלוקת התנאים . . שמים קדמו לארץ: **חגיגה יב, א. ב"ר פ"א, ט"ו. ילקוט שמעוני בראשית א, א. רמז ג (ירושלים תשל"ג) ע' 8. וש"נ.**

בנוסף להדרושים שבהערה 15, ראה לקמן ע' קצא. תו"ח ויגש רל, א ואילך. לקו"ש כרך ו' ס"ע 75 ואילך ובהנסמן שם. סה"ש תשמ"ח ח"ב ע' 657 ואילך.

23) בראשית כו' את השמים: **בראשית א, א.**

24) וח"א ארץ קדמה לשמים: **ראה לעיל הערה 22.**

25) ביום עשות כו' ארץ ושמים: **בראשית ב, ד.**

26) ואלו ואלו דא"ח: **עירובין יג, ב. ראה גם מאמרי אדה"א נ"ך ע' שלט ואילך. תו"ח תצוה**

קדמה לשמים וכשברא ברא השמים תחלה[27]. והענין הוא כי סוף מעשה במח״ת[28], פי׳ כי הארץ לפי שהיא סוף המעשה ע״כ שרשה בבחי׳ מח׳ היא בבחי׳ תחלת המח׳, אבל השמים שהם תחלת המעשה הם אחרונים במח׳, וכמו עד״מ כשעולה במח׳ לבנות בנין שהמכוון מזה שעלה במחשבתו לבנות בנין כדי שיהי׳ לו דירה נאה שזה נגמר בסוף המעשה, אך כשצריך לבנות הבנין צריך מקודם לצייר איך לבנותו ועל איזה אופן יהי׳, ולהכין עצים שזהו הכל מקודם גמר הבנין שעלה במח׳ תחלה, והם תחלת המעשה ובמח׳ הם אחרונים, כי זהו הכלל שהסוף מעשה עולה תחלה במח׳, וכן אנו רואי׳ שבכ״ד המכוון בא באחרונה כמו בצמיחת התבואה גדלי׳ התבן והמוץ קודם, וכמ״ש במד״ר ס״פ וישלח החיטי׳ והתבן והמוץ מדיינים זע״ז[29], ע״ש, וכן השלי׳ קודם לולד[30], וכן כשאדם מבקש איזה דבר מחבירו מקדים לו הקדמות קודם בקשת המכוון, ועד״ז יובן בענין שמי׳ וארץ כו׳, ולכך סובר המ״ד שארץ קדמה, וזהו שאנו רואים שהארץ דוקא תוציא צמחה שהצומח גדל ונולד ונמשך מעפר הארץ דוקא אף שהצומח הוא למעלה מהעפר שהוא בחי׳ דומם, וכן הבע״ח ניזונים מן הצומח שצומחים מן העפר, והמדבר ניזון מן הצומח ובע״ח, ונמצא כי צח״מ כולם צריכי׳ לעפר לקבל חיותם ממנה והיא אינה צריכה להם, וגם כי בתחילת יצירת כל הבע״ח ומדבר וצמיחת צמח העשבי׳ והאילנות הנה הכל הי׳ מן העפר[31], כמ״ש תדשא הארץ דשא כו׳ עץ פרי[32] כו׳, וכתי׳ וייצר ה׳ אלקי׳ את האדם עפר מן האדמה[33] וכן ביצירת בע״ח נא׳ ויצר כו׳ מן האדמה[34] כו׳ וכמארז״ל הכל הי׳ מן העפר אפי׳ גלגל חמה[35], שגם נבראים שבשמים יצירתם מן העפר, וא״כ האיך היא עצמה למטה מכולם כו׳, אלא שזהו לפי שבמח׳ ארץ קדמה, וע״כ זה הכח ישנו דוקא בארץ ולא בשמים, שבשמים לא יתהוה שום תוס׳ שמכוכב אחד לא יתהוה שנים, ואין זה הכח אלא בארץ לפי שהוא סוף מעשה ונתב״ס[36] שתחלת המח׳ דהיינו בחי׳ מח׳ עילאה, כי יש כמה בחי׳ מח׳ מח״ת ומח״ע הוא

ח״ב שמט, ד. סה״מ תרכ״ז ע׳ שא ואילך. לקו״ש ויצא כרך טו ע׳ 233 ואילך. וש״נ.

27) שבמח׳ ארץ . . ברא השמים תחלה: **ראה תו״א ויגש מג, ג. תו״ח ויגש רל, ג. לקו״ש שמות שם.**

28) סוף מעשה במח״ת: **פיוט לכה דודי. ראה גם מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״א ע׳ קמב ואילך. תו״ח שם רל, א ואילך ובהנסמן במ״מ לשם.**

29) במד״ר . . החיטי׳ והתבן . . זע״ז: **ראה ב״ר פפ״ג, ה. יל״ש ס״פ וישלח. וש״נ — במהדורת ירושלים תשל״ג ע׳ 714. אוה״ת תבוא ע׳ תתרפה. סה״מ תרכ״ט ע׳ קיח. תרל״ח ע׳ קלט. לקמן ע׳ רכב.**

30) השלי׳ קודם לולד: **ראה נדה ל, א במשנה. אגה״ק ס״כ קלא, א ובמ״מ הגהות והע״ק שם. תו״א וישלח כה, ג. לקו״ת שה״ש ט, ד.**

31) הכל הי׳ מן העפר: **נסמן בסמוך הערה 35.**

32) תדשא הארץ . . עץ פרי: **בראשית א, יא.**

33) וייצר . . האדם עפר מן האדמה: **בראשית ב, ז.**

34) ויצר כו׳ מן האדמה: **בראשית ב, יט.**

35) הכל הי׳ מן העפר אפי׳ גלגל חמה: **נסמן לעיל המשך אלה תולדות נח פי״ח.**

36) ונתב״ס: **ראה ס״י פ״א, מ״ז.**

בסוף דוקא, ומ״מ במעשה שמים קדמו שהשמים נעשו תחלה, ולכך הצומח למעלה מהדומם וכן החי למעלה מצומח כו׳ שזהו כפי סדר ההשתל׳ דצח״מ בעולמות שבחי׳ הדומם ועפר הוא סוף מעשה וצומח וחי למעלה ממנו במדריגה וע״ד כמו שמים קדמו לארץ, ועכ״ז מצד שרשן במחשבה הקדומה הרי ארץ דוקא שהיא בחי׳ הדומם קדמה לכולם, וזהו שנק׳ דומם מל׳ ידמו כאבן[37] שהיא בחי׳ שתיקה[38] וביטול וכמשארז״ל סיג לחכ׳ שתיקה[39] שבחי׳ שתיקה היא למעלה מחכ׳ שהוא גדר לחכמה ושרשו בבחי׳ הכתר, וכך למעלה ארץ הוא בחי׳ מל׳[40] שהוא בחי׳ דומם לפי שנעשה מקור לבי״ע ונק׳ ה׳ קטנה[41] אעפ״כ שרשה למעלה יותר וכמ״ש במדרש שטענה רחל שכל פיתולי דיעקב בשביל דידי אינון[42], לפי שזהו עיקר המכוון שיומשך למטה דוקא בבי״ע, ולכן ויאהב יעקב את רחל[43] דוקא.

(ב) **והנה** בזה יובן ההפרש שבין משכן למקדש, והענין הוא דהנה מתחלה י״ל ההפרש שבין ג״ע לתה״מ, הנה בג״ע כתי׳ ויניחהו בג״ע לעבדה ולשמרה[44], ולכאו׳ אינו מובן שהרי הג״ע הוא בריאה בידי שמים וכמ״ש ויטע[45] כו׳ ולמה צריך לעבודה, אך הענין הוא דהעבודה הוא כדי להמשיך תוס׳ אורות[46], דהנה כתי׳ ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן[47], עדן הוא בחי׳ עין לא ראתה[48] שהיא בחי׳ חכ׳[49] משא״כ הגן הוא רק מבחי׳ מל׳[50] או מדות[51] ונהר הוא הממשיך מבחי׳ עדן שהוא בחי׳ חכ׳ בגן שהוא בחי׳ המשכת תוס׳ אורות, ונודע כי תוספתו של הקב״ה היא מרובה על העיקר[52], והמשכה זו נמשך ע״י לעבדה ולשמרה,

---

37) דומם מל׳ ידמו כאבן: **בשלח טו, טז.**

38) דומם . . שתיקה: **ראה תו״ח ויגש רלג, א. בראשית כא, ב. מאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״א ע׳ כ.**

39) סיג לחכ׳ שתיקה: **אבות פ״ג, מי״ג. ראה לקו״ת בהר מג, א. במדבר ז, ג. בלק סט, א. תו״ח ויגש שם. אוה״ת מג״א ע׳ ב׳רפד. במהדורת תש״נ ס״ע כד ואילך. סה״מ מלוקט ח״ה ע׳ קצג [בהוצאה החדשה — ח״ג ע׳ סט].**

40) ארץ הוא בחי׳ מל׳: **ראה זהר תוספתא בראשית לא, ב.**

41) מל׳ . . מקור לבי״ע ונק׳ ה׳ קטנה: **ראה תו״א וישב כט, ד. ש״א טז, א.**

42) במדרש שטענה רחל שכל פיתולי . . אינון: **ראה ב״ר פע״א, ח.**

43) ויאהב יעקב את רחל: **ויצא כט, יח.**

44) ויניחהו בג״ע לעבדה ולשמרה: **בראשית ב, טו.**

45) ויטע: **בראשית ב, ח.**

46) דהעבודה . . להמשיך תוס׳ אורות: **ראה תו״א בראשית ה, סע״ד. מקץ לו, ב. לקמן בח״ב המשך וככה פנ״ח. וש״נ.**

47) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן: **בראשית ב, י.**

48) עדן . . עין לא ראתה: **ראה ברכות לד, ב. ישעי׳ סד, ג.**

49) עדן . . שהיא בחי׳ חכ׳: **ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח פ״ג. וש״נ.**

50) הגן . . מל׳: **ראה פרדס שער עה״כ שכ״ג, פ״ג מערכת גן. תו״א וישב כח, ב. וארא נז, א. ביאוה״ז וירא יב, ב.**

51) הגן . . מדות: **ראה עמה״מ שער עולם התהו ש״ו, פס״ז דל״ז ע״ד.**

52) תוספתו של הקב״ה . . העיקר: **ראה ב״ר פס״א, ד. לקו״ש כרך ה ע׳ 422 הערה 3. ע׳ 423 הערה 10. סה״מ תרל״ח ע׳ מט. וש״נ.**

לעבדה זו רמ״ח מ״ע ולשמרה שס״ה ל״ת[53] שעי״ז נמשך המשכת תוס׳ אורות בג״ע, אך הנה עוה״ב היא בחי׳ עולם התחי׳[54] שיעמדו נשמות בגופים דוקא ויהי׳ הגוף ג״כ ניזון מאלקות[55] וכמשארז״ל עוה״ב אין בו לא אכילה ולא שתי׳[56] שא״א לפרש שקאי על ג״ע דא״כ מאי רבותא שהרי ג״ע הוא נשמות בלא גופים ואין שייך בהם אכילה כלל, א״ו שקאי על עולם התחי׳ שיהיו נשמות בגופים[57] ואעפ״כ לא יהי׳ בהם אכילה כו׳, אלא יהיו ניזונים מזיו שכינתו וגם הגוף יקבל חיות כמו הנשמה, וצ״ל מהו המעלה שיהיו הנשמות דוקא בגופים והנשמות גבוהות שהם יותר מג״א שנה בג״ע[58] כמו נשמת האבות ומשה שהם משיגים השגות עד אין קץ וכמ״ש וקדושים בכ״י יהללוך סלה[59] בלי הפסק[60] כלל, וכתי׳ ילכו מחיל אל חיל[61], יצטרכו לירד בגופים דוקא, ולכאו׳ הוא ירידה גדולה, א״ו שהוא ירידה צורך עלי׳, וצ״ל מה יכול להיות עלי׳ יותר גדול מג״ע, אך הענין הוא דהנה בג״ע הגם שנמשך תוס׳ אורות אך כ״ז הוא רק מבחי׳ עדן שהוא בחי׳ חכ׳, והנה חכ׳ הוא בחי׳ ראשית ההשתל׳[62] וע״כ כדי שיהי׳ בחי׳ חכ׳ זהו ע״י צמצום נקודה כו׳, וזהו ששם הוי׳ מתחיל ביוד כי יו״ד הוא בחי׳ חכ׳[63] וכדי שיתהוה בחי׳ חכ׳ מבחי׳ עד שלא נבה״ע הי׳ הוא ושמו בלבד[64] זהו ע״י צמצום נקודה כו׳, ובג״ע נמשך תוס׳ אור הגילוי[65] ג״כ מבחי׳ חכ׳ שהוא בחי׳ סדר ההשתל׳, וע״כ ההארה שבג״ע אינו יכולי׳ לקבל רק בחי׳ נשמות בלא גופי׳ לפי שע״פ השתל׳ לא יוכל הגוף לקבל חיות מאלקו׳ לבד, אבל בעוה״ב שהיא עולם התחי׳ שיהי׳ המשכת גילוי אוא״ס שלמעלה מסדר השתל׳ וע״כ גם הגוף גשמי יכול לקבל לפי שקמי׳ השוה ומשוה[66]

---

53) לעבדה זו רמ״ח מ״ע ולשמרה שס״ה ל״ת: **באוה״ת חוקת כרך ו ע׳ א׳תתעא: בגמרא. ראה זהר בראשית כז, א. תרומה קסה, ב. הנסמן במאמרי אדה״א דברים ח״ב ע׳ שצט; בראשית ע׳ עג; קונטרסים ע׳ שי.**

54) עוה״ב . . עולם התחי׳: **ראה גם לקו״ת ש״ש סה, סע״ד. מאמרי אדה״ז תקס״ז ע׳ שמא ואילך. מאמרי אדה״א ויקרא ח״א ע׳ קלה ואילך. סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תצט. תרמ״א ע׳ קנו ובהנסמן שם.**

55) הגוף ג״כ ניזון מאלקות: **ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח פט״ו. וש״נ.**

56) עוה״ב אין בו לא אכילה ולא שתי׳: **ראה ברכות יז, א. ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח פט״ו ואילך. וש״נ.**

57) עוה״ב . . עולם התחי׳ . . נשמות בגופים: **ראה יד רמה ר״פ חלק. עבודת הקודש חלק העבודה פמ״ב. לקו״ת צו טו, ג בשם הרמב״ן. ש״ש סה, סע״ד ואילך.**

58) והנשמות . . יותר מג״א שנה בג״ע: **ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח פט״ו. וש״נ.**

59) וקדושים בכ״י יהללוך סלה: **נוסח ברכת אתה קדוש. ראה לקו״ת בהר מא, ב ואילך.**

60) סלה בלי הפסק: **ערובין נד, א.**

61) ילכו מחיל אל חיל: **תהלים פד, ח.**

62) חכ׳ . . ראשית ההשתל׳: **ראה רמ״ז לזהר ואתחנן רסה, ב — בדפי הספר קצד, א ד״ה לארקא וסע״ב. לקמן ע׳ קעה ואילך. שער היחוד והאמונה רפ״ט. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ רי. וש״נ.**

63) יו״ד הוא בחי׳ חכ׳: **ראה זהר רע״מ ויקרא יז, א. תו״ח ויצא קסז, ג הערה 38.**

64) עד שלא נבה״ע הי׳ הוא ושמו בלבד: **נסמן לעיל המשך וישב יעקב פ״ד.**

65) נמשך תוס׳ אור הגילוי: **בכת״י מעתיק כתב: נמשך הגילוי. וממעל לתיבת הגילוי הוסיף כ״ק אדמו״ר מהר״ש את התיבות: תוס׳ אור.**

66) השוה ומשוה: **חרוז בפיוט לימים נוראים „האוחז ביד מדת משפט" (וכל מאמינים).**

כו', כל הנקרא בשמי[67] כו', ופי' בזהר דהיינו צדיקי' המתקרין בשמי[68], והיינו שצדיקי' ממשיכי' מבחי' עצמות אוא"ס בבחי' שם דהיינו גם בבחי' עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד שהוא בחי' מל' דא"ס[69], ועי"כ מצד בחי' זו יכול להיות הגילוי למטה כמו למעלה ממש, והגוף גשמי יכול ג"כ לקבל.

ג) **ולהבין** זה בתוס' ביאור איך יהי' יכול הגוף גשמי לחיות בלא אכילה ושתי', הענין הוא דהנה כתי' באתי לגני אכלתי יערי עם דבשי[70] כו', ואיתא בזהר ע"ז באתי לגני אכלתי אבל באתרי' לאו אורחא למיכל[71], ולכאו' אינו מובן איך שייך לומר למעלה בחי' אכילה שצריך להשמיענו שבאתרי' לאו אורחא למיכל, אך הענין הוא דהנה אנו רואי' למטה שפעולת המאכל שהוא לחבר את הנפש עם הגוף, והיינו לפי שהנפש היא רוחני' והגוף הוא גשמי וכדי שיוכל להתחבר הנפש עם הגוף זהו ע"י המאכל לפי שהמאכל הוא למעלה מהאדם רק שנפל למטה, וכשנתברר המאכל ונעשה ממנו דם עי"ז יש בכחו לחבר את הנפש עם הגוף, וכך למעלה כתי' וכמה גופין תקינת לון חסד דרועא ימינא גבורה דרועא שמאלא[72] כו' שהמדות נק' רק בשם גופין לגבי אוא"ס, שאוא"ס הוא לאו מכא"מ כלל[73], לפי שבמדות שייך בחי' שינויים חסד וגבורה, אבל באוא"ס כתי' אני הוי' לא שניתי[74] כו', וכדי שיהי' התחברות אוא"ס בבחי' מדות זהו ע"י הלחם כמו למטה שהלחם הוא מחבר את הנפש עם הגוף, כך כדי שיהי' אוא"ס בבחי' מדות זהו ע"י הלחם, ובחי' לחם זה הוא בחי' תורה[75] כמ"ש לכו לחמו בלחמי[76] שהתורה נק' לחם למעלה, וכן קרבנו' נק' לחם וכמ"ש קרבני לחמי לאשי[77], אך כ"ז הוא בבחי' מדות אך באתרי' לאו אורחא למיכל דהיינו בבחי' חכ' שהוא בחי' אנת חכים ולא בחכ' ידיעא[78] שם א"צ לבחי' לחם של תורה כי שם הוא התחברות אוא"ס מצד עצמו לפי שאוא"ס

67) כל הנקרא בשמי: **ישעי' מג, ז.**

68) ופי' בזהר דהיינו צדיקי' המתקרין בשמי: **ראה השמטות לזהר ח"א רנא, ב. זהר חדש סתרי אותיות ח, ב. ב"ב עה, ב. רש"י ישעי' שם.**

69) ושמו . . שהוא בחי' מל' דא"ס: **ראה מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תשיב. נדפס גם במאמרי אדה"ז תקס"ו (מהדורת תשס"ד) ח"א ע' ה. ח"ב ע' תשסז. תקס"ט ע' קפג וע' קפה.**

70) באתי לגני אכלתי יערי עם דבשי: **שה"ש ה, א בדילוג.**

71) בזהר . . באתרי' לאו אורחא למיכל: **ראה שם פינחס רמא, סע"ב. ראה גם מאמרי אדה"ז כתובים ח"ב ע' קמב ואילך. הנסמן בסה"מ תרכ"ט ע' שעז. תרל"ט ח"ב ע' תקנב.**

72) וכמה גופין תקינת לון . . שמאלא: **ת"ז בהקדמה יז, א: סידור אדה"ז סדר מנחת ערב שבת — בדילוג.**

73) שאוא"ס הוא לאו מכא"מ כלל: **ראה ת"ז בהקדמה יז, ב.**

74) אני הוי' לא שניתי: **מלאכי ג, ו.**

75) לחם זה הוא בחי' תורה: **ראה גם שבת קכ, א. לקו"ש כרך ד ע' 1038 הערה 26. לקו"ת שה"ש כט, א. לקמן בח"ב ע' תשכט. סה"מ תרמ"א ע' פב ואילך. וש"נ.**

76) לכו לחמו בלחמי: **משלי ט, ה. ראה זח"א בהשמטות רס, א.**

77) קרבני לחמי לאשי: **פינחס כח, ב. ראה לקו"ת האזינו עו, ב.**

78) אנת חכים ולא בחכ' ידיעא: **ראה ת"ז בהקדמה יז, ב. סידור אדה"ז סדר מנחת ערב שבת.**

שורה בבחי' חכ'[79] לפי שהוא כח מ"ה[80] בחי' ביטול וכמ"ש הוי' בחכ'[81] כו', והיינו לפי שאף שאוא"ס הוא למעלה מבחי' חכ' מ"מ כלי החכ' היא קרובה אל האור ע"כ שורה שם אוא"ס בבחי' חכ'[82]. ובזה יובן ענין עוה"ב שאין בו לא אכילה ולא שתי' שהגוף יהי' ניזון מאלקות, והיינו לפי שיזדכך אז הגופים ע"י טל תחי'[83] טל שעתיד להחיות בו את המתים[84] שהוא בחי' טלא דנטיף מע"ק[85] ע"כ יזדככו אז הגופים ויכול הגוף ליזון מזיו השכינה ולא יצטרך לאכילה ושתי', כי מה שהגוף צריך עתה לאכילה ושתי' לפי שעתה הגוף אינה בערך כלל אל הנשמה ע"כ הוכרח לקבל חיות מהמאכל משא"כ לע"ל כשיזדככו הגופי' לא יהי' נצרך לקבל חיות מהמאכל רק שהגוף יהי' ניזון ג"כ מזיו השכינה, והיינו לפי שיהי' המשכה מבחי' סוכ"ע שלמעלה מבחי' השתלשלו', וזהו מ"ש וארשתיך לי בצדק ובמשפט[86] כו' וידעת את הוי'[87], והיינו שעתה אינו נק' רק בחי' אירוסין[88] שהוא רק בחי' טבעת קדושין[89] שהוא בחי' מקיף לבד וכמ"ש אשר קדשנו במצותיו[90], ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי[91] כמו הקדושין שעי"ז נעשה האשה מקודשת ומיוחדת לו לבד, אך כ"ז הוא רק בבחי' מקיף שאינו נמשך המשכה בבחי' פנימי' כו' דהיינו כי טעמי תורה לא נתגלו[92] עתה כי אורייתא סתים וגלי'[93], ועתה אינו נגלה רק בחי' גלי' שבתו' דהיינו רק בחי' גלגלתא דחפיא על מוחא[94], אבל לא סתים שבתורה שהוא בחי' טעמי תורה, אך לע"ל יהי' התגלות טעמי התורה[95] בחי' סתים שבתורה וכמ"ש ומלאה הארץ דעה את הוי'[96], וזהו וידעת את הוי' שיהי' המשכה בבחי' פנימי' ממש כו'.

---

79) שאוא"ס שורה בבחי' חכ': ראה תניא פל"ה בהגה. סה"מ תרמ"א ע' פג. וש"נ.

80) חכ' . . כח מ"ה: זהר רע"מ צו כח, א. לד, א. ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פל"ב. סה"מ תרמ"ב ע' רטז. וש"נ.

81) הוי' בחכ': משלי ג, יט.

82) כלי החכ' היא קרובה אל האור . . חכ': ראה גם לקמן המשך וככה שם.

83) טל תחי': לשון רש"י ס' שופטים ה, ד.

84) טל שעתיד להחיות בו את המתים: ראה שבת פח, ב.

85) טלא דנטיף מע"ק: ראה זהר בשלח סא, ב. סב, ב. יתרו פג, א. פח, א. אד"ז האזינו רפח, א.

86) וארשתיך לי בצדק ובמשפט: הושע ב, כא. ראה גם לקו"ת במדבר ח, ד ואילך.

87) וידעת את הוי': הושע ב, כב.

88) שעתה אינו נק' רק בחי' אירוסין: ראה שמו"ר ספט"ו. תו"א ויגש מד, ד. לקו"ת שה"ש מח, א ואילך.

89) טבעת קדושין: ראה רמ"א בשו"ע אבהע"ז רסכ"ז. סל"א, ס"ב.

90) אשר קדשנו במצותיו: נוסח ברכת המצות. ראה גם לקו"ת שמ"ע צא, א.

91) ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי: קדושים כ, כו.

92) טעמי תורה לא נתגלו: ראה פסחים קיט, א. סנהדרין כא, ב (מצות). רש"י שה"ש א, ב. תוספתא סוף קדושין. אגה"ק סי"ט קכח, א (מצות). תו"מ — התוועדויות תשכ"ד ע' 203 ואילך. תשכ"ח ע' 28 ואילך. תשכ"ט ע' 307 ואילך. אגרות קודש כ"ק אדמו"ר זי"ע ח"ג ע' קצ ואילך.

93) אורייתא סתים וגלי': ראה זהר אחרי עא, ב. עג, א. ש"א ב, ב הערה 24. פלח הרמון בחוקותי ע' תלז ואילך.

94) גלגלתא דחפיא על מוחא: ראה זהר אד"ר נשא קכח, ב.

95) לע"ל יהי' התגלות טעמי התורה: ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח פ"י. וש"נ.

96) ומלאה הארץ דעה את הוי': ישעי' יא,

(ד) **והנה** בזה יובן ההפרש שבין משכן לבהמ"ק, דהנה במשכן לא הי' נמצא עדיין תכלית השלימות שהי' רק דירת עראי[97] של הקב"ה כמ"ש ואהי' מתהלך באהל ובמשכן[98], לכך נעשה כפי אופן סדר השתל' העולמות איך שנבראו כסדרן שבזה שמים קדמו לארץ וכמ"ש נוטה שמים כיריעה[99] דהיינו שיריעות המשכן הי' ע"ד בחי' שמים קדמו, ולכן כותלי המשכן היו מקרשים שהם בחי' צומח ורק קרקע המשכן הי' מעפר שזהו כמו שבהשתל' הצומח למעלה מדומם, אבל במקדש הי' נמצא בו תכלית השלימות כי הי' דירת קבע[100] של הקב"ה כמ"ש זאת מנוחתי עדי עד[101] שהי' מעין עוה"ב מה שיהי' באלף השביעי כשיהי' מנוחה לחיי העולמי'[102] שאז תתעלה ארץ העליונה שהיא בחי' מל'[40] דאצי' להיות למעלה מכולם וכמ"ש א"ח עט"ב[103] שיהי' עטרת לע"ל לז"א דאצי', והיינו מצד שרשה שעלתה במח' תחלה, ארץ קדמה לשמים, לכן אף בבהמ"ק שהי' מעין עוה"ב נעשה עיקר הבית מאבנים ועפר שהם בחי' דומם שאף הגג והמעזיבה שהוא בחי' המקיף נעשה מאבנים ועפר ולא מארזים, והכלונסאות של ארז היו רק כדי להחזיק התקרה לבד[104] אבל עצם התקרה הי' מדומם שהוא כפי מה שיהי' לע"ל שבחי' ארץ קדמה א"ח עט"ב מצד שרשה כו', וזהו ג"כ בחי' יוסף ויהודה שהיא ג"כ בחי' מדריגת שמים וארץ[105] ובחי' צומח ודומם כו' כי יוסף הוא בחי' שמש ויהודה הוא בחי' לבנה, וזהו שאנו אומרים בשעת קידוש לבנה דוד מלך ישראל חי וקיים[106], והיינו לפי שדוד שהוא בחי' יהודה הוא בחי' לבנה, ושמש ולבנה הוא בחי' שמים וארץ וע"כ עתה יוסף הוא למעלה מיהודה כי סיהרא לית לה מג"כ[107] רק שמקבלת שפעה מהשמש ולכן יוסף הוא הי' המלך במצרים שהוא בחי' צומח בחי' גידול והתנשאות והוא הי' המשביר[6] ומשפיע לכולם, ויהודה הוא המקבל,

---

ט. ושם: כי מלאה — ראה לעיל המשך אלה תולדות נח פי"ח. וש"נ.

97) במשכן . . דירת עראי: ראה שהש"ר פ"א, טז (ג). של"ה תושב"כ פ' תרומה שכד, א ואילך בשם שערי אורה שער א ח, ב ואילך. תו"א ויגש כאן מג, ד. לקו"ת בלק עד, סע"ד ובהנסמן שם.

98) ואהי' מתהלך באהל ובמשכן: שמואל־ב ז, ו.

99) נוטה שמים כיריעה: תהלים קד, ב.

100) במקדש הי' . . דירת קבע: ראה לעיל הערה 97.

101) זאת מנוחתי עדי עד: תהלים קלב, יד. ראה זבחים קיט, א. רמב"ם הל' ביה"ח פ"א, ה"ג. וראה גם לקו"ש כרך טז ע' 468 ואילך. וכרך כא ע' 260 ואילך ובהנסמן בהם.

102) באלף השביעי . . מנוחה לחיי העולמי': תמיד בסופה. ראה גם בנוסף לתו"א ויגש כאן מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קג. וש"נ. תו"ח בשלח ח"א רכא, ב ובהערה 557.

103) א"ח עט"ב: משלי יב, ד.

104) והכלונסאות של ארז . . להחזיק התקרה לבד: ראה גם לעיל פ"א ובהערה 20.

105) יוסף ויהודה . . שמים וארץ: ראה גם תו"א ויגש כאן מד, א. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' קמט.

106) קידוש לבנה דוד מלך ישראל חי וקיים: מר"ה כה, א.

107) סיהרא לית לה מג"כ: ראה זהר בראשית לג, ב. תולדות קלה, סע"ב. ויחי רלו, ב. רמט, ב. ויקהל רטו, א. בחוקותי קיג, ב. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' שפג.

וז"ש ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני[2] פי' שבי יומשך השפע מיוסף הצדיק[108], אך לע"ל יהי' יהודה למעלה מיוסף וכמ"ש והי' אור הלבנה כאור החמה[109] שהלבנה יהי' במדריגת החמה א"ח עט"ב, אך להבין מפני מה יהי' יהודה למעלה מבחי' יוסף שהרי לא כתי' רק והי' אור הלבנה כאור החמה לבד שמשמע שלא תהי' יותר גדולה כו', וכענין דאיתא שיהיו שוין בקומתן[110], אך הענין הוא דלכך יהי' לע"ל יהודה למעלה זהו מצד הבירורי' שכשיתברר הרע עי"ז יהי' נתעלה בחי' זו יותר, וכמ"ש בזהר[111] ע"פ מקושש עצים[112] שחטאו הי' שהי' מדייק בין עה"ח ובין עה"ד הי מינייהו רב[111], ולכאו' אין זה מובן איך הי' מסופק הי מינייהו רב שבודאי עה"ח הוא למעלה מעה"ד טו"ר, אך הענין לפי שכשיתברר עה"ד טו"ר אז יתעלה יותר וכמ"ש והנה טוב מאד[113] וארז"ל טוב זה יצ"ט מאד זה יצה"ר[114] שיצה"ר נק' טוב מאד, והיינו כשיתברר היצה"ר אזי יהי' טוב מאד[115], וז"ע הפלוגתא בגמ' אם תלמוד גדול או מעשה גדול[116], והנה תלמוד הוא בחי' עה"ח וכמ"ש עץ חיים היא למחזיקי' בה[117] כו', ומעשה הוא בחי' עה"ד שכל המצות הם בבחי' נוגה שמעורב טו"ר[118] כמו ציצית מצמר[119] גשמי ותפילין מקלף[120] גשמי וכמו אתרוג כו' ואעפ"כ סובר ר"ט דמעשה גדול[121] והיינו לפי שלע"ל שיתברר בחי' המעשה אז יתעלה בחי' המעשה ויהי' א"ח עט"ב, אך לע"ע תלמוד גדול מפני שמביא לידי מעשה[122] שע"י התורה דוקא נעשה המצוה מצוה כי בחכ' אתברירו[123] ועי"ז נעשה המצוה גשמי' מצוה שעי"ז יתעורר אתעדל"ע כו'.

---

108) פי' שבי יומשך השפע מיוסף הצדיק: **ראה תו"א כאן מד, א.**

109) והי' אור הלבנה כאור החמה: **ישעי' ל, כו.**

110) שיהיו שווין בקומתן: **ראה ע"ח שער מיעוט הירח של"ו, פ"א. פ"ב. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תקצג ואילך.**

111) בזהר . . שהי' מדייק . . הי מינייהו רב: **ראה לקו"ת שלח מב, סע"ב. ושם מציין: ר"פ שלח קנ"ז א'. מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' א'רנג ואילך.**

112) מקושש עצים: **שלח טו, לב.**

113) והנה טוב מאד: **בראשית א, לא.**

114) טוב זה יצ"ט מאד זה יצה"ר: **ילקוט שמעוני בראשית א, לא רמז טז (ירושלים תשל"ג) ע' 46. וש"נ.**

115) כשיתברר היצה"ר אזי יהי' טוב מאד: **ראה תו"א יתרו סט, ד. מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' קד ואילך. סה"מ תרמ"א ס"ע פט ואילך. וש"נ.**

116) הפלוגתא . . תלמוד גדול או מעשה גדול: **קדושין מ, ב.**

117) עץ חיים היא למחזיקי' בה: **משלי ג, יח.**

118) נוגה שמעורב טו"ר: **ראה ע"ח שער קליפת נוגה שמ"ט, פ"ב ואילך. אדם ישר פ"ב ואילך. משנת חסידים סדר נזיקין מסכת מקום הקליפות פ"א, מ"ב. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תתו ובהערה 78. ביאוה"ז להצ"צ בחוקותי כרך א ע' תמד.**

119) ציצית מצמר: **ראה שו"ע אדה"ז הל' ציצית ס"ט, ס"א ואילך.**

120) ותפילין מקלף: **ראה שו"ע אדה"ז הל' תפילין סל"ב, ס"ט.**

121) סובר ר"ט דמעשה גדול: **קדושין שם.**

122) תלמוד גדול מפני שמביא לידי מעשה: **קדושין שם.**

123) בחכ' אתברירו: **ראה אגה"ק סכ"ח. זהר היכלות פקודי רנד, סע"ב. ע"ח שער דרושי נקודות ש"ח, פ"ו. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רצה. שמות ח"ב ע' שכא. תו"ח שמות כת"י ע' תקעא ואילך. במהדורת אותיות מרובעות תשא ח"ב שפד, ד ואילך.**

(ה) **ובזה** יובן מ"ש ושמתי מקום לעמי בית ישראל[8] שמזה למדו שהמתפלל צריך לקבוע[9] מקום, והענין הוא דהנה מתחלה י"ל מ"ש ושמתי מקום שהרי הוא מקומו ש"ע[124] ואין העולם מקומו, וכן כתי' ברוך המקום[125] שהקב"ה נק' מקום. וכן י"ל מ"ש ביעקב אכן יש הוי' במקום הזה[126] שהרי את השמים ואת הארץ אני מלא[127] ולמה במקום הזה דוקא, אך הענין הוא דהנה ידוע דמה שאת השמים כו' אני מלא זהו רק בהעלם[128], אבל בגילוי אינו מאיר בכללות העולם, משא"כ במקום הזה שהוא בחי' בהמ"ק הי' מאיר אלקות בבחי' גילוי ממש וזהו מ"ש ושמתי מקום, ונטעתיו[8] זהו ע"ד שאה"כ לנטוע שמים וליסוד ארץ[129], דהנה מאי דכתי' ואשים דברי בפיך קאי על התורה[130], ובצל ידי כסיתיך הוא בחי' מצות[131] וכמ"ש בצל החכ' בצל הכסף שהוא בחי' גמ"ח[132], לנטוע שמים כו' הוא בחי' הקרבנו'[133] וכמ"ש והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה[134] שפי' במד"ר שקאי על כבש המזבח[135] שמוצב ארצה וראשו מגיע השמימה לפי שריחן של קרבנות עולה עד לשמים, והיינו שקרבנות מחברים שמים וארץ, וזהו לנטוע שמים וליסוד ארץ שקאי על בהמ"ק, וזהו שא' ונטעתיו על מקום המקדש, ופי' ושמתי מקום היינו שבבהמ"ק יהי' גילוי מבחי' מקומו העצמי, וכמ"ש עוז וחדוה במקומו[136] דלכאו' אינו מובן שהרי לפעמי' כתי' ויתעצב אל לבו[137], ואיך נא' עוז

---

124) הוא מקומו ש"ע: **ראה לקמן בסיום הפרק. וש"נ.**

125) ברוך המקום: **מדות ספ"ה.**

126) אכן יש הוי' במקום הזה: **ויצא כח, טז. ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח פ"א.**

127) את השמים ואת הארץ אני מלא: **ירמי' כג, כד.**

128) שאת השמים כו' אני מלא . . בהעלם: **ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח פ"ב. וש"נ.**

129) לנטוע שמים וליסוד ארץ: **ראה הערה הבאה.**

130) ואשים דברי בפיך . . התורה: **ישעי' נא, טז. ראה ירושלמי תענית פ"ד, סה"ב. מגילה פ"ג, סה"ו. ילקוט שמעוני ישעי' שם רמז תעה.**

הובא גם בלקו"ת במדבר ו, ב. אוה"ת יתרו כרך ח ע' ב'תתקפה — שבועות ע' 58 במהדורת תשנ"ה. דברים ע' לו. שם ע' לח ואילך — ויצא ריג, ב ואילך. כרך ו ע' ב'תקצו. ע' ב'תר ואילך. ישעי' כרך א ע' צח. יהל אור תהלים ע' רו. בהערות הבאות.

131) ובצל ידי כסיתיך . . מצות: **שם: גמילות חסדים. וראה גם ההמשך כאן: בחי' גמ"ח. אוה"ת ישעי' כרך ג ס"ע א'קפז: גמ"ח שכולל כל המצות. שם ע' א'קצא. אוה"ת דברים שם ע' לח. ע' לט.**

132) בצל החכ' בצל הכסף . . גמ"ח: **קהלת ז, יב. במקומות שבהערה 130 דלעיל הובא כתוב אחר. ראה גם סה"מ תרכ"ז ע' רטו. ע' ריח. תרל"א ח"א ע' קמה וע' קמח. תר"ם ח"ב ע' תתלח.**

133) לנטוע שמים . . הקרבנו': **ע"כ בירושלמי וילקוט שמעוני שם.**

134) והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה: **ויצא כח, יב.**

135) שפי' במד"ר שקאי על כבש המזבח: **ב"ר פס"ח, יב. ושם: והנה סולם זה הכבש. מוצב ארצה זה מזבח . . וראשו מגיע השמימה אלו הקרבנות שריחן עולה לשמים. ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח רפ"ז. וראה גם אוה"ת דברים ע' מ. ישעי' ע' א'קפח.**

136) עוז וחדוה במקומו: **דהי"א טז, כז.**

137) ויתעצב אל לבו: **בראשית ו, ו. ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פנ"ד ובהנסמן שם.**

וחדוה במקומו, שמשמע שתמיד הוא עוז וחדוה כו׳, אך הענין הוא דהנה כתי׳ בקהלת ד״ח עתים[138] עת לחבק ועת לרחק מחבק[139], עת לקרוע ועת לתפור[140] כו׳ ופי׳ במד״ר עת לקרוע קאי על עשרת השבטי׳[141] שנחלקו ונקרעו מיהודה ונעשו לשני ממלכות, ועת לתפור היינו שיתחברו יחד וכמ״ש ודוד עבדי מלך עליהם[142], והנה ההתחברות זו יהי׳ ג״כ ע״י יוסף וכמ״ש בן פורת יוסף[143] אותיות תופר[144] שיוסף יהי׳ מחברם כו׳, והיינו שיש י״ד עתים לטובה וי״ד עתים לרעה[138] ושרש הכ״ח עתים נמשך מבחי׳ שתי ידות יד ימין ויד שמאל[145] כו׳ כי ביד יש י״ד פרקין[146] ע״כ מבחי׳ יד ימין נמשך י״ד עתים לטובה ומיד שמאל נמשך י״ד עתים לרעה שהוא בחי׳ חו״ג חסד דרועא ימינא[72] כו׳, וע״כ נא׳ ויתעצב אל לבו שבמדות שייך בחי׳ שינויים, וע״כ מחסד נמשך בחי׳ בנין בהמ״ק ומבחי׳ גבורה הי׳ חורבן בהמ״ק, עת לחבק ועת לרחק מחבק, אך כ״ז הוא בבחי׳ מדות שם יש שינויים, אבל בבחי׳ חכ׳ כתי׳ עוז וחדוה במקומו שאין שם שינויים כלל ולכן שם החדוה תמיד בלי שינויים כלל, וכן בתורה שמחכ׳ נפקת[147] כתי׳ ואהי׳ אצלו שעשועי׳[148], משחקת לפניו בכל עת והיינו לפי שאין שם בחי׳ יד שמאל, וכמ״ש ימינך ה׳ נאדרי כו׳ ב״פ ימינך[149] לפי שאין שם בחי׳ שמאל כלל, וע״כ עוז וחדוה במקומו תמיד כו׳, וזהו ושמתי מקום לעמי כו׳ דהיינו דבבהמ״ק הי׳ בחי׳ גילוי מבחי׳ מקומו העצמי׳[*150] שאין שם בחי׳ שינוי כלל, וע״כ נק׳ בהמ״ק דירת קבע

---

138) בקהלת ד״ח עתים . . י״ד עתים לטובה וי״ד עתים לרעה: ראה קהלת ג, ב ואילך. תקו״ז תס״ט קא, ב. בכסא מלך שם אות צ: י״ד פרקים שיש בה׳ אצבעות שביד ימין . . שמאל. וראה לקמן הערה 146. ראה גם שערי אורה פו, ב.

139) בקהלת . . עת לחבק ועת לרחק מחבק: ג, ה.

140) בקהלת . . עת לקרוע ועת לתפור: ג, ז.

141) ופי׳ במד״ר עת לקרוע . . עשרת השבטי׳: ראה קה״ר פ״ג, ח (ב). ראה גם רש״י קהלת שם.

142) ודוד עבדי מלך עליהם: ראה לעיל פ״א הערה 7. ראה קה״ר שם: דכתיב והיו לאחדים בידך וגו׳. רש״י שם. ילקוט שמעוני עה״פ (רמז תתקסח). אוה״ת (יהל אור) תהלים ע׳ קעג. שה״ש ח״ב ע׳ תפב.

143) בן פורת יוסף: ויחי מט, כב.

144) פורת . . אותיות תופר: ראה גם תו״א וישב כט, רע״א. תו״ח ויחי רמב, ד ובהערה 2. אוה״ת ויחי תט, ב; תי, סע״ב. ושם מציין לרמ״ז אמור צה, א, וברמ״ז שם: היסוד הוא תופ״ר ומחבר בן פור״ת . . דאחיד בשמיא ובארעא. סה״מ תרל״ח ע׳ תפ. וש״נ.

145) ושרש הכ״ח עתים . . יד ימין ויד שמאל: ראה תקו״ז שם.

146) ביד יש י״ד פרקין: ה׳ אצבעות, בכל אצבע תלת פרקין — זהר רע״מ פינחס רכח, ב, וב׳ פרקין בגודל — שם רכט, א. באהלות פ״א, מ״ח: ששה בכל אצבע — ראה תוי״ט שם: הכל . . עד הקנה. וראה גם תוספת אנשי שם שם. תו״מ — התוועדויות חי״ח ע׳ 175.

147) בתורה שמחכ׳ נפקת: זהר בשלח סב, א. יתרו פה, א. רע״מ משפטים קכא, א. קדושים פא, א. חוקת קפב, א. ואתחנן רסא, א.

148) ואהי׳ אצלו שעשועי׳: משלי ח, ל בדילוג.

149) ימינך ה׳ נאדרי כו׳ ב״פ ימינך: בשלח טו, ו. ראה שהש״ר פ״א, ב (ב). שם ט (א). אוה״ת בשלח ע׳ תקמא־תקמב. תקמה־תקמו. חנוכה ע׳ שלח. שה״ש ח״א ע׳ רלד.

*150) העצמי׳: בבוך 1063 (ראה לעיל הערה 1): העצמי.

של הקב"ה לפי שמאיר שם גילוי בחי' אוא"ס מבחי' מקומו העצמי שאין שם שינויים כלל בחי' אני הוי' לא שניתי[74], ולכן ארז"ל שכ"מ שנא' לי אינו זז לא בעוה"ז ולא בעוה"ב[150], ובבהמ"ק כתי' ועשו לי מקדש[151] ולכן אינו זז, ולכאו' הלא הוא חרב כו', אך הענין הוא דהגם שחרב עכשיו עכ"ז אינו גרוע מכמו קודם שנבנה בהמ"ק ועכ"ז הכיר יעקב ואמר אכן יש הוי' במקום הזה[126] גם קודם הבנותו, וכן הוא עכשיו ג"כ כו', והיינו שגם עכשיו מאיר שם בחי' מקומו העצמי וע"ד כמו בימי יעקב דכתי' אכן יש הוי' במקום כו' ויפגע במקום[152] וע"ז הוא שארז"ל במד"ר הוא מקומו ש"ע[153], כי שם מאיר מבחי' מקומו העצמי כו', וזהו כל הקובע מקום לתורתו[10] כי משחרב בהמ"ק אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה[154], ע"כ התורה היא כנגד בהמ"ק, וע"כ כל הקובע מקום לתורתו נמשך ג"כ מבחי' קבע לפי שעוז וחדוה במקומו עוז הוא בחי' תורה[155] וכמש"ל, וכן לתפלתו[9] כי תפלות כנגד תמידין תקנו[156], ופי' קביעת מקום היינו שזה יהי' אצלו עיקר ולא שיהי' רק בדרך עראי[157], אלא שיהי' עיקר אצלו, ועפ"י פשוט כשקובע מקום לתפלתו היינו שמקבל עליו בזה עומ"ש שלימה ומתבונן באלקות איך שאני הוי' לא שניתי עי"ז יהי' נמשך מלמעלה ג"כ מבחי' קבע, וזהו אויביו נופלי' תחתיו וכמ"ש ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב, וזהו ולא יוסיפו בני עולה לענותו[8] כו'.

---

150) שכ"מ שנא' לי אינו זז . . ולא בעוה"ב: **ראה מדרש שמואל פי"ט. ויק"ר פ"ב, ב. ספרי בהעלותך יא, טז. לקו"ת במדבר ט, ג.**

151) ועשו לי מקדש: **תרומה כה, ח.**

152) ויפגע במקום: **ויצא כח, יא.**

153) במד"ר הוא מקומו ש"ע: **ב"ר פס"ח, ט. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רצא. וש"נ. תו"ח בראשית מג, א הערה 2. סה"מ תרכ"ט ע' קסט. וש"נ.**

154) משחרב בהמ"ק . . ד"א של הלכה: **ראה ברכות ח, א. ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תמד. הנחות תקע"ז ע' ש. סה"מ תרמ"א ע' צח. תרמ"ב ע' תו ובהנסמן בהנ"ל.**

155) עוז הוא בחי' תורה: **ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה רפס"ט. וש"נ.**

156) תפלות כנגד תמידין תקנו: **ראה ברכות כו, ב. לקו"ת פינחס עז, ג ואילך.**

157) ופי' קביעת מקום . . עיקר ולא . . עראי: **ראה גם אוה"ת נ"ך כרך א ע' לז-לח.**

ש״פ ויחי

ואני נתתי לך שכם אחד[1] על אחיך אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי[2], ולכאו׳ צ״ל האיך מצינו שעשה יעקב מלחמה עם האמורי, והענין הוא דהנה ברבות פ׳ וישלח פ״פ בענין שמעון ולוי[3] כשעשו אותו מעשה בשכם אמרו שם שנטל יעקב[4] חרבו וקשתו ועמד לו על פתחו[5] של שכם, אמר אם יבואו כו׳ אני נלחם עמהם[6], הוא דהא[7] א״ל ליוסף ואני נתתי לך שכם כו׳, והיכן מצינו שנטל יעקב[8] חרבו וקשתו שנא׳[9] אשר לקחתי כו׳ בחרבי ובקשתי, אך הנה התרגום תירגם בחרבי ובקשתי בצלותא ובבעותא[10], והיינו כי הגם כי לקח יעקב חרבו וקשתו עכ״ז לא מצינו שערך אתם מלחמה, לכן פי׳ בצלותא ובבעותא פי׳ בעותא הוא לשון בקשה מלשון אם תבעיון בעיו (ישעי׳ ד״א י״ב). ולהבין מהו ענין נתינת שכם אחד ליוסף שהוא על אחיך, צ״ל תחילה ההפרש שבין יוסף לשאר השבטי׳, דהנה בשבטי׳ כתי׳ ששם עלו שבטים שבטי יה כו׳ להודות לשם הוי׳[11] נא׳ בהם ל׳ עלי׳ ששם עלו, וביוסף

---

1) ואני נתתי לך שכם אחד: **הוא חלקו הראשון של מאמר ד״ה ראה נתתיך אלקים לפרעה מכ״ק אדמו״ר הצ״צ שנמצא בבוך 1063 קצב, א בהוספות ושינויים.**

הנחת כ״ק אדמו״ר מהר״ש ממאמר זה — ד״ה ויאמר ה׳ אל משה ראה נתתיך תרי״ט — לא נדפס לע״ע.

הפתיחה להמאמר ניתוספה בגוכתי״ק כ״ק אדמו״ר מהר״ש בכותרת שבפנים. ובשורה שלאח״ז נרשם: הגהות לד״ה ראה נתתיך. **כשהעתיק המעתיק את המאמר לבוך דידן הוסיף כ״ק אדמו״ר מהר״ש הוספות ותיקונים וכו׳.**

בוך 1063 הנ״ל נק׳ בשם „בוך בש״ר״ — ראה ברשימת המאמרים שבסוף הספר על ד״ה אלה תולדות נח הערה 3.

בראש הערות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב על מאמר זה באה הכותרת: ש״פ ויחי. **ראה אודות הערות אלו לעיל בהמשך ואלה תולדות יצחק בתחלתו.**

המשך זה נאמר בג׳ חלקים, היינו בשבת פ׳ ויחי בפעם הראשון. בש״פ שמות בפתיחה: אשר לקחתי מיד האמורי. **בש״פ וארא בפתיחה: ועפ״ז יובן מ״ש ראה נתתיך.**

ראה עוד ע״ד המאמר ברשימת המאמרים שבסוף הספר.

2) ואני נתתי לך . . בחרבי ובקשתי: **ויחי מח, כב.**

3) ברבות פ׳ וישלח פ״פ בענין שמעון ולוי: **ראה שם ס״י.**

4) שנטל יעקב: **שם: נטל.**

5) פתחו: **שם: פתחה.**

6) עמהם: **שם: כנגדן. וכ״ה בבוך 1063 ששם בשוה״ג נרשם מדרש זה בגוכתי״ק כ״ק אדמו״ר מהר״ש.**

7) דהא: **שם: דהוא. וכ״ה בבוך 1063.**

8) יעקב: **שם: אבינו יעקב. ובדפו״א: יעקב אבינו.**

9) שנא׳: **שם: בשכם שנא׳.**

10) התרגום . . בצלותא ובבעותא: **ושם: בצלותי ובבעותי — ראה גם סה״מ תרמ״א ע׳ ח. וש״נ.**

11) ששם עלו שבטים . . לשם הוי׳: **תהלים קכב, ד.**

נא' ויוסף הורד מצרימה[12], ולכאו' צ"ל הלא יוסף הוא למעלה מהשבטים[א] ולמה בו דוקא נא' ל' ירידה.

ולהבין זה צל"ת מאי דכתי' בעליית השבטים להודות לשם הוי' מהו ענין ההודאה והשבח שאנו וכל הנבראי' משבחים[13] אותו ית' וכידוע שיש פרק שירה[14] שכל הנבראי' אומרים שירה, ולכאו' מה תופס מקום השבח של הנברא כו', וכמשארז"ל שאלמלא לא אמר משה הגדול הגבור והנורא[15] לא היינו אומרי', (וכמ"ש שם בגמרא משל למלך שהיו לו אלף אלפי' דינרי זהב ומשבחים אותו בשל כסף לא גנאי הוא לו[16]), ובאמת משמע שצריך לשבח אותו וכמשארז"ל לעולם יסדר אדם שבחו ש"מ[17] ואח"כ יתפלל, וכן ארז"ל ביקש הקב"ה לעשות חזקי' משיח[18] כו' ולפי שלא אמר שירה לא נעשה משיח כו', נמצא שצריכים לשבח אותו, ולכאו' אינו מובן למה צריך לשבחים שלנו כו', ולאיזה ענין הוא הלא הוא ית' מרומם על כל ברכה ותהלה[19] ולו דומי' תהלה[20].

אך הענין הוא דהנה איתא בהלל והודאה[21], והנה בהלל יש שני פי'[22] א' ל' הילול ושבח[ב], והב' ל' בהילו נרי עלי[23] כו', ושניהם אמת והיינו ע"י השבח וההילול

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

ש"פ ויחי

א) למעלה מהשבטים: **כמ"ש אלה תולדות יעקב יוסף[ה1] שהי' כללות השבטים.** ולמה כו'.

ב) הילול ושבח: **ובמדריגה היותר גבוה נק' הודאה שאינו שייך שם הילול ושבח רק שמודי' שכן הוא.** והב' כו'.

ה1) אלה תולדות יעקב יוסף: **וישב לז, ב. ראה לקו"ת ויצא – ענין הז' כוכבי לכת. תו"ח תצוה ח"ב שנה, ד. אוה"ת תצוה ע' א'תרנו. לעיל המשך וישב פ"ז ובהנסמן שם.**

---

12) ויוסף הורד מצרימה: **וישב לט, א. ראה גם תו"א ויחי קב, א. לקמן ע' קסז ואילך.**

13) מהו ענין ההודאה והשבח שאנו . . משבחים: **ראה סהמ"צ להצ"צ ע' קיח ואילך. ע' קמח ואילך. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תסד. בראשית ע' תסא. סה"מ תרל"א ח"א ס"ע שיח ואילך ובהנסמן בהנ"ל.**

14) פרק שירה: **בספר בית אלקים להמבי"ט בפירושו לפרק שירה ע' קנה ד"ה וקרוב הדבר, מייחסו לדוד המלך.**

נזכר בשמו בכ"מ בדברי רבותינו, ראה גם סה"מ תרמ"א ע' תנט. וש"נ.

15) שאלמלא לא אמר משה הגדול הגבור והנורא: **ראה ברכות לג, ב.**

16) בגמרא משל למלך . . הוא לו: **ועד"ז הובא בלקו"ת קדושים ל, ג. ומציין לגמרא ברכות הנ"ל, ושם: והיו מקלסין אותו בשל כסף והלא.**

17) לעולם יסדר אדם שבחו ש"מ: **ע"ז ז, סע"ב. ברכות לב, א.**

18) ביקש הקב"ה לעשות חזקי' משיח: **סנהדרין צד, א.**

19) מרומם על כל ברכה ותהלה: **נחמי' ט, ה.**

20) ולו דומי' תהלה: **ע"פ תהלים סה, ב.**

21) בהלל והודאה: **שבת כא, ב.**

22) בהלל יש שני פי': **ראה לקו"ת שה"ש מח, ג.**

23) בהילו נרי עלי: **איוב כט, ג. ושם: נרו.**

ע"ז ממשיכי' להיות בהילו נרי כו' הוא בחי' המשכת אור והיינו כמו עד"מ באדם כשצריך חבירו אליו להשפעת חסדו והוא באותו העת בכעס ורוגז שנמצא הרי הוא רחוק אז ממדת החסד עכ"ז כשקורא אליו חבירו ומתחיל לשבחו איך שהוא בעל חסד גדול ושכבר עשה לו טובות הרבה כו' וכדומה עי"ז מעורר אצלו את מדת החסד שיתגלה אליו שימלא לו את שאילתו ובקשתו, ואף שמדת החסד הלזו הי' אז בהעלם גדול מ"מ ע"י השבח וההילול יצא מהעלם אל הגילוי להיות השפעת חסדו בגילוי כו[ג], וכן כשצריך לפעול מרבו השפעת חכמתו הנה זהו ג"כ ע"י השבח וההילול שמשבח אותו איך שהוא חכם גדול עי"ז ממשיך את בחי' חכמתו מהעלם לגילוי, ובזה יובן מה שמצינו ברשב"י שחבריו ותלמידיו[24] היו משבחים אותו תמיד[25] וכמ"ש בזהר בכ"ד אנת בוצינא קדישא[26] כו' ורב יהודא הוי קארי לי'[27] שבת[ד] וכדומה, זהו לפי שע"י השבח וההילול שהיו משבחי' אותו היו ממשיכים חכמתו מהעלם לגילוי כו', ועד"ז יובן הנמשל למעלה שענין השבחים היינו שכדי להמשיך את בחי' מדותיו ית' שיצאו מהעלם אל הגילוי בפועל זהו ע"י השבחים מה שמשבחי' אותו ית' בבחי' מדותיו רחום וחנון ועי"ז ממשיכים מדת רחום וחנון, וכמ"ש במשה ועתה יגדל נא כח אד' כאשר דברת לאמר[28] ד' ארך אפים ורב חסד נושא עון[29] כו', והיינו לפי שאז הי' הקב"ה בכעס ורוגז מחמת חטא המרגלים כו' לזה הי' צריך להמשיך את בחי'[ה] מדת ארך אפים ורב חסד נושא עון כו', וכדי להמשיך את בחי' מדות אלו זהו ע"י השבח ששובח במדות הללו כו' וכמו למשל באדם כשצריכים להמשיך את בחי' מדותיו הוא ע"י השבחי' כנ"ל, רק שאעפי"כ אין המשל דומה לנמשל כ"כ, לפי שלמעלה א"א לומר

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

ג) חסדו בגילוי כו': **ונתחלף לקו אחר, וזה במדות וכן במוחין.** כשצריך כו'.

ד) קארי לי' שבת: **כמו ששבת מובדל משאר ימות החול כמו"כ הוא מובדל משאר[ה2] כ"א[ה3] לכן קארי' לי' שבת.** וכדומה כו'.

ה) להמשיך את בחי': **תשע ספי'.** ארך[ה4] כו'.

ה2) כמו"כ הוא מובדל משאר כ"א: **ראה גם סה"מ מלוקט ח"ב ע' שא [בהוצאה החדשה — ח"ג ע' רעו].**

ה3) כ"א: **= כל אדם.**

28) ועתה יגדל נא . . לאמר: **שלח יד, יז.**

29) ד' ארך אפים . . נושא עון: **שלח יד, יח.**

ה4) ארך: **בפנים: מדת ארך.**

---

24) ברשב"י שחבריו ותלמידיו: **ראה גם הנחה הנסמן בהערה 27.**

25) ברשב"י . . משבחים אותו תמיד: **ראה גם מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' ריא. סה"מ תרל"א ע' שיח ואילך וע' שסז ואילך. תו"מ — התוועדויות ח"ל ע' 309 ואילך. המשך וככה והנחה הנסמן בהערה 27.**

26) בזהר בכ"ד אנת בוצינא קדישא: **הלשון — ראה שם רע"מ פינחס רלד, א. רנו, א. (רנב, ב. תצא רפ, א).**

27) ורב יהודא הוי קארי לי' שבת: **ראה זהר אד"ר נשא קמד, ב. ושם: רבי יהודה. לקמן בח"ב המשך וככה פ"ה. שם בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תשמז. סה"מ מלוקט ח"ב ע' שו [בהוצאה החדשה — ח"ג ע' רפא].**

שממשיכי' את בחי' המדות ע"י השבחי' מהעלם לגילוי משום שהוא ית' לאו מכל אינון מדות כלל[30], ומה שמבואר במקובלים שיש ע"ס הגנוזות במאצילן[31] היינו שהם רק בחי' שמות[32], וכמ"ש בפרקי דר"א עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד[33], לכאורה איך שייך לומר עד שלא נברא העולם בחי' שמו דמי קראו בשמו[ו], אלא הענין הוא דהפי' שמו היינו הכח שיש באוא"ס להיות מקור להשתלשלו' העולמות[ז] נק' זה שמו לפי ששם הוא רק בחי' הארה שאינו נוגע לעצמי'[34] כלל וכך מקור השתלשלו' העולמות הוא רק מבחי' זיו והארה כו', ועד שלא נבה"ע הי' שמו כלול בבחי' עצמותו כו', וזהו"ע ע"ס הגנוזות שהם בחי' שמות רק שהשמות הם גנוזות עדיין שהם כלולים בעצמותו כו' (וע"פ הקבלה זהו ענין מל' דא"ק או מל' דא"ס שמל' ושם הוא הכל[35] אחד[ח]) שהם בהעלם גדול ועצום כמו שם האדם בעת שאין קורין לו בו כו', לכן כדי להמשיך גילוי מדות אלו הוא ע"י קריאת שמותיו ית' שאנו קוראים לו בהן ומשבחים אותו בהם, וזהו להודות לשם הוי'[11], שע"י ההודאה וההילול ע"ז ממשיכים בחי' שם הוי' בבחי' גילוי כו', וזהו הודו לה' קראו בשמו[36] שע"י הודו לה' בחי' הודאה ושבח ע"ז קראו בשמו ממשיכי' את

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

ו) קראו בשמו: **דשם אינו שייך רק לזולתו, כמו שם ראובן הוא רק כששמעון צריך לקרוא אותו קורא אותו ראובן, אבל כששמעון אינו קורא אותו אינו צריך לשם כלל. כמו"כ למעלה עשנה"ע[33] שלא הי' זולת, מי קראו בשמו.** אלא כו'.

ז) להשתלשלו' העולמות: **כמו שייר[ה5] עצמו בכח[ה6] מה שעתיד להיות בפועל, אך זהו קצת גילוי אבל קודם ששייר[ה5] זה.** נק' כו'.

ח) הכל אחד: **כמ"ש מלך שמו נק' עליהם[ה7][ה8].** שהם כו'.

ה5) שייר. . ששייר: **אוצ"ל: שיער . . ששיער.**

ה6) שיער עצמו בכח: **ראה שעה"י קטז, ב ואילך בשם המק"מ ובהנסמן במ"מ לשם. במאמרי אדה"א במדבר ח"ב ר"ע תקפז; דברים ח"ג ע' תתיח; תו"ח שמות ח"א קעה, ג; סה"מ תש"ט ס"ע 38 ואילך בשם הע"ח. ושי"נ.**

ה7) כמ"ש מלך שמו נק' עליהם: **ראה פיוט אדון עולם. וכ"ה גם לקמן בח"ב בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תשצג. סה"מ תרל"ט ח"ב ע' תקסט. תר"ם ח"א ע' רפו. וש"נ.**

ה8) עליהם): **כ"ה בגוכתי"ק.**

---

30) לאו מכל אינון מדות כלל: **ראה ת"ז בהקדמה יז, ב.**

31) ע"ס הגנוזות במאצילן: **ראה גם פרדס שער סדר האצי' ש"ה, פ"ד. שער הצחצחות שי"א. וראה שם פ"ג. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תשמט. וש"נ. שער היחוד (לקוטי ביאורים) קפט, רע"ג.**

32) ע"ס הגנוזות. . בחי' שמות: **ראה תו"א ויחי קג, ג. לקו"ת בהעלותך לו, א. סה"מ תרפ"ב ע' קנו. וש"נ.**

33) בפרקי דר"א עד שלא נבה"ע. . בלבד: **נסמן לעיל המשך וישב יעקב ספ"ד.**

34) לעצמי': **כ"ה גם בבוך 1063.**

35) שמל' ושם הוא הכל אחד: **ראה פרדס שעה"כ שכ"ג, פכ"א מערכת שם. מאו"א מערכת שם אות נג וביאיר נתיב שם. שערי אורה לו, ב ובהערה 40.**

36) הודו לה' קראו בשמו: **תהלים קה, א. דבהי"א טז, ח.**

בחי' שמו בבחי' גילוי כנ"ל, וזהו ג"כ פי' הללוי' שע"י ההילול ממשיכי' בחי' י"ה[37] כו'.

וזהו ששם עלו שבטים שבטי יה להודות לשם הוי', שהשבטים דוקא יכולים להודות כו' לפי שבשבטים[38] הוא מלשון כוכבא[39] דשביט[ט] שהם ג"כ בבחי' שמות עליונים וכמ"ש ראובן כי ראה ה' בעניי[40], שמעון כי שמע[41] ה', לכן השבטים ע"י ההודאה שלהם ממשיכים את בחי' שם הוי' וכמ"ש הללוי' הללו עבדי ה'[42] שעבדי ה' דוקא יכולים להמשיך את בחי' י"ה ע"י ההילול והשבח כו', וזהו מ"ש וקרא זה אל זה[43], זה בגימ' י"ב[44] שהוא ענין י"ב שבטים וכמ"ש זה ספר תולדות אדם[45] שמובן ממד"ר בראשית פד"ד שקאי על יעקב[46] שהוליד י"ב שבטים כמנין זה ומה שנק' אדם לפי ששופרי' דיעקב מעין שופרי' דאדם[47] כו', וזהו וקרא זא"ז דהיינו שי"ב שבטי' ממשיכי' בחי' זה שהוא בחי' זה אלי[48] כו', וכתי' ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה[49] שהקב"ה נק' זה, והי"ב שבטים ע"י ההילול והשבח שלהם ממשיכים בחי' זה שהוא בחי' גילוי אלקו' למטה כו', וזהו ששם עלו שבטים והיינו שהשבטים הם בבריאה[50], וע"י שמבררי' השבטים בירורים למטה וכמ"ש והנה

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

ט) כוכבא דשביט: **ע"ש שנמשך ממקום למקום, כמו"כ השבטים.** שהם כו'.

י) כי שמע ה': **לוי הפעם ילוה[ה9] כו' שהוא בחי' התקשרות, וכשנמשכו למטה נעשו כחות מחולקים, ראובן נא' כי ראה שהוא בחי' ראי'[ה10] והוא מ"ש שמ"ע וראו מי ברא אלה[ה11], שמעון הוא בחי' שמיעה[ה10] שמע ישראל ה'[ה12] כו'.** וכן[ה13] השבטים כו'.

ה9) לוי הפעם ילוה: **ע"פ ויצא כט, לד.**

ה10) ראובן . . ראי' . . שמעון . . שמיעה: **ראה תו"א ויחי מה, א ואילך. תו"ח וארא ח"א פד, סע"ד ואילך.**

ה11) שמ"ע וראו מי ברא אלה: **ישעי' מ, כו.**

ה12) שמע ישראל ה': **ואתחנן ו, ד.**

ה13) וכן: **בפנים המאמר כאן; ובבוך 1063: לכן.**

---

37) הללוי' שע"י ההילול ממשיכי' בחי' י"ה: **ראה זהר ויחי רלב, ב. סידור שחרית נו, ב ואילך ובהנסמן לשם. סה"מ תרמ"א ע' ריד. וש"נ.**

38) שבשבטים: **כ"ה גם בבוך 1063. ואוצ"ל: ששבטים.**

39) כוכבא דשביט: **ברכות נח, ב.**

40) וכמ"ש ראובן כי ראה ה' בעניי: **ע"פ ויצא כט, לב.**

41) שמעון כי שמע ה': **ע"פ ויצא כט, לג.**

42) הללוי' הללו עבדי ה': **תהלים קיג, א.**

43) וקרא זה אל זה: **ישעי' ו, ג.**

44) זה בגימ' י"ב: **ב"ר פכ"ד, ה. פס"ג, ו. שמו"ר פל"ח, ח. ויק"ר פ"ח, ג.**

45) ספר תולדות אדם: **בראשית ה, א.**

46) ממד"ר בראשית פד"ד שקאי על יעקב: **סימן ה.**

47) ששופרי' דיעקב מעין שופרי' דאדם: **ב"מ פד, א. ב"ב נח, א.**

48) זה אלי: **בשלח טו, ב.**

49) ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה: **ישעי' כה, ט.**

50) שהשבטים הם בבריאה: **ראה מאו"א מערכת שבטים אות לא.**

אנחנו מאלמי' אלומים[51] עי"ז הם עולים מבריאה לאצי' להמשיך שם הוי' בגילוי, אך הנה ביוסף כתי' ויוסף הורד מצרימה[12], והיינו שיוסף הוא המשכה מלמעלה למטה, והיינו מה שע"י עליית השבטים נעשה המשכה המשכה[52] זו עצמה הוא בחי' יוסף כי יוסף הוא בחי' תוס' אורות[53], וכמ"ש והי' ביום ההוא יוסיף ה' שנית ידו[54], ופי' שנית שהוא בחי' תוס' אור שלמעלה מהשתלשלו', כי יש ב' בחי' המשכות דהיינו המשכה שע"פ השתלשלו' והמשכה שלמעלה מהשתל', ויוסף הוא בחי' המשכה שלמעלה מההשתל' כו', וזהו הורד מצרימה, כי מצרימה היינו בחי' מצרים וגבולים[55] והוא בחי' מצרי' דקדושה[56] מה שכל העולמות הם בבחי' גבול וכמו מהארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה[57] כו', ואפי' געה"ע הוא בבחי' גבול לפי שיש גבול להשגתן, ולמעלה יותר היינו שכלים דע"ס דאצי' נק' ג"כ מצרימה לפי שהכלים הם מגבילים כו', וכמו שארז"ל על קריאת ש' שדי לפי שא' לעולמו די[58] והיינו שכללות ההשתלשלו' נק' בשם מצרימה, וזהו מ"ש כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך[59], שע"ס נק' בשם עשר אצבעות וכמ"ש בס"י כרת לו ברית בין עשר אצבעות היד[60] כו', ומה שנקראו בשם אצבעות היינו לפי שכמו שאצבעות היד הם מחלקי' ומפרידי' כמו למשל מלאכת הכתיבה שע"י אצבעות היד יוכל לחלק אותיות כו', וכך ע"ס לפי שנעשו מקור לגבול לכן נקראו בשם אצבעות כו' ומטעם זה עצמו נקראי' בשם מצרים, וזהו ויוסף הורד מצרימה שיוסף הוא המשכה מלמעלה מהשתלשלו' בבחי' מצרימה שהוא בחי' השתלשלות דהיינו שהיא המשכה מלמעלה מן האצי' בבחי' האצי', וע"פ הקבלה הוא יסוד דא"ק, שהוא למעלה משרש השבטים שהם רק בבחי' מל' דא"ק[61] שהוא בחי' אדם דבריאה ששם עלו שבטים להודות לשם כו', ומה שלשבטי' הוא בחי' עלי' דהיינו מה שהן עולין מבריאה לאצי' הוא ליוסף בחי' ירידה לפי שיוסף הוא למעלה מן אצי' כו'*.

---

*) נרשם בגוכתי"ק מלמטלמ"ע בצד השמאלי של העמוד ללא ציון מקומו בפנים ושייך לערך כאן:

וכ"ה בבחי' הכלליות שעליית השבטי' הוא מבחי' מל' דא"ק בחי' בריאה דכלליות לאצי' דכלליות ויוסף הורד לבחי' אצי' דכלליות כו'.

---

51) והנה אנחנו מאלמי' אלומים: **וישב לז, ז.**

52) המשכה המשכה: **בבוך 1063 כתב המשכה, וממעל לשיטה כתבה עוה"פ.**

53) יוסף הוא בחי' תוס' אורות: **ראה גם לעיל המשך וישב יעקב ספ"ז. וש"נ.**

54) והי' ביום ההוא יוסיף ה' שנית ידו: **ישעי' יא, יא.**

55) מצרימה היינו בחי' מצרים וגבולים: **ראה תו"א בשלח סד, ב. סע"ג. יתרו סז, סע"ב. עא, ג.**

56) מצרימה . . בחי' מצרי' דקדושה: **ראה תו"א שמות מט, סע"ד ואילך. וארא נז, ב. נח, ב. סה"מ תרל"ח ע' כו. וש"נ. לקמן ע' קנו.**

57) מהארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה: **ראה חגיגה יג, א.**

58) שדי לפי שא' לעולמו די: **ראה חגיגה יב, א. ב"ר פ"ה, ח. פמ"ו, ג.**

59) כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך: **תהלים ח, ד.**

60) בס"י כרת לו ברית בין עשר אצבעות היד: **ראה שם ספ"ו. אוה"ת וירא כרך ד ע' 1526.**

61) שיוסף . . יסוד דא"ק . . השבטים . . מל' דא"ק: **ראה גם תו"א ויחי קג, ב.**

וזהו מ"ש ואני נתתי לך[2] שכם אחד, שיוסף יכול לעשות מבחי' שכם אחד[62], דהנה שכם הוא בחי' כתף שהוא בחי' אחוריים וכמ"ש ויקח שם ויפת את השמלה וישימו על שכם שניהם וילכו אחורנית[63], והנה בזכות זה שלקחו את השמלה על שכם שניהם לכן לע"ל כשיתהפכו שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד[64], וכמ"ש ברבות שלע"ל שליש אחד יהי' כלה ונאבד ושני שלישי יותרו[65], והם שם ויפת וחם יהי' כלה, ולמדו זה ממ"ש שם ולעבדו שכם אחד, ובשם ויפת נא' ויקחו את השמלה על שכם שניהם[66] כו', היוצא מזה ששכם הוא בחי' אחוריים בחי' כתפי'. והנה למעלה יש ג"כ בחי' פנים ואחור שהוא בחי' שכם, והיינו שיש ב' מיני השפעות השפעה שנמשכה בבחי' פנימי' הרצון נק' בחי' פנים אך השפעה שאינו נמשכת בבחי' פנימי' הרצון רק כמאן דשדי בתר כתפוי[67] נק' בחי' אחוריי' שאינו עיקר השפעה, וכמו למשל מלך שעושה סעודה שיש לו בזה בחי' פנימי' הרצון דהיינו כדי שיאכלו על הסעודה אוהביו ושריו כו' וממילא מקבלים מהסעודה אפי' זרים שאין רצונו וחפצו בהם כלל, וע' בסידור ד"ה עבדים היינו[68] לפרעה במצרים, בענין משל הסעודה כו', וכך למעלה עד"מ יש ג"כ בחי' פנימי' וחיצוני' בחי' פנימי' הרצון נמשך לנשמות דוקא וכמ"ש יאר הוי' פניו אליך[69], יאר פניו אתנו סלה[70], אבל מבחי' אחוריי' וחיצוני' יכולים גם הם לקבל וכמ"ש כמה ארך אפיים לפניו[71] שכל הדורות היו מכעיסין, ואעפ"כ היו מקבלים השפעה גדולה שהיו מקבלי' מבחי' ארך אפיים, וז"ע גלות מצרים כו', שהיו מקבלים ממקום גבוה, אך מ"מ אינם מקבלי' רק מבחי' חיצוני' כי פרעה הוא בחי' עורף דא"א[72] שמבחי' אחוריי' לבד הם יכולים לקבל תוס' יניקה, משא"כ בבחי' פנימי' אינם יכולים לקבל כלל כמ"ש יאר פניו אתנו סלה, אתנו דוקא כו'.

וזהו ואני נתתי לך שכם אחד שנתן ליוסף הכח שיהי' יוסף עושה מבחי' שכם אחד דהיינו שההשפעה יהי' נמשך ע"י אחד, אחד א'[73] ח' דלי"ת, א'[74] הוא בחי'

---

62) שיוסף יכול לעשות מבחי' שכם אחד: ראה גם תו"א ויחי קב, ב.

63) ויקח שם . . וילכו אחורנית: **נח ט, כג.**

64) שפה ברורה . . ולעבדו שכם אחד: **צפני' ג, ט. ושם: לעבדו — ראה גם אגה"ק כב קלה, ב. ראה בסוף הספר במילואים.**

65) ברבות שלע"ל שליש . . ושני שלישי יותרו: **ראה ולהבא בסמוך תו"א ויחי קב, ב. ושם: במדרש (וראה גם מאמרי אדה"א בראשית ע' תסו). לקו"ש כרך כג ע' 173 ואילך ובהערה 27.**

66) ויקחו את השמלה על שכם שניהם: **כ"ה גם בתו"א שם. מאמרי אדה"א בראשית ע' תנט. ע' תסו וע' תסז. אוה"ת ויחי כרך ו ע' תתשכז.**

67) כמאן דשדי בתר כתפוי: **ראה תניא פכ"ב.**

68) בסידור ד"ה עבדים היינו: **סדר הגדה רצג, סע"ג ואילך.**

69) יאר הוי' פניו אליך: **נשא ו, כה.**

70) יאר פניו אתנו סלה: **תהלים סז, ב. ראה גם תו"א וישלח כו, ב.**

71) כמה ארך אפיים לפניו: **אבות פ"ה, מ"ב. ראה גם לקמן ע' רכד.**

72) פרעה הוא בחי' עורף דא"א: **ראה פע"ח שער חג המצות שכ"א, פ"ז. מ"ח מסכת סדר ליל פסח פ"ז, מ"א ואילך. סה"מ תרמ"א ע' סה. וש"נ. לקמן ע' קנו וע' קסה.**

73) אחד א' . . וח' . . חכ' וד' . . דבור: **ראה גם סה"מ תרמ"ב ע' רנג. וש"נ.**

אלופו ש"ע[75] בחי' פלא[74] כו', וח' הוא בחי' חכ'[76], וד' הוא בחי'[77] דבור[73] וכשההמשכה נמשכה ע"י בחי' חכ' אז אינו יכולים לקבל שום יניקה כלל, והגם כי ראשית ההמשכה היא מבחי' א' שמשם יכולים הכל לקבל מ"מ מאחר שעובר דרך החכ' הנה בחכ' אתברירו[78] שלא יומשך כ"א במקום הראוי כו', כי בחכ' כתי' חכמת אדם תאיר פניו[79] ובחי' פנימי' אינו נמשך רק לנשמות לבד כמ"ש יאר פניו אתנו סלה, וזהו שיוסף עושה מבחי' שכם אחד שמבחי' אחוריי' יהי' נמשך ג"כ ע"י בחי' חכמה ואז אינם יכולים לקבל כלל, וזהו מ"ש ולעבדו שכם אחד שלע"ל יהי' מבחי' שכם אחד שמבחי' אחוריי' וחיצוני' יהי' נמשך ג"כ בבחי' פנימי' כו', וזהו ע"י יוסף לפי שיוסף הוא למעלה מהשתל' לכן יכול לעשות מבחי' שכם אחד כו', וזהו מ"ש על אחיך[80] שהוא למעלה מאחיך, דהנה כתי' בן פורת יוסף בן פורת עלי עין[81] שהוא למעלה מבחי' עין כי עין הוא מבחי' ראי' שזהו מ"ש שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה[82], והנה הראי' הוא רק בבחי' מי ברא אלה שמי הוא למעלה מהשגה שאינו מושג, ומי ברא אלה שנבראו מאין ליש שהאין שהוא בחי' מי אינו מושג לנו שזהו בחי' ד"ת[83] שלמטה הוא היש ולמעלה הוא בחי' אין שאינו מושג כו', וע"י הראי' בבחי' מי ברא אלה ע"ז נמשך שיהי' ביטול היש לאין, וזהו ג"כ ר"ת שמע שאו מרום עיניכם[84] כו' כי שמע הוא שם ע' דהיינו רק בחי' זיו והארה מבחי' ע' רבתי[85], אבל יוסף הוא עלי עין למעלה מבחי' ראי' זו וראו מי ברא אלה שזהו בחי' ד"ת, כי יוסף הוא בחי' ד"ע[83] שלמעלה הוא היש האמיתי ולמטה הוא אין שכולא קמי' כלא חשיב[86], שיוסף הי' בבחי' ביטול במציאות ממש שלמעלה מבחי' ביטול השבטים כו', וזהו ישראל לי ראש[87] שלמעלה מבחי' ע' רבתי כו', ולזה יוסף הי' יכול לעשות מבחי' שכם אחד.

74) א' . . פלא: **ראה זהר בלק קצג, ב. ת"ז ת"ע קלה, א. הקדמת הראב"ד לס"י נתיב הא'. שו"ת אור זרוע בתחלתו אלפא ביתא א ס"ג. אוה"ת וארא כרך ז ס"ע ב'תקס ואילך.**

75) אלופו ש"ע: **ב"ר פ"כ, ב.**

76) וח' הוא בחי' חכ': **ראה גם מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תשסו. אוה"ת וארא שם ר"ע ב'תקסא. נח כרך ג תרכ, רע"ב.**

77) וד' הוא בחי' דבור: **ראה גם מאמרי אדה"ז ואוה"ת וארא שם.**

78) בחכ' אתברירו: **נסמן לעיל ד"ה ויגש אליו יהודה ספ"ד.**

79) חכמת אדם תאיר פניו: **קהלת ח, א. ראה לקו"ת מסעי צג, ב.**

80) על אחיך: **ויחי מח, כב.**

81) בן פורת יוסף בן פורת עלי עין: **ויחי מט, כב. ראה גם תו"א ויחי קב, ב. אוה"ת ויחי כרך ז' ע' תתשכז.**

82) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה: **ישעי' מ, כו.**

83) ד"ת . . ד"ע: **נסמן לעיל המשך ואלה תולדות יצחק פ"ו.**

84) ר"ת שמע שאו מרום עיניכם: **ת"ז רתמ"ט.**

85) שמע הוא שם ע' . . רבתי: **זהר פינחס רלו, ב. ראה לקו"ת ואתחנן יב, ד ואילך. סה"מ תרמ"ב ס"ע רנו ואילך. וש"נ.**

86) שכולא קמי' כלא חשיב: **ראה זהר בהקדמה יא, ב. לעיל מאמר ד"ה וישב יעקב פ"ד וש"נ.**

87) ישראל לי ראש: **ראה פע"ח שער הלולב שכ"ט, פ"א. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' צה; שע"ת צד, ד הערה 26; סה"מ תרל"ח ע' קז.**

בס"ד פ' שמות

אשר לקחתי מיד האמורי[1] בחרבי[2] חרב הוא בחי' ק"ש וכמ"ש בזהר ויקח[3] רמח בידו[4] אלו רמ"ח תיבין[5] דק"ש[3] וחרב ורמח הם א', (וזהו[6] מ"ש רוממות אל בגרונם וחרב פפיות בידם[7], ודרשו רז"ל כל הקורא ק"ש על מטתו כאלו אוחז חרב של שתי פיות[8], וצ"ל מהו ענין חרב של שתי פיות דוקא. והענין הוא דאיתא בזהר ששם הוי' נק' חרב[9], רישא דחרבא הוא יו"ד של ש' הוי', גופא דחרבא הוא וא"ו של ש' הוי', ה"א ה"א הן תרין פיות דילי', נרתקא דחרבא הוא שם אד', וצ"ל מה"ע שנק' שם הוי' חרב כו', אך הענין הוא דהנה יניקת החיצוני' יכול להיות משני אופנים[10], א' מחמת ריבוי צמצומי' שכשנתצמצם הארת אלקי' בתכלית ההעלם וההסתר ועי"ז יכול להיות יניקת חיצונים, וכנודע שקבלתם הוא מבחי' אחורי העור דנוק', והיינו מבחי' אחורי העור שבין נקב השערות, והיינו בין צירוף לצירוף כמ"ש מזה בת"א פ' וישלח בד"ה ויאבק איש עמו[11], לפי שכשמאיר אוא"ס בבחי' גילוי משם אינם יכולים לקבל, כי אין אוא"ס שורה אלא בבחי' ביטול[12] אבל בבחי' יש אינו יוכל להיות גילוי אוא"ס כי אין אני והוא יכולים לדור[13], לכן הקליפות שהם בבחי' יש ודבר נפרד אינם יכולים לקבל מבחי' גילוי, אבל

---

1) אשר לקחתי מיד האמורי: **הוא חלקו השני של מאמר ד"ה ראה נתתיך אלקים לפרעה מכ"ק אדמו"ר הצ"צ שנמצא בבוך 1063 קצג, ב בהוספות ושינויים. חלקו הראשון של המאמר נדפס לעיל ע' קמו וראה הערה 1 שם, וחלקו השלישי נדפס לקמן ע' קסג.**

למאמר זה ראה סה"מ תרל"ב ח"א ע' נב ואילך ובהנסמן שם (נדפס גם בדרושי חתונה שלו ע' רד ואילך). ס"ע רכד ואילך. תרנ"ט ע' קנב ואילך. תו"מ — התוועדויות חי"ז ע' 114 ואילך.

התאריך שבריש המאמר ניתוספה ע"י המו"ל.

ראה עוד ע"ד המאמר ברשימת המאמרים שבסוף הספר.

2) אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי: **ויחי מח, כב.**

3) בזהר ויקח . . רמ"ח תיבין דק"ש: **ראה זהר רע"מ עקב רבע, א. לקו"ת תצא לח, א ובהנסמן במ"מ לשם. סה"מ תרל"ג ח"א ע' קלט. תרמ"א ע' ח' וע' שפד. וש"נ. תרנ"ט ע' קנב.**

4) ויקח רמח בידו: **בלק כה, ז.**

5) רמ"ח תיבין דק"ש: **ראה תנחומא קדושים ו. שערי זהר לשם קסד, ד.**

6) (וזהו: **כ"ה גם בבוך 1063. לא נסמן סיום המוסגר.**

7) רוממות אל בגרונם וחרב פפיות בידם: **תהלים קמט, ו. ראה גם תו"א ויחי קב, ב ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' קנב ואילך. תער"ב ח"א ע' שמו ואילך.**

8) כל הקורא ק"ש . . חרב של שתי פיות: **ברכות ה, א. הובא בזהר עקב שם.**

9) בזהר ששם הוי' נק' חרב: **רע"מ עקב שם. רע"מ שופטים עדר, ב.**

10) יניקת החיצוני' . . משני אופנים: **ראה גם לעיל המשך ואלה תולדות יצחק פ"ג. וש"נ. סה"מ שם.**

11) בת"א פ' וישלח בד"ה ויאבק איש עמו: **כו, ב.**

12) אוא"ס שורה אלא בבחי' ביטול: **ראה תניא פ"ו.**

13) אין אני והוא יכולים לדור: **סוטה ה, א. ערכין טו, ב.**

כשנתצמצם בבחי' ריבוי הצמצומי' יכולים הם לקבל תוס' יניקה לפי שעכ"פ מעט ביטול יש בהם דקרו לי' אלקא דאלקייא[14] כו' כמ"ש בד"ה ויאבק הנ"ל[11], וכמ"ש כרחל לפני גוזזי' נאלמה[15] שעי"ז[16*] גוזזיה שהם בחי' שערות ריבוי צמצומי' עי"ז נמשך יניקת החיצוני', נאלמתי דומיה החשיתי ר"ת נדה[16], וזהו שמק"ך צירופי אלקי'[17] שהם ריבוי צמצומי' נמשך שממ"ח צירופי' אחרוני'[18] נמשך יניקה לחיצוני' וז"ע אדמת בני חם[19] כו', וזהו קבלתם באופן א', והב' שמקבלים דוקא ממקום גבוה מאד[20] שלמעלה מהשתלשלו' דהיינו מעולם התהו שקדם לתיקון[21] ששם אינו תופס מקום כלל כחשיכה כאורה[22] שוים ושממית בידים תתפש[23] כו', וזהו מ"ש אם תגביהי כנשר[24] שמגביהים א"ע למעלה מאד, וכענין דכתי' דרך הנשר בשמים[25].

והנה ב' מיני אופני יניקתם תלוי הכל בנש"י, וכמ"ש יעקב חבל נחלתו[26], כמו למשל החבל כשראשו א' קשור למעלה וראשו א' למטה שכשמתנענע הקצה התחתון מתנענע גם הקצה העליון[27], ועד"ז בנפש האדם שכשאדם ממשיך א"ע בבחי' פנימי' הרצון לאלקי' בת"ת ותפלה נמשך מלמעלה ג"כ מבחי' פנימי'

---

14) דקרו לי' אלקא דאלקייא: **מנחות בסופה. ראה גם סה"מ מלוקט ח"א ס"ע ל [בהוצאה החדשה — ח"ב ע' רפז] ואילך. סה"מ תרל"ב ח"א ע' נג בהערה.**

15) כרחל לפני גוזזי' נאלמה: **ישעי' נג, ז. ראה לקו"ת מסעי פח, ג. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרצה ואילך.**

16*) שעי"ז: **אוצ"ל: שע"י.**

16) נאלמתי דומיה החשיתי ר"ת נדה: **תהלים לט, ג. באוה"ת (יהל אור) עה"פ מציין לר"ח שער הקדושה פי"ז בד"ה גם צריך ליזהר. ראה בסוף הספר במילואים.**

17) שמק"ך צירופי אלקי': **ראה ע"ח שער הזיווגים שט"ו, פ"ו. שער השמות שמ"ד, פ"ה ופ"ז. פע"ח שער חה"מ שכ"א, פ"ה — ובדפו"א פ"ו. מבוא שערים ח"ב שער ד, פ"ט ופ"י. ספר הליקוטים ר"פ בא. הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קלז.**

18) שממ"ח צירופי' אחרוני': **ראה פע"ח שחה"מ שם. שער הכוונות ענין הפסח דרוש א'. תו"א יתרו קט, ד. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' א'סא. סה"מ תר"ם ח"א ע' שנה. וש"נ. לקמן בח"ב המשך וככה ספצ"ו. פקי"ד.**

19) אדמת בני חם: **תפלת ערבית.**

20) שמקבלים דוקא ממקום גבוה מאד: **ראה גם סה"מ תרנ"ט ע' קנד.**

21) מעולם התהו שקדם לתיקון: **ראה תו"א בשלח סה, ד ואילך. לקו"ת אמור לז, ד. וש"נ. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקצז. וש"נ. תרמ"ב ע' כז.**

22) כחשיכה כאורה: **תהלים קלט, יב. ראה לקו"ת צו יב, א — לקמן בח"ב המשך וככה פל"ח. סה"מ תר"ם ח"א ע' שו. וש"נ.**

23) ושממית בידים תתפש: **משלי ל, כח. ראה ב"ר פס"ו, ז. עמה"מ שער עולם התוהו ש"ו, פמ"ה. שער קרית ארבע שי"ד, פ"ט ופצ"ח. סה"מ תרנ"ט ר"ע קנג.**

24) אם תגביהי כנשר: **נסמן להלן הערה 83.**

25) דרך הנשר בשמים: **משלי ל, יט.**

26) יעקב חבל נחלתו: **האזינו לב, ט.**

27) למשל החבל . . מתנענע . . העליון: **ראה ר"ח שער היראה פי"ד מא, ד. של"ה בית ה' בית דוד כז, א ד"ה הרי נתבאר. תניא פמ"ה. אגה"ת פ"ו. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תפח. וש"נ. המשך תער"ב ח"א ע' קמז.**

הרצון, אבל כשהאדם משפיל א"ע בתאוות ורוח הבהמה היורדת למטה[28] אזי ע"י"ז גורם מלמעלה שיומשך ג"כ בחי' השפלה שיומשך אלקי' בבחי' ריבוי צמצומי' מאד עד שיכול להיות מזה יניקת החיצונים וכמ"ש וישח אדם וישפל איש[29], שכשהאדם משים א"ע ומשפיל א"ע בתאוות גשמי' עי"ז כבי' וישפל איש להיות מתצמצם בכמה מיני צמצומי' עד שבין צירוף לצירוף נמשך יניקה לסט"א כו', וכן עד"ז כשהאדם מגביה א"ע בחי' גסות עי"ז גורם שמגביהי' א"ע הקליפות לקבל יניקה ממקום גבוה מאד לפי שהעולם נתון בלבו של אדם, וכמ"ש וגם את העולם נתן בלבו[30], וזהו שב' אופני יניקתם תלוי הכל בעבודת האדם, וזהו ענין פרעה מלך מצרים שמקבל מבחי' עורף דא"א[31] שהוא בחי' גבוה מאד, והוא ע"י שבעבודה נש"י הם בבחי' כי פנו אלי עורף ולא פנים[32] פי' שגם מה שפנו אלי היינו בעבודתם בתורה ותפילה ומעשה המצות זהו רק בבחי' עורף בחי' אחוריים וחיצוני' לבד שה"ע בחי' מצות אנשים מלומדה[33], והעבודה היא בקרירות ועל צד ההרגל לבד, אבל לא בבחי' פנימיו' הרצון לקיים רצון בוראו ולעבוד בשמחה כו', ועי"ז נמשך בחי' פרעה שיונק מעורף דא"א ששם כחשיכה כאורה כו', ומזה נמשך גלות מצרים כו'.

והנה כדי להכרית היניקה מב' אופנים הנ"ל לזה צריך חרב של שתי פיות, והחרב של שתי פיות כו' הוא בחי' מ"ש רוממות אל בגרונם וחרב פפיות בידם שע"י רוממות אל בגרונם עי"ז נעשה חרב של שתי פיות כו'. והענין הוא דהנה בגרון יש ג' בחי' קנה ושט ורידין, שז"ע ג' שרי פרעה[34] שר המשקי' ושר האופי' ושר הטבחים[35], כי מצרים הוא בחי' מיצר הגרון, ולכן יש בגרון ג' שרי פרעה כו' כנ"ל, והנה כמו שיש מצרים בלעו"ז[36] כמ"כ יש מצרים דקדושה[37], וכן ג' שרי פרעה יש ג"כ בקדושה[38], והנה שר המשקי' זהו בחי' קנה, כי בקנה יש גידי המוח שממנו נמשך לריאה וללב[39], וכמשארז"ל תלת[40] קני הוי חד פריש לריאה וחד

---

28) ורוח הבהמה היורדת למטה: **קהלת ג, כא בדילוג.**

29) וישח אדם וישפל איש: **ישעי' (ב, ט) ה, טו. ראה סוטה מח, סע"א. אוה"ת ישעי' כרך א ע' קנה־קנו. סה"מ תרנ"ט ע' קנג. תער"ב ח"א ע' שמח ואילך. תרצ"ב ע' תמא.**

30) וגם את העולם נתן בלבו: **ע"פ קהלת ג, יא. ראה זהר מקץ קצה, ב. לקו"ת במדבר ה, ריש ע"ב. לקמן בח"ב המשך וככה פק"ג. ראה בסוף הספר במילואים.**

31) פרעה . . מבחי' עורף דא"א: **ראה גם המאמר שלפנ"ז פיסקא וזהו מ"ש. וש"נ.**

32) כי פנו אלי עורף ולא פנים: **ירמי' ב, כז. ראה גם לעיל מאמר ד"ה וישב יעקב פ"ד. וש"נ.**

33) מצות אנשים מלומדה: **ישעי' כט, יג. ראה גם לעיל שם הערה כב. וש"נ.**

34) קנה ושט ורידין . . ג' שרי פרעה: **ראה גם המשך אלה תולדות נח פ"ח. וש"נ.**

35) שר המשקי' ושר האופי' ושר הטבחים: **וישב לז, לו. מ, א ואילך.**

36) בלעו"ז: **ראה גם סה"מ תרל"ח ע' קלד.**

37) מצרים דקדושה: **ראה גם המאמר שלפנ"ז פיסקא וזהו מ"ש. וש"נ.**

38) ג' שרי פרעה יש ג"כ בקדושה: **ראה גם תו"א ויחי קד, סע"ב. סה"מ תר"ם ח"א ע' כ וע' קלג ובהנסמן שם.**

39) בקנה יש גידי המוח . . וללב: **ראה גם סידור שער התפלה יט, א.**

40) תלת קני הוי . . לריאה . . לליבא . . לכבדא: **ראה חולין מה, ב.**

פריש לליבא וחד פריש לכבדא[40] כו', ולכן נק' שר המשקי' לפי ששואב לחלוחי' שבמוח לריאה וללב כו', והנה כמו שמים מצמיחים כל מיני תענוג[41], וכך הקנה נק' שר המשקי' ממשיך בחי' תענוג באלקי'[42] וכמ"ש ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן[43], עדן הוא בחי' תענוג[44] עליון ונהר היוצא מעדן ממשיך בחי' התענוג בגן כו', כמו"כ הקנה ממשיך בחי' תענוג, דהנה כתיב קנה חכ' קנה[45] בינה[46] שהקנה ממשיך מבחי' חכ' כו' ועי"ז נמשך בחי' תענוג דהיינו כשמתבונן באלקי'[42] איך שאני הוי' לא שניתי[47] ואין ערוך אליו ויעמיק דעתו בזה מאד עי"ז נולד לו אהבה בתענוגי', וזהו שבקנה יש ששה טבעות[48], וקנה עם הכולל גימ' ששה פעמים הוי'[49] והיינו שהקנה ממשיך בחי' ש' הוי' בבחי' ששה מדות דהיינו המשכת מוחין במדות כו', וז"ע שר המשקי' שבבחי' תפלה שממשיך בחי' תענוג אהבה בתענוגי' וגם בתו' שנא' להשקות את הגן בחי' ג"ן סדרי' דאורייתא[50] שנמשך בחי' תענוג עליון בתורה זהו ענין עיון התורה, שע"י התורה עי"ז נמשך בחי' תענוג כו' שמתענג מהתורה כו', והנה כמו ששר המשקי' הוא שמוזג את היין והמזיגה הוא ע"י מים, וכך בתורה צריך שיהי' מזיגה מים ביין[51], יין הוא בחי' יינה של תורה שהוא בחי' תושב"כ, ומים הוא בחי' תושבע"פ ערבים עלי ד"ס יותר מיינה ש"ת[52] כו', וז"ע שר המשקי' דקדושה בחי' קנה חכ' קנה בינה, ועי"ז הוא מכרית את היניקה שיונקי' ממקום גבוה שמגביהים א"ע לקבל משם, לפי שכשההמשכה נמשך ע"י בחי' חכ' א"א להם לקבל יניקה, כי החכמה הוא בחי' ביטול.

ושר הטבחי' הוא בחי' ורידין, והנה הוורידין[53] הוא שבהם עולה הדם מלב והוא ענין רתיחת הדמים דקדושה שהוא בחי' אהבה ברשפי אש, כי בחי' קנה הוא בחי' אהבה הנמשכת כמים[54] אה' בתענוגים, ושר הטבחי' הוא בחי' אהבה

---

41) שמים מצמיחים כל מיני תענוג: **תניא פ"א.**

42) באלקי': **בסה"מ תרל"ב ע' נד. ותרנ"ט ר"ע קנה: באלקו'.**

43) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן: **בראשית ב, י.**

44) עדן הוא בחי' תענוג: **ראה תו"א מג"א קכב, סע"ב.**

45) קנה חכ' קנה בינה: **משלי ד, ה.**

46) קנה בינה: **הוא הורידין — תו"א ויחי קד, ג.**

47) שאני הוי' לא שניתי: **מלאכי ג, ו. ראה גם לקו"ת אמור לא, א ואילך. סה"מ תר"ם ח"א ע' שסט ואילך. וש"נ. לקמן בח"ב המשך וככה פצ"ט. פקכ"א.**

48) שבקנה יש ששה טבעות: **ראה זהר פינחס רלה, ב. פרדס שעה"כ שכ"ג, פ"כ מערכת קנה.**

49) וקנה עם הכולל גימ' ששה פעמים הוי': **ראה מאו"א מערכת קנה סל"ז. הועתק בביאוה"ז להצ"צ שמות כרך ב ר"ע תשסח, ושם צויין: סעיף ל"ו.**

50) ג"ן סדרי' דאורייתא: **ראה זהר מדהנ"ע וירא קד, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'רג. וש"נ.**

51) בתורה . . מזיגה מים ביין: **ראה לקו"ת סוכות פ, ב.**

52) ערבים עלי ד"ס יותר מיינה ש"ת: **נסמן לעיל מאמר ד"ה בראשית ברא ספ"ב.**

53) ורידין . . הוורידין: **בבוך 1063 כאן וכן לעיל כולם בשני וואוין. וכ"ה בסה"מ תרל"ב ע' נה. ותרנ"ט ע' קנה.**

54) אהבה ברשפי אש . . אהבה הנמשכת כמים: **ראה קונטרס עה"ח ע' 18 ואילך. ע' 45**

ברשפי אש כו׳, וע״י בחי׳ אש דקדושה ע״ז אש אוכלה אש[55], בחי׳ אש דלעו״ז בחי׳ תאוות זרות כו׳, וזהו שת״א על שר הטבחי׳ רב קטילייא[56], והיינו כמ״ש זובח תודה יכבדנני[57] וארז״ל כל הזובח את יצרו[58] (זוכה לנחול שני עולמו׳ כו׳)[59], וע״ז מכרית היניקה מאופן שהוא ע״י ריבוי הצמצומי׳ כו׳ לפי שריבוי הצמצומי׳ נמשך מבחי׳ רוח הבהמה היורדת למטה שמשפיל א״ע בתאוות גשמי׳ אבל ע״י שר הטבחי׳ ששורף ומכלה את כל התאוות ורצונות זרות, לכן לא יוכלו לקבל מזה יניקה, ושר האופים הוא בחי׳ תורה[60] כי התורה נק׳ חטה ד״ב אותיות דאורייתא[61] וכדי שיהי׳ מבחי׳ חטה לחם צריך אפי׳ וכמ״ש ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד[62] פי׳ ואפו לחמכם שהיא התורה כמ״ש לכו לחמו בלחמי[63], שהתורה נק׳ לחם למעלה וגם למטה כו׳, בתנור אחד פי׳ בחמימות האהבה הבאה מהתבוננו׳ של אחד יחידו של עולם[64], וזהו שר האופי׳ שהוא בחי׳ תורה כו׳, והגם שנת״ל שהקנה הוא בחי׳ תורה זהו עיון התורה שנק׳ בחי׳ קנה, אבל סתם תורה נק׳ שר האופים[65] כו׳, והנה בתורה עצמה יש ג״כ חרב של שתי פיות[66] (כמ״ש[67] ודברי אשר שמתי בפיך[68], שיש שני בחי׳ פה העליון ופה התחתון, שהתורה הוא בחי׳ דברי ממש, כל הקורא ושונה הקב״ה קורא ושונה כנגדו[69] כו׳, וזהו שתי פיות כו׳.

וזהו וחרב פפיות בידם שע״י רוממות אל בגרונם וכנ״ל ע״ז נעשה חרב פפיות כו׳ שע״י הגרון ע״ז נעשה יצ״מ שהוא בחי׳ מיצר הגרון

ואילך. קונט׳ העבודה ע׳ 22 ואילך. סה״ש תורת שלום ע׳ 87 ואילך. ע׳ 221 ואילך. ס׳ הערכים חב״ד ח״א בערכו.

55) אש אוכלה אש: יומא כא, ב. ראה גם לקו״ת שלח מ, ב. תצא לד, ג. לקמן ע׳ רעא.

56) שת״א על שר הטבחי׳ רב קטילייא: וישב לז, לו. ושם: קטוליא. וכ״ה בבוך 1063. סה״מ תרל״ב ותרנ״ט. ראה גם לקמן ע׳ קנט. תו״א ויחי קב, ד. סה״מ תרל״ב ח״א ע׳ רכז.

57) זובח תודה יכבדנני: תהלים נ, כג.

58) כל הזובח את יצרו: ראה סנהדרין מג, ב. ויק״ר פ״ט, ב. ושם: כבדני . . יכבדנני. וראה גם רש״י סנהדרין שם.

59) (זוכה לנחול שני עולמו׳ כו׳): הסוגריים נמצאים גם בבוך 1063 וסה״מ תרל״ב ע׳ נה. שם ובע׳ רכז: זוכה ונוחל.

60) ושר האופים הוא בחי׳ תורה: ראה סה״מ תרנ״ט ע׳ קנו. לקמן הערה 65.

61) חטה ד״ב אותיות דאורייתא: ראה זהר בלק קפח, ב. ת״ז תס״ט קיד, א. ב.

62) ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד: בחוקותי כו, כו. ראה לקו״ת בחוקותי מח, סע״ב ואילך.

63) לכו לחמו בלחמי: משלי ט, ה. ראה זח״א בהשמטות רס, א.

64) אחד יחידו של עולם: ראה ב״ר פכ״א, ה.

65) סתם תורה נק׳ שר האופים: ראה תו״א ויחי קב, ד. קד, ג. אוה״ת ויחי תכט, ב: הדיבור בד״ת. לעיל הערה 60.

66) בתורה . . חרב של שתי פיות: ב״ר פכ״א, ט. שהש״ר פ״א, ב (ה).

67) (כמ״ש: כ״ה גם בבוך 1063 ולא צויין סיום המוסגר. בסה״מ תרל״ב: וכמ״ש.

68) ודברי אשר שמתי בפיך: ישעי׳ נט, כא.

69) כל הקורא . . קורא ושונה כנגדו: ראה תדא״ר רפי״ח. הנסמן לעיל המשך ואלה תולדות יצחק פ״ז.

דלעו"ז, שבלעו"ז יש ג"כ ג' בחי' שהוא ג' בחי' שרי פרעה שר המשקי' הוא בחי' התענוגי' גשמי'[70] שנק' שר המשקי' וכמ"ש וישא לוט את עיניו[71] וירא את כל ככר הירדן כי כולה משקה, וכתי' ותשא אשת אדוניו את עיניה[72] כו', וכמ"ש אלכה אחר מאהביי נותני לחמי ומימי צמרי ופשתי שמני ושיקויי[73], והיינו שהוא בחי' תענוגי' גשמי' הן בתאוות היתר והן בתאוות איסור כו', וכמו אנשי סדום שהיו רעים וחטאי' מאד[74] שהלכו אחר תאוות לבם כו', והנה ברבות איתא כי כלה משקה ע"ש והשקה[75] את האשה את מי המרים המאררים[76], והיינו כי תענוגי' גשמי' תחלתן מתוק וסופו מר וכמ"ש נופת תטופנה שפתי זרה[77] ואחריתה מרה כלענה[78] כו', וז"ע שר המשקי' דקליפה, ושר הטבחי' הוא בחי' רתיחת הדמים שהוא בחי' כעס שנק' רב קטיליא[79] וכמ"ש טורף נפשו באפו[80] כו' (שעושה את הנפש טרפה כו'), ושר האופי' יש ג"כ בלעו"ז וכמ"ש וכל היום בוער כתנור[81] כו', אך ע"י רוממות אל בגרונם עי"ז נעשה וחרב פפיות בידם שמכרית ממילא היניקה שלא יוכלו לקבל יניקה, כי את זלעו"ז ואמלאה החרבה[82] כתי', וכיון שרוממות אל בגרונם ע"י ג' בחי' שיש בקדושה ממילא עי"ז נעשה וחרב פפיות בידם, כי אור דוחה חשך, וזהו ג"כ ששם הוי' נק' חרב[9], דהיינו שמכרית יניקת החיצוני' וכמ"ש אם תגביהי כנשר משם אורידך נאום הוי'[83] שמבחי' שם הוי' אינם יכולים לקבל יניקה, וזהו שק"ש נק' חרב פפיות כו' וגם רמח[84] שע"י רמ"ח תיבין דק"ש[5] נעשה רמח וחרב להוציא את החיות משם וכמ"ש בק"ש אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מאמ"צ[85] שע"י ק"ש נעשה יצ"מ כו', ובקשתי[86]

---

70) שר המשקי' . . התענוגי' גשמי': **ראה גם אוה"ת ויחי ע' תלא.**

71) וישא לוט את עיניו . . כולה משקה: **לך יג, י.**

72) ותשא אשת אדוניו את עיניה: **וישב לט, ז.**

73) אלכה אחר מאהביי . . שמני ושיקויי: **ע"פ הושע ב, ז.**

74) אנשי סדום שהיו רעים וחטאי' מאד: **לך יג, יג.**

75) ברבות . . כי כלה משקה ע"ש והשקה: **ב"ר פמ"א, ז.**

76) והשקה את האשה . . המאררים: **נשא ה, כד.**

77) נופת תטופנה שפתי זרה: **משלי ה, ג.**

78) ואחריתה מרה כלענה: **משלי ה, ד.**

79) קטיליא: **ראה לעיל הערה 56.**

80) טורף נפשו באפו: **איוב יח, ד. ראה זהר תצוה קפב, א ואילך. סה"מ תר"ם ח"א ס"ע קמז. וש"נ.**

81) וכל היום בוער כתנור: **כ"ה גם בסה"מ תרל"ב ע' נו. ראה מלאכי ג, יט: כי הנה היום בא בער כתנור והיו כל הזדים וכל עשה רשעה קש.**

82) אמלאה החרבה: **יחזקאל כו, ב.**

83) אם תגביהי כנשר משם אורידך נאום הוי': **ע"פ עובדי' א, ד. ראה סה"מ תרל"ח ע' קכו. וש"נ. תרמ"א ע' קס. וש"נ. תרמ"ב ע' קמח. וש"נ.**

84) שק"ש נק' חרב פפיות כו' וגם רמח: **ראה סה"מ תרנ"ט ע' קס: דחרב בד"פ הוא פסוד"ז . . ורומח הוא ק"ש. לעיל בהתחלת במאמר.**

85) אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מאמ"צ: **שלח טו, מא.**

86) ובקשתי הוא שמ"ע . . בקשות: **ראה תרגום אונקלוס ורש"י כאן. ב"ב קכג, א. תו"א ויחי קג, א.**

הוא שמ"ע, דהנה רוב השמו"ע[87] ברכות הוא בקשות[86] והנה בקשה אינו שייך כ"א כשחסר לו, ומבקש שימולא לו החסרון, אבל כשאינו חסר לו כלום אינו שייך בקשה כו', והיינו שש"ע[87] הוא ענין בקשות שיומשך אלקו' למטה ברוך אתה הוי', והיינו כשמתבונן ברוממות אלקו' שאין ערוך אליו כלל, ואיך שהוא רחוק מאד מאלקו' בתכלית ע"ז יתמרמר מאד, ומבקש מעומקא דלבא שיומשך אלקו' למטה, והנה ע"י בקשות אלו נעשה בחי' קשת להרוג את החיצוני'.

וההפרש שבין חרב לקשת, שהחרב ורמח הוא שהם הורגי' את השונא שעומד אצלם מקרוב, אבל השונא שעומד מרחוק אינו יכול להרוג בחרב כו', אך הקשת יכול להרוג גם את השונא העומד מרחוק וגם שהקשת כל שמושכין אותו יותר מגיע למרחוק יותר, וכך הוא ענין התפלה שהוא ענין בקשות נעשה בחי' קשת שיכול להרוג גם את השונא שמרחוק, וכל מה שיתמרמר יותר מגיע למרחוק יותר, והיינו שע"י ש"ע הורג גם את הרע שבדקות מאד שאינו מרגיש אותו כלל וכמ"ש אוילים מדרך פשעם[88] לפי שאינו מרגיש בהרע שבדקות כו', אבל ע"י שמ"ע ע"ז מכרית גם את הרע שבדקות, וזהו שאחר ש"ע אומרים וידוים[89] והיינו לפי שאז דוקא הוא מרגיש בהרע כו', אבל קודם ש"ע דרך איש ישר בעיניו[90] ואינו מרגיש בו כלל, וזהו מ"ש וגם את הצרעה ישלח בם[91] עד אבוד הנשארים והנסתרים מפניך כי ה' בקרבך אל גדול ונורא[92], ולכאו' אינו מובן מה שייך לזה כי אל גדול ונורא הוא, אך לפי שכדי שיאביד הנשארי' והנסתרים מפניך דהיינו שקאי על מדות הרעות שבנפש, וכדי להרוג גם את הנסתרי' מפניך שהוא בחי' הרע שאינו מרגיש בו כלל צריך לימשך דוקא מבחי' אל גדול ונורא, וכמו למשל שע"י אבוקה גדולה ע"ז יכולים למצוא גם חפצים קטנים שנאבדו ממנו כו', וזהו שש"ע נק' בקשתי כו', והנה למעלה לק"נ דאצי' צריך קשת דוקא, לפי שק"נ דאצי' הוא עומד מרחוק[93], לפי שבבי"ע הם עומדים מקרוב משא"כ באצי' שלא יגורך רע[94]

---

87) שמ"ע . . השמו"ע . . שש"ע: בבוך 1063: שמ"ע . . הש"ע . . שש"ע.

88) אוילים מדרך פשעם: תהלים קז, יז. ראה לקו"ת בהעלותך ל, ב.

89) שאחר ש"ע אומרים וידוים: ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח פ"ח. וש"נ.

90) דרך איש ישר בעיניו: משלי כא, ב.

91) וגם את הצרעה ישלח בם: ע"פ עקב ז, כ. בצילום בוך זה כנראה שניתוסף בגוכתי"ק תיבת: כו' — הצרעה כו' ישלח. אבל בבוך 1825 העתיק כבפנים. ראה תו"א ויחי קד, ד. בתו"א שם כותב: ושלחתי את הצרעה כו' (משפטים כג, כח) עד אבוד גם הנסתרים מפניך כו'. בסה"מ תרל"ב ע' נז: וגם את הצרעה כו' עד אבוד כו'.

92) כי ה' בקרבך אל גדול ונורא: עקב ז, כא. ושם: ה"א. בבוך זה: כו' ה'. אבל בבוך 1825 כי ה'. ועפ"ז תוקן כאן.

93) שק"נ דאצי' הוא עומד מרחוק: ראה אוה"ת ויצא כרך ה' ע' תתמה: „כ"מ בע"ח שער הקליפות פ"ב . . בשער ק"נ פ"ט" ע"ש. סה"מ תרמ"א ע' קל. וש"נ.

94) לא יגורך רע: תהלים ה, ה. ראה לקו"ת

כתי' הם עומדים מרחוק, לזה צריך לזה בחי' קשת כו', וזהו אשר לקחתי מיד האמורי[2], אמרי הוא בחי' היצה"ר[95], כי אמרי הוא ע"ש אמירה ודבור[96] כי סימן לשטות מילין[97] ולכך נק' היצה"ר בשם האמרי כו', וע"י חרב וקשת שהוא בחי' ק"ש ותפלה ע"י הורגי' את היצה"ר כו'.

ועתה י"ל מה שייך זה ליוסף דוקא, הענין הוא דהנה יוסף שהוא בחי' צדיק נק' צדיק חי[98] עלמין[99] וכמ"ש ובניהו בן יהוידע בן איש חי[100], כי צדיקי' במיתתן קרוי' חיים[101] כו', והנה ש"ע הוא ח"י ברכות, וארז"ל בברכות[102] הני ח"י ברכות כנגד מי[103] ח"א כנגד ח"י אזכרות שבק"ש וח"א כנגד ח"י חוליות שבשדרה, ולכאו' אינו מובן מה שייך ח"י ברכות לח"י חוליות השדרה, אך הענין דכמו שח"י חוליות שבשדרה הם מחברים את מוח הדעת שבראש עם הירכיים כו', כך ע"י התפלה נעשה התחברות אוא"ס עד למטה וכמ"ש סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה[104] סלם דא צלותא[105] שמחבר שמים וארץ, שתפלה היא המשכות עליונות מאד ונמשכי' עד למטה כו', ולפי שתפלה שהיא[*106] המשכה למטה לכך הוא ח"י ברכות לפי שהמשכה למטה הוא ע"י ח"י וכמ"ש יחיד חי העולמי' מלך[106] שכדי שיומשך מבחי' יחיד בבחי' מלך הוא ע"י ח"י[107] דוקא, וזהו משארז"ל בלילה מאי קא עביד קודב"ה רוכב על כרוב קל שלו ושט בח"י אלף עולמות[108] לפי שההמשכה למטה

במדבר ג, ג. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תתכט ובהנסמן במ"מ לשם. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'תצג. אוה"ת ויצא כרך ה ע' תתמה. ביאוה"ז להצ"צ יתרו כרך א ע' רנב.

95) אמרי הוא בחי' היצה"ר: ראה גם אוה"ת ויחי ס"ע תתשכז.

96) אמרי הוא ע"ש אמירה ודבור: ראה תו"א ויחי קב, ג. קד, ד. לקו"ש כרך לב ע' 97. וש"נ.

97) סימן לשטות מילין: ראה זהר ינוקא בלק קצג, ב.

98) יוסף . . נק' צדיק חי עלמין: ראה תו"א ויחי קב, א. קה, ד. סידור שחרית מג, ד. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' צט וע' קמו. פירוש המלות עז, ג.

99) צדיק חי עלמין: זהר בראשית כה, ב. מקץ קצג, ב. שם השמטות רע"מ רסו, ב. ועוד. רע"מ ויקרא יז, א.

100) ובניהו בן יהוידע בן איש חי: שמו"ב כג, כ.

101) צדיקי' במיתתן קרוי' חיים: ראה ברכות יח, סע"א.

102) בברכות . . ח"י חוליות שבשדרה: ראה שם כח, ב.

103) הני . . מי: בבוך זה: הם . . ליתא. תוקן בפנים ע"פ בוך 1825.

104) סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה: ויצא כח, יב.

105) סלם דא צלותא: ראה זח"א בהשמטות רסו, ב. ח"ג תוספת שו, ב. ת"ז תמ"ה פג, א. לקמן בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' רצד. וש"נ.

*106) שהיא: אוצ"ל: היא.

106) יחיד חי העולמי' מלך: נוסח ברכת ברוך שאמר.

107) שיומשך . . יחיד בבחי' מלך . . ח"י: ראה גם אוה"ת פסח כרך ג ע' תשעב. תזריע כרך ב ע' תקכג. מג"א ע' ב'שצו — ובמהדורת תש"נ ע' ריב. (יהל אור) תהלים ע' תעה.

108) בלילה מאי . . בח"י אלף עולמות: ראה ע"ז ג, ב.

נמשך ע"י צדיק חי עלמין שהוא בחי' יסוד[109] ולכן ק"ש הוא ג"כ ח"י אזכרות, שהוא ג"כ המשכה שק"ש מתחיל ה' אחד[110] עד שמסיים אני הוי' כו' אשר הוצאתי אתכם מא"מ[85] שהיא המשכה למטה לזה נא' בק"ש ח"י אזכרות, וזהו שש"ע שייך ליוסף[111] דוקא, והיינו לפי שיוסף הוא בחי' צדיק חי עלמין כו', והגם שי"ב ברכות הוא כנגד י"ב שבטי'[112] מ"מ כללות התפלה הוא כנגד יוסף, וגם כל תפלות מוספין הוא בחי' יוסף[113] שמוסף הוא פי' ולשון יוסף[114], והנה זה אמר יעקב ואני נתתי לך[115] כו', והיינו לפי שיעקב ויוסף הם שני ואוי"ן[116] כי בוא"ו יש מילוי ו', ולכן בחי' ומדריגת יוסף נמשך מיעקב כו'.

109) צדיק חי עלמין . . יסוד: **ראה פרדס שער המכריעין ש"ט, פ"ה. תו"א ויחי קה, ד. (קב, א). תו"ח בשלח ח"א רו, א. רח, א. שם יתרו ח"ב עדר, סע"א. אמרי בינה שער הק"ש מג, ד. פירוש המלות עז, ג. קו, ב. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' רל.**

110) ה' אחד: **ואתחנן ו, ד.**

111) שש"ע שייך ליוסף: **ראה לעיל ד"ה וישב יעקב ספ"א. וש"נ.**

112) שי"ב ברכות הוא כנגד י"ב שבטי': **ראה זהר רע"מ ויקרא ד, א.**

113) מוספין הוא בחי' יוסף: **ראה גם פע"ח שער השבת שי"ח, פ"כ ד"ה מע"ח. שער הכונות ענין פסוק שמע ישראל — בסיום ענין מוסף של שבת. לקו"ת ושער הפסוקים יתרו עה"פ (כ, ח) זכור את יוה"ש. נועם אלימלך וישב לז, ב — הובא באוה"ת וישב כרך ז ע' 2474.**

114) שמוסף הוא פי' ולשון יוסף: **ראה גם נועם אלימלך שם. אוה"ת (יהל אור) תהלים ע' רצ.**

115) ואני נתתי לך: **ויחי מח, כב.**

116) שיעקב ויוסף הם שני ואוי"ן: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה וישב יעקב פ"ז. וש"נ.**

ש״פ וארא

ועפ״ז יובן מ״ש ראה נתתיך[1] אלקי׳ לפרעה ואהרן אחיך יהי׳[2] נביאך[א] וארז״ל במד״ר במקומו[3] שזהו מ״ש ויבא מלך הכבוד[4] שחילק מכבודו ליראיו, מב״ו אין רוכבין על סוסו ואין יושבין על כסאו ואין משתמשין בשרביטו, והקב״ה הושיב לשלמה על כסאו הה״ד וישב שלמה על כסא ה׳ למלך[5], והרכיב לאלי׳ על סוסו כמ״ש ה׳ בסופה ובסערה דרכו[6], ובאלי׳ כתי׳ ויעל אלי׳ בסערה השמי׳[7], וכתי׳ והנה רכב אש וסוסי אש[8], ונתן שרביטו למשה שנא׳ ומטה האלקי׳ בידו[9], מב״ו אין קוראין בשמו ק׳ אגוס׳[10], והקב״ה קרא למשה בשמו הה״ד ראה נתתיך אלקי׳ לפרעה, הוי שחלק מכבודו[11] ליראיו[ב], וגם צ״ל מ״ש אלקי׳ לפרעה שמשמע

הערות מכ״ק אדמו״ר מהורש״ב

פ׳ וארא ל״ז

א) יהי׳ נביאך: **פי׳ בת״א מתורגמנך, וצ״ל מה צריכי׳ ליצא״מ מתורגמן. אך הענין הוא דהנה ארז״ל**[ה1] **כו׳.**

ב) מכבודו ליראיו: **משמע מה שקרא אותו אלקים הוא על כל אדם. וצ״ל**[ה2] **כו׳.**

ה1) דהנה ארז״ל: **ולהמשיך בפנים במקום תיבת: וארז״ל.**

ה2) וצ״ל: **ולהמשיך בפנים במקום תיבות: וגם צ״ל.**

---

1) ועפ״ז יובן מ״ש ראה נתתיך: **הוא סיומו של מאמר ד״ה ראה נתתיך אלקים לפרעה מכ״ק אדמו״ר הצ״צ שנמצא בבוך 1063 קצה, ב בהוספות ושינויים. חלקו הראשון של המאמר ד״ה ואני נתתי לך שכם אחד, וחלקו השני של המאמר ד״ה אשר לקחתי מיד האמורי, נדפסו לעיל.**

למאמר זה ראה אוה״ת ויחי כרך ז ע׳ תתתסז ואילך. הנחת כ״ק אדמו״ר מהר״ש ממאמר זה — ד״ה ויאמר ה׳ אל משה ראה נתתיך תרי״ט (ד״ה ומעתה יובן פי׳ אלקים לפרעה — לא נדפס לע״ע).

הפתיחה להמאמר, ושורות האחרונות של המאמר, וכן הוספות ותיקונים וכו׳, ניתוספו בגוכתי״ק של כ״ק אדמו״ר מהר״ש בכותרת שבפנים.

הערות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב שנדפסו כאן — ראה אודותם לעיל בהמשך ואלה תולדות יצחק בתחלתו.

ראה עוד ע״ד המאמר ברשימת המאמרים שבסוף הספר.

2) ראה נתתיך אלקי׳ לפרעה . . נביאך: **וארא ז, א.**

3) במד״ר במקומו: **ראה שמו״ר פ״ח, א בשינויים קלים. באוה״ת וארא ע׳ רל מציין: רבות וארא באמצע פרשה ח׳.**

4) ויבא מלך הכבוד: **תהלים כד, ז.**

5) וישב שלמה על כסא ה׳ למלך: **דבהי״א כא, כג.**

6) ה׳ בסופה ובסערה דרכו: **נחום א, ג. ושם: ובשערה — אבל כ״ה גם בב״ר שם. במדרש שם הובא המשך הכתוב: וענן אבק רגליו.**

7) ויעל אלי׳ בסערה השמי׳: **מל״ב ב, יא.**

8) והנה רכב אש וסוסי אש: **התחלת הכתוב ויעל אלי׳. ובשמו״ר כאן ליתא.**

9) ומטה האלקי׳ בידו: **בשלח יז, ט. ושם: בידי. בשמו״ר כאן: ויקח משה את מטה האלקים בידו — שמות ד, כ.**

10) ק׳ אגוס׳: **= קיסר אגוסטא.**

11) הוי שחלק מכבודו ליראיו: **בשמו״ר כאן ליתא. בתנחומא וארא ח: הוי ה׳ צבאות שמו מלך הכבוד שהוא חולק מכבודו ליראיו.**

שרק לפרעה עשה אותו שיהי' אלקי' עליו[ג] הלא ארז"ל ע"פ וזאת הברכה כו' משה איש האלקי'[12] אם איש למה אלקי', ואם אלקי' למה איש, אלא מחציו ולמעלה אלקי' ומחציו ולמטה איש, וא"כ מזה מובן שענין היותו אלקי' זהו לכל ולא לפרעה לבדו, אלא מ"ש אלקי' לפרעה זהו רבותא שגם לפרעה יהי' אלקי' וצ"ל מהו[ד], וגם צ"ל מהו ענין מחציו ולמעלה ומחציו ולמטה.

והענין הוא דהנה[ה] באדם בין חציו ולמטה ובין חציו ולמעלה יש פרסא המפסקת שהוא ענין חצר הכבד המפסיק בין אברי המזון לאברי הנשימה כו'[ו], ולמעלה זהו ענין רקיע המבדיל[13] בין מים למים[14] כו', וכמ"ש בזהר שמ"ש יהי רקיע ויהי מבדיל זהו כהדין קרומא דפסיק במעי דבר נש[15], ועוד למעלה יותר זהו ענין מ"ש ועל ראשי החיות רקיע כעין הקרח הנורא[16], ראשי החיות הן בחי' חיון עילאין שהם בחי' מדות עליונות[17], ועל ראשי החיות יש רקיע כעין הקרח המפסיק כו' בין מוחין למדות, וכמ"ש מבטן מי יצא הקרח[18], והיינו לפי שבאמת אין ערוך כלל בחי' בינה למדות וכמו שאנו רואים למטה ג"כ שאין ערוך בין מוחין למדות כו', ולזה יש רקיע המפסיק כו' בין בינה שהוא בחי' מוחין למדות[19], והנה נבואת משה שהי' באספקלריא המאירה[20]

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

ג) אלקי' עליו: **ויותר מבואר זה מהמדרש דזאת הברכה**[12]. הלא כו'.

ד) וצ"ל מהו: **הרבותא.** וגם כו'.

ה) והענין הוא דהנה: **כתיב נעשה אדם בצלמינו כדמותינו**[ה3]. **דהנה באדם**[ה4] כו'.

ו) לאברי הנשימה כו': **אברי הנשימה הם בתכלית הדקות ואינם יכולים לסבול שום מאכל רק כחות וחיות רוחנים ואברי המזון יש בהם צואה ופסולת והקרום הוא המפסיק ביניהם.** ולמעלה.

ה3) נעשה אדם בצלמינו כדמותינו: **בראשית א, כו.**

ה4) דהנה באדם: **ולהמשיך בפנים במקום תיבת: באדם.**

---

12) וזאת הברכה כו' משה איש האלקי': **ברכה לג, א. ראה דב"ר פי"א, ד.**

13) חצר הכבד . . רקיע המבדיל: **בראשית א, ו. ראה גם לקו"ת ואתחנן יא, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ס"ע רמד ואילך. ח"ב ע' תקטז ואילך. אמ"ב שער הק"ש טו, א ואילך.**

14) רקיע המבדיל בין מים למים: **בראשית א, ו.**

15) כהדין קרומא דפסיק במעי דבר נש: **ראה זהר בראשית לב, ב.**

16) ועל ראשי החיות רקיע כעין הקרח הנורא: **ע"פ יחזקאל א, כב. ראה גם סה"מ תרל"ח ע' קסג. וש"נ. תר"ם ח"ב ע' תקפו.**

17) חיון עילאין . . מדות עליונות: **ראה זהר ויקהל ריא, א. ריג, א. לקו"ת תזריע כב, ד. סידור שחרית סד, א.**

18) מבטן מי יצא הקרח: **איוב לח, כט.**

19) רקיע . . בין בינה . . למדות: **ראה לקו"ת שה"ש נא, א. אוה"ת על ענינים ע' קפ. לעיל הערה 17.**

20) נבואת משה . . באספקלריא המאירה: **יבמות מט, ב. ראה אוה"ת שבועות ע' קלא ואילך.**

הי' מב' בחי', דהיינו שהי' מקבל נבואתו מבחי' מדות עליונות וגם למעלה יותר והוא מבחי' בינה[21] שזהו מחציו ולמטה איש, איש הוא בחי' מדות[22] וכמ"ש ה' איש מלחמה[23], ומחציו ולמעלה אלקי', אלקי' הוא בחי' בינה[24] שהי' מקבל גם מבחי' בינה וכמ"ש ותחסרהו מעט מאלקי'[25] מ"ט שע"ב נמסרו למשה[26] חוץ משער הנו"ן דבינה שלא השיג עד הסתלקותו[27] כמ"ש מזה במ"א בד"ה את שבתותי תשמורו (שלא נדפס)[28] בענין לעליונים נדמה למטה ולתחתוני' נדמה למעלה[29] כו', וזהו מחציו ולמטה איש ומחציו ולמעלה אלקי', והיינו לפי שיש רקיע המבדיל בין בינה למדות, ולכן שייך לומר מחציו ולמטה ומחציו ולמעלה כו' ולזה נק' איש אלקי'.

אך ענין מה שנא' נתתיך אלקי' לפרעה שגם לפרעה יהי' אלקי', הענין הוא דהנה פרעה אותיות ערף[30], ויניקתו הוא מעורף[31] דא"א[32] שמקבל ממקום גבוה מאד, וזהו מ"ש ברבות וארא פ"ח[33] ע"פ כי גבוה מעל גבוה שומר (קהלת ה'[34]) גבוה זה פרעה וגבוה מעל גבוה זה משה[35] נתתיך אלקי' לפרעה, והיינו שפרעה נק' גבוה לפי שיניקת פרעה הוא מאחוריי' דא"א שהוא מקום גבוה ששם אינו תופס מקום

21) נבואת משה . . מבחי' בינה: **ראה אוה"ת וארא ע' קל.**

22) איש הוא בחי' מדות: **ראה לקו"ת שה"ש כה, א. אוה"ת תזריע כרך ד (ע' א'מח ואילך) ס"ע א'מט ואילך. סה"מ תרכ"ט ע' קעג ואילך.**

23) ה' איש מלחמה: **בשלח טו, ג.**

24) אלקי' הוא בחי' בינה: **ראה זהר בהקדמה ב, א. תו"ח בראשית ח, ב ובהערה 35.**

25) ותחסרהו מעט מאלקי': **תהלים ח, ו. ראה מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תלד.**

26) מ"ט שע"ב נמסרו למשה: **ראה ר"ה כא, ב. ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פקט"ז.**

27) משער הנו"ן . . השיג . . הסתלקותו: **ראה לקו"ת וס' הליקוטים להאריז"ל ואתחנן ג, כו. מג"ע אופן כט. מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תלד וע' תלה. לקו"ש כרך כד ע' 257 הערה 33. כרך יד ע' 451 בהערה. לקמן בח"ב המשך וככה פי"א. ובהערות הבאות.**

28) בד"ה את שבתותי תשמורו (שלא נדפס): **כ"ה גם לקמן בח"ב המשך וככה פי"א. סה"מ תרל"ט ח"א ע' סט וע' פו — נדפסו גם בתורת שמואל דרושי חתונה ע' סא וע' לה. תר"ם ח"ב ע' תרט.**

29) לעליונים . . למטה ולתחתוני' . . למעלה: **ראה סוטה יד, רע"א. מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' לא־לב. תקס"ה ח"א ע' קפד: לקו"ת במדבר יב, א ואילך בשם המגיד.**

30) פרעה אותיות ערף: **ראה לקו"ת להאריז"ל פ' וישב לט, א. אוה"ת שבועות מהדורת תשנ"ה ע' קכו. סה"מ תרכ"ו ע' סו. תרכ"ז ע' רכה. תר"ל ע' קכ. בפיסקא הבאה.**
בבוך 1063 עורף. ראה הנסמן במאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב לע' תקיג. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תרנה. וש"נ.

31) פרעה אותיות ערף . . מעורף: **בבוך 1063: עורף . . מעורף.**

32) פרעה . . ויניקתו הוא מעורף דא"א: **ראה גם לעיל ע' קנב. וש"נ.**

33) ברבות וארא פ"ח: **סימן ב. בנוסף להערה 1 ראה גם אוה"ת וארא ע' רכט. ע' קלא ובכרך ז ע' ב'תקצג ואילך.**

34) קהלת ה': **פסוק ז.**

35) גבוה זה פרעה . . זה משה: **כ"ז לא הובא במדרש כאן.**

כלל עד אם חטאת מה תפעל בו ורבו פשעיך מה תעשה לו[36] אם צדקת מה תתן לו או מה מידך יקח[37], וזהו שאמרו על היותם במצרי' זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם[38] שארז"ל חנם בלא מצות[39], ופי' חנם בלא מצות היינו שהיו מקבלים במצרים מבחי' שאינו תופס מקום כלל ענין עשיית המצות[40], כי המצות הם בחי' רצה"ע ורצון הוא אותיות צנור[41] דהיינו שנתצמצם בבחי' הרצון של תו"מ וכמשל הצנור שנתצמצם בו הילוך המים שלא יעברו אלא דרך הצנור, וכך רצון הוא אותיות צנור שהוא רק בחי' צמצום, אבל עצמי' אוא"ס הוא למעלה מהרצון של תומ"צ, וזהו חנם בלא מצות כו', ומטעם זה עצמו הוא שנק' פרעה גבוה לפי שמקבל ממקום גבוה מאד, ולכן עבדים היינו לפרעה במצרים[42] לפי שפרעה הוא מקבל מעורף דא"א ומבחי' אחוריים שם נמשך דוקא לפרעה כו' כידוע, וזהו ג"כ מ"ש בהמן יעשו עץ גבוה[43] שרצה להגביה א"ע לקבל ממקום גבוה כו', אך גבוה מעל גבוה זה משה שהוא למעלה גם מבחי' גבוה של פרעה כו', ראה נתתיך אלקי' לפרעה, והיינו שאף שפרעה מגביה לקבל ממקום גבוה ששם אינו תופס מקום כלל זהו רק בחיצוני' דא"א, אבל בבחי' פנימי' אוא"ס ממש שם דוקא בחי' פנימי' רצונו דוקא בתו"מ, שנתצמצם בתו"מ, וז"ש לשון אלקי' שאלקי' הוא בחי' צמצום[44] שנתצמצם בהרצון של תו"מ.

וזהו ע"ד מ"ש ברבות[45] ע"פ והארץ היתה תהו ובהו[46], והארץ היתה תהו כו' זהו מעשיהן של רשעים כו', ויאמר אלקי' יהי אור[47] זהו מעשיהן של צדיקי', ועדיין א"י באיזה מהן חפץ במעשיהם של רשעים או במעשיהן של צדיקי' כשהוא אומר וירא אלקי' את האור כי טוב[48] הוי שחפץ במעשיהן של צדיקי' ואינו חפץ במעשיהן של רשעי', ולכאו' אינו מובן זה איך שייך לומר שחפץ במעשיהן של רשעים ואינו חפץ במעשיהן של צדיקי', אך הענין הוא לפי שמעשיהן של רשעי' הם

---

36) אם חטאת . . מה תעשה לו: **איוב לה, ו.**

37) אם צדקת . . מה מידך יקח: **איוב לה, ז.**

38) זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם: **בהעלותך יא, ה.**

39) חנם בלא מצות: **ראה סה"מ תר"ם ח"ב ר"ע תרנג שפרש"י והוא מהספרי בהעלותך שם. לקו"ש כרך ג ע' 807 הערה 12.**

40) חנם . . שאינו תופס מקום . . עשיית המצות: **ראה בשם הה"מ לקו"ת ואתחנן ג, ג. סה"מ תר"ם שם ס"ע תרנב ואילך. וש"נ.**

41) ורצון הוא אותיות צנור: **ראה זהר הרקיע לזהר בראשית נא, א (כה, ב). מאמרי אדה"א בראשית ע' לו. וש"נ.**

42) עבדים היינו לפרעה במצרים: **ואתחנן ו, כא.**

43) יעשו עץ גבוה: **אסתר ה, יד. ראה תו"א מג"א צג, ד. אוה"ת וארא ע' ב'תקצו.**

44) שאלקי' הוא בחי' צמצום: **ראה שער היחוה"א רפ"ו. תו"ח שמות ח"א לד, ד. וש"נ. סה"מ תרל"ב ח"א ע' מח. הנחה שבהערה 1.**

45) ברבות: **ב"ר פ"ב, ה בשינויים. ראה גם בנוסף להערה 1 תו"א ויחי קב, ב. לקו"ת צו ז, ד. אוה"ת בראשית כרך ג' ע' תצז. לך כרך ד ע' 1386. עקב תקה. סה"מ מלוקט ח"ה ע' קנז [בהוצאה החדשה — ח"ב ע' שנח] ואילך. וראה גם אוה"ת שמיני ע' ס. אמור כרך ג ע' תתנח.**

46) והארץ היתה תהו ובהו: **בראשית א, ב.**

47) ויאמר אלקי' יהי אור: **שם א, ג.**

48) וירא אלקי' את האור כי טוב: **בראשית א, ד.**

מקבלי׳ ממקום גבוה דהיינו מעולם התהו שקדם לתיקון[49] וכמ״ש רז״ל והארץ היתה תהו כו׳ אלו מעשיהם של רשעי׳ כו׳, והיינו שהרשעים מקבלים מעולם התהו ששם אינו תופס מקום כלל מעשיהם של צדיקי׳, ולזה א׳ איני יודע כיון שהם מקבלי׳ ממקום גבוה יותר שמעשיהן של צדיקי׳ הוא בבחי׳ עולם התיקון כו׳, כשהוא אומר וירא אלקי׳ את האור כי טוב הוי שחפץ במעשיהן, והיינו[50] שבפנימי׳ אוא״ס שלמעלה מתהו ותיקון שם חפץ דוקא במעשיהן של צדיקי׳ ולזה נא׳ וירא אלקי׳ את האור כי טוב שאלקי׳ הוא בחי׳ צמצום שנתצמצם שיחפוץ דוקא במעשיהן של צדיקי׳ כו׳, וזהו ג״כ מ״ש ראה נתתיך אלקי׳ לפרעה שגם פרעה שמקבל ממקום גבוה אעפי״כ משה הוא גבוה מעל גבוה שבבחי׳ פנימי׳ שם הרצון דוקא בתו״מ וכמ״ש וירא אלקי׳ את האור כי טוב, שחפץ במעשיהם ש״צ כו׳, וזהו אלקי׳ לפרעה, ועו״פ הקבלה אלקי׳ לפרעה הוא בחי׳ גבורה[51] דע״י שמלובש במו״ס[52] שהוא בחי׳ בוצינא דקרדוניתא בחי׳ קו המדה[53] שמודד אורות בכלים וממשיך הרצון בתו״מ דוקא כו׳, וזו[54] גבוה מעל גבוה ששרש פרעה הוא רק מחיצוני׳ א״א ומשה שרשו מגבו׳ דע״י כו׳ כנ״ל, ואהרן אחיך יהי׳ נביאך[2] הוא בחי׳ בינה[55] שהוא בחי׳ גילוי החכ׳ שחו״ב הם תרדל״מ[56], וע״י שנמשך הגילוי ע״י חו״ב עי״ז הי׳ יצ״מ וכמ״ש בסידור[57] בשם משנת חסידי׳[58] בד״ה עבדים היינו[57] לפרעה במצרים בחי׳ עורף דא״א אבל כשאו״א מלבישים לזרועות דא״א[59], אזי ויוציאנו ה׳ אלקינו ממצרים[60] כו׳.

והנה הכנה לכ״ז שיהי׳ יצ״מ הי׳ ע״י יוסף ויוסף הורד מצרימה[61], והענין הוא דהנה אנו אומרי׳ הטוב כי לא כלו רחמיך המרחם כי לא תמו חסדיך[62],

---

49) התהו שקדם לתיקון: **ראה תו״א בשלח סה, ד ואילך. לקו״ת אמור לז, ד. ושי״נ. סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תקצז. ושי״נ. תרמ״ב ע׳ כז.**

50) במעשיהן והיינו: **כ״ה גם בבוך 1063.**

51) אלקי׳ . . גבורה: **ראה זהר יתרו פג, ב. תו״א נח י, סע״ב. תו״ח תו״ח נח סד, ג הערה 41.**

52) גבורה דע״י שמלובש במו״ס: **ראה ע״ח שער א״א שי״ג, פי״ר־ז. רמ״ז ר״פ פינחס.**

53) בוצינא דקרדוניתא בחי׳ קו המדה: **ראה זהר בראשית טו, א ובמפרשים שם. ביאוה״ז פקודי נז, ד ואילך. מאמרי אדה״ז תקס״ג ח״ב ע׳ תקפו ואילך. אוה״ת שלח ס״ע תצג ואילך. מאמרי אדה״א נ״ך ע׳ עא. ושי״נ.**

54) וזו: **אוצ״ל: וזהו.**

55) ואהרן . . בינה: **ראה מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״א ע׳ רמא. סה״מ תרל״ח ע׳ כז. ושי״נ. תרמ״א ע׳ מח. ס׳ הערכים חב״ד מערכת אהרן ע׳ י ואילך.**

56) שחו״ב הם תרדל״מ: **ראה זהר בשלח נו, א. ויקרא ד, א. מאמרי אדה״א דברים ח״ב ע׳ שסו. ושי״נ. תו״ח בראשית כא, ב ובהערה 8.**

57) בסידור . . בד״ה עבדים היינו: **סדר הגדה רצג, ג ואילך.**

58) משנת חסידי׳: **בסידור שם: „בפע״ח״ ראה שם שער חה״מ שכ״א, פ״ז. „ובמ״ח״ ראה שם מסכת ליל פסח פ״ז, מ״א ומ״ב.**

59) כשאו״א מלבישים לזרועות דא״א: **ראה גם בנוסף להערה שלפנ״ז ע״ח שער או״א שי״ד, פ״א. הנסמן במאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״א לע׳ שנד. אוה״ת ואתחנן ע׳ תה ואילך — נדפס גם באוה״ת ויקרא כרך ג ע׳ תשנט ואילך; ע׳ תתג ואילך.**

60) ויוציאנו ה׳ אלקינו ממצרים: **נוסח הגדה של פסח ע״פ ואתחנן ו, כא.**

61) ויוסף הורד מצרימה: **וישב לט, א.**

62) הטוב כי לא כלו רחמיך המרחם כי לא תמו חסדיך: **נוסח מודים. ראה גם אוה״ת**

ולכאו' הי' צ"ל הטוב כי לא תמו חסדיך המרחם כי לא כלו רחמיך, אך הענין הוא דהנה מקור השפעה הוא בחי' טוב, והיינו כמו שאנו רואי' למטה שאיש טוב נק' מי שיכול להשפיל א"ע אפי' עם עניים ושפלים, וכך למעלה מקור ההשפעה הוא בחי' טוב ויש כמה בחי' טוב וכמ"ש זכר רב טובך יביעו[63] כו', וכן אנו אומרי' בנוסח ההגדה כמה מעלות טובות למקום שמחשבי' ט"ו מעלות טובות כו', שע"י הטוב עי"ז הוא משפיע כו'. וענין מספר ט"ו מעלות טובות, יובן ע"פ מה שנודע שהיסוד נק' טוב[64] כמ"ש ביוסף[65] בן שבע עשרה שנה[66] כמנין טוב[67], וכתי' אמרו לצדיק כי טוב[68], ויש ה' פרצופי' כח"ב וזו"נ[69], ובכל פרצוף יש ג' קווין[70] ולכן הם ט"ו יסודות[71] ט"ו בחי' טוב וזהו ט"ו מעלות טובות כו', וכך אפי' מקור השתל' העולמות זהו ג"כ ע"י מדת הטוב וכמ"ש בע"ח כשעלה ברצונו הפשוט להטיב לברואיו[72], שהטוב הוא מקור הרצון, לפי שבאמת עצמו' אוא"ס אינו בערך כלל אל העולמות וא"צ כלל להעולמות רק לפי שטבע הטוב להטיב[73], ע"כ עלה ברצונו לברוא את העולמות בכדי שיטיב לברואיו ויכירו אותו[74] כו', וזהו הטוב כי לא כלו רחמיך, שע"י בחי' טוב עי"ז נמשך בחי' רחמיך הם בחי' יגמה"ר, כי בחי' הטוב הוא מקור לי"ג מדה"ר[75], שיגמה"ר הם י"ג[76] ת"ד[77] שהם בחי' שערות וצמצומי',

---

מסעי כרך ו ע' א'תתקעג וע' א'תתקפב. ובמהדורת תש"ס מסעי בהוספות ע' 63 וע' 72.

63) זכר רב טובך יביעו: **תהלים קמה, ז.**

64) שהיסוד נק' טוב: **ראה זהר נח ס, א. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' רכד. וש"נ.**

65) שהיסוד . . ביוסף: **ראה זהר רע"מ פינחס רלו, א. פרדס שעה"כ שכ"ג, פ"י מערכת יוסף.**

66) ביוסף בן שבע עשרה שנה: **וישב לז, ב.**

67) שבע עשרה שנה כמנין טוב: **ראה לקו"ת להאריז"ל ר"פ וישב. ביאוה"ז ויחי ל, ב. סה"מ תרמ"ב ע' רנד. וש"נ.**

68) אמרו לצדיק כי טוב: **ישעי' ג, י. ושם: צדיק — ראה גם לעיל המשך וישב יעקב פ"ז. וש"נ.**

69) ה' פרצופי' כח"ב וזו"נ: **ראה ע"ח שער הכללים פ"ב. שער סדר אצילות ש"ג, פ"א. שער הגלגולים הקדמה א. הקדמה י"א. סה"מ תרל"ח ע' קעט. וש"נ.**

70) פרצוף יש ג' קווין: **ראה משנת חסידים מסכת סדר ליל פסח פי"ב מ"ב: בכל יסוד יש בו חיצון אמצעי ופנימי. סידור שחרית נה, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע' סב. תו"מ — התוועדויות חכ"ג ע' 78 ואילך.**

71) ט"ו יסודות: **ראה גם תו"א ויחי קה, א. לקו"ת תצא מא, ב. סידור שחרית נ, א. נה, ב. מאמרי אדה"א נ"ך ע' קסח. וש"נ. בהערה שלפנ"ז.**

72) בע"ח כשעלה ברצונו הפשוט להטיב לברואיו: **ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פי"ד. סה"מ תרל"ד ע' נה, ושם: שמתחיל הע"ח. ובשם הע"ח בסה"מ תרל"ג ח"א ע' רא. ח"ב ע' תקי. ראה ע"ח דרוש עגו"י ש"א, ענף ב (כשעלה ברצונו הפשוט). שער הכללים בתחילתו (להיטיב לברואיו).**

73) שטבע הטוב להטיב: **ראה גם לעיל המשך וישב יעקב פ"ז. וש"נ.**

74) עלה ברצונו . . שיטיב לברואיו ויכירו אותו: **ראה ע"ח שער הכללים בתחילתו.**

75) הטוב הוא מקור לי"ג מדה"ר: **ראה לקו"ת מסעי צג, ג.**

76) שיגמה"ר הם י"ג ת"ד: **ראה זהר אד"ר נשא קלא, א. תרומה ספדצ"נ פ"ת קעז, א. ע"ח שער א"א שי"ג, פ"ט.**

77) י"ג ת"ד: **ראה זהר תרומה ספדצ"נ פ"ת קעז, א. אד"ר נשא קלא, א.**

שיגמה"ר הם בבחי' מדה וגבול ולכן כדי שיומשך בבחי' יגמה"ר זהו ע"י צמצום כו', ולזה אומרי' הטוב כי לא כלו רחמיך שע"י מדת הטוב עי"ז נמשך יגמה"ר, וזהו ג"כ מ"ש וירא אלקי' את האור כי טוב[48] כו', שמה שנתצמצם שיחפוץ במעשה הצדיקי' וכנ"ל זהו ג"כ ע"י מדת הטוב כו', ואח"כ אומרים המרחם כי לא תמו חסדיך וכמ"ש חסדי ה' כי לא תמנו[78] שכשנמשך בבחי' יגהמ"ר אזי ממילא נמשך חסדי ה' כי לא תמנו, שבחי' רחמים אלו הם מקור החסדים כו' כי מעולם קוינו לך[79], והיינו שכדי שיומשך מבחי' הטוב זהו ע"י קוינו לך, דהנה יש ב' בחי' טוב וכמ"ש בגמ' ר"א רמי כתי' טוב[80] ה' לכל[81], וכתי' טוב ה'[80] לקויו[82], ומשני משל לא' כשהוא משקה את השדה משקה כל השדה כולה וכשהוא עודר אינו עודר אלא הטובים כו', והיינו שיש שני בחי' טוב שטוב הוא בחי' השפעה, ויש שני בחי' השפעה בחי' השפעה חיצוני' והשפעה פנימי', והנה השפעה חיצוני' נמשך לכולם בשוה טוב ה' לכל כשהוא משקה משקה את כל השדה, משא"כ השפעה פנימי' אינו נמשך כ"א ע"י לקויו שהוא ע"י בחי' הודאה ושבח וכמ"ש הודו לה' כי טוב[83] שע"י הודו לה' עי"ז נמשך בחי' כי טוב, וזהו שקבעו הטוב כי לא כלו רחמיך בברכת מודים כו', לפי שע"י מודים עי"ז נמשך בחי' הטוב כי לא כלו רחמיך, וזהו כי מעולם קוינו לך שע"י קוינו לך עי"ז נמשך בחי' הטוב טוב ה' לקויו כו', וגם קוינו לך הוא בחי' קוין[84] שע"י ג' קוין תו' ועבודה וגמ"ח עי"ז ממשיכי' בחי' טוב ה' לקויו כו'.

ובזה יובן ג"כ מה שע"י יוסף שהורד למצרים הי' הכנה שיהי' יצ"מ, דהנה יוסף הוא בחי' טוב וכמ"ש אמרו לצדיק כי טוב[68], וזהו מ"ש ויוסף הוא המשביר לכל עם הארץ[85] שזהו מדת הטוב כו', וזהו ויוסף הורד מצרימה שיומשך בבחי' מצרים שהוא מקור ההשתל' זהו ע"י יוסף שהוא בחי' טוב, וזהו שכדי שיהי' בחי' נתתיך אלקי' לפרעה דהיינו שיומשך הרצון בבחי' תו"מ דוקא בחי' גבורה דע"י המלובש במו"ס[52] זהו ע"י יוסף דוקא שהוא בחי' טוב כו'. והנה משה נק' ג"כ טוב וכמ"ש ותרא אותו כי טוב הוא[86], וזהו מ"ש יבא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים[87], יבא טוב זה משה ויקבל טוב זה התורה מטוב זה הקב"ה לטובים אלו ישראל כו', שתורה נק' ג"כ טוב וכמ"ש כי לקח טוב נתתי לכם[88] שע"י התורה נמשך בחי' טוב כו'. וזהו שיוסף שהוא בחי' טוב הוא מקור ושרש לכל בחי' הטוב כנ"ל, שיוסף

---

78) חסדי ה' כי לא תמנו: **איכה ג, כב.**

79) כי מעולם קוינו לך: **נוסח מודים.**

80) ר"א רמי כתי' טוב . . ה' לקויו: **ראה סנהדרין לט, רע"ב. לקמן ע' קצז. סה"מ תרמ"ב ע' רנט. וש"נ.**

81) טוב ה' לכל: **תהלים קמה, ט.**

82) טוב ה' לקויו: **איכה ג, כה.**

83) הודו לה' כי טוב: **תהלים קו, א.**

84) קוינו . . קוין: **ראה תו"א בשלח סג, ד. תו"ח בשלח ח"א קפה, ד. וש"נ.**

85) ויוסף הוא המשביר לכל עם הארץ: **מקץ מב, ו בדילוג.**

86) ותרא אותו כי טוב הוא: **שמות ב, ב.**

87) יבא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים: **ראה מנחות נג, ב.**

88) כי לקח טוב נתתי לכם: **משלי ד, ב.**

הוא בחי׳ טוב הראשון, כשעלה ברצונו הטוב להטיב, ויוסף הורד מצרימה, מצרימה הוא מקור ההשתלשלו׳ כו׳, ואח״כ ע״י טוב דמשה דכתי׳ בו כי טוב הוא, ע״ז נמשך בחי׳ טוב דתורה, ויצ״מ הי׳ הכנה למ״ת[89], לכן בכדי להוציא את בנ״י מאמ״צ ה״צ לשבר ולבטל יניקת פרעה ולכן נתן למשה הכח שיהי׳ בחי׳ אלקי׳ גם לפרעה שמקבל ממקום גבוה, אבל משה הוא גבוה מעל גבוה כו׳ ועי״ז הוציא את ישראל ממצרי׳ שיקבלו בחי׳ התורה שנק׳ לקח טוב כו׳.

בס״ד

ועבר ה׳ לנגוף[1] את מצרי׳ וראה את הדם על המשקוף כו׳ ופסח ה׳ על הפתח[2] כו׳, הנה ארז״ל במד״ר במקומו[3] הה״ד (איוב ל״א י״ד) ומה אעשה כי יקום אל וכי יפקוד מה אשיבנו, מי אמר הפסוק הזה שר העולם אמרו אע״פ שאמרו איוב ע״ע, וכן כל באי עולם עתידי׳ לומר כך כו׳ מצרים בהעברה[4] דן אותם שנא׳ ועבר ה׳ לנגוף את מצרי׳, וכתי׳ ועברתי באמ״צ[5], אבל לע״ל הוא עומד ודן את עולמו בעמידה שנא׳ (זכרי׳ י״ד ד׳) ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזתים[6], וכתי׳ לכן חכו לי נאם הוי׳ ליום קומי לעד (צפני׳ ג׳ ח׳), אומרי׳[7] באי עולם כו׳ בהעברה דן המצרי׳[8] והרג את בכוריהן לכשיעמוד לע״ל ודן עולמו מי יוכל לעמוד לכך כתי׳ ומה אעשה כי יקום אל, מפני מה עתיד לקום מפני צעקת עניים שנא׳ (תילים

---

89) ויצ״מ הי׳ הכנה למ״ת: ראה תו״א שמות מט, א. נד, סע״א. וארא נו, ד.

---

1) ועבר ה׳ לנגוף: המאמר עד פיסקא אחרונה מיוסד על מאמר ד״ה זה משבת חוה״פ תרי״ט הנחת כ״ק אדמו״ר מהר״ש שבבוך 1077 ע׳ קלג — נדפס בקונט׳ בפ״ע (קה״ת, תש״ע). והפיסקא אחרונה היא העתק הקטע האחרון של המאמר הנ״ל.

המאמר דתרי״ט מיוסד על ד״ה ועבר ה׳ לנגוף דליל שבת חה״מ פסח שנת תקס״ז שנדפס במאמרי אדה״ז תקס״ז ע׳ קי ואילך. ועם הערות וכו׳ באוה״ת בא כרך ז׳ ע׳ ב׳תרלג ואילך. הנחת הר׳ משה בן כ״ק אדה״ז נמצא במאמרי אדה״ז תקס״ז שם ע׳ קיד ומתחיל: משא מצרים, הנה ה׳ רוכב על ע״ב ק״ל. וראה גם אוה״ת בא כרך ח ע׳ ב׳תתקמד ואילך. תו״ח בא ח״א פז, א ואילך. סה״מ תרמ״ו ע׳ ז ואילך. תרנ״ח ע׳ צה ואילך. תרע״ח ע׳ רלט ואילך. תש״ו ע׳ 69 ואילך. תו״מ — התוועדויות חי״ט ע׳ 248 ואילך. ראה בסוף הספר במילואים.

המאמר נמצא בגוכתי״ק פרט לחלק מהפיסקא האחרונה שהיא בכת״י מעתיק העתק המאמר דתרי״ט הנ״ל.

למאמר זה צויין במאמר שלאח״ז ד״ה ראו כי ה׳ נתן לכם השבת, ע׳ קפב.

ראה עוד ע״ד המאמר ברשימת המאמרים שבסוף הספר.

2) ועבר ה׳ לנגוף . . ופסח ה׳ על הפתח: בא יב, כג.

3) במד״ר במקומו: שמו״ר פי״ז, ד. ראה גם אוה״ת חנוכה כרך ז ע׳ תתתנז ואילך.

4) בהעברה: שם: בעברה. וראה גם בסמוך הערה 8.

5) ועברתי באמ״צ: בא יב, יב.

6) על הר הזתים: בשמו״ר, ליתא.

7) אומרי׳: שם: אומרים.

8) בהעברה דן המצרי׳: שם: ובעברה דן את המצרי׳. ראה גם לעיל הערה 4.

י"ב ז'[9]) משוד עניים כו' עתה אקום יאמר ה', וצ"ל מה"ע שוד עניים ואנקת אביונים לענין הקימה שיקום ה' לשפוט את עולמו כו'. הנה הת"א מתרגם על פסוק ופסח ה' על הפתח ויחוס ה' על תרעא, מל' חוס ורחם, וכן פי' רש"י בחומש ופסח וחמל, נמצא כי הי' במצרי' ב' ענינים הפכים שהי' עברה למצרי' וחייס לישראל והיינו כמ"ש ונגף ה' את מצרי' נגף ורפוא (ישעי' י"ט ד"ב), וארז"ל נגף למצרי' ורפוא לישראל[10], וכמ"ש בתחלת[11] סי'[12] י"ט משא מצרי' הנה ה' רוכב על ע"ב קל, ע"ב הוא בגי' חסד[13], וקל הוא בחי' גבורה כמ"ש בסה"ק על פסוק וירא ה' כי סר לראות[14], סר היא בגימ' ע"פ[15] הוי', והיינו בחי' ה"ח וה"ג, וא"כ קל הוא בחי' ה' הויות שנמשכי' מבחי' ה"ג שמזה נמשך להיות נגף למצרים ומבחי' עב שהוא בחי' חסד נמשך להיות רפוא לישראל כו', אלא שצ"ל מה שפי' רש"י ע"פ ונגף ה' את מצרי' נגף ורפוא וז"ל נגף ל' מכה הוא, נגוף ורפוא ואחר המכה יהי'[16] להם רפואה, וכ"מ מלשון הפסוק שהרי סוף הפסוק הוא ושבו עד הוי' ונעתר להם ורפאום[17], וא"כ קאי גם הרפוא על מצרי' עצמם, והנה בגמ' פ"א דמגילה די"ג ע"ב משמע ג"כ שמפרש שהרפוא קאי על מצרים עצמם שהרי פירשו שלמצרי' נוגף אותם ואח"כ בורא להם רפואה שנא' ונגף ה' אמ"צ נגף ורפוא, וכ"ה במד"ר שה"ש ע"פ שני שדיך דד"ה[18], אבל בזהר פ' בא דל"ו ע"א פי' ונגף ה' אמ"צ נגף ורפוא נגף למצרים ורפוא לישראל, ותנא באותו שעה שנגפו מצראי, באותו שעה נתרפאו ישראל, ונמצא כי רש"י ופשטיות דקרא זהו כפי' הגמ' והמד"ר, והזהר מפרש נגף למצרי' ורפוא לישראל כו', ולפ"ז לפי' הגמ' אינם בזמן אחד, שהרי נוגף תחילה ואח"כ מרפא, אבל לפי' הזהר הם בזמן אחד ממש, שהרי באותו שעה עצמו הי' נגף למצרי' ורפוא לישראל, ועפ"ז יובן ג"כ מ"ש וה' הכה כל בכור[19] שארז"ל במד"ר הוא וב"ד[20] שז"ע ב' בחי' דחסד וגבורה שב"ד הוא בחי' דין וגבורה, והוא הוא בחי' חסד כו', אלא שצ"ל האיך הוא שני הבחי' ביחד, ואיך בשעה שנמשך גבורה יהי' נמשך החסד ג"כ כו', ויובן בהקדם ענין מדוע הי' מכת בכורות בחצי הלילה דוקא ולא רגע קודם חצות או רגע אחרי

---

9) ז': לפנינו פסוק ו.

10) נגף למצרי' ורפוא לישראל: זהר בא לו, א. צויין בסמוך בפנים. וראה שם לז, ב: בחד שעתא חוור לישראל ואוכם לעעכו"ם. אוה"ת בא כאן ע' ב'תתקמה.

11) בתחלת סי' י"ט משא מצרי': בישעי'.

12) סי': כשמציינים לתנ"ך לפעמים משתמשים בתיבת „סימן" — ראה גם לעיל מאמר ד"ה בראשית ברא בתחלתו. וש"נ.

13) ע"ב הוא בגי' חסד: פרדס שער עה"כ שכ"ג, פ"ח מערכת חסד. לקו"ת שבהערה הבאה. ע"ח שער א"א שי"ג, פי"ג. שער לידת המוחין שכ"א, פ"ב.

14) בסה"ק . . כי סר לראות: שמות ג, ד. ראה לקו"ת להאריז"ל שם.

15) ע"פ: עשר פעמים.

16) נגף . . יהי': ברש"י שם: ונגף . . יהי'. וכ"ה בסה"מ תרנ"ח כאן.

17) ורפאום: וכ"ה בסה"מ תרמ"ו כאן. בישעי' שם: ורפאם.

18) במד"ר שה"ש ע"פ שני שדיך דד"ה: שהש"ר פ"ד, ה (א).

19) וה' הכה כל בכור: בא יב, כט.

20) במד"ר הוא וב"ד: רש"י כאן. ב"ר פנ"א, ב. ירושלמי ברכות פ"ט, ה"ה.

חצות וכידוע שהי׳ ברגע דחצות ממש דוקא, וכנודע ממה שמשה אמר כחצות[21] לפי שב״ו אינו יכול לכוון ואפשר לטעות, אבל הקב״ה שהוא יודע עתיו ורגעיו כתי׳ ויהי בחצי הלילה[22] ברגע דחצות ממש, וצ״ל למה ברגע דחצות דוקא.

והענין הוא דהנה כתי׳ חצות לילה אקום להודות לך[23], שדוד הי׳ קם בחצות הלילה דוקא, וכידוע מארז״ל שכינור הי׳ תלוי׳ למעלה ממטתו של דוד[24], וכשהגיע חצות, היינו כשהי׳ רוח צפונית מנשבת היתה מנגן מאיליו, וצ״ל מעלת קימה בחצות[25], וכן מצינו שגם בג״ע העיקר הוא בחצות כמ״ש בזהר שבפלגות לילא קוב״ה אתי לאשתעשע עם צדיקיא בגינתא דעדן[26], הנה אמר בפלגות לילא שהוא בחצי הלילה דוקא כו׳. והענין הוא דכתי׳ ויקרא אלקי׳ לאור יום[27] ולחשך קרא לילה, שבחי׳ החשך הוא בחי׳ מדת הדין[28], ויום הוא אור הוא בחי׳ החסד כמ״ש חסד אל כל היום[29] וכתי׳ יומם יצוה ה׳ חסדו[30], ולכן אברהם שהי׳ מרכבה למדת החסד[31] כתי׳ וישכם אברהם בבקר[32], וזהו בד״כ, ובד״פ הלילה עצמה נחלקת לב׳ בחי׳ חו״ג[33] שקודם חצות לילה הוא בחי׳ הגבורה בחי׳ דין וחשך, ואחר חצות לילה הוא בחי׳ חסד, כי אחר חצות הלילה הוא נוטה לאור היום שהוא כולו חסד כו׳, וענין התחלקות הלילה לב׳ בחי׳ דחו״ג הוא כנודע שלילה הוא בחי׳ מל׳[34], ובחי׳ המל׳ אם כי היא מקבלת מכל הע״ס, מ״מ בד״כ היא מקבלת מבחי׳ חו״ג[35],

---

21) שמשה אמר כחצות: **ראה ברכות ג, ב ואילך. רש״י בא יא, ד. לקו״ש כרך כא ע׳ 155 הערה 5.**

22) ויהי בחצי הלילה: **התחלת הכתוב דוה׳ הכה כל בכור.**

23) חצות לילה אקום להודות לך: **תהלים קיט, סב. ראה גם לעיל ד״ה בראשית ברא פ״א ובהנסמן שם.**

24) שכינור . . ממטתו של דוד: **ראה ברכות ג, ב.**

25) מעלת קימה בחצות: **ראה גם יבמות עב, א (צויין להלן בפנים). שו״ע אדה״ז מהדו״ת ס״א, ס״ב־ס״ג. הנסמן בתו״ח בשלח ח״א רמ, א. תצוה ח״ב שכב, רע״ב ובהנסמן לשם.**

26) שבפלגות לילא . . לאשתעשע . . דעדן: **ראה אוה״ת בא כרך ח ע׳ ב׳תתקמח: „כאשר כל ס׳ הזהר מלא מזה״. זהר נח עז, א. לך פב, ב. צב, א־ב. תולדות קלו, ב. וישלח קעח, ב. אחרי סז, ב. סה״מ תרמ״א ע׳ קעז. וש״נ.**

לאשתעשע . . דעדן: תוקן ע״פ בוך 1825.

27) ויקרא אלקי׳ לאור יום: **בראשית א, ה.**

28) החשך הוא בחי׳ מדת הדין: **ראה פרדס שעה״כ שכ״ג, פי״ב מערכת לילה. ע״ח שער הארת המוחין של״ב, פ״ז. שער סדר אבי״ע שמ״ז, פ״ד. מאו״א מערכת חשך אות סא.**

29) חסד אל כל היום: **תהלים נב, ג. ראה זהר שמות כא, א ואילך. הנסמן במאמרי אדה״א שמות ח״א ע׳ קמא. לעיל המשך אלה תולדות נח פי״ד ובהנסמן שם.**

30) יומם יצוה ה׳ חסדו: **תהלים מב, ט.**

31) אברהם . . מרכבה למדת החסד: **ראה גם לעיל ד״ה יפה שעה אחת בתחלתו. וש״נ.**

32) וישכם אברהם בבקר: **וירא כב, ג.**

33) הלילה . . לב׳ בחי׳ חו״ג: **ראה זהר לך צב, ב.**

34) שלילה הוא בחי׳ מל׳: **ראה זהר בא לח, ב.**

35) המל׳ . . מבחי׳ חו״ג: **ראה גם (בנוסף להערה 1) מקדש מלך ריש הקדמת הזהר. ביאוה״ז שופטים קכא, ד. סידור שער תפלת ר״ה רלו, ג ואילך. מאמרי אדה״א דברים ח״ג ע׳ א׳ט ואילך. אמ״ב שער הק״ש פע״ג. אוה״ת כרך ה חנוכה ע׳ 1848. פלח הרמון לך לז, ג ואילך.**

וזהו דכתי' מלך במשפט יעמיד ארץ[36], פי' שכדי להיות להארץ בחי' עמידה וקיום היינו שהבריא' שעלי' הוא מ"ש אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי' בראתי[37] שע"י האדם הוא קיום הארץ שהרי בלעדו תהי' תהו ובהו כו', ובכדי להיות קיום ועמידת הארץ ע"י יושביה זהו ע"י שמלך יעמידה במשפט, שע"י אימת המלך עי"ז הוא השלום בין יושבי הארץ, וכמארז"ל אלמלא מוראו איש את רעהו חיים בלעו[38], ולכן אמרו הוי מתפלל בשלומה של מלכות[39] שבשלומה שלום יהי' לכל יושבי ארצו[40], והרי זהו מפני הנהגת הדין והענש להחוטא שזהו מבחי' הגבורה כו', וכתי' ג"כ והוכן בחסד כסאו[41] שכסא המלך צ"ל הוכן בחסד, וזכות ומשור לפני כסאו[42] שזהו מבחי' החסדי', ונמצא כי עיקר ענין המלוכה הוא מב' בחי' אלו דחו"ג יחד שנמשך ההנהגה ע"י דין וחסד כו', וזהו ג"כ מה שהלילה שזהו רומז על מדת המל' נחלקת לב' חצאין חצי לילה הראשונה מקבלת מבחי' הגבורה שעיקר בנין המל' מהגבורות[43] כו', אמנם לאחר חצות לילה מתעוררי' בחי' החסדי' והיינו שאז מקבלת המל' מבחי' החסד כמ"ש והוכן בחסד כסאו כו'.

והנה ברגע דחצות הלילה הנה אז מתחלקי' ב' החצאין דחו"ג שבלילה, וגם מתחברי' שניהם יחד, שהרי עד רגע דחצות בכיון הוא שייך לחצי הראשונה שמקבלת מבחי' הגבורה, ובכלות רגע דחצי הלילה בכיון מתחלת חצי הלילה הב' שמקבלת מבחי' החסד, ומי הוא המחלק בניהם הנה הוא רגע זו דחצות, וגם כמו"כ יובן שרגע זו עצמה היא המחברת שניהם יחד, וא"כ בהכרח לומר שרגע זו דחצות היא בחי' הגבוה משניהם[44] שהרי בכוחה לחלק ולחבר ב' החצאין היינו שעד פה תבוא[45] בחי' הגבורה ומכאן ואילך יתחילו החסדים להאיר, ואם כי חו"ג הם ב' הפכים כמו מים ואש עכ"ז הנם מתחברים יחד ברגע זו דחצות, כי הרי זמן דחצות עצמו איננו כלל שכ"ז ששייך לחצי הראשונה הוא מבחי' הגבורה ותומ"י מתחלת חצות השני' שהוא בחי' החסדי' והחצות אינו זמן מה בפ"ע כ"א מחברם יחד כו', ומאחר שהחצות עצמו לא בא בבחי' הזמן בהכרח

36) מלך במשפט יעמיד ארץ: משלי כט, ד. יעמיד: תוקן ע"פ בוך 1825.

37) אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי' בראתי: ישעי' מה, יב.

38) אלמלא מוראו איש את רעהו חיים בלעו: אבות פ"ג, מ"ב. ושם: מוראה — ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' ריח. סה"מ תרל"א ח"א ע' כג וע' לז. תרמ"ו ע' י. תרנ"ח ע' צח.
רעהו: תוקן ע"פ בוך 1825.

39) הוי מתפלל בשלומה של מלכות: התחלת המשנה אלמלא מוראו.

40) שבשלומה שלום . . יושבי ארצו: ראה גם ירמי' כט, ז.

41) והוכן בחסד כסאו: ישעי' טז, ה. ושם: כסא. ראה בסמוך בפנים. תו"ח ויצא קעו, א הערה 1. סה"מ תרמ"ב ע' ד. וש"נ.

42) וזכות ומשור לפני כסאו: ע"פ אל אדון — ברכת יוצר לשבת.

43) שעיקר בנין המל' מהגבורות: ראה לעיל המשך אלה תולדות נח פי"ד. וש"נ.

44) שרגע . . המחברת . . הגבוה משניהם: ראה גם סה"מ תרמ"ו כאן ע' י ואילך. תרנ"ח כאן ע' צח ואילך. תרע"ח כאן ע' רמא ואילך.

45) שעד פה תבוא: איוב לח, יא.

לומר שהוא מלמעלה מבחי׳ הזמן היינו שא״א לו לירד ולהתלבש בבחי׳ זמן שהוא נברא ומחודש[46], אלא שבא רק לחלק ולחבר בחי׳ הזמן דמל׳ שנמשך ומקבל מב׳ בחי׳ דחו״ג שיורדי׳ ומתלבשים בזמן כ״א משך ששה שעות זמניות כו׳, שנמשכי׳ מבחי׳ מדות חו״ג כו׳, אבל החצות עצמו הוא מבחי׳ אוא״ס דלאו מכל אינון מדות איהו כלל[47], ולכן אינו מתלבש בזמן להיות נמשך זמן מה, להיות כי בשרשו הוא מבחי׳ דלאו מכל אינון[48] מידות איהו ולכן אין לו תפיסא בזמן כו׳, ומפני כי הוא מבחי׳ שלמעלה מן הזמן לכן הנה הוא מחבר בחי׳ שני חצאי׳ שנמשכי׳ מב׳ מידות דחו״ג, כביטול המדות לגבי בחי׳ שלמעלה מן המדות, ומטעם זה הוא מחלק בניהם שעד כה יהי׳ שליטת הגבורה ומכאן ואילך יהי׳ שליטת החסד כו׳, וכן הוא מחברם שמפני עוצם ביטולם אינם תופסי׳ מקום כלל להיות נגדיים זל״ז, כי מה שהמי׳ מנגדי׳ לאש ואש מנגד למים זהו הכל בבחי׳ סדר ההשתלשלות אבל לגבי הארת אוא״ס דלאו מכל אלין[49] מדות איהו כלל הנה הם מתבטלי׳ בתכלית ומתכללי׳ יחד כו׳.

וביאור הענין הנה בת״ז במא׳ דאליהו א׳ אנת הוא חד ולא בחושבן, אנת הוא דאפיקת[50] עסר[51] תיקונין וקרינן להון עסר[51] ספירן, אומרו ב״פ אנת[52], היינו ב׳ בחי׳ השתלשלות ולמעלה מהשתלשלות, תחלה אמר אנת הוא חד ולא בחושבן היינו היותו למעלה מעלה מבחי׳ ההשתלשלות ולכן הוא חד ואינו בחושבן ע״ס להיות נמנה ראשון לשני ושלישי, כי אין ערוך אליו כלל, ולאו מכל אינון[48] מדות איהו כלל, ואח״כ אמר אנת הוא דאפיקת עסר[51] תיקונין פי׳ שהוציא מכח אה״פ או מהעלם לגילוי עסר[51] תיקונין שאנחנו קורין אותם בכינוי ע״ס, והם בחי׳ השתלשלות, שכמו השלשלת[53] הוא הרבה טבעות שכאו״א אחוז וקשור בחבירו, כן הע״ס אחוזי׳ וקשורי׳ זב״ז בבחי׳ עו״ע[54], ועש״ז נק׳ בשם השתלשלות, וזהו באצי׳, ואח״כ בבי״ע נמשך בדרך בריאה יש מאין מבחי׳ מל׳ דאצי׳ ואח״כ נמשך ע״ד בחי׳ ההשתלשלות בעולם הבריאה וכן ביצי׳ וכן בעשייה עד עוה״ז השפל והגשמי, שכל מה שהוא ברוחניות העשייה יש דוגמתו היינו מה שנשפע

46) זמן שהוא נברא ומחודש: ראה סידור שער הק״ש עה, סע״ד בשם הה״מ. שער היחוה״א פ״ז ובמ״מ, הגהות והע״ק שם ע׳ שעה. מאמרי אדה״א דברים ח״ג ע׳ תשצג. וש״נ. לקמן בח״ב המשך וככה פקי״ז. סה״מ תרל״א ח״א ע׳ רפט. וש״נ.

47) דלאו מכל אינון מדות איהו כלל: ראה ת״ז בהקדמה יז, ב.

48) אינון: תוקן ע״פ בוך 1825.

49) אלין: תוקן ע״פ הנ״ל.

50) בת״ז . . אנת הוא חד . . אנת הוא דאפיקת: בהקדמה יז, א. סידור אדה״ז סדר מנחת ערב שבת.

51) עסר: כ״ה גם בבוך 1825.

52) ב״פ אנת: ראה גם לקמן בח״ב המשך וככה רפפ״ו.

53) השתלשלות . . השלשלת: ראה תו״א וישלח כה, ג. בשלח סד, ב. תו״ח שמות ח״א כד, ב. וש״נ.

54) עו״ע: ראה מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״א ע׳ א: ובלשון הפלסופי׳. לקו״ת ברכה צה, ב: הנזכר בספרים. שה״ש א, ב: כמ״ש בספרים. ראה גם רמב״ם הל׳ יסוה״ת פ״ב, ה״ו. מו״נ ח״ב, פכ״ב.

ממנו בגשמיות למטה, ויובן זה[55] ממה שארז״ל אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל[56], וכמו שהוא בעשבים כ״ה בכל הצומח כאילנות שמגדלי׳ פרי, והנה אנו רואי׳ שבפירות יש פירות מתוקי׳ ויש חמוצים, כמו תפוחי׳ מתוקי׳ ותפוחי׳ חמוצים, וכן מינים ממינים שונים כמו התאנים ותמרים שהם מתוקי׳ בטבע, ויש חמוצים בטבע, האם נא׳ שגם בכח הצומח אשר בארץ יש בו ג״כ מתיקות או חמיצות, וכ״ש במזל המכה בו ואו׳ לו גדל, אלא שרש כל פירות המתוקי׳ הם מבחי׳ החסד דעשי׳, ושרש כל פירות החמוצי׳ הם מבחי׳ גבורה דעשיי׳, והגם כי הפירות אינם בערך כלל אל בחי׳ רוחניות המדות דחו״ג דעשייה שה״ה רוחניים מ״מ ה״ה מקורים שישתלשל מהם בהשתלשלות וירידת המדריגות ירידה אחר ירידה עד שיתהוה מתיקות או חמיצות שבטעם הפירי דעשייה הגשמיות כו׳, וכמו שאנו רואים שיש עריבות ומתיקות בקול הכלי זמר ושיר שבפה שהם ג״כ בדקות יותר ממתיקת התפוח שחיך אוכל יטעם[57], וכן יש מתיקת השכל שהוא עוד בדקות יותר, שהרי תענוג השכל הוא מן המוחין, ותענוג של שיר שבפה הוא מהקול היוצא מהבל הלב שהוא מבחי׳ המדות, ושניהם הם בדקות יותר מהרגש התענוג שחיך אוכל יטעם, שזהו בחוש הטעם, וזהו בהרגש השכל, ועד״ז יובן שיש מדריגות וירידות רבות מזה לזה עד שמתהוה מתיקות הגשמי של התפוח הגשמי המורגש בחוש הטעם שבחיך הגשמי ושורש שרשו הוא מחסד דעשי׳, ויש לו מקור ביצי׳ וגבוה מעל גבוה בבריאה עד המל׳ דאצי׳ שמהוה יש מאין כל בחי׳ ההשתלשלות שבבי״ע, וע׳ בד״ה בהשע״צ דתקע״ב וביאורו[58] (בס׳ תקע״א[59]) ובד״ה אלה תולדת נח (ז״ל)[60] שבחי׳ רוחניות כל דבר שבעשייה זהו מבחי׳ ממכ״ע והוא בבחי׳ השתלשלות וחשיב מבחי׳ חכ׳ דאצי׳ עד פרטי העשיי׳, רק התהוות גוף הגשמי זהו מבחי׳ הרצון שהוא בחי׳ סוכ״ע המהוה יש הגשמי כו׳, וא״כ שורש טעמי הפירות הוא בדרך השתלשלות מבחי׳ חכ׳ דאצי׳ כו׳ וע׳ בת״א במג״א בד״ה יביאו לבוש מל׳[61], וזהו שהחכ׳ נק׳ ראשית כמ״ש ראשית חכמה[62], היינו שהחכ׳ הוא ראשית ההשתלשלות[63] כו׳, וע״ז הוא שאמר אנת הוא דאפיקת עשר[51] תיקונין שראשיתן היא בחי׳ החכ׳ כו׳.

---

55) ויובן זה: ראה להבא בסמוך תו״א וירא יג, ד ואילך.

56) אין לך עשב . . ואומר לו גדל: ראה ב״ר פ״י, ו. הנסמן לעיל מאמר ד״ה בראשית ברא ספ״א.

57) שחיך אוכל יטעם: איוב יב, יא.

58) בד״ה בהשע״צ דתקע״ב וביאורו: ראה שני הערות הבאות.

59) בס׳ תקע״א: בוך מס. 1116.

60) ובד״ה אלה תולדת נח (ז״ל): נדפס לעיל. ושם ספי״ח. וש״נ.

61) בת״א במג״א בד״ה יביאו לבוש מל׳: ראה תו״א מג״א צ, ב. ואילך. צב, ב ואילך. סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תקנח. וש״נ.

62) ראשית חכמה: תהלים קיא, י.

63) שהחכ׳ הוא ראשית ההשתלשלות: ראה גם לעיל מאמר ד״ה ויגש אליו יהודה פ״ב. וש״נ.

ואמנם כדי להיות התהוות החכ׳ מלמעלה מן החכ׳, הנה החכ׳ מאין תמצא[64] ואינו בבחי׳ השתלשלות כלל וכלל, יותר ממה שאין ערוך בחי׳ התפוח הגשמי לגבי המזל המכה בו ואומר לו גדל כו׳, ובכדי שיהי׳ בחי׳ התהוות החכ׳ שהיא ראשית ההשתלשלות מאוא״ס ב״ה שלמעלה מהשתלשלות זהו ע״י כמה העלמים וצמצומי׳ וירידות[65] ע״ד משל הארה הנמשכת דרך שערות שאם שכל שערה בפרט יש לה כח וחיות שממנו צומחת השערה שהרי כשמושכין בהשערות מרגישים כאב שזה יורה על מקור חיותם מן המוח שבראש עכ״ז החיות הוא חיות מצומצם מאד, שהרי כשגוזזים את השערות אינו מרגיש שום כאב כלל וכלל שזה יורה שאין קישורם שוה לקישור צפורני הרגל במקום דבוקו לבשר אצבע הרגל ג״כ, שהרי צפורן הרגל כשיחתכו אותו במקום חיבורו בבשר אצבעות הרגל הכאב גדול מאד כמו כשיחתכו ברגל או ביד עצמו, אבל בשערות אם יחתכו השערות גם סמוך מאד למקום חיבורן אינו מרגיש שום כאב כלל, שזה מורה שהקישור שלהם הוא מעט מזעיר מאד מאד, ועד״ז יובן למעלה ענין מה שהחכמה שהיא ראשית ההשתלשלות מקבלת מאוא״ס שלמעלה מהשתלשלות זהו רק מהארה מועטת מאד כמו השערות ופחות יותר, וזהו שאמרו בזהר ובסה״ק או״א במזלא אתכללין[66], אבא יונק ממזלא[67], שפי׳ וענין המזלות הם שערות[68] וא״כ המזלות עצמם הם רק שערות לבד, ואבא שהוא ראשית ההשתלשלות הנה הוא יונק ומקבל מבחי׳ המזל השמיני[69] דונוצר[70] שמזל ונוצר עצמו נמשל לשערה כו׳, וע״ז הוא שאמר אנת הוא חד ולא בחושבן שאינו בחשבון ע״ס כלל, כי כל יניקת מקור סדר ההשתלשלות הוא רק כמו עד״מ חיות השערה לבד כו׳.

ועפ״ז יובן שכאשר מאיר הארת אוא״ס מבחי׳ שלמעלה מסדר השתלשלות אז מתבטלים בחי׳ המדות דחו״ג שהם מבחי׳ סדר השתלשלות, כי לגבי בחי׳ ההארה שלמעלה מסדר השתלשלות אינו תופס מקום כלל גם מקור הראשון דסדר השתלשלות שהוא בחי׳ החכ׳ וכ״ש בחי׳ מדות חו״ג ולכן יכול להיות ב׳ בחי׳ חו״ג יחד, וכמשל ב׳ שרים שהם מנגדים[71] זל״ז מיכאל שר של מים וגבריאל שר של אש[72] ואין מכבין זא״ז כו׳, ולכן[73] ויהי בחצי הלילה[22] דוקא, שכדי שיוכל

---

64) החכ׳ מאין תמצא: **ראה גם לקמן ע׳ רד. וש״נ.**

65) וירידות: **תוקן ע״פ בוך 1825.**

66) או״א במזלא אתכללין: **ראה זהר האזינו רפט, ב. רצב, א.**

67) אבא יונק ממזלא: **ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח ספ״ט. וש״נ.**

68) המזלות הם שערות: **ראה גם לקו״ת אמור לט, א.**

69) ואבא . . המזל השמיני: **ראה לעיל הערה ד״ה או״א במזלא אתכללין.**

70) המזל השמיני דונוצר: **ראה לעיל המשך ואלה תולדות יצחק פ״ג. וש״נ.**

71) וכמשל ב׳ שרים שהם מנגדים: **ראה במד״ר פי״ב, ח. וש״נ. לקמן ע׳ קצד. וש״נ.**

72) מיכאל . . מים וגבריאל . . אש: **תוקן ע״פ בוך 1825. ראה סה״מ תר״ם ח״א ע׳ רלא הערה 1511.**

73) ולכן: **מכאן הועתק מגוכתי״ק בוך 1077 קלג, רע״ב.**

להיות בחי' נגף ורפוא[74] זהו דוקא בחצות לילה, דאם הי' קודם חצות לילה הי' גבורות לכל, ואחר חצות הי' חסדים לכל, רק בחצות לילה שרגע החצות שהוא בחי' הגבוה משניהם, והו"ה כולל חו"ג, הנה מצד בחי' זו הי' נגף למצרי' ורפוא לישראל[10], ולכן חצות לילה היא עת רצון כמ"ש רז"ל ביבמות[25], וז"ע הנר שהאיר את החשך[75] שמדת לילה היא חשך בחי' דין[28] כנ"ל והנר היא בחי' אור בחי' חסד והיינו שנמשך בחי' ממ"ה[76] בבחי' נר להאיר את החשך היינו להמתיק את הגבורות כו', וזהו מ"ש ליל שימורים כו' הוא הלילה[77] כו' ליל הוא ל' נקבה כמו את שהוא ל' נקבה וזהו עד חצות שיונקת מבחי' גבורה אבל בחצות שהנר מאיר את החשך לכן נק' אחר חצות לילה ל' זכר[78] בתוס' ה' והיינו בחי' ה"ח כו', וז"ע ופסח ה' על הפתח[2] וחייס[79] בחי' רחמי' כו', ופי' ופסח על הפתח דהנה הפתח הוא שמשמש כניסה ויציאה, והוא כמשארז"ל כל ת"ח שיש בו תורה[80] ואין בו יראת שמים ה"ה דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצוניות לא מסרו לו בהי עייל, כי התורה היא בחי' מפתחות הפנימיות כי אורייתא מח"ע נפקת[81] ובחכ' הוא השראת אוא"ס ב"ה[82], ולכן היא בחי' פנימיות, אבל יראה היא מפתחות החיצוניות, אך מ"מ היא השער והפתח שנכנסין דרך בה דוקא לבית כו' וכמ"ש ועתה ישראל מה ה' אלקי' שואל מעמך כ"א ליראה[83] כו' וקחשיב אח"כ הרבה דברי' וכמ"ש דוד ממך למדתי[84] כו', והיינו מפני כי כאשר יש פתח היראה יכולי' אח"כ לבוא לכל הבחי' (כי אצי' היא עולם האחדות[85]) ולכן היא נק' פתח שדרך בה נכנסין לבית כו'. והנה ביצ"מ נא' ופסח הוי' על הפתח, הגם כי הי' בדרך דילוג מבחי' שלמעלה מהשתלשלות בחי' ממ"ה כו' כנודע עכ"ז הי' על הפתח דוקא כו', והנה בפתח יש משקוף ושתי המזוזות, והנה נת' במד"ר בכ"מ ובפ' בא פרשה י"ז[86] שהמשקוף הוא אברהם ושתי המזוזות הם יצחק ויעקב, והנה

---

74) נגף ורפוא: **ישעי' יט, כב. ראה לעיל הערה 10.**

75) הנר שהאיר את החשך: **אולי הכוונה למדרש תהלים לו, י. ראה גם סה"מ תרל"ב ח"א ע' כז ובהערה שם.**

76) ממ"ה: **= מלך מלכי המלכים.**

77) ליל שימורים כו' הוא הלילה: **בא יב, מב.**

78) ליל הוא ל' נקבה . . לילה ל' זכר: **ראה של"ה מסכת פסחים מצה עשירה קנז, ב. תויו"ט ומלאכת שלמה ברכות פ"ב, מ"ה. מעדני יו"ט לרא"ש ברכות פ"ב, סט"ו אות ש. וראה גם לקו"ת ויקרא ו, סע"ד ואילך. תו"ח בא ח"א פח, ב ואילך ובהנסמן שם. שע"ת נא, ב.**

79) וחייס: **לעיל בריש המאמר: הת"א מתרגם . . ויחוס.**

80) כל ת"ח שיש בו תורה: **ראה שבת לא, סע"א ואילך כגי' הר"ח. ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' קפח. תו"ח בא ח"א צא, ב. וש"נ. סה"מ תרל"ב ח"ב ע' תקמה. תרל"ט ח"ב ע' תרפט.**

81) אורייתא מח"ע נפקת: **זהר בשלח סב, א. יתרו פה, א. רע"מ משפטים קכא, א. קדושים פא, א. חוקת קפב, א. ואתחנן רסא, א.**

82) ובחכ' הוא השראת אוא"ס ב"ה: **ראה תניא פל"ה בהגה. סה"מ תרמ"א ע' פג. וש"נ.**

83) ועתה ישראל . . ליראה: **עקב י, יב.**

84) ממך למדתי: **ראה גם לקמן ע' ר. וש"נ.**

85) אצי' היא עולם האחדות: **ראה לקוטי הש"ס להאריז"ל ריש מס' שבת.**

86) במד"ר בכ"מ ובפ' בא פרשה י"ז: **סימן**

בכאו״א מישראל יש בחי׳ פתח בבחי׳ ירושה מהאבות וז״ע ג׳ קוין תורה ועבודה וגמ״ח, עבודה קו השמאל גמ״ח קו הימין תורה בחי׳ משקוף על גביהם, גם כהנים לווי׳ ישראל הם ג׳ קוין, ולכן יש בהם בחי׳ הפתח ואזי ופסח הוי׳ על הפתח. ומעתה יובן ענין המד״ר הנ״ל[87], דהנה כאן כתי׳ ועבר הוי׳ לנגוף[2] את מצרים, ופעם כתי׳ נושא עון ועובר על פשע, אך הנה עובר על פשע לשארית נחלתו[88] דוקא וכמ״ש והי׳ שארית יעקב[89] דוקא והיינו למי שמשים עצמו כשיריים[90] דוקא ואזי הוא עובר על פשע, ולכן למצרים ועבר הוי׳ לנגוף כו׳, אבל לישראל לפי שיש בהם הפתח בחי׳ ביטול הנה הוא נושא עון ועובר על פשע כו׳, ולכן גם מפני הדין דלעתיד לא יראו ישראל כי הוא נושא עון ועובר על פשע לשארית נחלתו למי שמשים כו׳ כנ״ל, וגם הלא למדו מה שלעתיד יהי׳ בעמידה מפסוק ועמדו רגליו[91] על הר הזיתים והרי ישראל נמשלו לזיתי׳ כמ״ש זית רענן יפה פ״ת[92] כו׳, וגם הלא מצינו עמידה שהיא מעלה והגנה בישראל כמ״ש ואתה עמדת להם בעת צרתם[93] כו׳, וזהו ג״כ מה שמצינו בהשקפה שמחולקי׳ ישראל כו׳, כי כל השקפה היא לרעה[94] כמ״ש וישקף ה׳ על פני סדום[95], ובמצרים נא׳ וישקף ה׳[96] כו׳, ובישראל נא׳ השקיפה ממעון קדשך וברך[97] כו׳ והיינו מפני כי יש בהם בחי׳ הפתח בחי׳ משקוף לכן ההשקפה היא לטובה כו׳. והנה כנגד ג׳ בחי׳ אלו משקוף ושתי המזוזות תיקנו ג׳ דברי׳ מצה וכוסות ומרור, ענין המצה כי הנה חמץ הוא חמיצות גבורות[98], אבל מצה הנה אין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום[99] כו׳, אבא בחי׳ חכ׳[100] מקור קו הימין[101]

ג. שמות סוף פ״א. ראה גם אוה״ת חנוכה ע׳ שכח ואילך. ואתחנן כרך ו׳ ע׳ ב׳רעט ואילך.

87) המד״ר הנ״ל: **בריש המאמר.**

88) נושא עון ועובר על פשע . . לשארית נחלתו: **מיכה ז, יח.**

89) והי׳ שארית יעקב: **מיכה ה, ו. ז.**

90) למי שמשים עצמו כשיריים: **ר״ה יז, רע״ב.**

91) הלא למדו . . ועמדו רגליו: **ראה לעיל בריש המאמר.**

92) ישראל . . זית רענן יפה פ״ת (= פרי תואר): **ירמי׳ יא, טז. שמו״ר רפל״ו.**

93) ואתה עמדת להם בעת צרתם: **נוסח ועל הנסים (בימי מתתיהו) לחנוכה בדילוג. ראה גם שער האמונה עה, ב ואילך. מאמרי אדה״א קונטרסים ע׳ שלח ואילך. אוה״ת חנוכה כרך ז ע׳ תתתנז ואילך. בהעלותך ע׳ שסג. תו״מ — התוועדויות חי״ח ע׳ 304 ואילך.**

94) כל השקפה היא לרעה: **ראה ירושלמי ספ״ה דמעשר שני. תנחומא תשא יד. שמו״ר ר״פ מא. רש״י וירא יח, טז.**

95) וישקף ה׳ על פני סדום: **ע״פ וירא יט, כח.**

96) וישקף ה׳: **בשלח יד, כד.**

97) השקיפה ממעון קדשך וברך: **תבוא כו, טו.**

98) חמץ . . גבורות: **ראה גם סידור סדר הגדה שא, ב. ביאוה״ז תזריע עד, ב. שער האמונה כג, א.**

99) אין התינוק . . עד שיטעום: **ראה ברכות מ, סע״א. מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ רמה. וש״נ. תו״ח בא ח״א צה, ב. וש״נ. לקמן בח״ב המשך וככה פנ״ה.**

100) אבא בחי׳ חכ׳: **ראה תניא פ״ג. מאמרי אדה״א בראשית ע׳ א. וש״נ. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ רעג. וש״נ.**

101) חכ׳ מקור קו הימין חח״ן: **ראה פע״ח שער התפלין שער ד , פי״ד.**

חח״ן[102], כוסות יין הוא בחי׳ בינה[103] בחי׳ המתקת הגבורות, מרור הוא מרירות על הריחוק בחי׳ קו האמצעי[104] כו׳.

פ׳ בשלח ל״ז

ראו כי ה׳ נתן לכם[1] השבת[2], וארז״ל במדרש תילים סי׳ צ״ב[3] כל עיסקא דשבתא כפול עומרו כפול שני העומר לגולגולת[4] קרבנו כפול וביום השבת שני כבשים[5] כו׳, זכור ושמור בדבור א׳ נאמרו[6], אף שירו[7] כפול מזמור שיר כו׳[א],

---

הערות מכ״ק אדמו״ר מהורש״ב

פ׳ בשלח ל״ז

א) שיר כו׳: **וצ״ל מהו המעלה בהכפלות.** ולהבין כו׳.

---

102) קו הימין חח״ן: **נסמן לקמן ע׳ רסא.**

103) יין הוא בחי׳ בינה: **ראה זהר נשא קכז, א. פרדס שער מהות והנהגה ש״ח, פי״ב. שעה״כ שכ״ג פ״ז מערכת יין. לקו״ת להאריז״ל שה״ש ס״א. פע״ח שער הברכות ש״ב, פ״ז (ברכת הנותן לשכוי בינה). מאמרי אדה״א ויקרא ח״א ע׳ לג. וש״נ. בראשית ע׳ תקעא.**

104) מרור . . קו האמצעי: **ראה לקו״ת שה״ש יד, סע״ד ואילך.**

1) ראו כי ה׳ נתן לכם השבת: **הוא הנחה ממאמר ד״ה זה משנת תרט״ו, שנמצא בבוך 1063 רמו, א ואילך, בהוספות ושינויים וכו׳ מכ״ק אדמו״ר מהר״ש. המאמר כפי שנרשם ע״י כ״ק אדמו״ר הצמח צדק נדפס באוה״ת בשלח כרך ח ע׳ ב׳תתקע.**

המשך זה כולל ג׳ מאמרים והם: מאמר הנ״ל דתרט״ו שנחלק כאן לשני דרושים והם א) מאמר זה — שנאמר בפ׳ בשלח. ב) ד״ה זכור את יום השבת — שנאמר בפ׳ יתרו. ולאח״ז בא מאמר הג׳ ד״ה ולהבין בתוס׳ ביאור ענין שקשה לזווגם.

להמאמר דכאן ראה גם מאמרי אדמו״ר הצ״צ הנחות תרט״ו ע׳ ריז ואילך. סה״מ תרנ״ד ע׳ קלט ואילך. תרס״ג ח״א ע׳ קמה ואילך. ראה בסוף הספר במילואים.

מאמר זה הוזכר לקמן במאמר ד״ה ולהבין כו׳ קשה לזווגם, ע׳ רח.

התאריך שבריש המאמר כאן ניתוספה ע״פ הערות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב שנדפסו כאן. — ראה עוד אודות ההערות לעיל בהמשך ואלה תולדות יצחק בתחלתו.

ראה עוד ע״ד המאמר ברשימת המאמרים שבסוף הספר.

2) ראו כי ה׳ נתן לכם השבת: **בשלח טז, כט.**

3) במדרש תילים סי׳ צ״ב: **בתחלתו.**

4) עומרו . . לגולגולת: **במדרש ובלקו״ת ר״פ בשלח: עומר. . לאחד.**

5) וביום השבת שני כבשים: **פינחס כח, ט.**

6) זכור ושמור בדבור א׳ נאמרו: **יתרו כ, ח. ואתחנן ה, יב. ר״ה כז, א. מכילתא יתרו שם. סה״מ תרמ״ב ע׳ קמט. וש״נ.**

התיבות: „בדבור א׳ נאמרו״, ליתא במדרש כאן.

7) אף שירו: **במדרש: מזמורו.**

ולהבין זה צ״ל תחילה מ״ש החדש הזה לכם ראש חדשים[8] ואיתא במד״ר ע״ז שמהחדש הזה לכם תזכו לכל בחי׳ דכתיב בהם לכם[9], והי׳ לכם לציצית[10], אני הוי׳ אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מאמ״צ להיות לכם לאלקי׳[11], ביום השמע״צ תהי׳ לכם[12], אך אשר יעשה לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם[13], שבת שבתון הוא לכם[14] כו׳, ולכאו׳ אינו מובן זה כלל[ב]. והענין הוא דהנה החדש הזה לכם ארז״ל מלמד שנתקשה משה בקידוש החדש עד שהראהו הקב״ה ואמר כזה ראה וקדש[15], וצריך להבין למה נתקשה משה בקידוש החדש יותר מבכל שארי דברי׳ שנאמרו לו כו׳[ג], הענין הוא דהנה איתא בגמ׳[16] וברבות ר״פ ויצא[17] שאלה מטרוניתא א׳ את ר״י בר׳[18] חלפתא לכמה ימים עשה הקב״ה את עולמו, א״ל לששה ימים שנא׳ ששת ימים עשה ה׳[19] את השמים ואת הארץ כו׳, א״ל מאותו שעה ועד עכשיו מה הוא עושה אמר לה הקב״ה יושב מזווג זווגים בת פלוני לפלוני כו׳ א״ל ודא הוא אומנתיה אף אני יכול לעשות כן אמר לה אם קל היא בעיניך קשה הוא[20] לפני

הערות מכ״ק אדמו״ר מהורש״ב

ב) זה כלל: **שע״י לכם זה תזכו לכל הבחי׳ דכתי׳ בהם לכם.** והענין כו׳.

ג) לו כו׳: **הלא כל פרשותיה של תו׳ קיבל ונתקשה לו במנורה וחודש ושקלים**[ה1] **ורש״י פי׳ שפרשה זו נא׳ בה״ש כדי שיראו לו בלילה**[ה2] **ולמה נתקשה לו בזה.** הענין כו׳.

ה1) ונתקשה לו במנורה וחודש ושקלים: **זהר רע״מ תרומה קנז, סע״ב ואילך.**

ה2) ורש״י פי׳ . . בה״ש [= **בין השמשות**] . . בלילה: **ראה רש״י בא יב, ב.**

---

8) החדש הזה לכם ראש חדשים: **בא יב, ב.**

9) במד״ר ע״ז שמהחדש הזה לכם תזכו . . לכם: **ראה אוה״ת בשלח ע׳ ב׳תתקע: ובמד״ר פ׳ בא פט״ו [, כג] מובן שמזה נמשך כל בחי׳ לכם.**

ראה גם לקמן ע׳ ר. לקמן בח״ב המשך וככה פפ״ד.

10) והי׳ לכם לציצית: **שלח טו, לט.**

11) אני הוי׳ . . לכם לאלקי׳: **שלח טו, מא. וכ״ה באוה״ת בשלח — ושם חושב ג׳ דברים ציצית: עצרת ואח״כ כתוב זה. במדרש כאן ליתא.**

12) ביום השמע״צ תהי׳ לכם: **פינחס כט, לה. ועד״ז באוה״ת בשלח. לקמן בח״ב המשך וככה פפ״ד. במדרש כאן ליתא. ראה גם לקו״ש כרך לג ע׳ 185 הערה 59.**

13) אך אשר יעשה לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם: **בא יב, טז. ושם: אשר יאכל — ראה גם אור זרוע הל׳ שבת סוף ס״ס. במדרש כאן ליתא.**

14) שבת שבתון הוא לכם: **אמור כג, לב. במדרש כאן ליתא.**

15) מלמד שנתקשה משה . . כזה ראה וקדש: **ראה מכילתא בא יב, ב. מנחות כט, א. לקמן ע׳ קצו.**

16) בגמ׳: **כ״ה בהכת״י. באוה״ת בשלח כאן: משארז״ל קשה לזווגן כקריעת ים סוף כמבואר במד״ר ויצא ר״פ ס״ח ובגמרא רפ״ג [אוצ״ל: רפ״א] דסוטה.**

17) וברבות ר״פ ויצא: **ראה ב״ר פס״ח, ד.**

18) בר׳: **כ״ה בגוכתי״ק. בב״ר: בר.**

19) ששת ימים עשה ה׳: **יתרו כ, יא. תשא לא, יז.**

20) יכול . . קל . . הוא: **בב״ר: יכולה . . קלה . . היא.**

הקב"ה כקריעת ים סוף, ולכאו' אינו מובן דבר זה כלל מה קשה כ"כ לזווגם וגם מהו שאמר כקרי"ס, מה קשה קרי"ס כ"כ לפני הקב"ה הלא קרי"ס הוא יש מיש, וכמ"ש בסידור בד"ה ששת ימי' תאכל מצות דרוש הראשון[21] שיותר פלא הוא בריאת יש מאין, שהוא מאין ממש, משא"כ קרי"ס הוא רק יש מיש שהמים נצבו כמו[22] נד[ד], אך מ"מ הוא יש מיש כו', אבל הבריאה הי' מאין ואפס המוחלט ממש[ה], והנה על הבריאה ארז"ל לא בעמל ולא ביגיעה ברא את העולם כ"א במאמר פיו[23] כו', וקרי"ס שהוא יש מיש הוא קשה לפני הקב"ה. אך הענין הוא דהנה הבריאה נק' יש מאין ולכאו' אינו מובן שהרי כתי' כי ממך הכל[24], ואיך נק' הבריאה יש מאין כו', ולהבין זה הנה כתי' כי עמך מקור חיים[25], ולכאו' למה לא כתי' כי אתה מקור חיים, אך הנה פי' עמך הוא בחי' מה שטפל ובטל אליו ית', והיינו שמקור חיים הוא טפל ובטל כו', והיינו לפי ששרש כל העולמות אפי' עוה"ב ותה"מ הוא רק מבחי' זיו והארה בעלמא שאינו נוגע אל עצמותו, וכמ"ש כי בי"ה הוי' צור עולמים[26] ביו"ד נברא עוה"ב ובה' נברא עוה"ז[27] כו', ששרש כל העולמות הוא רק מבחי' שני אותיות בלבד שאינם תופסי' מקום לגבי עצמותו כו', וגם מה[28] ביו"ד שהוא בחי' צמצום[29], כי כדי שיהי' מקור לעולמות בע"ג הוצרך להיות צמצום באוא"ס כדי שיהי' נעשה מקור לעולמות.

הערות מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

ד) כמו נד: **דטבע המים להלוך, וגם בזמן הקור נגלד המים נמצא שינוי בטבע רק כאן צוה שיעשה היפך הטבע היינו שיהי' נצבו כמנד[ה3] נד אבל מ"מ ה"ז יש מיש. אבל[ה4]** כו'.

ה) ממש: **דבר מלא דבר[ה5].** והנה כו'.

ה3) כמנד: **אוצ"ל: כמו.**

ה4) אבל: **לכאורה הכוונה שיש להמשיך בפנים בתיבת אבל.**

ה5) דבר מלא דבר: **אולי צ"ל: דבר לא מדבר — ראה סה"מ תרל"ח ע' שעא. תרמ"א ע' שפט ובהנסמן בהנ"ל.**

---

21) בסידור בד"ה ששת . . הראשון: **ראה שם שער חג המצות רפד, ב ושם: בניסים דמצרים. בהמאמר כאן (מציין בתניא) וכן מציין באוה"ת (ועד"ז בסה"מ תרס"ג) בסש"ב ח"ב פ"ב. וכ"ק אדמו"ר מהר"ש תיקן כבפנים.**

22) נצבו כמו נד: **בשלח טו, ח.**

23) לא בעמל ולא ביגיעה . . במאמר פיו: **באוה"ת כאן: כהובא בהגמי"י פ"ב מה' יסוה"ת. ראה גם לקמן בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' קפא. וש"נ.**

24) כי ממך הכל: **דהי"א כט, יד. ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה ע' תפו, ובהנחה שם ע' תתכט. ובהמשך וככה פצ"ט.**

25) כי עמך מקור חיים: **תהלים לו, י. ראה גם לקמן ע' קפד. לקו"ת אמור לא, ד. הוספות ויקרא נא, ד ואילך. פ' ראה יט סע"ג ואילך. סה"מ תרנ"ח ע' קכ ואילך. סה"מ מלוקט ח"ג ע' עדר [בהוצאה החדשה — ח"ד ע' רסז]. תו"מ — התוועדויות חכ"ב ע' 67.**

26) בי"ה הוי' צור עולמים: **ישעי' כו, ד.**

27) ביו"ד נברא עוה"ב ובה' נברא עוה"ז: **ראה מנחות כט, ב. ב"ר פי"ב, י. סה"מ תרמ"א ע' קלד.**

28) מה: **בסה"מ תרנ"ד ובבוך 1063: זה.**

29) ביו"ד שהוא בחי' צמצום: **ראה אגה"ת פ"ד. תו"ח בשלח ח"א קנ, ב ואילך. וש"נ.**

ועניין הצמצום זהו ע״ד המשכה הנמשכת ע״י שערות, כי הנה ההמשכה שנמשכת חיות הנפש מהמוחין שבראש ברמ״ח אברים[30] זהו בחי׳ השתלשלות ולכך מרגישין כאב גדול כשחותכין איזה אבר לפי שבו מלובש עצמות חיות הנפש, משא״כ ההמשכה שנמשכת בשערות היא מצומצמת מאד שהרי אם אפי׳ מגלחין את השערות לא ירגיש כאב במוחין כלל, ואעפ״כ מלובש בו קצת חיות שהרי אם מושכין את השערות אזי מרגיש כאב גדול, א״ו שמלובש בו קצת חיות אלא שהוא המשכה מצומצמת מאד, וכמו שנת׳ מזה בד״ה ועבר ה׳ לנגוף את מצרי׳[31] בענין ההפרש בין השתלשלות להארה שלמעלה מהשתלשלות שהוא כמשל יניקת השערות כו׳, וכך שם הוי׳ מורה על התהוות[32] וכדי שיהי׳ בחי׳ התהוות מאוא״ס שהוא בלתי בע״ג כלל זהו רק ע״י צמצום שנתצמצם עצמות האור, והמשכה שנמשך להיות מקור לעולמות הוא המשכה מצומצמת מאד, וזהו מ״ש והחכ׳ מאין[33] תמצא(ו) דהיינו שהתהוות בחי׳ החכ׳ מלמעלה מן החכ׳ היינו מאוא״ס ב״ה שהוא רם ונשא זהו ע״י אין פי׳ אין הוא עד״מ החיות המלובש בהשערות[34] וכמ״ש בע״ח אבא יונק[35] ממזלא(ז), וזהו מ״ש אני הוי׳ הוא שמי[36] ששם הוי׳ הוא ג״כ רק בחי׳ שם לבד עד״מ שם האדם שאינו נוגע אל עצמותו כלל ואינו אלא לזולתו[37] דוקא שיקרא אותו בשמו, וכך שם הוי׳ הוא רק בחי׳ זיו והארה בעלמא כו׳.

הערות מכ״ק אדמו״ר מהורש״ב

ו) מאין תמצא: **מאין הארה או מאין שאינו מושג(ה6).** דהיינו כו׳.

ז) יונק ממזלא: **והנה האות הראשון הוא העיקר(ה7) בהשם, נמצא שהיו״ד הוא העיקר שהוא מורה על תמידות ההתהוות(ה8), דבלא י׳ הוא הוה שהי׳ בזמן שהי׳ אבל הי׳ מורה על תמידות ההתהוות, מ״מ הוא רק צמצום נקודה חדא.** וזהו כו׳.

ה6) מאין הארה או מאין שאינו מושג: **ראה גם סה״מ תרל״א ח״א ע׳ קסט. תרל״ב ח״א ע׳ קה ואילך וע׳ עדר. תר״ם ח״ב ע׳ תשצ ובהנסמן בהנ״ל.**

ה7) האות הראשון הוא העיקר: **ראה גם לקו״ת ש״ש סה, ד: זהו הכלל בפע״ח שאות ראשונה שבשם היא גוברת. ובמ״מ לשם מציין למ״ח מסכת או״א פ״ג, מ״ה. לקמן ס״ע רכו־רכז. סה״מ תרל״ח ע׳ כו. וש״נ.**

ה8) שהיו״ד . . תמידות ההתהוות: **ראה גם שער היחוד והאמונה רפ״ד. וברשימות כ״ק אדמו״ר זי״ע לתניא שם (בליקוט פירושים). לקמן שם.**

---

30) ברמ״ח אברים: **אהלות פ״א, מ״ח.**

31) בד״ה ועבר ה׳ לנגוף את מצרי׳: **לעיל ע׳ קעו.**

32) שם הוי׳ מורה על התהוות: **ראה גם לעיל מאמר ד״ה בראשית ברא ספ״ג. וש״נ.**

33) והחכ׳ מאין תמצא: **ראה הנסמן בהערה 42.**

34) אין פי׳ אין . . החיות המלובש בהשערות: **ראה גם לעיל ע׳ קעו.**

35) בע״ח אבא יונק ממזלא: **ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח ספ״ט. וש״נ.**

36) אני הוי׳ הוא שמי: **ישעי׳ מב, ח. ראה תו״א בשלח סג, ב. לקו״ת נצבים מה, ג. ש״ש סד, ג. סו, א.**

37) שם האדם . . נוגע אל . . לזולתו: **ראה גם מאמרי אדה״א דברים ח״ד ע׳ א׳רסח. וש״נ**

והנה תחלת[38] בריאת העולמות הי' מפני כי חפץ חסד[39] הוא[40], אך מה שבטובו מחדש בכ"ת מע"ב[41] בבחי' חדוש הישינות כו' והיינו שיתהוה בבחי' יש מאין עד שמקור הראשון דחכ' מאין דבחי' הכתר תמצא[42] ע"י בחי' הצמצום כו' זהו באתעדל"ת[43] תליא מילתא, וצ"ל בחי' צמצום והעלם זה ג"כ באתדל"ת והוא להיות בחי' בטל רצונך[44] כו', דהיינו לצמצם ולכבוש את כל רצונותיו אשר לא לה' המה הן במחשבה בבחי' רבות המחשבות אשר בלב איש כי צ"ל אשר ועצת ה' היא תקום[45] ולא להועיל כלל מחשבותיו הרבים אשר שקוע בהם תמיד כל היום וכל הלילה לא ישבותו[46], והן בדבור שלא להיות דבורו ורוח פיו כרצונו, והן במעשה עוצם עיניו מראות ברע[47] ולא תתורו אחרי לבבכם[48] כו' גם בבחי' תאוות היתר וכ"ש באיסור כמארז"ל קדש עצמך במותר לך[49], והוא בכל שיעור קומה של אדם להשליך נפשו ורצונו מנגד כו', וביטול זה הוא בבחי' חכ' כי בחכ' אתבריר[50] לברר הטוב מהרע ולבטל רצון הרע מפני הטוב בכח החכ' שבנפש ולכן ארז"ל קדש א"ע כי קדש הוא בחכ'[51] כמו קדש לי כל בכור[52] כו', וע"י ביטול זה שבאתדל"ת שמבטל ומסלק א"ע ורצונו ליבטל אליו ית' ע"ז נמשך אתדל"ע[53] להיות ביטול וסילוק עצמות אוא"ס ב"ה שלא יאיר ויתגלה אלא בבחי' צמצום בהעלם אחר העלם בבחי' ישת חשך סתרו[54] ולא גילוי אור, ושלא יהי'

(ובריש המאמר שם). סה"מ תר"ם ח"א ע' לח ואילך. וש"נ.

38) והנה תחלת: **פיסקא זו היא ע"פ לשון הלקו"ת תצא לח, ד.**

39) תחלת בריאת העולמות . . חפץ חסד: **ראה ע"ח שער דרושי נקודות ש"ח, ספ"ו. לקו"ת אחרי כה, סע"ג. נצבים מז, ב. ר"ה נח, ב. שה"ש יא, סע"ד. עט"ר י, ב. שער היחוד פי"א. שערי אורה ל, א הערה 15. סה"מ תרל"ח ס"ע מז ואילך ובהנסמן שם.**

40) כי חפץ חסד הוא: **מיכה ז, יח.**

41) שבטובו מחדש בכ"ת מע"ב: **ברכת יוצר. ראה גם לקמן בח"ב בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תתלח.**

42) דחכ' מאין דבחי' הכתר תמצא: **איוב כח, יב. ראה זהר רע"מ משפטים קכא, סע"א. אגה"ק סי"ז קכו, רע"א. סה"מ תרמ"א ע' רמד. וש"נ.**

43) באתעדל"ת: **ראה בסמוך הערה 53.**

44) בטל רצונך: **אבות פ"ב, מ"ד.**

45) רבות המחשבות . . היא תקום: **ע"פ משלי יט, כא.**

46) כל היום וכל הלילה לא ישבותו: **ע"פ נח ח, כב.**

47) עוצם עיניו מראות ברע: **ישעי' לג, טו.**

48) ולא תתורו אחרי לבבכם: **שלח מא, לט.**

49) קדש עצמך במותר לך: **ספרי פ' ראה יד, כא. יבמות כ, א. ראה תניא ספכ"ז וספ"ל. שע"ת נז, ב. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' ה. וש"נ.**

50) בחכ' אתבריר: **נסמן לעיל מאמר ד"ה ויגש אליו יהודה ספ"ד.**

51) קדש הוא בחכ': **ראה זהר אמור צד, ב. לקו"ת מסעי צג, א.**

52) קדש לי כל בכור: **בא יג, א.**

53) שבאתדל"ת . . אתדל"ע: **ראה זהר לך עז, ב. פח, א. מאמר ד"ה לרוקע נדפס במאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' קצד ובמקביליו ובהנסמן במ"מ לשם. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קצח. וש"נ. תו"ח שמות ח"א מא, א ובהערה 189. וראה גם לעיל מאמר ד"ה בראשית ברא ספ"ב.**

54) ישת חשך סתרו: **תהלים יח, יב.**

הגילוי כ״א בבחי׳ נקודה חדא הוא בחי׳ יו״ד דש׳ הוי׳ שהוא בחי׳ חכ׳[55] כו׳ ע״י בחי׳ היו״ד שבנפש[56].

ועפ״ז מובן מה שאה״כ כי הוא צוה ונבראו[57] פי׳ צוה ממילא[58] כו׳ לפי שהוא הארה בעלמא מלכותך מלכות כ״ע[59], ששרש כל העולמות הוא רק מבחי׳ מל׳ שהוא בחי׳ מה שעלה במחשבה אנא אמלוך[60] ואין מלך בלא עם[61] מזה נעשה מקור לעולמות כו׳ וכמ״ש בזהר במח׳ אחת נברא העולם[62], וזהו מ״ש כי עמך מקו״ח[25] ולא כתי׳ אתה שאם הי׳ נאמר אתה הי׳ משמע עצמותו ומהותו הוא מקו״ח לכך כתי׳ כי עמך מקו״ח שמקור חיים הוא רק בחי׳ עמך מה שטפל ובטל כו׳, וזהו מה שהבריאה נק׳ יש מאין דהיינו שהוא רק מבחי׳ זיו והארה בעלמא, ולכן לא בעמל ולא ביגיעה ברא הקב״ה את עולמו כ״א במאמר פיו[23] דהיינו שברה״ע נמשך רק מבחי׳ זיו והארה, ולא מעצמותו כו׳, כי עמל משמע שהוא המשכה שנמשך מעצמו, וכמו עמל האדם עד״מ שהיא הארת כוחות הנפש שנמשך מעצמות החיות.

ועתה צ״ל ענין קרי״ס שהי׳ הפך ים ליבשה[63], וילה״ק תחילה ענין ים ויבשה, הנה ים ויבשה הוא בחי׳ עלמא[64] דאתכסי׳[65] ועלמא[66] דאתגליא׳[64], ים הוא בחי׳ עלמא דאתכסיא, ויבשה הוא עלמא דאתגליא[67], והנה ההפרש שבין

---

55) יו״ד דש׳ הוי׳ שהוא בחי׳ חכ׳: **ראה זהר רע״מ ויקרא יז, א. תו״ח ויצא קסז, ג הערה 38.**

56) היו״ד שבנפש: **ע״כ ע״פ לשון הלקו״ת תצא לח, ד. ראה לעיל הערה 38.**

57) כי הוא צוה ונבראו: **תהלים קמח, ה.**

58) כי הוא צוה ונבראו פי׳ צוה ממילא: **ראה גם תו״א מג״א צו, ג. לקמן בח״ב המשך וככה ספ״ו. וש״נ.**

59) מלכותך מלכות כ״ע: **תהלים קמה, יג.**

60) אנא אמלוך: **לשון התי״ למל״א א, ה. ראה מאמרי אדה״ז תקס״ח ח״א ע׳ ז: וכמ״ש בזהר בפי׳ וימלוך אנא אמלוך. הנסמן במאמרי אדה״א דברים ח״ג ע׳ תתצד.**

61) ואין מלך בלא עם: **בחיי וישב לח, ל. ראה גם סה״מ תרכ״ח ע׳ קכג ואילך. הנסמן במאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״ב לע׳ תרלא.**

62) בזהר במח׳ אחת נברא העולם: **ראה זהר שמות כ, א. שם תוספות רעו, סע״ב. סידור שער התפלה יח, סע״ד. סהמ״צ להצ״צ ע׳ קעח ואילך. מאמרי אדה״א ויקרא ח״א ע׳ תד. וש״נ. קונטרסים ע׳ תלא. וש״נ. לקמן בח״ב המשך וככה פע״ט.**

63) הפך ים ליבשה: **תהלים סו, ו. ראה לקמן ע׳ קפח ואילך.**

64) ים ויבשה . . עלמא דאתכסי׳ ועלמא דאתגליא: **ראה תו״א בשלח סב, א־ב. לקו״ת צו, יד, ב. מאמרי אדה״א שמות ח״א ע׳ חצר. וש״נ. תו״ח בשלח ח״א קלח, ג הערה 312. סה״מ תרמ״א ע׳ נז. וש״נ. לקמן בח״ב המשך וככה פקכ״ו.**

65) עלמא דאתכסי׳: **ראה גם סה״מ תרל״ח ס״ע קלח ואילך.**

66) עלמא דאתכסי׳ ועלמא דאתגליא: **ראה זהר בראשית יח, א. ויצא (ס״ת) קנב, א. קנח, רע״ב. וארא כט, ב. ת״ז בהקדמה א, סע״א ואילך. תניא פכ״ו.**

67) עלמא דאתכסיא . . דאתגליא . . מח׳ ודבור: **ראה שער היחוד והאמונה פי״א. תו״ח בשלח ח״א קמג, ד. לקמן ע׳ ריד ואילך.**

ים ליבשה בגשמי' הוא שהברואים שבים[68] אינם נראים לחוץ כי הים מכסה עליהם וגם חיותם וקיומם הם בתוך הים דוקא וא"א להם לחיות ביבשה שכיון שהם פורשים מן הים מיד הם מתים[69], והיינו לפי שהם בטלים למקור התהוותם וחיותם בתכלית הביטול, אבל בחי' ברואים שביבשה[68] הגם כי ארץ אשר ממנה תוציא לחם[70] מ"מ הנבראי' הם נפרדי' מן הארץ ויכולים לחיות גם בהיותם באויר או שטים ע"פ המים כו', ובכוחות נפש האדם זהו כענין ההפרש בין מח[67] ודבור[71] כי הדבור של האדם הוא בבחי' גילוי לזולתו ונראה כמו שנעשה נפרד כו', משא"כ המח' מתאחד עם עצם הנפש, וכך למעלה עלמא דאתגלייא הוא מה שנעשה העולמות בבחי' יש ודבר נפרד, והיינו לפי ששרשן מבחי' דיבור וכמ"ש בדבר ה' שמים נעשו[72] וע"כ נראה העוה"ז היותו בבחי' נפרד כמו שאנו רואים למטה שהדבור נעשה נפרד מהאדם הגם שלמעלה אינו שייך זה כי אין לך דבר שחוץ לעצמותו, מ"מ דברה תורה כלשון בנ"א[73], וע"כ מה שנתהוה מבחי' דבור עליון נראים ליש ודבר נפרד, אבל באמת אינן נפרדים כלל[74] רק ע"י שנתהוה מבחי' דיבור נראים לעינינו בבחי' יש ודבר נפרד כו', אבל עלמא דאתכסיא זהו בחי' עלמין סתימין[75] שנתהוה מבחי' מח' וע"כ הם בטלים בתכלית הביטול כמו המח' שמתאחדת עם עצם הנפש, וזהו שהמלאכים נק' נוני[76] ימא[77] וכמ"ש במד"ר התנינים הגדולים זה מיכאל וגבריאל[78].

---

68) שהברואים שבים . . ברואים שביבשה: ראה תו"א בשלח סב, ב. ביאוה"ז בשלח מא, סע"ג-ד. מב, ג. תו"ח תולדות ח"ב יז, ב. ובמהדורת אותיות מרובעות קנח, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' שסט ואילך. וש"נ. סה"מ תרמ"ב ע' רסא ואילך ובהערה 10. לקמן ע' רח. ע' רטז. לקמן בח"ב המשך וככה רפקכ"ו.

69) שכיון שהם פורשים . . הם מתים: ראה ע"ז ג, ב. לקמן ע' קפט. ע' רח. ע' רטז. סה"מ תרמ"ב ע' רסב. וש"נ.

70) ארץ אשר ממנה תוציא לחם: איוב כח, ה. ושם: ארץ ממנה יצא לחם. ראה בסוף הספר במילואים.

71) ההפרש בין מח' ודבור: ראה גם לקמן ע' ריד ואילך. בח"ב המשך וככה פע"ב. פע"ד. פע"ט. סה"מ תרכ"ח ע' קסז ואילך.

72) בדבר ה' שמים נעשו: תהלים לג, ו.

73) דברה תורה כלשון בנ"א: ברכות לא, ב. וש"נ.

74) דבור . . נפרד . . אינן נפרדים כלל: ראה גם לקמן ע' רטו; בח"ב המשך וככה פע"ט שמציין: בד"ה מי כמוכה באלי' הוי' ובכ"ד. סה"מ תרמ"א ע' ב ואילך ובהנסמן שם.

75) עלמין סתימין: ת"ז בהקדמה יז, א.

76) וזהו שהמלאכים נק' נוני ימא: בבוך 1063 ניתוסף: כו'. וכך למעלה עלמא דאתכסייא נק' בשם ים. דהנה המלאכים נק' נוני ימא. בסה"מ תרנ"ד ע' קמב כבפנים.

77) שהמלאכים נק' נוני ימא: ראה גם לעיל מאמר ד"ה בראשית ברא ספ"א. וש"נ.

78) במד"ר התנינים הגדולים זה מיכאל וגבריאל: כ"ה גם במאמרי אדמו"ר הצ"צ הנחות תרט"ו כאן ע' עו. סה"מ תרנ"ד ע' קמב. תרס"ג ח"א ע' קנ. ראה גם רקאנטי עה"פ בראשית א, כא. ס' הפליאה שם (מט, ד).

והענין הוא דהנה מצינו שהמלאך יכול לומר ע״ע שם ה׳ וכמ״ש ותקרא שם ה׳ הדובר אליה[79], בי נשבעתי נאום ה׳[80], ולכאו׳ איך יכול המלאך לומר ע״ע שם ה׳, אך הענין הוא לפי שהמלאך הוא ל׳ שליח, וכד איהו שליח מלעילא[81], אזי הוא בטל בתכלית הביטול לאלקו׳ עד שאינו תופס מקום כלל בבחי׳ ביטול במציאות ממש, לפי שמאיר בו הארת אוא״ס וע״כ יכול לומר בי נשבעתי נאום ה׳ לפי שהוא בטל לש׳ הוי׳ המאיר בו, וכאילו שם ה׳ דובר הדברים שמדבר רק שהדבור יוצא ע״י, ולכך נק׳ המלאך בשם נוני ימא שכמו דגים שבים הם בטלים בתכלית להים ומובלעים בים ואף שהדגים הם בריאה מובדלת מהמים מ״מ הם מתאחדי׳ עם המים כו׳, וכך המלאכי׳ אף שהם נבראי׳ כו׳, מ״מ הם בטלים בתכלית הביטול ממש לאלקו׳ עד שאינו מרגיש א״ע כלל, ויכול לומר אני ה׳ כו׳, ולכן מלאך בגימ׳ הוי׳ אד׳[82], והיינו שהגוף שלו הוא מבחי׳ שם אד׳ והנשמה שבו הוא מבחי׳ שם הוי׳, וזהו בחי׳ שילוב הוי׳ באד׳[83] וע״כ יכול לומר אני הוי׳ כו׳. ודוגמא לזה מצינו במשה שא׳ ונתתי מטר ארצכם[84], והנה משנה תורה אמר משה כאלו הוא הי׳ המדבר לבד[85], כי משנה תורה חלוק משאר הספרים, כי בתורה כתי׳ וידבר ה׳ אל משה[86] שה׳ הוא המדבר, משא״כ במשנה תו׳ שמשה הוא המדבר וא״כ איך א׳ ונתתי מטר והול״ל ונתן הוי׳, אלא לפי שהי׳ בתכלית הביטול לאלקו׳ עד שהי׳ השכינה מדברת מתוך גרונו של משה[87] וע״כ א׳ ונתתי לפי שלא הי׳ הדבור שלו כלל, והיינו לפי שמשה הי׳ מבחי׳ עלמא דאתכסיא[88] וכמ״ש כי מן המים משיתיהו[89], וע״כ הי׳ בתכלית הביטול כו׳, וזהו ענין עלמא דאתכסיא דהיינו שהנבראי׳ שבאותו עולם הם מכוסים ונבלעים שם בבחי׳ ביטול במציאות ממש כו׳.

ולהבין יותר ענין מה שהמלאך אומר ע״ע בי נשבעתי, יש להקדים ענין מאמר המלאך לפי מעשי אני נקרא[90] והיינו לפי השליחות, ונמצא מובן שזהו

---

79) ותקרא שם ה׳ הדובר אליה: **לך טז, יג. ראה גם אגה״ק סכ״ה קמא, סע״א. שם ד״ה להבין מ״ש בפע״ח קנט, א. סידור שבהערה הבאה.**

80) בי נשבעתי נאום ה׳: **וירא כב, טז. ראה גם סידור שחרית מג, רע״א. סה״מ תרמ״א ע׳ שצא הערה 45.**

81) וכד איהו שליח מלעילא: **ראה זהר בלק קפז, א. ראה גם סה״מ תרמ״א ע׳ ל. וש״נ.**

82) מלאך בגימ׳ הוי׳ אד׳: **ראה ת״ז בהקדמה ב, סע״ב.**

83) שילוב הוי׳ באד׳: **ראה לעיל המשך ואלה תולדות יצחק פ״ז. וש״נ.**

84) ונתתי מטר ארצכם: **עקב יא, יד. ראה לקו״ת אחרי כז, ב. לקו״ת בחוקותי נ, א. סה״מ תרל״א ח״א ע׳ רסה. וש״נ. תרמ״א ע׳ יז.**

85) משנה תורה . . הוא הי׳ המדבר לבד: **ראה פתיחת הרמב״ן עה״ת. לקמן בח״ב המשך וככה פפ״ד. וש״נ.**

86) וידבר ה׳ אל משה: **וארא ו, י. ועוד.**

87) השכינה מדברת מתוך גרונו של משה: **ראה תניא פל״ד. הנסמן במאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״א לע׳ רלא. תו״ח בראשית לה, ב הערה 26. שע״ת לט, א ובהערה 6.**

88) שמשה הי׳ מבחי׳ עלמא דאתכסיא: **ראה תו״א בשלח סב, ג. לקמן מאמר ד״ה כי תשא שבהערה 74.**

89) כי מן המים משיתיהו: **שמות ב, י.**

90) לפי מעשי אני נקרא: **שמו״ר פ״ג, ו. תנחומא שמות כ. ראה גם לקו״ת ויקרא בהוספות נא, ד. סהמ״צ להצ״צ קטז, ב.**

כל מהותו וקיומו של המלאך, פי' שענין הציווי שמצוים אותו זהו רצון ודבור המשלח וזהו כח של המלאך, וכמו כל ענין השם שאינו הסכם שאם הוא הסכם מהו חכמתו של אדה"ר שקרא שמות לכל הנבראי'[91] וגם מדוע לא ידעו המלאכי' קריאת השמות, אלא שהשם הוא בחי' המחי' הנברא ההוא, וא"כ קריאת שם המלאך שמשתנה לפי השליחות זהו מפני כי חיותו משתנה, א"כ מובן שכל פנימיות חיות המלאך בעת שליחותו זהו דברי המשלח שהוא ש' הוי' המצוה כמ"ש כי הוא צוה ונבראו[57] פי' ע"י שמצוה המלאך לעשות דבר פלוני עי"ז נברא המלאך בחיות חדש לגמרי עד שמשתנה שמו פי' חיותו כנ"ל שהוא המעמיד כל מהות המלאך והכל הולך אחר המעמיד[92], והגוף נגרר אחר החיות המחי' אותו, וא"כ כשאומר בי נשבעתי פי' בי היינו במה שמלובש בתוכי, והוא נאום הוי' פי' נאום הוא ל' אמירה ודבור כמ"ש הקורק'[93] והשרש ישע'[94] בשרש נאם, ובש"י פי' שז"ע יציאת הדבור מן השפה ולחוץ, והיינו כח המצוה שיוצא להמצטוה כו', וא"כ המלאך להיותו בטל לגמרי להמשלח אומר בי במה שמלובש בתוכי היינו דברי המשלח אני נשבע בכח נאום דבור ואמירה של ש' הוי' שציוני לעשות שליחות זאת כו', והרי כח הזה שבי הוא המדבר והנשבע כו' לפי הענין שנא' שם כו', וא"כ מובן ביטולו כו' ולכן נק' בשם נוני ימא כו'.

והנה הנשמות אף ששרשן למעלה מהמלאכי' כי שרש נש"י עלו במח'[95] כו', הנה אעפ"כ ירדו למטה בגוף ונה"ב ונעשים בבחי' נפרד כו', וזהו ענין עלמא דאתגליא דהיינו שהברואי' שביבשה אף ששרש התהוותם הוא מהיבשה וכמ"ש הכל הי' מן העפר[96] וגם אח"כ עיקר חיותם הוא ג"כ מן האדמה וכמ"ש ארץ אשר יוצא ממנה לחם[97], מ"מ אינם מתאחדים כ"כ עם היבשה והם בבחי' נפרד מהיבשה, כי ברואי' שביבשה יכולים לפרוש ג"כ לים ע"י ארבין, ואינם כמו דגים שאינם יכולים לחיות כלל בלא הים אפי' שעה אחת[98] כו', והנה הגם כי הארץ תוציא צמחה, מ"מ הצמחי' לאחר שנגדלו כל צרכן הם נראים היותם בבחי' נפרד כו', וה"ז כמו ענין הנשמות שאף ששרשן מבחי' מח' עילאה מ"מ נראים ליש שה"ע היותם בבחי' נפרדים, ואינם כ"כ בתכלית הביטול כמו המלאכי' שהם בתכלית הביטול, והנה אעפי"כ יש מעלה בעלמא דאתגליא מה

---

91) חכמתו של אדה"ר . . הנבראי': ראה ב"ר פי"ז, ד. לקמן בח"ב המשך וככה פ"ו. וש"נ.

92) והכל הולך אחר המעמיד: שבת טו, ב.

93) הקורק': הובא ריבוי פעמים בדא"ח מתחיל מדרושי הצ"צ. ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פט"ל, ושם: מהקורקע'. אוה"ת וארא ע' קצא, ושם: בקורקונדנציא. סה"מ תרמ"ב ע' קלג. וש"נ.

94) והשרש ישע: לר' יצחק ב"ר צבי הירש (פפד"א תקכ"ח). ראה בסוף הספר במילואים.

95) נש"י עלו במח': ראה ב"ר פ"א, ד. לקו"ת שה"ש יז, ד. יט, ב. תו"ח שמות ח"א לב, ב ובהערה 248. סה"מ תרמ"ב ע' צה. וש"נ.

96) הכל הי' מן העפר: קהלת ג, כ.

97) ארץ אשר יוצא ממנה לחם: ראה לעיל הערה 70.

98) דגים . . אפי' שעה אחת: ראה גם סה"מ תרמ"ב ע' רסב. וש"נ.

שאין בעדאת"כ, כי יתרון האור הוא מן החשך[99] דוקא, וזהו שהתורה ניתנה למטה דוקא כי המלאכי' ביקשו את התורה[100] וכמ"ש תנה הודך על השמים[101] ולא ניתנה להם, כי יתרון האור מתוך החשך דוקא, ע"י בירור בחי' אתכפי' ואתהפכא מנה"ב דוקא שהוא בבחי' פירוד עי"ז נעשה יתרון אור, וזהו שנק' ארץ מל' רצון, וכמשארז"ל למה נק' שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה, וגם מל' רצוא[102] אם רץ לבך שוב לאחד[103], שעי"ז דוקא נעשה רצון ותשוקה לעצמותו ומהותו כו', וזהו ארץ לא שבעה מים[104], מים הוא בחי' עלמא דאתכסיא, וארץ לא שבעה מים, כי הרצוא הוא לעצמותו ומהותו כו', ואינו רוצה לא בגעה"ע ולא בגעה"ת וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ[105], וזהו לא שבעה מים (דהיינו מהגילוי אוא"ס שמאיר בעלמא דאתכסי' כו') וע"כ הנשמות נק' מהלכים[106] וכמ"ש ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה[107] כי המלאכי' נק' עומדים[106] וכמ"ש ויעמידם לעד לעולם[108], שאף שהם בתכלית הביטול מ"מ הם עומדים תמיד במדרגה אחת, משא"כ הנשמות נק' מהלכים שעולים תמיד במדריגה אחר מדריגה בעילוי אחר עילוי כו', וזה דוקא ע"י בירור הגוף ונה"ב כו', נמצא שיש מעלה בזה מה שאין בזה ויש מעלה בזה מה שאין בזה, המעלה שבעלמא דאתכסיא הוא שהנבראים דשם הם בתכלית הביטול, ואינם בבחי' נפרד כלל, מה שא"כ בעלמא דאתגליא, והמעלה שבעלמא דאתגליא הוא שיתרון האור הוא מתוך החשך דוקא.

והנה ענין בחי' הפך ים ליבשה[63], היינו שיהיו ב' המעלות שיהי' הגילוי שבעלמא דאתכסי' בעלמא דאתגליא ממש כמו שהם בבחי' נפרדים ואעפ"כ יהי' בהם הגילוי שבעדאת"כ ממש, וכמ"ש ובנ"י הלכו ביבשה בתוך הים[109] דהיינו

---

99) כי יתרון האור הוא מן החשך: **קהלת ב, יג**

100) המלאכי' ביקשו את התורה: : **שבת פח, ב.**

101) תנה הודך על השמים: **תהלים ח, ב.**

102) למה נק' . . ארץ שרצתה . . מל' רצוא: **ב"ר פ"ה, ח. ראה גם תו"א בראשית א, ג ואילך. שער האמונה נד, א ובהערה 5. סה"מ תרכ"ט ע' רפא ובהנסמן בהנ"ל. לקמן בח"ב המשך וככה פג"ן.**

103) אם רץ לבך שוב לאחד: **ראה לקמן בח"ב המשך וככה פקי"ד;** תניא פ"נ: **בספר יצירה. ושם: ואם. ברשימות כ"ק אדמו"ר זי"ע לתניא מציין (פ"א). ראה ת"ז בהקדמה ז, א. אוה"ת יתרו ע' תתקפא. סה"מ תרנ"ט ע' ריא בהערה.**

104) ארץ לא שבעה מים: **משלי ל, טז.**

105) מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ: **תהלים עג, כה. ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פקי"ד. וש"נ.**

106) הנשמות נק' מהלכים . . המלאכי' נק' עומדים: **ראה תו"א וישב ל, סע"א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרסז. וש"נ. ש"א ח, ב ובהערה 42. סה"מ תרמ"ב ע' קכז הערה 90. לעיל ד"ה ויהי לי שור וחמור פ"ג. לקמן בח"ב המשך וככה פק"י. פקט"ו. לקמן בח"ב בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תשלט ואילך.**

107) ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה: **זכרי' ג, ז.**

108) ויעמידם לעד לעולם: **תהלים קמח, ו.**

109) ובנ"י הלכו ביבשה בתוך הים: **בשלח יד, כט.**

שיהי׳ בחי׳ גילוי ים ביבשה ממש כמו שהיו נפרדים והי׳ בהם יצה״ר ג״כ, ואעפ״כ יהי׳ בהם הגילוי שבעלמא דאתכסי׳ וכמו שאמרו זה אלי[110] כו׳, וכדי שיהי׳ גילוי גדול כזה מעלמא דאתכסי׳ בעדאת״ג הוצרך להיות המשכה גבוה שלמעלה מבחי׳ עלמא דאתכסי׳ ועדאת״ג[111].

ושרש הענין הוא דהנה כתי׳ כי אל דעות הוי׳[112] ב׳ בחי׳ דיעות ד״ע וד״ת, ד״ע הוא מלמעלה למטה שלמעלה הוא היש ולמטה הוא האין שכולא קמי׳ כל״ח[113] ממש, וזהו בחי׳ עלמא דאתכסי׳ בחי׳ יחו״ע[114] ביטול במציאות ממש, וד״ת הוא מלמטלמ״ע שהבריאה הוא מאין ליש שלמטה הוא היש ולמעלה הוא אין לפי שאינו מושג בבחי׳ יחו״ת[114] שהוא רק ביטול היש לאין שהיש הוא בטל, אך אעפ״כ הוא בחי׳ יש, אך כדי שיהי׳ התחברות ב׳ הדיעות שד״ע יהי׳ מאיר בד״ת בחי׳ יחו״ע יהי׳ מאיר ביחו״ת שיהי׳ הגילוי למטה כמו למעלה שאין זה ע״פ השתלשלות כו׳, וכדי שיהי׳ התחברות ב׳ הדיעות זהו ע״י שם אל שהוא בחי׳ הארת אוא״ס שלמעלה מב׳ הדיעות כי שם אל הוא מקור יגמה״ר[115] וכמ״ש ה׳ אל רחום וחנון[116] כו׳ מי אל כמוך נושא עון[117], וע״י הארת שם אל יכול להתחבר ב׳ הדיעות כא׳ שיהי׳ גילוי בחי׳ ד״ע בד״ת ממש כמו שמצינו גבי משה שאף שהי׳ למטה בגוף אעפי״כ השיג בעולם האצי׳[118] יותר מכל הנביאים, דהנה נבואת משה הי׳ חלוק מכל שאר הנביאים, דהנה שאר הנביאי׳ כשהיו צריכי׳ להתנבאות היו צריכים שיהיו בטלים ממהותם מכל וכל והי׳ בהם הפשטת גשמי׳[119] ולא היו מרגישים בשעת מעשה שום חיות כלל לפי שלא הי׳ הגוף כמו שהוא נפרד יכול לקבל את הנבואה (ששרש הנבואה מבחי׳ ד״ע) כלל, וכמ״ש בחבירי דניאל אבל חרדה גדולה נפלה עליהם[120] וארכבותי׳ דא לדא נקשן[121] וכו׳, וע״כ היו צריכי׳ להתפשט מהגשמי׳ בבחי׳ ביטול במציאות ממש, משא״כ משה רבינו ע״ה הי׳ מקבל את הנבואה כמו שהוא בגוף[122] כו׳, ולא הי׳ צריך להיות אצלו ביטול

---

110) זה אלי: **בשלח טו, ב.**

111) גילוי גדול . . שלמעלה . . ועדאת״ג: **ראה גם לקמן ע׳ רטז.**

112) כי אל דעות הוי׳: **שמו״א ב, ג. ראה גם לעיל המשך ואלה תולדות יצחק פ״ו. וש״נ.**

113) שכולא קמי׳ כל״ח: **נסמן לעיל שם.**

114) יחו״ע . . יחו״ת: **זהר בראשית יח, ב.**

115) אל הוא מקור יגמה״ר: **ראה לקו״ת ראה לב, ב. סה״מ תרל״ג ח״א ע׳ קפא. לקמן רט.**

116) ה׳ אל רחום וחנון: **תשא לד, ו.**

117) מי אל כמוך נושא עון: **מיכה ז, יח.**

118) משה . . למטה בגוף . . השיג . . האצי׳: **ראה גם לקו״ת נצבים מט, ב.**

119) שאר הנביאי׳ . . להתנבאות . . הפשטת גשמי׳: **ראה רמב״ם הל׳ יסוה״ת פ״ז, ה״ב. קו״א לתניא קנו, א ובהנסמן במ״מ לשם. סה״מ תרמ״ב ע׳ ה ואילך ובהנסמן שם.**

120) אבל חרדה גדולה נפלה עליהם: **דניאל י, ז.**

121) וארכבותי׳ דא לדא נקשן: **ע״פ דניאל ה, ו. ראה גם סה״מ תרל״ח ע׳ תסו. תרס״ג ח״א ע׳ קנא.**

122) משה . . כמו שהוא בגוף: **ראה רמב״ם הל׳ יסוה״ת פ״ז, ה״ו. הנסמן בסה״מ תרמ״ב ע׳ ש.**

החושים וכמ״ש פה אל פה אדבר בו במראה ולא בחידות[123] כו׳, והיינו לפי שמשה הי׳ מבחי׳ עלמא דאתכסי[88] וכמ״ש מן המים משיתיהו[89] וירד למטה בעלמא דאתגליא שהוא חיבר בחי׳ עדאת״כ בעדאת״ג ע״כ הי׳ יכול לקבל את הנבואה כמו שהוא בגוף כו׳, וגם ששרש הנבואה שלו הי׳ ממקום גבוה מאד שהי׳ יכול לחבר ב׳ הדיעות, וכמשארז״ל כל הנביאים נתנבאו בכה משה נתנבא בזה[124], ע״כ הי׳ יכול לקבל את הנבואה כמו שהוא כו׳, וכך ישראל בשעת קי״ס הי׳ חיבור ב׳ הדיעות והי׳ הגילוי למטה בעדאת״ג כמו שהוא בעלמא דאתכסיא, לפי שהי׳ מאיר מלמעלה מבחי׳ השתלשלות הארה מעצמותו כמ״ש ברוח קדי׳[125] בחי׳ קש״ע[126], ולכן הי׳ הגילוי לכל או״א בבחי׳ זה ע״ד נבואת מרע״ה וכמ״ש זה אלי שכ״א הי׳ מראה באצבעו[127] ממש זה, והיינו לפי שהי׳ הגילוי מבחי׳ כי גאה גאה גיאה על גאוותא[128] למעלה מבחי׳ סובב וממלא, וזהו מ״ש עד יעבור עמך ה׳[129] למעלה מבחי׳ שם הוי׳[130] וכו׳, ע״כ היו יכולים לקבל את הגילוי כמו שהם נפרדים, וזהו ענין קשה קרי״ס לפי שהי׳ הגילוי למעלה מן השתלשלות, כי שרש בריאת העולמות הוא רק מבחי׳ זיו והארה כו׳, משא״כ קרי״ס הוא המשכה מעצמותו ומהותו כו׳, וזהו ענין וידגו לרוב בקרב הארץ[131], פי׳ וידגו הוא בחי׳ דגים שבים בחי׳ עלמא דאתכסיא, שבחי׳ דגים שבים יהי׳ בקרב הארץ דוקא דהיינו שהגילוי שעלמא דאתכסיא יהי׳ בעדאת״ג כו׳, וזהו ענין אחד ועד[132], אחד הוא בחי׳ עלמא דאתכסיא, וכמ״ש יקוו המים אל מקום אחד[133], שהוא בחי׳ יחו״ע ביטול במציאות, ועד הוא בחי׳ עלמא דאתגליא יחו״ת בחי׳ ביטול היש לבד, וכדי שיהי׳ גילוי בחי׳ אחד בועד זהו ע״י בחי׳ יחיד שהוא בחי׳ עצמותו ומהותו כו׳, ועי״ז יכול להיות שיהי׳ הגילוי למטה כמו למעלה כו׳.

---

123) פה אל פה אדבר בו במראה ולא בחידות: ע״פ בהעלותך יב, ח. ראה בסוף הספר במילואים.

124) כל הנביאים . . בכה משה . . בזה: ראה ספרי ר״פ מטות הובא ברש״י שם. תו״ח בשלח ח״א קמד, ב הערה 29. אוה״ת מטות ע׳ א׳תצד. סה״מ תרמ״א ע׳ טז.

125) ברוח קדי׳: בשלח יד, כא.

126) קש״ע [= קדמונו של עולם]: ב״ר פל״ח, ז. זהר לך פד, א. ראה גם לקו״ת צו יד, ג. תו״ח בראשית מה, ב הערה 16. בשלח ח״א קמג, ב. וש״נ.

127) שכ״א הי׳ מראה באצבעו: ראה שמו״ר פכ״ג, טו.

128) כי גאה גאה גיאה על גאוותא: בשלח טו, א. כא. ובתרגום אונקלוס שם — ושם: אתגאי על גיותניא [בלקו״ת בחוקותי מט, רע״ב. ועוד: גותניא]. וכן תוקן ע״י המו״ל במאמרי אדמו״ר הצ״צ כאן. בבוך 1063 ליתא תיבת גיאה. ראה בסוף הספר במילואים.

129) עד יעבור עמך ה׳: בשלח טו, טז.

130) עד יעבור . . למעלה . . הוי׳: ראה גם תו״א לך יג, ד. בשלח סה, א. לקו״ת בשלח ב, ג. ש״א כ, ב ובהערה 31. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ רמו. וש״נ.

131) וידגו לרוב בקרב הארץ: ויחי מח, טז. ראה זהר בלק קפז, ב. ביאוה״ז בלק קמט, א. מאמרי אדה״א דברים ח״ג ע׳ א׳כד. וש״נ. לקמן ע׳ רח. ע׳ ריח.

132) אחד ועד: ואתחנן ו, ד. פסחים נו, א.

133) יקוו המים אל מקום אחד: בראשית א, ט בדילוג.

והנה זהו ג"כ מה שמצינו בגמ' ב"ש אומרים[134] שמים נבראו תחלה[135] שנא' בראשית ברא אלקי'[136] את השמים ואת הארץ, ובה"א ארץ[135] נבראת תחלה שנא' ביום עשות הוי' אלקי'[137] ארץ ושמים, ורשב"י אומר[134] תמה אני על אבות העולם[138] האיך נחלקו, שמים וארץ כא' נבראו שנא' קורא אני אליהם יעמדו יחדיו[139], והיינו שבש"א שמים נברא תחלה כי שמים היינו שם מים[140] שהוא בחי' עלמא דאתכסי' ואדרבה שהוא למעלה גם מבחי' עלמא דאתכסי' כי שמים היינו מים אשר מעל השמים[141] כו', וע"כ הוא אומר שמים קדמו לפי שבעלמא דאתכסיא שם הוא הביטול בתכלית ונק' נוני ימא רבא[142], ובו"ה אומרים ארץ נבראת תחלה שעיקר המכוון הוא בשביל הארץ וכמ"ש ואדם עליה בראתי[143], והיינו כי יתרון האור מתוך החשך[99] דוקא, ולכך לא ניתנה התורה למלאכי השרת[144] כי כלום יצה"ר יש ביניכם[145], והיינו לפי שדוקא ע"י יצה"ר וחשך עי"ז נעשה יתרון האור דוקא, כי במח' ארץ קדמה[146] שזה הוא עיקר המכוון שיהי' יתרון האור מתוך החשך דוקא, אך זהו רק ע"פ סדר השתל' שיש מעלה בזה, ויש מעלה בזה, אך רשב"י אומר תמה אני על אבות העולם שהרי כתי' קורא אני אליהם יעמדו יחדיו שכא' נבראו לפי שלמעלה מסדר השתלשלו' יכול להיות שניהם כא' ממש ויכול להיות הגילוי שבעלמא דאתכסי' בעלמא דאתגליא כו'.

134) בגמ' ב"ש אומרים . . ורשב"י אומר: בסה"מ תרל"ח ע' תפד: דבגמ' בש"א . . ובמדרש אי' בעומק יותר ארשב"י. וראה גם סה"מ תרכ"ט ע' כג. הנסמן בילקוט שמעוני בראשית (ירושלים תשל"ג) ע' 8 הערה 51.

135) ב"ש . . שמים . . ובה"א ארץ: ראה חגיגה יב, א. ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויגש אליו יהודה פ"א ובהנסמן שם.

136) בראשית ברא אלקי': בראשית א, א.

137) ביום עשות הוי' אלקי': בראשית ב, ד.

138) ורשב"י . . תמה אני על אבות העולם: ראה ב"ר פ"א, טו. לעיל הערה 131.

139) קורא אני אליהם יעמדו יחדיו: ישעי' מח, יג.

140) שמים היינו שם מים: ראה חגיגה יב, סע"א. רש"י בראשית א, ח.

141) מים אשר מעל השמים: ע"פ תהלים קמח, ד.

142) נוני ימא רבא: ראה זהר בשלח מח, ב ובמק"מ שם. ביאורי הזהר בשלח מא, סע"ג. מב, ג. ולהצ"צ כרך א ע' רח. ע' ריב. לקו"ת צו ח, ג. שמיני יח, א.

143) ואדם עליה בראתי: ישעי' מה, יב.

144) לא ניתנה התורה למלאכי השרת: שבת פח, ב ואילך.

145) כלום יצה"ר יש ביניכם: ראה שם פט, א. הנסמן לעיל המשך אלה תולדות נח פי"ב.

146) במח' ארץ קדמה: ראה גם לעיל מאמר ד"ה ויגש אליו יהודה פ"א ובהנסמן שם.

בס"ד פ' יתרו

זכור את יום השבת[1] לקדשו[2], ובדברות האחרונות נאמר שמור את יום השבת[3], וארז"ל זכור ושמור בדבור אחד נאמרו[4] מה שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן כו', ולכאו' צ"ל מאחר שאין האוזן יכול לשמוע האיך קבלו זאת במעמד הר סיני, וגם לאיזהו צורך השמיענו ה' כזאת[5], מה שאין דבר כזה בסוג הנבראים, אך הענין הוא כנודע שיציאת מצרים הי' הכנה למ"ת[6], וכמ"ש בהוציאך את העם ממצרים[7] תעבדון את האלקי' על ההר הזה, ובצאת ישראל ממצרי' הי' קרי"ס שבנ"י הלכו ביבשה בתוך הים[8], ולכאו' צ"ל לאיזה צורך הי' ענין קרי"ס[9] אם לצורך טביעת המצרי' שיאבדו מן העולם הי' ביכולתו להאבידם בעת המכות, ואם בשביל הצלת ישראל הלא כשהי' מאבד המצרי' במצרי' הי' ג"כ ניצולים, ואם בשביל שילכו לארץ כנען הלא באותו צד עצמו שירדו בים באותו צד עצמו עלו[10], וא"כ לאיזה צורך העביר ה' את ישראל בים, א"ז כ"א שכדי שיוכלו לקבל התורה[11] ה"צ שילכו ישראל ביבשה בתוך הים, וצ"ל מהו[12].

---

1) זכור את יום השבת: הוא מאמר הב' מהמשך ראו כי ה' נתן לכם השבת. והוא חלק שני מהנחה ממאמר ד"ה ראו משנת תרט"ו, שנמצא בבוך 1063 רמח א ואילך, בהוספת התחלה ושינויים וכו' מכ"ק אדמו"ר מהר"ש. המאמר דתרט"ו כפי שנרשם ע"י כ"ק אדמו"ר הצמח צדק נדפס באוה"ת בשלח כרך ח ע' ב'תתקע-ב'תתקעג.

מאמר הנ"ל דתרט"ו נחלק ע"י כ"ק אדמו"ר מהר"ש לשני דרושים והם א) ד"ה זה — זכור את יום השבת, שנאמר בפ' יתרו. ב) ד"ה ראו כי ה' נתן לכם השבת שנדפס לעיל — שנאמר בפ' בשלח. ולאח"ז בא מאמר הג' ד"ה ולהבין בתוס' ביאור ענין שקשה לזווגם. וראה גם במילואים לע' קעט.

למאמר זה ראה גם מאמרי אדמו"ר הצ"צ הנחות תרט"ו ע' רכ ואילך. ולפסקאות ועפ"ז יובן-והנה המשכה זו — ראה סה"מ תרס"ג ח"א ע' קנב-קנג.

המאמר בשילוב ההגהות (ראה המילואים לע' קעט הנ"ל) ללא הפתיחה והתיקונים מכ"ק אדמו"ר מהר"ש נדפס גם במאמרי אדמו"ר הצ"צ הנחות תרט"ו ע' עט ואילך ד"ה ובזה יובן.

ראה עוד ע"ד המאמר ברשימת המאמרים שבסוף הספר. וע"פ הכת"י הנרשמים שם בא התאריך שברישׁ המאמר.

2) זכור את יום השבת לקדשו: יתרו כ, ח.

3) שמור את יום השבת: ואתחנן ה, יב.

4) זכור ושמור בדבור אחד נאמרו: ראה ר"ה כז, א. שבועות כ, ב.

5) לאיזהו צורך השמיענו ה' כזאת: ראה גם תו"א יתרו ע, ד.

6) שיציאת מצרים הי' הכנה למ"ת: ראה תו"א שמות מט, א. נד, סע"א. וארא נו, ד.

7) בהוציאך את העם ממצרים: שמות ג, יב.

8) שבנ"י הלכו ביבשה בתוך הים: בשלח יד, כט.

9) לאיזה צורך הי' ענין קרי"ס: ראה גם מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"א ע' רנה וע' רסז. נדפסו גם במאמרי אדה"ז תקע"ב ע' רמב וס"ע רנו ואילך. שער האמונה פג, ב ואילך. לקמן בח"ב בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תתקב. בסמוך הערה 11.

10) באותו צד . . שירדו . . עלו: ראה תוד"ה כשם ערכין טו, א. תו"א בשלח סב, ב.

11) קרי"ס . . שכדי שיוכלו לקבל התורה: ראה גם (בנוסף להערה 9 דלעיל) שער האמונה לב, ב ובהנסמן במ"מ לשם. תו"ח בשלח ח"א קמח, ג. וש"נ.

12) מהו: תוקן ע"פ בוך 1825.

אך הענין הוא שכדי שיהי׳ יכולי׳ לקבל עשה״ד הי׳ צריכי׳ לעבור ביבשה בתוך הים, כי על עשה״ד כתי׳ אחת דבר אלקי׳ שתים זו שמענו[13] שאנכי ולא יהי׳ לך נא׳ כאחת[14] נאמרו[15], וכן כל עשה״ד כאחד נאמרו כמו שפי׳ רש״י על פסוק את כל הדברים האלה[16], וכדי שיוכלו לקבל זאת לזה הי׳ ענין קרי״ס שבנ״י הלכו ביבשה בתוך הים, כנודע שים ויבשה[17] הם בחי׳ עלמא דאתכסי׳[18] ועלמא[17] דאתגליא[19], ובכדי שיהי׳ הפך ים ליבשה[20] זהו ע״י שהוליך ה׳ ברוח קדים[21] מבחי׳ קש״ע[22] שלמעלה מהשתלשלות כנ״ל[23] ולכן האדם שהוא נברא שביבשה כמו שהוא בבחי׳ נפרד השיג השגות אלקות כמו שהוא בעלמא דאתכסי׳, והיינו שיש מעלה בעדאת״ג שיתרון אור מתוך החשך[24] ויש יתרון בעדאתכ״ס ששם הוא גילוי אלקות וע״י קרי״ס הי׳ ב׳ המעלות ביחד כנ״ל[23] וה״ז הקדמה[25] שיוכלו לשמוע מה שאין האוזן יכול לשמוע היינו למעלה מהגבלת כלי האוזן, וכל ענין התורה הוא המשכת סוכ״ע בממכ״ע[26] בחי׳ עלמא דאתכסי׳ בעלמא דאתגליא, וכמ״ש במד״ר פ׳ וארא פי״ב[27] ע״פ כל אשר חפץ עשה בשמים ובארץ[28], משל למלך שגזר שבני סורי׳ לא יעלו לרומי ובני רומי לא ירדו לסורי׳ ואח״כ ביטל הגזירה כך קודם מ״ת כתי׳ השמי׳ שמי׳ לה׳ והארץ נתן לבנ״א[29], אבל במ״ת ביטל הגזירה וירד ה׳ עה״ס[30]

---

13) אחת דבר אלקי׳ שתים זו שמענו: תהלים סב, יב. ושם: שמעתי — ראה גם מכילתא יתרו כ, ח. ספרי בהעלותך יב, ד. פדר״א ספמ״א. רש״י מכות כד, רע״א ד״ה מפי. מו״נ ח״ב פל״ג. לקו״ת חוקת סב, סע״ד. אוה״ת חוקת ע׳ תתסח. מאמרי אדה״א הנחות תקע״ז ע׳ שו.

14) שאנכי ולא יהי׳ לך נא׳ כאחת: יתרו כ, ב. ג. ראה ילקוט שמעוני ירמי׳ ב, יג רמז רסו. שו״ע אדה״ז חאו״ח סתצ״ד, ס״ח. תו״ח בראשית מה, ד ובהערה 36. מאמרי אדה״א הנחות תקע״ז ע׳ לז.

15) נא׳ כאחת נאמרו: כ״ה בגוכתי״ק.

16) רש״י . . את כל הדברים האלה: יתרו כ, א.

17) שים ויבשה . . עלמא דאתכסי׳ ועלמא דאתגליא: ראה לעיל ע׳ קפד. וש״נ.

18) עלמא דאתכסי׳: ראה גם סה״מ תרל״ח ס״ע קלח ואילך.

19) עלמא דאתכסי׳ ועלמא דאתגליא: ראה זהר בראשית יח, א. ויצא (ס״ת) קנב, א. קנח, רע״ב. וארא כט, ב. ת״ז בהקדמה א, סע״א ואילך. תניא פכ״ו.

20) הפך ים ליבשה: תהלים סו, ו.

21) שהוליך ה׳ ברוח קדים: בשלח יד, כא.

22) קש״ע [= קדמונו של עולם]: ב״ר פל״ח, ז. זהר לך פד, א. ראה גם לקו״ת צו יד, ג. תו״ח בראשית מה, ב הערה 16. בשלח ח״א קמג, ב. וש״נ.

23) כנ״ל: ע׳ קפח ואילך.

24) שיתרון אור מתוך החשך: קהלת ב, יג.

25) הקדמה: תוקן ע״פ בוך 1825.

26) סוכ״ע בממכ״ע: זהר רע״מ פינחס רכה, א.

27) במד״ר פ׳ וארא פי״ב . . שגזר שבני סורי׳: ראה שם סימן ג. השווה לקמן בח״ב המשך וככה פג״ן ובהנסמן שם.

28) כל אשר חפץ עשה בשמים ובארץ: תהלים קלה, ו בדילוג השם. במדרש: ה׳ עשה וגו׳.

29) השמי׳ שמי׳ לה׳ והארץ נתן לבנ״א: תהלים קטו, טז.

30) וירד ה׳ עה״ס: יתרו יט, כ.

ומשה עלה אל האלקי'[31], ונת' לעיל ששמים[32] הוא[33] שם[32] מים[34] בחי' עלמא דאתכסי' וארץ היא בחי' עלמא דאתגלי'[35] וע"י התורה ניתנה מן השמים לארץ, כמ"ש כי מן השמי' דברתי עמכם[36], ולכן קרי"ס הי' הכנה לזה.

וזהו מה שקרי"ס הי' בזכות יעקב[37], והענין הוא[38] דהנה כתי' האל הגדול הגבור והנורא אל עליון[39], והנה הגדול הוא בחי' אברהם שהוא בחי' התפשטות גדולתו ית' שמאיר אוא"ס בבחי' גילוי, והנה מה שמאיר אוא"ס בבחי' גילוי זהו רק בעלמא דאתכסיא ששם מאיר אוא"ס בבחי' גילוי וע"כ הברואים שבשם הם בתכלית הביטול, והגבור הוא בחי' יצחק שהוא בחי' גבורות וצמצומי' שהוא בחי' עלמא דאתגליא ששם אינו מאיר אוא"ס בגילוי עד שעי"ז נעשים בחי' נפרדי' כו', והנורא הוא בחי' יעקב[40] שמחבר ב' בחי' אלו, כי יעקב הוא בחי' קו האמצעי בחי' ת"ת[41] שמחבר ב' הקוין כי קו האמצעי עולה עד הכתר[42] וע"כ יכול לחבר ב' בחי' אלו, וכמ"ש המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו[43], שכדי שיהי' שלום במרומיו בין מיכאל וגבריאל[44] מיכאל שר של מים וגבריאל שר של אש[45] שהם

---

31) ומשה עלה אל האלקי': יתרו יט, ג. במדרש שם: ואל משה אמר עלה אל ה' — משפטים כד, א.

32) ונת' לעיל ששמים הוא שם מים: ע' קצא.

33) הוא: תוקן ע"פ בוך 1825.

34) ששמים. . . שם מים: ראה חגיגה יב, סע"א. רש"י בראשית א, ח.

35) ששמים. . . עלמא דאתכסי' וארץ . . עלמא דאתגלי': ראה גם שע"ת צב, ב. סה"מ מלוקט ח"ג ע' מב [בהוצאה החדשה — ח"ב ע' שכ].

36) כי מן השמי' דברתי עמכם: יתרו כ, יט.

37) שקרי"ס הי' בזכות יעקב: בסמוך בפנים מציין שמו"ר פכ"ג. וצ"ל פכ"א, ח.

ראה זהר בהעלותך קנא, א. לקמן בח"ב המשך וככה פקט"ז ופקי"ט — סה"מ תרל"א ח"א ע' רפז וע' רצו. תרל"ב ח"ב ע' תרכח. תרל"ג ח"א ע' רלב וע' רלה. תש"ד ע' 179. תו"מ — התוועדויות ח"ל ע' 236 ואילך.

38) והענין הוא: מכאן ראה סה"מ תרנ"ד ע' קמו.

39) כתי' האל הגדול . . אל עליון: ריש ברכת אבות.

מצינו בכ"מ בחז"ל על נוסח תפלה עתיקה הביטוי „דכתיב" — ראה סה"מ תרמ"א ע' מט בהערה.

40) הגדול . . אברהם . . והגבור . . יצחק . . והנורא . . יעקב: ראה סידור תפלה למשה להרמ"ק במקומו. ת"ז ת"ע קכג סע"א. ת"ל עד, א. פע"ח שער העמידה פי"ב. סה"מ תרנ"ד שם. תר"ם ח"ב ע' תפז ובהנסמן שם.

41) יעקב . . ת"ת: ראה זהר סתרי תורה ויצא קנז, ב. ח"ג (תוספות) שב, א. פרדס שער הכנויים שכ"ב, פ"ד.

42) קו האמצעי עולה עד הכתר: מובא במאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תרמה בשם הע"ח. ראה שערי אורה לר"י גיקטלייא שער ה (ע' סג).

43) המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו: איוב כה, ב.

44) שלום . . מיכאל וגבריאל: ראה במד"ר פי"ב, ח. וש"נ. מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' יב — ושם בשם המגיד. תקע"ב ע' לה. לעיל ע' קעו ואילך. לקמן בח"ב המשך וככה פפ"ז. שם בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תתק. סה"מ תר"ם ח"א ע' רלא ואילך. וש"נ.

45) מיכאל . . מים וגבריאל . . אש: ראה סה"מ תר"ם ח"א ע' רלא הערה 1511.

שני הפכים וכדי שיתחברו זהו ע״י המשל ופחד עמו שמאיר עליהם אור הגבוה משניהם ע״כ עי״ז יכולים להתחבר כו׳, וכך ע״י והנורא אל עליון שהוא בחי׳ גבוה מאד[46], כי וא״ו דוהנורא שהוא בחי׳ ת״ת[47] שעולה עד הכתר וזהו אל עליון ע״כ יכול לחבר ב׳ הפכים אלו, וזהו כמו ענין קרי״ס ממש שהי׳ ג״כ התחברות ב׳ דיעות עדאת״כ בעלמא דאתגליא, וע״כ א׳ המד״ר (שמות פד״ג)[48] שר״ע אומר שקי״ס הי׳ בזכות יעקב לפי שהוא מדריגת יעקב, שיש בכחו לחבר ב׳ הפכים אלו[49]. ובזה יובן מ״ש שקי״ס הוא קשה[50], דלכאו׳ בריאת יש מאין הוא יותר פלא[51], והיינו לפי שבריאת יש מאין הוא רק מבחי׳ זיו והארה בעלמא שאינו נוגע אל עצמותו כו׳, משא״כ קרי״ס שהוא התחברות ב׳ דיעות שיהי׳ הביטול שבעלמא דאתכסי׳ בעלמא דאתגליא שהם שני הפכים, וכדי שיהי׳ שני הפכים אלו בנושא אחד ממש ביטול שבעלמא דאתכסי׳ וגם שיהי׳ בחי׳ נפרד שא״א להיות ע״פ סדר השתלשלות הוצרך להיות ע״י המשכה שלמעלה מסדר השתל׳ שהוא המשכה מעצמות אוא״ס, וזהו קשה דהיינו המשכה מעצמותו שלמעלה מסדר השתלשלות, לפי שהוא חיבור שני הפכים בנושא אחד כו׳ וד״ל.

ועתה יובן ג״כ מה שאמרו קשה לזווגם כקרי״ס[52], מהו ענין הזווגי׳ שקשה כ״כ, והענין הוא דהנה ע״פ קבלה נק׳ קרי״ס בשם לידה[53] שה״ע לידת הנשמות, והנה כדי שיהי׳ בחי׳ לידה צריך שיהי׳ תחילה בחי׳ עיבור וזיווג כו׳, ולזה א׳ שגם הזווג שהוא בחי׳ לידה קשה ג״כ כקרי״ס שהוא הלידה, והענין הוא דהנה כתי׳ כי על כל כבוד חופה[54], שיש ב׳ בחי׳ כבוד עילאה וכבוד תתאה[55] שהוא בחי׳ כבוד נאצל וכבוד נברא[56], וענין ב׳ בחי׳ כבוד זהו ענין

---

46) והנורא אל עליון: ראה לקו״ת ואתחנן ח, סע״א. לקמן ע׳ ריט. לקמן בח״ב המשך וככה ספס״א. וש״נ.

47) וא״ו דוהנורא . . ת״ת: ראה תו״א נח יא, א. מאמרי אדה״ז תקס״ו ע׳ שיט. אוה״ת (יהל אור) תהלים ס״ע תקנב ואילך בשם הה״מ. ע׳ תרעה.

48) המד״ר (שמות פד״ג): כ״ה גם בבוך 1063. ראה לעיל הערה 37.

49) ב׳ הפכים אלו: ע״כ בסה״מ תרנ״ד — ראה לעיל הערה 38.

50) מ״ש שקי״ס הוא קשה: ראה ב״ר פס״ח, ד. לעיל ע׳ קפ ואילך.

51) בריאת יש מאין הוא יותר פלא: ראה לעיל שם.

52) מה שאמרו קשה לזווגם כקרי״ס: ראה סוטה ב, א. סנהדרין כב, א. לעיל הערה 50. לקמן ע׳ רב ואילך.

53) קרי״ס בשם לידה: ראה פע״ח שער חה״מ שכ״א, פ״ח. שער הלולב שכ״ט, ספ״ח. שער הכוונות ענין ספירת העומר דרוש י״ב. מאמרי אדה״א ויקרא ח״א ע׳ שפז. וש״נ.

54) כי על כל כבוד חופה: ישעי׳ ד, ה.

55) ב׳ בחי׳ כבוד עילאה וכבוד תתאה: ראה לקו״ת שה״ש מז, ב ואילך. מאמרי אדה״א דרושי חתונה ח״א ע׳ א ואילך. וש״נ. תו״ח וישב ר, ג ובהערה 47. סה״מ תרכ״ט ע׳ קנג. וש״נ. ולהעיר מר״ח יבמות מט, ב: יש כבוד למעלה מכבוד.

56) כבוד נאצל וכבוד נברא: ראה ת״ז בהקדמה ה, א. ו, ב. מאמרי אדה״א שם. סהמ״צ להצ״צ קעט, א ואילך בשם הרמב״ן פ׳ ויגש — ראה שם מו, א. אוה״ת ויגש כרך ז ע׳ תתתסד. שה״ש כרך ג ע׳ תתלא ואילך. סה״מ

ד"ע וד"ת[57], ד"ע הוא שכולא קמי' כל"ח[58] הגם שהתהוות העולמות הוא מבחי' דבור ודבור נעשה נפרד, אך באמת למעלה אין לך דבר שחוץ מעצמותו וע"כ כולא קמי' כ"ח, וד"ת הוא שנראה העולם ליש ודבר נפרד כו', וזהו ב' בחי' כבוד, וזהו מ"ש מכה"כ[59] וכתי' איה מקום כבודו[60] והיינו שכבוד תתאה הוא מכה"כ, וכבוד עילאה הוא בבחי' אי' מקום כבודו שאינו מושג כלל כו' וזהו בחי' סוכ"ע וממכ"ע[61], וכדי שיהי' הגילוי מבחי' כ"ע בכ"ת, זהו ע"י חופה וכמ"ש כי על כל כבוד חופה שהוא בחי' מקיף הכללי שלמעלה מב' הבחי' כבוד ועי"ז יכול להיות הגילוי מבחי' כ"ע בכ"ת, והנה כדי שיהי' המשכה מבחי' כ"ע בכ"ת בחי' ד"ע בד"ת זהו ג"כ קשה לפי שהוא למעלה מהשתלשלו' שהוא ע"י חופה מקיף הכללי, וזהו קשה לזווגם כקרי"ס, ואעפ"כ קרי"ס יותר קשה (שהוא רק כקרי"ס בכף הדמיון לבד) והיינו לפי שענין הזווגים הוא רק המשכה למעלה כ"ע בכ"ת (דהיינו מבחי' ח"ע במל') אבל ענין קרי"ס הוא המשכה למטה בעוה"ז הגשמי וכמ"ש זה אלי[62] וע"כ הוא יותר קשה, לפי שכל שצריך לירד למטה יותר מוכרח שהשפעה נמשך מלמעלה יותר כו'.

ועפ"ז יובן מה שנתקשה משה בחידוש הלבנה[63], והענין הוא דהנה ישראל מונים ללבנה[64], ולכאו' אינו מובן זה למה ישראל מונים ללבנה שהרי החמה הוא למעלה הרבה מבחי' לבנה וכמ"ש כי שמש ומגן הוי' אלקי'[65] ששם הוי' נמשל לשמש כו', וא"כ למה ישראל מונים ללבנה ואוה"ע מונים לחמה[64] דוקא. והענין הוא דהנה איתא בספר נחמד ונעים[66] הובא בשם החכם אבן עזרא פ' החדש[67], שאין לחמה חדשים[66] כי חדשים הוא ללבנה דוקא לפי שבכל ל' יום נתחדש הלבנה, ומה שיש גם לאוה"ע י"ב חדשים זהו רק שם המושאל, שמחלקים את השנה לי"ב חדשים לפי שיש י"ב מזלות[68] ע"כ הם מחלקי' לי"ב,

---

תרל"ט ח"א ע' רטו בשם הרמב"ן. ח"ב ע' תרצו. וש"נ. תרס"ג ח"א ע' רי ואילך בשם הרמב"ן.

57) ד"ע וד"ת: ראה גם לעיל המשך ואלה תולדות יצחק פ"ו. וש"נ.

58) שכולא קמי' כל"ח: נסמן לעיל שם.

59) מכה"כ: ישעי' ו, ג.

60) וכתי' איה מקום כבודו: נוסח קדושת כתר. וראה לעיל סיום הערה כתי' האל הגדול.

61) סוכ"ע וממכ"ע: זהר רע"מ פינחס רכה, א.

62) זה אלי: בשלח טו, ב.

63) שנתקשה משה בחידוש הלבנה: ראה גם לעיל ע' קפ. וש"נ.

64) ישראל מונים ללבנה . . ואוה"ע . . לחמה: ראה סוכה כט, א.

65) שמש ומגן הוי' אלקי': תהלים פד, יב. ראה שהיחוה"א רפ"ד. תו"א ויצא כא, ד. תו"ח ח"ש קכח, סע"ב ואילך. ויצא קסז, ג ואילך. אוה"ת (יהל אור) תהלים ס"ע ש ואילך. לעיל מאמר ד"ה בראשית ברא ספ"א.

66) בספר נחמד ונעים . . שאין לחמה חדשים: לר' דוד גאנז — (יסניץ תק"ג) שער רביעי סצ"ג. ראה בסוף הספר במילואים.

67) אבן עזרא פ' החדש: בא יב, ב. ראה אוה"ת בא ע' ב'תתקיד ואילך.

68) י"ב מזלות: ברכות לב, ב. רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ג, ה"ו.

אבל בחמה עצמה אין בה חדשים, כי חדש הוא ל' התחדשות שנמשך אור חדש ממש וזה ההתחדשות הוא בלבנה דוקא, כי יש ב' בחי' התחדשות דהיינו מה שבכל יום נמשך המשכה לחדש את העולמות מאין ליש, וכמ"ש המחדש בטובו בכי"ת מע"ב[69], אך זהו רק בחי' לחדש את הישינות ואין זה המשכה חדשה לגמרי, משא"כ חידוש החדש הוא המשכה חדשה לגמרי שמקבלת הלבנה אור חדש ממש שהוא המשכה פנימי' כו'. וזהו מ"ש בגמ' סנהדרין ר"א רמי[70] כתי' טוב ה'[71] לכל[70], וכתי' טוב ה'[72] לקויו[70], משל לא' שיש לו פרדס כשהוא משקה משקה לכולם, וכשהוא עודר אינו עודר אלא הטובים שבהם, וכך למעלה כשהוא משקה משקה לכולם דהיינו כשנמשך המשכת אוא"ס לחדש את העולמות מאין ליש, אז הוא נמשך לכולם בשוה לפי שבהארה אחת הוא מחי' את כולם, וזהו טוב ה' לכל כי טוב הוא בגימ' שם[73] אהו"ה[74] שיוצא מר"ת בראשית ברא אלקי' את השמים ואת[75] הארץ[74], ואיתא בזהר שהוא גושפנקא דחתים בה שמיא וארעא[76], אמנם זהו מה שנק' בשם טבע, דלכאו' אינו מובן מהו ענין טבע שהרי הכל נמשך מלמעלה וכמ"ש המכין לארץ מטר המצמיח הרים חציר[77] הנותן שלג כצמר[78] שהכל נמשך מלמעלה וא"כ מהו ענין טבע כו'.

אך הענין הוא דהנה טבע הוא מלשון טבעו בים[79] סוף[80] דהיינו שהחיות אלקי הנמשך הוא מוסתר ונעלם שאינו נראה ונגלה לכל לפי שנמשך תמיד במדרגה א', כמו למשל שהתבואה נגדל מהשמש וכמ"ש ממגד תבואות שמש[81] וממגד גרש ירחים, והנה אף שהם נגדלים מהשמש, אין הפי' שהשמש מצד עצמו מגדלם, רק שהוא כח אוא"ס מלמעלה, ואין השמש יודע כלל מזה ואין לו בחירה

---

69) המחדש בטובו בכי"ת מע"ב: **ברכת יוצר. ראה גם לקמן ח"ב ע' תצג.**

70) בגמ' סנהדרין ר"א רמי . . לכל . . לקויו: **ראה סנהדרין לט, רע"ב. לעיל ע' קסט. וש"נ.**

71) טוב ה' לכל: **תהלים קמה, ט.**

72) טוב ה' לקויו: **איכה ג, כה.**

73) טוב הוא בגימ' שם אהו"ה: **שער הפסוקים ישעי' מא, ט. ביאוה"ז ויחי יז, ב: כידוע בל"ת = בלקוטי תורה.**

74) אהו"ה . . מר"ת . . את השמים ואת הארץ: **השמטות לזח"א רנא, א: ז"ח סתרי אותיות ז, סע"ג: לקוטי הש"ס להאריז"ל על ס"י פ"א, מ"א ע' לג. ובסוף ספר יצירה (ירושלים תשכ"ב) ע' 56. ראה גם סה"מ תרס"ג ח"א ע' קנג. הנסמן בסה"מ תרמ"ב ע' קטו.**

75) בראשית ברא . . ואת הארץ: **בראשית א, א.**

76) גושפנקא דחתים בה שמיא וארעא: **ראה עמה"מ ש"ו שער עולם התוהו ספ"ד טו, ג בשם הזהר.**

77) המכין לארץ מטר המצמיח הרים חציר: **תהלים קמז, ח.**

78) הנותן שלג כצמר: **תהלים קמז, טז.**

79) טבע הוא מלשון טבעו בים סוף: **ראה גם אוה"ת שה"ש ח"א ס"ע שיד־שטו. מאמרי אדמו"ר הצ"צ הנחות תרט"ו ע' פא. ע' קכא וע' קכח. סה"מ תרס"ג ח"א ע' קנא וע' רא. לקמן ע' רסז. סה"מ מלוקט ח"ה ע' קח־קט [בהוצאה החדשה — ח"ב ע' קב־קג].**

80) טבעו בים סוף: **בשלח טו, ד.**

81) ממגד תבואות שמש: **ברכה לג, יד.**

כלל, רק כשהשמש מאיר ממילא הם נגדלים ברצון כח אלקי והשמש הוא רק כגרזן ביד החוצב בו[82], שאינו יכול לשנות כלום, רק אעפ"כ כיון שהשפעה זו נמשך ע"י השמש אף שהוא השפעה מלמעלה מ"מ נראה שהוא ע"י השמש ומחשבים את השמש ליש ודבר כו', וזהו ענין טבע שהחיות אלקי' שנמשך בהם הוא בבחי' טביעה שאינו נראה וניכר כלל, וזהו ענין חותם שוקע כמו למשל חותם שוקע שאינו ניכר בתוכו האותיות כלל אף שישנם שם האותיות מ"מ אינם ניכרים כו', וכך בחי' טוב ה' לכל שהוא גושפנקא דחתים בה שמיא וארעא, שהוא המחדש בטובו בכי"ת מע"ב, הוא בחי' חותם שוקע שהחיות אלקי' מוסתר ונעלם כו', וכמ"ש אכן אתה אל מסתתר[83] שמוסתר ונעלם כו', אך בחי' טוב ה' לקויו הוא בחי' השפעה פנימי' שנק' חותם בולט, דהיינו שהחיות אלקי הנמשך הוא בבחי' בליטה ונראה ונגלה לעין כל, וכמו קי"ס ויצ"מ שהי' גילוי אותות ומופתים כו' הכל היו רואין את החיות אלקי' הנמשך וזהו בחי' חותם בולט שהוא בחי' השפעה פנימי' כו'.

והנה המשכה זו זהו דוקא לקויו שהוא ע"י ביטול שא"א להיות נמשך המשכה זו כ"א ע"י ביטול לפי שהוא המשכה חדשה, וכמו שאנו רואים שהלבנה א"א לה לקבל אור חדש מן השמש כ"א ע"י בחי' ביטול מכל וכל, שמתחלה עד ט"ו יום מתגדלת מעט מעט, ואח"כ כשצריכה הלבנה להתקרב להשמש מתמעטת מעט מעט עד שנתכסה אח"כ ואינו נראה כלל, וכמ"ש שחורה אני[84] אזעירת גרמא כנקודה חדא[85], לפי ששזפתני השמש[86] שאינו מאיר השמש כו', וכדי שתקבל המשכה זו צריכה להתבטל, ואח"כ ע"ז יכולה לקבל אור חדש ממש ונעשה יחוד שמשא וסיהרא, וכדי שיהי' היחוד דשמשא וסהרא נמשך המשכה מלמעלה מב' הבחי' כנ"ל בענין החופה שהיא המשכה שלמעלה משניהם, כי הנה שמש הוא בחי' שמש הוי' שהוא בחי' יחו"ע ביטול במציאות ממש כביטול זיו השמש בשמש, ולבנה שהוא בחי' מל'[87] נעשה מקור לעולמות הנפרדים כו', וכדי שיהי' התחברות ב' בחי' ויהי' יחוד שמש בסיהרא זהו ע"י המשכה שלמעלה משניהם וכמ"ש לעיל, ועי"ז נמשך שיהי' המשכה חדשה שלא הי' מקודם כלל, וז"ע הזווגים שהיא המשכה חדשה ממש כמו למשל זווג גשמי שע"י זיווג נעשה בחי' הולדה שהוא המשכה חדשה ואינו כמו המאכל שאף שהמאכל ג"כ הוא מחדש את הגוף שאם לא המאכל הי' הנפש נתפרד מהגוף וע"י המאכל נתחבר הנפש עם הגוף מ"מ אין זה המשכה חדשה לגמרי רק לחדש את הישינות, אבל הולדה שע"י זיווג הוא המשכה חדשה ממש, וזהו ענין קשה לזווגם כקרי"ס, לפי שענין הזווגי' הוא בחי'

---

82) כגרזן ביד החוצב בו: ישעי' י, טו. מו"נ ח"ג פכ"ט. זהר בראשית לו, א.

83) אכן אתה אל מסתתר: ישעי' מה, טו.

84) שחורה אני: שה"ש א, ה.

85) אזעירת גרמא כנקודה חדא: ראה זהר בלק קצא, א. ביאוה"ז להצ"צ כרך א ע' תצו ואילך. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תמז. וש"נ.

86) ששזפתני השמש: שה"ש א, ו.

87) ולבנה שהוא בחי' מל': ראה פרדס שעה"כ שכ"ג, פי"ב מערכת לבנה.

יחוד שמשא בסיהרא שהוא התחברות ב' דיעות כו' שהוא ממש כמו ענין קרי"ס כו', אך להיות היחוד א"א כ"א ע"י בחי' ביטול דוקא, וכמו שאנו רואים למשל שהתבואה אם לא ירקב מקודם אזי לא יצמיח[88] כלל וכדי שיהי' בחי' הצמיחה צריכה להרקיב מקודם עד שנעשה בחי' אין ועי"ז יכולה להצמיח כו', וכך כדי שתקבל המשכה חדשה זהו ע"י בחי' ביטול כו', וזהו ישראל מונים ללבנה דוקא והיינו שכמו שהלבנה מקבלת אור חדש מהשמש המשכה פנימי' כו' ע"י בחי' ביטול שלה כך ישראל מקבלים המשכה פנימי' מאוא"ס בחי' חותם בולט, טוב ה' לקויו כו'.

ובזה יובן הקושיא שמקשים הכותים כיון שר"ה הוא בחי' ראש לשנים ואיך ניסן ראש לחדשים[89] וכמ"ש ראשון הוא לכם לחדשי השנה[90] ואיך יכול להיות שניהם וכמבואר הקושיא שלהם בהראב"ע[89], אך הענין הוא דמה שר"ה הוא בחי' ראש זהו בבחי' התחדשות הבריאה מאין ליש, ובטובו מחדש בכי"ת מע"ב[91], בחי' טוב ה' לכל שהוא בחי' טבע כו', אבל א"ז חידוש גמור רק לחדש את הישינות כי בחמה אין בה חדשים שהוא בחי' התחדשות גמור כו', אך ניסן הוא בחי' ראש לחדשים דהיינו שיהי' התחדשות גמורה גילוי פנימי' בחי' גילוי אותות ומופתים, בחי' טוב ה' לקויו, הטיבה ה' לטובים[92], לזה הוא ניסן ראש כי בניסן הי' תחילה התגלות אותות ומופתים יצ"מ וקרי"ס כו', והמשכה זו א"א להיות כ"א העלאה מתחלה כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח[93], וזהו מ"ש במדרש[94] ע"פ זה וידבר ה' אל משה ואל אהרן באמ"צ לאמר[95] החדש הזה לכם[96] ראש[97] כו', טובים השנים מהאחד[98], טובה פרשה שנאמרה לשנים שהוא משה ואהרן ממה שנאמרה למשה לבד, ולכאו' אינו מובן זה כלל איך שייך לומר בתו' שפרשה זו טובה יותר כו', שהרי כתי' אורח חי' פן תפלס[99] שארז"ל אל תהי

---

88) שהתבואה . . ירקב מקודם . . יצמיח: ראה אגה"ק ס"ח קיג, א. תו"א ויקהל פט, ג. לקו"ת פקודי ד, ד. נצבים נ, ד. שה"ש טז, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תקצח. ושי"נ. תו"ח שמות ח"א ב, ג. ושי"נ. סה"מ תר"ם ח"א ע' רב. ושי"נ. לקמן בח"ב המשך וככה פקכ"ה. שם בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תתכט.

89) שמקשים הכותים . . ואיך ניסן ראש לחדשים . . בהראב"ע: **ראה שם בא יב, ב.**

90) ראשון הוא לכם לחדשי השנה: **בא יב, א.**

91) ובטובו מחדש בכי"ת מע"ב: **ברכת יוצר.**

92) הטיבה ה' לטובים: **תהלים קכה, ד.**

93) רוח אייתי רוח ואמשיך רוח: **ראה זהר תרומה קסב, רע"ב. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תשג. מאמרי אדה"א בראשית ע' רל. ושי"נ.**

94) במדרש . . טובים השנים מהאחד: **ראה קה"ר פ"ד, ט. ראה גם אוה"ת קהלת כרך ב ע' אקטז-א'קיז. סה"מ תרכ"ו ע' ל בשוה"ג: ע' מא — ושם: במד"ר קהלת ע"פ טובים השנים. תרל"ב ח"א ע' רסג. תו"מ התוועדויות חט"ז ע' 172.**

95) וידבר ה' אל משה ואל אהרן באמ"צ לאמר: **ע"פ בא יב, א.**

96) לכם ראש: **בקה"ר: לכם וגו'.**

97) החדש הזה לכם ראש: **בא יב, ב.**

98) טובים השנים מהאחד: **ע"פ קהלת ד, ט.**

99) אורח חי' פן תפלס: **משלי ה, ו.**

יושב ומשקל מצותי' של תורה[100] כו', אך הענין הוא דהנה משה ואהרן הוא[101] בחי' שושבינא דמלכא[102] ואהרן הוא שושבינא דמטרוניתא[103], כי משה הוא הממשיך מלמעלמ"ט ולכך נתן משה דוקא את התורה לישראל, וזהו שהתו' נק' ע"ש משה וכמ"ש זכרו תורת משה[104], ואהרן הוא בחי' שושבינא דמט' מלמטלמ"ע שהוא המעלה את נש"י מלמטלמ"ע וכמ"ש בהעלותך את הנרות[105] שמעלה את נש"י שיהי' להם אה"ר ותשוקה לאוא"ס, והנה ע"י העלאה זו אזי נמשך המשכה עליונה יותר, כי הגם שע"י תורה נמשך ג"כ המשכת אוא"ס, אך מ"מ אינו דומה המשכה שמצד עצמו מההמשכה שע"י העלאה מתחילה, כי כל האומר אין לי אלא תורה[106] אפי' תורה אין לו כו' ע"כ צריך להיות שניהם דוקא.

ובזה יובן מ"ש במד"ר שמהחדש הזה לכם תזכו לכל בחי' לכם[107], והיינו שפי' החדש הזה לכם היינו שתהיו מונים ללבנה דוקא שהוא בחי' ביטול שחורה אני כו', וכך ישראל שהם מונים ללבנה הם בבחי' ביטול שלהם שהם בטלי' לאלקות, וע"י שהחדש הזה לכם שתהיו בבחי' ביטול עי"ז תזכו לכל בחי' לכם. ולהבין זה למה ע"י החדש הזה לכם תזכו כו', והענין הוא דהנה איתא ברבות ע"פ אחת שאלתי[108] מאת ה' אותה אבקש ואח"כ כתי' שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, וא' לו הקב"ה דוד מתחלה אתה אומר אחת שאלתי ואח"כ אתה מבקש שאלות הרבה, וא"ל דוד ממך למדתי, שמתחלה כתי' ועתה ישראל מה הוי' אלקיך שואל מעמך כ"א ליראה[109] שמשמע יראה לבד ואח"כ כתי' ללכת בדרכיו ולדבקה בו כו'[110], ולכאו' אינו מובן זה באמת דא"כ למה כתי' כ"א ליראה, אך הענין הוא דהנה באמת עיקר הבקשה הוא ליראה את הוי' וכשיהי' היראה בשלימות אזי ממילא יהיו כל הבחי', דהנה בחי' יראה הוא כמו למשל יסוד שאם היסוד הוא טוב אזי יכולים לבנות על היסוד בנינים הרבה, ויכול להתקיים,

---

100) אל תהי יושב ומשקל מצותי' של תורה: **ראה תנחומא עקב ב. דב"ר פ"ו, ב. ילקוט שמעוני יתרו כ, יב רמז חצר (ובמהדורת ירושלים תשל"ז ע' 465). וש"נ.**

101) הוא: **אוצ"ל: משה הוא.**

102) משה . . שושבינא דמלכא: **ראה זהר רע"מ ויקרא כ, א. מצורע נג, ב. רע"מ שופטים ערה, ב. תו"ח שמות ח"א יא, ג הערה 510.**

103) ואהרן הוא שושבינא דמטרוניתא: **ראה זהר רע"מ ויקרא כ, א. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קג. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שטו וע' שמ.**

104) זכרו תורת משה: **מלאכי ג, כב.**

105) בהעלותך את הנרות: **בהעלותך ח, ב.**

106) כל האומר אין לי אלא תורה: **ראה יבמות קט, ב.**

107) שמהחדש הזה לכם תזכו לכל בחי' לכם: **ראה שמו"ר פט"ו, כג. לעיל ע' קפ.**

108) ברבות ע"פ אחת שאלתי: **תהלים כז, ד. ראה לקו"ת מסעי צו, ב ואילך בשם מדרש תהלים ויל"ש שם – רמז תשו. סה"מ תרכ"ט ע' שכה. וש"נ. לעיל ע' קעז.**

109) ועתה ישראל . . כ"א ליראה: **עקב י, יב.**

110) ללכת בדרכיו ולדבקה בו כו': **בלקו"ת שם ובחלק המצויין בסה"מ תרכ"ט: ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו וגו'. אולי התיבות ולדבקה בו ניתוספו מעקב יא, כב. ראה מדרש תהלים באבער שם ובהערה לשם.**

ואם היסוד אינו טוב כ״כ אזי לא יוכלו להתקיים הבנינים שבונים עליו, וכך יראה הוא עיקר היסוד ואם יהי׳ היראה בשלימות אזי ממילא יהיו כל הבחי׳ לאהבה את הוי׳ אלקיך ללכת בדרכיו ולדבקה בו, כי אף שהיראה היא למטה ממדרגות אלו כי אהבה היא למעלה מיראה[111] כי היראה היא רק קבעומ״ש, אך אעפ״כ היראה הוא היסוד כי שרש יר״ת הוא מיר״ע[112] כו׳, שלמעלה מבחי׳ אהבה ואפי׳ מאה״ר היראה היא היסוד, וזהו מ״ש מה הוי׳ אלקיך שואל מעמך כ״א ליראה שהעיקר הוא היראה, ובזה יובן ג״כ מ״ש החדש הזה לכם שמזה לכם דוקא תזכו לכל בחי׳ לכם שהעיקר הוא בחי׳ החדש הזה לכם שהוא בחי׳ ביטול, וע״י הביטול דוקא אזי ע״ז תזכו לכל בחי׳ לכם שהם למעלה הרבה מבחי׳ זו אף עפי״כ ההתחלה צ״ל דוקא מבחי׳ יראה בחי׳ ביטול וכמ״ש בזאת יבא אהרן אל הקדש[113] דא הוא תרעא לאעלאה[114] כו׳.

והנה כמו שיש בחי׳ התחדשו׳ בכל חדש שמקבלים הארה חדשה מעצמותו, כך הנה כתי׳ והיו הדברי׳ האלה אשר אנכי מצוך היום[115] שבכל יום יהיו בעיניך כחדשים[116] ממש והיינו שע״י התורה נמשך בחי׳ התחדשות זו בכל יום לפי שאורייתא מח״ע נפקת[117], וע״ז תזכו אח״כ לבחי׳ ראו כי הוי׳ נתן לכם השבת[118] שלמעלה מבחי׳ החדש הזה לכם, וכמ״ש שער החצר הפנימי׳ הפונה קדים סגור יהי׳[119] ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח וביום החדש יפתח הוא למעלה מבחי׳ חדש, וזהו ראו כי הוי׳ נתן לכם השבת שע״י בחי׳ החדש הזה לכם שהוא בחי׳ תורה בכל יום יהיו בעיניך כחדשים ע״ז הוי׳ נתן לכם השבת, וזהו כל עיסקא דשבתא כפול[120], והיינו כי כפול הוא בחי׳ התכללות מב׳ בחי׳, וזהו זכור ושמור[121]

---

111) אהבה היא למעלה מיראה: **ראה זהר רע״מ נשא קכג, סע״א. לקו״ת בלק עג, א. סידור שער התפילין יז, א. הערה לתיקון חצות קנא, ג ואילך. סה״מ תרמ״א ע׳ לג. וש״נ.**

112) שרש יר״ת הוא מיר״ע: **ראה ביאוה״ז אמור פא, ב. תו״א ויקהל קיד, ד. מאמרי אדה״ז אתהלך לאזניא ע׳ מא. מאמרי אדה״א דברים ח״ב ע׳ תרנט. וש״נ. קונטרסים ע׳ רצב. וש״נ. סה״מ תרמ״ב ע׳ תסח. וש״נ.**

113) בזאת יבא אהרן אל הקדש: **אחרי טז, ג.**

114) דא הוא תרעא לאעלאה: **ראה זהר בהקדמה ח, רע״א. יא, ב. ובקשר להכתוב בזאת יבא אהרן בשם הזהר ראה גם מאמרי אדה״ז תקס״ט ע׳ נז. אוה״ת פינחס ע׳ א׳רטו. סה״מ תרכ״ו ע׳ רפז. תרפ״ט ס״ע 122. וש״נ.**

115) והיו הדברי׳ . . מצוך היום: **ואתחנן ו, ו.**

116) שבכל יום יהיו בעיניך כחדשים: **ראה ספרי ופרש״י עה״פ. סה״מ מלוקט ח״ג ע׳ רלא [בהוצאה החדשה — ח״ד ע׳ קלח] ובהערה 4. ע׳ רלג. מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ רסו ואילך. וש״נ. הנחות תקע״ז ע׳ שו ואילך וע׳ שיט.**

117) שאורייתא מח״ע נפקת: **זהר בשלח סב, א. יתרו פה, א. רע״מ משפטים קכא, א. קדושים פא, א. חוקת קפב, א. ואתחנן רסא, א.**

118) ראו כי הוי׳ נתן לכם השבת: **בשלח טז, כט.**

119) שער החצר . . סגור יהי׳: **יחזקאל מו, א. ושם: יהי׳ סגור — ראה לקו״ת תצא לז, א. מאמרי אדה״א ויקרא ח״ב ע׳ תתפ. וש״נ. סה״מ תרמ״א ע׳ עו. וש״נ.**

120) כל עיסקא דשבתא כפול: **מדרש תהלים סי׳ צ״ב בתחלתו.**

121) זכור ושמור: **נסמן בסמוך הערה 123.**

זכור לדכורא ושמור לנוק'[122], זכור לדכורא הוא בחי' יחו"ע ביטול במציאות, ושמור לנוק' הוא בחי' יחו"ת ביטול היש, אך זכור ושמור בדבור א' נאמרו[123] הוא ע"י בחי' שלמעלה משניהם וע"כ עי"ז נעשה בחי' התכללות זו, וזהו כפול, כפול מב' בחי', וזהו ממש כמו ענין חידוש החדש שנעשה יחוד שמשא בסיהרא אך זהו בחי' גבוה יותר כו', וזהו ראו כי הוי' נתן לכם השבת, שהוא בחי' התכללות מב' בחי' זכור ושמור שני כבשים[124] שמורה על בחי' המשכה מעצמות אוא"ס עד שמאיר למטה כמו למעלה ממש כנ"ל.

ולהבין בתוס' ביאור ענין קשה[1] לזווגם[2] איך שייך לומר ל' קשה, י"ל תחלה מה שא' ריב"ז א"י באיזה דרך מוליכין אותי[3], הלא ריב"ז הי' שר התורה[4], ואיך הי' הספק אצלו לאיזה דרך, ואף בדרך ענוה אינו שייך לומר כן כי גם ענוה צריך שיהי' צד סברא שיכול לומר כן, וא"כ[5] איך א' איני יודע כו'. אך יובן בהקדם מה שמצינו לפעמים שמעלת התורה הוא יתירה על המצות כמאמרם ז"ל ות"ת כנגד כולם[6], ולפעמים מצינו שיש יתרון המעלה בתפלה נגד התורה וכמאמרם ז"ל והלואי שיתפלל כל היום כולו[7] ואף שלא ילמוד כו', וכמו

---

122) זכור לדכורא ושמור לנוק': ראה זהר בראשית מח, ב. רע"מ יתרו צב, א. תו"א יתרו ע, סע"ג. עא, ד. עג, ב.

123) זכור ושמור בדבור א' נאמרו: יתרו כ, ח. ואתחנן ה, יב. ר"ה כז, א. מכילתא יתרו שם. סה"מ תרמ"ב ע' קמט. וש"נ.

124) שני כבשים: פינחס כח, ט. מדרש תהלים שם.

1) ולהבין בתוס' ביאור ענין קשה לזווגם: הוא מאמר הג' מהמשך ראו כי ה' נתן לכם השבת. והוא הנחה מביאור ראו שנאמר בשנת תרט"ו, שנמצא בבוך 1063 רנ, ב. 739 רמג, א. ראה לעיל ע' קעט וע' קצב.

לע"ע לא נתברר זמן אמירת המאמר, ואם בכלל מאמר זה נאמר ע"י כ"ק אדמו"ר מהר"ש, ונמצא בו רק תיקון אחד כנראה בגוכתי"ק. ומזה שלא נמצא בהכת"י משמע שמאמר זה לא נתפרסם עכ"פ בשעתו.

המאמר נדפס גם במאמרי אדמו"ר הצ"צ הנחות תרט"ו ע' פד־פז.

ראה עוד ע"ד המאמר ברשימת המאמרים שבסוף הספר.

2) קשה לזווגם: ראה גם לעיל ע' קצה.

3) ריב"ז א"י באיזה דרך מוליכין אותי: ראה ברכות כח, ב. לקו"ת ויקרא בהוספות נ, ד. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' עט. ח"ב ע' תקא ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' תעב ובהנסמן בהנ"ל.

4) ריב"ז הי' שר התורה: ראה גם תו"א מקץ לד, א. תו"ח שמות יא, ב ובהערה 497. פלח הרמון ויקרא ע' יז.

5) כן, וא"כ: בבוך 739: כן, משא"כ אם הוא דבר הנגלה לעין כל שאין שום צד סברא לומר שיחול הספיקות, וא"כ.

6) ות"ת כנגד כולם: פאה פ"א, מ"א. ראה גם סה"מ תרמ"א ע' י. וש"נ.

7) והלואי שיתפלל [בבוך 739 ניתוסף: אדם] כל היום כולו: ראה ברכות כא, א. תניא פי"ג (יט, א).

שמצינו גבי דניאל שמסר נפשו על התפלה כמ"ש וכוין פתיחן לי' כנגד ירושלים[8]. אך הענין הוא דהנה כתי' חדלו לכם מן האדם אשר נשמה[9] באפו[10] כי במה נחשב הוא, ולמדו מזה הפסוק[11] שאסור לאכול קודם התפלה[12], והיינו שקודם התפלה הנשמה באפו ולאחר התפלה הנשמה מתפשטת בכל הגוף[10], ופי' תפלה הוא עיון תפלה שהוא בכלל גמ"ח כמ"ש רש"י שבת[13] שעיון תפלה הוא בכלל גמ"ח ע"ש גומל נפשו איש חסד[14], וצ"ל איך ע"י התפלה מתפשטת הנשמה בכל הגוף, וצ"ל תחלה מהו ענין הנשמה הלא ע"כ לאמר[15] שיש בחי' נשמה לבד השכל והמדות, וראי' לזה ממה שארז"ל, אבות, חביב אדם שנברא בצלם[16] אלקי'[17] והיינו מפני[18] שיש לאדם שכל ומדות וא"כ מה שא' אח"כ מעלה מה שנקראו בנים למקום[19] הוא מעלה יתירה על המעלה מה שנבראו בצלם אלקי' א"כ ע"כ לומר[15] שמעלת מה שנקראו בנים למקום היינו מצד הנשמה עצמה כו', ואין לומר שזהו מעלת התורה שהרי אח"כ אמרו חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה[20] הרי בהכרח לומר שמעלה זו שנקראו בנים הוא יתרון על בחי' הצלם, וגם אינו בחי' התורה, ובלשון הפ' מצינו ג"כ מה שמו ומה שם בנו[21], מה שמו[22] ה' צבאות שמו[23], ומה שם בנו בני בכורי ישראל[24], בנים[25] אתם להוי' אלקיכם[26]

---

8) וכוין פתיחן לי' כנגד [בבוך 739: נגד] ירושלים: **ע"פ דניאל ו, יא.**

9) חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו: **ישעי' ב, כב.**

10) חדלו . . נשמה באפו . . שקודם התפלה . . בכל הגוף: **ראה זהר חדש רות צ, ד. רמ"ז לזהר תצוה קפב, א. לקו"ת פינחס עט, ד. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' טו. וש"נ. אוה"ת על מארז"ל ע' יד. ע' יט. ע' כג. ד"ה בשעה שהקדימו העת"ר ע' 15. וש"נ.**

11) חדלו לכם . . ולמדו מזה הפסוק: **ראה גם אוה"ת מטות כרך ו' ס"ע א'תתקנא ואילך ובמהדורת תש"ס הוספות ע' לח. וראה גם לקו"ת בלק עב, א. פינחס שם. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' קל.**

12) שאסור לאכול קודם התפלה: **ברכות י, ב.**

13) עיון תפלה . . גמ"ח . . רש"י [בבוך 739 ניתוסף: במס'] שבת: **קכז, רע"ב ד"ה ה"ג.**

14) גומל נפשו איש חסד: **משלי יא, יז. ראה גם סה"מ תרל"ח ע' מב ואילך ובהנסמן שם.**

15) ע"כ לאמר: **בבוך 739: ע"כ צריך לאמר.**

16) אבות חביב אדם שנברא בצלם: **פ"ג, מי"ד.**

17) בצלם אלקי': **נח ט, ו. הובא באבות שם.**

18) בצלם אלקי' והיינו מפני: **בבוך 739: בצלם כו' ואח"כ אמר חביבין ישראל שנקראו בנים למקום, והנה מה שא' שנבראו בצלם אלקי' היינו מה.**

19) שנקראו בנים למקום: **המשך המשנה אבות שם.**

20) חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה: **ראה הערה שלפנ"ז.**

21) מה שמו ומה שם בנו: **משלי ל, ד.**

22) מה שמו ה' צבאות . . בכורי ישראל: **ראה במדב"ר פי"ב, יא. אוה"ת ויחי ע' שצ.**

באוה"ת דבהי"א כרך א ע' תשו מציין במד"ר נשא פי"ג. אמנם באוה"ת ויחי ובקיצורים והערות לס' לקו"א ר"ע קא מציין במד"ר פ' נשא פי"ב. ובקיצורים והערות שם מציין זח"א קצג, ב. ולכאו' צ"ל כבאוה"ת ויחי זח"ג קצא, ב.

23) ה' צבאות שמו: **ישעי' מז, ד. ועוד.**

24) בני בכורי ישראל: **שמות ד, כב.**

25) ישראל בנים: **בבוך 739: ישראל, הרי נש"י נק' בנים למקום, וכמ"ש בני בכורי ישראל בנים.**

26) בנים אתם להוי' אלקיכם: **פ' ראה יד, א.**

והיינו כמו שהבן נמשך ממוח האב[27] כמו"כ יש בכ"א מישראל חלק אלק' ממעל[28], ואף כי לא יתכן עליו ית' לומר אב ובן, אך דברה תורה כלשון בנ"א[29], וכמ"ש במשנה אלא שחיבבן הכתוב וקראן בנים.

וביאור הענין הוא, הנה יש בנפש האדם שני בחי', הא' הוא בחי' ע"ס הנפש שהם מוחין ומדות, והנה אנו רואים שלפי ערך השכל יהי' המדה, דהיינו אם יתבונן היטב מעניני אלקי'[30] אזי יוליד יותר בחי' מדת אהבה לאלקי'[30], ואם מתבונן בעומק יותר יהי' האהבה יותר חזקה, וכמ"ש לפי שכלו יהולל איש[31], שלפי ערך השכל מתנהג האדם, והנה אנו רואים שיש כח בכאו"א מישראל למסור נפשו לאלקי'[30] אשר זה נגד השכל, שע"פ השכל אינו יכול להיות שימסור נפשו, אך בחי' מס"נ זהו מחמת שיש כח בכאו"א מישראל שהוא למעלה מן השכל והטעם, וכמ"ש לאהבה את ה' כי הוא חייך[32]. הרי שטעם לאהבה הוא מפני כי הוא חייך דוקא, משא"כ מס"נ הוא היפוך החיים, ולזה אין טעם כלל, רק שאינו ע"פ טו"ד רק למעלה מן השכל והוא בחי' רצון שהוא למעלה מן השכל המושג כנודע כו', וזהו בחי' צלם, ובחי' בנים, כי הנה צלם הוא בחי' ע"ס הנפש שהוא חכ' ומדות, אבל בחי' בנים הוא הכח ומס"נ שהוא בחי' הרצון שלמעלה מן השכל, ושרש שני בחי' אלו הוא, כי הנה השתלשלו' העולמות הוא מבחי' חכ' כי חכ' הוא ראשית ההשתלשלו'[33] אבל לעצמותו[34] ומהותו ית' הוא למעלה מגדר עולמות כו' כמאמר אנת חכים ולא בחכ' ידיעא[35], לאו דאית לך כו' מכל אינון מדות כלל שהמדות אינם אלא לאחזאה איך מתנהג עלמא, וכמ"ש והחכ' מאין תמצא[36] שמהות[37] החכ' הוא מאין, והנה אין ערוך בחי' החכ' לגבי האין שנתהוה מאותו בחי'[38] החכ', ומשני בחי' אלו הם שרש שני הבחי' הנמצאי' בכאו"א מישראל, הא' בחי' ע"ס בחי' הנפש, הב' שיש כח בכאו"א מישראל למס"נ אשר זה נגד השכל, ושרשה מבחי' אין שלמעלה מן החכ' כנודע.

---

27) שהבן נמשך ממוח האב: **ראה תניא פ"ב. תו"ח בא ח"א קטז, סע"ב. וש"נ. לקו"ש כרך יא ע' 5 הערה 48.**

28) חלק אלק' ממעל: **איוב לא, ב. ראה גם תניא רפ"ב. לעיל המשך אלה תולדות נח פט"ז. וש"נ.**

29) דברה תורה כלשון בנ"א: **ברכות לא, ב. וש"נ.**

30) אלקי' . . לאלקי': **בבוך 739: אלקות . . לאלקות.**

31) לפי שכלו יהולל איש: **משלי יב, ח.**

32) לאהבה את ה' כי הוא חייך: **נצבים ל, כ בדילוג.**

33) חכ' הוא ראשית ההשתלשלו': **ראה גם לעיל ד"ה ויגש אליו יהודה פ"ב. וש"נ.**

34) לעצמותו: **בבוך 739: עצמותו.**

35) אנת חכים ולא בחכ' ידיעא: **ראה ת"ז בהקדמה יז, ב. סידור אדה"ז סדר מנחת ערב שבת.**

36) והחכ' מאין תמצא: **איוב כח, יב. ראה גם לעיל ע' קעו. ע' קפב. לקמן ע' רמא. סה"מ תר"ם ח"א ס"ע קסב ואילך. וש"נ. תרמ"ב ס"ע שב ואילך. וש"נ.**

37) שמהות: **בבוך 739: שהתהוות.**

38) מאותו בחי': **בבוך 739: מאתו.**

והנה בחי' זו שלמעלה מן השכל מתגלה במדריגת התפלה, כי ע"י התפלה יכול למס"נ באחד[39], והיינו כי ע"י התפלה מתפשטת הארה וכח מס"נ שיש בכ"א מישראל לכל בחי' הגוף, כי קודם תפלה הארה זו הוא רק במוחו לבד והיינו כי אף שמשיג בשכלו היטב ענין איך שכולא קמי' כלא חשיבי[40], אבל מ"מ אינו נוגע כלל לעצמו, אבל ע"י התפלה מתפשטת בגוף ג"כ שמרגיש ג"כ בגופו[41], והיינו ע"י התבוננו' תחלה בפ' שמע ישראל[42], וזהו שהי' ריב"ז מסופק שאינו יודע באיזה דרך[3] כו'[43], כי הנפש[44] אף שהי' שר התורה[4] אעפ"כ אינו אלא בבחי' החכ' כי אורייתא מח"ע נפקת[45], אבל בחי' ומעלת התפלה יש בה מעלה יתירה נגד בחי' התורה, דהיינו מחמת עצמות הנשמה שהוא בחי' הרצון שלמעלה מן השכל, ובזה הי' מסופק אם הי' עבודתו שלימה גם בבחי' זו, וזהו שארז"ל בכה רבי ואמר יש קונה עולמו בשעה[46] א'[47] שכל מה שהשיג ע"י תורתו כל שנה[48] הגיע ראב"ד[49] בשעה א', והיינו כי בחי' מס"נ שהוא בחי' רצון פשוט כולל כל בחי' התורה והוא ע"ד מ"ש רגלי החיות כנגד כולם[50] קרסולי החיות כנגד כולם[51] שבחי' אחת ממדרגה הגבוה כוללת כל הבחי' שלמטה הימנה.

וזהו ג"כ מה שא' ריב"ז[52] אלמלא[53] הניח[54] ב"ז את ראשו בין ברכיו כל היום לא היו משגיחין עליו[52] ורחב"ד נענה מזה[55], ואף שריב"ז הי' גדול הרבה בתורה ממנו[56], והיינו לפי שע"י בחי' עצמות הנשמה שהוא בחי' הרצון, בזה הי' רחב"ד גדול[57], וזהו הוא דומה כעבד לפני המלך ואני כשר לפני המלך[58], עבד

---

39) למס"נ באחד: נסמן לעיל המשך ואלה תולדות יצחק פ"ג.

40) שכולא קמי' כלא חשיבי: נסמן לעיל שם פ"ז.

41) שמרגיש ג"כ בגוף: בבוך 739: ליתא.

42) שמע ישראל: ואתחנן ו, ד.

43) כו': בבוך 739: מוליכין אותו.

44) הנפש: בבוך 739: הנפש הנה. ומחק תיבת הנפש.

45) אורייתא מח"ע נפקת: זהר בשלח סב, א. יתרו פה, א. רע"מ משפטים קכא, א. קדושים פא, א. חוקת קפב, א. ואתחנן רסא, א.

46) בכה רבי . . קונה עולמו בשעה א': ראה ע"ז יז, א. לקו"ת תהלים סל"ב. לקו"ת ר"ה נד, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרסג. סה"מ תרמ"ב ע' ריח. וש"נ.

47) בשעה א': ראה לק"ת שה"ש מג, ג. מאמרי אדה"א נ"ך ע' שטו.

48) כל שנה: בבוך 739: נ' שנה. במאמרי אדמו"ר הצ"צ הנחות תרט"ו ע' פו: כל שניו. אבל בבוך 1063 כבפנים. ראה גם אוה"ת שה"ש ח"א ע' קכג: חמישים שנה בעסק התומ"צ.

49) ראב"ד: ראה גם סה"מ תרמ"ב ע' ריח. וש"נ.

50) רגלי החיות כנגד כולם: חגיגה יג, א. ראה גם תניא ספי"ג. סידור שער התקיעות רמא, א. לקו"ת מסעי פח, ג. ר"ה נו, ב.

51) כנגד כולם: בבוך 739: כו'.

52) שא' ריב"ז אלמלא הניח ב"ז . . עליו: ראה ברכות לד, ב.

53) אלמלא: בברכות שם: אלמלי — ראה תוד"ה אלמלא מגילה כא, א.

54) הניח: בבוך 739: הטיח. וכ"ה בברכות שם.

55) מזה: בבוך 739: מיד.

56) שריב"ז הי' גדול הרבה בתורה ממנו: ראה ברכות שם.

57) גדול: בבוך 739: יותר גדול.

58) הוא דומה כעבד . . לפני המלך: ברכות שם.

הוא בחי' ביטול הרצון שלמעלה מן השכל, ואני כשר לפני המלך שהוא בחי' ומדריגת חכ', אורייתא מח"ע נפקת כו'.

אך הנה ע"י מה יגיע לבחי' רצון ומס"נ זה הוא ע"י התבוננות בק"ש בפ' שמע ישראל[42], פי' שמע הוא ל' אסיפה[59] והבנה[60], והיינו שיאסוף ויקלוט בחי' התבוננו' אצלו שיתבונן איך שכולא קמי' כ"ח[40], ואינו תופס מקום כלל, וכשיתבונן בזה היטב בעיון שכלו ובעומק הבנה אזי באמת לא יחפוץ לא בגעה"ת ולא בגעה"ע[61] כ"א לעצמותו ומהותו ית' וכמ"ש אין לי חפץ אלא בך[62], ואח"כ כשיש בחי' רצון זה נק' ישראל, פי' ישראל לי ראש, כמו שהראש הוא בחי' מוחין ויש בחי' גלגלתא דחפיא על מוחא, כמו"כ ע"י התבוננו' זה שהוא בחי' מוחין ממשיך בחי' ומדריגה גבוה מאד בחי' גלגלתא שהוא בחי' רצון, גם פי' ישראל ל' שר בחי' שרית עם אלקי'[63] בבחי' אתכפיא ואתהפכא מחשוכא לנהורא[64], ואח"כ כתי' הוי' אלקינו פי' אלקי'[65] שלנו (בל"א[66] אונזער גאט)[65], וזהו ע"ד שנא' גבי אברהם אלקי אברהם[67], ולכאו' יפלא מהו אלקי אברהם דוקא[68] הלא הוא ית' אלקי כל הארץ יקרא[69], והענין הוא דהנה אברהם[70] הי' בטל בתכלית הביטול לעצמותו ית' ולא הי' לו שום תפיסת מקום כלל וכמ"ש ואנכי עפר ואפר[71] והי' תמיד בחי' מרכבה לאלקי'[70], ולכן נק' אלקי אברהם, וכמו"כ כשיתעורר האדם בבחי' רצון זה שהוא תשוקה נפלאה לעצמותו ית' אזי נק' הוי' אלקינו, ה' אחד היינו כשנעשה בחי' השתלשלו', כי אחד מורה, א' בחי' אאלפך חכ' אאלפך בינה[72], ח' ז' רקיעים וארץ, וד' הוא ד' רוחות העולם[73].

---

59) שמע הוא ל' אסיפה: **ראה לקו"ת האזינו עב, ב. שע"ת ס, ג ובהערה 8.**

60) שמע הוא ל' . . והבנה: **ראה זהר אדר"נ נשא קלח, ב. תו"א ויחי מז, ב. לקו"ת פינחס פ, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשלו. וש"נ. הנחות תקע"ז ע' קמח. וש"נ.**

61) לא יחפוץ לא בגעה"ת ולא בגעה"ע: **ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פקי"ד. וש"נ.**

62) וכמ"ש אין לי חפץ אלא בך: **כ"ק אדמו"ר הזקן. ראה סהמ"צ להצ"צ ס"ע קלח. בהערה שלפנ"ז.**

63) ישראל ל' שר בחי' שרית [**בבוך 739: בחי' כי שרית**] עם אלקי': **וישלח לב, כט. וראה גם רש"י שם לה, י.**

64) ואתהפכא מחשוכא לנהורא: **ראה זהר בהקדמה ד, א. סה"מ תרל"ח ע' קנב. וש"נ.**

65) פי' אלקי' שלנו (בל"א אונזער גאט): **בבוך 739: שלנו בל"א אונזער גאט.**

66) בל"א: **ראה שיחת ליל הושע"ר תשנ"ב אות ג (נעתק בתו"מ — התוועדויות תשנ"ב ח"א ע' 108). סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 38 בשוה"ג להערה 20. לקו"ש כרך כא ע' 448 הערה 15.**

67) אלקי אברהם: **לשון הכתוב תולדות כו, כד. ועוד. שמות ג, ו. טו. טז. ועוד. נוסח שמו"ע.**

68) דוקא: **בבוך 739: ליתא.**

69) אלקי כל הארץ יקרא: **ישעי' נד, ה.**

70) אברהם הי' . . מרכבה לאלקי' [**בבוך 739: לאלקות**]: **ראה גם לעיל ע' סח. וש"נ.**

71) ואנכי עפר ואפר: **וירא יח, כז.**

72) אאלפך חכ' אאלפך בינה: **ע"פ איוב לג, ג. שבת קד, א.**

73) ח' ז' רקיעים וארץ וד' . . רוחות העולם: **ראה שו"ע אדה"ז הל' ק"ש סס"א, ס"ו. סה"מ תר"ם ח"א ע' קט הערה 50.**

והנה רצון זה הוא בתפלה דוקא כי תפלה הוא בחי' העלאה והיינו בחי' רצון וכמ"ש והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה[74] ואמרו בזהר סולם דא צלותא[75], והיינו כי כמו שבסולם מחבר הגג עם הארץ וע"י יכולים לעלות למעלה כמ"כ יכולים לעלות למקום[76] גבוה מאד, אך כיצד יגיע לבחי' זו, פי' אף כי ע"י התפלה מתעורר ברצון חזק בל ימוט בבחי' מס"נ אעפ"כ לא כל הרוצה ליטול את השם יטול[77], והעצה לזה למצוא ולהשיג בחי' זו הוא ע"י התורה כי אורייתא וקוב"ה כולא חד[78] ונק' איהו וחיוהי[79], וכשלומד התורה לשמה אזי מקשר דעתו ומחשבתו בשכל התורה ונעשה חד (וע' בד"ה להבין מ"ש בסש"ב פר"ב[80]) וכמ"ש תלת קשרין מתקשראן דא בדא[81], ישראל באוריי'[82] ואורייתא בקוב"ה, וכמו"כ ע"י עשיית המצות, כי רמ"ח פקודין רמ"ח אברי' דמלכא[83], ונמצא שצריכין שני בחי' היינו בחי' התפלה ובחי' התורה, וזהו מה שלפעמים מצינו שהתורה גבוה ופעמים מצינו שהתפלה גבוה, ובאמת שניהם אמת, כי התפלה היא בדרך העלאה והתורה היא בדרך המשכה[84], כי בתורה מלובש רצה"ע, ובה וע"י ממשיכי' גילוי אלקותו ית' למטה דוקא.

---

74) והנה סלם מצב ארצה . . השמימה [בבוך **739**: כו']: ויצא כח, יב.

75) סולם דא צלותא: ראה זח"א בהשמטות רסו, ב. ח"ג תוספת שו, ב. ת"ז תמ"ה פג, א. סה"מ תרל"ח ע' מה. וש"נ. תש"ח ע' **80**.

76) לעלות למקום: בבוך **739**: לעלות ע"י התפלה למקום.

77) לא כל הרוצה ליטול את השם יטול: לשון המשנה ברכות טז, ב.

78) אורייתא וקוב"ה כולא חד: מובא בתניא פ"ד ופכ"ג בשם הזהר. ראה זהר בראשית כד, א. בשלח ס, סע"א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רפה. וש"נ. קיצורים והערות לס' התניא ע' קד ואילך. אוה"ת חוקת ע' תשס ובמהדורת תשנ"ח ע' תשנט4.

79) איהו וחיוהי [בבוך **739**: וחיוהי חד]: ראה ת"ז בהקדמה ג, ב.

80) וע' בד"ה להבין מ"ש בסש"ב פר"ב: וכ"ה בבוך **1063**. לקמן בח"ב המשך וככה פצ"ט: ובביאור לסש"ב פר"ד. כנצ"ל: פכ"ג. אודות מאמר זה — ראה קיצורים והערות לס' לקו"א ע' קד ואילך, ושם הפתיחה: סש"ב פכ"ג. כולא חד. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' שמג, ושם הפתיחה: להבין ההפרש בין תורה למצות ע' בתניא פר"ג. וראה בהערה לשם. ג' הנחות בפתיחות שונות נדפסו במאמרי אדמו"ר הצ"צ הנחות תרט"ו ע' נט וראה בהערה לשם, ע' סה ע' ריב. ועוד ב' הנחות בתניא ליקוט פירושים לפכ"ג ע' תלו וע' תמו.

81) תלת קשרין מתקשראן דא בדא: ראה זהר אחרי עג, א. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' קפז. ח"ב ע' תלד. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' צט. וש"נ. דברים ח"א ע' לט. וש"נ. תו"ח שמות ח"א ב, ד. וש"נ. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תמג. וש"נ. סה"מ מלוקט ח"א ע' קלא [בהוצאה החדשה — ח"ב ע' רמא]. ובאג"ק כ"ק אדמו"ר זי"ע חי"ד ע' שעז. פלח הרמון מג"א ס"ע תו. חנה אריאל נח ח, ב.

82) ישראל באוריי': ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה ספס"ט.

83) רמ"ח פקודין רמ"ח אברי' דמלכא: ראה ת"ז ת"ל עד, סע"א. תניא רפכ"ג. סידור שער החנוכה רפ, א. שע"ת עב, ג הערה **17**.

84) התפלה . . העלאה והתורה . . המשכה: ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח ספ"ו. וש"נ.

וז"ע קשה דקרי"ס, כי ים[85] הוא בחי' עלמא דאתכסיא[86] וארץ[85] הוא בחי' עדאת"ג[87], והנה כל מה שיש בים יש ביבשה[88], רק ההפרש כי הנבראי' שבים[89] הם מובלעים ובטלים בים והים מכסה עליהם, וזהו שנק' המלאכי' בשם נוני ימא[90], לפי שהם בבחי' ביטול, משא"כ ברואי' שביבשה[89] אף שמקבלים חיות מהארץ וכמ"ש ארץ אשר ממנה תצא לחם[91], ואעפ"כ הם נפרדי' מן הארץ, וקרי"ס הוא שנעשה מים יבשה, היינו שהאור[92] בחי' עלמא דאתכסיא בעדאת"ג, והיינו שכמו שהם בחי' נפרדים הלכו בים בחי' עלמא דאתכסי', שהאיר בהם בחי' הביטול כמו שהי' בגופים בחי' נפרדים, וזהו קשה, שמאיר בחי' עלמא דאתכסיא בעולם הנבראי' ונפרדים, וכמ"ש באריכות בד"ה ראו כי הוי' נתן לכם השבת[93], וזהו ג"כ בחי' תורה כמ"ש ר"ע והמשיל[94] לדגים[95] שבים מה דגים[96] שבים מיד שפורשי' הם[97] מתים[96] כך הפורש מן התורה, וע"י בחי' התורה הוא כמ"ש וידגו לרוב בקרב הארץ[98] שמאיר בחי' עלמא דאתכסיא בעדאת"ג ויהיו הברואים שהוא[99] בחי' עלמא דאתגליא כמו דגים שהם ברואי' שבים בחי' עלמא דאתכסי'.

וזהו קשה לזווג זווגי'[100] כקרי"ס, כי הנה ענין הזווג הוא ע"י קדושין שמקדשה בטבעת[101] ואומר הרי את מקודשת לי[102] עי"ז נתקדשה לו ונאסרה על כל

---

85) ים הוא . . דאתכסיא וארץ . . עדאת"ג: **ראה לעיל ע' קפד ואילך. וש"נ.**

86) עלמא דאתכסיא: **ראה גם סה"מ תרל"ח ס"ע קלח ואילך.**

87) עלמא דאתכסיא . . עדאת"ג: **ראה זהר בראשית יח, א. ויצא (ס"ת) קנב, א. קנח, רע"ב. וארא כט, ב. ת"ז בהקדמה א, סע"א ואילך. תניא פכ"ו.**

88) כל מה שיש בים יש ביבשה: **ראה גם לקמן ע' רטז ואילך. סה"מ תרמ"ב ע' רסא. וש"נ. בבוך 739: כל מה שיש ביבשה יש בים — חולין קכז, א. ראה גם תו"ח שמות ח"א יח, ג הערה 770.**

89) הנבראי' שבים . . ברואי' שביבשה: **ראה גם לעיל ע' קפה. וש"נ.**

90) המלאכי' בשם נוני ימא: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה בראשית ברא ספ"א. וש"נ.**

91) ארץ אשר ממנה תצא לחם: **ראה גם לעיל ע' קפה. וש"נ.**

92) שהאור: **בבוך 739: שהאיר.**

93) בד"ה ראו כי הוי' נתן לכם השבת: **לעיל ע' קפח. ע' קצג ואילך.** **בבוך 1063 באים הדרושים ד"ה ראו וד"ה זכור בתור מאמר אחד כנ"ל ע' קעט הערה 1.**

94) ר"ע והמשיל לדגים: **ראה ברכות סא, ב.**

95) והמשיל לדגים: **בבוך 739: והמשיל תורה לדגים.**

96) מה דגים שבים מיד שפורשי' הם מתים: **ראה ע"ז ג, ב. לעיל ע' קפה. וש"נ.**

97) שפורשי' הם: **בבוך 739: שפורשי' מן הים הם.**

98) וידגו לרוב בקרב הארץ: **ראה גם לעיל ע' קצ. וש"נ.**

99) הברואים שהוא: **בבוך 739: הברואים שבארץ שהיא.**

100) וזהו קשה לזווג זווגי': **בבוך 1063 וכן במאמרי אדמו"ר הצ"צ: וזהו לזווג זווגי'. בבוך 739: וזהו קשה לזווגם.**

101) שמקדשה בטבעת: **ראה רמ"א בשו"ע אבהע"ז רסכ"ז. סל"א, ס"ב. בסמוך הערה 107.**

102) הרי את מקודשת לי: **נוסח הקדושין. קדושין ה, ב. שו"ע אבהע"ז רסכ"ז.**

העולם, וכמו״כ יובן למעלה הנה כנס״י נק׳ בשם כלה[103] וכמ״ש לבבתני אחותי כלה[104] והקב״ה נק׳ חתן[103] כידוע ומבואר במ״א, והקדושין הוא בחי׳ אשר קדשנו במצותיו[105] שהוא בחי׳ קדושין, וזהו ג״כ קשה, כשהקדושין[106] נמשך מבחי׳ סוכ״ע שהוא מבחי׳ עגולי׳ כדוגמת הטבעת קדושין שהוא עגול[107], ומאחר שנמשך מסוכ״ע למטה הוא דבר קשה, כי אל דעות הוי׳[108] ד״ת שלמטה יש ולמעלה אין[109], וד״ע שלמעלה היש[110] האמיתי ולמטה הוא אין, וכשיתברר[111] בחי׳ ד״ע בד״ת והיינו שגם בד״ת ישיגו בחי׳ ד״ע איך דכולא קמי׳ כל״ח[40] זהו דבר קשה מפני שהוא בחי׳ שני הפכים בנושא א׳ ונמשך מבחי׳ אל שהוא מקור י״ג מדה״ר[112], כמ״ש מי אל כמוך נושא עון[113] כו׳, וזהו אל דעות הוי׳ שע״י שם אל יתחברו דעות הוי׳ כו׳[114].

103) כנס״י . . כלה . . והקב״ה . . חתן: וכל שה״ש מיוסד ע״ז כידוע במדרשי רז״ל. ראה גם לקו״ת ברכה צד, א. מאמרי אדה״א נ״ך ע׳ רלא. וש״נ. תו״ח וארא ח״א עב, ג ובהערה 7.

104) לבבתני אחותי כלה: שיר השירים ד, ט.

105) אשר קדשנו במצותיו: נוסח ברכת המצות. ראה גם לקו״ת שמ״ע צא, א. וראה גם לעיל ד״ה ויגש אליו יהודה ספ״ג.

106) כשהקדושין: בבוך 739: כי הקדושין.

107) הטבעת קדושין שהוא עגול: ראה סידור ברכת נשואין קלח, ד. תורה אור ויגש מד, ד. מאמרי אדה״ז תקס״ב ח״ב ע׳ של. תקע״ב ע׳ מו וש״נ. מאמרי אדה״א בראשית ע׳ ריט וע׳ רכט. אוה״ת תצא ע׳ תתרכז. ברכה ע׳ א׳תתמה.

108) כי אל דעות הוי׳: שמו״א ב, ג. ראה גם לעיל המשך ואלה תולדות יצחק פ״ז. וש״נ.

109) שלמטה יש ולמעלה אין: בבוך 739: שלמטה הוא היש ולמעלה הוא בחי׳ אין.

110) שלמעלה היש: בבוך 739: שלמעלה הוא היש.

111) וכשיתברר: בבוך 739: וכשיתחבר.

112) אל שהוא מקור י״ג מדה״ר: ראה גם לעיל ע׳ קפט. וש״נ.

113) מי אל כמוך נושא עון: מיכה ז, יח.

114) דעות הוי׳ כו׳: בבוך 739: ב׳ דעות הוי׳ הנ״ל.

בס״ד פ׳ משפטים, פ״ש תרל״ז

כי תשא[1] את ראש בנ״י לפקודיהם ונתנו איש כפר נפשו[2] כו׳ זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל כו׳ מחצית השקל תרומה להוי׳[3], ואיתא ברע״מ ר״פ תשא מאן מחצית השקל, איהו כגון חצי ההין, ודא וא״ו ממוצע בין שני ההי״ן עכ״ל. ולכאו׳ צ״ל מה״ע וא״ו למחצית השקל שמספרו עשרה כמ״ש לקמן עשרים גרה השקל מחצית השקל[4] כו׳ שהוא עשר גרה, אך הענין יובן ע״פ פי׳ הרמ״ז[5] דלכאו׳ אינו מובן שהתחיל לומר זה יתנו כו׳ מחצית השקל קודם שהודיע מהו השקל השלם דהל״ל זה יתנו עשר גרה בשקל הקדש, וגם מהו שאומר אח״כ מחצית השקל תרומה להוי׳ שזהו מיותר, ולכן בא רע״מ ללמדינו שיש ב׳ בחי׳ של מחצית השקל אחת כוללת וסתמית מבלי נדע כמה הוא סך השקל, והוא וא״ו שחוצה ומתמצע בין ב׳ ההי״ן, (והיינו בין ב׳ ההי״ן דש׳ הוי׳ הממוצע שמחלק בניהם הוא וא״ו[6], וי״ל כי וא״ו תמונתו שבראשו הוא יו״ד[7], והוא הממוצע בין ב׳ ההי״ן שמספרם הוא עשרים, כי א״א לומר ה׳ כ״א שיהי׳ בו מילוי עוד ה׳ וא״כ כל ה׳ דש׳ הוי׳ הוא עשר ומחציתו הוא הוא״ו שבראשו הוא יו״ד שהוא המחצה מן שני ההי״ן דש׳ הוי׳ (רק שאינו יו״ד כ״א וא״ו להורות על המשכת היו״ד[8] כו׳ כמ״ש מזה במ״א), ולע״ל יהי׳ ש׳ הוי׳ ב״פ י״ה[9] א״כ יהי׳ המחלק בין ב׳ ההי״ן יו״ד כו׳). ואמר שדוגמתו הוא חצי ההין שבמדות הנסכים כי ההין הוא י״ב לוגין[10] וחצי

---

1) כי תשא: לפנינו באים המשך חמשה מאמרים והם א) מאמר דידן. ב) ד״ה ולהבין בתוס׳ ביאור בענין תיוך פי׳ הזהר בפסוק ברוך ה׳ אלקי ישראל. ג) ד״ה החדש הזה לכם. ד) ולהבין בתוס׳ ביאור ענין מארז״ל ע״פ צדקת פרזונו בישראל. ה) ומעתה יובן פי׳ התד״א שפי׳ מקול מחצצים.

מאמר זה מיוסד על הנחה ד״ה מקול מחצצים מכ״ק אדמו״ר הצ״צ, שנמצא בבוך 1063 ע׳ רלו ואילך. ראה בסוף הספר במילואים.

לפיסקא ראשונה ראה גם בסמוך הערה 5.

המאמר נרשם בגוכתי״ק.

ראה עוד ע״ד המאמר ותאריכו ברשימת המאמרים שבסוף הספר. (וראה שם ע׳ שצו הערה 3 אודות בוך 1063).

2) כי תשא את ראש בנ״י . . כפר נפשו: תשא ל, יב.

3) זה יתנו . . מחצית השקל תרומה להוי׳: תשא ל, יג.

4) עשרים גרה השקל מחצית השקל: המשך הכתוב זה יתנו.

5) פי׳ הרמ״ז: במקומו. ראה שם. ראה גם תו״מ — התוועדויות חכ״ז ע׳ 369.

6) ב׳ ההי״ן דש׳ הוי׳ הממוצע . . וא״ו: ראה גם ביאוה״ז תשא נב, ד ואילך. הנחות הר״פ ס״ע לב ואילך.

7) וא״ו . . שבראשו . . יו״ד: ראה תו״א בראשית ג, ג. מאמרי אדה״א דברים ח״ב ע׳ תרעה. וש״נ. תו״ח בשלח ח״א קנ, ג. וש״נ.

8) וא״ו להורות על המשכת היו״ד: ראה גם תו״א ח״ש טו, ד. ויצא כא, ב. לקמן בח״ב המשך וככה פכ״ט.

9) ולע״ל יהי׳ ש׳ הוי׳ ב״פ י״ה: ראה לקמן בח״ב המשך וככה פקל״ב: בלק״ת מהאריז״ל בזכרי׳ ע״פ ביום ההוא יהי׳ — זכרי׳ יד, ט. ראה בסוף הספר במילואים.

10) ההין הוא י״ב לוגין: תיוב״ע תשא ל, כד. מנחות פט, א. רמב״ם הל׳ כלי המקדש פ״א, ה״ב. הל׳ מעשה הקרבנות פ״ב, ה״ז.

ההין הוא וא"ו לוגין, וכן מחצית השקל יתכן לקרותו בשם מחצית סתם להיותו המחצה מן השני ההי"ן עם מילוי ההי"ן שבהם, וע"ז התחיל ואמר מאן מחצית השקל פי' למי יכוין לקוראו בשם מחצית קודם הודעת כמות השקל, ותי' שהוא כמו חצי ההין והוא וא"ו הממוצע בין שניהם, ואח"כ פירש כפשוטו שעשרים גרה השקל ומחצית השקל יתנו תרומה להוי'. ופי' וענין מה שהוא"ו הוא ממוצע בין שני ההין כו' דהנה ב' ההין דש' הוי' הם בינה ומל'[11] כנודע והממוצע בניהם הוא הוא"ו שהוא בחי' הקול[12] שהוא המחבר וממשיך מה' עילאה שהוא בחי' מחשבה עילאה, וכענין שאמרו קול מעורר הכוונה[13] שהוא בחי' רעו"ד[14] שתצא מהעלם המחשבה לידי גילוי בבחי' ה' תתאה שהוא בחי' הדבור כו', וע"כ נק' חצי ההין, וכענין שמצינו שאמרה ברוריא[15] אשת ר' מאיר[16] אם ערוכה[17] בכל שמורה[18] שאם ערוכה ברמ"ח איברים שלומד בקול עד שכל האברים ניזזי' למודו שמורה[17] ע"ש, שע"י הקול יוצא כוונת הלב לידי גילוי בדבור ואינו נשאר בהעלם המחשבה ועי"ז הוא שמור אצל הלומד, משא"כ כשנשאר במחשבתו עדיין אינו נקלט היטב שלא ישכח דבר ההלכה שלומד כו', וז"ע מה שהוא"ו הוא בחי' הקול הוא הממוצע בין ב' ההי"ן מחשבה ודבור שכמו הממוצע היינו שמחבר ב' דברי' יחד כן בחי' הקול הוא הקורא ומחבר ומיחד בחי' מחשבה הוא בחי' כוונת הלב שתצא לידי גילוי בדבור עד שיוקלט אצלו בטוב תוכן ועומק הכוונה כו'.

וביאור הענין הנה כתי' מקול מחצצים[19] בין משאבים שם יתנו צדקות ה' צדקת פרזונו[20] כו', ופי' בזח"א[21] בראשית דל"ב ע"א מקול מחצצים דא קול יעקב[21],

---

11) ב' ההין דש' הוי' הם בינה ומל': **ראה ת"ז בהקדמה ו, ב.**

12) והממוצע . . הוא"ו שהוא . . הקול: **ראה ביאוה"ז והנחות הר"פ שם.**

13) קול מעורר הכוונה: **ראה טושו"ע (ואדה"ז) או"ח סס"א, ס"ד (ס"ה. סק"א, ס"ג). ר"ח שער הקדושה ספט"ו. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"א ע' נה ובהנסמן במ"מ לשם. תו"ח בא ח"א קו, ד ובהערה 433. סה"מ תרכ"ח ע' קיח ואילך. ע' קל ואילך.**

14) רעו"ד: **זהר וירא ק, א.**

15) ברוריא: **באל"ף — ראה ברכות וע"ז שבהערה הבאה.**

16) ברוריא אשת ר' מאיר: **ברכות י, א. פסחים סב, ב. ע"ז יח, א. ראה סדר הדורות מערכת תנאים ואמוראים בערכה.**

17) אם ערוכה . . ברמ"ח איברים . . למודו שמורה: **בסה"מ תרכ"ו ע' קיג מציין ערובין דף למ"ד. ראה שם נד, רע"א. תניא פל"ז (מז, א). הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד, ה"ט. ראה מאמרי אדה"א דרושי חתונה ח"ב ע' תפג ואילך. ע' תסו.**

18) ערוכה בכל שמורה: **שמו"ב כג, ה ושם: ושמרה.**

19) מקול מחצצים . . ע"ב יעו"ש: **ראה גם אוה"ת בשלח ע' תרפח. שם ס' שופטים ס"ע טז. מאמרי אדמו"ר הצ"צ הנחות תרט"ו ע' לג. ושם הנחת כ"ק אדמו"ר מהר"ש. סה"מ תרכ"ט ע' סא. וש"נ. תרמ"ז ע' סג־סד — ושם ע' עא כתב: „דרוש זה לוקח מד"ה כי תשא (ל"ז)" וכו'. והכוונה למאמר דידן וביאורו.**

20) מקול מחצצים . . צדקת פרזונו: **ס' שופטים ה, יא.**

21) בזח"א . . מקול מחצצים דא קול יעקב: **ראה גם לקמן ע' רסא.**

מחצצים כד"א איש הבינים (ש"א י"ז ה'[22]) והיינו כנ"ל שקול יעקב הוא תפארת[23] וכנודע שיעקב הי' מרכבה למדת הת"ת[24] והוא הממשיך מהבינה במל' כמבואר בזח"א בראשית ד"ן ע"ב יעו"ש[19], והנה בתד"א[25] רבה פרק יו"ד[26] פי' מקול מחצצים הם קול העוסקים בתורה[27], (והיינו כפי' הזהר דא קול יעקב, שהוא ג"כ קול תורה כמ"ש בזח"א ע"פ הקל קול יעקב[28] קלא קדמאה חסר וא"ו הוא בחי' קלא דלא אשתמע זהו קול דתפילה שצלותא היא בחשאי[29], וכענין עבודת הכהנים שהי' במחשבה וברעו"ד[30] כו', וקלא בתראה מלא וא"ו הוא[31] קול דאשתמע והוא בחי' קול התורה, וכמ"ש במד"ר ע"פ זה הנחיל את הקול ליעקב[32] שפי' שם על התורה כ"ז שקולו של יעקב נשמע בבהמ"ד[33] כו'), שאומרי'[34] על טמא טמא ועל טהור טהור[35] הלכות שבת חגיגות[36] ומעילות ודיני חצצים[37], בין משאבים שלומדי'[38] ושואבי' דברי תורה[25], ופי' בס' כלי יקר[39] שהא"ר דורש מחצצים לשון חציצה שעושי' חציצה בין טמא לטהור, והזכיר[40] שבת שצריך מחיצות להתיר

---

22) איש הבינים (ש"א י"ז ה'): **וכ"ה באוה"ת שם. והוא בפסוק ד'.**

23) כנ"ל שקול יעקב הוא תפארת: **כנזכר לקמן? (ראה לקמן ע' רסא). מקדש מלך לזהר שם. הובא באוה"ת שבהערה דלעיל ד"ה מקול מחצצים (ע' תרצ. ע' יט). וישב כרך ה ע' 1792.**

24) שיעקב הי' מרכבה למדת הת"ת: **ראה ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו. זהר סתרי תורה ויצא קנז, ב. ח"ג תוספות שב, א. פרדס שער הכנויים שכ"ב, פ"ד.**

25) בתד"א . . שאומרי' על טמא . . דברי תורה: **מהדורת ויניציא שנ"ח. ועד"ז בילקוט שמעוני שופטים במקומו רמז מט. כלי יקר דבסמוך בפנים.**

26) בתד"א רבה פרק יו"ד . . דברי תורה: **ראה גם אוה"ת (ע' תרפד-ה; ע' יג) והדרושים שבהערה 19.**

27) פי' מקול . . העוסקים בתורה: **תיבות אלו לא הובאו שם.**

28) בזח"א ע"פ הקל קול יעקב: **ראה גם לעיל ד"ה ואלה תולדות יצחק קרוב לרפ"ז. וש"נ.**

29) שצלותא היא בחשאי: **זהר ח"ש קלב, א. ויגש רי, א. תרומה קלח, ב. ועוד. ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' צט. וש"נ. לקו"ש כרך לה ע' 192 ואילך.**

30) עבודת הכהנים שהי' במחשבה וברעו"ד: **ראה מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' קלט. זהר בשלח נז, א. שמיני לט, א. אמור פח, ב. קרח קעז, ב. לקו"ת צו ט, רע"ד. ואתחנן ח, ב. סוכות פ, א. ביאוה"ז ויצא קלג, א ואילך. ולהצ"צ שם כרך א ע' קב.**

31) הוא: **תוקן ע"פ בוך 1825.**

32) במד"ר ע"פ זה הנחיל את הקול ליעקב: **ראה שמו"ר רפכ"א. סה"מ תר"ם ח"א ר"ע קנח. וש"נ.**

33) כ"ז שקולו של יעקב נשמע בבהמ"ד: **ראה ב"ר פס"ה, כ. וראה גם תו"מ — התוועדויות ח"י ע' 212 ואילך.**

34) שאומרי': **בתד"א: אלו האומרים. הובא באוה"ת שבהערה 23.**

35) טהור: **שם: טהור במקומו.**

36) חגיגות: **שם: וחגיגה.**

37) חצצים: **בתד"א: בילקוט שמעוני: ובכלי יקר: חצצים באדם. הובא באוה"ת שם.**

38) שלומדי': **בתד"א: אינו אלא לשון שאיבה . . ד"א בין משאבים מתוך שלומדין.**

39) בס' כלי יקר: **שופטים שם. לר' שמואל לאנייאדו. ראה גם סה"מ תרל"ח ע' עג הערה 236.**

40) והזכיר: **בכלי יקר: אוה"ת שבהערה**

המבוי, וגם מעילה שצריך האדם לחוצץ בין קדש לחול שלא למעול מעל בקדשים[41], ודיני חציצה באדם פשוט לענין טבילה שהיא ג"כ המבדלת בין טמא לטהור כו'[42], ודרש משאבים מלשון שאיבת הבינה שהוא ע"י שלומדי' תורה[43] ומבינים ואח"כ שואבי' לאחרים[44] דברי תורה[26], וא"כ פי' מקול מחצצים לפי הזהר והתד"א ח"א פ"י ע"י קול התורה שמחצץ כו' עי"ז יתנו צדקות הוי'.

ולהבין זה צ"ל משארז"ל במד"ר בשלח פ"ך[45] ע"פ ויהי בשלח פרעה[46], וכי פרעה שלחם, והלא בלעם אומר אל מוציאם ממצרים[47], אלא מלמד שהי' פרעה מלוה אותם, שאין שילוח האמור כאן אלא לויה כמד"א ואברהם הולך עמם לשלחם[48], וכ"ה במכילתא ר"פ בשלח[49], ולכאו' אינו מובן מה מודיענו עי"ז שפרעה לוה אותם, ומה הי' צריכים ישראל שילוה אותם פרעה, והענין הוא דהנה גלות מצרי' נמשל לזריעה וכמארז"ל ר"פ ח' דפסחי'[50] ע"פ וזרעתי' לי בארץ[51] כלום אדם זורע קב אלא כדי להוציא ממנו כמה סאין[50], כך לא גלו ישראל למצרי'[52] אלא כדי להוסיף עליהם כו', וצ"ל ענין שנמשלו ישראל לזריעה, הנה כתי' קדש ישראל לה' ראשית תבואתה[53] שנק' ישראל בשם תבואה, וכן ארז"ל במד"ר תולדת פס"ו[54] ע"פ ורוב דגן[55] אלו הבחורים שנא' כי מה טובו ומה יפו[56] דגן בחורים

26: סה"מ תרכ"ט ע' סא: ז"ש ראשונה מחצצים שאומרים על טמא טמא ועל טהור טהור ואח"כ אמר הלכות.

41) וגם מעילה . . למעול מעל בקדשים: שם: וזהו מחצצים לשון מחיצות שצריך האדם לחוצץ בין קדש לחולין שלא למעול. (באוה"ת ניתוסף: כו'. והשאר ליתא. ועד"ז בסה"מ תרכ"ט) ז"ש הלכות שבת. אמנם מ"ש חגיגות ומעילות לא יש להם שייכות עם מחצצים. בסה"מ תרמ"ז ע' סג, ע"ד המובא בפנים.

42) שהיא ג"כ . . לטהור כו': שם: ליתא.

43) משאבים מלשון שאיבת הבינה שהוא ע"י שלומדי' תורה: שם: בין משאבים בין [באוה"ת: ליתא] מלשון בינה שלומדים.

44) לאחרים: בכלי יקר: לזולתם.

45) במד"ר בשלח פ"ך: ראה שם סימן ג. הועתק חלק לשונו באוה"ת בלק כרך ה ע' א'תרעב. במהדורת תשנ"ח ע' א'כטו. ראה גם תו"מ — התוועדויות ח"ל ע' 17 ואילך.

46) ויהי בשלח פרעה: בשלח יג, יז.

47) אל מוציאם ממצרים: בלק כג, כב.

48) ואברהם הולך עמם לשלחם: וירא יח, טז.

49) במכילתא ר"פ בשלח: ראה גם תורת מנחם ח"ל הנ"ל.

50) ר"פ ח' דפסחי' . . זורע קב . . סאין: פז, ב. ראה גם לעיל מאמר ד"ה וישב יעקב פ"ג. וש"נ.

51) וזרעתי' לי בארץ: הושע ב, כה. ראה גם הנסמן לעיל שם.

52) לא גלו ישראל למצרי': ראה פסחים שם — ושם: לבין האומות. בסה"מ תרמ"ז ס"ע סג כאן: ודרז"ל . . פסוק זה על גלות מצרים. לעיל שם. וש"נ.

53) קדש ישראל לה' ראשית תבואתה: ירמי' ב, ג.

54) במד"ר תולדת פס"ו . . אלו הבחורים: סימן ג. מובא גם בסה"מ תרמ"א ע' רכז.

55) ורוב דגן: תולדות כז, כח.

56) יפו: בזכרי' שם: יפיו.

(זכרי׳ ססי׳ ט׳) וע׳ בד״ה ואספת דגנך שפי׳ דגנך על ישראל[57], והוא עד״מ כשרוצה האדם שיתרבה התבואה בתוס׳ וריבוי הנה הוא זורע אותה בארץ, ועי״ז מצמיח תוס׳ וריבוי תבואה, וכך ברצות ה׳ שיתוסף ויתרבה גילוי אלקותו ית׳ בעולם וימלא כבוד ה׳ את כל הארץ[58], זרע את ישראל וכמ״ש וזרעתי[59] לי בארץ וכתי׳ כי כארבע רוחות השמי׳ פרשתי אתכם[60], שהן הן תבואתו שע״י יצמח גילוי אלקותו ית׳ כו׳.

ולהבין שורש ענין התוס׳ וריבוי שנמשך ע״י זה שזרע את ישראל, הנה כתי׳ ברוך ה׳ אלקי ישראל מן העולם ועד העולם[61], ופי׳ בזהר[62] ברוך הוא המשכה מן העולם היינו מעלמא דאתכסי׳ עד העולם הוא בעלמא דאתגליא[63], ובמשנה סוף מס׳ ברכות משמע שמפרשים להיפוך, שאמרו משקלקלו המינים[64] ואמרו אין עולם אלא אחד התקינו שיהיו אומרי׳ מן העולם ועד העולם, א״כ משמע מעוה״ז שהוא עלמא דאתגלי׳ ועד העולם עוה״ב שהוא בחי׳ עלמא דאתכסי׳, וכן תירגם יונתן[65] מעלמא דין לעלמא דאתי[66], אך הענין הוא דשניהם אמת שעיקר ההמשכה הוא מעלמא דאתכסי׳ לעלמא דאתגלי׳, אמנם ע״י מה ממשיכי׳ מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגלי׳ זהו ע״י העבודה בעלמא דאתגלי׳, והיינו ע״י בירור הגוף שהוא ממשכא דחויא[67] בחי׳ נחש הקדמוני[68], ובירור נה״ב ע״י בחי׳ אתכפי׳ ואתהפכא, ועי״ז נמשך מעלמא דאתכסי׳ לעלמא דאתגלי׳.

וביאור הענין צ״ל תחלה שרש ענין עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגלי׳, והוא כענין מחשבה[69] ודבור[70] למטה באדם, כי הנה המחשבה מתאחדת עם

---

57) בד״ה ואספת דגנך שפי׳ דגנך על ישראל: **אוה״ת עקב ע׳ תריג. מובא גם בסה״מ תרמ״א שם.**

58) וימלא כבוד ה׳ . . הארץ: **שלח יד, כא.**

59) וזרעתי: **ראה בפנים לעיל ושם: וזרעתי׳.**

60) כי כארבע רוחות השמי׳ פרשתי אתכם: **זכרי׳ ב, י.**

61) ברוך ה׳ . . מן העולם ועד העולם: **תהלים קו, מח; דברי הימים-א טז, לו.**

62) ופי׳ בזהר ברוך . . בעלמא דאתגליא: **ראה שם ויצא קנח, ב. תו״ח שמות ח״א יח, ג. ושי״נ.**

63) מעלמא דאתכסי׳ . . בעלמא דאתגליא: **ראה לעיל ע׳ קפד. ושי״נ.**

64) ובמשנה . . ברכות . . משקלקלו המינים: **פ״ט, מ״ה. ברכות נד, א.**

65) תירגם יונתן: **עה״פ — ראה לעיל הערה 61. מובא גם בסה״מ שבהערה דבסמוך 66.**

תרגום יונתן לתהלים — כ״ה בכ״מ. ראה גם סה״מ תרמ״א ע׳ רנג. וש״נ.

תרגום יונתן לדברי הימים — כ״ה בכ״מ. ראה גם סה״מ תרמ״ב ע׳ ר. וש״נ.

66) מעלמא דין לעלמא דאתי: **כ״ה גם בסה״מ תרנ״א ס״ע קמו. בתרגום שם: מן עלמא הדין ועד לעלמא דאתי.**

67) הגוף שהוא ממשכא דחויא: **ראה תניא פל״א מ, ב וברשימות כ״ק אדמו״ר זי״ע לשם. ס׳ שיעורים בספר התניא פמ״ה ע׳ 613 הערה 3. הנסמן באוה״ת חוקת כרך ו ע׳ א׳תתצג; מאמרי אדה״א נ״ך ע׳ תלד; סה״מ תרפ״ב ע׳ שה.**

68) נחש הקדמוני: **סוטה ט, רע״ב. ועוד.**

69) עלמא דאתכסיא . . מחשבה ודבור: **ראה שער היחוד והאמונה פי״א. תו״ח בשלח ח״א קמג, ד.**

70) מחשבה ודבור: **ראה גם לקמן בח״ב**

האדם ואינו נראה ונגלה לזולתו מה מחשב, רק שזאת נראה שהולך טרוד במחשבתו והה"ז כענין שבנמשל נודע לנו שיש עלמא דאתכסיא, אבל ענין הגילוי אלקות שיש בעלמא דאתכסי' זאת נעלם ומכוסה מהנבראי' דעלמא דאתגלי' והה"ז כמשל שמה שהוא מחשב איזהו שכל זאת נעלם מהזולתו, שהרי כל ענין המחשבה הוא שמגלה העלם עצמיות שכלו לגבי עצמו ולא לגבי זולתו כו', והה"ז משל לעלמא דאתכסי' כו', אבל דבור האדם הוא המגלה רצון וחכמה ומדות[71] לגבי זולתו, וכל פעולתו על צד הרוב הוא לגבי זולתו, שהרי בהיותו בפ"ע אינו צריך כלל להדבור שמיד שעולה במחשבתו עושה הדבר שרוצה ונמצא כי המעשה מקבל שלא ע"י הדבור כ"א ישר מבחי' המחשבה והרצון. ועד"ז יובן למעלה דכתי' בדבר ה' שמי' נעשו וברוח פיו כל צבאם[72] שכל העולמות והנבראי' שבהם נעשו מדבר הוי', ולכן הם נפרדי' שכמו שדיבור נראה כמו שנעשה נפרד, ופעולתו הוא שהנפרד ידע לקיים רצון זולתו, כן מה שנתהוה מבחי' הדיבור נראי' כמו שהם נפרדי' וכמ"ש ומשם יפרד והי' לארבעה ראשים[73], והגם כי באמת אין לך דבר שחוץ ממנו[74] ית', וא"כ האיך שייך שיהי' נפרדי', אמנם באמת אינם נפרדי' כלל כמשנ"ת ביאור דבר זה במ"א, ע' בד"ה מי כמוכה באלי' הוי'[75] ובכ"ד, אך מ"מ לעיני בשר נראי' כמו שהם נפרדי', וזהו הנק' עלמא דאתגלי' שנראה ונגלה לנו התהוותו מאין ליש כו', אבל בחי' עלמא דאתכסיא היינו בחי' העולמות שנתהוו מאותיות המחשבה, שנק' בשם עלמין סתימין דלא אתגליין[76], והיינו כמו שהמח' היא סתום ונעלם מזולת אדם המחשב כן העולמות שנתהוו מאותיות המחשבה הם סתימין ונעלמי' מהנבראי' שבעלמא דאתגלייא כו', והנבראי' שבעלמא דאתכסי' הם בטלים בתכלית שאינם יש ודבר בפ"ע ומתאחדי' עם שרש המהוה אותם כמו המחשבה שמתאחדת עם האדם ודבר השכל שמחשב במחשבתו, ולכן אמר משה על עצמו ונחנו מה[77], פי' מה שלא תפס מקום כלל כי במשה כתי' כי מן המי' משיתיהו[78] שנודע שמי' הוא בחי' עלמא דאתכסיא[79] כו'. ובעבודה בנפש האדם ב' בחי' ביטול אלו זהו ענין אחד ובשכמל"ו[80], אחד

המשך וככה פע"ב. פע"ד. פע"ט. סה"מ תרכ"ח ע' קסז ואילך.

71) ומדות: **תוקן ע"פ בוך 1825.**

72) בדבר ה' שמי' נעשו . . כל צבאם: **תהלים לג, ו.**

73) ומשם יפרד והי' לארבעה ראשים: **בראשית ב, י.**

74) אין לך דבר שחוץ ממנו: **ראה תניא פכ"א.**

75) בד"ה מי כמוכה באלי' הוי': **ראה סה"מ תרכ"ט ע' קסג. וראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פע"ט. שם בהנחות ע' תתקח. לעיל ע' קפה ובהנסמן שם.**

ראה אודות מאמר ד"ה זה בסה"מ תרכ"ו מהדורת תשמ"ט ע' IX בהערה. תרכ"ז ע' שפג.

76) עלמין סתימין דלא אתגליין: **ת"ז בהקדמה יז, א.**

77) ונחנו מה: **בשלח טז, ז. ח. ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה ספל"ג. פל"ז. תו"ח שמות ח"א מג, א. וש"נ.**

78) כי מן המי' משיתיהו: **שמות ב, י.**

79) שמי' . . עלמא דאתכסיא: **ראה לקו"ת ויקרא ז, א. ואתחנן ה, ד. אוה"ת ויקרא ע' קכב. סה"מ תרל"ח ע' קעז. תרמ"א ס"ע שי.**

80) אחד ובשכמל"ו: **ואתחנן ו, ד. פסחים נו, א.**

הוא בחי׳ יחו״ע[81] בחי׳ ביטול במציאות, וזהו בחי׳ הביטול דנפש האלקי׳ להיותו חלק אלקה ממעל[82], ונש״י עלו במח[83] שהוא בחי׳ עלמא דאתכסיא לכן ביכולת נה״א שבאדם להיבטל ע״ד הביטול שבעלמא דאתכסייא, אמנם נה״ב[84] שבאדם להיות כי שרש שרשו הוא[85] מבחי׳ פני שור[84] שבמרכבה שהתהוותן הוא מבחי׳ הדיבור המהוה עלמין דאתגליין אינו יכול לבוא לבחי׳ הביטול דיחו״ע בחי׳ הביטול במציאות ממש, ע״ד הנבראי׳ שבעלמא דאתכסיא, כ״א בבחי׳ ביטול היש לבד וזהו ע״י בחי׳ בשכמל״ו בחי׳ יחו״ת[86], היינו הן אמת שנראה לעיני בשר שנעשה יש ודבר נפרד עכ״ז היש בטל לאין וזהו בחי׳ יחו״ת פי׳ בחי׳ היחוד שלפי בחי׳ ומדרגת דעת תחתון כו׳. ולפ״ז פי׳ הפסוק ברוך ה׳ אלקי ישראל מן העולם ועד העולם[61] היינו שיומשך בחי׳ הביטול כמו שהוא בעלמא דאתכסיא גם בבחי׳ עלמא דאתגליי׳ ג״כ, והיינו שגם הנבראי׳ שבעלמא דאתגליי׳ יבואו לבחי׳ הביטול דיחו״ע בחי׳ ביטול במציאות ממש כו׳, ולא כמו היותו יש ובטל כ״א כמו שאינו לגמרי וע״ד ונחנו מה שאמר משה כו׳.

אך הנה כדי שיהיה המשכה זו שבעלמא דאתגליי׳ יומשך להיות הביטול כמו בנבראי׳ שבעלמא דאתכסיא, צ״ל נמשך מבחי׳ אוא״ס שלמעלה מעלמא דאתכסי׳[87] ג״כ, כי ע״פ סדר השתלשלות א״א להיות הגילוי שבעלמא דאתכסיא בעלמא דאתגלי׳ שהרי הם מדריגות מחולקות כו׳, וכדי שיומשך מעלמא דאתכסי׳ בעדאת״ג זהו ע״י ההמשכה מלמעלה מהשתלשלות, וכמו שהי׳ בשעת קרי״ס שבנ״י הלכו ביבשה בתוך הים[88], והיינו שהשיגו ביבשה בבחי׳ עלמא דאתגליי׳ גילוי אוא״ס שבעלמא דאתכסי׳, ולכן אמרו זה אלי[89] ע״ד משה שנתנבא בזה[90] כו׳, וזהו הפך ים ליבשה[91] פי׳ שיהי׳ גילוי כמו שהוא בעלמא דאתכסי׳ בעלמא דאתגליי׳ כו׳.

וביאור הענין דהנה ארז״ל כל מה שיש בים יש ביבשה[92], וההפרש בניהם הוא דהנה הנבראי׳ שבים[93] הם מכוסי׳ ומובלעי׳ במי הים, וא״י לפרוש מן

---

81) אחד הוא בחי׳ יחו״ע: **ראה זהר בהקדמה יב, א. בראשית יח, ב.**

82) דנפש האלקי׳ . . חלק אלקה ממעל: **איוב לא, ב. ראה גם תניא רפ״ב. לעיל המשך אלה תולדות נח פט״ז. וש״נ.**

83) ונש״י עלו במח: **ראה ב״ר פ״א, ד. לקו״ת שה״ש יז, ד. יט, ב. תו״ח שמות ח״א לב, ב ובהערה 248. סה״מ תרמ״ב ע׳ צה. וש״נ.**

84) נה״ב . . פני שור: **ראה סידור שער האלול רל, א. לקו״ת ויקרא ב, ב. ג. ש״א יז, א הערה 11. סה״מ תרמ״ב ע׳ קפד. וש״נ.**

85) הוא: **תוקן ע״פ בוך 1825.**

86) בשכמל״ו בחי׳ יחו״ת: **ראה זהר בהקדמה יב, א. בראשית יח, ב. ראה גם תו״א ויקהל קטו, ב ואילך.**

87) המשכה זו . . אוא״ס שלמעלה מעלמא דאתכסי׳: **ראה גם לעיל ע׳ קפח ואילך.**

88) שבנ״י הלכו ביבשה בתוך הים: **בשלח יד, כט.**

89) זה אלי: **בשלח טו, ב.**

90) משה שנתנבא בזה: **ראה הערה 102.**

91) הפך ים ליבשה: **תהלים סו, ו.**

92) כל מה שיש בים יש ביבשה: **ראה חולין קכז, א. לעיל ע׳ רח. וש״נ.**

93) הנבראי׳ שבים . . ברואי׳ שביבשה: **ראה לעיל ע׳ קפה. וש״נ.**

המי' כלל, וכמארז"ל דגים שבים מיד שפורשי' מן הים מיד מתים[94], משא"כ ברואי' שביבשה[93] הגם כי ארץ ממנה תצא לחם[95], ומגדלת פירות והכל הי' מן העפר[96] ונזונים מן צומח האדמה ועכ"ז הנם נפרדי' מן הארץ, ויכולי' לחיות בהיותם באויר השמי' או שטים ע"פ המים. ועד"ז יובן בנמשל שברואי' שבעלמא דאתכסי' הם בבחי' הביטול תמיד ואינם בבחי' נפרד אפי' רגע, ולכן נק' הנשמות ומלאכי' בעלמא דאתכסי' בשם נוני ימא[97], וכמו רב המנונא סבא[98], אבל ברואי' שבעלמא דאתגלי' הגם כי ואתה הוא בחי' המל' מחי' את כולם[99] עכ"ז הם נפרדי' נראי' ליש ודבר כו', וענין קרי"ס שהפך ים ליבשה היינו שבעלמא דאתגלי' יומשך האור והגילוי כמו בעלמא דאתכסי' עד שארז"ל ראתה שפחה על הים[100] כו' פי' שפחה היא ממדריגות התחתוני' שבעלמא דאתגלי'[101] הנה מצד עוצם הגילוי ראתה גם היא מה שלא ראו נביאים[100], כי כל הנביאים נתנבאו בכה רק משה לבד הוא שנתנבא בזה[102] לפי שמשה הי' מעלמא דאתכסי' כמ"ש כי מן המי' משיתיהו[78], ועולי הים כל או"א הראו באצבע ואמרו זה אלי[103], שהי' אצלם הגילוי בבחי' זה כו', ואמנם כדי שיהי' נמשך הגילוי שבעלמא דאתכסיא בעלמא דאתגליי' זהו ע"י בחי' אוא"ס שלמעלה משניהם שלגבי[104] עלמא דאתכסי' ועלמא דאתגלי' שווין. וזהו דכתי' וילך ה' את הים ברוח קדים עזה[105] פי' רוח קדים[106] הוא מבחי' אוא"ס קדמונו[107] ש"ע[106] ומשם נמשך להיות וישם את הים לחרבה[108], שיהי' הגילוי מעלמא דאתכסי' בעלמא דאתגלי'. וזהו ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם עד העולם כו', כפי'[109] פי' הזהר[62] שפי' מן העולם מעלמא דאתכסי' עד העולם הוא

---

94) דגים שבים . . מיד מתים: **ראה ע"ז ג, ב. לעיל שם, וש"נ.**

95) ארץ ממנה תצא לחם: **איוב כח, ה. ושם: ארץ ממנה יצא לחם. ראה גם לעיל שם. וש"נ.**

96) והכל הי' מן העפר: **קהלת ג, כ.**

97) הנשמות ומלאכי' . . נוני ימא: **ראה גם לעיל מאמר ד"ה בראשית ברא ספ"א. וש"נ.**

98) רב המנונא סבא: **ראה זהר בהקדמה ו, א. ביאוה"ז בלק קמט, א. תו"ח בא ח"א צט, ג. וש"נ. סה"מ תרל"ה ח"א ע' רס. תרנ"א ס"ע קג. תש"ו ע' 65.**

99) ואתה . . מחי' את כולם: **נחמי' ט, ו.**

100) ראתה שפחה על הים . . מה שלא ראו נביאים: **ראה רש"י ומכילתא בשלח טו, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ריא. וש"נ. תו"ח בשלח ח"א קצד, ב ואילך. סה"מ תרל"א ח"א ע' רסד ואילך.**

101) שפחה . . התחתוני' שבעלמא דאתגלי': **ראה גם זהר וישלח קסו, ב. שה"א לט, ב. תו"ח וישלח קפב, ב. לעיל המשך אלה תולדות נח פי"ב ובהנסמן שם.**

102) כל הנביאים . . בכה . . משה . . בזה: **ראה ספרי ר"פ מטות הובא ברש"י שם. תו"ח בשלח ח"א קמד, ב הערה 29. אוה"ת מטות ע' א'תצד. סה"מ תרמ"א ע' טז.**

103) כל או"א הראו באצבע ואמרו זה אלי: **ראה שמו"ר פכ"ג, טו.**

104) שלגבי: **אוצ"ל: שלגבי'.**

105) וילך ה' את הים ברוח קדים עזה: **בשלח יד, כא.**

106) רוח קדים . . קדמונו ש"ע: **ב"ר פל"ח, ז. זהר לך פד, א. ראה גם לקו"ת צו יד, ג. תו"ח בראשית מה, ב הערה 16. בשלח ח"א קמג, ב. וש"נ.**

107) קדמונו: **תוקן ע"פ בוך 1825.**

108) וישם את הים לחרבה: **בשלח יד, כא.**

109) כפי': **אוצ"ל: כפי.**

לעלמא דאתגליי׳, אמנם לפי׳ המשנה[64] והת״י[65] שמפרשין מעלמא דין לעלמא דאתי, זהו שכדי שגם עכשיו יומשך ההמשכה מעלמא דאתכסי׳ בעלמא דאתגליי׳ זהו ע״י בחי׳ בירור הגוף ונה״ב שבאדם שע״י שפועל בנפשו להיות ואהבת כו׳ בכל לבבך בשני יצריך[110] שגם היצה״ר ישוב לאהבת ה׳ הנה ע״י בחי׳ אתכפי׳ זו דאתכפי׳ סט״א אסתלק יקרא דקב״ה בכולהו עלמין[111] עד שמאיר בחי׳ עלמא דאתכסי׳ בעלמא דאתגלי׳. וזהו בכלל ענין מה שנש״י נק׳ בשם זריעה שכמו שע״י הזריעה נצמח בתוס׳ וריבוי כו׳ כן ע״י מה שזרע ישראל והם פועלים בעבודתם לאכפי׳ לסט״א עי״ז מצמיח שיומשך תוס׳ ברכה מבחי׳ עלמא דאתכסי׳ בעלמא דאתגלי׳. וזהו כמ״ש וידגו לרוב בקרב הארץ[112] שבקרב הארץ היא בחי׳ עלמא דאתגלי׳ ידגו לרוב שיהי׳ כמו דגים שבים היינו הנבראי׳ שבעלמא דאתכסי׳ כו׳.

ואמנם עדיין צ״ל האיך בירך יעקב את בני יוסף בברכה זו שידגו לרוב בקרב הארץ, הלא נודע ממשנ״ת במ״א שענין הברכה הוא שיומשך ממה שכבר יש במקורו כמ״ש מזה בביאור מאה״ז ד״ה המלאך הגואל שנדפס בהוספת בה״ז[113], וא״כ ההמשכה שנמשך בעלמא דאתגלי׳ מעלמא דאתכסי׳ זהו דבר מה שבמקור עלמא דאתגלי׳ לא הי׳ תחילה ואיך נמשך זה ע״י ברכה כו׳. אך הענין הוא דהנה יעקב הוא בחי׳ יו״ד עקב[114] שממשיך בחי׳ היו״ד עד בחי׳ העקב, ולכן בכוחו לברך שיומשך עלמא דאתכסיא בחי׳ בינה בעלמא דאתגלי׳ הוא בחי׳ מל׳[115], ע״ד שהכהנים ששורשם מיסוד אבא[116] מברכים

110) ואהבת כו׳ בכל לבבך בשני יצריך: ואתחנן ו, ה ובספרי שם. ברכות נד, א במשנה. ראה גם לקמן ע׳ רלא. בח״ב בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ תתפא. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ לב. וש״נ.

111) דאתכפי׳ סט״א אסתלק יקרא דקב״ה בכולהו עלמין: ראה אוה״ת בא ע׳ רמז שמציין כנז׳ בזח״ב ר״פ יתרו דס״ז ב׳ . . ובהרמ״ז שם. ראה גם זהר תרומה קכח, ב. הנסמן במאמרי אדה״א שמות ח״א ע׳ ה. אוה״ת שלח כרך ו ע׳ א׳תשעב. וש״נ. שה״ש כרך ב ע׳ תרצט.

112) וידגו לרוב בקרב הארץ: ויחי מח, טז. ראה זהר בלק קפז, ב. ביאוה״ז בלק קמט, א. לעיל ע׳ קצ. וש״נ.

113) בביאור מאה״ז ד״ה המלאך הגואל שנדפס בהוספת בה״ז: ראה שם קמח, ב. קמט, א. ולהעיר מסה״מ תרכ״ז ע׳ רצט: בביאור מאמר הזהר פ׳ בלק דקפ״ז ע״פ המלאך הגואל דתקס״ב. ועד״ז בביאוה״ז אחרי כרך ב׳ ע׳ תתקכג: אוה״ת תזריע ס״ע רנו ואילך. ראה מאמרי אדה״ז תקס״ב ח״ב ע׳ תפז־תפח — הנחת כ״ק אדה״א. ע׳ תצב־תצג — הנחת הר״מ. אוה״ת ויחי כרך ו ע׳ תתשכה ואילך.

114) יעקב . . יו״ד עקב: ע״ח שער סדר אצי׳ ש״ג, פ״ב. ראה תו״א ר״פ ויצא. וישב כז, ב. מקץ לו, ג. מאמרי אדה״א דברים ח״ג ע׳ תתמז. וש״נ. סה״מ תר״ל ע׳ כט ואילך. תרמ״ב ע׳ צט. וש״נ. לעיל ד״ה וישב יעקב ספ״ה. לקמן בח״ב המשך וככה ספקי״ג.

115) עלמא דאתכסיא . . בינה . . דאתגלי׳ . . מל׳: ראה גם אוה״ת בראשית כרך ג ע׳ תקנא שמציין לזהר ויצא קנח, ב.

116) שהכהנים ששורשם מיסוד אבא: בד״ה המלאך הגואל שם ע׳ תפז: נצח דאבא . . מאבא. שם ע׳ תצב: שהכהני׳ הם מזרע אהרן כה״ג, ואהרן הי׳ בחי׳ נצח דאבא. ולהעיר ממאורי אור מערכת אהרן אות קלט (הובא

יברכך ה'[117] בדרך ציוי על ש' הוי' דז"א[118] כמ"ש בד"ה המלאך הגואל הנ"ל. וזהו מקול מחצצים[20] דא קול יעקב[119] וא"ו שבראשו יו"ד[7], והיוד מקור ה' עילאה כי תמונת הה' עושין יו"ד תחילה ואח"כ ממשיכי' ממנו כל אורך ורוחב הה'[120] ונת"ל שהקול ממשיך מה' עילאה לה' תתאה[121], ולכן בתפילין[122] עושין ה' אחרונה דש' הוי' וא"ו תחילה ומהוא"ו ממשיכי' אח"כ כל אורך ורוחב דה' אחרונה[123] כו', ונמצא כי ע"י קול יעקב נמשך מה' עילאה לה' תתאה ולכן בכוחו לברך שידגו לרוב בקרב הארץ כו'. או י"ל יעקב הוא בחי' ת"ת[124] שעולה עד הכתר[125] כנודע ממ"ש במ"א בענין והנורא אל עליון[126] שמגיע עד למעלה מהשתלשלות, ולכן בכוחו לברך שיומשך מבחי' ים החכ' לעלמא דאתגלי' ע"ד כמו קרי"ס הי' ע"י בחי' רוח קדים עזה כנ"ל. ועוי"ל שמאחר שגם עלמא דאתכסי' הוא בבחי' סדר השתלשלות רק שהוא בחי' עלמא דאתכסי' לבד אבל הם בחי' עלמין, ה"ז נחשב שהם בבחי' מקור העולמות שהרי הם בבחי' סדר השתלשלות, ולכן זה שיומשך הגילוי שבעלמא דאתכסי' בעלמא דאתגלי' ה"ז בכלל ברכה שהרי ישנו דבר זה במקור היינו בבחי' סדר השתלשלות כו', ולכן כתי' ברוך הוי' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם נא' לשון ברוך שהמשכה זו בכלל ברכה נחשבת כו', ולכן בירך יעקב את בני יוסף וידגו לרוב בקרב הארץ שבקרב הארץ בחי' עלמא דאתגלי' ידגו לרוב היינו שיומשך מעלת דגים שבים שהוא בחי' הנבראי' שבעלמא דאתכסי'. וי"ל שקאי על כללות ישראל כמ"ש נוהג כצאן יוסף[127] שנק' כלליות כל ישראל ע"ש יוסף[128], וא"כ ברכת בני יוסף קאי על כל ישראל שלכולם יהי' הגילוי שבעלמא דאתכסי' בבחי' עלמא דאתגלי' כו'.

באוה"ת תצוה ע' א'תקסג): אהרן נשמתו מיסוד אבא.

117) יברכך ה': **נשא ו, כד.**

118) הוי' דז"א: **זהר אד"ר נשא קכט, א.**

119) מקול מחצצים דא קול יעקב: **זהר בראשית לב, א. הובא לעיל ע' ריא.**

120) תמונת הה' . . יו"ד . . אורך ורוחב הה': **ראה ע"ח שער הזווגים שט"ו, פ"ד. פע"ח שער התפילין שער ד, פט"ז. משנת חסידים מסכת תקון תפילין פ"ב, מ"ד. עטרת זקנים לשו"ע או"ח הל' תפילין סל"ב, סי"ט. תו"א תצוה פג, ב. תו"ח תצוה ח"ב שנו, ג. ושי"נ. סה"מ תרל"ט ח"א ע' טז וע' קפט. תרמ"ב ע' רמא. ושי"נ.**

121) ונת"ל שהקול ממשיך . . לה' תתאה: **בריש המאמר.**

122) בתפילין: **ראה גם ספר אותיות הרב (ירושלים תנש"א) ס"ע קי ואילך.**

123) בתפילין עושין ה' . . וא"ו . . דה' אחרונה: **ראה משנת חסידים שם, מ"ח. עטרת זקנים שם. סה"מ תרל"ח ע' שצ. תרל"ט ח"א ע' טז בשוה"ג.**

124) יעקב הוא בחי' ת"ת: **ראה זהר סתרי תורה ויצא קנז, ב. ח"ג (תוספות) שב, א. פרדס שער הכנויים שכ"ב, פ"ד.**

125) ת"ת שעולה עד הכתר: **ראה לקו"ת שה"ש מז, ד שמציין לזהר תרומה קעה, ב. שערי אורה לר"י גיקטלייא שער ה סג, ב. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תקעט.**

126) והנורא אל עליון: **ראה לקו"ת ואתחנן ח, סע"א. לעיל ע' קצה. לקמן בח"ב המשך וככה ספס"א. ושי"נ.**

127) נוהג כצאן יוסף: **תהלים פ, ב.**

128) שנק' כלליות כל ישראל ע"ש יוסף: **רש"י שם. לקו"ת בהר מ, ד.**

והנה הרמ"ז פ' במדבר דקי"ז ע"ב[129] האריך בענין מחצית השקל כו' שבחי' שני החצאין שבשקל היינו בחי' עלמא דאתגלי' ועלמא דאתכסיא, והם עה"ד ועה"ח חסדי' מגולי' וחסדי' מכוסי', וע"י נתינת המחצית השקל שבגלוי הי' נמשך ומאיר המחצית העליון, ובעבודה ע"י בחי' בירור הנה"ב בבחי' ביטול היש לאין ע"י באים לבחי' ביטול אמיתי בחי' ביטול במציאות כו', וא"כ פי' זה יתנו[3] פי' זה הוא לשון גילוי[130] שיתנו מה שבגלוי היינו מה שבבחי' עלמא דאתכסי'[131] והיינו מחצית השקל שהוא עשר גרה היינו בחי' עשר כוחות הנפש שבנה"ב[132] להפך כולם לה' להיות ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך בשני יצריך[110], וע"י מאיר המחצית העליון הוא בחי' הגילוי שבעלמא דאתכסי' והיינו להיות בבחי' ונחנו מ"ה[77] בחי' ביטול במציאות ע"ד משה שהי' מבחי' עלמא דאתכסי' כו'.

ועוי"ל פי' זה יתנו שע"י נתינת מחצית השקל היינו בחי' ביטול היש כנ"ל ע"ז נזכה לבחי' זה היינו כמו כשהלכו ישראל בים שאמרו זה אלי מחמת עוצם הגילוי שהפך ים ליבשה, ושייכות מחצית השקל לקרי"ס יובן ע"פ משארז"ל בירושלמי פ"ק דשקלים ה"ו[133] בפי' זה יתנו[134] כל העובר על הפקודים כו' ח"א כל דעבר על ימא[135] יתן, וזהו שאמר כי תשא את בנ"י[2], ולכאו' תי' את מיותר, והל"ל כי תשא בנ"י. אך הנה פי' את הוא ע"ד שנא' בקרי"ס ויראו העם את הוי'[136] דפעם נא' יראו מהוי'[137] ופעם יראו את הוי'[138], ונת' מזה במ"א בד"ה וירא ישראל את היד הגדולה וביאורו[139] שבחי' יראו מהוי' היא בחי' יראה מרחוק וזהו כל הארץ[137], אבל להיות יראו את הוי' פי' את שיהי' בטל וטפל[140] לש' הוי' זהו ע"י קדושיו[138] הוא בחי' אשר קדשנו במצותיו[141] כו', וזהו שא' כי תשא שתעלה את ישראל שיהיו בבחי' את ע"ד את שדרכו למנות[142] בחי' יראו את הוי' זהו ע"י זה יתנו כפי שני

---

129) הרמ"ז פ' במדבר דקי"ז ע"ב: **ראה שם. מובא גם באוה"ת תשא ע' א'תתקו.**

130) זה הוא לשון גילוי: **ראה גם לעיל ד"ה ואלה תולדות יצחק פ"ד. וש"נ.**

131) דאתכסי': **וכ"ה בבוך 1825, וממעל לתיבה זו כתב: דאתגליא.**

132) עשר גרה . . עשר כוחות . . שבנה"ב: **ראה גם אוה"ת תשא ע' א'תתקז פ"ג. סה"מ תרל"ד ע' קכז. סה"מ מלוקט ח"א ע' שפח [בהוצאה החדשה — ח"ג ע' טז].**

133) בירושלמי פ"ק דשקלים ה"ו: **וכ"ה באוה"ת תשא ע' א'תתלא וע' א'תתקד. סה"מ תרל"ח ע' פד. לפנינו סה"ג.**

134) זה יתנו: **בשקלים שם: ליתא.**

135) על ימא: **וכ"ה באוה"ת תשא ע' א'תתקד. שם ע' א'תתלא ובסה"מ תרל"ח: מאן דעבר על ימא. בשקלים שם: כל דעבר בימא.**

136) ויראו העם את הוי': **בשלח יד, לא. ושם וייראו.**

137) יראו מהוי' . . כל הארץ: **תהלים לג, ח.**

138) יראו את הוי' . . קדושיו: **תהלים לד, י.**

139) בד"ה וירא ישראל את היד הגדולה וביאורו: **ראה אוה"ת בשלח ע' תלב ואילך. ע' תמח ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' רמז ואילך. וש"נ. תרמ"א ע' רכט ואילך.**

140) את . . וטפל: **ראה ברכות לו, ב. פסחים כב, ב ובהנסמן לשם. לקו"ת במדבר יג, סע"ב.**

141) אשר קדשנו במצותיו: **נוסח ברכת המצות. ראה גם לעיל ד"ה בראשית ברא בתחלתו ובפ"ו.**

142) את שדרכו למנות: **באוה"ת תשא ע'**

הפירושי' שנת"ל, ולכן אמר כל העובר על הפקודי' כפי' הירושלמי מאן דעבר על ימא, והיינו כמו בעברם בים ביבשה הי' הגילוי בחי' זה אלי כן ע"י נתינת המחצית השקל באים ג"כ לבחי' זה כו'.

בס"ד פ' תרומה תרל"ז

ולהבין בתוס'[1] ביאור[2] בענין תיווך פי' הזהר[3] בפסוק ברוך ה' אלקי ישראל[1] מן העולם ועד העולם[4], עם פי' המשנה דסוף ברכות[5], והת"י[6], שתוכן התיווך הוא שהן אמת שההמשכה הוא מעלמא דאתכסי' בעלמא דאתגלי'[7] ונמצא פי' מן העולם עלמא דאתכסיא עד העולם עלמא דאתגלי' כפי' הזהר, ועכ"ז ע"י מה ממשיכי' מעלמא דאתכסי' בעלמא דאתגלי' זהו מעלמא דין היינו ע"י בירור הגוף ונה"ב כנ"ל באריכות שזהו כפי' המשנה והת"י, וצ"ל מהו ענין גודל מעלת בירור הגוף ונה"ב ומה גדול כוחם כ"כ שע"י בירורם יומשך ההמשכה מעדאתכ"ס לעלדאת"ג.

ויובן בהקדם[8] ענין מה שמצינו דכתי' במרכבת יחזקאל שביאר סדר ראיית המרכבה התחיל והנה רוח סערה וענן גדול ואש מתלקחת ונוגה לו סביב, ומתוכה כעין החשמל[9] כו' ונמצא כי קודם שראה המרכבה בקדושה הקדים לראות

א'תתכו וסה"מ תרל"ח ע' פ: רפ"ק דביצה דף ד' ע"ב. באוה"ת ואתחנן ע' קצב ובס' החקירה להצ"צ נח, ב: במשנה פרק ג' [מ"ז] דערלה ובגמ' פ"ק דביצה דף ג' סע"ב — וכצ"ל במהדורת אותיות מרובעות.

---

1) ולהבין . . ברוך ה' אלקי ישראל: המשך לד"ה כי תשא שנדפס לפנ"ז, ומיוסד על ד"ה מקול מחצצים מכ"ק אדמו"ר הצ"צ, שהנחה ממנו נמצא בבוך 1063 רלו, ב ואילך. וראה גם הערה 1 בריש המאמר שלפנ"ז.

מאמר זה נזכר בסה"מ תרמ"ז ע' עא שכותב: „דרוש זה לוקח מד"ה כי תשא (ל"ז)". והכוונה הן להמאמר כי תשא שנדפס לעיל והן למאמר דידן — ראה שם ע' סד פ"ב שמעתיק ע"פ מאמר דידן.

המאמר נרשם בגוכתי"ק.

אודות בוך 1063 הנ"ל, ראה לקמן בסוף הספר ברשימת המאמרים ע' שצו הערה 3.

ראה עוד ע"ד המאמר ברשימת המאמרים שבסוף הספר. ומשם נעתקה התאריך שבריש המאמר, פרט לתיבת בס"ד.

2) ביאור: ניתוסף ע"פ בוך 1825.

3) פי' הזהר: ראה שם ויצא קנח, ב. לעיל ע' ריד.

4) ברוך ה' אלקי ישראל . . ועד העולם: תהלים קו, מח; דברי הימים-א טז, לו.

5) המשנה דסוף ברכות: פ"ט, מ"ה. ברכות נד, א. לעיל בהמאמר שם.

6) והת"י: עה"פ. ראה גם לעיל בהמאמר שם ובהנסמן שם.

7) מעלמא דאתכסי' בעלמא דאתגלי': ראה לעיל ע' קפד. וש"נ.

8) ויובן בהקדם: לערך מכאן הועתק בסה"מ תרס"ח ע' קלה-קלח. וראה שם ס"ע קלד. ראה לקמן ע' רכז ובהערה 72 שם.

9) והנה..וענן גדול..כעין החשמל: יחזקאל

תחילה ד' מדריגות רוח סערה וענן גדול ואש מתלקחת שהם גקה"ט, ונוגה לו סביב היא ק"נ[10], ומתוכם ראה המרכבה דקדושה. ולכאו' הלא לענין הנבואה לא הי' צריך כ"א המרכבה דקדושה לבד ולמה הראו לו תחילה ד' בחי' קלי' הנ"ל ומתוכם יראה המרכבה דקדושה. אך הענין כנודע כי קליפה קדמה לפרי[11], וענין פי' קדימה זו יובן בשני פי', ויובן זה ממה שאנו רואי' שבכ"ד יש לו קליפה סביב, וכמו האגוז שיש לו ד' קליפות[12] עד אוכל הפרי שבתוך הקליפות, והנה אנו רואי' שהקליפה צומחת תחילה שבתחילת גידולו אינו צומח כ"א הקליפה לבד וכשנגדל אז מתהוה בהם פרי אוכל האגוז, וכן בכל פירי[13] יש קליפה סביב, וכמארז"ל על ר"מ רימון מצא תוכו אכל קליפתו זרק[14], שהרימון היא פירי חשובה שנמשלו מעשה המצות לאוכל הרמון כמאמר מליאים מצות כרימון[15], גם איתא בכתהאריז"ל שרמון גימ' נוריאל[16], והוא רמון דמט"ט אלא שבמט"ט מתוסף ב' טתי"ן, כמ"ש מזה בענין ומקלכם בידכם בד"ה וככה תאכלו אותו[17] ע"ש, ונמצא כי היא פירי חשובה ועכ"ז יש עלי' קליפה שקדמה לפירי. וכן בצמיחת התבואה צומח תחילה תבן וקש ומוץ ואח"כ מתגלה החטה, ועדי שמתגלה התבואה הם נראים לעיקר וחושבי' א"ע ג"כ לעיקר, וכמארז"ל במד"ר ס"פ וישלח, החטי' והתבן והמוץ מדיינים זע"ז[18] אלו אומרי' בשבילנו נזרע השדה ואלו כו' אמרו החיטים תבוא הגורן כו', כי לאחר גידול[19] התבואה בוררים התבואה מן הפסולת. וכן במיני פירות שוברי' את קליפתן ונוטלי' האוכל, רק שכל משך צמיחתן הם צומחין תחילה וגם א"א לגידול הפירי כ"א ע"י קליפה דוקא. וכן אנו רואי' בכ"ד יש תחילה הקדמות שאינם עיקר ועכ"ז באים לידי גילוי תחילה עד שלבסוף

א, ד בדילוג. ושם: ענן. ראה בסוף הספר במילואים.

10) רוח סערה . . גקה"ט ונוגה . . ק"נ: ראה לקו"ת מסעי צב, א. לקו"ש כרך לח ע' 160־161.

11) קליפה קדמה לפרי: ראה זהר סבא משפטים קח, רע"ב. תו"א בשלח סא, א. לקו"ת שה"ש ט, ד. אוה"ת פ' שופטים ע' תתל. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רט. וש"נ.

12) האגוז שיש לו ד' קליפות: ראה השמטות לזהר בראשית רסג, א. מק"מ לזהר בראשית יט, סע"ב. אוה"ת יתרו ע' תשעו. ושם: שהג' קליפי. שה"ש ח"א ע' קז. ס' החקירה להצ"צ ס"ע 188 ואילך. סה"מ תרל"א ח"א ע' רמט. תרל"ח ע' קלז. וש"נ.

13) פרי . . פירי . . שהרימון . . הרמון: כ"ה בגוכתי"ק (וכן בסמוך).

14) ר"מ רימון מצא תוכו אכל קליפתו זרק: חגיגה טו, ב. ראה גם תו"מ — התוועדויות ח"י"ז ע' 170.

15) מליאים מצות כרימון: חגיגה כז, א.

16) שרמון גימ' נוריאל: (עם הכולל) ראה ע"ח שער כסא הכבוד שמ"ו, רפ"ז. לקו"ת עקב ח, ח ע"פ ארץ חטה ושערה וגפן. יחזקאל בתחלתו. אוה"ת בראשית כרך ג' ע' 966. ווארא ס"ע רלה ואילך. שבועות (מהדורת תשנ"ה) ע' קכא. סידור ע' שכח. לקמן בח"ב המשך וככה פקכ"ח. ובהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תתקג. סה"מ תרס"ח כאן.

17) ומקלכם בידכם בד"ה וככה תאכלו אותו: נזכר גם בהנחת כ"ק אדמו"ר מהרש"ב בבוך 1077 ד"ה זה משנת תרי"ט. לקמן בח"ב המשך וככה פקכ"ח. סה"מ תרס"ח ע' קלה.

18) במד"ר ס"פ וישלח החטי' והתבן . . זע"ז: ראה ב"ר פפ"ג ה. ראה גם לעיל ד"ה ויגש אליו יהודה פ"א. וש"נ.

19) גידול: תוקן ע"פ בוך 1825. וכ"ה בסה"מ תרס"ח שם.

מתגלה המכוון, וכמו כאשר נצרך לאדם לבקש איזה דבר שנוגע לו, אזי קודם שמגלה לו בקשתו מקדים לדבר עמו הקדמות דברי׳ שאינו נצרך לו כלל עד שבא עמו בדברי׳ לבקש בקשתו הנצרכת לו, שזהו ג״כ כענין הקליפה שקדמה לפירי. וכן כל ענין המשלים הם ג״כ כמו ענין הקדמת קליפה לפירי שהרי עיקר המכוון הוא הנמשל ועכ״ז מבאר המשל לבד ושעי״ז יבינו הנמשל, וכמו משלי שלמה, שהמשלים הם דברי׳ זרים שאינם עיקר המכוון כלל כמו שאמר לשמרך מאשה זרה[20] שכוונתו הוא להזהר משמץ מינות ועכ״ז הלביש זה במשל אשה זרה, וכן להיפך אמר ראה חיים עם אשה אשר אהבת[21] שכוונתו הוא על התורה והמשיל זה בדבר זר, והיינו לפי ששכל האנושי הוא גס בעצם שא״א לו להבין כ״כ גודל עוצם זרות ורעות המינות, וכן להבין גודל עוצם מעלת התורה אלא ע״י משלים הגשמיים האלו מובן איך שהמינות הוא זר והתורה היא טוב כמ״ש כי לקח טוב נתתי לכם תורתי[22] כו׳. וה״ז כמו קליפה ופירי שעיקר המכוון הוא הפירי אמנם א״א לגידול הפירי כ״א ע״י קליפה, וכן א״א לגילוי השכל כ״א ע״י משל, וכשמבין השכל ע״י המשל, אז אינו צריך למשל כלל, כמו שלאכילת הפירי שוברי׳ הקליפה וזורקים אותה כו׳. וזהו מאמר הנביא שאו מרום עיניכם וראו[23] כו׳, פי׳ שע״י ראיית שמי׳ וארץ הגשמיים יובן שרשם למעלה שהם רק כמו משל לגבי הנמשל, והיינו כי כמו שיש שמו״א גשמיים כן יש שמו״א רוחניים, שמי׳ הוא בחי׳ מדות[24] עליונות אש ומים חו״ג[25] וארץ היא בחי׳ מל׳[26], שכמו הארץ הגשמיית מצמחת כל מיני פירות קרוב לענין יש מאין כן בחי׳ מל׳ דאצי׳ מהוה תמיד כל ההויות דבי״ע, וכמו שהשמי׳ משפיעי׳ לארץ כמ״ש כאשר ירד הגשם כו׳ והרוה את הארץ[27], כן שמי׳ הרוחניות בחי׳ חו״ג דאצי׳ משפיעי׳ בבחי׳ המל׳ כמ״ש כל הנחלים הולכים אל הים[28] כו׳, והשמים והארץ הגשמי׳ הם בחי׳ משל לבד לבחי׳ שמו״א הרוחנים שאינם בערך כלל לבחי׳ שמי׳ וארץ הגשמי׳, אלא שהם כמו משל שע״י נבין ענינם ברוחניות כו׳, והרי הם קודמי׳ בראי׳ והשגה אצלינו, ה״ז כמו קליפה ופירי משל ונמשל כו׳.

---

20) לשמרך מאשה זרה: **ראה גם תו״א וירא יד, ב. סה״מ תרל״א ח״א ר״ע צב. תרל״ב ח״א ע׳ קמט. לקמן בהנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ רפט ובהערה 85 שם. לקמן בח״ב המשך וככה רפס״ב.**

21) ראה חיים עם אשה אשר אהבת: **קהלת ט, ט. ראה קדושין ל, ב. קה״ר וזוטא עה״פ שם. לקמן בהנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב הנ״ל ובהערה 84 שם. לקמן בח״ב המשך וככה שם.**

22) כי לקח טוב נתתי לכם תורתי: **משלי ד, ב.**

23) שאו מרום עיניכם וראו: **ישעי׳ מ, כו.**

24) שמי׳ . . מדות: **ראה תו״א בראשית ד, ג. לקו״ת ויקרא ו, ב. במדבר טו, א. שה״ש יט, סע״ג. שער היחוד קי, ב ובהערה 24. לעיל ע׳ פג הערה 25.**

25) אש ומים חו״ג: **ראה ס״י פ״א, מי״א־יב ובמפרשים שם. הנסמן במאמרי אדה״א ויקרא ח״ב ע׳ תצח. סה״מ תרל״ח ע׳ צו.**

26) וארץ היא בחי׳ מל׳: **ראה זהר תוספתא בראשית לא, ב.**

27) כאשר ירד הגשם כו׳ והרוה את הארץ: **ישעי׳ נה, י. ושם: כי אם הרוה — ראה גם לקו״ת האזינו עד, ב. מאמרי אדה״א ויקרא ח״ב ע׳ תקצח. וש״נ. סה״מ תרמ״א ע׳ תקנח. וש״נ.**

28) כל הנחלים הולכים אל הים: **קהלת א, ז.**

ועפ"ז יובן מה שראה יחזקאל המרכבה הקדושה ע"י התלבשות דק' דוקא לפי שמתחילת הבריאה קלי' קדמה לפירי, ולכן בהגלות נגלות אליו האלקי' ראה כסדר המדריגות תחילה ראה הקליפה ואח"כ הפירי כו'. ואמנם עדיין צ"ל למה היתה זאת מלפניו ית' שיהי' הבריאה עד"ז שיהי' הקלי' קדמה לפירי, והענין הוא דהנה לפי משנת"ל פי' קדמה לפירי היינו קדימת הזמן שגידל הקליפה קדמה בזמן להפירי, ואמנם יש עוד פי' בקדמה, והיינו שקדמה בשרשה ובמעלה נגד הפירי, רק שהאור והחיות המלובש בהם הוא בדרך שבירה ונפילה, והיינו כי שרשם הוא מעולם התהו שקדם לעולם התיקון[29], רק שנפלו בשבירה ומ"מ שרשם קדום לכן הם קודמי' בצמיחתן להפירי.

וביאור הענין הנה ארז"ל במשנה פ"ה דאבות עשרה דורות[30] מאדם ועד נח, וכן עשרה דורות מנח ועד אברהם, להודיע כמה א"א לפניו כו', פי' וענין א"א, הנה כתי' והארץ היתה תהו[31], וכן ארז"ל שני אלפים תהו[32], וצ"ל מהו לשון תהו, הנה ארז"ל הני ד"ו כל"ח[33] שאמר דהע"ה כנגד מי אמרן כנגד ד"ו דורות שהי' מאדה"ר עד מ"ת שהיו נזונים בחסדו[33] של הקב"ה, דהנה על התורה אמרו בזהר אורייתא מחכ' נפקת[34], ונודע כי ע"פ החכמה צ"ל זכות של תומ"צ, ולכן נא' בתורה אם בחוקתי תלכו[35] ואת מצותי תשמרו אז ונתתי גשמיכם בעתם[36], ולהיפך אם לא תשמעו[37] כו', אבל הני ד"ו דורות שמאדה"ר עד מ"ת שהיו עוברי רצונו ית' כמ"ש אז הוחל לקרוא בשם ה'[38], ודור המבול ודור הפלגה, וא"כ מאין הי' נשפע להם השפעת החיות בשפע וריבוי כ"כ שחיו הרבה מאד חיים של טובה, וע"ז ארז"ל שהיו נזונים בחסדו של הקב"ה שהי' נמשך להם ריבוי השפעת הטוב מחסדו של הקב"ה בחי' חסד חנם שלמעלה מן החכ' שהוא בחי' רב חסד[39] בחי' החסד שלמעלה מהשתלשלות ששם כחשוכה כאורה[40] שוין ואינו תופס מקום כלל, וכמ"ש (איוב ל"ו ו"ז[41]) אם חטאת מה תפעול בו ורבו פשעיך מה תעשה לו אם צדקת מה תתן לו או מה מידך יקח, כי לפניו ית' כחשוכה כאורה שוין בשני כפין

---

29) התהו שקדם לעולם התיקון: **ראה תו"א בשלח סה, ד ואילך. לקו"ת אמור לז, ד. וש"נ. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקצז. וש"נ. תרמ"ב ע' כז.**

30) במשנה פ"ה דאבות עשרה דורות: **משנה ב'.**

31) והארץ היתה תהו: **בראשית א, ב.**

32) שני אלפים תהו: **ע"ז ט, א.**

33) הני ד"ו כל"ח . . נזונים בחסדו: **ראה פסחים קיח, א.**

34) אורייתא מחכ' נפקת: **זהר בשלח סב, א. יתרו פה, א. רע"מ משפטים קכא, א. קדושים פא, א. חוקת קפב, א. ואתחנן רסא, א.**

35) אם בחוקתי תלכו: **בחוקותי כו, ג.**

36) ונתתי גשמיכם בעתם: **בחוקותי שם, ד.**

37) אם לא תשמעו: **ראה שם כו, יד.**

38) אז הוחל לקרוא בשם ה': **בראשית ד, כו.**

39) רב חסד: **ראה תו"א בשלח סא, א ואילך. לעיל ע' ק ובהערה 252 ו־253 שם.**

40) כחשוכה כאורה . . בלק"ת בד"ה מצה זו בהג"ה: **תהלים קלט, יב. ושם: כחשיכה (וכ"ה לעיל ד"ה בראשית ברא פ"ו. ועוד. ובכ"מ בדרושי כ"ק אדמו"ר מהר"ש כבפנים). ראה שם צו יב, א. לקמן בח"ב המשך וככה פל"ח. סה"מ תר"ם ח"א ע' שו. וש"נ.**

41) ל"ו ו"ז: **צ"ל לה, ו־ז. וכן צ"ל בסה"מ תרס"ח ע' קלו.**

כמ"ש בלק"ת בד"ה מצה זו בהג"ה[40], וע"ז הוא שארז"ל כמה ארך אפי' לפניו, והיינו שלאנשי הד"ו דור הי' נמשך מבחי' א"א ששם אינו תופס מקום כלל עבודת האדם אם טוב או רע הוא ולכן היו מאריכי' ימי' הרבה וכן השפעתם בבני חיי ומזוני הי' בשפע רב שלא ע"פ החשבון כלל, להיות כי שרש השפעתם הי' בא מבחי' א"א בחי' רב חסד שלפני החכ' דאצי' כו'.

אך הנה לפ"ז צ"ל מהו המעלה של מ"ת שנת' לעיל שזהו שיהי' נמשך ע"י בחי' החכ' שהיא קצת דין[42] אם בחוקתי תלכו כו' ונתתי כו', והענין הוא שהגם שקודם מ"ת הי' מקבלי' מבחי' גבוה מאד אשר שם אינו תופס מקום העלאת מ"ן, מ"מ לא היו מקבלי' רק גשמיות ההשפעה בבחומ"ז[43] לבד שכ"ז הוא מבחי' אחורי' וחיצוני' לבד, אבל בחי' גילוי אלקות שנמשך מבחי' הפנימיות לא הי' מאיר אצלם כלל כמ"ש וימנע מרשעי' אורם[44] שלא האיר בהתגלות, אלא בבחי' חשך כפול ומכופל עד שהכחישו בה' אחד כמ"ש אמר נבל בלבו אין אלקי'[45] והיו בבחי' יש ודבר נפרד, ועשו השבעות בכח השמות וקבלה מעשיות[46] שיושפע להם רב טוב בגשמיות גם כשיהיו עוברי רצונו ולא קיימו[47] ז' מצות[48] שנצטוו[47]. וז"ע שני אלפי' תהו שהי' זה עד אברהם[49] שזהו רוב זמן הד"ו דור הנ"ל, שפי' תהו לשון שממה שהי' העולם שמם שלא האיר גילוי אלקותו ית' בעולם, וגם פי' תהו לשון תמיה כמו מה שאדם תוהא ומשתומם ע"ז וכענין דכתי' והאיש משתאה לה[50], וענין התמי' הי' שלפי מעשיהם לא הי' ראוי שיומשך להם אריכות ימי' ורב טוב ועכ"ז נמשך להם ריבוי ההשפעה בגשמיות בחומ"ז רויחא כו', וסיבת הדבר הי' לפי שקיבלו מבחי' א"א ורב חסד שלפני האצי', והיינו ממה שנפל בשה"כ מעולם התהו[51], אמנם כ"ז הוא רק מבחי' חיצוני' לבד. כי הנה שרש ענין שבה"כ הוא שמחמת ריבוי האור נשברו הכלים[52], ופי' וענין אורות וכלים הוא כמשל ענין השכל כשהוא מלובש באותיות, שהאותיות הם הכלים וההשכלה הוא האור והחיות של התיבות, וכמו

---

42) החכ' שהיא קצת דין: ראה תו"א בראשית ה, ד. סה"מ תר"ם ח"א ע' שז. וש"נ. תרמ"א ר"ע שיט.

43) בבחומ"ז: = בבני חיי ומזוני.

44) וימנע מרשעי' אורם: איוב לח, טו. ראה תו"א בשלח שם.

45) אמר נבל בלבו אין אלקי': תהלים יד, א. נג, ב.

46) השבעות בכח השמות וקבלה מעשיות: ראה לקו"ת נח פיסקא מהרח"ו ז"ל ענין דור הפלגה. תו"א נח י, ב. יא, ב.

47) ולא קיימו ז' מצות שנצטוו: ראה בבא קמא לח, א.

48) ז' מצות: ראה תוספתא ע"ז פ"ט, ה"ד. סנהדרין נו, סע"א ואילך. רמב"ם הל' מלכים רפ"ט.

49) שני אלפי' תהו שהי' זה עד אברהם: ראה ע"ז ט, א.

50) והאיש משתאה לה: ח"ש כד, כא.

51) בשה"כ מעולם התהו: ראה ע"ח שער הכללים פ"א. שער דרושי נקודות ש"ח, פ"א. תו"ח נח סד, ב הערה 10.

52) שבה"כ . . ריבוי האור נשברו הכלים: ראה ע"ח שער הכללים פ"א. שער שביה"כ ש"ט, פ"ו. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'תעו ואילך. וש"נ. תו"ח שמות כת"י ע' 716. ס"ע 1158 ואילך. ובמהדורת אותיות מרובעות בשלח ח"א רמה, ב. ויקהל ח"ב שצ, א. לקו"ת מטות פז, א ואילך. לקמן ע' רנד ואילך.

עד״מ תיבת ברוך שפירושו ל׳ ברכה (בל״א[53] גיבענצט) או מהולל (בל״א[53] גילובט) לפי ענין התיבות שלפניו ולאחריו, ולפי הענין, שענין ההשכלה שבתיבת ברוך זהו האור, ועצם האותיות הם הכלים, וכ״ז הוא כשהתיבה היא בצירוף האותיות יחד, אבל כשמפרידין הבי״ת מן תיבת ברוך בפ״ע והרי״ש בפ״ע וכן הוא״ו והכף פשוטה בפ״ע אז לא יש בה אור ההשכלה כמו שהי׳ בהיותה מצורפת יחד, ועכ״ז מאחר שהיו יחד קודם הפרדם שהי׳ אז מאיר בהם ההשכלה לכן גם כשנתפרדו נשאר בהם קצת רשימה, כי הרי אפשר שיצטרפו יחד שנית, וכל אות ה״ה חלק מן התיבה, ועד״ז יובן ענין השבירה דתהו שנתפרדו האותיות[54] ואור ההשכלה נתעלה ונסתלק מהם רק מה שנשאר בהאותיות קצת רשימה, וכן כח האותיות עצמם מה שלא נתברר ע״י היו״ד דס״ג[55] זהו מה שנשאר בשה״כ, וא״כ מובן שזהו רק בחי׳ אחוריים לבד נגד בחי׳ הפנימיות הם האורות כו׳, ועכ״ז להיותם מבחי׳ ומדריגה גבוה מאד שלמעלה מבחי׳ התיקון לכן ההשפעה שנמשך מבחי׳ התוהו הוא בשפע רב יותר הרבה מבחי׳ התיקון ששם האורות מועטי׳ ומצומצמים כו׳.

אך הנה ע״י צמצום האור דתיקון עי״ז גילוי האור, וכמו במ״ת שירד הוי׳ באש, כמ״ש וירד הוי׳ על ה״ס[56], וכתי׳ והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד הוי׳ עליו באש[57], שהי׳ גילוי אלקות למטה, שנמצא שהגם שהי׳ ע״י צמצום, כי הרי כתי׳ השמי׳ ושמי השמי׳ לא יכלכלוך[58] פי׳ יכלכלוך שא״א להשמי׳ ושמי השמי׳ להיות אפי׳ כלי בתוך כלי[59] לבחי׳ אוא״ס ומ״מ ירד באש לעיני כל זהו ע״י בחי׳ הצמצום, שנמצא ענין הצמצום זהו סיבת הגילוי[60] כו׳. וזה״ע צמצום חכ׳ דתורה שע״י בחי׳ צמצום זה דחכ׳ מאיר גילוי אלקות, והוא בחי׳ יו״ד דש׳ הוי׳ שהוא נקודה חדא בחי׳ צמצום[61] ועכ״ז הנה היו״ד דש׳ הוי׳ הוא העיקר בש׳ הוי׳[62], כי ש׳ הוי׳ הוא ל׳ מהוה[63], והנה

---

53) בל״א: ראה שיחת ליל הושע״ר תשנ״ב אות ג (נעתק בתו״מ — התוועדויות תשנ״ב ח״א ע׳ 108). סה״ש תשנ״ב ח״א ע׳ 38 בשוה״ג להערה 20. לקו״ש כרך כא ע׳ 448 הערה 15.

54) השבירה דתהו שנתפרדו האותיות: ראה גם כנפי יונה ח״ג סנ״ו. סקמ״א. מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ ט. וש״נ. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ קכט. וש״נ.

55) היו״ד דס״ג: ראה עמק המלך שער ג׳ שער היו״ד של שם ס״ג. מק״מ בראשית טו, א. סה״מ תרל״ב ח״ב ע׳ תקנט. ע׳ תלה. ראה גם לקו״ת בהר מג, ג.

56) וירד הוי׳ על ה״ס: יתרו יט, כ.

57) והר סיני עשן . . הוי׳ עליו באש: ע״פ יתרו יט, יח. ראה גם מאמרי אדה״א דברים ח״ד ע׳ א׳תטז.

58) השמי׳ ושמי השמי׳ לא יכלכלוך: מל״א ח, כז.

59) יכלכלוך . . כלי בתוך כלי: ראה גם סה״מ תרכ״ז ע׳ קכ. תרל״ג ח״א ע׳ קכט.

60) הצמצום זהו סיבת הגילוי: ראה גם לעיל המשך ואלה תולדות יצחק ספ״ב. לקמן בח״ב המשך וככה ע׳ תלח. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ קמ. וש״נ. סה״מ מלוקט ח״ה ע׳ קנו [בהוצאה החדשה — ח״ב ע׳ שנז] ואילך. תו״מ — התוועדויות חכ״א ע׳ 367 ואילך. חכ״ט ע׳ 174 ואילך.

61) יו״ד דש׳ הוי׳ . . צמצום: ראה אגה״ת פ״ד. תו״ח בשלח ח״א קנ, ב ואילך. וש״נ.

62) היו״ד . . העיקר בש׳ הוי׳: ראה גם לעיל קפב ובהערה 7ה.

63) הוי׳ הוא ל׳ מהוה: ראה זהר רע״מ פינחס רנז, סע״ב. פרדס שער עשר ולא תשע ש״א, פ״ט. שער עצמות וכלים שער ד, ספ״י. לעיל ע׳ ח. וש״נ.

בלתי היו"ד פירושו ל' הוה לבד אבל היו"ד מורה על תמידות ההתהוות[64] כמו ככה יעשה איוב[65] שפירושו שהי' עושה תמיד כן, וכן בש' הוי' היו"ד אם היותו רק נקודה בחי' צמצום עכ"ז הוא המורה על תמידות ההתהוות שהוא הי' הוה ויהיה שזהו עיקר ענין ש' הוי'[66] כו', והיינו כנ"ל שבחי' הצמצום זהו סיבת הגילוי כו'. וזהו שארז"ל אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענו[67], פי' מפי הגבורה הוא מבחי' צמצום, כי כדי להיות גילוי הדברות דאנכי ולא יהי' לך זהו מפי הגבורה מבחי' צמצום אשר בלעדו זה א"א להתגלות ונמצא כי הצמצום הוא סיבת הגילוי כו'. וזהו רצון אותיות צינור[68] כי כדי שיומשך בחי' אוא"ס בבחי' הרצון דתומ"צ שהרי קמי' אינו תופס מקום כלל וכנ"ל בענין כחשוכה כאורה, ואם חטאת כו', זהו ע"י צינור, שענין הצינור הוא בחי' הצמצום שלא ילך ברוחב עד"מ כהילוך הנהר כ"א בצינור מצומצם, וה"ז הוא משל להבין שמה שרצון הוא אותיות צינור הוא שכדי שיומשך בחי' אוא"ס ברצון דתומ"צ זהו ע"י צמצום, ומ"מ צמצום זה הוא עיקר הטוב והחסד כי ה"ה מקור המשכת הגילוי, שמבלעדי בחי' הצמצום א"א כלל שיהי' גילוי כו'. וה"ז כמו ענין גבורות גשמי'[69] ע"ש שיורדי' בגבורה בבחי' התחלקות טיפין טיפין ועכ"ז זהו עיקר החסד שהרי אם לא הי' מתחלק לטיפין הי' מבול שוטף כו', וע"י בחי' גבורה זו נמשך הטוב והחסד שיצמח תבואה ופרי העץ, וצמח האדמה כו'. וכמו שהוא בהשפעת גשמיות כן הוא בבחי' רוחניות ההשפעה שבכדי שיהי' נמשך גילוי אלקותו ית' בבהמק"ד הי' זה ע"י צמצום וכמארז"ל צמצם שכינתו בין שני בדי הארון[70], שענין בחי' צמצום הזה הוא סיבת הגילוי שבלעדי בחי' צמצום זה א"א להיות בחי' הגילוי כו', ונמצא כי השפעת גילוי אלקות שהי' בבהמק"ד זהו ע"י צמצום שצמצם[71] שכינתו, וא"כ הצמצום הוא עיקר הטוב והחסד כו'[72], ועד"ז יובן גודל מעלת הצמצום מה שרצון אותיות צינור שהוא בחי' צמצום שנתצמצם ברצון דתומ"צ שזהו תכלית הטוב והחסד בכדי שיומשך גילוי רצונו בחי' רצון העליון למטה בהתלבשות דברי' גשמי' כמו הקרבנות ושארי פרטי מצות שמלובשי' בגשמיות כמו ציצית מצמר ותפילין מקלף[73] וד' מיני' שבלולב מצמחי' הגשמי', ומצה מקמח הגשמי וכדומה שכ"ז הוא

---

64) היו"ד מורה על תמידות ההתהוות: ראה גם שער היחוד והאמונה רפ"ד. רשימות כ"ק אדמו"ר זי"ע לשם (בליקוט פירושים).

65) ככה יעשה איוב: איוב א, ה.

66) הי' הוה ויהיה . . הוי': ראה שער היחוד והאמונה פ"ז. תו"ח מקץ ריט, ד הערה 62.

67) אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענו: מכות כד, רע"א.

68) רצון אותיות צינור: ראה זהר הרקיע לזהר בראשית נא, א (כה, ב). מאמרי אדה"א בראשית ע' לו. וש"נ.

69) גבורות גשמי': תענית ב, א. ראה גם לקו"ת ואתחנן יג, ג. סה"מ תר"ם ח"א ע' פא. וש"נ.

70) צמצם שכינתו בין שני בדי הארון: ראה ב"ר פ"ד, ד. תנחומא ויקהל ז. שהש"ר פ"א, יד (ג). מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ס"ע שמו ואילך נוסח א. לקו"ת אמור לד, ב. הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' קכט. שה"א ז, א ובהערה 12.

71) שצמצם: תוקן ע"פ בוך 1825.

72) והחסד כו': ע"כ הועתק בסה"מ תרס"ח. ראה לעיל ע' רכא ובהערה 8.

73) ותפילין מקלף: ראה שו"ע אדה"ז הל' תפילין סל"ב, ס"ט.

ע״י הצמצום כו׳. ומזה יובן גודל מעלת מ״ת הגם שנמשך ע״י צמצום אם בחוקתי תלכו כו׳ ונתתי כו׳ וא״ל תשמעו כו׳, עכ״ז ע״י בחי׳ הצמצום הלזה נמשך הגילוי בחי׳ רצה״ע למטה מה שבלעדו בחי׳ צמצום זה א״א כלל להתגלות למטה כו׳.

ועפ״ז יובן שורש ענין ירידת הנשמה בגוף שהיא ירידה גדולה ועצומה מאד שירדה ממקום כבודה שעלה במחשבה להתלבש בחומר גוף הגשמי, ונה״ב גשמי שמלא ברצונות גשמיים, שענין ירידה זו היא צורך עלי׳[74], והוא ענין תוס׳ וריבוי גילוי אלקות שנמשך, וכמו הצמיחה שמתוסף ריבוי תבואה ע״י הזריעה כן ע״י ירידת הנשמה בגוף ופיזור ישראל שנתפזרו בארבע רוחות העולם כמ״ש כי כארבע רוחות השמי׳ פזרתי אתכם[75], שכ״ז הוא בשביל הצמיחה שיצמח מזה גילוי אלקות וכמ״ש וארוכתך מהרה תצמח[76] שהצמיחה שיהי׳ גילוי בחי׳ א״א[77] בחי׳ פנימיות א״א לע״ל כו׳, והיינו ע״י קיום המצות, דהנה המצות נק׳ ג״כ בשם זריעה כמ״ש אור זרוע לצדיק[78], וארז״ל במד״ר ס״פ שלח זרע הקב״ה התורה והמצות[79] כדי להנחילם לישראל לע״ל, וכמו הזריעה היא בארץ דוקא לפי שבארץ דוקא מלובש כח הצומח להצמיח משא״כ בשמי׳ הגם שהם גבוהי׳ מן הארץ כמ״ש כגבוה שמי׳ מארץ[80], עכ״ז בארץ דוקא יש כח הצומח להצמיח בתוס׳ שפע ברכה ולא בשמי׳, כמ״ש הטעם מזה במ״א ע׳ בד״ה מי׳ רבי׳[81], כן בנש״י כתי׳ כי תהיו אתם ארץ חפץ[82], פי׳ ארץ חפץ היינו כי יש ארץ שאינו ראוי לזריעה כמו עפר המדבר שכשזורעין בו אינו צומח כלום[83], וארץ חפץ היא הארץ שראוי לזרוע בה, כך ישראל נמשלו לארץ חפץ שהם הם הכלי שבהם וע״י יצמח התוס׳ וריבוי גילוי אלקותו ע״י שיעשו המצות שהם כמשל הגרעין, משא״כ כשיעשה אחר מצוה זו עצמה לא ימשיך כלום[84]. ומטעם זה עצמו נק׳ ישראל ג״כ בשם זריעה, כי זריעה אינו דוקא הגרעין שזורעי׳ אותו כ״א כח הצומח שבארץ נק׳ ג״כ בשם זריעה כי ענין שם זריעה כולל שעי״ז יתוסף בתוס׳ וריבוי יותר הרבה כו׳

---

74) ירידה זו היא צורך עלי׳: ראה הנסמן באוה״ת עקב ע׳ תפא.

75) כי כארבע רוחות השמי׳ פזרתי אתכם: זכרי׳ ב, י. ושם: פרשתי אתכם.

76) וארוכתך מהרה תצמח: ישעי׳ נח, ח.

77) וארוכתך . . א״א: ראה לקו״ת צו ט, א.

78) אור זרוע לצדיק: תהלים צז, יא.

79) במד״ר . . זרע הקב״ה התורה והמצות: ראה במדב״ר פי״ז, ה. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ רסב. וש״נ.

80) כגבוה שמי׳ מארץ: ראה גם סה״מ תרל״א ח״א ע׳ כה. ע׳ לט. תר״ם ח״א ע׳ ב. תרמ״א ע׳ תעא — ישעי׳ נה, ט. ושם: כי־גבהו. תהלים קג, יא. ושם: כי כגבוה שמים על הארץ.

81) בארץ . . כח הצומח . . בד״ה מי׳ רבי׳: תרל״ו. ראה שם פצ״ח. פצ״ט. פקכ״ב. ראה גם מאמרי אדה״א ויקרא ח״ב ע׳ תקצה ואילך.

82) כי תהיו אתם ארץ חפץ: מלאכי ג, יב. ראה גם תו״א שמות נג, ד. סה״מ תרמ״ב ע׳ תנד. וש״נ.

83) עפר המדבר שכשזורעין בו אינו צומח כלום: ראה חולין פח, ב. תוס׳ שם. לקו״ת מסעי צא, ב. מאמרי אדה״ז תקס״ג ח״ב ע׳ תקכז נוסחא שני׳. מאמרי אדה״א נ״ך ע׳ ק. אגרות קודש מאת כ״ק אדמו״ר מהוריי״צ חי״ד ע׳ פב.

84) כשיעשה אחר . . לא ימשיך כלום: ראה תו״א שמות שם. מאמרי אדה״א שמות ח״א ס״ע ו. סה״מ תר״ם ח״א ר״ע שב ובהנסמן בהנ״ל.

אשר כ"ז בכלל זריעה יחשב, וע"י זריעת גרעין המצות בארץ חפץ דישראל עי"ז נמשך צמיחה בתוס' וריבוי גילוי אלקות ע"י שכל הדברי' נתלבשו בדברי' הגשמיים דנוגה ששרשן מבחי' התוהו. וכן עי"ז נעשה בירור נה"ב ששרשו ג"כ מהמרכבה[85] ששרשן מתהו וע"י בחי' בירור זה נמשך בחי' אורות דתהו בכלים דתיקון והוא בחי' התוס' וריבוי כו', ולהיות כי זהו דוקא ע"י בחי' בירורי דברי' שבעוה"ז הגשמי לכן פי' במשנה[5] ובת"י[6] מן העולם על עוה"ז ועד העולם עלמא דאתי ששם יתגלה צמיחת אורות דתהו בכלים דתיקון. ובזהר[3] מפרש מעלמא דאתכסי' לעלמדאת"ג היינו כי עיקר המכוון אינו בשביל עלמא דאתכסי' כ"א שיומשך דוקא בעדאת"ג וכנ"ל בענין וידגו לרוב בקרב הארץ[86] דוקא, לכן פי' מן העולם ועד העולם מעדאת"כ לעדאת"ג.

ובזה יובן מ"ש איוב י"א ארוכה מארץ מדה[87] משמע שהתורה יש לה מדה כמארז"ל פ"ב דערובין דך"א ע"א שהיא אחד משלשת אלפים ומאתים בעולם[88], ופעם כתי' (תילי' קי"ט) לכל תכלה[89] ראיתי קץ רחבה מצותך מאד משמע שאין לה מדה. אך הענין הוא דהתורה יש לה מדה לפי שאורייתא מחכ' נפקית והחכ' יש לה שיעור, לכן פירשו בגמ' שהתורה יש לה מדה, אבל עכ"ז רחבה מצותך מאד שהיא בלי גבול להיות כי ע"י בירור המצות נמשכי' אורות דתהו כנ"ל שהם בלי גבול כו', והיינו מה שבחכ' אתברירו[90], פי' חכ' הוא כח מ"ה[91] ובחי' מ"ה מברר ב"ן[92], ואז עולה ב"ן לבחי' ס"ג[93] שלמעלה מבחי' מ"ה[94], אך איך יחזיקו כלים דתיקון ריבוי אורות דתהו ע"ז אמר רחבה מצותך מאד שהמצות נעשי' כלים רחבי' לקבל בחי' מאד העליון כדפר'[95] באגה"ק סי' י"ז[96].

85) נה"ב ששרשו ג"כ מהמרכבה: **ראה גם לעיל ע' רטז. וש"נ.**

86) וידגו לרוב בקרב הארץ: **ויחי מח, טז. לעיל ע' ריח.**

87) איוב י"א ארוכה מארץ מדה: **פסוק ט.**

88) שהתורה יש לה מדה . . שהיא . . בעולם: **ראה שם: כל העולם כולו אחד משלשת אלפים ומאתים בתורה. ראה גם אוה"ת בשלח כרך ז ע' ב'תרנז. סה"מ תרל"ו ח"ב ע' שלג. המשך תער"ב ח"ב ע' א'קסז.**

89) (תילי' קי"ט) לכל תכלה: **פסוק צו.**

90) שבחכ' אתברירו: **נסמן לעיל ד"ה ויגש אליו יהודה ספ"ד.**

91) חכ' הוא כח מ"ה: **זהר רע"מ צו כח, א. לד, א.**

92) מ"ה מברר ב"ן: **ראה ע"ח שער טנת"א ש"ה, פ"א. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' ה. וש"נ. ח"ב ע' תקעג ואילך. ח"ד ע' א'ריג ואילך.**

93) עולה ב"ן לבחי' ס"ג: **ראה לקו"ת בחוקותי מז, ג. תו"ח וארא ח"א ע, ג. וש"נ.**

94) ס"ג שלמעלה מבחי' מ"ה: **ראה ע"ח שער טנת"א ש"ה, פ"א. שער אנ"ך שי"ט, פ"ז. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' ה הערה ד"ה: שם.**

95) כדפר': **תוקן ע"פ בוך 1825.**

96) באגה"ק סי' י"ז: **ראה לקמן ע' רנב בשוה"ג.**

פ׳ תצוה פ׳ זכור

זכור את אשר עשה לך[1] עמלק[2] וגו׳ אשר קרך[3] וגו׳, ואיתא במד״ר[4] הובא בבחיי ס״פ כי תצא[5] אמר הקב״ה לישראל[6] שתי[7] זכירות שכתבתי לכם בתורה א׳ כאן[8] ואחת מחה[9] תמחה[10] וגו׳, הוי זהירי׳ בהם[8] אם עשיתם כן[11] הרי אתם בנים של אברהם שנמשל לאפר[12] שנא׳ ואנכי עפר ואפר[13], ובא״ל התקינו[14] עצמיכם לשעבודה של מצרים דכתי׳ בחמר ובלבני׳[15]. ולכאו׳ צ״ל הלא מלחמת עמלק הי׳ אחר יצ״מ, ושאול הגם כי חמל על מיטב הצאן והניח את אגג חי[16] מ״מ לא מצינו שנשתעבדו ישראל שנית במצרי׳ ומהו שאו׳ התקינו עצמיכם לשעבודה של מצרים.

ויובן בהקדם ענין קלי׳ עמלק דכתי׳ בי׳ ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד[17], ולכאו׳ יפלא הלא הוא הראשית גוי׳ ולמה יהי׳ אחריתו עדי אובד

---

1) זכור את אשר עשה לך עמלק: הוא מאמר ד״ה זה שנדפס בסה״מ תרל״ב ח״א ע׳ קיד. וש״נ. ושם ע׳ רמט ואילך ישנו הנחה מדרוש הנ״ל.

המאמר נרשם בכת״י מעתיק.

ראה עוד ע״ד המאמר ברשימת המאמרים שבסוף הספר. וע״פ הכת״י הנרשמים שם, בא התאריך שבריש המאמר.

2) זכור את אשר עשה לך עמלק: תצא כה, יז.

3) אשר קרך: שם כה, יח.

4) במד״ר: בסה״מ תרל״ב כאן: במד״ת. אבל בגוכתי״ק שם ובסה״מ תרנ״ד ע׳ שמא כבפנים.

5) במד״ר הובא בבחיי ס״פ כי תצא: כה, יח. תנחומא תצא ה. אוה״ת פ׳ זכור (שמות) ע׳ א׳תשפה. תצא ע׳ תתרכ. ראה גם סה״מ תרס״ה ס״ע רי ואילך ובשוה״ג שם.

ראה גם סה״מ תרל״א ח״א ע׳ מא. תרל״ב ח״א ע׳ רמט. תרנ״ד ע׳ קצו. שם ע׳ שמא — הוא המאמר דתרל״ב כאן.

6) לישראל: באוה״ת ליתא.

7) שתי: בתנחומא; בחיי; אוה״ת: אותן שתי.

8) א׳ כאן . . זהירי׳ בהם: בתנחומא; בחיי; אוה״ת: הוי זהירי׳ בהם א׳ כאן ואחת מחה תמחה וגו׳.

9) א׳ כאן ואחת מחה תמחה: בבחיי ואוה״ת: א׳ כאן ואחת כי מחה אמחה את זכר עמלק — בשלח יז, יד.

10) מחה תמחה: חיבור שני כתובים — בשלח יז, יד. ושם: מחה אמחה. תצא כה, יט. ושם: תמחה. כ״ה בכ״מ — ראה בסוף הספר במילואים.

11) כן: וכ״ה לקמן ע׳ רלו. בבחיי ואוה״ת: כך. וכ״ה לקמן ע׳ רלב וע׳ רלה.

12) הרי אתם בנים של אברהם שנמשל לאפר: בבחיי ואוה״ת: תהיו בניו של אברהם שהמשיל עצמו כאפר. ע״כ באוה״ת פ׳ זכור.

13) ואנכי עפר ואפר: וירא יח, כז.

14) ובא״ל התקינו: בבחיי ואוה״ת: ואם לאו . . התקינו.

15) בחמר ובלבני׳: שמות א, יד.

16) ושאול . . חמל על מיטב הצאן . . אגג חי: שמו״א טו, ט. ח.

17) ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד: בלק כד, כ. ראה גם סה״מ תרל״א ח״א ע׳ קצב ואילך. וש״נ.

יתר על כל הגוי' דכתי' בהם כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם א'[18]. והענין הוא דהנה כל האומות אפי' הז' אומות הכנעני וכו' ה"ה מנגדי' למדות לבד, ובעבודה הם בחי' ז"מ הרעות[19], שע"ז ארז"ל אין אדם עובר עבירה[20] אא"כ נכנס בו רוח שטות שהרוח שטות מכסה על האמת, וכמ"ש בסש"ב[21] שנדמה לו שע"י שיעשה הדבר הזה לא יהי' נפרד כלל מאחדותו ית', והיינו שהרוח שטות מכסה שעי"ז לא יהי' נפרד, אבל אם הי' יודע שעי"ז יפרד מאחדותו ית' לא הי' עושה בשו"א בעולם, כ"א שהרוח שטות מכסה שידמה לו שעי"ז לא יהי' נפרד כלל א"כ מדוע לא ימלא תאוות לבו הרע. אבל ענין עמלק הוא שיודע את רבונו ומתכוין למרוד בו[22], פי' שיודע היטב ומרגיש ענין חידוש וחיות האין, איך שהוא מהוה ומחי' בכל עת ובכל רגע את היש ומ"מ הוא מורד בו, וע"ז רומז תי' ומתכוין למרוד, פי' שמתכוין בכוונה לעשות היפך הידוע כו', וע"ד שחוצפה אפי' כלפי שמיא מהני[23] כו'. ואי לזאת א"א לבררו כלל, ואינו דומה לשאר האומות דכתי' בהם כי אז אהפוך כו', שהם ה"ה מנגדי' למדות לבד שז"ע הרוח שטות שמכסה על האמת, וה"ע התגברות התאוה מתאוות לבו הרע לעשות מה שלבו לב כסיל חפץ, והרי בענין עשיית דבר עבירה זו יש בה שני דברי'[24], הא' בחי' כח המתאוה עצמה שהיא אינה דוקא להתאוות עשיית דבר עבירה זו כ"א רק כח המתאוה בעצם, שבאמת בכח המתאוה זה הי' יכול להיות באהבה עזה לאלקות, רק הלבושי' של כח המתאוה הוא התואר והציור, שציור בחי' כח המתאוה הזה בלבוש רע, הנה לבוש זה א"א לברר כ"א צריכי' לדחותו מכל וכל, אמנם עצם כח המתאוה יכול להפוך מן הקצה אל הקצה שיהי' בבחי' תוקף האהבה ברשפי אש לאלקות. וזהו שארז"ל בכל לבבך בשני יצריך[25] ביצ"ט וביצה"ר דלכאו' יפלא איך היצה"ר ישוב לאהבת ה', אך זהו כנ"ל שהיצה"ר הנה הוא רק כח המסית להתאוות תאוה, ולעורר את כח המתאוה שיש בנפש האדם, ואם כי הוא מסיתו לעשות היפך רצון העליון, אמנם באמת זהו כמשל הזונה עם בן המלך המבואר בזהר תרומה דקס"ג א'[26],

---

18) כי אז אהפוך . . ולעבדו שכם א': **נסמן לעיל ע' קנב.**

19) הז' אומות . . ז"מ הרעות: **ראה תו"א מג"א צה, א. צט, סע"א. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' רמא. וש"נ. שערי אורה סא, ב ובהערה 20. תו"ח יתרו ח"ב ער, ג. וש"נ.**

20) אין אדם עובר עבירה: **סוטה ג, א. ראה לקמן בח"ב המשך וככה פט"ל. וש"נ.**

21) בסש"ב: **פכ"ד.**

22) עמלק הוא שיודע . . ומתכוין למרוד בו: **ראה לעיל המשך אלה תולדות נח פי"ב. וש"נ.**

23) שחוצפה אפי' כלפי שמיא מהני: **סנהדרין קה, א.**

24) עשיית דבר עבירה . . שני דברי': **ראה לקו"ת חוקת נו, סע"ג ואילך. ר"ה סא, סע"ג ואילך. לקמן בח"ב המשך וככה פמ"ט. בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תשמא. ע' תתכב. ע' תתמו. ע' תתפא.**

25) בכל לבבך בשני יצריך: **ואתחנן ו, ה ובספרי שם. ברכות נד, א במשנה. סה"מ תר"ם ח"א ע' לב. וש"נ. לקמן בח"ב בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תשמא.**

26) כמשל הזונה . . בזהר תרומה דקס"ג

ולכן יכולי׳ להפכו להיות ואהבת בכל לבבך שגם היצה״ר ישוב לאהבת הוי׳ בגילוי ולא בהסתר פנים כמשל הזונה.

אך הנה כ״ז הוא בכח המתאוה שבנפשו, אבל ענין קליפת עמלק הוא שיודע את רבונו ומתכוין למרוד בו, הרי הוא יודע היטב ומבין בטוב ענין חידוש יש מאין ומ״מ הוא מכוין למרוד בו, ומה יכולי׳ להפוך את הכוונה, שהרי כוונה זו הוא כענין התואר והציור מלבוש הרע דתאוות שאר אומו׳ שג״ז אין יכולי׳ לברר כ״א לדחות לגמרי מכל וכל, ועד״ז הוא בחי׳ קלי׳ עמלק שא״א לבררו בדרך בירור רק ע״ד כלי חרס שבירתו זהו תקנתו[27] שאינו מועיל הכשר אחר כ״א שבירה, וכן בקלי׳ עמלק אינו מועיל רק איבודו, ואיבודו זהו תיקונו[28], ועיקר הסיבה לזה להיותו ראשית גוי׳ היינו שהוא הקלי׳ המנגד נגד הדעת[29] שהוא מבחי׳ מוחין מקור המדות[30], ולכן א״א לבררו בדרך בירור כ״א אחריתו עדי אובד לגמרי מכל וכל כו׳. ומעתה יובן דברי המדרש שאומר אם עשיתם כך היינו ענין הזכירה דמחיית עמלק, היינו שזוכר ורע בעיניו הרע דעמלק, פי׳ מלבד מה שהוא רחוק ממנו להיותו רע בעיניו הנה הוא דואג על ענין מציאת אופן וענין רע כזה, אז הרי אתם בנים של אברהם שנמשל לאפר שנא׳ ואנכי עפר ואפר[13].

ויובן זה בהקדם[31] מארז״ל קיים אברהם כל התורה כולה עד שלא ניתנה[32], וכן יצחק ויעקב קיימו ג״כ כל התורה[33], רק שהיו חלוקי׳ בעובדות, שאברהם

א׳: ראה גם לקמן בהנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ שדמ ובהנסמן שם.

27) כלי חרס שבירתו זהו תקנתו: ראה כלים פ״ב, מ״א.

28) בקלי׳ עמלק . . ואיבודו זהו תיקונו: ראה גם מאמרי אדה״א שמות ח״ב ע׳ תקכב. וש״נ. נ״ך ע׳ תקטז. קונטרסים ע׳ רמא. סה״מ תרמ״א קמב ואילך. תרמ״ז ע׳ פז־פט. תרנ״ד ע׳ קצח. תרס״ה ע׳ ריז. תרע״ח ע׳ שצז. פר״ת ע׳ שא.

29) עמלק . . הקלי׳ המנגד נגד הדעת: ראה מאורי אור מערכת עמלק אות עט. תו״א תצוה פג, סע״ד. ושם מציין: ועיין בהרמ״ז ר״פ ויקהל — ראה אוה״ת בלק ע׳ א׳נד. בסהמ״צ להצ״צ צד, רע״ב מציין: והרמ״ז והמק״מ — ראה מקדש מלך בשלח סה, ב. ר״פ ויקהל. מאמרי אדה״א קונטרסים ע׳ רמא. וש״נ. ראה גם אוה״ת פרשה זכור ע׳ א׳תשעה.

30) הדעת . . מקור המדות: ראה ע״ח שער הנסירה שכ״ט, פ״ז בהגה. תניא ספ״ג. לקו״ת ואתחנן ו, ד. מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״ב ע׳ תשלט ואילך. תו״ח ויקהל תיא, ג.

31) ויובן זה בהקדם: ראה בהבא לקמן הנסמן בסה״מ תרל״א ח״א ע׳ רב.

32) קיים אברהם . . עד שלא ניתנה: ראה יומא כח, ב. רש״י תולדות כו, ה. תו״א מג״א קיט, א. תו״ח לך פד, ג ובהערה 27. וארא ח״א סג, ג. וש״נ. סה״מ תרמ״ב ע׳ תט. לקו״ש כרך לה ע׳ 107 ואילך. לקמן בח״ב המשך וככה פי״ח. שם בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ תשסט. ע׳ תשעז ואילך.

33) יצחק ויעקב קיימו ג״כ כל התורה: ראה ויק״ר פ״ב, י. תדא״ר פ״ו. תנחומא ויגש ו — יעקב. רש״י תולדות כה, כז. כו, יב. כז, ג. ט (יצחק). וישלח לב, ה (יעקב). גור ארי׳ ויגש מו, י — לקו״ש שם הערה 7. תו״א יתרו סז, ד. ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח פי״ג.

קיים ע״י הכנסת אורחי׳, ויצחק קיים ע״י חפירת בארות[34], ויעקב קיים ע״י עבודתו במקלות[35], וא״כ צ״ל מהו ההתחדשו׳ במ״ת[36] שהי׳ קולות וברקי׳[37] כו׳ וירד ה׳ על ה״ס[38], ומהו החידוש בנתינת התורה הלא האבות קיימו אותה גם קודם שניתנה. ולהבין זה צ״ל מה שלכאו׳ יפלא מדוע לא קיימו כולם בענייני׳ שוי׳, וכמו עכשיו שכולם מקיימי׳ התורה בשוה, שכולם מניחי׳ תפילין בשוה וציצית בשוה, ומצה וסוכה וכל המצות הכל שוין, ומדוע האבות עשו כ״א עניני׳ שונים זה מזה, ואם מצד שכאו״א מהם הי׳ מרכבה למדה אחרת[39] הלא ב״ש וב״ה הם ג״כ חו״ג[40], ומ״מ היו מקיימי׳ המצות הכל בשוה. אך הענין יובן בהקדם איך קיימו האבות המצות, עד״מ מצות תפילין דכתי׳ בה בפ׳ קדש סיפור ענין יצ״מ[41], והלא עדיין לא הי׳ כלל שעבוד מצרים ואיך הניחו תפילין סיפור השעבוד והגאולה, אלא שענין מה שקיימו האבות מצות תפילין עד״מ, זה הי׳ ע״י הכנה שעשו בעצמם איזהו עובדא בהכנת איזהו דבר[42] שע״פ כוונתו רומז למצות תפילין[43] ועד״ז כל המצות כולם. ונמצא לפ״ז יובן שענין הכנתם א״א להיות בשוה בכולם להיות כי אברהם הי׳ מרכבה למדת החסד[44] וכמ״ש בס׳[45] הפרד״ס[46] בש׳ ס׳ הבהיר[47] אמרה מדת החסד כל ימי היות אברהם בארץ לא הוצרכתי לעשות מלאכתי שהרי אברם עומד ומשמש[48] במקומי, ויצחק הי׳ מרכבה למדת הפחד[49] ויעקב למדת הת״ת[50]. ואם כי

---

34) שאברהם . . הכנסת אורחי׳ ויצחק . . חפירת בארות: **ראה גם לעיל המשך ואלה תולדות יצחק פ״א ובהנסמן שם.**

35) ויעקב . . במקלות: **ראה גם לעיל המשך ואלה תולדות יצחק פ״ה ובהערה 30.**

36) מהו ההתחדשו׳ במ״ת: **ראה גם אוה״ת יתרו ע׳ א׳ט־י ג׳ שיטות בדרושי אדה״ז.**

37) במ״ת שהי׳ קולות וברקי׳: **יתרו יט, טז.**

38) וירד ה׳ על ה״ס: **יתרו יט, כ.**

39) האבות . . שכאו״א . . מרכבה למדה אחרת: **ראה בסמוך בפנים.**

40) ב״ש וב״ה . . חו״ג: **ראה זהר רע״מ פינחס רמה, א. פרדס שער המכריעין שער ט, פ״ב. אגה״ק סי״ג. לקו״ת שה״ש מ, א. מח, רע״ג. מאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״ב ע׳ תשכג ובהנסמן במ״מ לשם. סה״מ תרל״ח ע׳ תסט. וש״נ.**

41) תפילין . . בפ׳ קדש סיפור ענין יצ״מ: **ראה בא יג, א ואילך. מכילתא ס״פ בא. רא״ש הל׳ קטנות הל׳ תפילין ה״ב.**

42) שקיימו האבות . . בהכנת איזהו דבר: **ראה תו״א לך יא, ד. יתרו סח, א. לקו״ת שה״ש ט, סע״ב. ראה גם לקמן בח״ב בהנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ תשסט.**

43) שקיימו האבות . . כוונתו רומז . . תפילין: **ראה גם הדרושים שבהערה 32.**

44) אברהם הי׳ מרכבה למדת החסד: **ראה גם לעיל ד״ה יפה שעה אחת בתחלתו. וש״נ.**

45) וכמ״ש בס׳ הפרד״ס: **ראה שער טעם האצילות ש״ב, פ״ב. שער הכנויים שכ״ב, פ״ד — בשינוי קל. ראה גם סה״מ תרס״ג ח״ב ע׳ צא.**

46) הפרד״ס: **כ״ה בכ״מ — ראה סה״מ תרל״ח ע׳ קט הערה 293.**

47) הפרד״ס בש׳ ס׳ הבהיר: **סקצ״א (בשינוי קל). זח״א בהשמטות רסד, רע״ב.**

48) בארץ . . לעשות . . אברם . . ומשמש: **ראה גם לקמן בח״ב בהנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ תשצח. וש״נ.**

49) ויצחק הי׳ מרכבה למדת הפחד: **ראה גם לעיל המשך ואלה תולדות יצחק פ״א. וש״נ.**

50) ויעקב למדת הת״ת: **ראה ב״ר פמ״ז, ו. פפ״ב, ו. זהר סתרי תורה ויצא קנז, ב. ח״ג תוספות שב, א. פרדס שער הכנויים שכ״ב, פ״ד.**

בכ״א מבחי׳ חג״ת יש ע״ס, מ״מ א״א להתדמות בחי׳ גבורה שבחסד עד״מ לבחי׳ חסד שבגבורה, או ת״ת שבחסד לחסד שבת״ת[51], שהרי בכל מדה היא התחלקות והתגברות בחי׳ א׳ על זולתה, ואי לזאת לא הי׳ יכול להיות יד כולם שוה בקיום המצות שעשו להיות כי אברהם קיים כל המצות ע״י היותו מרכבה למדת החסד. ונמצא כי קיים מצות תפילין ע״ד שדעת נחלק[52] לחו״ג[53] דספי׳ החסד, ויצחק קיים מצות תפילין ע״ד שדעת נחלק לחו״ג בספי׳ הגבורה, שחו״ג דגבורה אינו דומה כלל לחו״ג דחסד, וממילא הי׳ צ״ל ענין עשייתם בא״א חלוקי׳ זמ״ז. אמנם הנה הגורם לכ״ז להיות כי הם קיימו כ״א ע״פ סדר עבודתו מלמטלמ״ע לפי שרש מדריגתו ומקור חוצבה, אבל אחר שניתנה תורה הנה יד כולם שוה בין היות שרש מדריגתו מחסד או מגבורה ולכן ב״ש וב״ה[54] אם[55] היותם חו״ג מ״מ היו שוי׳ בקיום המצות[54] כו׳.

אך הנה נודע שעבודת הנברא הגם שהיא בהכנה רבה במס״נ עצומה מ״מ אינה יכולה להגיע למעלה משרש מדריגתו מצ״ע ממקור חוצבו. והמופת לזה הוא ממה שארז״ל ש״מ מעיין עין עיטם[56] גבוה מקרקע העזרה ד״ג אמה[57] ושלי׳[58] שהרי המקוה של כה״ג הי׳ ע״ג הפתח, שהפתח הי׳ גובה ד׳ אמה, ושיעור גובה המקוה היא ג׳ אמות, ונמצא צ״ל שמעיין עין עיטם הי׳ גבוה מקרקע העזרה ד״ג אמה, ואם נא׳ שיכולים להגביה המעיין גבוה יותר מגובה מקור חוצבו מהו הראי׳ שמעיין עין עיטם הי׳ גבוה כו׳ דג״א, הי׳ יכול להיות שלא הי׳ גבוה רק עשר אמות ומ״מ הגביהו להיות המקוה דג״א, אלא מוכרחי׳ אנו לאמר שבלתי אפשר להגביה את המים למעלה מגובה מקור מוצאם מן הארץ[59], וה״ז משל להבין שבחיק הנבראי׳ הוא שהנברא א״י לעלות ע״י עבודתו יותר ממקור חוצבו כו׳, ונמצא כי עבודת האבות אם כי עשו קיום המצות בהכנתם במס״נ הרי הגיעו לשרש נשמתם לבד. והגם כי האבות היו נשמות דאצי׳[60] אמנם נת׳ בסש״ב באג״ה סי׳ ד׳ שגם נשמות דאצי׳ הרי

---

51) א״א להתדמות . . לחסד שבת״ת: **ראה סה״מ תרס״ה ע׳ רכא.**

52) תפילין ע״ד שדעת נחלק לחו״ג: **ראה סידור שער התפילין ז, סע״א ואילך. אמ״ב שער התפילין קיב, א ואילך.**

53) שדעת נחלק לחו״ג: **ראה ע״ח שער תיקון הנוקבא של״ד, פ״ג. ש״א פו, ב הערה 43.**

54) ב״ש וב״ה . . שוי׳ בקיום המצות: **ראה סה״מ תרנ״ד ע׳ ר.**

55) אם: **בסה״מ תרל״ב כאן: עם ובגוכתי״ק כבפנים. כ״ה בכ״מ — ראה גם סה״מ תרל״ח ע׳ ה. וש״נ. תרמ״א ע׳ תקכה.**

56) והמופת לזה . . עין עיטם: **ראה בהבא לקמן הנסמן בסה״מ תרל״א ח״א ע׳ רב. מאמרי אדה״א במדבר ח״ד ע׳ א׳תסא. וש״נ. סה״מ תרפ״ד ע׳ עז.**

57) ש״מ [= שמע מיני׳] מעיין עין עיטם . . ד״ג אמה: **ראה יומא לא, א.**

58) ד״ג אמה ושלי׳: **כ״ה גם בסה״מ תרל״א ח״א ר״ע רג. תרל״ב ח״א כאן ע׳ קיז. ראה ר״ח יומא שם: כ״ג אמות ויותר כדי שיהא עשוי במורד. בגמ׳ שם רע״ב: והא איכא אמה . . כיון דלא הואי אמתא לא חשיב לה.**

59) שבלתי אפשר להגביה . . מן הארץ: **ראה סה״מ תרנ״ד ע׳ ר בשוה״ג.**

60) האבות היו נשמות דאצי׳: **ראה גם מאמרי אדה״ז על מאמרי רז״ל ע׳ רצא ואילך. תו״ח וארא ח״א סב, א ובהנסמן שם.**

הם נפרדי' מהקו[61]. אמנם ע"י מ"ת שניתנו התומ"צ שרומזי' לבחי' אדם שהם רמ"ח אברי' ושס"ה גידי'[62], שהתורה בכלל נק' בשם אדם כמ"ש זאת התו' אדם[63] והמצות רמ"ח מ"ע הם בחי' רמ"ח אברין דמלכא[64] ושס"ה ל"ת הם שס"ה גידי'[65], וע"ז ארז"ל ע"פ ועשיתם אתם מעלה אני עליכם כאלו עשאוני[66], שע"י עשיית הכלים דרמ"ח אברי' נמשך האור בהם, ובמ"א נת' שהתורה היא האור[67], ובמ"א נת' על התורה שהיא בחי' הילוך הדם[68] שבכל הגידי' והאברי', והע"ס הם דבוקי' אל הקו, ונמצא כי ע"י מ"ת נמשך בחי' היותר גבוה ונעלה ממה שקיימו האבות התורה כו'. וזהו שארז"ל במד"ר שה"ש כל המצות שעשו האבות ריחות היו[69] אבל אנו שמן תורק שמך[70], פי' ריחות שהריח אינו עצם הדבר שהרי כשמריחי' הרבה מכלי א' מליאה ריח טוב לא יחסר כלל מן המשקה המוציא הריח, ואם הריח הי' עצם הדבר הי' נחסר מעט מעט ע"י שמריחי' בו, ומאחר שלא נחסר ה"ז הוראה שאין בריח מעצם הדבר כלל כ"א הארה מועטת אשר יוצא מעצם הדבר עד שאינו נחסר כלל, וזהו המשל שכל המצות שעשו לפניך האבות ריחות היו פי' ריח שאינו עצם הדבר כ"א ריח הוא בחי' הארה לבד והיינו שהגיעו עי"ז לשרש נשמתם, אם כי זהו מאצי' אבל הוא רק הארה להיות כי נפרדו מהקו, אבל אנו שמן תורק שמך דבר שמריקין מכלי אל כלי[71], והיינו עצם הדבר כמו שהוא ולא הארתו לבד.

ואא"כ לפ"ז צ"ל מהו השבח שאמר במד"ר אם עשיתם כך הרי אתם בנים של אברהם שנמשל לאפר מאחר שע"י התורה הרי זכינו לבחי' היותר גבוה ונעלה כו' וכשאומר הרי אתם בנים של אברהם ה"ז ירידה ממעלת ישראל ע"י קבלת התורה. אך הענין הוא דהנה מבואר במ"א שרש ההפרש בין מלמעלמ"ט למלמטלמ"ע[72], שמלמטלמ"ע כתי' מי יעלה בהר ה'[73] נקי כפים ובר

---

61) בסש"ב . . נשמות דאצי' . . נפרדי' מהקו: **ס"ע קל. ראה סה"מ תרנ"ד ר"ע רא. תרל"ב ח"א ע' מ. וש"נ.**

62) אדם . . רמ"ח אברי' ושס"ה גידי': **ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח פט"ז. וש"נ.**

63) זאת התו' אדם: **ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח פ"ה. וש"נ.**

64) רמ"ח מ"ע . . רמ"ח אברין דמלכא: **ראה ת"ז ת"ל עד, סע"א. תניא רפכ"ג. סידור שער החנוכה רפ, א. שע"ת עב, ג הערה 17.**

65) ושס"ה ל"ת הם שס"ה גידי': **ראה זהר וישלח קע, ב.**

66) ועשיתם אתם . . כאלו עשאוני: **בחוקותי כו, ג. ראה זהר בחוקותי קיג, סע"א. ויק"ר פל"ה, ז. תנחומא תבא א.**

67) שהתורה היא האור: **ראה סה"מ תרנ"ד ע' רא שמציין לסה"מ תרל"ו ח"ב ע' רצו ואילך.**

68) על התורה שהיא בחי' הילוך הדם: **ראה לקו"ת במדבר יג, א.**

69) כל המצות שעשו האבות ריחות היו: **ראה שהש"ר פ"א, ג (א). לעיל המשך אלה תולדות נח פי"ג. וש"נ.**

70) שמן תורק שמך: **שה"ש א, ג.**

71) דבר שמריקין מכלי אל כלי: **שהש"ר שם. ראה גם לקו"ת שה"ש ג, א-ב. לקו"ש כרך ח ע' 76 הערה 11.**

72) ההפרש בין מלמעלמ"ט למלמטלמ"ע: **ראה לקו"ת פ' ראה כו, א. כז, ד. סה"מ תרל"ב ח"א כאן ע' קיח. וש"נ. וראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח פ"ב.**

73) מי יעלה בהר ה': **תהלים כד, ג. ראה**

לבב[74] כו׳ שחשיב שם הרבה דברי׳[75] עד כי יוכל לבוא לעלות בבחי׳ הר ה׳, אבל מלמעלמ״ט לא יש מונע כלל, וכמשל שנים שעומדי׳[76] זה בגובה ההר וזה בעמק שיש שני אופני׳ באופן יחודם כו׳ כמ״ש במ״א באורך שירידת העליון הוא בנקל יותר הרבה כו׳, ולכן במ״ת כתי׳ וירד ה׳ על ה״ס[38] הגם כי העולם לא נזדכך עדיין כלל. ונמצא כי יש מעלה בקיום תומ״צ שקיימו האבות על קיום המצות שלנו שהרי הם פעלו זה ע״י אתעדל״ת שלהם בהכנה במס״נ, משא״כ קיום המצות שאנו מקיימי׳ הנה אם מקיימי׳ המצות גם ע״פ כוונה הפשוטה, עד״מ בהנחת תפילין צריך לכוין לשעבד הלב והמוח[77], אבל אם מניח תפילין רק שיודע שצריך להניח טלית ותפילין ולהתפלל בהם, ועצם ענין התפלה היא כמ״ש ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו, ולבם לא נכון עמו (תלים ע״ח ל״ו ל״ז) וכן קיום המצות הוא כמ״ש ותהי יראתם אותי מצות אנשי׳ מלומדה[78].

ולזה אמר אם עשיתם כן הרי אתם בנים של אברהם, פי׳ אם עשיתם כן לזכור מחיית עמלק, להיות כי נא׳ בו אשר קרך[3] בבחי׳ קרירות הלב[79], לאמר ח״ו מי אמר כן (בל״א ווער זאגט דאש[80]), או מה בכך אין זה דבר נפלא כ״כ, ואם זוכר ורע בעיניו הרע דעמלק אזי ע״י דחיית רע הזה פועל ענין עשיית הטוב דמהמ״צ באופן הנצרך לקיום המצות, ואז יהי׳ שני המעלות יחד[81], היינו שההמשכה שע״י המצות הוא עצם הדבר ולא בחי׳ ריח לבד כמו קיום המצות של האבות, וגם יהי׳ כלי לזה ע״ד הזיכוך של העלאת מ״ן של האבות, שמה שאצלם הי׳ צ״ל במס״נ עצומה די אם מקיים עכשיו המצוה בכוונה הראוי׳, כי עכשיו הנה אנו מצווי׳ ועושי׳ שגדול המצווה[82] כו׳. ובא״ל התקינו עצמיכם לשעבודה של מצרים שהגם שלא מצינו שנשתעבדו ישראל במצרי׳, אמנם הנה ארז״ל במד״ר שכל האומ׳ וכל הגליות נקראו ע״ש מצרי׳ לפי שהם מצירי׳ לישראל[83], ונמצא כי נשתעבדו

גם לקמן בח״ב בהנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ תשסח. מאמרי אדה״א הנחות תקע״ז ע׳ קעד וע׳ רסט. אוה״ת קרח ע׳ תשה — ובמהדורת תשנ״ז ס״ע תשד ואילך. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ עג. תרפ״ב ע׳ רנא. וש״נ.

74) נקי כפים ובר לבב: **תהלים שם, ד.**

75) שחשיב שם הרבה דברי׳: **ראה אוה״ת תהלים כרך ג ע׳ א׳רצג: שהן ד׳ בחי׳. לקמן בח״ב בהנחה הנ״ל: וחשוב שם ט״ו מעלות.**

76) וכמשל שנים שעומדי׳: **ראה גם לעיל שם. וש״נ.**

77) בהנחת תפילין . . לשעבד הלב והמוח: **ראה שו״ע אדה״ז הל׳ תפילין סכ״ה, סי״א. סידור שם — נדפס גם בהוספות לשו״ע שם.**

78) ותהי יראתם אותי מצות אנשי׳ מלומדה: **ישעי׳ כט, יג. ראה גם לעיל מאמר ד״ה וישב יעקב פ״ד הערה כב. וש״נ.**

79) אשר קרך בבחי׳ קרירות הלב: **ראה תנחומא תצא ט. לקו״ת שמ״ע פז, ג. מאמרי אדה״ז תקס״ב ח״א ע׳ קעב. אוה״ת אמור כרך ג ע׳ תתסב. סה״מ תרל״א ח״א ע׳ רעג. תרנ״א ע׳ קכ. תרנ״ד ע׳ רב. תר״ם ח״א ע׳ קנג. וש״נ. תרמ״ב ע׳ קצג. וש״נ.**

80) ווער זאגט דאש: **בסה״מ תרנ״ד: ווער זאגט אז איז אזוי.**

81) שני המעלות יחד: **ראה סה״מ תרל״א ח״א ע׳ רג.**

82) שגדול המצווה: **קדושין לא, א.**

83) שכל האומ׳ וכל הגליות . . לישראל: **ראה ב״ר פט״ז, ד.**

במצרי׳. וגם ברוחניות יש בחי׳ השעבוד בבחי׳ חומר ולבני׳ שזהו שאמרו בזהר בחמר דא ק״ו ובלבני׳ דא ליבון הלכתא[84], והיינו משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע[85] כו׳ ולא הי׳ מחלוקת כלל עד הזוגות שהי׳ ביניהם מחלוקת רק באיזהו דברי׳ לבד שנת׳ במשנה[86] דאבות[87], ואח״כ משנתרבו תלמידי שמאי והלל שלא שמשו כ״צ[88], פי׳ שלא הגיעו בעבודתם בענין השימוש בעבודה כ״צ אז נתרבו מחלוקת וצריכין ללבן את ההלכה על בורי׳, שצריכי׳ לזה יגיעה עצומה עד שיצא הפסק הלכה לאמיתו. וגם שע״י העדר זכירת מחיית עמלק שהוא הראשית של כל הגוי׳ עי״ז מתעורר בנפש בחי׳ הז״מ הרעות שהם בחי׳ ז׳ אומו[19] הכנעני כו׳, הנה העצה לזה הוא בחי׳ לימוד התורה וכמארז״ל אם פגע בך מנוול זה משכהו לבהמ״ד[89] שפי׳ רש״י מנוול זה היצה״ר ואם פגע בך להסיתך ולהדיחך מדרך הטוב והישר, משכהו לבהמ״ד הוא בחי׳ לימוד התורה, ואז אפי׳ אם אבן הוא נימוח שפי׳ בלק״ת בד״ה האזינו השמי[90] שאפי׳ אם נעשה לבו כלב האבן[91] הוא בחי׳ טמטום הלב[92] שנעשה לבו אטום כאבן מלקבל דבר חכמה, הנה הוא נימוח כי התורה נמשלה למים[93] וכמ״ש הוי כל צמא לכו למים[94], וכמו המים אם[55] שהם רכי׳ וקלושי׳ מ״מ כשנוטפי׳ על האבן טיף טיף בהתמדה אם שהאבן הוא קשה מ״מ פועל שיעשה נקב[95] על מקום שנוטף ונימח האבן על מקום ההוא, כן ד״ת פועלי׳ למחות את לב האבן להיות בחי׳ פתיחות*[96] הלב להיות בבחי׳ אהבה ותשוקה לאלקות, ועי״ז מהפך את כח המתאוה להיות בבחי׳ אהבה לאלקות שז״ע ואהבת כו׳ בכל לבבך בשני יצריך[25] שגם היצה״ר ישוב לאהבת ה׳ וכמ״ש לעיל,

---

84) בחמר דא ק״ו ובלבני׳ דא ליבון הלכתא: **ראה זהר בראשית כז, א. רע״מ בהעלותך קנג, א. פינחס רכט, ב. ראה תו״א שמות מט, א. תו״ח שמות ח״א ג, א ואילך. מאמרי אדה״א ויקרא ח״א ס״ע קה ואילך. נ״ך ס״ע תכח ואילך.**

85) משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע: **אבות רפ״א.**

86) הזוגות . . במשנה דאבות: **פ״א, מ״ד ואילך.**

87) הזוגות . . מחלוקת רק באיזהו דברי׳ . . במשנה דאבות: **כ״ה גם בסה״מ תרל״ב ח״א כאן ע׳ קיט. בע׳ רנב: ואח״כ בימי הזוגות התחילה מעט מחלוקת. בסה״מ תרל״א ח״א ע׳ רג: לא הי׳ מחלוקת כלל, כ״א מעט הנזכר בימי הזוגות. בהמשך תער״ב ח״ג ע׳ א׳שעז: הזוגות . . והן חלקו בדבר א׳ כדאי׳ במשנה פ״ב דחגיגה — טז, סע״א.**

ושמאי והלל נחלקו בג׳ דברים — שבת יד, ב. טו, א. ובירושלמי חגיגה פ״ב, ה״ב: בד׳ דברים — ראה קרבן העדה שם.

88) משנתרבו תלמידי שמאי והלל שלא שמשו כ״צ: **ראה סוטה מז, ב. סנהדרין פח, ב. ירושלמי חגיגה פ״ב, ה״ב. סה״מ תרל״א ח״א ע׳ רלו. וש״נ.**

89) אם פגע בך מנוול זה משכהו לבהמ״ד: **סוכה נב, ב. קדושין ל, ב. ראה גם לקמן בח״ב המשך וככה רפס״ד.**

90) אם אבן הוא נימוח שפי׳ בלק״ת בד״ה האזינו השמי׳: **האזינו עה, ד.**

91) כלב האבן: **יחזקאל יא, יט. לו, כו.**

92) טמטום הלב: **ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח פ״ח. וש״נ.**

93) התורה נמשלה למים: **ראה סוכה נב, ב. קדושין ל, ב. תענית ז, א.**

94) הוי כל צמא לכו למים: **ישעי׳ נה, א.**

95) המים . . כשנוטפי׳ על האבן טיף טיף . . שיעשה נקב: **אבות דר׳ נתן פ״ו, ב. ראה גם לקמן בח״ב המשך וככה רפס״ד.**

*96) פתיחות: **בסה״מ תרל״ב: פתיחת.**

וכמ"ש במ"א שזהו כל ענין ירידת הנשמה בגוף[96]. וזהו התקינו עצמיכם לקבל שעבוד עול תורה דחמר ולבני' בחמר דא ק"ו, ובלבנים דא ליבון הלכתא.

והנה כמו שע"י שעבוד מצרי' זכו למ"ת כמו"כ כתי' כימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות[97], פי' נפלאות נו"ן פלאות[98], דהנה במ"ת כתי' אנכי ה' אלקיך[99] פי' שמבחי' אנכי מי שאנכי[100] נמשך להיות ש' הוי' ושיהי' בבחי' אלקיך[101], וזש"ה פב"פ דיבר ה' עמכם[102] פי' שע"י הדבור שדיבר ה' עמכם ע"ז נעשה ש' הוי' עמכם[103] כי דבורו של הקב"ה חשיב מעשה[104], והיינו שע"ז נעשה ש' הוי' בנה"א[105], יו"ד הוא בחי' ביטול החכמה וה"ע ביטול הברקת וסקירת השכל, ה' הוא בחי' השגה והבנה באורך ורוחב, וא"ו הוא בחי' מדות כו' ה' אחרונה הוא בחי' הדבור כו', וקש"י הוא בחי' הרצון שלמעלה מן השכל שע"י מ"ת האירו בנפש בבחי' גילוי, וכדי שיבוא לבחי' גילוי זה הי' צ"ל קרי"ס הפך ים ליבשה[106] מעלמא דאתכסי'[107] לעדאת"ג[108] כמ"ש במ"א. וכמו"כ לע"ל כתי' והניף ידו על הנהר והכהו לז' נחלי'[109], נהר הוא בחי' בינה[110] השגה והבנה, והיינו בחי' חמשים שערי בינה שנבראו בעולם[111], אמנם הנה ארז"ל אלפי' שנה קדמה תורה לעולם[112] והיינו בחי'

---

96) שזהו כל ענין ירידת הנשמה בגוף: **ראה לקו"ת תצא לח, א. שה"ש לה, א.**

97) כימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות: **מיכה ז, טו.**

98) נפלאות נו"ן פלאות: **זח"א בהשמטות רסא, ב. ז"ח ס"ת בראשית א, ב. ראה אוה"ת מיכה כרך א ע' תפו ואילך. סה"מ תרל"ב ח"א ע' רנב. תרל"ג ח"ב ס"ע תכח. תרל"ה ח"ב ע' תקמא.**

99) אנכי ה' אלקיך: **יתרו כ, ב.**

100) אנכי מי שאנכי: **ראה תניא מהדו"ק ספמ"ט. לקו"ת להאריז"ל תולדות כז, יט בשם הזהר. אבן עזרא תולדות שם. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' יד. פרשיות התורה ח"א ע' רט ובהנסמן במ"מ לשם.**

101) הוי' . . בבחי' אלקיך: **ראה תו"א תצוה פב, רע"ג. לקו"ת פ' ראה יח, א. שה"ש מב, ב.**

102) פב"פ דיבר ה' עמכם: **ואתחנן ה, ד.**

103) שע"י הדבור שדיבר ה' עמכם ע"ז נעשה ש' הוי' עמכם: **ראה לקו"ת פ' ראה שם.**

104) דבורו של הקב"ה חשיב מעשה: **ראה ב"ר פמ"ד, כב. רש"י לך טו, יח. אוה"ת יתרו כרך ז ע' ב'תשב ואילך. סה"מ תרס"ח ע' צט. וראה אוה"ת ר"ה ס"ע א'תמג ואילך — ביאוה"ז להצ"צ כרך א ס"ע תי.**

105) ש' הוי' בנה"א: **ראה לקו"ת פ' ראה יח, א. סה"מ תר"ם ח"א ע' ט. וש"נ.**

106) הפך ים ליבשה: **תהלים סו, ו.**

107) הפך ים . . דאתכסי' לעדאת"ג: **ראה לקמן בח"ב המשך וככה רפקכ"ו. תו"א בשלח סב, א. לקו"ת צו יד, ג. טז, ד.**

108) מעלמא דאתכסי' לעדאת"ג: **ראה זהר בראשית יח, א. ס"ת ויצא קנב, א. קנח, רע"ב. וארא כט, ב. ת"ז בהקדמה א, סע"א ואילך. תניא פכ"ו.**

109) והניף ידו על הנהר והכהו לז' נחלי': **ישעי' יא, טו בדילוג.**

110) נהר הוא בחי' בינה: **ראה תו"א משפטים עה, ד: „כמ"ש בזהר פ' אמור" צט, א. זהר אדרא דמשכנא משפטים קכג, ב. זהר בראשית כו, א ובדרך אמת אות ב. פרדס שעה"כ שכ"ג, פי"ד מערכת נהר. ביאוה"ז וירא יא, ב. אוה"ת וירא כרך ד ע' 1508.**

111) חמשים שערי בינה שנבראו בעולם: **ר"ה כא, ב. ראה בסוף הספר במילואים.**

112) אלפי' שנה קדמה תורה לעולם: **ראה גם לעיל ד"ה בראשית ברא פ"א. וש"נ.**

אאלפך חכ׳ אאלפך[113] בינה[114], אלף אותיות פלא[115] שיש בחי׳ פלא בבינה, אשר פלא הוא מופלא מהשגה, ולכן לבוא לבחי׳ זו שבתורה שז״ע פנימיות התורה שהמה מופלאי׳ צ״ל והניף ידו על הנהר הוא בחי׳ ההשגה, והיינו שכל אורך ההשגה וההבנה ליבשה תהי׳, ואז יבואו לבחי׳ הפלא שלמעלה מהשגה, וענין והכהו לז׳ נחלי׳ הם בחי׳ ז״ת דעת״י[116], וזהו כימי צאתך מאמ״צ אראנו נפלאות פי׳ שכמו ע״י שעבוד מצרים זכו למ״ת[117], כמו״כ ע״י החמר ולבני׳ שנשתעבדו בחמר דא ק״ו ובלבני׳ דא ליבון הלכתא נזכה לראות נפלאות נו״ן פלאות היינו בחי׳ אאלפך בינה הוא בחי׳ הפלא שבכל שער כו׳.

להבין מארז״ל כל הנהנה מסעודת חתן[1] ואינו משמחו עובר בה׳ קולות כו׳, ואם משמחו זוכה לתורה שניתנה בה׳ קולות[2] כו׳, להבין זה מהו ענין מצות השמחה לשמח החתן, ולמה הופרשה מצוה זו דפרו ורבו מכל המצות שבתורה שלא נצטוו לשמוח כ״כ זולתי במצוה זו גדלה אזהרת השמחה לשמח חתן כו׳, לשמחה זו מה זה עושה.

והענין הוא דהנה ידוע ההפרש שבין נשמות למלאכים[3] שהמלאכים הן בשרשן למטה במדריגה מן הנשמות, והיינו שהמלאכים נמשכו מדבר ה׳ ורוח

---

113) אלפי׳ שנה . . אאלפך בינה: ראה לקו״ת שה״ש א, סע״ד ואילך. סה״מ תרל״א ח״א ע׳ רפט.

114) אאלפך חכ׳ אאלפך בינה: ע״פ איוב לג, ג. שבת קד, א.

115) אלף אותיות פלא: ראה זהר בלק קצג, ב. ת״ז ת״ע קלה, א. הקדמת הראב״ד לס״י נתיב הא׳. שו״ת אור זרוע בתחלתו אלפא ביתא א ס״ג. אוה״ת וארא כרך ז ס״ע ב׳תקס ואילך.

116) לז׳ נחלי׳ הם בחי׳ ז״ת דעת״י: ראה גם שער האמונה צו, ב. תו״ח בשלח ח״א קנח, ב. אוה״ת בהעלותך ס״ע שעה.

117) שעבוד מצרים זכו למ״ת: ראה תו״א שמות מט, א. נד, סע״א. וארא נו, ד.

---

1) להבין מארז״ל כל הנהנה מסעודת חתן: מאמר זה נמצא במאמרי אדה״ז תקס״ה ח״א ע׳ מג ואילך בשינויים קלים. חלק קטן מהמאמר דתקס״ה נעתק עם הגהות באוה״ת יתרו ע׳ תתקסא כמצויין להלן במקומו. וראה גם סה״מ תרמ״ב ע׳ שמח ואילך. ובתורת שמואל דרושי חתונה ע׳ לט ואילך.

מאמר זה נמצא גם בסה״מ תרל״ט ח״א ע׳ צב ואילך.

המאמר נרשם בכת״י מעתיק.

הנחה אחרת מדרוש דתקס״ה שהיא כנראה הנחת כ״ק אדמו״ר האמצעי מתחיל: להבין מארז״ל ואם משמחו מה שכרו (נמצא בדפוס). ובתוס׳ ביאור ראה מאמרי אדה״א דרושי חתונה ח״א ע׳ רמא ואילך. ח״ב ע׳ תסט, ואילך.

ראה עוד ע״ד המאמר ברשימת המאמרים שבסוף הספר.

2) כל הנהנה . . בה׳ קולות: ראה ברכות ו, ב.

3) ההפרש שבין נשמות למלאכים: ראה גם (בנוסף להנסמן בהערה 1) אגה״ת פ״ד. לקו״ת בהר מא, א. תו״ח שמות ח״א לט, ד. ושנ״נ.

פיו ית׳ כמ״ש וברוח פיו כל צבאם[4] וגו׳[5], משא״כ נשמות ישראל נמשכו ממחשבה עילאה כמארז״ל ישראל עלו במח[6] לפניו ית׳, ומעתה צריך להבין מדוע הנשמות הגבוהות בשרשן מאד נעלה מן המלאכים יכולים לירד למטה לעוה״ז[7] להתלבש בגוף החומרי, והמלאכים שלמטה מהם במדריגה אינן יכולים להתלבש בגוף החומרי דעוה״ז, ואף שיש להם גופים הם הכלים שבהן מתלבש החיות של המלאך ההוא, הנה הגופים שלהם הם הכלים הם רוחניים וזכים מאד שמורכבים גופותיהם רק מב׳ יסודות[8] הרוחניים והמעולים (מן הב׳ יסודות שניים)[9] המה יסוד האש ויסוד הרוח, שמב׳ יסודות אלו הרוחניי׳ מורכבים גופותיהם כמ״ש עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט[10] וגו׳[11], ואף המלאכים דעשיי׳ שמתלבשים בגופים דעשיי׳ המה רוחני׳ וזכים מאד עד שהם רואים ואינם נראים[12] מחמת זכות ודקות גופותיהם כו׳ כנ״ל, וכמארז״ל מיכאל באחת גבריאל בשתים[13] כו׳, אדרבה איפכא מסתברא שהמלאכים יהיו מתלבשים בגוף ולא הנשמות כו׳. אך הענין הוא שלכן הנשמות יכולים לירד כ״כ למטה ולהתלבש בגופי׳ גשמיי׳ מצד מעלת מדריגתן שנמשכו ממח׳ עילאה כמ״ש אתה בראת אתה יצרת ואתה נפחת[14] בי ואתה משמרה[15] בקרבי[16] כו׳, וכדכתי׳ ויפח באפיו נשמת חיים[17], והקב״ה הוא השומר אותה להיותה[18] מתקיים[15] בגוף, משא״כ המלאכים שנמשכו מרוח פיו ית׳ שלמטה מהמח׳ לכך אין באפשרי להן להתלבש בגופי׳ גשמיים.

---

4) ובורח פיו כל צבאם: **תהלים לג, ו.**

5) צבאם וגו׳: **כ״ה גם במאמרי אדה״ז תקס״ה הנ״ל. תקס״ו — מהדורת תשס״ה ח״ב ע׳ תשנד. תו״ח משפטים ח״ב רעח, א. סה״מ תרל״ט הנ״ל.**

6) ישראל עלו במח: **ראה ב״ר פ״א, ד. לקו״ת שה״ש יז, ד. יט, ב. תו״ח שמות ח״א לב, ב ובהערה 248. סה״מ תרמ״ב ע׳ צה. וש״נ.**

7) לעוה״ז: **במאמרי אדה״ז ובסה״מ תרל״ט בעוה״ז.**

8) והמלאכים . . גופותיהם . . מב׳ יסודות: **ראה גם סידור שער החנוכה ערה, ד בשם ספר הגמול להרמב״ן. תו״א בראשית ד, ב. לקו״ת בהר מא, ב. מאמרי אדה״א בראשית ע׳ קיב. וש״נ. קונטרסים ע׳ רצב (ושם: אמ״ר). וש״נ. סה״מ תרל״ח ע׳ סד. תר״ם ח״א ע׳ רצב. תרמ״ב ע׳ שמח ובהנסמן בהנ״ל. לקמן בח״ב המשך וככה פ״פ. פק״ב. שם ע׳ תשכח. שם בהנחות ע׳ תתקטז. סה״מ תרס״ח ע׳ מ.**

9) (מן הב׳ יסודות שניים): **בסה״מ תרל״ט כאן ליתא.**

10) עושה מלאכיו רוחות . . לוהט: **תהלים קד, ד.**

11) אש לוהט וגו׳: **כ״ה גם במאמרי אדה״ז ובסה״מ תרל״ט כאן.**

12) המלאכים . . רואים ואינם נראים: **ראה גם אוצר מדרשים (אייזענשטיין) ח״ב ע׳ 528.**

13) המלאכים דעשיי׳ . . מיכאל . . בשתים: **ברכות ד, סע״ב. ראה גם הנסמן לעיל הערה 1.**

14) אתה בראת . . נפחת: **ראה גם אגרות קודש כ״ק אדמו״ר זי״ע ח״א ע׳ שיד-שטו.**

15) ואתה משמרה . . מתקיים בגוף: **ראה גם לקמן בח״ב בהנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ תתלט.**

16) אתה בראת . . נפחת . . בקרבי: **ברכת אלקי נשמה (ברכות ס, ב).**

17) ויפח באפיו נשמת חיים: **בראשית ב, ז.**

18) להיותה: **כ״ה גם במאמרי אדה״ז הנ״ל. בסה״מ תרל״ט הנ״ל: להיות.**

ביאור הדבר הוא, בהיות הנשמות נמשכים ממח׳ עילאה היא החכ׳ שמאין תמצא[19] כידוע לי״ח שהחכ׳ דוקא נמשכה מאין המוחלט שאין לה ערך כלל אל מקורה האין האמיתי, שהוא בחי׳ יש הנמשך מהאין שאין להם ערך ושייכות זל״ז בהדרגת ההשתלשלות כלל, שלא הי׳ באפשרי להתמשך היש מהאין ע״פ הדרגת ההשתלשלות מאחר שאין ערך ויחוס ביניהם כלל, כ״א המשכתה מהאין הוא[20] שלא כדרך ההשתלשלות כו׳, משא״כ מחכמה ואילך הוא סדר ההשתלשלות[21] עילה ועלול[22] בהדרגה וסדר דהיינו שבינה נמשכה מחכ׳[23] והמדות מבינה והמח׳ מן המדות והדבור מן המחשבה כו׳ שזהו נק׳ בחי׳ המשכה יש מיש שיש להן ערך ושייכות זל״ז (שכמו שיש ערך המדות אל הבינה[24] כך הוא ממש ערך הבינה אל החכ׳ כמ״ש במ״א), משא״כ המשכת החכ׳ מלמעלה מן החכ׳ הוא שלא כסדר ההשתלשלות וכמ״ש והחכ׳ מאין תמצא[25], ולכן הנשמות שעלו במח׳ עילאה שנמשכה מאין כנ״ל יורדים למטה להתלבש בגופים גשמיי׳ ולהוליד בנים ובני בנים כו׳, שכח המוליד שנמצא באדם הוא שמהוה אדם אחר מאין ליש ממש הוא מצד שרש נשמתו[26] שנמשכה ממח׳ עילאה שמאין תמצא לכך יש בו כח כזה להוליד ולהתהוות[27] נשמה אחרת מאין ליש ממש שהוא בחי׳ התחדשות גמורה, וזהו נמצא בהנשמות מצד שרשם הגבוה מאד נעלה שעלו במח׳ לפניו שהחכ׳ מאין תמצא שזהו כח אור א״ס ית׳ בעצמו שכשמו כן הוא לחדש חדשות אין קץ בבחי׳ א״ס ממש, וזה הכח ניתן בהנשמות ג״כ שיהי׳ נמצא בהן כח המוליד[28] להוליד חדשות ממש מאין ליש ממש, משא״כ המלאכים שנמשכו מבחי׳ דבר ה׳ ורוח פיו ית׳ שהדיבור הוא בחי׳ יש מיש, לכך אין באפשרי להן להוליד[29] מאין ליש מלאכים אחרים כו׳ כ״א כמו שנתהוו מדבר ה׳ ית׳ כך יעמדו לעולם במעמד ומצב א׳ להיות כאו״א נפרד בפ״ע כו׳ (כמ״ש במ״א ע״פ וכנפיהם פרודות[30] וגו׳ ע״ש), כמו עד״מ בנפש האדם כשהדבור יוצא מפיו בהתחלקות ופירוד אותיות הדבור זמ״ז אין להשיבם עוד וא״א שיתהוה מדיבור א׳ שיצא מפיו עוד דבור אחר

---

19) החכ׳ שמאין תמצא: **נסמן בסמוך הערה 25.**

20) הוא: **במאמרי אדה״ז כאן כבפנים. בבוך 1069 שממנו הודפס סה״מ תרל״ט ליתא.**

21) מחכמה . . סדר ההשתלשלות: **ראה גם לעיל ד״ה ויגש אליו יהודה פ״ב. וש״נ.**

22) עילה ועלול: **ראה גם לעיל ע׳ קעד. וש״נ.**

23) עילה ועלול . . שבינה נמשכה מחכ׳: **ראה גם (בנוסף להנסמן בהערה 1) תו״א בראשית ד, ג. בשלח סד, ד. יתרו סט, א.**

24) שכמו שיש ערך המדות אל הבינה: **ראה גם בהערה שלפנ״ז.**

25) והחכ׳ מאין תמצא: **איוב כח, יב. ראה גם לעיל ע׳ רד. וש״נ.**

26) שכח המוליד . . שרש נשמתו: **ראה גם מאמרי אדה״א ויקרא ח״ב ע׳ תשעט.**

27) ולהתהוות: **כ״ה גם במאמרי אדה״ז כאן ע׳ מד. סה״מ תרל״ט כאן ע׳ צג.**

28) כח אור א״ס . . כח המוליד: **ראה גם תו״ח יתרו ח״ב עדר, ב. וש״נ.**

29) המלאכים . . אין באפשרי להן להוליד: **ראה גם (בנוסף להנסמן בהערה 1) לקו״ת שה״ש לח, ד. מאמרי אדה״א דרושי חתונה ח״ב ע׳ תעב. שמות ח״ב ע׳ תג. וש״נ.**

30) וכנפיהם פרודות: **יחזקאל א, יא. ראה לקו״ת במדבר י, א.**

הובא גם במאמרי אדה״ז כאן ע׳ מד; סה״מ תרל״ט ע׳ צג; תרמ״ב ע׳ שמט ודרושי חתונה שבהערה 1.

כו׳, שכיון שיצא הדבור מפיו ונעשה נפרד כך יהי׳ כמו שהוא ואינו יכול לחדש עוד כלל, משא״כ המחשבה נובע תמיד מן השכל חדשות כו׳, כמו״כ עד״מ למעלה המלאכים שנמשכו מדבר ה׳ ית׳ אינם יכולים לחדש ולהוליד מלאכים אחרים, כ״א כמו שנמשכו כאו״א לפי מזגו ותכונתה[31] מצירופי אותיות הדבור, כך יעמוד לעולם נפרד בפ״ע ואין לו התחברות עם השני, כמו שאין התחברות לדבור אחד אל חבירו וד״ל[32].

וזהו ענין מצות השמחה לשמח החתן כו׳, דהנה ידוע שהשמחה היא באה על דבר הנעלם שנתגלה[33] מהעלמו לידי גילוי ממש דייקא כמ״ש במ״א, ולכן כשרואה האדם שנמצא למטה ג״כ בחי׳ כח המוליד להוליד חדשות מאין ליש שזה הכח נמשך מן אור א״ס ב״ה אשר הוא כל יכול לחדש חדשות אין קץ להפעיל מאין המוחלט ליש ממש כמ״ש והחכ׳ מאין תמצא וגו׳, ע״כ ישמח לב האדם מזה, וזוהי המצוה לשמח החתן כו׳ כנ״ל[34]. וזשארז״ל ואם משמחו זוכה לתורה שניתנה בה׳ קולות[2] וכו׳, פי׳ כי התורה נמשכה ג״כ מאין ליש ממש מהעלם לגילוי, כי אורייתא מחכ׳ נפקת[35] והחכ׳ מאין תמצא, לכן כאשר ישמח האדם מבחי׳ כח המוליד מאין ליש הנמצא בהאדם שזהו המצוה לשמח החתן כו׳ יזכה לתורה שנמשכה ג״כ משרש ומקור זה מאין ליש דאורייתא מחכ׳ נפקא והחכמה מאין תמצא כנ״ל וד״ל[32].

אך להבין ענין ה׳ קולות[36] שניתנה בהן התורה[37] כמ״ש ויהי קול השופר[38] וגו׳[39], משה ידבר[40] והאלקי׳ יעננו בקול[41] וגו׳[42], ששם נאמר במתן תורה ה׳ קולות כו׳[43]. הענין הוא דהנה כתי׳ אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה[44]

---

31) ותכונתה: כ״ה גם במאמרי אדה״ז הנ״ל. בסה״מ תרל״ט הנ״ל: ותכונתו.

32) וד״ל: כ״ה גם במאמרי אדה״ז הנ״ל. בסה״מ תרל״ט הנ״ל: ליתא.

33) שהשמחה . . על דבר הנעלם שנתגלה: ראה גם תו״א מקץ לז, ב. מאמרי אדה״ז הנ״ל. סה״מ תרל״ט ע׳ צג. ושי״נ. תרמ״ב ע׳ שמט. ושי״נ. סה״מ מלוקט ח״א ע׳ רמז ובהערה 23 [בהוצאה החדשה — ח״א ע׳ קלו ובהערה 27].

34) כנ״ל: כ״ה גם בסה״מ תרל״ט. במאמרי אדה״ז הנ״ל: כנ״ל וד״ל.

35) אורייתא מחכ׳ נפקת: זהר בשלח סב, א. יתרו פה, א. רע״מ משפטים קכא, א. קדושים פא, א. חוקת קפב, א. ואתחנן רסא, א.

36) להבין ענין ה׳ קולות: מכאן הועתק באוה״ת יתרו ע׳ תתקסא בתוספת הגהות. ראה לקמן הערה 53. ראה גם לקוטי שיחות כרך ו׳ ע׳ 108 הערה 7: מאמר אדה״ז (להבין ענין ה׳ קולות). והכוונה למאמר דידן דשנת תקס״ה.

37) בהן התורה: באוה״ת שם: התורה בהם.

38) ויהי קול השופר: יתרו יט, יט.

39) וגו׳: באוה״ת כאן: כו׳. בברכות ו, ב (צויין אליו באוה״ת כאן); במאמרי אדה״ז וסה״מ תרל״ט כבפנים.

40) משה ידבר: בברכות כאן ליתא. במאמרי אדה״ז; אוה״ת; סה״מ תרל״ט כבפנים.

41) משה ידבר והאלקי׳ יעננו בקול: יתרו יט, יט.

42) וגו׳: בברכות כאן ליתא. בעין יעקב; מאמרי אדה״ז; סה״מ תרל״ט כבפנים. באוה״ת כאן: כו׳.

43) ששם נאמר . . כו׳: באוה״ת כאן ליתא. ואולי נשמט מפני תיבות הדומות: כו׳ . . כו׳.

44) אז ראה . . וגם חקרה: איוב כח, כז.

ויאמר לאדם[45] וגו׳[46], פי׳ שזהו ה׳[47] בחי׳ ומדריגות שנמשכי׳ בסדר ההשתלשלו׳ מחכמה עם[48] הדבור, ראה[49] הוא בחי׳ ומדריגת החכ׳ שהיא בחי׳ ראיי׳[50] כנודע[51], ויספרה הוא בחי׳[52] בינה[53] כו׳ כמשנ״ת במ״א ע״ש. וכמו״כ עד״מ למעלה נמצאים ה׳ מדריגות המשתלשלו׳ מחכ׳ דאצי׳ ואילך עד מל׳ דאצי׳ היא דבר ה׳[54] ית׳ דהיינו מהחכ׳ נמשכה הבינה דאצי׳ שנקראת בחי׳ זה כמ״ש והחכ׳ מאין תמצא ואי זה מקום בינה וגו׳[55], ומהבינה נמשכי׳ המדות ומן המדות המחשבה ומן המח׳ הדבור, הרי הם ה׳ מדריגות המשתלשלי׳ מחכ׳ עד הדבור כנ״ל, והן הן הה׳ קולות שניתנה בהן התורה, פי׳ דאורייתא מחכ׳ נפקא וכאשר נצטרך להמשיכה מן החכמה הוצרכה לירד ולהתמשך דרך ה׳ מדריגות המשתלשלים מחכ׳ ואילך כנ״ל, והן הן הה׳ קולות שקול הוא לשון המשכה[56] שנמשך בחי׳ התורה למטה דרך ה׳ בחי׳ ומדריגת ההשתלשלו׳ הנ״ל[34].

וז״ש קול ה׳ על המים[57] וגו׳, פי׳ זהו המשכה ראשונה של התורה שהוא נגד קול הראשון דמ״ת, דהנה מים הוא בחי׳ חכ׳[58] שמאין תמצא כנודע וע״ז נאמר קול ה׳ על המים שהוא ההמשכה מלמעלה מן החכ׳ אל ים החכ׳ שלמעלה וז״ש על המים[59], ואח״כ נמשכה עוד למטה במורד אל המדות[60] דאצי׳, וז״ש אח״כ קול ה׳ בהדר[61] וגו׳ עד סוף כל החמשה קולות הוא שיומשכה[62] כ״כ למטה עד סוף כל דרגין הוא בחי׳ דבר ה׳ ית׳ דכתי׳ ויאמר לאדם הן יראת ה׳ היא חכ׳[63]

---

45) ויאמר לאדם: **נסמן לקמן הערה 63.**

46) וגו׳: **באוה״ת הנ״ל ליתא. במאמרי אדה״ז וסה״מ תרל״ט כבפנים.**

47) ה׳: **באוה״ת הנ״ל ליתא. וכנראה שזהו השמטת המעתיק.**

48) עם: **במאמרי אדה״ז הנ״ל: עד.**

49) ראה: **באוה״ת: אז ראה.**

50) החכ׳ שהיא בחי׳ ראיי׳: **ראה פרדס שעה״כ שכ״ג, פ״כ מערכת ראי׳. אוה״ת הנ״ל. מאמרי אדה״א הנחות תקע״ז ע׳ כז. וש״נ. תו״ח שמות ח״א כז, ג. וש״נ.**

51) כנודע: **באוה״ת הנ״ל ליתא. ובמקומו נרשם הגה״ה.**

52) ויספרה הוא בחי׳ בינה: **ראה אוה״ת הנ״ל. הנסמן בסה״מ תרל״ט כאן ע׳ צד.**

53) בחי׳ בינה: **באוה״ת: בינה. ע״כ נעתק באוה״ת. ראה לעיל הערה 36.**

54) מל׳ . . דבר ה׳: **ראה גם לקמן בח״ב המשך וככה פע״ט. וש״נ.**

55) מקום בינה וגו׳: **כ״ה גם במאמרי אדה״ז הנ״ל ע׳ מה: סה״מ תרל״ט הנ״ל. באמרי בינה שער הק״ש ס, סע״א: כו׳.**

56) שקול הוא לשון המשכה: **ראה גם תו״א יתרו עד, רע״ג. לקו״ת נשא כט, סע״א. שה״ש טו, סע״א ואילך. מאמרי אדה״ז הנ״ל.**

57) קול ה׳ על המים: **תהלים כט, ג.**

58) מים הוא בחי׳ חכ׳: **ראה גם תניא פ״ג. מאמרי אדה״ז הנ״ל. תו״ח בשלח ח״א קמג, ב. וש״נ.**

59) המים: **במאמרי אדה״ז הנ״ל: המים וד״ל.**

60) ואח״כ נמשכה עוד למטה במורד אל המדות: **בהנחה אחרת מדרוש דתקס״ה (ראה לעיל הערה 1) חושב גם קול השני קול ה׳ בכח . . בינה.**

61) קול ה׳ בהדר: **תהלים כט, ד.**

62) שיומשכה: **כ״ה גם במאמרי אדה״ז הנ״ל. בסה״מ תרל״ט שיומשכו.**

63) ויאמר לאדם הן יראת ה׳ היא חכ׳: **איוב כח, כח. ושם: אדני. ראה מנחת שי שם. שבת לא, ב. דב״ר פי״א, ו. תניא פמ״ג. בהנחה הנ״ל הוי׳ — זהר ס״ת לך עט, ב. מאמרי אדה״א**

וגו' כמשנת"ל שהיא מדריגה החמישית סופא דכל דרגין בחי' יראת ה', אך כ"ז[64] בס"י שנעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן[65] לכך כתי' הן יראת ה' היא חכ' שבסופא דכל דרגין הוא היראת ה' שהיא מדריגה החמישית כנ"ל נעוץ התחילה[66] היא החכ' הראשית לכל, ונעוץ סופן בתחלתן שבחכ' ריש כל דרגין נעוץ היראה שהיא סופא דכל דרגין וכמארז"ל אם אין יראה אין חכ' ואם[67] אין חכ' אין יראה וכנ"ל[34]. וזהו כוונת רז"ל זוכה לתורה שניתנה בה' קולות כו' ע"י שמשמח את החתן דייקא במצוה זו דכולא חדא מילתא היא (וכאשר אינו משמחו עובר בה' קולות[68] שגם בחתן ימצא ה' קולות כו' כנ"ל[34].

והטעם לזה שהתורה ניתנה בקולות ורעש גדול דוקא, הוא שע"י הקול והרעש יתמשך ששפע[69] החכ' למטה עיקר[70] שהקול והרעש הוא הממשיכה דייקא, משא"כ בלא"ה לא יתמשך החכ' למטה כ"א יהיו נשארים למעלה. ולכן עיקר מצות לימוד התורה לשמה (לשם ה"א[71] דהיינו המשכת התורה דרך ה' קולות הנ"ל) הוא בקול דוקא כמ"ש בגמ' בתלמיד א' שגרס תלמודו בחשאי[72] ושכח תלמודו כו' ע"ש, והיינו מפני שקריאת והמשכת התורה הנמשך מח"ע הוא ע"י הקול דוקא כמ"ש קרוב ה' לכל קוראיו אשר יקראוהו באמת[73], ואין אמת אלא תורה[74] שממשיכי' אותו אל האמת היא התורה, וז"ש באמת בתוך האמת[75] כו', שכ"ז הקריאה וההמשכה הוא ע"י הקול דוקא, ולכן אותו תלמיד שגרס בחשאי

קונטרסים ע' תלז ובהערה שם. אגרות קודש כ"ק אדמו"ר זי"ע ח"ה ע' עד. תו"מ — התוועדויות ח"ל ע' 54.

64) כ"ז: כ"ה גם במאמרי אדה"ז הנ"ל. סה"מ תרל"ט ח"א ע' צה וראה בהערה שם.

65) בס"י שנעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן: ראה שם פ"א, מ"ז.

66) יראת ה' . . שבסופא . . נעוץ התחילה: ראה גם לעיל ע' ר ואילך. וש"נ.

67) אם אין יראה אין חכ' ואם: אבות פ"ג, מי"ז. ושם: א) בהיפך הסדר. ב) אם. כמובא בפנים כ"ה גם במאמרי אדה"ז הנ"ל וסה"מ תרל"ט ח"א הנ"ל ע' צה. ועוד.

68) קולות: במאמרי אדה"ז וסה"מ תרל"ט קולות).

69) ששפע: במאמרי אדה"ז הנ"ל שפע. בסה"מ תרל"ט עיקר שפע.

70) עיקר: כ"ה גם במאמרי אדה"ז. בסה"מ תרל"ט הנ"ל ליתא. ראה הערה שלפנ"ז.

71) לשמה (לשם ה"א: ראה גם שער מאמרי רז"ל אבות פ"ו — לב, ב. פו, ב. סידור ר"ש רשקוב כונת הלימוד כונת העוסק לשמה ע' קכד. לקו"ת שה"ש לב, סע"ד, ושם צויין לפע"ח שער י"ז ריש שער הנהגת הלימוד — ראה הערה 76 בסה"מ תר"ם ח"א ע' קיז. מטות פו, ב. אוה"ת על ענינים ע' שלח.

72) בתלמיד א' שגרס תלמודו בחשאי: ערובין נד, א.

73) קרוב ה' . . יקראוהו באמת: תהלים קמה, יח בהשמטת תיבת: לכל. בסה"מ תרל"ט בהוספת תיבת: לכל. במאמרי אדה"ז כבפנים.

74) ואין אמת אלא תורה: ראה ירושלמי ר"ה פ"ג, ה"ח. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' שסט.

75) באמת בתוך האמת: ראה גם לקו"ת שה"ש ז, ד. מאמרי אדה"ז כתובים ב ס"ע פ. מאמרי אדה"א דרושי חתונה ח"א ע' רמט. ח"ב ע' תקד. ע' תקלד.

שכח תלמודו כנודע שהשכחה היא היפך החכ'[76] כמ"ש לא תשכח[77] זהו בחי' החכ' והזכרון, וההיפך לזה הוא תשכח שהשכחה היא מאחוריי' של החכ'[78] כנודע, ולכן כאשר למד בחשאי שלא המשיכה למטה שכח תלמודו. אך אעפ"כ מצוה לעסוק בתורה בעיון השכלי[79] אף בלא קול ודבור ג"כ שזהו מ"ש קול ה' על המים דהיינו שממשיך את אור א"ס ב"ה לתוך החכ' של התורה המלובשת בשכלו שמקשר חב"ד שלו בחב"ד של אור א"ס ב"ה כמ"ש בלק"א[80], וז"ש על המים לתוך עיון השכלי כנ"ל[34].

בס"ד ש"פ תשא ל"ז.
פ"ט דפרה משנה א'.

צלוחית[1] (כלי שנותנים לתוכה המים המקודשי' לאחר שהושלך האפר לתוכן[2]) שנפל לתוכה מי'[2] כל שהן ר"א אומר יזה שני הזיות (דכי מזה פ"א שמא אין בם מן הכשרי', אבל בשתי פעמי' א"א שלא יהי' מן הכשרים כלום והזאה א"צ שיעור) וחכמים פוסלין (חומרא דמי חטאת דמדאורייתא בטל ברוב תוי"ט בשם התוס' זבחים דע"ט[3]), ירד לתוכה טל ר"א אומר יניחנה בחמה והטל עולה (כמ"ש ויהי בבקר ותעל שכבת הטל[4]), וחכמי' פוסלין (ובתוספתא[5] וחכ"א אין

---

76) שהשכחה היא היפך החכ': ראה בסמוך הערה 78.

77) לא תשכח: תצא כה, יט.

78) שהשכחה היא מאחוריי' של החכ': ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' קעג. תקס"ה כאן. תו"א תצוה פה, ב. קיא, א. סהמ"צ להצ"צ צט, ב. תו"ח תצוה ח"ב שנ, ד. וש"נ.

79) לעסוק בתורה בעיון השכלי: ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב, הי"ב. מאמרי אדה"א בראשית ע' תקכז. וש"נ. קונטרסים ע' תקמב. וש"נ. תו"ח בשלח ח"א קסט, ב. וש"נ. הנסמן בהערה 1.

80) שמקשר חב"ד . . כמ"ש בלק"א: פ"ה.

---

1) צלוחית . . שנפל לתוכה מי': המאמר מיוסד על אוה"ת מארז"ל ע' נט ואילך ד"ה במשנה פ"ט דפרה ירד לתוכה טל. פיסקא ויובן בהקדם מיוסד על מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' רא ואילך.

נדפס גם בסה"מ תרל"ב ח"א ע' קכא ואילך ובתורת שמואל דרושי חתונה ע' רי ואילך בפתיחה: במשנה פ"ט דפרה משנה א' צלוחית שנפל לתוכה מים. וכאן בשינויים והוספות.

המאמר נרשם בכת"י מעתיק עם הגהות וכו' בגוכתי"ק. הפתיחה מהמאמר נרשמה בגוכתי"ק ונמצאת בבוך תרל"ב — סה"מ תרל"ב שם.

הנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב מדרוש זה, נדפסה לקמן ע' שלג, ומשם ניתוסף התיבות בהכותרת כאן: „ש"פ תשא".

ראה עוד ע"ד המאמר ברשימת המאמרים שבסוף הספר.

2) כלי שנותנים . . לתוכן: רע"ב שם בשינוי קל. וכן בסמוך.

3) התוס' זבחים דע"ט: סע"ב ד"ה תנן.

4) ויהי בבקר ותעל שכבת הטל: חיבור ב' פסוקים — בשלח טז, יג-יד. וכ"ה ברע"ב שם, ובהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב הנ"ל.

5) ובתוספתא: פרה פ"ט, ה"ב.

הטל עולה אלא מן הפירות בלבד, תוסיו"ט). ולכאו' יפלא מדוע יפסל המי חטאת בטל, הלא טל גבוה יותר מן מ"ח[6], שמה שפליגי בענין שנפל לתוכה מי' ניחא שהמים נמוכי' במדריגה, ולכן גם רא"א יזה שתי הזיות בכדי שנדע ברור שהגיע ע"י ההזאה כל שהו ממי חטאת, אבל הטל גבוה יותר מדוע יפסל המ"ח והלא בכלל מאתי' מנה[7]. וגם צ"ל הלא בזח"ג תזריע דמ"ט[8] משמע דטל ומי חטאת ענין א' הם, דמי חטאת נק' שיורי טלא דבדולחא, וגם ענין האפר הוא בחי' גבו' דע"י שמלובש[9] במו"ס[10], והוא ממש בחי' טלא דבדולחא דגוונא סומקי אתחזי בי'[11], וא"כ הם ענין אחד לכאורה ומדוע פוסלין החכמי', וגם לר"א צ"ל למה צריכי' להניחה בחמה בכדי שיעלה הטל, לכאו' אין מהראוי שהטל יפסל המי חטאת שה"ה ענין אחד כו'. אך הענין הוא דמי חטאת הם שיורא טלא דבדולחא דקדק לומר שיורי טלא ולא טלא ממש, ובטלא דבדולחא אמרו גוונא סומקי אתחזי בי' דקדק לומר אתחזי בי' לבד כו'.

ויובן בהקדם שורש ענין הטל ע"פ ההקדמה אשר תה"מ וימהמ"ש גבוהי' הרבה במדריגה מג"ע אפי' מגע"ע[12], וגם כי גע"ע הוא רק לפי שעה תענוג הנשמות עד עוה"ב והעיקר הוא עוה"ב ותח"ה. ושורש ההפרש הוא שבימה"מ נא' ונחה כו' רוח חכ'[13] כו', וכתי' ישכיל עבדי ירום[14] כו', שהיא העלי' היותר עליונה, והיינו בחי' מדריגה היותר גבוה מעליית משה למרום שמ' יום לחם לא אכל[15], והטעם מובן כי בהיות משה במרום הגם שהורק אכילה, ונזדכך גופו[16], מ"מ איתא בספרי' שנצטער משה מזה[17], ע"ד ענין הסיגוף דתענית, אבל לע"ל יהי' עיקר חיות הגוף מא"ס כמו שעכשיו חי ע"י מאכל כו' כן יחי' על ידי השגות אלקות. וכמו הנשמה קודם התלבשותה בגוף, או אחרי צאתה מן הגוף הנה היא חי' מהשגת אלקות כן לע"ל יחיה הגוף ג"כ מן השגת אלקות, ואדרבה עיקר קבלת

---

6) מ"ח: = מים חיים.

7) בכלל מאתי' מנה: **ב"ק עד, א.**

8) בזח"ג תזריע דמ"ט: **ע"א.**

9) האפר . . גבו' דע"י שמלובש במו"ס: **ראה גם אוה"ת וסה"מ תרל"ב הנ"ל.**

10) גבו' דע"י שמלובש במו"ס: **ראה ע"ח שער א"א שי"ג, פ"ו-ז. רמ"ז ר"פ פינחס.**

11) טלא דבדולחא דגוונא סומקי אתחזי בי': **ראה זהר אד"ר נשא קלה, ב. ביאוה"ז תזריע עא, ג. עב, סע"ד. מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' שלג. תקס"ה ע' תכז.**

12) תה"מ וימהמ"ש גבוהי' . . אפי' מגע"ע: **ראה בהבא בסמוך מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' רא ואילך. לקו"ת שלח מו, א ואילך. מאמרי אדה"ז תקע"ע ע' קיח ואילך. סהמ"צ להצ"צ יד, ב ואילך. סה"מ מלוקט ח"ג ע' לג ואילך. ח"ד ע' קעז ואילך [בהוצאה החדשה — ח"ג ע' ריז ואילך וע' רכא ואילך]. וש"נ.**

13) ונחה כו' רוח חכ': **ישעי' יא, ב.**

14) ישכיל עבדי ירום: **ישעי' נב, יג. ראה זהר וישב קפא, ב. ביאוה"ז וישב כג, א ואילך.**

15) משה למרום שמ' יום לחם לא אכל: **תשא לד, כח.**

16) משה . . שהורק אכילה ונזדכך גופו: **ראה יומא ד, ב. לקו"ת ש"ש סו, א. לקו"ש כרך לו ע' 172 ואילך ובהערות 37; 39.**

17) איתא בספרי' שנצטער משה מזה: **באוה"ת האזינו כרך ו ע' ב'תקכג בילקוט. ראה ספרי וילקוט שמעוני דברים א, יד רמז תתב. שמו"ר פמ"ז, ז. ילקוט שמעוני דברים א, א רמז תשצז.**

החיות דלע״ל יהי׳ ע״י הגוף שלכן תצטרך הנשמה אפי׳ הנשמות היותר עליונות להתלבש בגופות דוקא כמ״ש מזה הטעם בסוף מאמר אלה תולדת נח[18] ע״ש. וזהו דכתי׳ ונחה עליו כו׳ רוח דעת[19], כי יהי׳ רוח הדעת בה׳ לחיות הגוף ממש כמו הנפש עכשיו, א״כ מוכרח שיהי׳ כלי הגוף קרוב בערך אל האלקות עד שיחי׳ ויקבל חיותו מאלקו׳, וזהו ענין תה״מ שישוב הגוף לחיות מחיות אלקות. והגם כי גם עכשיו חי מנפש רוחני, אמנם ע״י ממוצע דאר״ש, ולע״ל יהי׳ לאחדים שלא תצטרך לממוצע, וגם נהפוך הוא שהנשמה תקבל ע״י אמצעות הגוף, לפי שהנשמה היא מבחי׳ ממכ״ע והגוף הוא מסוכ״ע כמשנ״ת בסד״ה נח הנ״ל[18], ע״פ משנ״ת בד״ה בהשע״צ דתקע״ב וביאורו[20]. והנה נודע המשל בענין העיגול[21] שכל כמה שמתעגל למעלה כן מתעגל למטה לפ״ע זה ממש, מאחר שהוא עגול מכ״צ, וכמו״כ יובן שכל הגבוה ביותר יוכל להיות השפלתו ביותר[22], וא״כ גם כאן מאחר שאנו רואי׳ ענין תה״מ הוא שלא ע״פ השתלשלות כלל, שלא כדרך חיות הנפש שמחי׳ את הגוף שזהו ע״פ אמצעית דם ובשר כו׳, אמנם שיהי׳ החיות רוחני בעצם קטן שבמת[23] הנה זהו שלא ע״י בחי׳ השתלשלות כלל, כי לא יש שום כלי ומכון כלל בעצם הקטן הנ״ל רק כי מארבע רוחות יבא הרוח[24] כו׳, ומאחר שאנו רואי׳ שמלמעלמ״ט יש כאן דילוג גדול שיושפל חיות אלקי למטה כ״כ עד עצם קטן, שמצד ההשפלה מובן מעלתו שממקום גבוה מאד נעלה ירד, היינו מלמעלה מסדר השתלשלות אבי״ע כמשל העיגול הנ״ל, והיינו מבחי׳ טלא דנטיף מעתיקא[25] שלמעלה הרבה מבחי׳ חכ׳[26] הגלוי׳ אבא שורש האצי׳[27] ולכן משם יכול להיות נמשך להפך הסדר וכו׳. וזהו ההפרש בין ג״ע לתחה״מ שג״ע הוא בחי׳ השתלשלות ממכ״ע, זיו השכינה, אבל לע״ל עליית המל׳ וגבה מאד[28] יהי׳ ההמשכה מבחי׳ סוכ״ע להחיות בגוף ממש.

והנה כ״ז הוא בחי׳ טל, אבל ענין שיורא טלא יובן עפמש״נ בלק״ת בביאור האזינו[29] שענין שיורא טלא הוא מזלות דא״א, שהוא בחי׳ אתעדל״ע שע״י

---

18) בסוף מאמר אלה תולדת נח: **פי״ח — נדפס לעיל.**

19) ונחה עליו כו׳ רוח דעת: **ישעי׳ יא, ב.**

20) בד״ה בהשע״צ דתקע״ב וביאורו: **נסמן לעיל ספי״ח שם.**

21) המשל בענין העיגול: **ראה מאמרי אדה״ז תקס״ג כאן ע׳ רב. מאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״א ע׳ רמט־רנ. הנסמן בסה״מ תרל״ב כאן ע׳ קכב. לקמן בהנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ שלה.**

22) שכל הגבוה . . השפלתו ביותר: **ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח פ״ח. וש״נ.**

23) החיות רוחני בעצם קטן שבמת: **ראה ב״ר פכ״ח, ג. לעיל המשך אלה תולדות נח ספי״ז. וש״נ.**

24) מארבע רוחות יבא הרוח: **ע״פ יחזקאל לז, ט.**

25) טלא דנטיף מעתיקא: **ראה זהר בשלח סא, ב. סב, ב. יתרו פג, א. פח, א. אד״ז האזינו רפח, א.**

26) חכ׳: **בסה״מ תרל״ב כאן: אורות וכלים. וצ״ל כבפנים.**

27) אבא שורש האצי׳: **ראה ע״ח שער סדר אבי״ע שמ״ז, פ״ב.**

28) וגבה מאד: **ישעי׳ נב, יג.**

29) שיורא טלא . . בלק״ת בביאור האזינו:

אתעדל"ת[30], משא"כ טלא דבדולחא גבו' דע"י שבמו"ס שהיא למעלה מאתעדל"ת, וע' באגה"ק סי' ך"ח ד"ה למה נסמכה ההפרש בין מ"ד דקרבנות למ"ד דפרה שמ"ד דקרבנות הוא מז"א, ומ"ד דפרה הוא ממזלות, אמנם עכ"פ הוא ממזלות לבד, והיינו מ"ד הנמשך ע"י מ"ן[31], ולכן נק' שיורי טלא* בחי' שערות לבד. אך טל עצמו הוא למעלה מאתעדל"ת לגמרי, ולכן טל פוסל להיותו אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת, וזהו שנק' טל אורות[32], מה שא"כ במי חטאת כתי' מ"ח אל כלי[33], ולכן פוסל דשם כחשכה כאורה בשני כפין כמ"ש בלק"ת בד"ה מצה זו[34], ואינו פועל שם העבודה דמצות הזאת מי חטאת שיומשך משם לדחות החיצוני' להעביר טומאת מת, אבל לע"ל דכתי' וארה"ט אעביר[35] כו' בהל"נ[36] כו' יומשך הטל ולכן יחי' המת, כי כל הגבוה יותר נשפל למטה יותר כנ"ל וכמשל העיגול הנ"ל, משא"כ מח"ט[37] שיורא טלא רק מטהרי' הטמא ולא מחי' המת.

ולהבין קצת ההפרש בין טהרת טמא מת לתחה"מ שהרי באגה"ק הנ"ל כ' שזהו בירור מג"ק, וא"כ מה בין זה לתה"מ דלכאו' הוא ג"כ בירור כעין זה, כי המת הוא אבי אבות הטומאה[38], ומדוע בזה מ"ח[33] ובזה טל. ויובן חילוק זה כעין הפרש בין תיקון מז"ל דהוי ג"כ הוצאות החיות מג"ק ואעפ"כ לא דמי לביאת[39] אסורות כמ"ש בסש"ב ח"א פ"ז וע"ש בהג"ה, וכך י"ל כאן דטמא מת ה"ה עצמו טהור ואינו שייך ח"ו לג"ק, רק שהטומאת מת שהיא מג"ק שורה עליו

---

*) נרשם בגוכתי"ק מלמעלה למטה בסוף צד הימני של העמוד ללא ציון מקומו בפנים, ולכאו' קשור להמבואר כאן:

שצריכי' לפרש כאן שיורי ע"ד כמו מותרי מוחין

ראה לקו"ת האזינו עג, ג. באוה"ת מארז"ל שבהערה 1 מציין: לביאור ע"פ האזינו תקס"ג. ראה מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"ב ע' תשסו.

30) אתעדל"ע שע"י אתעדל"ת: ראה גם לעיל ע' קפג. וש"נ.

31) מ"ד . . מ"ן: זהר בראשית יז, סע"ב. יח, רע"א. ראה גם בענין מ"ד ומ"ן מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' קפג ואילך.

32) טל אורות: ישעי' כו, יט. באוה"ת מארז"ל שבהערה 1 מציין: „וע' ד"ה טל אורו' תקס"ג" מאמרי אדה"ז תקס"ג ס"ע רב ואילך „ומילוי' תקס"ז" מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' רפב „וביאור בחקתי תקס"ו ע"פ והי' אור הלבנה כו' אור זה"י" מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' קפא. לקו"ת בחוקותי מז, סע"ג.

33) מ"ח [=מים חיים] אל כלי: חוקת יט, יז.

34) כחשכה כאורה . . בלק"ת בד"ה מצה זו: תהלים קלט, יב. ושם: כחשיכה. ראה לקו"ת צו יב, א — לקמן בח"ב המשך וככה פל"ח. סה"מ תר"ם ח"א ע' שו. וש"נ.

35) וארה"ט [=ואת רוח הטומאה] אעביר: זכרי' יג, ב.

36) בהל"נ [=בלע המות לנצח]: ישעי' כה, ח.

37) מח"ט: = מי חטאת.

38) המת הוא אבי אבות הטומאה: ראה רש"י פסחים יד, רע"ב. יז, א. חוקת יט, כב ד"ה תטמא עד הערב. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קסג. וש"נ.

39) לביאת: בסה"מ תרל"ב ע' קכג: לביאות.

ומלבישתו, וא"כ פשיטא דלא גדלה מהלבשת חיות בג"ק ע"י ש"ז שג"כ מלובש בהן רק שלא נקלט ביסוד דנוק', וכש"כ הכא שקיל טובא מינה דאינו גם הלבשה בפנימיות כמו ש"ז שטומאה יוצאת מגופו ופנימיותו, ברם הכא הוא השראה בבחי' מקיף לבד. ובזה יובן שמצינו שטומאת קרי חמורה בכ"ד בחלת[40] ח"ל ע' בפ"ד דחלה מ"ח בב"ט[41], וכן ליכנס למקדש ב"ק מתרחק טפי מב' מחנות[42]. משא"כ טמא מת רק מחנה א'[43], וכן לענין ד"ת חמיר ב"ק כדאיתא בפ"ג דברכות[44], ובכמה דברי' טומאת מת חמיר שצריך הזאה ראשון ושביעי[45] וטומאת ז'[46], והענין דבצד א' חמור ש"ז שטומאה יוצא מגופו ומפנימיותו, משא"כ ט"מ בא[47] ממקום אחר, וגם בבחי' השראת המקיף לבד, ואעפ"כ בצד א' טמא מת חמור שמקור מקומו הוא מטומאת מת שהוא אבי אבות הטומאה, להיותו מקור שבה"כ וימלך וימת[48], מקור כל הקלי'. וגם י"ל כעין ההפרש בין מדין מקור השבירה לשאר ז' אומות[49], זקני מואב וזקני מדין חו"ב[50] דקלי'[51] טומאת המוח ע"י לימודי' זרי'[52], ולכן הנטמא בטומאה זו צריך הזאה לדחות הטומאה וטמא ז' נגד ז' מלכי' קדמאין שמתו[53]

---

40) בכ"ד בחלת: שם: בכ"ד כמו בחלת. וכנראה שהיא השמטת המעתיק כאן.

41) בב"ט: = בברטנורא (ד"ה וטבול יום אוכלה). ושם: שאין חלת האור של חו"ל אסורה אלא למי שטומאה יוצאה עליו מגופו, אבל טמא בשאר טומאות מותר בה.

42) ב"ק מתרחק טפי מב' מחנות: כ"ה גם בסה"מ תרל"ב כאן. ובהנחה שם ע' רסא: נשלח חוץ מג' מחנות. אבל בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' שלו: „ב' מחנות" — ראה פסחים סז, ב.

43) טמא מת רק מחנה א': ראה פסחים סז, א.

44) ד"ת חמיר ב"ק כדאיתא בפ"ג דברכות: ברכות כב, א.

45) טומאת מת . . הזאה ראשון ושביעי: כ"ה גם בסה"מ תרל"ב. אבל בהנחה שם: הזאה שלישי ושביעי — חוקת יט, יב. ושם: ביום השלשי וביום השביעי.

46) וטומאת ז': חוקת שם, יא.

47) ט"מ בא: באוה"ת מארז"ל שבהערה 1 ע' ס: טמא מת נמשך לו טומא'.

48) שבה"כ וימלך וימת: וישלח לו, לב ואילך בדילוג. ראה לקמן בח"ב בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תשמג. וש"נ.

49) ההפרש בין מדין . . לשאר ז' אומות: ראה לקו"ת מטות פה סע"ד ואילך. מאמרי אדה"ז תקס"ו ס"ע רפה ואילך. הנסמן בסה"מ תרל"ב כאן ע' קכג.

50) מואב . . חו"ב דקלי': ראה פע"ח שער ר"ח שי"ט, פ"ג קרוב לסופו — קודם ברכת הלבנה. מאו"א מערכת מואב אות פה. תו"א לך יא, סע"ד. לקו"ת חוקת סו, ג. ביאוה"ז פינחס קטז, ב. ושם: חו"ב . . עמון ומואב. אבל כבר פי' בכ"מ: חו"ב . . דמואב חכמה ועמון בינה. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' י. וש"נ. תו"ח בראשית לב, ג ובהערה 30. וראה לקמן בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' שלז: דמדין ומואב הם חו"ב דקליפה. קהלת יעקב מערכת מואב.

51) מדין חו"ב דקלי': כ"ה גם בסה"מ תרל"ב. ובהנחה שם. ראה הנחה שבסיום הערה שלפנ"ז.

52) טומאת המוח ע"י לימודי' זרי': ראה תניא ספ"ח וברשימות כ"ק אדמו"ר זי"ע שם. סה"מ תר"ם ח"א ע' מט ואילך. תרמ"ג ס"ע מח ואילך.

53) ז' מלכי' קדמאין שמתו: ראה וישלח לו, לא ואילך. זהר אד"ר נשא קכח, א. קלה, א. ע"ח שער הכללים פ"א. שער דרושי נקודות ש"ח, פ"ד. שער שבה"כ ש"ט, פ"א ואילך. מבוא שערים ש"ב ח"ג פ"ו. לקמן בח"ב המשך וככה פקי"ג.

ונפלו, ומ"מ כיון שזהו רק לדחות המקיף ל"ד לתה"מ[54] שהמת עצמו יתהפך לקדושה עליונה שיזון מרוחני' כנ"ל, דגדול טפי מזדונו' שנעשו לו כזכיות הנז' בסש"ב[55]. דשם רק שמוציאי' החיות שנקלט בהם מהקדושה, אבל הכא מהפכין מכל וכל, ולכן א"א להיות זה כ"א ע"י הטל מ"מ ברחמים רבים[56], אבל לטהר הטמא מת די במי חטאת שהם שיורי טלא, וכמו שתיקן ז"ל א"צ תשו' עצומה כ"כ כמו ביאות אסורות[57] כו', ואעפ"כ אינו דומה לבירור נוגה שהוא תאות היתר ואכילה, והמ"ד רק מז"א, דהכא עכ"פ בירור הלבשת ג"ק ממש וה"ל תשו' ממש וממשיך מבחי' מזלות דא"א.

ומעתה יובן ג"כ שורש ענין מחלוקת ר"א וחכמי' בענין צלוחית שנפלו לתוכן[58] מים ובענין ירד לתוכה טל, שלדברי ר"א כשירד לתוכה טל יניחנה בחמה והטל עולה, והיינו כי להיות ענין הטל הוא בחי' אתעדל"ע מצד עצמה ה"ז פועל להתעורר נהא"ד[59] באתעדל"ת עד שבא לבחי' תוקף האהבה להדבק בבחי' שמש הוי', היפך בחי' חמרא שאפי' בתקופת תמוז קרירא לי'[60] שגם שמתבונן בבחי' שמש ה' מ"מ אינו בא לבחי' אהבה, אבל ירד לתוכה טל הוא בחי' אתעדל"ע שמעורר אתעדל"ת עכ"פ ה"ז בא לבחי' אהבה לאלקות להיות דבוק בה' הוא בחי' שמש הוי'. וזהו אל תראוני שאני שחרחורת שזפתני השמש[61] פי' שאני שחרחורת מחמת תוקף החום מבחי' התבוננות בחי' שמש הוי' עד שנעשית שחור ע"ד שרפים שנק' כן ע"ש שנשרפו[62] ע"י בחי' הרשפי אש שלהם, וכן אומרת כנס"י כי שחורה אני ומ"מ ונאוה[63], אל תראוני שאני שחרחורת כי זה בא לי מחמת שזפתני השמש[61] הוא בחי' תוקף החום שבא מהתבוננות אלקות בחי' שמש הוי' כו', ואז הטל עולה ע"י תוקף חום השמש, מאחר שכבר פעל פעולתו. אמנם חכמי' ס"ל דאין הטל עולה רק מפירות ולא ממי', היינו כי מי' הם בחי' חכ'[64] שמתהוה מבחי' אין דכתר[65] ולכן כשירד לתוכה טל הגם שהוא למעלה גם מן האין מ"מ

---

54) ל"ד לתה"מ: = **לא דמי לתחיית המתים.**

55) מזדונו' שנעשו לו כזכיות . . בסש"ב: **יומא פו, ב. תניא פ"ז יב, א.**

56) ע"י הטל מ"מ [=מחי' מתים] ברחמים רבים: **נוסח שמו"ע. ראה לקו"ת עקב יג, ג ואילך. הנסמן בסה"מ תרל"ב כאן ע' קכג.**

57) שתיקן [בסה"מ תרל"ב: שתיקון] ז"ל . . כמו ביאות אסורות: **ראה תניא פ"ז יב, א. אוה"ת נח כרך ג תרכד, ב.**

58) לתוכן: **בסה"מ תרל"ב כאן ע' קכד: לתוכו.**

59) נהא"ד: **שם: נפש האדם.**

60) חמרא שאפי' בתקופת תמוז קרירא לי': **שבת נג, א. ראה לקמן בח"ב המשך וככה פס"ג. סה"מ תר"ם ח"א ע' שצח. וש"נ. תרמ"א ע' קיג, וש"נ.**

61) אל תראוני . . שזפתני השמש: **שה"ש א, ו. ושם: ששזפתני — וכ"ה בסה"מ תרל"ב. לקמן בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' שלח. ראה לקו"ת שה"ש ה, ד.**

62) שרפים . . ע"ש שנשרפו: **ראה לקו"ת נשא כח, סע"ד. סה"מ תרל"ח ע' טז. וש"נ. לקמן בהנחה הנ"ל.**

63) שחורה אני . . ונאוה: **שה"ש א, ה.**

64) מי' . . חכ': **ראה גם תניא פ"ג. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' מה. תו"ח בשלח ח"א קמג, ב. וש"נ.**

65) חכ' שמתהוה מבחי' אין דכתר: **איוב כח, יב. ראה זהר רע"מ משפטים קכא, סע"א. אגה"ק סי"ז קכו, רע"א. סה"מ תרמ"א ע' רמד. וש"נ.**

מתאחד אח"כ עם החכ', דהן אמת שבראשית ההתהוות צ"ל בדרך יש מאין גם מבחי' האין הנ"ל, מ"מ אח"כ כשיאיר גם בחי' הטל ג"כ אינו מתבטל, וכנודע ממ"ש בע"ח בענין הצמצום שמתחלה הי' צומ"פ ואח"כ גם כשנמשך הקו אינו מתבטל[66] כו', ע' בביאור כי אתה נרי ה'[67], ולכן פוסל להיותו בחי' אתעדל"ע לבד, והטמא מת צ"ל בבחי' תשו' העלאת מ"ן לעורר מ"ד דמזלות כנ"ל. וכן בענין נפל לתוכה מי' כ"ש[68] סובר ר"א דיזה ב' הזיות, ונמצא כי יש בהזי' א' מי' חיים, אמנם חכמים סוברי' שמתערבין ונעשה מ"ח בחי' מזלות כמו סתם מי' חכ' ואינו דומה לירד לתוכה טל שאינו מתערב, להיות כי טל עצמו אינו מקור ג"כ כמו מזלות שאבא יונק ממזלא[69] כו' רק ששם פסול מטעם אחר שהוא אתעדל"ע לבד כו'.

בס"ד ויקו"פ פ' החדש

החדש הזה לכם[1] ראש חדשי'[2], וארז"ל במד"ר במקומו אמרו מלה"ש[3] לפני הקב"ה רבש"ע אימת אתה עושה את המועדות שכן כתי' (דניאל ד') בגזירת עירין פתגמין[4], א"ל אני ואתם נסכים על מה שישראל גומרין כו', שנא' אקרא לאלקי' עליון לאל גומר עלי'[5], וכה"א אלה מועדי כו' אשר תקראו אתם[6] בין בזמנן בין שלא בזמנם אין לי מועדות אלא אלו, א"ל הקב"ה לישראל לשעבר היה

---

66) בע"ח בענין הצמצום . . כשנמשך הקו אינו מתבטל: **ראה ע"ח דרוש עגולים ויושר ש"א, סוף ענף ג. ראה גם בנוסף על המצויין בפנים, הנחת כ"ק אדמו"ר מהר"ש במאמרי אדמו"ר הצ"צ הנחות תרט"ו ע' מו. סה"מ תרל"ב כאן ע' קכד וע' רסב. תרל"ד ס"ע לח ואילך. וש"נ. — נדפס גם בתורת שמואל דרושי חתונה ע' כב. לקמן בהנחה שם. לקמן בח"ב המשך וככה ספל"ד. תרמ"ד ע' ריג. תרס"ו (מהדורת תשע"א) ע' ה. וש"נ. תרצ"ב ע' רנו. לקו"ש כרך לג ע' 226. תו"מ — התוועדויות ח"ז ע' 11 ואילך.**

67) בביאור כי אתה נרי ה': **ביאור ע"פ זה נדפס בתו"א מקץ מא, סע"א ואילך. מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"ב ע' תרנ ואילך.**

68) כ"ש: **בסה"מ תרל"ב כאן: כל שהן.**

69) שאבא יונק ממזלא: **ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח ספ"ט. וש"נ.**

1) החדש הזה לכם: **הוא מאמר הג' מההמשך שמיוסד על ד"ה מקול מחצצים מכ"ק אדמו"ר הצ"צ, שהנחה ממנו נמצא בבוך 1063 רלז, ב ואילך. ראה גם לעיל ד"ה כי תשא ובהערה 1.**

המאמר נרשם בגוכתי"ק.

ראה עוד ע"ד המאמר ברשימת המאמרים שבסוף הספר. ומשם נעתקה הכותרת שבריש המאמר.

2) החדש הזה לכם ראש חדשי': **בא יב, ב.**

3) במד"ר במקומו אמרו מלה"ש: **ראה שמו"ר פט"ו, ב.**

4) (דניאל ד') בגזירת עירין פתגמין: **פסוק יד. ושם ובמדרש: פתגמא — ראה תנחומא באבער שמות סי"ד.**

5) אקרא לאלקי' עליון לאל גומר עלי: **תהלים נז, ג.**

6) אלה מועדי כו' אשר תקראו אתם: **אמור כג, ד. בשמו"ר שם: אלה מועדי ה' מקראי קדש וגו' אתם.**

בידי שנא' עשה ירח למועדים[7] אבל מכאן ואילך הרי מסורה בידכם ברשותכם אם אמרתם הן הן ואם אמרתם לאו לאו מ"מ החדש הזה לכם, ולא עוד אלא שאם בקשתם לעבר את השנה הריני משלים עמכם לכך כתי' החדש הזה לכם שדבר זה מסור לישראל. והגם שבזה תלוי כל ההמשכות עליונות, וכמו שאם מעברי' השנה ועושי' אדר שני הרי מתעכב המשכת קדושת מוחין דאימא עד שיגיע ט"ו בניסן לפי עיבור השנה, שבלא העיבור הי' זה בט"ו באדר שני, או גם בימי' תלוי בישראל אם עושי' יום א' ר"ח או שני ימי', שבזה תלוי קדושת יו"ט[8], וזהו אמרם אני ואתם נסכים על מה שישראל גומרין.

ולהבין זה צ"ל שורש ענין מה שישראל מונין ללבנה, ואו"ה לחמה הנה ארז"ל במד"ר[9] בראשית פ"ו[10] דרך ארץ שיהי' הגדול[9] מונה לגדולה והקטן לקטנה ועשו נק' בנה הגדול[11] ולכן מונה לחמה שהיא גדולה הרבה מן הלבנה ויעקב שנק' בנה הקטן[12] מונה ללבנה שהיא קטנה כו', ולכן ישראל מונין ללבנה ואו"ה לחמה. אך עדיין צ"ל למה נק' עשו גדול ויעקב קטן, ואם מחמת שעשו הוא בכור ללידה, הנה באמת יעקב הוא הבכור כמש"פ רש"י משל לשפופרת[13] כו', וגם כי מכר את בכורתו ליעקב[14] כו', אך הענין יובן ע"פ משנ"ת שם עוד במד"ר בראשית הנ"ל מה הלבנה זו שולטת ביום ובלילה[15] כך יעקב יש לו חלק בעוה"ז ובעוה"ב, וצ"ל מהו השליטה בעוה"ז. ויובן זה* ע"פ מארז"ל ע"פ צדקת פרזונו בישראל[16] צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שפזרן[17] כו' ולכאו' צ"ל מה הצדקה הלזו שפזרן הלא כינוס לצדיקי' הנאה להן והנאה לעולם[18] וכתי' ועמך כולם צדיקי'[19],

---

*) בע' זה בגוכתי"ק בא: א) סיום המאמר שלפנ"ז „באגה"ק סי' י"ז" — לעיל ע' רכט. רווח של **3** שורות. ב) קטע זה שבסמוך. רווח של **2** שורות. ג) המאמר שלפנינו.

ועפ"ז יובן מ"ש צדקת פרזונו בישראל, שארז"ל צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שפזרן כו', שלכאו' אינו מובן מהו הצדקה בזה שפזרן, והלא ארז"ל כינוס לצדיקי' הנאה להן והנאה לעולם, וכתי' ועמך כולם צדיקי', וא"כ מהו הצדקה עוד במה שפזרן כו'.

---

7) עשה ירח למועדים: **תהלים קד, יט.**

8) מוחין דאימא . . יו"ט: **ראה לקמן בח"ב המשך וככה פ"ה. וש"נ.**

9) במד"ר . . פ"ו דרך ארץ שיהי' הגדול: **ראה שם סימן ג.**

10) פ"ו: **כ"ה בבוך 1825.**

11) ועשו נק' בנה הגדול: **תולדות כז, טו (הובא בסמוך בפנים). מב.**

12) ויעקב שנק' בנה הקטן: **תולדות שם. ראה בסמוך פיסקא וזהו דכתיב.**

13) כמש"פ רש"י משל לשפופרת: **תולדות כה, כו.**

14) מכר את בכורתו ליעקב: **תולדות כה, לג.**

15) ביום ובלילה: **בב"ר: בלילה וביום.**

16) צדקת פרזונו בישראל: **ס' שופטים ה, יא.**

17) צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שפזרן: **ראה פסחים פז, ב.**

18) כינוס לצדיקי' הנאה להן והנאה לעולם: **ראה סנהדרין פ"ח, מ"ה עא, ב.**

19) ועמך כולם צדיקי': **ישעי' ס, כא.**

וא"כ מהו הצדקה עוד בזה שפזרן כו'. והענין הוא דעיקר מכוון הפיזור הוא בכדי שילקוטו[20] כל הניצוצות שנפלו בשבה"כ[21] ע"י בירורי המצות שעושי' בדברי' הגשמי' הצומחי' שם ומקבלי' חיותם מלמעלה ע"י השר המשפיע לארץ ההיא[22], וכשנוטלי' האתרוג עד"מ או הלולב שצומח שם ועושה בו רצון העליון עי"ז מבררי' הנצוצות דתהו שנפלו שם כו', וכן ע"י שמתפלל בכח האכילה שניזון מדברי' הצומחי' ונגדלי' במקום ההוא, וע"י כח האכילה זו הוא מתפלל ומעלה ניצוץ האלקי אשר בקרבו להשתפך נפשו אל חיק אבינו שבשמי', ועי"ז מתעלים ג"כ ניצוצי החיות שנפל בשבה"כ המחי' ומגדל המאכל ההוא שאכל, שהרי בלתי אכילתו לא הי' יכול להתפלל כו', וכן בלימוד התורה וקיום המצות שהאדם הנברא ובע"ג א"א לו להיות מתקיים בקיום שלימות הבריאות וצלילת הדעת בלא אכילה ושתי', וכמארז"ל עד דלא אכילנא בישרא דתורא[23] לא צלילנא דעתאי[24], וכן א' רב נחמן חמרא וריחא פקחין[25] שע"י האכילה שהאדם אוכל מתקיים ומתחזק עד שיוכל לכוון לבו להתפלל לפני ה' בכוונה וברעותא דליבא[26], וכן ללמוד בקול עד שיהי' לימוד תורתו ערוכה בכל ושמורה[27] כו', וכדומה בקיום המצות שיש בהן טורח ויגיעה[28], אשר ע"י כ"ז מלקט ומאסף כל הנצוצים דתהו שנפלו בשבירה כו'.

וזהו דכתי' ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול ותלבש את יעקב בנה הקטן[29], שקראה לעשו בנה הגדול ע"ש קבלתו שמקבל מבחי' התהו[30] ששם ריבוי האור[31] שכ"ד הוא בהגדלה, וכן מקבל מבחי' א"א כנ"ל[32] שהחסד נק' בשם גדל חסד[33], ולכן נק' גדול, אבל יעקב נק' בנה הקטן כמ"ש ג"כ מי יקום יעקב כי קטן הוא[34], והיינו כי יעקב הוא בחי' בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה[35],

---

20) שילקוטו: **כ"ה בבוך 1825.**

21) הניצוצות שנפלו בשבה"כ: **ראה ע"ח שער רפ"ח ניצוצין שי"ח, פ"א ואילך. תו"א וישב כז, ד. מאמרי אדה"א נ"ך ע' תקכג.**

22) השר המשפיע לארץ ההיא: **ראה אגה"ק סכ"ה קלט, ב. סידור שער בהמ"ז קיד, סע"ד. ראה בסוף הספר במילואים.**

23) עד דלא אכילנא בישרא דתורא: **ראה ב"ק עב, רע"א. רשימות כ"ק אדמו"ר זי"ע לתניא פ"ז. ראה בסוף הספר במילואים.**

24) עד דלא אכילנא . . לא צלילנא דעתאי: **ראה בסוף הספר במילואים.**

25) א' רב נחמן חמרא וריחא פקחין: **וכ"ה בסה"מ תרכ"ו ס"ע לב. ראה יומא עו, ב ושם: רבא. תניא פ"ז יא, ב. מהדו"ק שם ע' נא. רשימות כ"ק אדמו"ר זי"ע לתניא לשם.**

26) וברעותא דליבא: **זהר וירא ק, א.**

27) ללמוד בקול . . ערוכה בכל ושמורה: **שמו"ב כג, ה. ראה ערובין נד, רע"א. לעיל ע' ריא. וש"נ.**

28) ויגיעה: **כ"ה בבוך 1825.**

29) ותקח רבקה . . בנה הקטן: **תולדות כז, טו בדילוג.**

30) לעשו . . התהו: **ראה תו"א וישלח כד, א.**

31) התהו ששם ריבוי האור: **ראה לקמן ע' רנד ובהערה 44.**

32) מקבל מבחי' א"א כנ"ל: **ראה גם לעיל ע' רכה.**

33) א"א . . גדל חסד: **תהלים קמה, ח. ראה לקו"ת עקב יז, ד ואילך. סידור שחרית נב, א. תפלת ר"ה רלז, ב. תו"א בשלח סא, א (רב חסד).**

34) מי יקום יעקב כי קטן הוא: **עמוס ז, ב.**

35) יעקב . . בריח התיכון . . אל הקצה:

ומאחר שיש קצה וקצה קצה העליון וקצה התחתון ה״ז נק׳ קטן, כמ״ש בת״א פ׳ וישב בד״ה בכסליו[36] כי הוא בבחי׳ גבול וה״ז בחי׳ קטן לגבי אוא״ס ב״ה שהוא בלתי בע״ג כו׳. וכן כלליות עולם התיקון נק׳ קטן לפי שבתיקון הוא מיעוט האור וריבוי הכלים[37] וה״ז בבחי׳ הקטנה שנקטנו ונתצמצמו[38] האורות לפי ערך מדידת הכלים כו׳, ולכן יעקב בעל עולם התיקון נק׳ בנה הקטן, אבל בנה הגדול הוא שמקבל מבחי׳ התהו בחי׳ ריבוי האור ובחי׳ גדל חסד כנ״ל.

והנה פי׳ בגדי עשו היינו בחי׳ המצות שנתלבשו בדברי׳ גשמיים[39] כמו ציצית בצמר הגשמי ותפילין בקלף[40] הגשמי וד״מ שבלולב[41] בצמחים הגשמיים, וכן רוב המצות הם בדברי׳ גשמי׳ שמקבלי׳ חיות מנוג״ה ומהנצוצות דתהו שנפלו בשה״כ. ואי לזאת נק׳ בגדי עשו כי שם בגד הוא לבוש, והדברי׳ הגשמי׳ הם לבושי׳ לבחי׳ הנצוצי׳ דתהו, שמבחי׳ זו עצמו שנק׳ עשו בנה הגדול. ובכדי שיתבררו ויתעלו לכן ותקח רבקה את בגדי עשו שנפלו בק״נ ששרשם מבחי׳ התהו ותלבש את יעקב בנה הקטן בעל עולם התיקון, שע״י מעשה המצות שנתלבשו בדברי׳ גשמיים ההם ע״ז יתעלו מנפילתם להתעלות בדרך העלאות מ״ן לבחי׳ התהו, וע״ז נמשך בחי׳ אורות דתהו שהם בחי׳ גדולי׳ כנ״ל להתלבש בכלים דתיקון שנק׳ קטן מצד עצמם כו׳. וזהו דכתי׳ רחבה מצותך מאד[42] שהמצות הם כלים רחבי׳ לקבל בחי׳ מאד העליון שהוא בלי גבול כדפי׳[43] באגה״ק סי׳ י״ז וכנ״ל, והיינו שע״י שמבררי׳ ומעלים את דברי׳ הגשמי׳ ששרשן מבחי׳ התהו ע״ז יורשי׳ בחי׳ אורות דתהו שהם בלי גבול היינו בחי׳ מאד העליון שיאיר בכלים דתיקון כו׳.

אך עדיין צ״ל האיך יתלבשו אורות דתהו בכלים דתיקון הלא בחי׳ הגבול אינו בערך כלל לגבי בחי׳ בבע״ג, ואיך יתיישבו האורות דתהו שבלי גבול הם לגבי התיקון בכלים דתיקון המוגבלי׳ כו׳, ואם נא׳ שסיבת שבה״כ דתהו הי׳ מצד מיעוט הכלים[44] דתהו למה בבחי׳ התיקון האורות הם מועטי׳, הלא הי׳ די במה

תרומה כו, כח בדילוג. ראה לעיל מאמר ד״ה וישב יעקב פ״ז. וש״נ.

36) בת״א פ׳ וישב בד״ה בכסליו: **כט, סע״ד.**

37) שבתיקון הוא מיעוט האור וריבוי הכלים: **ראה ע״ח שער הכללים פ״ב. שער התיקון ש״י, פ״ה. תו״א נח ט, ג ואילך. מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״א ע׳ א. תו״ח בראשית ט, א. מאמרי אדה״א דברים ח״ד ע׳ א׳תפא ואילך.**

38) ונתצמצמו: **כ״ה בבוך 1825.**

39) בגדי עשו . . המצות . . בדברי׳ גשמיים: **ראה תו״א בשלח סא, ב. לקמן בח״ב המשך וככה פט״ז.**

40) ותפילין בקלף [כ״ה בבוך 1825] : **ראה שו״ע אדה״ז הל׳ תפילין סל״ב, ס״ט.**

41) וד״מ שבלולב: **סוכה לא, א. מנחות כז, א.**

42) רחבה מצותך מאד: **תהלים קיט, צו. ראה גם לעיל ע׳ רכט.**

43) כדפי׳: **כ״ה בבוך 1825.**

44) שבה״כ דתהו . . מיעוט הכלים: **ראה גם לעיל ע׳ רכה. וש״נ.**

שנתרבו בתיקון בחי' הכלים, וע"י ריבוי הכלים הי' ביכולתם לסבול גם ריבוי האור דתהו ולמה נתמעטו האורות. אלא ודאי צ"ל שגם אם הי' בתהו כלים מרובי' ג"כ לא היו יכולי' לסבול תוקף האור והריבוי שהי' באורות דתהו ומסיבת שניהם נשברו, ולכן נתקן בבחי' התיקון בב' הבחי' היינו מיעוט האור וריבוי הכלים, וא"כ האיך ע"י הבירור נצוצות דתהו יאיר אורות דתהו שהם מרובי' בכלים דתיקון שהם קטנים לפי ערך ריבוי אור דתהו כו'. אך הענין יובן ע"פ מה שהקשה בע"ח בענין שנת' שם שכשעלה ברצונו[45] הפשוט להיטיב לברואיו צמצם א"ע וסילק אורו הגדול על הצד[46], וע"י צמצום זה נתהוו כלליות ההשתלשלות, ואח"כ נמשך בחי' קו וחוט מאוא"ס להאיר כו', והקשה שם מאחר שמבלעדי הצמצום א"א להתהוות העולמות האיך מתקיים אח"כ כשנמשך הקו, ואם העולמות יכולי' לסבול אור הקו מדוע לא נשאר הקו תחילה, היינו למה הי' תחילה סילוק האור לגמרי לצורך התהוות העולמות. ותירץ שם שאם הי' נשאר הקו תחילה לא הי' אפשר שיתהוו עולמות מוגבלי' ולאחר שכבר נתהוו ע"י הצמצום לא נתבטלו גם כשנמשך הק"ו אח"כ. וא"כ גם כאן י"ל כן שאם הי' ריבוי האורות דתהו מתחילת התהוותם אז גם הכלים דתיקון לא הי' יכולים לסבול, אך מאחר שכבר נתקיימו ע"י מיעוט האור דתיקון הנה גם כשממשיכי' אח"כ אורות דתהו שמרובי' המה ג"כ אינם מתבטלי', וע"ד שהעולמות אינם מתבטלי' לאחר התהוותן ע"י המשכת הק"ו כו'.

וזהו שאה"כ צדקות פרזונו בישראל[47] שע"פ פי' הפשוט פרזונו הוא מל' פרזות[48], כמו ערי הפרזי[49], והיינו בלתי חומה המגביל תחום העיר אשר אוו למושב להם כ"א היא יכולה להתגדל ולהתרבות הלאה מסביב, וכענין דכתי' לע"ל פרזות תשב ירושלי' מאין חומה והיינו מרוב אדם ובהמה[50] אשר לא יכילם החומה שהי' ירושלי' מוקפת עכשיו, כי ענין החומה היא אשר היא מקפת העיר ומגבלת אותה לבלי תפרוץ להתפשט עוד הלאה בבנינים מסביב כ"א בתחום החומה המקפת לבד, אבל לע"ל פרזות תשב מרוב התפשטותה הלאה מסביב מרוב אדם ובהמה אשר ימצאו בעת ההיא בירושלי' כו'. וביאור הענין הנה החומה בונים מאבנים, ונודע ממ"ש בס"י שאבנים הם בחי' אותיות וכמ"ש שתי אבנים בונות שתי בתי'[51] שלשה אבנים בונות ששה בתי', והנה האותיות הם לבוש שמלבישים את השכל והשכל

45) שהקשה בע"ח . . שכשעלה ברצונו: ראה שם דרוש עגולים ויושר ש"א, סוף ענף ג.

46) וסילק אורו הגדול על הצד: ראה המשך מים רבים תרל"ו פקמ"ה: סה"מ תרמ"ב ע' ער: כמ"ש באוצ"ח. ראה שם בתחילתו. לקו"ת בהוספות לויקרא נא, ג. סה"מ תר"ם ח"א ע' קכח. וש"נ.

47) צדקות פרזונו בישראל: כ"ה בגוכתי"ק. ראה לעיל ע' רנב. וש"נ.

48) פרזונו הוא מל' פרזות: ראה במפרשים עה"פ. אוה"ת בשלח ע' תרפה. תו"ח שבהערה הבאה.

49) ערי הפרזי: דברים ג, ה. ראה גם תו"ח בשלח ח"א רמד, ג ובהערה שם.

50) פרזות תשב ירושלי' . . מרוב אדם ובהמה: זכרי' ב, ח.

51) בס"י . . שתי אבנים בונות שתי בתי': ראה שם פ"ד, מי"ב.

נגבל בתוך האותיות שעד פה תבוא גילוי אור השכל ע״י הלבשת האותיות כו׳. ועד״ז יובן בנמשל שז״ע מה שאה״כ גדול ה׳ ומהולל מאד בעיר אלקינו[52] שעיר אלקינו קאי על בחי׳ עולם הדבור[53] והוא בחי׳ ירושלי׳ שלמטה[54] שבה וע״י הוא בחי׳ גדולת והתפשטות אור ש׳ הוי׳ כו׳, וזהו ירושלי׳ דעכשיו שהיא מוקפת חומה היינו בחי׳ הגבלה כמה תתפשט ע״י גילוי הארת אוא״ס דש׳ הוי׳, שמצד ש׳ הוי׳ עצמו שהוא הי׳ הוה ויהי׳ כאחד[55] הנה הוא בהתגלות רב יתר מכפי הגבלת הנבראי׳ עכשיו, אמנם ע״י בחי׳ הצמצום דש׳ אלקי׳[56] שהוא בחי׳ ירושלי׳ בחי׳ עולם הדיבור נמשך גילוי ש׳ הוי׳ לפ״ע המקבלי׳ כמ״ש מזה במ״א, (שפועל ענין בחי׳ ביטול היש לאין). אבל לע״ל פרזות תשב ירושלי׳ שתהי׳ בלתי חומה המגבלת על בחי׳ אור הוי׳ וקדושתו, כ״א שיהי׳ מאיר בחי׳ גילוי ש׳ הוי׳ בהתפשטות רב ועצום בלתי בחי׳ צמצום והגבלת דש׳ אלקי׳ המגביל אורו ומסתירו לבלי יתגלה כמו שהוא כו׳, כמו שעצם ענין האותיות הם מכסים על השכל, ולכן לא כל מי שרוצה להבין השכל ע״י האותיות מבינו שאינו מבין כ״א מי שהוא בר שכל כו׳. אמנם לע״ל יהי׳ בלתי הגבלת אותיות דש׳ אלקי׳ כו׳, ולכן תהי׳ מאין חומה מרוב אדם הוא בחי׳ גילוי ש׳ מ״ה[57] דז״א שאדם בגימ׳ מ״ה[58], ובהמה[59] י״ל שזהו בחי׳ ש׳[60] ב״ן[61] שלפני האצי׳[59], והיינו ע״י בחי׳ בירור הנצוצות דש׳ ב״ן שנפל בשה״כ[62], וכשמתברר נמשך ע״י זה בחי׳ אורות דתהו שהם בלתי גבול, ולכן גם למטה יהי׳ מאין חומה המגבלת כ״א שיהי׳ גילוי ש׳ הוי׳ כמ״ש ונגלה כבוד הוי׳ וראו כל בשר[63] כו׳. ולהיות כי כ״ז הוא

---

52) גדול ה׳ ומהולל מאד בעיר אלקינו: תהלים מח, ב.

53) שעיר אלקינו . . עולם הדבור: ראה תו״א וארא נו, ב. לקו״ת במדבר יב, ד.

54) עולם הדבור . . ירושלי׳ שלמטה: ראה גם אוה״ת בשלח ע׳ תרפה.

55) הוי׳ . . הי׳ הוה ויהי׳ כאחד: ראה שער היחוד והאמונה פ״ז. תו״ח מקץ ריט, ד הערה 62.

56) הצמצום דש׳ אלקי׳: ראה שער היחוה״א רפ״ו. תו״ח שמות ח״א לד, ד. וש״נ. סה״מ תרל״ב ח״א ע׳ מח.

57) ש׳ מ״ה: ראה זהר בהקדמה ד, א ובדרך אמת שם. הנסמן במאמרי אדה״א נ״ך ע׳ עא.

58) שאדם בגימ׳ מ״ה: ראה פרדס שעה״כ שכ״ג, פ״ח מערכת חוה ומערכת חכמה. ע״ח שער התיקון ש״י, פ״ג. לקו״ת ושער הפסוקים להאריז״ל בראשית ג, כ. מאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״ב ע׳ תקסז ובהנסמן במ״מ לשם. תו״ח בראשית ט, א הערה 14.

59) ובהמה . . שלפני האצי׳: ראה גם סה״מ תרכ״ט ע׳ סד.

60) ובהמה . . ש׳ ב״ן: ראה תניא ספמ״ו. מאמרי אדה״א ויקרא ח״א ע׳ ד. וש״נ.

61) ש׳ ב״ן: מובא כמ״פ בע״ח ופע״ח וכו׳. ראה גם ז״ח רות (מהדורת מרגליות) פד, ב. ס׳ הפליאה (פרעמישלא תרמ״ד) ל, רע״ב (הב׳). שושן סודות מ, ב. מא, ע״ב.

62) דש׳ ב״ן שנפל בשה״כ: ראה ע״ח שער שביה״כ ש״ט, פ״ו. תו״א ויחי מז, ד. תשא קיג, ב. לקו״ת מטות פז, ב. פ׳ ראה לג, ד. ראה סהמ״צ להצ״צ קע, א: מבואר בע״ח ש״ז פ״א [במהדורת שקלאב תק״ס, לפנינו ש״ח — שער דרושי הנקודות] שעיקר השבירה הי׳ בשם ס״ג . . והתיקון . . שם מ״ה . . ומברר הנקודות דס״ג שנפלו בשבירה ונעשו ב״ן כמבואר ש״ט פ״ב [לפנינו ע״ח ש״י — שער התיקון]. שם קעא, א.

63) ונגלה כבוד הוי׳ וראו כל בשר: ישעי׳ מ, ה.

ע"י בחי' הבירורי' דתהו עפ"ז יובן משארז"ל פרזונו א"ת פרזונו אלא פזרונו[64] צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שפיזרן כו' כי ע"י בחי' הפיזור ע"ז מלקטי' הנצוצות דתהו שנפלו בשבה"כ אשר ע"י העלאותן ע"ז יורשי' אורות דתהו שבל"ג הם נגד בחי' התיקון כו'.

ובכ"ז יובן מארז"ל ד"א שיהי' הגדול[9] מונה לגדולה והקטן לקטנה, שעשו נק' בנה הגדול[11] ע"ש שמקבל מבחי' התהו[30] ששם האורות מרובי'[31], וגם מבחי' גדל חסד[33] כנ"ל, ויעקב הוא מבריח מן הקצאה"ק[35] ומאחר שיש קצה בראש וקצה בסוף הוא בחי' קטן נגד אוא"ס הבלתי בע"ג כו', ולכן הוא מונה ללבנה שהיא קטנה, אבל מ"מ סימן טב הוא[65] ששולטת ביום ובלילה משא"כ החמה שולטת רק ביום לבד, וכאן פי' המד"ר יום ולילה היפך ממה שנת' בכל המקומות במשנה וגמ' ומד"ר, שבכ"מ מפרשי' לילה על עוה"ז ויום על עוה"ב[66], וכאן הוא בהיפך שהחמה ששולטת ביום לבד היינו עוה"ז לבד אבל הלבנה שולטת ביום ובלילה היינו בעוה"ז ובעוה"ב, א"כ לילה הוא עוה"ב, ומ"מ עיקר זריחת הלבנה היא בלילה שלפי הנמשל הכוונה הוא לעוה"ב אז עיקר שליטת יש', אך מ"מ שולטת הלבנה גם ביום, היינו גם בעוה"ז, וענין שליטה זו היינו בחי' הבירורי' העלאת הנצוצי' שזהו ע"י ששולט עליו ומעלהו בע"כ ממקום נפילתו להיות עולה ונכלל במקורו, וגם שולט על הדבר שבה נתלבש הניצוץ לזככה ולהעלותה מגשמיותה, ונמצא כי שולט ביום היינו בעוה"ז ג"כ, וגם כי הי' זמן ששלטו כמו בזמן בהמק"ד ויצ"מ וז"ע ששולטי' ביום ובלילה.

ועפ"ז יובן ענין שאמרו במד"ר אני ואתם נסכים על מה שישראל עושי'[67], דהנה קודם שקיבלו יש' את התו' כתי' עשה ירח למועדי'[7] שהקב"ה עשה בזמן הראוי להיות יו"ט, אבל משקבלו ישראל התורה החדש הזה לכם[2] שבין בזמנם בין שלא בזמנם אין לי מועדות אלא אלו. וביאור הענין הנה יו"ט נק' מקרא קדש[68] פי' שקורא וממשיך את הקדש, וזה תלוי בעבודת נש"י למטה, שפסח הוא חג האביב[69] זמן בישול שעורי'[70], ושבועות חג הקציר, וסוכות חג האסיף[71], פי' שעורי' הוא כי

---

64) משארז"ל . . א"ת פרזונו אלא פזרונו: ראה פסחים פז, ב. ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תתקפט. תו"ח בשלח ח"א רכא, ד. וש"נ. אוה"ת ישעי' כרך ג ע' א'קפח וע' א'קצד.

65) סימן טב הוא: ראה ב"ר פ"ו, ג.

66) לילה על עוה"ז ויום על עוה"ב: ראה פסחים ב, ב. וש"נ. ע"ז ג, ב. אבדר"נ ספ"א. ירושלמי חגיגה פ"ב, ה"א. רו"ר פ"ו, ד (יג).

67) במד"ר אני ואתם נסכים . . עושי': ראה לעיל בתחילת המאמר וש"נ.

68) יו"ט נק' מקרא קדש: בא יב, טז. ובכ"מ. ראה לקו"ת ויקרא א, ג. לקמן בח"ב המשך וככה פכ"ט. שם בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תשצא.

69) שפסח הוא חג האביב: ראה בא יג, ד. משפטים כג, טו. תשא לד, יח. פ' ראה טז, א.

70) האביב זמן בישול שעורי': ראה מנחות סח, ב. אבן עזרא משפטים כג, טז. לקו"ש כרך לו ע' 109 ואילך.

71) ושבועות חג הקציר וסוכות חג האסיף: משפטים כג, טו.

שעורה שיעור ה'[72] היינו כל חד לפי מה דמשער בליבא[73] ענין בחי' ההתבוננות איך שבהבראם בה' בראם[74] כמ"ש מזה במ"א ע' בד"ה כי תבואו כו' ושבתה[75], ולכן אם לא נתבשלו השעורי' עושי' אדר שני כמ"ש בגמרא[76], והיינו אם[77] עדיין לא הכינו ישראל א"ע בעבודתם בבחי' שעורה שיעור ה' א"א עדיין להמשיך בחי' הקדש להיות נק' ונמשך בבחי' הגילוי במועד חדש האביב, כי עדיין אינו אביב כו' וכן בכל פרטי המשכות. וזהו החדש הזה לכם שהתחדשות זו שיומשך להיות בחי' מקרא קדש כו' זהו ניתן לכם שלעבר עשה בעצמו ירח למועדי', אבל מכאן ואילך הרי מסורה בידכם כו' כי החדש הזה נתתי לכם כו'.

ולהבין בתוס' ביאור ענין מארז"ל ע"פ צדקת פרזונו[1] בישראל[2] צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שפיזרן[3], שנת' לעיל[4] שזה מפני כי ע"י פיזור ישראל בכל המדינות וכמ"ש מפוזר ומפורד בכל מדינות מלכותך[5], שהם קד"ז מדינות[6], וכ"ה ביתר קד"ה מדינות[7], אשר כל מדינה מקבלת מכוכב המיוחד לה[8], וכאשר איש הישראלי עושה מצוה בדבר ההוא הצומח שם עי"ז מעלה הנצוצות דתהו לשרשן וה"ז העלאת מ"ן שעי"ז יומשכו אורות דתהו שבל"ג הם נגד התיקון בכלים בתיקון כו', שז"ע מ"ש רחבה מצותך מאד[9] שהמצות הם כלים רחבי' לקבל בחי' מאד העליון[10] כו' כנ"ל באריכות, וז"ע פרזות תשב שמצד עוצם הגילוי שיומשך תשב ירושלי'[11] לע"ל בלי חומה המגבלת ומקפת[12] אותה, כי מרוב הגילוי תשב פרזות מבלי הגבלה כו'. אך הנה זהו כשמקיימי' תומ"צ שע"י המצות מעלה

72) שעורה שיעור ה': **זהר בלק קפח, ב.**

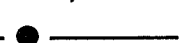
73) כל חד לפי מה דמשער בליבא: **ראה זהר וירא קג, רע"ב.**

74) שבהבראם בה' בראם: **בראשית ב, ד. ראה מנחות כט, ב. ב"ר פי"ב, ב. פרש"י עה"פ.**

75) בד"ה כי תבואו כו' ושבתה: **סה"מ תר"ל ע' קלג.**

76) אם לא נתבשלו השעורי' . . בגמרא: **ראה סנהדרין יא, ב וברש"י שם ובפ' ראה טז, א.**

77) אם: **כ"ה בבוך 1825.**

1) ולהבין . . צדקת פרזונו בישראל: **מאמר זה הוא מאמר הד' מההמשך שמיוסד על מאמר ד"ה מקול מחצצים מכ"ק אדמו"ר הצ"צ, שהנחה ממנו נמצא בבוך 1063 רלח, א ואילך. ראה גם לעיל מאמר ד"ה כי תשא ובהערה 1 שם.**

המאמר נרשם בגוכתי"ק.

ראה עוד ע"ד המאמר ברשימת המאמרים שבסוף הספר.

2) צדקת פרזונו בישראל: **ס' שופטים ה, יא.**

3) צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שפיזרן: **ראה פסחים פז, ב.**

4) שנת' לעיל: **בהמאמר שנדפס לפנ"ז.**

5) מפוזר ומפורד בכל מדינות מלכותך: **אסתר ג, ח.**

6) קד"ז מדינות: **אסתר א, א.**

7) קד"ז . . וכ"ה ביתר קד"ה מדינות: **היינו רנ"ב אפרכיות — אסת"ר פ"א, ד.**

8) כל מדינה מקבלת מכוכב המיוחד לה: **ראה גם לעיל ע' רנג ובהערה 22.**

9) רחבה מצותך מאד: **תהלים קיט, צו.**

10) שהמצות הם כלים רחבי' . . מאד העליון: **אגה"ק סי"ז.**

11) פרזות תשב . . ירושלי': **זכרי' ב, ח.**

12) ומקפת: **כ"ה בבוך 1825.**

הנצוצות כנ״ל, אמנם כשפגם בהעדר עשיית מ״ע שנמצא לא בירר כלל מהנצוצות דתהו, וכ״ש בעשותו אחת ממצות ה׳ אשר לא תעשינה ואשם[13] שלא די במה שלא העלה כלום כ״א עוד הוריד עשר מעלות אחורנית[14], וגרם שיומשך חיות הקדושה לתוך הסט״א, וכמ״ש בסדר הנזיפה, שלא די מה שלא השיג עלייה ע״י ירידת נשמתו בגוף, אלא עוד טמא נפשו והוריד המשכת הקדושה למקום הטי׳[15] כו׳, ונמצא כי צלל במי׳ אדירי׳ והעלה בידו חרס[16].

והעצה היעוצה לזה היא מצות התשובה. דהנה נודע שכל המצות הם בחי׳ רצון העליון, ופי׳ וענין רצון היינו שרצון הוא אותיות צינור[17] שהם בחי׳ צינורות והמשכת[18*] שבהם וע״י נמשך מאוא״ס מבחי׳ פנימיות סוכ״ע להאיר בבחי׳ ממכ״ע[18], והרי זהו בחי׳ התיקון שז״ע שיומשך אורות בכלים בבחי׳ התיישבות כו׳, ואמנם אור הסוכ״ע עצמו הנה שמו שנק׳ בשם סובב ה״ז הוראה שא״א לו להתיישב בכלי בבחי׳ פנימיות וכמשנ״ת במ״א שענין בחי׳ המקיף הוא מה שא״א לו להאיר בבחי׳ פנימיות[19] לזאת נשאר בבחי׳ מקיף כו׳, וה״ז כמו בחי׳ התהו שהאורות מפני עוצם תוקפם לא הי׳ באפשרם להתיישב בכלים, כן בחי׳ סובב הכללי שמו מוכח עליו שא״א לו להיות נמשך בכלי כ״א סובב ומקיף מלמעלה, וכן מלמטה בשוה באין הבדל כלל, שגם מזה עצמו מובן שהוא מבחי׳ הא״ס אשר שם כחשוכה כאורה[20] שווין ואם חטאת מה תפעול בו ורבו פשעיך מה תעשה לו[21], אם צדקת מה תתן לו[22] כו׳, ולכן משם יכול להיות נמשך שיתמלאו כל הפגמי׳ ויומשך תוס׳ וריבוי אור להאיר בהצינורות הם פרטי הרצונות דתומ״צ. וזהו פי׳ עושי׳ רצונו ש״מ[23] היינו שעושי׳ וממשיכי׳ את בחי׳ הרצון הוא הצינור שיומשך מבחי׳ סובב בחי׳ מקיף הכללי כו׳, ובכדי להמשיך

---

13) בעשותו אחת . . אשר לא תעשינה ואשם: **ע״פ ויקרא ד, כז.**

14) עשר מעלות אחורנית: **ע״פ מלכים־ב כ, י. יא. ישעי׳ לח, ח.**

15) בסדר הנזיפה . . למקום הטי׳ [= הטינופת]: **סדר התרת נדרים פיסקא הריני יושב. נדפס גם בסידור תו״א.**

16) צלל במי׳ אדירי׳ והעלה בידו חרס: **ראה ב״ק צא, סע״א. רמב״ם הל׳ קדוש החדש פי״א, ה״ב.**

17) שרצון הוא אותיות צינור: **ראה זהר הרקיע לזהר בראשית נא, א (כה, ב). מאמרי אדה״א בראשית ע׳ לו. וש״נ.**

18*) והמשכת: **אוצ״ל: והמשכות.**

18) סוכ״ע . . ממכ״ע: **זהר רע״מ פינחס רכה, א.**

19) המקיף . . שא״א . . להאיר . . פנימיות: **ראה גם תניא פמ״ח. מאמרי אדה״ז תקס״ח ח״א ע׳ תקמח ואילך. מאמרי אדה״א נ״ך ע׳ קל ואילך. ע׳ קלג ואילך. אוה״ת נשא ע׳ רכז ואילך. לקמן בח״ב המשך וככה פצ״ה בשוה״ג.**

20) כחשוכה כאורה: **תהלים קלט, יב. ושם: כחשיכה — וכ״ה לעיל מאמר ד״ה בראשית ברא פ״ו. ועוד. ובכ״מ בדרושי כ״ק אדמו״ר מהר״ש כבפנים.**

21) ואם חטאת מה תפעול בו ורבו פשעיך מה תעשה לו: **איוב לה, ו. ראה גם לקמן בח״ב בהנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ תשעא הערה 58.**

22) אם צדקת מה תתן לו: **איוב לה, ז.**

23) עושי׳ רצונו ש״מ: **ברכות לה, ב. ראה גם לקמן בח״ב המשך וככה פי״ד. וש״נ.**

מבחי' סובב הכללי זהו ע"י בחי' תשובה שהיא בחי' בכל מאדך בחי' בלי גבול האדם[24] ע"ז מעורר מלמעלה בחי' בלי גבול היינו למעלה מהתלבשות אורות בכלים כ"א מבחי' מקיף הכללי דסוכ"ע שלמעלה מבחי' פרטי הרצונות דתומ"צ כו'. וזהו דמשמע בגמ' שפ' ראשונה של ק"ש היא נק' עושי' רצוש"מ, דהנה בגמ' רפ"ו דברכות[25] אמרו בזמן שישראל ערש"מ ועמדו זרים ורעו צאנכם[26] ובזמן שאערש"מ ואספת דגנך[27], ולכאו' צ"ל הלא ואספת דגנך כתי' בפ' שני' של ק"ש דכתי' בה והא"ש תשמעו אל מצותי[28], והתי' הוא שמ"מ נק' אין עושי' רצוש"מ מפני שלא נא' בה בכל מאדך[29], והיינו הגם דכתי' בה בכל לבבכם ובכל נפשכם[30] זהו הכל בחי' אהבה שלפי ערך הכלי או האהבה שע"פ טעם ודעת, וכענין דכתי' לאהבה את ה' כי הוא חייך[31], אבל בכל מאדך היא בלי גבול ממש ולמעלה מהגבלת הכלי ולכן היא הנק' עושי' רצוש"מ פי' שע"י בכל מאדך בחי' תשובה עושין וממשיכי' להיות נמשך בחי' רצונו ש"מ היינו פרטי המצות שהם בחי' רצה"ע כו'. וזהו דכתי' ופרעה הקריב[32] וארז"ל שהקריב את לבן לאביהן שבשמי'[33], וכן אמרו ז"ל יפה היתה הקרבת פרעה יותר ממאה צומות ותפילות[34], שע"י הדוחק במצרי' ועל הים כו' באו לבחי' תשובה ויצעקו אל ה' בצר להם[35] כו', ועפ"ז יובן מה שאמרו במד"ר על בשלח פרעה ואין שילוח האמור כאן אלא לשון לוי'[36] שפרעה הלוינן, ולכאו' מ"ע לוית פרעה, אך הענין יובן ע"פ משנ"ת במ"א בענין אשל דאברהם[37] שהוא ר"ת אכילה שתי' לויה[38], שפי' שם ענין לויה שהוא על הדרך שהולכי' דרך בה מעיר לעיר, שעינינה ברוחניות הוא כמ"ש

---

24) בכל מאדך . . בלי גבול האדם: **ראה ואתחנן ו, ה. תו"א מקץ לט, רע"ד. לקו"ש כרך יז ע' 115. סה"מ תרל"ח ע' קלו. וש"נ.**

25) בגמ' . . רפ"ו דברכות: **ראה שם לה, ב.**

26) ועמדו זרים ורעו צאנכם: **ישעי' סא, ה.**

27) ואספת דגנך: **עקב יא, יד.**

28) והא"ש תשמעו אל מצותי [כ"ה בבוך 1825]: **עקב יא, יג.**

29) והתי' . . שלא נא' בה בכל מאדך: **ראה חדא"ג מהרש"א לברכות שם. לקו"ת שלח מב, ג. אור תורה עקב סקס"ו ד"ה מפני מה. ובשם הה"מ בדרושי רבותינו ראה מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"ב ע' תרעט. הנסמן בפלח הרמון בחוקותי ע' תסב.**

30) בכל לבבכם ובכל נפשכם: **עקב יא, יג.**

31) לאהבה את ה' כי הוא חייך: **נצבים ל, כ בדילוג.**

32) ופרעה הקריב: **בשלח יד, י.**

33) שהקריב את לבן לאביהן שבשמי': **ראה שמו"ר פכ"א, ה. תנחומא בשלח ח. תו"א בשלח סא, ג. לקו"ת שמ"ע פז, ד. תו"ח נח ס, ב הערה 24. אוה"ת דברים ע' מא ואילך. כרך ו' ע' ב'תרה. סה"מ תרל"ג ח"א ע' קלג. תרכ"ח ע' קלו. ע' קלז וע' קמג.**

34) יפה . . פרעה יותר ממאה צומות ותפילות: **ראה שמו"ר שם.**

35) ויצעקו אל ה' בצר להם: **תהלים קז, ו. כח.**

36) במד"ר . . ואין שילוח . . אלא לשון לוי': **ראה שמו"ר פ"כ, ג**

37) בענין אשל דאברהם: **ראה גם אוה"ת וירא כרך ד ע' תשסט.**

38) אשל . . ר"ת אכילה שתי' לויה: **וירא כא, לג. ראה לק"ט וירא שם. ילקוט המכירי לתהלים לז, ב. קי, ח. אוה"ת וירא כרך ז ע' תתשפה ד"ה בתלים. ע' 2370 ד"ה עו"ש. סה"מ תש"ט ע' 94. לקו"ש כרך טו ע' 501. ספר השיחות תשמ"ז ח"א ע' 70 הערה 89. ע' 84 הערה 85.**

ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט[39], והיינו שכמו שהדרך הולך מעיר לעיר כן ע"י הצדקה נמשך המשכת אלקות גם למטה מטה בבי"ע, ועד"ז יובן מש"פ במד"ר ששילוח פרעה הי' שלוה אותם היינו שע"י השעבוד במצרי' ודוחקם על הים ע"ז באו לבחי' תשובה כי ע"י בחי' מס"נ בכל מאדך הגיעו לבחי' מקיף הכללי ששם מעלה ומטה שוים כנ"ל ולכן משם נמשך שיהי' הגילוי למטה ג"כ בבחי' התפשטות רב כמו לע"ל דכתי' פרזות תשב[11] מעוצם וריבוי הגילוי שיהי' לע"ל כו'.

והנה מה שנת"ל שע"י המצות נעשה העלאת מ"ן לבחי' התהו ושעי"ז נמשך בחי' אורות דתהו בכלים דתיקון, הנה המשכה זו הוא ע"י התורה, כי הנה היא פי' וביאור המצוה איך ומה לעשותה שבאופן כזה תוכשר ואם יעשה באופן אחר תפסל, הרי כל המשכת המצוה תלויה בתורה, וכן גם עצם הבירור שמבררין ע"י המצות הנה בחכ' דוקא אתברירו[40] שהיא בחי' חכמת התורה דוקא כו', שבה אתברירו להתעלות מהתלבשותה בק"נ להתעלות בעילוי אחר עילוי עד שרשה הקדום בבחי' התהו כו'. וזהו שאמר בזהר מקול מחצצים דא קול יעקב שהוא מחצץ בין משאבי' לאינון דשאבים מים מלעילא[41], והיינו הגם כי אורייתא מחכ' נפקת[42], אבל מ"מ הנה נתלבשה בבחי' מידות, שז"ע כשר פסול טמא טהור חייב זכאי, וזהו ג"כ משארז"ל לא נתנו ד"ת חתוכין למשה אלא על כ"ד נאמר לו מ"ט פנים טמא ומ"ט פנים טהור[43], שזהו מפני כי בחי' התורה נתלבשה בחו"ג בחי' מדות. וזהו שנק' חו"ג משאבי' להיות כי הם שאבין מים הוא בחי' חכמת התורה מלעילא היינו מבחי' המוחין דחו"ב, כי החסד מקבל מבחי' החכמה בסוד חח"ן בחי' קו הימין ומדת הגבורה מקבלת מבחי' בינה, בג"ה קו השמאל[44], וב' בחי' אלו דתורה זהו בחי' מעין ונהר[45], שכמו המעין נביעתו דק הוא, ועכ"ז ממנו הוא כל רוחב התפשטות הנהר כן מבחי' ברק המבריק[46] דחכ' בא כל אורך ורוחב השגת הבינה, וכן מתיבות הקצרי' דתושב"כ נעשה כל האריכות דתושבע"פ, וכמו מוא"ו דוכי ישאל כל פרק השואל[47], או

---

39) ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט: וירא יח, יט. ראה גם לקו"ת שה"ש מד, ג.

40) בחכ' . . אתברירו: נסמן לעיל מאמר ד"ה ויגש אליו יהודה ספ"ד.

41) בזהר מקול מחצצים דא קול יעקב . . מים מלעילא: ראה שם בראשית לב, א. ס' שופטים ה, יא. הובא גם לעיל בריש ההמשך.

42) אורייתא מחכ' נפקת: זהר בשלח סב, א. יתרו פה, א. רע"מ משפטים קכא, א. קדושים פא, א. חוקת קפב, א. ואתחנן רסא, א.

43) לא נתנו ד"ת חתוכין . . ומ"ט פנים טהור: ראה גם לקמן בח"ב בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תשסג. וש"נ.

44) חח"ן בחי' קו הימין . . בג"ה קו השמאל: ראה זהר רע"מ בהעלותך קנג, ב. פרדס שער סדר עמידתן ש"ו, פ"א. ע"ח דרוש עיגולים ויושר ש"א ענף ב. בד קודש פ"ב, נדפס גם באגרות קודש כ"ק אדמו"ר האמצעי ח"א ע' רצ ואילך. מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' א'קלג ואילך. דברים ח"ב ע' תרעח. וש"נ.

45) מעין ונהר: ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פכ"ו. וש"נ.

46) ברק המבריק: ראה גם הנסמן לעיל המשך אלה תולדות נח רפ"ב.

47) מוא"ו דוכי ישאל כל פרק השואל: ראה גם לעיל שם פ"ט. וש"נ.

מפסוקי סוכות כל מס' סוכה[48], וכן מס' שבת היא ג"כ מאיזה פסוקי'[49] לבד שבתושב"כ, והו"ז כמו מעיין ונהר, ולכן בתושבע"פ יש כמה חומרות וגזירות וגדרי' וסייגי' כמו גזירה דח"י דבר[50] וכדומה הרבה פרטי' זהו להיותה מבחי' הגבורות כו'. וזהו משאבי' חו"ג, וקול מחצצים דא קול יעקב שהוא מחצץ בין חו"ג שנק' משאבים, והיינו כי ע"פ החסד יכול להיות נמשך גם למי שאינו ראוי ג"כ, וכמו שא' אברהם לו ישמעאל יחי' לפניך[51], וא"כ גם בחי' דבר טמא יכול להתעלות מצד החסד, ולהיפך מצד הגבורה כתי' הן שמי' לא זכו בעיניו[52], וכתי' הן בקדושיו לא יאמין[53] ובמלאכיו ישים[54] תהלה[55], שגם הטהור לא יתעלה כו', ולכן מדת הת"ת היא המכרעת והממוצע בניהם, וכמ"ש מזה במ"א בענין הלכה כדברי המכריע[56], להיות כי הוא מטה כלפי חסד ונותן מקום גם למדת הגבורה, ע' בד"ה וידבר אלקי' כו' אנכי[57] ובד"ה ביום השני הקריב נתנאל[58] בענין הלכה כדברי המכריע, וההכרעה הוא שמה שהוא טמא א"א לו להתעלות וצריכי' לדחותו ולכן ישאר טמא, ומה שהוא טהור יתעלה להיותו טהור כו'. וזהו שא' בתד"א אלין האומרי'[59] על טמא טמא ועל טהור טהור, ומ"מ הוא מטה כלפי חסד כל מה שיוכל להתעלות כו', וז"ע להבדיל בין הטמא ובין הטהור[60] שזהו ע"פ חכמת התורה ששרשה מחכ', אשר בחכ' אתברירו כו' וירדה להתלבש בחו"ג, שהם המשאבי' דשאבין מי החכ' מלעילא וקול יעקב דא ת"ת[61] מחצץ בניהם שמכריע בניהם ומטה כלפי חסד כו'.

משם יתנו צדקות ה'[62] פי' יתנו הוא לשון תרגום[63] כי על משנה מתרגמינן תנן, והנה נודע כי תרגום הוא בחי' אחוריי' של לה"ק[64] שהוא בחי' בירורי ק"נ,

---

48) מפסוקי סוכות כל מס' סוכה: **השווה עם פירוש המלות לה, ב. מאמרי אדה"א בראשית ע' תקי וע' תקנט. דברים ח"ד ע' א'תכז. סה"מ תר"ם ח"א ע' רפט. וש"נ.**

49) מס' שבת . . מאיזה פסוקי': **השווה עם מאמרי אדה"ז תקס"ו ח"א ע' רפד. אוה"ת וארא כרך ז ע' ב'תקעה. סה"מ תרל"ח ע' קנו. תר"ם ח"א ע' פה וע' רצג.**

50) גזירה דח"י דבר: **שבת יג, ב.**

51) לו ישמעאל יחי' לפניך: **לך יז, יח. ראה גם לעיל המשך ואלה תולדות יצחק בסופו הערה לג.**

52) הן שמי' לא זכו בעיניו: **ע"פ איוב טו, טו. ראה עד"ז סה"מ תרל"ח ע' ל.**

53) הן בקדושיו לא יאמין: **ראה הערה שלפנ"ז.**

54) הן בקדושיו . . ובמלאכיו ישים: **ראה הערה שלפנ"ז.**

55) ובמלאכיו ישים תהלה: **איוב ד, יח.**

56) הלכה כדברי המכריע: **שבת לט, סע"ב.**

57) בד"ה וידבר אלקי' כו' אנכי: **סה"מ תרכ"ז ע' שז ואילך.**

58) ובד"ה ביום השני הקריב נתנאל: **שם ע' שטו ואילך.**

59) שא' בתד"א אלין האומרי': **ראה תדא"ר פ"י. הובא גם לעיל בריש ההמשך ע' ריב.**

60) להבדיל בין הטמא ובין הטהור: **שמיני יא, מז.**

61) וקול יעקב דא ת"ת: **הובא גם לעיל בריש ההמשך שם. וש"נ.**

62) משם יתנו צדקות ה': **וכ"ה בבוך 1063 כאן ובסמוך. המשך הכתוב מקול מחצצים — ס' שופטים ה, יא. ושם: שם — וכן הובא גם לעיל בריש ההמשך.**

63) יתנו הוא לשון תרגום: **ראה גם ב"ב ח, א. הובא באוה"ת שמות ס"ע יז ואילך. תו"ח בשלח ח"א רנ, ב.**

64) תרגום . . אחוריי' של לה"ק: **ראה**

וע"כ חיבר את התרגום אונקלס הגר[65], ששרשם הוא מבחי' בירור[66] ק"נ, וא"כ פי' משם יתנו צדקות ה' שאפי' מבחי' תרגום שהוא אחוריים של לה"ק יתעלה ג"כ לקדש כו'. כי הנה בין קדש לחול יש הבדלה וכמו שא"א בהבדלה בין קדש לחול[67], אבל ע"י התורה עולה גם בחי' החול להיות עולה ונכלל בקדש, וכענין שמצינו שיוחנן בן גודגדא הי' אוכל על טה"ק כל ימיו[68] כי העלה בחי' החול להיות עולה בקדש העליון כו', ועי"ז נמשך להיות צדקת פרזונו ל' פרזות תשב[11], כי ע"י בירור נצוצות דתהו שעולי' לשרשן עי"ז נמשך תוס' וריבוי אורות להיות בבחי' פרזות תשב בלא הגבלה כו'. ועוי"ל פרזות ל' פזר מל' פזר נתן לאביונים[69], והיינו עד"מ האדם שמפזר כסף וזהב הרבה בלי קימוץ, שנק' פזרן כו', כן המכוון כאן שיומשך גילוי אוא"ס כ"כ בבחי' ריבוי עצום בלי צמצום כו', והמכוון הוא אחד עם פי' הקודם כו'.

פ' צו

ומעתה יובן פי' התד"א שפי' מקול מחצצים[1] ז"ע דיני מחיצה וחציצה[2] שלכאו' אינו מובן למה תפס דיני מחיצה וחציצה יותר מכל דיני התורה, דלפי פי' הראשון אתי שפיר שקאי על כל כלליות דברי תורה, אבל לפי פי' השני שתפס דיני מחיצה וחציצה א"מ כלל יתרון דיני' אלו על שארי דברי תורה, ואם נא' שמפרש מחצצים ל' חציצה ומחיצה זהו אינו מספיק א"ל שנא' שיש יתרון לדיני מחיצה וחציצה על כל שאר ד"ת. והענין הוא דכתי' מחצתי ואני ארפא[3], וארז"ל במד"ר

טעמי המצות פ' ואתחנן ענין שמו"ת. שער המצות שם. וראה גם תו"א מקץ מב, ד. אוה"ת צפני' כרך ב ע' תתקד. וראה גם לקו"ש כרך טז ע' 209 בהערה.

65) חיבר את התרגום אונקלס הגר: **מגילה ג, א. ראה גם אוה"ת קהלת ע' א'קיז.**

66) ששרשם הוא מבחי' בירור: **בבוך 1063: ששרש הגרים היא מבחי' בירורי.**

67) שא"א בהבדלה בין קדש לחול: **במוצאי שויו"ט. ראה תו"א לך יב, ב.**

68) שיוחנן בן גודגדא . . כל ימיו: **חגיגה יח, ב במשנה.**

69) פזר נתן לאביונים: **תהלים קיב, ט.**

1) ומעתה יובן פי' התד"א שפי' מקול מחצצים: **מאמר זה הוא מאמר הה' מההמשך. פיסקא ראשונה מיוסדת על ד"ה מקול מחצצים מכ"ק אדמו"ר הצ"צ, שהנחה ממנו נמצא בבוך 1063 רלח, סע"ב ואילך. פיסקא ויובן בהקדם היא ע"פ לשון אוה"ת משפטים ע' א'רכז ס"ז. לפיסקא ועוי"ל ראה סה"מ תר"ס ע' פב. ע' פה ואילך. פיסקא ומעתה יובן היא לשון אגה"ק סל"א בשינויים והוספות. ראה גם סה"מ תר"ס ע' פז ואילך. ראה גם לעיל מאמר ד"ה כי תשא ובהערה 1 שם.**

המאמר נרשם בגוכתי"ק.

ראה עוד ע"ד המאמר ברשימת המאמרים שבסוף הספר. ומהנרשם שם נעתקה התאריך שבריש המאמר.

2) התד"א . . מקול מחצצים . . מחיצה וחציצה: **תדא"ר פ"י. ס' שופטים ה, יא. להבא להלן ראה לעיל ע' ריא ואילך.**

3) מחצתי ואני ארפא: **האזינו לב, לט.**

קהלת ע״פ דור הולך ודור בא[4] מחיצה שעשיתי בין העליונים לתחתוני׳ שהעליוני׳ קיימין והתחתוני׳ מתים בעוה״ז, אבל לע״ל אין מיתה כל עיקר שנא׳ בלע המות לנצח[5], אר״א אף אותה מחיצה אני חוזר ומרפא אותה מחצתי ואני ארפא[6] מחיצתי אני ארפא, וצ״ל מה מוסיף ר׳ אבא על מה שדורש תחילה שלע״ל אין מיתה כל עיקר, במה שאומר אף אותה מחיצה אני מרפא, וצ״ל שרש ענין המחיצה.

הנה ארז״ל בריש מס׳ ב״ב השותפין שרצו לעשות מחיצה בחצר בונים את הכותל באמצע, ומסיים לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם, פי׳ שותפין פי׳ בעה״כ של הסה״ד בשם ע״א[7] פ׳ בהר[8] הגוף והנפש היו שותפין, בעוה״ז עושין מחיצה בניהם כי בזמן המות יפריד בין החומר והצורה, וישוב העפר כשהי׳ והרוח תשוב אל האלקי׳ אשר[9] נתנה[10], וא״כ מפרש המחיצה על הפירוד הנשמה מהגוף, אמנם לשון המשנה משמע שבעודם חיים היינו בעת היותם שותפין רוצים לעשות מחיצה[11] כו׳. וכן הביא שם[12] מארז״ל שכל דיין שדן דין אמת נעשה שותף[13], וכן הצדיקי׳[14] נק׳ שותפין להקב״ה ע״פ מארז״ל ע״פ עם המלך במלאכתו ישבו[15] במי נמלך בנשמותיהן של צדיקי׳[16] וגם אנו נא׳ שכל האומר ויכולו בע״ש כאילו נעשה שותף להקב״ה במע״ב[17], וגם לפי הדרש שבמי נמלך בנשמותיהן של צדיקי׳, כל ישראל בכלל כמ״ש ועמך כולם צדיקי׳[18], ולפ״ז צריך להבין מה״ע שרוצי׳ לעשות מחיצה בחצר כו׳, והענין הוא דהנה חצר פי׳ במאו״א אות ח׳ סעי׳ נו״ן שבית נק׳ אצי׳ וחצר הוא בריאה, וגם יצי׳ נק׳ חצר, ובערך היצירה נק׳ הבריאה בית, והנראה לפענ״ד לומר ע״פ מה שנודע שיש חצר הפנימיות וחצר החיצונה[19], ולכן ב׳ חצירות אלו הם בריאה ויצי׳, אך לפ״ז צ״ל שלפי מה שנת״ל שהשותפין הם הגוף והנפש האיך הם יכולי׳ לעשות מחיצה בחצר שאינו שלהם, ומל׳ המשנה משמע שהחצר הוא חצר השותפין.

---

4) במד״ר קהלת ע״פ דור הולך ודור בא: **פ״א, ד (ג).**

5) בלע המות לנצח: **ישעי׳ כה, ח.**

6) ואני ארפא: **בקה״ר: ליתא.**

7) בעה״כ של הסה״ד בשם ע״א: **מערכת שותפין בשם עוללות אפרים לר׳ שלמה אפרים ב״ר אהרן לונטשיץ.**

ראה גם אוה״ת ישעי׳ ע׳ רפג. סדה״ד ושם הגדולים בערכם.

8) פ׳ בהר: **מ׳ תכ״ט.**

9) והרוח תשוב אל האלקי׳ אשר נתנה: **קהלת יב, ז.**

10) אשר נתנה: **בעה״כ שם: ליתא. הובא בעוללות אפרים שם.**

11) שבעודם חיים . . רוצים לעשות מחיצה: **להעיר שבעה״כ שם בתחלתו מציין: (נשמת אדם סנ״ב א״ע עמוד התורה) לר׳ אהרן שמואל מקרעמניץ במהדורת ירושלים תשמ״ט ע׳ לד.**

12) הביא שם: **מערכת שותפין — דיין.**

13) שכל דיין [**כ״ה בבוך 1825**] . . נעשה שותף: **ראה שבת י, א.**

14) וכן הצדיקי׳: **שם מערכת שותפין — צדיקים.**

15) עם המלך במלאכתו ישבו: **דהי״א ד, כג.**

16) במי נמלך בנשמותיהן של צדיקי׳: **ראה ב״ר פ״ח, ז. רו״ר פ״ב, ג.**

17) שכל האומר ויכולו . . שותף להקב״ה במע״ב: **ראה שבת קיט, קע״ב.**

18) ועמך כולם צדיקי׳: **ישעי׳ ס, כא.**

19) חצר הפנימיות וחצר החיצונה: **אסתר ה, א. ו, ד. ראה לקו״ת פ׳ ראה כג, ב. וש״נ.**

ויובן בהקדם ענין מ"ש בהבטחה שהבטיח לנו בתורה כשנעבוד את ה' אלקינו אז והסירותי מחלה מקרבך[20], פי' וענין המחלה הוא מקור החולי, שהחולי מפריש בין חיים למיתה, וע' במד"ר שמיני פי"ב ע"פ וכצפעני[21] יפריש[22]. ולהבין שרש ענין החולי, הנה כתי' ואומר[23] חלותי היא שנות ימין עליון (תילי' ע"ז)[24] ופי' רש"י חלותי ל' חולה וחולי[25] וכן ת"י מרעיתי[26], ופי' בשל"ה ס"פ בשלח דשט"ו סע"א וע"ב דענין שנות עליון[27] לשון שינוי, והיינו מ"ש השיב אחור ימינו מפני אויב[28], וענין השבת הימין אחור כי השמאל משפיע הדין, והימין שהוא החסד משפיע החסדים, וכשהשיב אחור ימינו משפיע החסדי' אל החיצוני' שנק' אחורים, וכמ"ש בסידור בדרוש עבדים היינו לפרעה[29], שפרעה אותיות העורף[30] להיותו אוחז בעורף כו', ושרש קבלתם הוא מבחי' ורב חסד כנ"ל[31] וכמ"ש בת"א בד"ה בשלח בענין כמה א"א לפניו[32], וה"ז בחי' ימין, וא"כ ז"ע השיב אחור ימינו, ועז"נ חלותי היא שנות ימין עליון שמפני שימין עליון משתנה כבי' להשפיע לבחי' אחורי' עי"ז נמשך חלותי, היינו מה שכנס"י מרעא בגלותא[33] והוא בחי' חולה.

ועוי"ל פי' חלותי היא שנות כו' ע"פ מה שפי' בשל"ה במס' פסחים שלו, מצה עשירה דרוש ה'[34], בענין שנות ימין עליון לשון שינוי, ובאמת אני הוי' לא שניתי[35] כלל, אלא השינוי בא מצד המקבלי', וזהו שאומר ואומר חלותי היא, פי' החולי שלי גורם שינוי הימין כו'. וביאור הענין כי כמו שהחולה הוא שאינו מקבל

---

20) והסירותי מחלה מקרבך: **משפטים כג, כה.**

21) שהחולי מפריש . . וכצפעני יפריש: **אוה"ת משפטים ע' א'רכט.**

22) במד"ר שמיני פי"ב ע"פ וכצפעני יפריש: **סימן א. משלי כג, לב.**

23) כתי' ואומר: **מכאן הוא ע"פ לשון אוה"ת משפטים ע' א'רכז ס"ז. ראה לקמן הערה 36.**

24) ואומר חלותי היא שנות ימין עליון (תילי' ע"ז): **פסוק יא.**

25) חלותי ל' חולה וחולי: **וכ"ה באוה"ת שם. ברש"י: חולי וחיל.**

באוה"ת שם: חלות. ולכאורה צ"ל כבפנים.

26) ת"י מרעיתי: **בתרגום ובאוה"ת: מרעותי.**

ת"י לתהלים כ"ה בכ"מ. ראה גם סה"מ תרמ"א ע' רנג. וש"נ.

27) שנות עליון: **באוה"ת שם: שנות ימין עליון.**

28) השיב אחור ימינו מפני אויב: **איכה ב, ג.**

29) בסידור בדרוש עבדים היינו לפרעה: **סדר הגדה רצג, ג.**

30) שפרעה אותיות העורף: **ראה לקו"ת להאריז"ל שמות עה"פ ויקם מלך חדש בתחילתו — א, ח. שער הפסוקים פ' וישב לט, א סט"ל. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תרנה. וש"נ.**

31) ורב חסד כנ"ל: **ראה לעיל ע' רכד.**

32) בת"א בד"ה בשלח בענין כמה א"א לפניו: **סא, א.**

הד"ה בתו"א הוא ויהי בשלח. אבל כ"ה בכ"מ ומהם: אוה"ת שם. לקו"ת צו ז, ד. ועוד.

33) שכנס"י מרעא בגלותא: **ראה סה"מ תר"ס ע' פג: מ"ש בת"ז (ראה בסמוך ריש פיסקא ומעתה יובן) דשכינתא איהי מרעא בגלותא, שכינתא הוא בחי' כנס"י.**

34) בשל"ה . . דרוש ה': **ראה שם קעג, סע"ב.**

35) אני הוי' לא שניתי: **מלאכי ג, ו. ראה גם לקו"ת אמור לא, א ואילך. סה"מ תר"ם ח"א ע' שסט ואילך. וש"נ. לקמן בח"ב המשך וככה פצ"ט. פקכ"א.**

שום נח״ר משום דבר כלל, וגם אינו יכול לקבל שום דבר מאכל שתמיד מקיאו, וסובל חום בכל הגוף, כמו״כ בזה״ג מחמת ריבוי ההסתר וההעלם שאינו משיג ותופס הכח השופע מאין ליש שעז״נ שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה[36], דהנה שם אלקי׳ הוא אותיות מי אלה[37] רק שצירופן הם אלה ים[38], ובאמת צ״ל לראות[39] תמיד איך שבחי׳ מי הוא שברא את בחי׳ אלה, והיינו כי אלה הוא בחי׳ מה שנגלה ונגלה לעין כל, אבל מי פירושו שאינו מושג כמו השאלה ששואל אחד מחבירו מי הוא שפי׳ שא״י מי הוא, וא״כ שם דבר מי הוא שאינו מושג, ובענין הבריאה זהו בחי׳ האין המהוה מציאות היש, ובשרש שרשו אלה הוא בחי׳ ו״ק כי ופ״ו גימ׳ אלה[40] והם ז׳ ימי הבנין[41] ז׳ ימי בראשית, ובחי׳ מי הוא בחי׳ הבינה[42] ברא בחי׳ אלה ו״ק דז״א, וכנודע מענין לאה שהיא בחי׳ מחשבה[43] שכינתא[44] עילאה[45] ילדה ששה בנים[46] הם ו״ק דז״א. וכמו שאנו רואי׳ שהמדות נולדי׳ מהשכל, שכאשר יתבונן היטיב בשכלו שטוב לפניו הדבר ההיא מתאוה תאות הלב לדבר ההיא כו׳, והוא גם ע״י המחשבה שהיא לבוש השכל, שהרי א״א להתבונן איך שטוב לפניו כ״א ע״י אותיות המחשבה שחושב שכלו ומגלה העלם העצמי של בריקת וסקירת השכל לגבי עצמי[47] ואז יתמלא תאוות לבו לדבר המתאוה שחשב תחילה כו׳.

וכמו״כ יובן הענין בהתבוננות אלקות אשר ע״י שמתבונן היטיב איך שמי ברא אלה, ומ״מ אני הוי׳ לא שניתי כלל וכלל, כי מת״ת דאימא נעשה כתר לז״א[48], פי׳ וענין הת״ת הוא עד״מ ענין התפארת של האדם[49] שהוא מזיו זהר תואר

---

36) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה: **ישעי׳ מ, כו.**

עד כאן הוא ע״פ אוה״ת — ראה לעיל הערה 23.

37) אלקי׳ הוא אותיות מי אלה: **ראה זהר בהקדמה ב, א. לקו״ת במדבר ו, ד. מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״ב ע׳ תקפט ואילך.**

38) אלקי׳ . . שצירופן הם אלה ים: **ראה סה״מ תר״ס ע׳ פו. וראה גם לקמן בח״ב בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ תתצט.**

39) צ״ל לראות: **כ״ה גם בברך 1825.**

40) אלה . . כי ופ״ו גימ׳ אלה: **ראה לקו״ת פקודי ד, ג. ז, א. תו״ח נח נו, ב ובהערה 15. משפטים ח״ב רצא, ד ובהערה 268.**

41) ז׳ ימי הבנין: **ראה פרדס שער אם הא״ס הוא הכתר ש״ג, ספ״ז. שער מהות והנהגה ש״ח, פ״ב. פ״ו. פ״ט. ועוד. שפע טל שער סוד אבי״ע ש״ג, פ״ב. של״ה מסכת פסחים קמז, ב. ועוד. תניא פ״ג. לקו״ש כרך ז ע׳ 72 הערה 45. ולהעיר מלקו״ש כרך כו ע׳ 311 הערה 6.**

42) מי הוא בחי׳ הבינה: **ראה זהר משפטים קיז, ב. לקו״ת פקודי ד, ג. תו״ח פקודי ח״ב תמג, ד ובהערה 78.**

43) לאה שהיא בחי׳ מחשבה: **ראה סידור שחרית ס, ג. סט, א. תו״א ויצא כב, ד. מאמרי אדה״א נ״ך ע׳ קג. וש״נ.**

44) לאה שהיא . . שכינתא עילאה: **ראה תו״א ויצא כג, ד.**

45) שכינתא עילאה: **ראה זהר בראשית כה, א. כו, א. כז, א. ב. ועוד.**

46) לאה . . ילדה ששה בנים: **ויצא ל, כ. ראה גם לקו״ת להאריז״ל ויצא ד״ה ענין בני לאה. תו״ח שמות ח״א יח, א. וש״נ.**

47) עצמי: **אולי צ״ל: עצמו.**

48) מת״ת דאימא נעשה כתר לז״א: **ראה ע״ח שער מוחין דצלם שכ״ג, רפ״ה ורפ״ז. מאמרי אדה״א דברים ח״ג ע׳ תתעג. וש״נ.**

49) התפארת של האדם: **ראה גם לקמן בח״ב המשך וככה פי״א בסופו. ובהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ תשסה. סה״מ תר״ס ע׳ פה.**

פניו עד"מ או ריבוי התכללות הגוונין, שבחי' הארה זו הגם שהיא מעצמיות הנפש כמ"ש במ"א עכ"ז אינה המשכה עצמיות, ולכן אינה כלה כלל, כמו השפעת המי' עד"מ שהם יורדי' מגבוה לנמוך[50] כו' שמה שירד למטה חסר ממקום היותה במקום המעלה, אבל זיו זהר התפארת של האדם או הגוונין אינו חסר כלל מהארתו, לפי שהשפעה זו היא הארה לבד, ולכן לא שניתי כלל, ומזה בא לידי תוקף חום האהבה בבחי' רשפי אש התשוקה ליכלל ולבטל באוא"ס לאשתאבא בגופא דמלכא[51] כו'. ואמנם ע"י בחי' ש' אלקי' שהוא בחי' הצמצום[52] וההסתר עי"ז נדמה כאילו עולם כמנהגו נוהג[53], ובכ"י השמש זורח ממזרח ושוקע במערב בכ"י בשוה, ואם כי באמת סיבוב והילוך זה שהשמש זורח במזרח וסובב והולך דרך דרום למערב זהו השתחואה שהשמש משתחוה למערב מפני כי שכינה במערב[54], רק מפני ריבוי ההעלם וההסתר אינו נראה כלל, וחושב הכל להנהגת הטבע מל' מוטבע, טובעו בים סוף[55], שענין הטביעה שהמים מכסים על הנטבע עד שנאבד זכרו, כן ל' טבע הוא שדבר זה משוקע שאינו נראה ונגלה כלל. ומצד עוצם חשך הזה שהמוח פנוי לחשוב מחשבות זרות מעניני העוה"ז עי"ז מתאוה תאוה להיות תאב כל דברים הגשמיים, אשר עי"ז מוסיף עוד גסות לבו, עד שהשמן לב העם הזה ועיניו השע[56] לבלתי ראות כלל איך שבחי' מי ברא אלה כו' כ"א תמיד כל היום וכל הלילה לא יחשה מלרדוף אחר תאוות לבו כו' הבאה ממחשבות אדם הגשמי השוכן בתי חמר הגשמי ותחבולותיו כו' וכמ"ש מזה באורך בד"ה מי' רבי'[57] לא יוכלו לכבות את האהבה בכ"מ ע"ש. והנה לאום מלאום יאמץ[58] שכאשר מגביר תאוות לבו ע"י הרהורי' רעי' וגשמיים מזה נמשך עוד יותר הסתר והעלם לבלי ישיג כלל ענין ההתבוננות בבחי' מי ברא אלה, ובחי' אני הוי' לא שניתי, וה"ה חולה שאין לו בחי' אהבה וצמאון לאלקות, וגורם להיות השיב אחור ימינו כבי' היינו שנמשך תוס' השפעה לסט"א, וממילא אינו נשפע לו בחי' הימין שיהי' מזה בחי' גילוי האהבה כו', ואז אינו מקבל שום נח"ר שיהי' בבחי' טעמו וראו כי טוב ה'[59], כמו שהחולי הגשמי אינו טועם טעם טוב וערב במאכלי' אשר עריבי' לחיך מפני תוקף החום אשר קדחתו חמה, כן ע"י חום התאוה בלעו"ז אינו טועם כלל גם כשיתבונן בגדולת הוי' בבחי' אני הוי' לא שניתי כו', וגם אינו יכול לקבל שום מאכל היינו השגת בחי' פנימיות התורה כו'.

---

50) המי' . . יורדי' מגבוה לנמוך: **ראה תענית ז, א.**

51) לאשתאבא בגופא דמלכא: **זהר ויחי ריז, ב. ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' מה. וש"נ. סה"מ תר"ם ח"א ע' צז. וש"נ.**

52) ש' אלקי' . . הצמצום: **ראה שער היחוה"א רפ"ו. תו"ח שמות ח"א לד, ד. וש"נ. סה"מ תרל"ב ח"א ע' מח.**

53) עולם כמנהגו נוהג: **ע"ז נד, ב.**

54) שכינה במערב: **ראה ב"ב כה, א. ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תרכו.**

55) הטבע מל' מוטבע טובעו בים סוף: **בשלח טו, ד. ראה גם לעיל ע' קצז. וש"נ.**

56) שהשמן לב העם הזה ועיניו השע: **ישעי' ו, י בדילוג.**

57) בד"ה מי' רבי': **תרל"ו. ראה שם פ"א. פ"ב. פ"ה.**

58) לאום מלאום יאמץ: **תולדות כה, כג.**

59) טעמו וראו כי טוב ה': **תהלים לד, ט.**

ומעתה יובן[60] ענין שכינתא מרעא בגלותא[61] ע"י בחי' החולי כמו עד"מ חולי הגוף להבדיל[62], שסיבת החולי והבריאות היא התפשטות והילוך החיות מהלב[63] אל כל האיברים, שהוא בחי' החיות המלובש[64] בדם הנפש היוצא מהלב אל כל האיברים, וסובב סובב הולך הרוח חיים והדם תוך[65] כל האיברים והגידים[66] המובלעי' בהם וחוזר אל הלב, ואם סיבב[67] והילוך הרוח חיים הלז הוא כהלכתו תמידין כסדרן המסודר להן[68] מחיי החיים ב"ה אזי האדם בריא בתכלית כי כל האיברים מקושרים יחד, ומקבלים חיותם הראוי להם מהלב ע"י סיבוב הלז, אך אם יש איזה קלקול באיזהו מקומן המונע ומעכב או ממעט סיבוב והילוך הדם עם הרוח חיים המלובש בו, אזי נפסק או מתמעט הקשר הלז המקשר כל האיברים אל הלב ע"י סיבוב הלזה, ואזי נופל האדם למשכב וחולי כו'[69]. וככה ממש עד"מ הנה כל נשמת[70] ישראל נקראי' בחי' האיברים[71] לשכינתא[72] הנקראת בשם לב[73], כמ"ש צור לבבי[74], וכתי'[75] ושכנתי בתוכם[76] פי' כי לשון שכינה שאור[77] הוי' שוכן בעולמות בי"ע להחיותם[78], והמשכת חיות זו[79] הוא ע"י נש"י[80], והתלבשות החיות תחילה היא[81] בנש"י וכמו שאנו מברכים אלקינו מלך העולם[82] שע"י היותו אלקינו עי"ז הוא מלך

---

60) ומעתה יובן: **פיסקא זו היא לשון אגה"ק סל"א בשינויים והוספות. צויין אליו באוה"ת משפטים שם ע' א'רכח. ראה גם סה"מ תר"ס ע' פז ואילך.**

61) שכינתא מרעא בגלותא: **באגה"ק כאן בתיקונים. ת"ז תכ"ה ע, ב.**

62) שכינתא מרעא . . הגוף להבדיל: **באגה"ק: דשכינתא איהי מרעא בגלותא כבי' פי' עד"מ כמו חולי הגוף המבדיל בין קדש וכו'.**

63) החיות מהלב: **ראה גם לקו"ש כרך יט ע' 165 הערה 8. המשך תער"ב ח"ב ע' א'טז.**

64) שהוא בחי' החיות המלובש: **שם: המלובשת.**

65) תוך: **שם: תוך תוך.**

66) והגידים: **בהערות ותיקונים: ע"י הגידים.**

67) סיבב: **שם: סיבוב.**

68) תמידין כסדרן . . להן: **שם: תמידי כסדרו . . לו.**

69) הלזה . . כו': **שם: הלז . . ה"י.**

70) נשמת: **שם: נשמות.**

71) האיברים לשכינתא: **שם: אברי דשכינתא.**

72) ישראל . . האיברים לשכינתא: **ראה זהר רע"מ משפטים קיח, א. ויקרא יז, א. פינחס רלא, ב ובהגהת מהרח"ו אות ט. ת"ז תכ"א נב, א.**

73) לשכינתא הנקראת בשם לב: **ת"ז תכ"א מט, ב. נב, א.**

74) צור לבבי: **תהלים עג, כו.**
באגה"ק שם: וצור. ובהערות ותיקונים לשם: צור.

75) וכתי': **שם: וכמ"ש.**

76) ושכנתי בתוכם: **תרומה כה, ח.**

77) שכינה שאור: **שם: שכינה הוא שאור.**

78) שכינה . . שוכן בעולמות בי"ע להחיותם: **ראה פרדס שער עה"כ שכ"ג, פכ"א מערכת שכינה. תניא פמ"א נז, ב וברשימות כ"ק אדמו"ר זי"ע לשם.**

79) זו: **בלוח התיקון שם: זה.**

80) הוא ע"י נש"י: **שם: היא ע"י.**

81) והתלבשות החיות תחילה היא: **באגה"ק: התלבשות תחלה**

82) וכמו . . מברכים אלקינו מלך העולם: **נוסח הברכות. ראה גם תו"א בראשית ו, ב. המשך מים רבים תרל"ו פק"כ. סה"מ תרל"ח ע' צא ואילך. תר"ס ע' פח ואילך.**

העולם, וגם מתלבש תחילה בנש"י[83] לפי שכל הברואי'[84] הנבראי' אין ערוך כלל[85] אל הבורא ית' דכולא קמי' כלא[86] חשיב[87], וא"א להם לקבל חיות מאורו ושפעו ית' כ"א[88] ע"י הנשמות שעלו במחשבה[89] וקדמו לבריאת עולם שנבראו ע"י[90] הדיבור, וכמארז"ל[91] במי נמלך בנשמותיהן של[92] צדיקי'[93], ולכן נקראו שותפין כנ"ל[94], ונודע[95] כי כל המשכות החיות והשפעה מעליונים לתחתוני' ע"י[96] הן, וזהו שנק'[97] השכינה בשם לב והנשמות בשם איברים להורות לנו כי כאשר כל הנשמות דבוקות ומקושרות יחד, אזי סיבב[98] והילוך החיות וההשפעה סובב סובב ונעוץ סופן בתחילתן[99] לקשר ולחבר כולן להוי' אחד, ולדבקה בו ית' וכמ"ש אתם נצבי' היום כולכם[100] כו'[101] כולכם דוקא מן[102] ראשיכם כו', עד שואב[103] מימך[104] בשוה, אבל בחורבן בהמק"ד, וכ"ש חורבן ב"ש שהי' ע"י שנאת חנם[105] כמארז"ל, והיינו ע"י בחי' פירוד לבבות שעי"ז נעשו כל האיברי' הם הנשמות בבחי' חולים, כמ"ש סומך נופלים ורופא חולים[106] ל' רבי' כו'.

וכן עי"ז כבי' שכינתא מרעא בגלותא, כמו להבדיל הבדלות אין קץ באדם שכאשר נעשה אוטם באיזה אבר ואינו מניח הילוך וסיבוב הדם עי"ז מתגבר חום הלב, כן כבי' ע"י העוונות ופגמי' של נש"י כמ"ש מכף ראש ועד רגל אין בו מתום פצע וחבורה ומכה טרי'[107] עי"ז כבי' גורמי' סילוק השכינה. וגם אינו מאיר עי"ז בבחי'

---

83) וכמו שאנו . . תחילה בנש"י: **הוספה על אגה"ק.**

84) הברואי': **שם ליתא.**

85) כלל: **שם: להם.**

86) דכולא קמי' כלא חשיב: **נסמן לעיל המשך ואלה תולדות יצחק פ"ז.**

87) כלא חשיב: **שם: כלא ממש חשיבין.**

88) כ"א: **שם: להיות נבראים מאין ליש וחיים וקיימים כ"א.**

89) הנשמות שעלו במחשבה: **ראה ב"ר פ"א, ד. לקו"ת שה"ש יז, ד. יט, ב. תו"ח שמות ח"א לב, ב ובהערה 248. סה"מ תרמ"ב ע' צה. וש"נ.**

90) לבריאת עולם שנבראו ע"י: **שם: לבריאות (בלוח התיקון שם כבפנים) עולמות שע"י בחי'.**

91) וכמארז"ל: **שם: כמארז"ל.**

92) במי נמלך בנשמותיהן של צדיקי': **ראה ב"ר פ"ח, ז. רו"ר פ"ב, ג. לקו"ש כרך טז ע' 487 בהערה.**

93) בנשמותיהן של צדיקי': **שם: הקב"ה וכו'.**

94) ולכן נקראו שותפין כנ"ל: **הוספה על אגה"ק. ושם: כנודע במ"א.**

95) ונודע: **שם: ונודע בשערים.**

96) המשכות . . והשפעה . . ע"י: **שם: המשכת . . וההשפעה . . מהם.**

97) הן וזהו שנק': **שם: הן כמ"ש . . נקראת.**

98) סיבב: **שם: סיבוב.**

99) ונעוץ סופן בתחילת: **ראה ס"י פ"א, מ"ז.**

100) אתם נצבי' היום כולכם: **נצבים כט, ט.**

101) כו': **שם: לפני הוי' אלקיכם.**

102) דוקא מן: **שם: דייקא ולפני דייקא.**

103) עד שואב מימך: **שם: מחוטב עציך כו'. נצבים כט, י.**

104) מימך: **כנצ"ל: מימיך.**

105) חורבן ב"ש שהי' ע"י שנאת חנם: **יומא ט, ב. ראה גם מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' רכד ואילך. וש"נ.**

106) סומך נופלים ורופא חולים: **נוסח שמו"ע.**

107) מכף ראש . . ומכה טרי': **ישעי' א, ו. ושם: מכף רגל ועד ראש. ראה גם סה"מ תר"ם ח"א ע' יב וע' סז.**

מל׳ וכמארז״ל ע״פ צור ילדך תשי[108] שבזמן שישראל עושי׳ רצוש״מ עי״ז מוסיפי׳ כח בגבורה של מעלה[109], וז״ע יוד[110] רברבא[111] כמ״ש ועתה יגדל נא כח אד׳[112] כו׳ ביוד רברבא, ובזמן שאין עושי׳ רצוש״מ כבי׳ מתישין כח גבורה שמ״ע, וז״ע יוד זעירא[111] של תי׳ תשי[113], וה״ע בחי׳ שכינתא מרעא בגלותא כו׳. וז״ע ובפשעיכם שולחה אמכם[114], וגורמי׳ להיות ושפחה כי תירש גבירתה[115]. כי הנה נת׳ לעיל שמבחי׳ מל׳ הנק׳ לב[116] מקור דבי״ע ממנה נמשך החיות בהגוף דבי״ע שנק׳ גוף בכלל, וכמו שהגוף הוא כלול מג׳ בחי׳ ראש גוף רגל[117] כן הם ג׳ בחי׳ בי״ע[118], שבבריאה אימא עילאה מקננא[119] הוא בחי׳ מוחין ראש, וביצי׳ שית ספירין[120] כו׳ הוא כמו בחי׳ גוף חסד דרועא ימינא[121] כו׳ ועשיי׳ היא בחי׳ רגל, וע״ז כתי׳ ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה[122] היינו בחי׳ בי״ע כו׳ ואח״כ חוזר ועולה אל הלב, וזהו כשהוא בריא, אבל החולה הוא שאין הילוך וסיבוב כנ״ל. ולכן ארז״ל מחלה זו מרה, פ״ג מיני מחלה תלוי׳ במרה[123], והיינו כי מרה היא ק״נ[124] בחי׳ ושפחה כי תירש כו׳, ומונע העלאות מ״ן וסיבוב והילוך הדם אל הלב כו׳, כי היא יש ודבר נפרד הפך הביטול כו׳, ומזה נמשך שאין נח״ר ועונג מחמת העדר הגילוי כו׳. ועיקר החולי הוא

---

108) צור ילדך תשי: **האזינו לב, יח.**

109) שבזמן שישראל . . של מעלה: **ראה איכ״ר פ״א, לג. וש״נ. ראה אוה״ת איוב כרך א ע׳ תרעט ואילך. נדפס גם באוה״ת מג״א ע׳ ב׳שצז ואילך. ובמהדורת תש״נ ע׳ ריג ואילך.**

110) יוד רברבא: **מסורה ריש בראשית. ראה אנציקלופדי׳ תלמודית חכ״א מערכת יו״ד ע׳ קלו הערה 76. אוה״ת איוב שם.**

111) יוד רברבא . . יוד זעירא: **ראה גם תו״ח סנהדרין דמ״ו ד״ה קלני הועתק באוה״ת איוב שם.**

הובא גם ברשימות על איכה ע׳ 12. נדפס גם באוה״ת איכה כרך ב ע׳ א׳מא.

112) ועתה יגדל נא כח אד׳: **שלח יד, יז.**

113) יוד זעירא של תי׳ תשי: **מסורה קטנה האזינו שם. ראה אנציקלופדי׳ תלמודית שם הערה 80. אוה״ת איוב שם. סה״מ תרל״ח ע׳ תעד.**

114) ובפשעיכם שולחה אמכם: **ישעי׳ נ, א.**

115) ושפחה כי תירש גבירתה: **משלי ל, כג.**

116) מל׳ הנק׳ לב: **ראה גם פרדס שעה״כ שכ״ג, פי״ב מערכת לב. ע״ח שער פרצופי זו״ן של״א, רפ״ד. מאו״א מערכת לב אות ג וביאיר נתיב שם.**

117) שהגוף . . ראש גוף רגל: **לקו״ת אמור לא, א־ב.**

118) מג׳ . . ראש גוף רגל . . ג׳ בחי׳ בי״ע: **ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח פ״ה ופי״ט. לקמן בח״ב המשך וככה פנ״ח. פצ״ב. אוה״ת חוקת ע׳ תתעד.**

119) שבבריאה אימא עילאה מקננא: **ראה ת״ז ת״ו כג, א. ע״ח שער סדר אבי״ע שמ״ז, פ״ג. שער דרושי כללות אבי״ע שמ״ב, פי״ג. תניא פל״ט. מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ רסב ואילך.**

120) וביצי׳ שית ספירין: **ראה ת״ז ת״ו כג, א. ע״ח שער סדר אבי״ע שמ״ז, פ״ב. תניא פל״ט ובמ״מ הגהות והע״ק שם. שם פנ״ב. מאמרי אדה״ז הקצרים ע׳ תקנב.**

121) חסד דרועא ימינא: **ת״ז בהקדמה יז, א. סידור אדה״ז סדר מנחת ערב שבת.**

122) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה: **משלי לא, טו. ראה גם לעיל ד״ה בראשית ברא פ״א. וש״נ.**

123) מחלה זו מרה פ״ג . . במרה: **משפטים כג, כה. ב״ק צב, ב. ב״מ קז, ב. שו״ע אדה״ז הל׳ ת״ת סקנ״ה, ס״א.**

124) מרה היא ק״נ: **ראה אוה״ת בשלח ע׳ תקפד — נדפס גם באוה״ת משפטים ע׳ א׳רמז. מסעי ע׳ א׳שפ. ע׳ א׳שצב.**

אש זרה וכענין וחם הוא אבי כנען[125], חם תוקף החמימות[126] ע"ד אשר אתם זוני'[127] כו' הפך אש דקדושה, אשה אש ה'[128], ואל אישך תשוקתך[129], גם אש הוא מגקה"ט[130], כמ"ש רוח סערה וענן גדול ואש מתלקחת[131] כו'. והנה ע"י כ"ז גורמי' להיות השיב אחור ימינו[28] שבחי' ימינו שמשפיע בחי' החסדי' נמשך בבחי' אחוריים, שז"ע בחי' עבדי' היינו לפרעה במצרי'[132] שפרעה מקבל מבחי' הערף[30] בחי' אחוריים היינו מה שהשיב אחור ימינו כו', אבל ויוציאנו ה' אלקינו[133] הוא ע"י או"א שהלבישו זרועות דאריך[134] שזהו ההמשכה בבחי' הקדושה ולא נמשך מבחי' הימין בבחי' אחוריים כו'. וזהו ע"י ויצעקו אל ה'[135], וכתי' ותעל שועתם אל האלקי'[136] וישמע אלקי' את נאקתם[137], והענין הוא כי הנה העצה הוא לבחי' אש זרה הנ"ל הוא בחי' אש דקדושה שהיא אש אוכלה אש[138], שאוכלת האש דסט"א, והוא ע"י התשובה מעומקא דליבא בבחי' צעקה פנימיות בבחי' צעק לבם אל אד'[139], בבחי' רצון פשוט כו'. וזהו שנק' התשובה בשם רפואה כמארז"ל גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם[140], והיינו כמו הרפואה היא מדברי' חריפי' השורפי', כן בחי' האש דרשפי אש התשוקה שבבחי' תשובה היא בחי' אש שאוכלה האש דסט"א כו'. וכן במצרי' ע"י שצעקו אל ה' ויזעקו מן העבודה[141] ותעל שועתם כו' ע"ז ויוציאנו ה' אלקינו שתמורת שהי' ימינו השיב[142] אחור שנמשך ההשפעה בבחי' אחוריים בחי' פרעה אותיות העורף[30], נמשך שאו"א היינו בחי' חכ' ובינה הלבישו לזרועות הם חו"ג דא"א, וממילא נמשך להיות יצ"מ כי נמשך בבחי' הקדושה כו'.

125) וחם הוא אבי כנען: **נח ט, יח.**

126) חם תוקף החמימות: **ראה לקו"ת מסעי צד, א. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ס"ע תקנז ואילך ובהנסמן שם ע' תקנח. במדבר ח"ה ע' א'תשלט. תו"ח ח"ש קלט, ב ובהערה 25.**

127) אשר אתם זוני': **שלח טו, לט.**

128) אשה אש ה': **ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פס"ג. וש"נ.**

129) ואל אישך תשוקתך: **בראשית ג, טז.**

130) אש הוא מגקה"ט: **ראה לקו"ת מסעי צב, א. לקו"ש כרך לח ע' 161־160. בהערה הבאה.**

131) רוח סערה וענן . . מתלקחת: **ראה גם לעיל ע' רכא ואילך. וש"נ.**

132) עבדי' היינו לפרעה במצרי': **ואתחנן ו, כא.**

133) ויוציאנו ה' אלקינו: **נוסח הגדה של פסח.**

134) או"א שהלבישו זרועות דאריך: **נסמן לעיל ע' קסז.**

135) ויצעקו אל ה': **יהושע כד, ז. תהלים קז, ו. כח. בשלח יד, י: ס' שופטים ד, ג [בדילוג].**

136) ותעל שועתם אל האלקי': **שמות ב, כג.**

137) וישמע אלקי' את נאקתם: **שם ב, כד.**

138) אש אוכלה אש: **יומא כא, ב. ראה גם לעיל ע' קנח ובהנסמן שם.**

139) צעק לבם אל אד': **איכה ב, יח.**

140) גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם: **יומא פו, סע"א.**

141) ויזעקו מן העבודה: **ע"פ שמות ב, כג.**

142) שועתם . . השיב: **כ"ה בבוך 1825.**

הנחות

כ״ק אדמו״ר אור עולם נזר ישראל ותפארתו

כקש״ת מוהר״ר **שלום דובער** זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע

מליובאוויטש

מפתח הנחות
מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב

ש״פ בראשית

בראשית ברא אלקים[1] את השמים ואת הארץ[2], והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום[3], וצ״ל מה שייך והארץ היתה תהו להספור דברה״ע, מה צריך לספר איך שהי׳ קודם הבריאה. אך הענין הוא דהנה ברה״ע הי׳ בב׳, והוא מורה על סימן ברכה[4]. וענין דברכה הוא כמ״ש ברוך הוי׳ אלקי ישראל מן העולם ועד העולם[5], פי׳ שממשיכים גילוי אלקות למטה. וצ״ל והלא ברכות תקנו בזמן בית שני[6], דעזרא ובית דינו תקנו הברכות[7], רק בהמ״ז הוא מדאורייתא[8], שהי׳ בזמן בית ראשון ג״כ. דמשה תיקן ברכת הזן, ויהושע תיקן ברכת הארץ, ודוד ושלמה תקנו ברכת ירושלים, ויש פלוגתא אם תקנו עצם הברכה או נוסח הברכה[9]. אבל כל הברכות, דהנה יש ק׳ ברכות[10] תקנו בזמן בית שני, ומאחר שברה״ע הי׳ בב׳ שהוא מורה על ברכה, והי׳ צריכים מיד להמשיך, ועכ״פ מזמן בית ראשון או מ״ת.

אך הענין הוא דהנה אי׳ במדרש[11] ע״פ ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום[12], ד״א אמון, אומן, התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב״ה, בנוהג שבעולם מלך ב״ו בונה פלטין אינו בונה מדעת עצמו אלא מדעת אומן, והאומן אינו בונה מדעת עצמו, אלא דיפתראות ופנקסאות יש לו, לדעת היאך הוא עושה חדרים, היאך הוא עושה פשפשין, כן הקב״ה מביט בתורה ובורא את העולם, והתורה אמרה בראשית ברא אלקים, ואין ראשית אלא תורה, המד״א[13] ה׳ קנני[14] ראשית[15] דרכו[14] ע״כ. והב׳ דבראשית הוא ב׳ השמוש. ובזהר

---

1) בראשית ברא אלקים: **הנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ממאמר ד״ה זה שנדפס לעיל ע׳ א.**

2) בראשית . . את השמים ואת הארץ: **בראשית א, א.**

3) והארץ היתה תהו . . פני תהום: **בראשית א, ב.**

4) ברה״ע הי׳ בב׳ . . סימן ברכה: **ראה זהר ויגש רה, ב.**

5) ברוך הוי׳ . . ועד העולם: **נסמן לקמן ע׳ רעח.**

6) ברכות תקנו בזמן בית שני: **ברכות לג, א. ראה גם תו״א בראשית ו, א. סה״מ תרל״ח ע׳ צא ובהערה 52. סה״מ מלוקט ח״ה ע׳ שמא וע׳ שדמ [בהוצאה החדשה — ח״ד ע׳ רב וע׳ רה].**

7) דעזרא ובית דינו תקנו הברכות: **ראה רמב״ם הל׳ ק״ש פ״א, ה״ז. הל׳ ברכות פ״א, ה״ה.**

8) בהמ״ז הוא מדאורייתא: **ברכות מח, ב. ראה שו״ע אדה״ז הל׳ ברכת המזון סקפ״ז, ס״א ואילך. לקו״ת עקב יד, א ואילך. מאמרי אדה״א במדבר ח״ב ע׳ תתיז ואילך.**

9) ויש פלוגתא . . עצם הברכה או נוסח הברכה: **ראה ב״י לטור או״ח סקפ״ז ד״ה כתב הרשב״א. טור שם סקפ״ח. ב״י לטור או״ח סקצ״א. שו״ע אדה״ז חאו״ח סקס״ח ס״ח. סקפ״ז, ס״ב־ס״ג. סקצ״א. סה״מ מלוקט ח״ד ע׳ שנה־שנו [בהוצאה החדשה — ח״ד ע׳ קפב־קפג].**

10) ק׳ ברכות: **מנחות מג, ב. ראה לעיל הערה 7.**

11) במדרש: **ראה ב״ר בתחלתו.**

12) ואהיה אצלו . . שעשועים יום יום: **משלי ח, ל.**

13) המד״א: **= היאך מה דאת אמר.**

14) ה׳ קנני ראשית דרכו: **משלי ח, כב.**

15) ראשית: **בגוכתי״ק נכפלה תיבה זו.**

קאמר יותר מפורש אסתכל באורייתא וברא עלמא[16], ומ"ש ואהיה שעשועים יום יום דרשו בגמ' ובמדרש ובזהר[17] דאלפים שנה קדמה תורה לעולם, דפי' יום קאי על יומו של הקב"ה שהוא אלף שנה[18], וזהו האלף שני' דאדם[19] דנקנסה עליו שימות בו ביום ואח"כ חלף ליומו[20] של הקב"ה, וכאן דכתי' ב"פ יום קאי על תורה דאלפים שנה כו'. ולכאו' צ"ל מה שייך קדמה לעולם דהנה בתורה הוא הסיפור דברה"ע וקודם שנברה"ע איך שייך לספר איך שהי' ברה"ע[21].

אך הענין הוא דהנה כל הנבראים דלמטה ישנם למעלה ג"כ, כמו שמים וארץ שהם נבראים כללים, את השמים כולל כל צבא השמים, ואת הארץ כולל כל צבא הארץ[22], ישנם למעלה ג"כ. דכמו שלמטה השמים מקיף את הארץ, כמו"כ למעלה יש מקיפים עליונים[23], והארץ הוא אור פנימי. וכמו שיש ז' רקיעים[24] כמו"כ יש בכל עולם[25] פרטי ז' מקיפים, עד שבמקור הראשון דנבראים והוא עולם הבריאה יש ז'[26] היכלות[27], ואינו שייך למעלה היכל גשמי אלא קאי על ז' מקיפים. וכמו"כ באצי' יש ג"כ ז' מדות, דהנה שמים הוא אש ומים[28], והם המדות דלך ה' הגדולה והגבורה[29] כו' והם המדות דאצי'. וכן בכל הנבראים כמ"ש ועוף יעופף[30] וארז"ל עוף זה מיכאל יעופף זה גבריאל[31], והם מלאכים דבריאה[32] יצי'. וכמו"כ

---

16) אסתכל באורייתא וברא עלמא: ראה זהר תולדות קלד, א. תרומה קסא, א. קרח קעח, א. וראה זהר ויקהל ר, א. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רעט ואילך.

17) דרשו בגמ' ובמדרש ובזהר: ראה גם לעיל ע' ג. וש"נ.

18) יומו של הקב"ה שהוא אלף שנה: ראה ב"ר פ"ח, ב. וש"נ. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רז. וש"נ. ח"ג ע' תתה. וש"נ. סה"מ תרמ"א ע' שג. וש"נ.

19) האלף שני' דאדם: ראה בראשית ה, ה. ב"ר פי"ט, ח. במד"ר פי"ד, יב. זהר חדש מדרש הנעלם בראשית יח, ג. ת"ז סת"ע קלח, רע"ב. סהמ"צ להצ"צ קח, סע"ב. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תתקמ.

20) ליומו: אולי כצ"ל.

21) וקודם שנברה"ע איך שייך לספר . . ברה"ע: ראה גם עד"ז לקמן בח"ב בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תשעז ואילך.

22) את השמים . . צבא השמים . . צבא הארץ: בראשית א, א. ראה רש"י בראשית א, יד. ב"ר פ"א, יד. תנחומא בראשית (באבער) ח. תוד"ה ואת חגיגה יב, ב.

23) השמים . . מקיפים עליונים: ראה גם תו"א בראשית ב, א. לקו"ת נשא כא, ג. תו"ח וארא ח"א עז, א. וש"נ.

24) ז' רקיעים: חגיגה יב, ב. ראה סה"מ תרל"ח ע' קיז הערה 431.

25) ז' רקיעים . . בכל עולם: ראה גם תו"א ויקהל פז, ג.

26) ז' רקיעים . . ז' היכלות: ראה גם לקו"ת חוקת סד, ד.

27) עולם הבריאה יש ז' היכלות: ראה ע"ח שער פנימיות וחיצוניות ש"מ, דרוש יג.

28) שמים הוא אש ומים: ראה חגיגה יב, סע"א. רש"י בראשית א, ח.

29) דלך ה' הגדולה והגבורה: דבהי"א כט, יא.

30) ועוף יעופף: בראשית א, כ.

31) עוף זה מיכאל יעופף זה גבריאל: ראה גם לעיל ע' ג. וש"נ.

32) מיכאל . . גבריאל . . דבריאה: ראה גם תו"א וישב כז, סע"ג.

באצי' יש ה' גבורות דאימא, דהנה ארז"ל כד קרא תרנגולתא[33] מברך הנותן לשכוי בינה, דהנה זמן ברכה זו הוא בחצות הלילה[34], ונוסח הברכה הוא הנותן לשכוי (פי' תרנגול[35]) בינה, ולכאורה צ"ל מה שייך השכוי לבינה.

אך הענין הוא דהנה ה' גבורות דאימא מעוררים בחי' שתתעלה[36] למעלה כמ"ש ותתן טרף לביתה[37], היא בחי' שירדה[38] לברור ברורים דבי"ע, דרפ"ח ניצוצים[39] נפלו בשבה"כ, רפ"ח עם הכולל גי' טרף[40], ובחצות הלילה שאז עת רצון[41] ה' גבורות דאימא מעוררים אותה שתתעלה. ובבריאה יש מלאך גבריאל שהוא מעורר את הנשמות, דהנה אי' בזהר בפלגות לילי אתא קוב"ה לאשתעשע[42] עם צדיקייא בגנתא דעדן, ומלאך גבריאל הוא מעורר אותם. ולמטה הוא התרנגול הגשמי הוא קורא, ואי' בזהר בתרין שלהובין דנהורא מוקדין לו תחות גדפייא[43] וקורא שלא בטובתו, והוא מעורר את האדם בחצות. דאז זמן העבודה, דבבהמק"ד הי' תרומת הדשן בחצות הלילה[44]. וכמו"כ עכשיו הוא תיקון חצות[45] והתרנגול הוא מעורר אותו, עם[46] הוא בן תורה עסק בתורה, ועם[46] אינו ב"ת[47] אומר שירות[48] ותשבחות אמירת תהלים, כמ"ש גבי דוד המלך ע"ה בחצות לילה אקום להודות לך[49]. נמצא שיש תרנגול עד רום המעלות, וכמו"כ שמש שהוא נברא כללי יש למעלה ג"כ שמש ומגן הוי' אלקים[50], וכמו שלמטה השמש הוא מקור האור, כמו"כ

---

33) כד קרא תרנגולתא: **ראה ברכות ס, ב.**

34) זמן ברכה . . בחצות הלילה: **ראה שו"ע אדה"ז דיני ברכת התורה סמ"ז, ס"ט. סידור אדה"ז — אחר ברכת אלקי נשמה.**

35) לשכוי . . תרנגול: **ראה רש"י ברכות שם. אוה"ת מסעי ע' א'שצד.**

36) בחי' שתתעלה: **אוצ"ל: בחי' המל' שתתעלה.**

37) ותתן טרף לביתה: **משלי לא, טו. ראה גם תו"א לך יב, ג. לעיל ע' ד. וש"נ.**

38) בחי' שירדה: **אוצ"ל: בחי' המל' שירדה.**

39) דרפ"ח ניצוצים: **ראה ע"ח שער רפ"ח שי"ח, פ"ב. לקו"ש כרך טו ע' 524. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'קעד. וש"נ.**

40) רפ"ח עם הכולל גי' טרף: **ראה פע"ח שער ק"ש שעהמ"ט שט"ז, פ"ה. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תתקלא. מאמרי אדה"א בראשית ע' קמו. וש"נ.**

41) ובחצות הלילה שאז עת רצון: **ראה יבמות עב, א. ראה גם בענין חצות לעיל ע' קעב ובהנסמן שם.**

42) בזהר בפלגות לילי . . לאשתעשע: **ראה אוה"ת בא כרך ח ע' ב'תתקמח: „כאשר כל ס' הזהר מלא מזה". וראה הנסמן לעיל ע' ד.**

43) בתרין שלהובין . . מוקדין . . גדפייא: **ראה גם לעיל ע' ד. וש"נ.**

44) תרומת הדשן בחצות הלילה: **ראה יומא כ, א. כב, א. כז, ב תוד"ה איכא. לג, א תוד"ה אביי. שו"ע אדה"ז מהדו"ק הלכות הנהגות אדם בבקר ס"א, סי"ג בסופו. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תרטו. וש"נ.**

45) תרומת הדשן . . תיקון חצות: **ראה גם סה"מ שבהערה שלפנ"ז.**

46) עם . . ועם: **כ"ה בגוכתי"ק.**

47) בן תורה עסק בתורה . . אינו ב"ת: **ראה גם שו"ע אדה"ז מהדו"ק ס"א, סו"ס ח; ס"ט. (ובמהדו"ב שם ס"א, סו"ס ב).**

48) שירות: **אולי כצ"ל.**

49) בחצות לילה אקום להודות לך: **תהלים קיט, סב. ושם: חצות.**

50) שמש ומגן הוי' אלקים: **תהלים פד, יב. ראה גם לעיל ע' ד. וש"נ.**

ש׳ הוי׳ הוא מקור המהווה[51]. וכמו״כ בכל הנבראים, דאין לך עשב[52] למטה שאין מזל למעלה המכה בו ואומר גדל, ושרש המזלות משמרי אופנים[53], ושרש האופנים מד׳ חיות המרכבה[54], וד׳ חיות המרכבה יש להם ג״כ שרש.

וזהו אלפיים שנה קדמה תורה לעולם[55] פי׳ לעולם הבריאה, והספור דברה״ע שבה הוא כמו באצי׳, דכל שיש למטה ישנם באצי׳[56] ג״כ. ומספר דאלפים הוא כמ״ש אלף חכמה[57] אלפך בינה[58]. דבאצי׳ מאיר יו״ד דש׳ הוי׳[59]. וזהו דהתורה הי׳ כלי אומנתו של הקב״ה, דהנה נתבאר דתורה היא אצי׳ ואצי׳ אינו נברא כ״א גילוי ההעלם אלקות[60], לכן הסתכל באורייתא וברא עלמא. וזהו ברוך הוי׳ אלקי ישראל מן העולם עד העולם[61], פי׳ מעלמא דאתכסייא[62] לעלמא דאתגלייא[63]. דאצי׳ הוא עלמא דאתכסייא דכתיב י״ב בקר ים עליהם מלמעלה[64], י״ב בקר הם בבריאה[65], וים עליהם מלמעלה הוא בחי׳ מל׳[66] שהוא מעלים ומסתיר

---

51) ש׳ הוי׳ הוא מקור המהווה: ראה אגה״ת פ״ד. תו״ח שמות כת״י רח, ב ואילך. במהדורת אותיות מרובעות בשלח ח״א קנ, א ואילך ובהנסמן בריש המאמר שם.

52) דאין לך עשב: ראה ב״ר פ״י, ו. לעיל ע׳ ה וש״נ.

53) ושרש המזלות משמרי אופנים: ראה לקו״ת עקב יד, ג. ואתחנן ט, ד. וראה גם תו״א נח ט, ד. לקו״ת תצא לה, ד.

54) ושרש האופנים מד׳ חיות המרכבה: ראה לקו״ת שלח מג, ב. ראה גם תו״א נח ט, ד.

55) אלפיים שנה קדמה תורה לעולם: ראה גם לעיל ע׳ ג. וש״נ.

56) דכל שיש למטה ישנם באצי׳: ראה בהערה שלפנ״ז.

57) אלפך חכמה: כ״ה בכ״מ ומהם: פלח הרמון תזריע ע׳ קכט. סה״מ תרל״ט ח״א ע׳ רנה. תר״ם ח״א ע׳ שפ. ח״ב ע׳ תשל. ע׳ תשפו. תרמ״א ע׳ שצו. ע׳ תעח. ע׳ תפג. ע׳ תקלב. המשך תער״ב ח״ג ע׳ א׳שסה.

58) אלפך חכמה אלפך בינה: ע״פ איוב לג, ג. שבת קד, א.

59) דבאצי׳ מאיר יו״ד דש׳ הוי׳: ראה ע״ח שער סדר אצי׳ ש״ג, פ״א. תו״ח ח״ש קכח, ב הערה 21. שמות ח״א כד, ד הערה 62.

60) ואצי׳ . . גילוי ההעלם אלקות: ראה גם לקמן בח״ב המשך וככה פ״ה. וש״נ.

61) ברוך הוי׳ . . עד העולם: תהלים קו, מח: דהי״א טז, לו. ושם: ועד — וכ״ה לעיל בריש ההנחה. לקמן סוף פיסקא הבאה. ראה זהר ויצא קנח, ב. תו״ח שמות ח״א יח, ג. וש״נ.

62) מעלמא דאתכסייא: ראה גם סה״מ תרל״ח ס״ע קלח ואילך.

63) מעלמא דאתכסייא לעלמא דאתגלייא: ראה זהר בראשית יח, א. ויצא (ס״ת) קנב, א. קנח, רע״ב. וארא כט, ב. ת״ז בהקדמה א, סע״א ואילך. תניא פכ״ו.

64) י״ב בקר ים [תיבה זו מטושטשת] עליהם מלמעלה: ע״פ מל״א ז, כה.

65) י״ב בקר הם בבריאה: ראה זהר הרקיע תרומה קיב, א. פקודי קסו, ב — שער מאמרי רשב״י קיט, א־ב. קנח, ב. תו״א וישב כח, סע״א*. ויחי קג, סע״א ואילך. פקודי ח, א. לקו״ת צו יז, רע״א. אמור לו, א.

66) וים עליהם מלמעלה . . מל׳: ראה תו״א

---

*) ושם: והוא כענין י״ב בקר שהיו בים של שלמה שהן י״ב בחי׳ שבראש הבריאה. מובא גם באוה״ת וישב כרך ו ע׳ 2166 וז״ל: וה״ע י״ב בקר שהי׳ בים של שלמה שהן בחי׳ הי״ב שבטי׳ שבראש הבריאה.

על אור האצי', וזהו ברוך הוי' כו' שממשיכים מעלמא דאתכסייא לעלמא דאתגלייא. דהנה אנו רואין שיש הפרש בין נבראים לעלמא דאתכסייא לנבראים דעלמא דאתגלייא, דשו"א דעכשיו מעלימים ומסתירים על אלקות, אבל על שו"א דלעתיד כתי' כי כאשר השמים החדשים[67] והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני שהוא בחי' לפני. וישנם עכשיו[68] ג"כ כמ"ש עומדים לפני, דהנה שו"א דעכשיו הם מבחי' אחוריים, אבל שו"א דלעתיד הם מבחי' לפני. וכן כתי' על לע"ל ולא יהי' לך השמש לאור יומם והי' לך הוי' לאור עולם[69], הגם שעכשיו ג"כ מאיר ש' הוי', מ"מ אינו מאיר בגילוי, וזהו דכתיב השמים מספרים כבוד אל[70], ובכ"מ מבואר שקאי על שמים דעכשיו[71]. ובאמת כשיתבונן כמ"ש שאו מרום עיניכם[72] וראו מי ברא אלה, יבין את הבורא, אבל כשלא יתבונן הם מעלימים ומסתירים על אלקות. ואפשר לומר שקאי על שמים דלעתיד, ופי' מספרים, לא כמו שמפרשים בכ"מ שהוא ל' ספור[73], כ"א ל' ספירה ובהירה, שמנהרי' ומנצצי'[74] כבוד אל. ושרש דעלמא דאתכסייא ועלמא דאתגלייא הם ב' שמות הוי', דכתיב ויקרא הוי' הוי'[75] שיש ב' שמות הוי', אחד שלמעלה מסדר השתלשלות ואחד שבסדר השתלשלות. מקור דעלמא דאתכסייא הוא משם הוי' שלמעלה מסדר השתלשלות, ומקור דעלמא דאתגלייא הוא מש' הוי' שבסדר השתלשלות.

ועתה מתורץ מה שלא תקנו הברכות בזמן הבית ראשון[76], דהנה בית ראשון הי' ה"א עילאה ובית שני הי' ה"א תתאה[77], והם עלמא עילאה ועלמא תתאה. ובזהר נק' שכינתיה עילאה ושכינתיה תתאה[78], פי' שכינה הוא מורה על גילוי

שם. לקו"ת בהעלותך לב, א. בלק סח, ג. צו יד, ב.

67) כי כאשר השמים החדשים: **ישעי' סו, כב.**

68) השמים . . והארץ . . עכשיו: **ראה ילקוט שמעוני ישעי' שם רמז תקיב. בראשית א, א רמז ג (ירושלים תשל"ג ע' 7 הערה 39). ב"ר פ"א, יג.**

69) ולא יהי' . . לאור עולם: **ישעי' ס, יט בדילוג. ראה גם לעיל ע' ח. וש"נ.**

70) השמים מספרים כבוד אל: **תהלים יט, ב.**

71) השמים מספרים . . שמים דעכשיו: **ראה אוה"ת (יהל אור) תהלים ע' נח ואילך. שבועות ע' ר ואילך. סה"מ תרל"ו ח"ב ר"ע רסז ואילך. לעיל ע' ז. לקמן בח"ב בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תשנה ואילך.**

72) שאו מרום עיניכם: **ישעי' מ, כו.**

73) מספרים . . ל' ספור: **ראה פרדס שער מהות והנהגה ש"ח, רפ"ב. שער האמונה סב, א. אוה"ת תהלים שם.**

74) מספרים . . שמנהרי' ומנצצי': **ראה זהר תרומה קלו, ב. סידור שחרית לשבת קעח, סע"א ואילך. תו"א משפטים עט, ג. לקו"ת אמור לה, ב.**

75) ויקרא הוי' הוי': **תשא לד, ו. ראה גם לעיל ע' ח. וש"נ.**

76) ועתה מתורץ . . בזמן הבית ראשון: **ראה לעיל בריש ההנחה.**

77) בית ראשון . . ה"א עילאה ובית שני . . תתאה: **ראה לקו"ת ר"ה נז, ג. וש"נ.**

78) שכינתיה עילאה ושכינתיה תתאה: **ראה זהר בראשית כה, א. כו, א. כז, א־ב. ועוד. הנסמן במ"מ ללקו"ת פקודי ד, ד. שה"ש א, ב.**

אלקות כמ״ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם[79], ובבהמק״ד הי׳ גילוי אלקות. וה״א עילאה הוא מש׳ הוי׳ דלעילא, וה״א תתאה הוא מש׳ הוי׳ דלתתא. לכן בזמן בית ראשון לא תקנו הברכות, דהנה ענין הברכות הוא להמשיך מש׳ דלעילא[80], ובבית ראשון האיר מש׳ הוי׳ דלעילא, לכן לא הי׳ צריכים להמשיך. רק בהמ״ז הי׳ בזמן בית ראשון ג״כ, דמן התורה ואכלת ושבעת וברכת[81]. והנה ארז״ל ע״פ ישא הוי׳ פניו אליך[82], איך לא אשא פנים לישראל שהם מדקדקים ע״ע על כזית ועל כביצה[83], ומבואר בלקו״ת[84] באריכות שהוא מא״ס עו״מ[85], שהוא למעלה מסדר השתלשלות, לכך הי׳ צריכים בהמ״ז כדי שיהי׳ נשיאות פנים, אבל שאר ברכות לא. אבל בזמן בית שני שהאור מש׳ הוי׳ דלתתא, והי׳ צריכים להמשיך מש׳ הוי׳ דלעילא, לכן הי׳ צריכים ברכות. וזהו ברוך הוי׳ אלקי ישראל מן העולם ועד העולם[61] מעלמא דאתכסייא שהוא ש׳ הוי׳ דלעילא, ועד העולם עלמא דאתגלייא שהוא ש׳ הוי׳ דלתתא, רק שצריכים לומר אלקי ישראל.

להבין זה צ״ל תחילה הנוסח הברכה בא״י אמ״ה אשר קדשנו במצותיו, אשר מורה שהוא נתינת טעם, ומה הנתינת טעם. אך הנה ברוך הוא ל׳ בריכה והמשכה[86], והעיקר הוא שימשיך מש׳ הוי׳ דלעילא. אך צ״ל תחילה הוי׳ אלקינו פי׳ כוחנו וחיותינו[87], וזהו אלקי ישראל. דהנה ההפרש בין מלאכים לנשמות, מלאכים הם מחיצוניות הכלים ונשמות מפנימיות הכלים[88], ולכן גבי מלאכים העולם תופס מקום כדאי׳ מיכאל שט (או טס) באחת, וגבריאל בשתים[89], אבל לגבי נשמות אין העולם תופס מקום כלל. הגם שגבי אליהו כתי׳ ג״כ ששט בארבע, זהו מפני שאליהו הי׳ לו ג״כ גוף גשמי[90], ואח״כ נזדכך ועלה בסערה השמים[91], וזהו מצד הגוף, אבל על נשמות אינו שייך לומר מפני[92] שאין העולם

79) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם: **תרומה כה, ח. ראה תניא רפנ״ב.**

80) מש׳ דלעילא: **אוצ״ל: מש׳ הוי׳ דלעילא.**

81) ואכלת ושבעת וברכת: **עקב ח, י.**

82) ישא הוי׳ פניו אליך: **נשא ו, כו.**

83) איך לא אשא . . ועל כביצה: **ראה ברכות כ, ב.**

84) בלקו״ת: **נשא כו, סע״א ואילך. כז, סע״ב ואילך.**

85) עו״מ: **עצמות ומהותו.**

86) ברוך הוא ל׳ בריכה והמשכה: **ראה שערי אורה (לר״י גיקטלייא) שער א ה, א. לקו״ת תזריע כב, ג. פ׳ ראה כט, א. סה״מ תרמ״א ע׳ כא. וש״נ.**

87) הוי׳ אלקינו פי׳ כוחנו וחיותינו: **ראה לקו״ת בלק עג, ג. סה״מ תרל״א ח״א ע׳ נח. וש״נ.**

88) מלאכים . . מחיצוניות . . ונשמות מפנימיות הכלים: **ראה ע״ח שער העיבורים שכ״ח, פ״א. שער פו״ח ש״מ, דרוש י. לקמן בח״ב המשך וככה פק״ב. וש״נ.**

89) מיכאל שט (או טס) באחת וגבריאל בשתים: **ראה ברכות ד, ב.**

90) אליהו . . בארבע . . גוף גשמי: **ראה גם מאמר פסיעותיו של א״א נדפס בכתבים חדשים להרח״ו (ירושלים תשמ״ח) ע׳ כ סי׳ עא. תו״א בראשית ו, ב. סה״מ תרל״ח ע׳ צב. וש״נ.**

91) שאליהו . . גוף . . נזדכך . . השמים: **ראה מל״ב ב, יא. לעיל בחלק המאמרים המשך אלה תולדות נח פט״ו. וש״נ.**

92) לומר מפני: **אוצ״ל: לומר כן מפני.**

תופס מקום כלל לגביהם[93]. ולקרב זה אל השכל, הנה אי׳ איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי[94], גרמוהי הוא מקור העולם, וחיוהי הוא האור[95], ואינו שייך להעולם כלל. ומלאכים הם מגרמוהי, לכן העולם תופס מקום לגביהם, אבל נשמות הם מפנימיות הכלי שסמוך להאור, והוא אינו שייך להעולם, לכן אין העולם תופס מקום לגביהם. ועוי״ל דהנה האור פנימי מצחצח חצי הכלי מפנים[96], א״כ יש[97] בו גם מהאור המצחצח, לכן אין העולם תופס מקום לגבי. הגם שהאור חיצון מצחצח חצי הכלי מבחוץ[98], אך זהו בכל העולמות, אבל האור פנימי אינו רק בנשמות ישראל, לכן אין העולם תופס מקום לגביהם.

ובזה מתורץ למה תחילה אלקי ישראל, דהנה השי הוי׳ נמשך תחילה בפנימי׳ הכלי ואח״כ נמשך למטה, ונש״י הם מפנימיות הכלי, לכן הם קודמים. ובאיזה כוח ממשיכים המשכה זו, זהו שאומרים אשר קדשנו במצותיו וצונו, פי׳ וצונו ל׳ צוותא[99] וחבור. ועוד פי׳ ל׳ ציווי. במצותיו הוא משארז״ל ע״פ מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל[100], מה שהוא עושה אומר לישראל לעשות[101]. ואין פי׳ מדרש זה כמו שמבואר בכ״מ דכל מצוה שהוא עושה[102] אומר לישראל שיעשו גם הם, כ״א ע״י שישראל עושים הוא עושה[103], הקב״ה מניח תפילין[104]. דהנה לגבי עצמות א״ס גם ישראל אינם תופסים מקום כלל, וכדי שיומשך לישראל צריכים להמשיך תחילה לחכ׳ ששם ישראל דבר חשוב, ותפילין ד׳ בתים ד׳ מוחין[105], קדש והי׳ כי יביאך חו״ב, שמע והא״ש דעת שנחלק לחו״ג[106], זהו מצותיו. קדשנו במצותיו, דהנה ארז״ל כשעלה משה למרום מהיכן ידע אימתי יום ואימתי לילה,

---

93) לגביהם: **אולי כצ״ל.**

94) איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי: **ראה ת״ז בהקדמה ג, ב.**

95) גרמוהי הוא מקור העולם וחיוהי הוא האור: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים בהמאמר כאן פ״ה. וש״נ.**

96) האור פנימי מצחצח . . מפנים: **ראה ע״ח שער השתל׳ הי״ס ש״ב, ענף ג. שער העקודים ש״ו, פ״ב.**

97) א״כ יש: **אולי כצ״ל.**

98) שהאור חיצון מצחצח . . מבחוץ: **ראה ע״ח שם. לעיל ע׳ י. וש״נ.**

99) וצונו ל׳ צוותא: **ראה תו״א בראשית ו, ב. לקו״ת חוקת סד, רע״ב. מסעי צב, ג. לעיל שם פ״ו. וש״נ.**

100) מגיד דבריו ליעקב . . לישראל: **תהלים קמז, יט.**

101) מגיד דבריו . . מה שהוא עושה . . לעשות: **ראה שמו״ר פ״ל, ט. לקמן בח״ב המשך וככה ספי״ד.**

102) דכל מצוה שהוא עושה: **ראה סה״מ תרל״ו ח״ב ע׳ שכז.**

103) ע״י שישראל עושים הוא עושה: **ראה סה״מ תרכ״ח ע׳ פח. לקמן בח״ב המשך וככה ספי״ד. וש״נ.**

104) הקב״ה מניח תפילין: **ברכות ו, א. ראה גם תו״א מקץ לה, ב ואילך. סה״מ תרמ״ב ע׳ יח. וש״נ. לקמן ע׳ שב.**

105) ותפילין . . ד׳ מוחין: **ראה זהר ואתחנן רסב, א. פע״ח שער התפילין שער ד, פ״א ואילך. סידור שער התפילין ז, סע״א ואילך. סה״מ תרמ״ב ע׳ עח. וש״נ.**

106) דעת שנחלק לחו״ג: **ראה ע״ח שער תיקון הנוקבא של״ד, פ״ג. ש״א פו, ב הערה 43.**

אלא כשהמלאכים אמרו קדוש ידע שהוא יום, וכשאמרו ברוך[107] ידע שהוא לילה. וכמו שיש ריחוק הערך בין יום ללילה, שביום מאיר ובלילה חושך, כמו"כ יש רחוק הערך בין קדוש לברוך. ולכן מלאכים אומרים תחילה קדוש ואח"כ ברוך[108], וכן בקדושה אנו אומרים תחילה ברוך ואח"כ קדוש[109]. דקדוש הוא בחי' אנת חד ולא בחושבן[110], כולם בחכמה עשית[111] שאפי' חכ' נחשב לעשי' גשמיות[112], כחשיכה כאורה[113], אם צדקת מה תתן לו[114] ורבה מעשיך מה תעשה לו[115] כו', וברוך הוא בחי' ממכ"ע, לכן נק' הרבש"ע בש' הקב"ה[116]. וכדי שיומשך מקודש*[117] לישראל זהו דוקא ע"י המצות. וזהו הנתינת בא"י[117], ובאיזה כח ממשיכים אשר קדשנו במצותיו וצונו, שמקדש יומשך למצותיו הוא בחי' חכמה, ואח"כ אל[118] וציונו, שהוא ל' צוותא וחבור. ועוי"ל שע"י שציוה לעשות מצות ונש"י עושין ועשי' לעילא[119], לכן א"ל מבחי' זו. ועוי"ל דהנה מצות נתלבשו בדברים גשמים, ציצית בצמר גשמי ותפילין בקלף גשמי, וע"י המצוה מבררים אותם, וע"י שנתברר באים לבחי' גבוה יותר.

ועל ל' השמות, בראשית ברא אלקים פי' בת"י בחוכמתא[120], וחכ' כח מה[121], ומ"ה מברר ב"ן[122], ואח"כ כשנתברר אזי עולה לש' ס"ג[123], שהוא למעלה מש'

---

107) כשעלה משה למרום . . ברוך: **ראה גם לעיל ע' יג שמציין לילקוט פ' תשא. וש"נ.**

108) מלאכים . . קדוש ואח"כ ברוך: **בברכת יוצר. ראה גם לעיל שם.**

109) בקדושה . . ברוך ואח"כ קדוש: **אולי צ"ל: בקדושה . . קדוש ואח"כ ברוך.**

110) אנת חד ולא בחושבן: **ת"ז בהקדמה יז, א. סידור אדה"ז סדר מנחת ערב שבת. ראה שעה"י קטז, ב. סה"מ תרכ"ז ע' קמז. וש"נ.**

111) כולם בחכמה עשית: **תהלים קד, כד.**

112) חכ' נחשב לעשי' גשמיות: **ראה תניא פ"ב בהגה. שער היחוד והאמונה פ"ט. הנסמן במאמרי אדה"א קונטרסים ע' רנב. סה"מ תרל"ח ע' קג הערה 223. תרמ"א ע' נד. וש"נ.**

113) כחשיכה כאורה: **תהלים קלט, יב. ראה לקו"ת צו יב, א — לקמן בח"ב המשך וככה פל"ח. סה"מ תר"ם ח"א ע' שו. וש"נ.**

114) אם צדקת מה תתן לו: **איוב לה, ז.**

115) ורבה מעשיך מה תעשה לו: **ע"פ איוב לה, ו.**

תיבת ורבה הובא גם לקמן בח"ב בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תשעא. ובהנחותיו בסה"מ תרל"ח ע' תיג. וש"נ. תר"ם ח"א ע' שלב.

116) הרבש"ע בש' הקב"ה: **ראה לקו"ת תזריע כב, ג.**

***117)** מקודש: **אוצ"ל: מקדוש.**

117) הנתינת בא"י: **אולי צ"ל: הנתינת כח בא"י = ברוך אתה ה'.**

118) אל: **אולי צ"ל: א"ל = אפשר להיות.**

119) ועשי' לעילא: **ראה זהר בהר קח, ב. וירא קטו, א. ביאוה"ז בהר פב, סע"ב ואילך. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע' תעא ואילך. אוה"ת ואתחנן ע' ער ואילך. סה"מ תרפ"ב ע' קצג. וש"נ.**

120) בראשית . . פי' בת"י בחוכמתא: **ראה תרגום ירושלמי לבראשית א, א. זהר בראשית לא, רע"ב. אור תורה עקב סקס"ה. על אגדות חז"ל סתכ"ד. סתל"ו. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קפח. וש"נ. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקלג. וש"נ. לעיל בחלק המאמרים ד"ה אלה תולדות נח פ"ב.**

121) וחכ' כח מה: **זהר רע"מ צו כח, א. לד, א.**

122) ומ"ה מברר ב"ן: **ראה ע"ח שער טנת"א ש"ה, פ"א. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' ה. וש"נ. ח"ב ע' תקעג ואילך. ח"ד ע' א'ריג ואילך.**

123) ב"ן . . עולה לש' ס"ג: **ראה לקו"ת בחוקותי מז, ג. תו"ח וארא ח"א ע, ג. וש"נ.**

מ"ה, דנקודים גבוה במעלה מברודים[124], וזהו בראשית פי' ת"י בחוכמתא. וזהו דקאמר והארץ הי' תהו[3], דלמה הי' צ"ל ברה"ע בחכ', מפני שהארץ היתה תהו, וצריכים לברור[125], לכן הי' ברה"ע בחכ' דמ"ה מברר ב"ן. וזהו בראשית הב' הוא שמוש, שברה"ע הי' בתורה, ואלפיים שנה קדמה תורה לעולם[55]. ומה דכתיב הספור דברה"ע הוא איך שבאצי', וכדי שיומשך ברכה, שע"ז מורה הב' דבראשית, הוא ג"כ ע"י כמ"ש השקיפה ממעון קדשך[126] מן השמים וברך, שמים הוא שם מים[127], שהוא תורה[128] צריכים להמשיך תחילה לתחילה למטה, ואח"כ אפשר שיומשך למטה.

ש"פ נח ל"ז

אלה תולדות נח[1] נח איש צדיק תמים[2] כו', הנה אי' בזהר אלה בכל אתר פסול את הראשונים[3], ופי' הרמ"ז[4] פי' בכל אתר דהנה כתי' אלה תולדות השמים והארץ בהבראם[5] פסול תולדון דתהו, שלא הי' בהם התכללות מפני שלא הי' בהם מלך השמיני[6] שהוא מתקן אבל בעולם התקון כתי' ונהר יוצא מעדן[7] כו', וכמו"כ כאן אלה פסול את הראשונים קאי על הי' דורות שמאדם עד נח[8] הגם שהי' מעולם התיקון מ"מ ונהר יוצא מעדן להשקות הגן מתחיל מנח. ולכאורה צ"ל מילא על תולדון דתהו הוא מילתא בטעמא אבל מפני מה פסול הי' דורות מאדם עד נח. ועוד צ"ל מה דכתי' נח נח תרי זימני. אך הענין דהנה נח הוא ל' נייחא[9]

---

124) דנקודים גבוה במעלה מברודים: **ראה ע"ח שער התיקון ש"י, רפ"ד. תו"א נח י, ג. ד. לקו"ת אמור לד, ג. בהעלותך לא, ג.**

125) לברור: **אולי צ"ל: לברר.**

126) השקיפה ממעון קדשך: **תבוא כו, טו.**

127) שמים הוא שם מים: **ראה חגיגה יב, סע"א. רש"י בראשית א, ח.**

128) שמים . . שם מים . . תורה: **ראה גם לעיל ע' יג. וש"נ.**

1) אלה תולדות נח: **הנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ממאמר ד"ה זה שנדפס לעיל ע' טו. וש"נ.**

2) אלה . . נח איש צדיק תמים: **נח ו, ט.**

3) אלה בכל אתר פסול את הראשונים: **זהר נח נט, ב.**

4) ופי' הרמ"ז: **במקדש מלך לזהר שם ד"ה והרמ"ז כתב – ע' סב.**

5) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם: **בראשית ב, ד.**

6) מלך השמיני: **לעיל ע' טו וברמ"ז הובא: יסוד הוא המלך הדר.**

7) ונהר יוצא מעדן: **בראשית ב, י.**

8) הי' דורות שמאדם עד נח: **אבות פ"ה, מ"ב. בראשית ה, א ואילך.**

9) נח הוא ל' נייחא: **ראה ב"ר פ"ל, ה. זהר בראשית נח, ב. תו"א נח ח, ג.**

ושביתה, וב"פ נח קאי על ב' בחי' דארז"ל אלמאלא שמרו ישראל[10] ב' שבתות כהלכתן מיד נגאלין והם בשבת א' דהנה יש שבתא דמעלי שבתא ושבתא דיומא[11].

וצ"ל בכלל מהו"ע שבת. דהנה אומן שעושה כלי[12] מושפלים המוחין שלו איך לצייר הכלי או לבנות הבנין ואח"כ כשגומר הכלי אזי החזרת המוחין, ואח"כ כשמתבונן וישר בעיניו הכלי שעשה מקבל תענוג מזה. כמו"כ למעלה הנה כתי' ששת ימים עשה[13] ובאמת לא בעמל ויגיעה ברא הקב"ה את עולמו כ"א במאמר ורוח פיו[14] רק דיבורו של הקב"ה חשיב מעשה[15], בעשרה דברים ברא הקב"ה את עולמו[16], שהי' השפלת וירידת ח"ע בעשי'. וזהו שפי' יונתן על בראשית בחוכמתא[17], ואח"כ כתי' ברא אלקים[18] דכדי שיוכל להיות ברה"ע מחכמה זהו ע"י צמצום דש' אלקים[19], דכדי שיוכל להיות בבע"ג*[20] עולמות מוגבלים שאין ערוך כלל גבול לגבי בבע"ג יותר מאחד לגבי אלף אלפים ורבוי רבבות הגם שהוא חלק קטן מ"מ הוה בערך שהוא חלק א' מאלף כו' אבל גבול לגבי בבע"ג אין ערוך כלל, וכדי שיהי' מבבע"ג עולמות מוגבלים זהו דוקא ע"י צמצום דש' אלקים, דלאחר הצמצום לא נשאר כ"א הארה, לכן אפשר שיהי' עולמות מוגבלים. וזהו דנק' בזוהר ע"מ בש' מילין דהדיוטא כדאי' לאו אורחא דמלכא לאשתעי במילין דהדיוטא[20], דהנה תיבת הדיוט נמצא בת"א ע"פ מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים[21] לית דין אתר הדיוט[22]. דהנה

---

10) אלמאלא שמרו ישראל: **ראה שבת קיח, ב. לקמן ע' רצא. ראה גם לעיל ע' טז ובהערה 9.**

11) שבתא דמעלי שבתא ושבתא דיומא: **זהר בהקדמה ה, ב.**

12) דהנה אומן שעושה כלי: **ראה גם לעיל ע' טז. וש"נ.**

13) ששת ימים עשה: **יתרו כ, יא. תשא לא, יז.**

14) לא בעמל ויגיעה . . ורוח פיו: **ראה אוה"ת בשלח כרך ח ע' ב'תתקע: כהובא בהגמיי' פ"ב מה' יסוה"ת. ב"ר פ"ג, ב. פי"ב, י. לקמן ע' שו. לעיל ע' קפא. לקמן בח"ב המשך וככה ספ"ד. שם בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תשמו. ע' תתיא. סה"מ תרמ"א ע' סו. וש"נ.**

15) דיבורו של הקב"ה חשיב מעשה: **ראה ב"ר פמ"ד, כב. רש"י לך טו, יח. אוה"ת יתרו כרך ז ע' ב'תשב ואילך. סה"מ תרס"ח ע' צט. וראה אוה"ת ר"ה ס"ע א'תמג ואילך — ביאוה"ז להצ"צ כרך א ס"ע תי.**

16) בעשרה דברים ברא הקב"ה את עולמו: **ראה חגיגה יב, א. לקמן ע' שו. לקמן בח"ב בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תתיא הנ"ל. סה"מ תר"ם ח"א ע' שפג. וש"נ. תרמ"א ע' תכ. וש"נ. ועד"ז שם ע' רלב.**

17) שפי' יונתן על בראשית בחוכמתא: **ראה לעיל ע' רפב. וש"נ.**

18) בראשית . . ברא אלקים: **בראשית א, א.**

19) צמצום דש' אלקים: **ראה שער היחוה"א רפ"ו. תו"ח שמות ח"א לד, ד. וש"נ. סה"מ תרל"ב ח"א ע' מח.**

*20) בבע"ג: **אוצ"ל: מבבע"ג. וכ"ה בסמוך בפנים.**

20) לאו אורחא . . במילין דהדיוטא: **ראה זהר בהעלותך קמט, ב. סידור שער התפלה יח, סע"ד. לקו"ת אחרי כה, ד. סה"מ תרמ"ב ע' לד. וש"נ.**

21) מה נורא . . בית אלקים: **ויצא כח, יז.**

22) לית דין אתר הדיוט: **תרגום אונקלוס**

ארז"ל נער הייתי וגם זקנתי[23] שרו של עולם אמרו[24], ולכאורה צ"ל מה שייך לומר שרו ש"ע והלא אין לך דבר שחוץ ממנו כי ממך הכל[25], אך הענין דהנה כדי שיומשך מאצי' שהוא אלקות לבי"ע דבריאה משם יפרד[26] וביצי' עה"ד טו"ר[27] זהו דוקא ע"י מלאך מט"ט וסנדל[28], הגם שהם רק שלוחי השפע כגרזן ביד החוצב[29], מ"מ ההשפעה צריך לעבור דרך מט"ט, לכן נק' נער, דבנער יש כל מה שבגדול רק בצמצום ואי' בזהר שמט"ט הדיוט לגבי מרי'[30], וע"ז ארז"ל אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך[31] שהוא כמו כהן הדיוט לגבי כה"ג. כמו"כ ע"מ שהם מהווים מאין ליש נק' מילין דהדיוטא, דהנה אנו רואין ענין ע"מ כמו יהי רקיע שהרקיע הוא מבדיל בין מים עליונים למים תחתונים[32], ואי' בזהר שהוא כמו קרומא דפסיק במעי' דבר נש[33] שהוא מפסיק בין אברי הנשימה לאברי המזון, אברי הנשימה הם בתכלית הדקות וא"י לקבל שום מאכל, והדם שהם מקבלים הוא מה שהמובחר עולה ללב וליבא פליג לכל שייפין[34], ואברי המזון הם בתכלית הגסות ובהם נתעכל המאכל והצואה והפסולת נדחה לחוץ, ומי פועל זה החילוק הוא הקרום, כמו"כ הרקיע מפסיק בין מים עליונים שהם מקור תענוגים רוחני' למים תחתונים שרשי מקור תענוג גשמים והוא ממאמר יהי רקיע לכן נק' מילין דהדיוטא. וזהו לית דין אתר הדיוט דיעקב ראה בנבואה מקום המקדש ובבהמק"ד האיר ש' הוי', ולא יכלו הכהנים לעמוד לשרת מפני הענן כי מלא כבוד הוי' את בית הוי'[35], נמצא שבבהמק"ד לא הי' עשרה מאמרות לבד כ"א גם ש' הוי' לכן לית דין אתר הדיוט, אבל ע"מ הם

ויצא שם. ראה אוה"ת בא כרך ז ע' ב'תרכד. סה"מ תרל"ט ח"א ע' לד וע' לט ואילך. סה"מ מלוקט ח"ד ע' שלה [בהוצאה החדשה — ח"ד ע' קיג] ואילך.

23) נער הייתי וגם זקנתי: תהלים לז, כה. ושם: גם. ראה בסוף הספר במילואים.

24) שרו של עולם אמרו: ראה יבמות טז, ב ובתוס' שם.

25) כי ממך הכל: דהי"א כט, יד.

26) לבי"ע . . משם יפרד: בראשית ב, י. ראה גם תו"א בראשית ג, א.

27) וביצי' עה"ד טו"ר: ראה ע"ח שער מ"ן ומ"ד של"ט, ספ"א. רמ"ז ר"פ וישלח ד"ה ויצה"ט. מקדש מלך מקץ קצד, א ד"ה שבולים. מאו"א מערכת עץ הדעת סי"ז. לקו"ת במדבר ד, ב. שה"ש כה, ב.

28) מט"ט וסנדל: ראה גם זהר הרקיע סבא משפטים צד, ב (נד, ב). קרוב לסופו (נז, ב). תו"א יתרו עב, ד. עג, ג. לקו"ת חוקת סד, ב. לק"ת שה"ש מד, ב.

29) כגרזן ביד החוצב: מו"נ ח"ג פכ"ט. זהר בראשית לו, א. ישעי' י, טו.

30) שמט"ט הדיוט לגבי מרי': ראה זהר רע"מ תצא רעו, א.

31) אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך: ראה ברכות ז, א. מגילה טו, א.

32) יהי רקיע . . למים תחתונים: בראשית א, ו וברש"י.

33) קרומא דפסיק במעי' דבר נש: ראה זהר בראשית לב, ב. ראה גם מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' רנט. תקס"ב ח"א ע' פט. תקס"ה ח"א ע' ה ואילך. הקצרים ע' קט. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קנה ואילך. אוה"ת ואתחנן ע' קמו ואילך.

34) וליבא פליג לכל שייפין: ראה זהר שלח קסא, ב. שע"ת סט, ב הערה 12.

35) ולא יכלו הכהנים . . בית הוי': מל"א ח, יא. דבהי"ב ה, יד: אלקים.

מילין דהדיוטא והוא ש׳ אלקים, וזהו בששת ימי החול אבל בשבת מאיר שם הוי׳.

והנה בשבת יש ב׳ בחי׳ שבתא דמעלי שבתא ושבתא דיומא[11], שבתא דמעלי שבתא הוא העלאה שבתא דיומא הוא המשכה, והו״ע בית ראשון ובית שני, בית ראשון הוא ה״א עילאה והוא שבתא דיומא ובית שני הוא ה״א תתאה[36] והוא שבתא דמעלי שבתא. והנה צ״ל מה שייך למעלה העלאה והמשכה. הנה לית אתר פנוי מיני׳[37] וכמ״ש את השמים ואת הארץ אני מלא[38] וידוע הפי׳ אני עצומ״ה[39] ומה שייך העלאה והמשכה, אך המשכה אפ״ל שיומשך מהעלם אל הגילוי, דהנה ידוע דמה שאני מלא הוא בהעלם[40] וההמשכה היא שיומשך מהעלם לגילוי, ובשבת הוא המשכת הארת פנים דאינו דומה מאור פניו של אדם בשבת למאור פניו של אדם בחול[41], דבשבת הוא עונג והוא מקור האין, לכן אפשר שיומשך הארת פנים והוא מתיקון ואמת שהוא מאיר בתרין תפוחין[42] שהוא פנוי בלא שערות לכן נק׳ שבת חותם, דהנה ארז״ל משל למלך שהי׳ לו טבעת מה הי׳ חסר חותם כך מה הי׳ העולם חסר שבת[43], דהנה חותם של הקב״ה אמת[44], וכתי׳ אמת הוי׳[45], ובשבת מאיר ש׳ הוי׳[46] לכן נק׳ שבת חותם, נמצא זה מתורץ מה ששייך המשכה שהוא מהעלם לגילוי אבל זה צ״ל מה שייך העלאה.

אך הנה ענין העלאה והמשכה הו״ע כורע בברוך וזוקף בשם[47] שהוא ג״כ ענין העלאה והמשכה, וגם זה צ״ל מה שייך העלאה. אך הנה באופן המשכת אלקות יש ב׳ אופנים או מלמעלמ״ט או מלמטלמ״ע, ואין פי׳ מעומ״ט במקום כ״א במדריגה. והוא ההפרש בין מ״ת ללע״ל, במ״ת כתי׳ וירד הוי׳ על הר סיני[48] דאז הארץ לא נזדכך מ״מ מצד א״ס הכל יכול אפשר שיומשך א״ס גם בארץ, וכמ״ש

---

36) בית ראשון . . ה״א . . ובית שני . . ה״א תתאה: **ראה לקו״ת ר״ה נז, ג. וש״נ.**

37) לית אתר פנוי מיני׳: **ראה ת״ז תנ״ז צא, ב. ת״ע קכב, ב. ס׳ האמונות והדעות לרס״ג מ״ב, פי״ג. תניא פכ״א וברשימות כ״ק אדמו״ר זי״ע לשם. לקו״ת בהר מא, א. שם ויקרא בהוספות נב, ג.**

38) את השמים ואת הארץ אני מלא: **ירמי׳ כג, כד.**

39) אני עצומ״ה: **ראה אגה״ק ס״ז. לקו״ת צו יא סע״א. שלח מח, א. מסעי צד, ד. תו״א ח״ש טז, ב. ויקהל קיג, ד. לעיל בחלק המאמרים בההמשך פי״ט.**

40) שאני מלא הוא בהעלם: **ראה תניא פמ״ח סח, א. ראה לעיל בחלק המאמרים פ״ב. וש״נ.**

41) דאינו דומה מאור פניו . . בחול: **ראה לעיל שם פ״ב. וש״נ.**

42) מתיקון ואמת . . בתרין תפוחין: **ראה זהר אד״ר נשא קלא, א. קלג, ב. ע״ח שער א״א שי״ג, פ״ט. לקו״ת מסעי צג, א ואילך.**

43) משל למלך . . חסר שבת: **ב״ר ספי״. ראה גם לעיל בחלק המאמרים פ״ב. וש״נ.**

44) חותם של הקב״ה אמת: **שבת נה, א.**

45) אמת הוי׳: **תהלים קיז, ב. ושם: ואמת.**

46) ובשבת מאיר ש׳ הוי׳: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים פ״ב.**

47) כורע בברוך וזוקף בשם: **ראה ברכות יב, סע״א. סידור שער תפלת ר״ה רלח, סע״ב ואילך. מאמרי אדה״ז אתהלך לאזניא ע׳ קלז ואילך. עט״ר שער ר״ה פי״ד.**

48) וירד הוי׳ על הר סיני: **יתרו יט, כ.**

ומראה כבוד הוי׳ כאש אוכלת בראש ההר[49], אבל על לע״ל כתי׳ כי עין בעין יראו[50] שיהי׳ מלמטלמ״ע פי׳ שהמטה יהי׳ במקום מעלה וכמ״ש ומלאה הארץ דעה את הוי׳[51] דאפי׳ הארץ יהי׳ מלא דעה, ועוד[52] את הוי׳. דהנה יש מהוי׳ ואת הוי׳[53] וכאן כתי׳ את הוי׳ וזהו מלמטלמ״ע, והוא עד״מ ב׳ העומדים אחד בהר וא׳ בבקעה[54] ואופן יחודם הוא בב׳ אופנים או שהעליון יורד למטה או שהתחתון יעלה למעלה, וכשהעליון יורד למטה התחתון עומד על מקומו שעמד קודם וכשהתחתון עולה למעלה התחתון הוא במקום מעלה, כמו״כ העלאה מלמטלמ״ע שהמטה הוא במקום מעלה. וזהו כורע בברוך וזוקף בשם, כורע בברוך הוא המשכה מלמעלה והתחתון הוא במקומו וזוקף בשם הוא העלאה שהתחתון הוא במקום מעלה.

וזהו שבתא דמעלי שבתא ושבתא דיומא, שבתא דמעלי שבתא הוא העלאה הוא מה שנתעלה הטוב דנוגה כדאי׳ בזוהר (כל דינין מתעברין מיני׳)[55] כגוונא דאינון מתיאחדין[56] לעילא באחד אוף הכי איהי אתיחדת לתתא ברזא דאחד, הגם שהוא ברזא דאחד מ״מ הוא אחד, וכל דינין מתעברין מיני׳[57] כו׳. לכך אכילה דשבת אינו מגשם[58] והוא כמ״ש צדיק אוכל לשובע נפשו[59], ומצינו שיש בזה כמה מדריגות, שיש שהי׳ אוכלים על טהרת התרומה[60] ויש שהיו אוכלים על טהרת הקודש[61], ובאמת אכילה דשבת יותר נעלה, דאותן שאכלו על טהרת התרומה או הקודש הוא כמו שהטוב מעורב עם הרע, אבל בשבת הטוב נפרד מהרע[62] לכן הוא נעלה יותר, וה״ז כמו הרקיע המבדיל בין מים למים[32] שקודם ההבדלה מים עליונים לא היו בתכלית העילוי ומים תחתונים לא היו בתכלית הירידה אבל לאחר ההבדלה מים עליונים מקור לתענוגים רוחנים ומים תחתונים מקור תענוגים גשמים[63], כמו״כ גבי אכילה דשבת שהטוב נפרד מהרע הוא יותר נעלה מאותן שהיו אוכלים על

---

49) ומראה כבוד הוי׳ כאש אוכלת בראש ההר: **משפטים כד, יז.**

50) כי עין בעין יראו: **ישעי׳ נב, ח.**

51) ומלאה הארץ דעה את הוי׳: **ישעי׳ יא, ט, ושם: כי מלאה. אבל כ״ה גם בכ״מ — ראה לעיל בחלק המאמרים המשך אלה תולדות נח פי״ח. וש״נ.**

52) ועוד: **אולי כ״ה בגוכתי״ק.**

53) יש מהוי׳ ואת הוי׳: **ראה גם לעיל ע׳ רכ ובהערה 140 שם.**

54) ב׳ העומדים אחד בהר וא׳ בבקעה: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים בהמאמר כאן פ״ב. וש״נ.**

55) (כל דינין מתעברין מיני׳): **כנראה שהסוגר הוא סימן למחיקה. ראה בסמוך הערה 57.**

56) כגוונא דאינון מתיאחדין: **ראה זהר תרומה קלה, סע״א.**

57) וכל דינין מתעברין מיני׳: **ראה זהר שם קלה, ב.**

58) אכילה דשבת אינו מגשם: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים פ״ב. וש״נ.**

59) צדיק אוכל לשובע נפשו: **משלי יג, כה.**

60) אוכלים על טהרת התרומה: **ראה שבת יד, א. וש״נ. סה״מ תרמ״א ע׳ שסא.**

61) אוכלים על טהרת הקודש: **ראה חגיגה יח, ב במשנה. סה״מ תרמ״ב ס״ע קצ ואילך. וש״נ.**

62) בשבת הטוב נפרד מהרע: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים פ״ב. וש״נ.**

63) ומים . . מקור תענוגים גשמים: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים ספ״א.**

טהרת התרומה כו'. ובאמת הוא כ"ש דמה מים עליונים ומים תחתונים שאפי' לאחר ההבדלה אין המים תחתונים רע, הגם שהמה מקור לתענוגים גשמים, מ"מ אפשר להפוך אותם לקדושה כמו אותם שאכלו על טהרת הקודש פי' כמ"ש ואנשי קודש תהיון לי[64] שבכח יאמר[65] אחד ואהבת ויעשה בהם מצוה ויאמר אשר קדשנו כו', נמצא שאפי' לאחר ההבדלה אינם רע מ"מ ע"י ההבדלה מים עליונים נתעלו, כ"ש רע דנוגה שהוא בפו"מ ובשבת נפרד הטוב מן הרע כ"ש שיתעלה למדריגה היותר נעלה. וזהו הבדלה שבין שבת לששת ימי החול, שבששת ימי החול הטוב מעורב עם הרע ובשבת הטוב נפרד מהרע והו' כמו הרקיע המבדיל בין מים למים, הגם שגבי רקיע כתי' הבדלה וגבי שבת לא כתי', אך יהי' איך שיהי' מ"מ הרי אנו רואין שיש הבדלה. ועוד הרי א"א המבדיל בין קודש לחול[66], חול הוא ששת ימי המעשה וקודש הוא שבת, ומשנכנס הטוב נתעלה, נמצא דכתי' הבדלה גבי שבת ג"כ, זהו שבתא דמעלי שבתא, ושבתא דיומא הוא ההמשכה.

והנה כתי' ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה[67] ואי' במדרש מצות שבת נתן לו[68], ולכאורה צ"ל מה שייך שבת לג"ע, אך הנה באמת הוא ענין אחד. דהנה כתי' ונהר יוצא מעדן[7] להשקות הגן, דהנה יש נהר ומעין, מעין הוא בקיצור נמרץ ובצמצום, ונהר הוא באורך ורוחב. והנה נהר ומעין[69] הם י"ה[70] חו"ב[69], ועיקר התענוג הוא בבינה[71] דחכ' הוא בקיצור אינו שייך שם תענוג כ"א בבינה שהוא אורך ורוחב לכן שייך שם תענוג, דעיקר האורך ורוחב הוא מהעונג לכן ע"י אורך ורוחב נעשה עונג, דהנה בינה הוא נקודה[72] בהיכלא[73], דבנקודה אינו שייך עונג כ"א בהיכל, דמה שייך למעלה היכל גשמי אלא שההיכל הוא אורך ורוחב התפשטות ושם שייך עונג. וזהו דהה"א הוא מהיו"ד[74], דכשצריכים לעשות ה"א עושים יו"ד ואח"כ עושים ממנו ה"א, והוא מקוץ התחתון דיו"ד אבל שרשו מקוץ העליון. והוא בחי' עתיק, והוא אין כדאי' בזהר בגין דא ע"ק איקרא אין[75], ובספרים נק' רישא תניינא[76], ובה"א הוא גילוי עתיקא. וזהו הפי'[77] בזהר

---

64) ואנשי קודש תהיון לי: **משפטים כב, ל.**

65) לי שבכח יאמר: **אוצ"ל שבכח זה יאמר.**

66) א"א [= **אנו אומרים**] המבדיל בין קודש לחול: **בברכת הבדלה במוצאי שבת. פסחים קג, ב.**

67) ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה: **בראשית ב, טו.**

68) מצות שבת נתן לו: **ראה ב"ר פט"ז, ה.**

69) נהר ומעין . . חו"ב: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים רפ"ג. וש"נ.**

70) י"ה חו"ב: **ראה זהר אד"ז האזינו רצ, ב. אגה"ת פ"ד. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שסו וע' תרנו.**

71) ועיקר התענוג הוא בבינה: **נסמן בסמוך הערה 80.**

72) בינה הוא נקודה בהיכלא: **השווה תו"א לך יא, סע"ב. לקו"ת תצא לט, ב.**

73) נקודה בהיכלא: **ראה לקו"ת פ' ראה יח, ב. וש"נ. ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פע"ו.**

74) דהה"א הוא מהיו"ד: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים פ"ג. וש"נ.**

75) בגין דא ע"ק איקרא אין: **זהר אד"ז האזינו רפח, ב. ושם: ובגין כך . . אקרי.**

76) ובספרים נק' רישא תניינא: **ראה מבוא שערים ש"ג, ח"ב פ"י. לעיל בחלק המאמרים ספ"ג.**

77) הפי': **תיבה זו איננה ברורה.**

ועבד הלוי הוא דא עתיקא[78], הוא בינה[79] והתגלות עתיק הוא בבינה[80], וה"ז כמו לבוש החשמל[81] המלביש מדות שרשו ממוחין שלמעלה ממדות, ולכאו' והלא הוא מלביש מדות ואיך שרשו מלמעלה ממדות.

אך הנה ענין לבוש הוא כמו משל שהוא מסתיר על הנמשל והוא דבר זר מהנמשל ומ"מ ע"י מבינים הנמשל, ואין כא[82] יכול לומר משלים רק שלמה דכתיב ויחכם מכל אדם[83] הי' יכול לומר משל, ואף שאמר משלים זרים כמו ראה חיים עם אשה אשר אהבת[84] משל לחכמת התורה, והשמרך מאשה זרה[85] משל לחכ' חיצונית, מ"מ מזה מבינים הנמשל. וכמו ר"מ שהי' מנהיר עיני חכמים בהלכה[86] והי' מקור האור[87] הי' אומר משלים, דכדי שיוכל לומר משל צ"ל חכם גדול. כמו"כ לבוש החשמל המלביש מדות שרשו ממוחין שלמעלה ממדות, כמו"כ במוחין דחו"ב הם אין ויש[88] כמ"ש והחכמה מאין תמצא[89] וכתי' להנחיל אוהבי יש[90], ובכדי שיוכל להיות מאין ליש ומבלי השגה השגה[91] זהו דוקא ע"י בחי' עתיק שלמעלה מחכמה. וזהו כמארז"ל נהרא מכיפי מיברך[92], פי' משרשו ומקורו הגם דשם בגמ' הפשט על מי גשמים מהמעין[93] מ"מ אפ"ל על מקור המעיין[94], וה"ז כמשל מי שהוא חכם גדול יכול לומר משל אבל מי שאינו חכם גדול די לו במה

---

78) ועבד הלוי הוא דא עתיקא: **קרח יח, כג. זהר קרח קעח, ב.**

79) הוא בינה: **ראה מאו"א מערכת הוא אות יג וביאיר נתיב שם. לקו"ת קרח נה, ב. ביאוה"ז בלק (להצ"צ כרך א) ע' תקכ ואילך. וש"נ. תו"ח לך פא, ב הערה 7.**

80) והתגלות עתיק הוא בבינה: **ראה זהר קרח קעה, ב. לעיל בחלק המאמרים פ"ג ואילך. לקמן בח"ב בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תשנח. ע' תשסג. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' ד. וש"נ. תו"ח לך פא, ב. ביאוה"ז להצ"צ אחרי כרך א ע' שסד.**

81) לבוש החשמל: **ראה לעיל בחלק המאמרים פ"ג. וש"נ.**

82) כא: **אוצ"ל: כ"א = כל אחד.**

83) ויחכם מכל אדם: **מל"א ה, יא. ושם: האדם. ראה בסוף הספר במילואים.**

84) ראה חיים עם אשה אשר אהבת: **קהלת ט, ט. ראה קדושין ל, ב. קה"ר וזוטא עה"פ שם. לעיל ע' רכג. הנחה ומאמר שבהערה הבאה.**

85) והשמרך מאשה זרה: **משלי ז, ה. ושם: לשמרך. ראה גם לקמן בח"ב בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תשפט. סה"מ תרל"א ח"א ר"ע צב. תרל"ח ע' תפט. תר"ם ח"א ע' שמו. וראה גם לעיל ע' רכג ובהערה 20 שם.**

86) ר"מ . . מנהיר עיני חכמים בהלכה: **ראה ערובין יג, ב. תו"א מג"א צא, ג. סה"מ תר"ם ח"א ע' צה. וש"נ.**

87) ר"מ . . מקור האור: **ראה גם סה"מ תרל"ח ע' ריג. וש"נ.**

88) דחו"ב הם אין ויש: **ראה ת"ז רתמ"ב. זהר ויחי רמב, ב ובאוה"ח שם. ראה בסוף הספר במילואים.**

89) והחכמה מאין תמצא: **איוב כח, יב.**

90) להנחיל אוהבי יש: **משלי ח, כא.**

91) ומבלי השגה השגה: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים פ"ד.**

92) נהרא מכיפי מיברך: **ראה שבת סה, ב. וש"נ.**

93) על מי גשמים מהמעין: **כ"ה בגוכתי"ק.**

94) על מקור המעיין: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים פ"ג.**

שמבין בעצמו ולא שיסביר פנים במשל, ואם יאמר משל יהי' אינו אמת, רק גבי שלמה כתי' וידבר שלמה ג' אלפים משל[95], דכתי' וה' נתן חכמה לשלמה[96] והוא ח"ת[97], ולא כמו שהוא באצי' רק כמו שהוא מסתתר בראש הבריאה להיות ראש לשועלים[98], ונתן לו זה במתנה, לכן הי' יכול לומר ג' אלפים נגד ג' עולמות בי"ע[99] והי' מוצא בג"א מדריגות שלמטה ממנו חכמתו. וכן ר"מ הי' אומר ג' מאות משלים[100], שההפרש בין שלמה לר"מ בין אלפים למאות. ואף מי שהוא חכם גדול וצריך לומר משל צריך לצמצם ולהעלות שכלו למקור שהוא בחי' משכיל, כמו"כ כשצריך להיות מחכמה בינה זהו דוקא ע"י עתיק שהוא למעלה מחכמה.

וזהו ויניחהו בג"ע[67] לעבדה ולשמרה מצות שבת נתן לו[68] דהו"ע א' עם ג"ע, דכמו שבשבת דא סעודתא דע"ק[101] שמאיר עצם התענוג, כמו"כ בג"ע אי' בזהר[102] דצדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה[103] ואי' בסש"ב שנהנים מזיו תורתן ועבודתן[104]. דהנה ארז"ל ע"פ לא יראני האדם וחי[105] אפי' מלאכים הנושאים את הכסא אינם רואין את הכבוד[106], והנה ארז"ל מה הנפש ממלא את הגוף[107] אף הנשמה[108] ממלא את העולם, דכמו שהנפש ממלא את הגוף א"א יודעים מהותו, דגילוי מהות הנשמה גבוה יותר מג"א ורוה"ק[109], והאריז"ל זכה לזה ע"י[110] ש"מ[111], ולא כל זוכה לזה רק מי שיש ג"א ורוה"ק ואח"כ ע"י ש"מ[111] משיג מהות הנשמה, ומה שאנו יודעין את הנשמה הוא רק ידיעת מציאותו ולא מהותו, כמו"כ הקב"ה

---

95) וידבר שלמה ג' אלפים משל: מל"א ה, יב בהוספת תיבת: שלמה. ראה בסוף הספר במילואים.

96) וה' נתן חכמה לשלמה: מל"א ה, כו.

97) והוא ח"ת: ראה גם לעיל בחלק המאמרים פ"ד. סה"מ תרל"ח ע' תסא. וש"נ.

98) ראש לשועלים: ראה ז"ח מדהנ"ע שה"ש עא, א. עבודת הקדש ח"ד, פ"ח. פרדס שער מיעוט הירח שי"ח, פ"ב. ע"ח שער סדר אצי' ש"ג, פ"א. שער דרושי אבי"ע שמ"ב, פי"ד. ועוד. אוה"ת בראשית ע' 80.

99) ג' אלפים נגד ג' עולמות בי"ע: ראה תו"א מקץ מג, סע"ב.

100) ר"מ . . ג' מאות משלים: סנהדרין לח, סע"ב. ראה גם לעיל בחלק המאמרים פ"ד.

101) דא סעודתא דע"ק: ראה סידור אדה"ז סדר קידוש ליום השבת. זהר יתרו פח, א־ב. מאמרי אדה"א נ"ך ע' קמה. וש"נ. לקמן ע' דש.

102) בזהר: ויקהל דר"י ע"א. ראה בהערה הבאה.

103) דצדיקים . . מזיו השכינה: ראה ברכות יז, א.

104) בסש"ב שנהנים מזיו תורתן ועבודתן: תניא פל"ט נב, ב. ראה גם לעיל בחלק המאמרים פ"ד ובהערה 134 שם.

105) לא יראני האדם וחי: תשא לג, כ.

106) אפי' מלאכים . . את הכבוד: ראה במד"ר פי"ח, כב.

107) מה הנפש ממלא את הגוף: מדרש תהלים קג, א. ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשצא וע' תשצה.

108) אף הנשמה: בסמוך בפנים הובא: כך הקב"ה.

109) דגילוי . . הנשמה . . מג"א ורוה"ק: ראה שע"ק להרח"ו ח"ג, ש"ה וש"ז. לעיל בחלק המאמרים פ"ה. וש"נ.

110) והאריז"ל זכה לזה ע"י ש"מ: ראה גם לעיל פ"ה ובהערה 153 שם. וש"נ.

111) ש"מ: = שמחת מצוה?. אוצ"ל: שמחה ש"מ.

ממלא את כל העולם וכתי' ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו והם ג' עולמות בי"ע[112], וכל המלאכים הגבוהים אינם יודעים את מהות הקב"ה. כמו"כ עצם ג"ע אינו רק ידיעת מציאותו ולא מהותו, רק ע"י עבודה ממשיכים ג"ע מבחי' גבוה יותר וזה נק' עבודת הגן, דלמשל גן אף שאין עובדים אותו מ"מ הוא עושה פירות רק שהפירות הם מועטים ואינם טובים אבל כשעובדים אותו עושה פירות מרובים וטובים. כמו"כ עצם ג"ע הוא רק ידיעת מציאותו ולא מהותו אבל ע"י עבודת המצות ממשיכים עצם מהות אלקות, ולכן נתן לו מצות שבת, דהנה אי' במדרש[113] ובירושלמי מצינו בתנ"ך שמצות שבת שקול כנגד כל המצות[114], וזהו ויניחהו בג"ע מסר לו מצות שבת שהו"ע א' עם ג"ע, דכמו ששבת הוא עצם העונג מהות אלקות כמו"כ ג"ע ע"י עבודה ממשיכים מהות אלקות.

ש"פ לך ל"ז

אמר ר' יוחנן[1] בשם[2] ר' שמעון בן יוחי[3] אלמאלא שמרו ישראל[1] שני שבתות כהלכתן[4] מיד נגאלין, פי' שני שבתות בשבת א' והם שבתא דמעלי שבתא ושבתא דיומא[5], וכמ"ש את שבתותי תשמרו[6] ל' רבים קאי על הב' שבתות, וכן כתי' ושמרו בנ"י את השבת, הגם דכתי' שבת ל' יחיד מ"מ הלא כתי' השבת בה"א כולל ב' בחי' שבת. ולכאורה צ"ל פסוק זה ושמרו בנ"י את השבת לעשות השבת[7], וצ"ל והלא שייך[8] על דבר העשוי אבל על דבר שאינו עשוי אינו שייך שמירה וקאמר ושמרו בנ"י את השבת משמע שהוא עשוי ואח"כ אומר לעשות השבת, ואם אומר

112) ולכבודי בראתיו . . עשיתיו . . בי"ע: ישעי' מג, ז. ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פע"ב. וש"נ.

113) אי' במדרש: במד"ר ספכ"ה.

114) ובירושלמי . . שבת . . המצות: ספ"ג דנדרים.

---

1) אמר ר' יוחנן . . שמרו ישראל: הנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ממאמר ד"ה ואמנם עדיין צ"ל לשון רז"ל שאמר אלמלא משמרין. מאמר הב' מההמשך אלה תולדות נח (הכולל פרקים ו־י), שנדפס לעיל בחלק המאמרים. וש"נ.

2) בשם: בשבת שבהערה 4: משום.

3) יוחי: ראה גם לקוטי לוי יצחק הערות לזהר אחרי ע' רעט. ובאגרות קודש שם ע' שמא.

4) אלמאלא שמרו . . שבתות כהלכתן: ראה שבת קיח, ב. הנחה שנדפסה לפנ"ז בתחלתה. ראה גם לעיל בחלק המאמרים בההמשך פ"ו. וש"נ.

5) שבתא דמעלי שבתא ושבתא דיומא: זהר בהקדמה ה, ב.

6) את שבתותי תשמרו: תשא לא, יג. קדושים יט, ל. בהר כו, ב.

7) ושמרו בנ"י את השבת . . לעשות השבת: תשא לא, טז. ושם: את השבת. ראה גם קרוב לסיום פיסקא הבאה.

8) והלא שייך: אוצ"ל: והלא שמירה שייך.

לעשות השבת משמע שאינו עשוי, מה קאמר ושמרו את השבת מה שייך שמירה מאחר שאינו עשוי עדיין. ועוד צ"ל מה עשי' גבי שבת, דאינו שייך לומר עשי' רק על דבר דצריכים לעשות כמו שאר המצות ציצית תפילין אבל שבת הוא שביתה שלילה דל"ת שלא יזרע ולא יחרוש ולא יקצור כו', ועל דבר שאינו צריכים לעשות אינו שייך עשי'. נמצא שהפסוק אינו מובן, א' מה שייך שמירה על דבר שאינו עשוי והל"ל ויעשו בנ"י את השבת וישמרו את השבת, וקושי' זו, אינו שייך רק על דבר דשייך עשי' וכאן אינו שייך עשי' כלל ומה קאמר לעשות השבת.

אך הנה ענין עשי' דשבת הוא כמו שכתוב ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלקים לעשות[9], ופי' בתרגום ובגמ' לתקן[10]. והנה ענין תיקון דשבת, הנה נת"ל דשבת וג"ע הוא ענין א'[11] דכתיב ונהר יוצא מעדן[12] להשקות את הגן, דהנה בריאת ג"ע אינו כמו שאר נבראים, דגבי שאר נבראים כתי' ש' אלקים[13] רק אחר השבת נא' הוי' אלקים[14] וגבי ג"ע כתי' ויטע הוי' אלקים[15] ג"ן בעדן מקדם, דבג"ע מאיר ג"ר[16] וגבי שאר נבראים כתי' כי אמרתי עולם חסד יבנה[17] ששת ימים עשה ה'[18] אבל בג"ע מאיר ג"ר והכל ידיעת מציאותי ולא מהותי. והנה כתי' ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה[19], ואי' בזהר לעבדה בפקודין דעשה ולשמרה בפקודין דל"ת[20], וזה נק' עבודת הגן, עד"מ גן כשאינו עובדין ה"ה עושה פירות אבל אינם טובים ומתוקים, אבל כשעובד אותו ומעדרו ומנכשו ה"ה עושה פירות מרובים וטובים ומתוקים. כמו"כ עצם ג"ע הוא ידיעת מציאותו ולא מהותו וע"י ממשיכים[21] מהות אלקות כדאי' בזהר צדיקים יושבין ונהנים מזיו השכינה[22] ואי' בסש"ב דנהנים מזיו תורתן ועבודתן[23] ממש,

---

9) ויברך אלקים . . כי בו שבת . . לעשות: **בראשית ב, ג.**

10) לעשות ופי' בתרגום ובגמ' לתקן: **ראה ב"ר פי"א, ו ובפרש"י שם. לעיל בחלק המאמרים בההמשך פ"ו. וש"נ.**

11) נת"ל דשבת וג"ע הוא ענין א': **הנחה ד"ה אלה תולדות נח קרוב לסופה.**

12) ונהר יוצא מעדן: **בראשית ב, י.**

13) בריאת . . נבראים כתי' ש' אלקים: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים בההמשך פ"א ובהערה 24 שם. לקמן בח"ב המשך וככה פקי"ז.**

14) אחר השבת נא' הוי' אלקים: **בראשית ב, ד. ז. וראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פנ"ט.**

15) ויטע הוי' אלקים: **בראשית ב, ח.**

16) דבג"ע מאיר ג"ר: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים בההמשך פ"ה ובהערה 139 שם.**

17) כי אמרתי עולם חסד יבנה: **תהלים פט, ג.**

18) ששת ימים עשה ה': **תשא לא, יז. ראה זהר ויחי רמז, א. אמור צד, רע"ב. האזינו חצר, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רז ואילך. וש"נ.**

19) ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה: **בראשית ב, טו.**

20) לעבדה בפקודין דעשה . . דל"ת: **זהר בראשית כז, א.**

21) וע"י ממשיכים: **אוצ"ל: וע"י עבודה ממשיכים.**

22) בזהר צדיקים . . מזיו השכינה: **ראה ברכות יז, א. ובשם הזהר ראה גם לעיל ע' רצ.**

23) בסש"ב דנהנים מזיו תורתן ועבודתן: **פל"ט נב, ב.**

דנמשך מהות אלקות דרמ״ח פקודי׳ רמ״ח אברים דמלכא[24], וכמו שהאבר הוא מעצם האדם כמו״כ ע״י מצות ממשיכים מהות אלקות, נמצא שיש בג״ע עצם ג״ע ועבודת הגן. כמו״כ בשבת יש עצם שבת והוא דשבת מיקדשי וקיימי[25], ולכן בשבת חותמין מקדש השבת[26] וביו״ט מקדש ישראל והזמנים[27] ואי׳ בגמ׳ ע״ז דשבתא מיקדשי וקיימי ויו״ט ישראל אינהו דמקדשי לזמנה[28], וזהו עצם השבת מה מיקדשי וקיימי והוא בחי׳ מ״ש ושמרתם את השבת כי קודש היא[29], ויש מה שממשיכים ממדריגה היותר גבוה בשבת, וזהו ושמרו בנ״י את השבת לעשות השבת[7] דהנה ב׳ בחי׳ שבתא דמעלי שבתא ושבתא דיומא[5] ישנם גם בששת ימי החול, והם תורה תפילה[30] הוא שבתא דמעלי שבתא דכמו דשבתא דמעלי שבתא הוא העלאה כמו״כ תפילה ג״כ העלאה, ושבתא דיומא הוא המשכה כמו״כ תורה ג״כ המשכה[31] כמ״ש וירד הוי׳ על הר סיני[32], וזהו ושמרו בנ״י את השבת בששת ימי החול ואח״כ יהי׳ לעשות את השבת שימשיכו מבחי׳ היותר גבוה לשבת.

וביאור הענין דהנה במדרש[33] תנא בר קפרא אין חלום שאין לו פתרון, והנה סולם זה הכבש, מוצב ארצה[34] זה המזבח, מזבח אדמה תעשה לי[35], וראשו מגיע השמימה[36] אלו קרבנות שריחן עולה לשמים, והנה מלאכי אלקים[37] אלו הכהנים[38], עולים ויורדים בו[37] שהם עולים ויורדין בכבש, והנה ה׳ נצב עליו[39] ראיתי את ה׳ נצב ע״ז מזבח[40], רבנן פתרין ליה בסיני, ויחלום והנה סולם[41] זה סיני (חושבנא דדין

---

24) דרמ״ח פקודי׳ רמ״ח אברים דמלכא: **ראה ת״ז ת״ל (עד, סע״א). תניא רפכ״ג. סידור שער החנוכה רפ, א. שע״ת עב, ג הערה 17.**

25) דשבת מיקדשי וקיימי: **ביצה יז, א. ראה גם סה״מ תרל״א ח״א ע׳ קנח. וש״נ. תרמ״א ע׳ נט. וש״נ.**

26) בשבת חותמין מקדש השבת: **נוסח ברכת היום דשבת.**

27) וביו״ט מקדש ישראל והזמנים: **נוסח ברכת היום דיו״ט.**

28) ישראל אינהו דמקדשי לזמנה: **ראה ברכות מט, א.**

29) ושמרתם את השבת כי קודש היא: **תשא לא, יד.**

30) תורה תפילה: **אוצ״ל: תורה ותפילה, תפילה.**

31) תפילה ג״כ העלאה . . תורה ג״כ המשכה: **ראה גם תו״א מקץ לח, ג. שע״ת קב, ג. סה״מ תרל״ג ח״ב ע׳ תכג ואילך (ובהנסמן בריש המאמר שם).**

32) וירד הוי׳ על הר סיני: **יתרו יט, כ.**

33) במדרש: **ב״ר פס״ח, יב בשינויים קלים בדפוסים הנפוצים. ראה גם ב״ר שבהערה 38.**

34) והנה סולם . . מוצב ארצה: **ויצא כח, יב.**

35) מזבח אדמה תעשה לי: **יתרו כ, כא.**

36) וראשו מגיע השמימה: **המשך הכתוב והנה סולם.**

37) והנה מלאכי אלקים . . עולים ויורדים בו: **המשך הכתוב והנה סולם.**

38) הכהנים: **וכ״ה לעיל בחלק המאמרים בההמשך רפ״ז. ברוב הדפוסים: כהנים גדולים. ראה גם ב״ר מהדורת טהעאדאר־אלבק ובהערות שם. יפה תואר. ילקוט שמעוני מהדורת ירושלים תשל״ג ע׳ 328 בהערות, ושם כותב: בד׳ פפד״א תס״ט ס״א ל״ג גדולים.**

39) והנה ה׳ נצב עליו: **ויצא כח, יג.**

40) ראיתי את ה׳ נצב ע״ז [אוצ״ל: ע״ג] מזבח: **עמוס ט, א. ושם: אדני . . על המזבח.**

41) ויחלום והנה סולם: **ויצא כח, יב.**

כחושבנא דדין[42], דסולם בלא וי״ו בגימ׳ סיני), מוצב ארצה ויתיצבו בתחתית ההר[43], וראשו מגיע השמימה וההר בוער באש עד לב השמים[44]. ועכשיו תפילה במקום קרבנות תקנו[45] וסיני הוא תורה, קאי על תורה ותפילה, דהנה שבתא דמעלי שבתא הוא העלאה שנפרד טוב מהרע[46] והטוב נתעלה, כמו ע״י הרקיע המבדיל בין מים עליונים למים תחתונים[47] שע״י ההבדלה מים עליונים נתעלה, כמו״כ ע״י שנבדל הטוב מהרע הטוב נתעלה במדריגה היותר גבוה. ובאמת דכ״ש הוא, ומה מים תחתונים אפי׳ לאחר התפלגותם אינם רע דהתענוגים שהם מקור עליהם אפשר להפכם לאלקות, מ״מ ע״י הבדלה מים עליונים נתעלו, כ״ש הטוב דנוגה שהוא מעורב עם רע[48] ממש א״ד[49] שיתעלה במדריגה היותר נעלה. וה״ה כמארז״ל יוחנן בן גודגדה הי׳ אוכל על טהרת הקדש כל ימיו[50], ובאמת שבת הוא יותר נעלה דמה שהי׳ אוכל על טה״ק הי׳ הטוב מעורב עם הרע והוא בעצמו הי׳ צריך לזכך אותו, אבל בשבת הטוב מעצמו נתעלה, וזהו שבתא דמעלי שבתא ובששת ימי החול הוא תפלה.

וזהו סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, ולכאורה צ״ל מה שייך לומר על תפלה[51] מוצב ארצה, אך הענין דהנה התחלת התפלה הוא מדברים פשוטים כמו מודה אני לפניך על שהחזרת בי נשמתי[52], וצ״ל מה קאמר דוקא מודה ולא משבח אני. אך הענין הוא דהנה כשניעור אדם משנתו[53] הוא כבריה חדשה[54], והוא

42) חושבנא דדין כחושבנא דדין: ראה לעיל בחלק המאמרים בההמשך רפ״ז: ואמרו שם. יפה תואר שם. במדרש שם בסמוך: אותיות . . הוא אותיות. ראה מתנות כהונה שם. ב״ר שבהערה 38.

43) ויתיצבו בתחתית ההר: יתרו כ, יז.

44) וההר בוער באש עד לב השמים: ואתחנן ד, יא.

45) תפילה במקום קרבנות תקנו: ברכות כו, א־ב. ראה לקו״ת פינחס עז, ג. מאמרי אדה״א ויקרא ח״א ע׳ ד. וש״נ. אוה״ת תשא ע׳ א׳תתפג. לקמן בח״ב המשך וככה פי״ט. שם בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ תשעט. ע׳ תשפב.

46) שבתא . . שנפרד טוב מהרע: ראה גם לעיל ע׳ רפז ובהערה 62.

47) הרקיע המבדיל . . למים תחתונים: בראשית א, ו־ז.

48) הטוב דנוגה שהוא מעורב עם רע: ראה גם לעיל בחלק המאמרים ד״ה ויגש ספ״ד. וש״נ.

49) א״ד: = אינו דין.

50) יוחנן בן גודגדה . . כל ימיו: חגיגה יח, ב במשנה, ושם: גודגדא. ראה גם לעיל ע׳ רסג.

51) סולם . . תפלה: ראה זח״א בהשמטות רסו, ב. ח״ג תוספת שו, ב. ת״ז תמ״ה פג, א. לקמן ע׳ שמג. לעיל ע׳ קסא. לקמן בח״ב בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ תשמ. סה״מ תרל״ח ע׳ מה. וש״נ. תרמ״ב ע׳ יג וע׳ תפ. תש״ח ע׳ 80.

52) מודה אני לפניך . . שהחזרת בי נשמתי: נוסח מודה אני בדילוג. סדר היום בתחלתו. הובא גם בעטרת זקנים ריש שו״ע או״ח. שו״ע אדה״ז שם במהדו״ת ס״א, ס״ו; מהדו״ק ס״א, ס״ה ובהמצויין שם. סידור אדה״ז במקומו.

53) מודה אני . . כשניעור אדם משנתו: ראה גם בהערה שלפנ״ז. סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תרטו ובהנסמן שם.

54) כשניעור אדם . . כבריה חדשה: ראה ב״ר רפע״ח. לעיל בחלק המאמרים בההמשך פ״ז ובהנסמן שם.

מעלה וגם חסרון, שהוא כקטן שנולד דמי[55] שאין לו דעת והכרה, וקאמר מודה אני דהודאה אינו שייך רק על דבר שאינו מבין דאם הוא מבין אינו שייך הודאה אבל כשאינו מבין אומר מודה אני, ועל מה שהוא מודה ג״כ דבר נמוך על שהחזרת בי נשמתי. דהנה השגת מהות הנשמה אינו שייך שהוא למעלה מג״א ורוה״ק[56], רק האריז״ל זכה לזה ע״י שמחה ש״מ[57], ולא כל אדם זוכה לזה רק יחידים בני עליה[58] מי שיש לו ג״א ורוה״ק ואח״כ ע״י ש״מ[59] משיג מהות הנשמה, וכן על האריז״ל אי׳ שזכה לזה ע״י ש״מ[59], וכמו״כ משה זכה לבינה[60] שהוא נשמה כמ״ש נשמת שדי תבינם[61], אבל לא כ״א זוכה לזה. ומה שאנו יודעין את הנשמה הוא רק ידיעת מציאותה ולא מהותה, שאין אנו יודעים מה החיות המחיה אותנו רק שאנו יודעים שיש מציאות המחיה אותנו, אבל אדם כשניעור משנתו אינו יודע אפי׳ מציאותה ג״כ רק שמודה שיש מציאות המחיה, נמצא שהודאה זאת הוא הודאה נמוכה מאד.

ואח״כ אומר ברכת השחר ואי׳ בכהאריז״ל שהם בעשי׳[62], והם ברכות פרטים כמו הנותן לשכוי בינה והמכוון הוא על בינת האדם[63], וכמו״כ כל הברכות הם ברכות פרטים כדאי׳ בגמ׳ כד לביש[64] כו׳ רק עכשיו אנו מברכים אותם על הסדר[65]. והנה ברכה שלא עשני אשה ומה ברכה זו, ואי׳ מפני שהנשים פטורים ממצות עשה שהזמן[66] גרמה[67], לכן אשרי שעשני איש ולא אשה. ומפני מה האשה פטורה ממ״ע שהז״ג ורבינו ז״ל נתן טעם ע״ז מפני שתחת הזמן משועבדת לבעלה[68], ואיך אפשר לחייב אותה במ״ע שהז״ג מאחר

---

55) קקטן שנולד דמי: **לשון הגמ׳ יבמות כב, א. ושי״נ.**

56) השגת . . הנשמה . . מג״א ורוה״ק: **ראה גם לעיל ע׳ רצ. ושי״נ.**

57) האריז״ל זכה לזה ע״י שמחה ש״מ: **ראה הערה שלפנ״ז.**

58) יחידים בני עליה: **ראה סוכה מה, ב.**

59) ש״מ: **ראה לעיל בפנים על יד הערה 57.**

60) משה זכה לבינה: **ראה ר״ה כא, ב. ראה גם לקמן בח״ב בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ תשע. ושי״נ.**

61) נשמת שדי תבינם: **ע״פ איוב לב, ח.**

62) ברכת השחר . . בעשי׳: **לעיל בחלק המאמרים בההמשך פ״ז מציין: בסידור האריז״ל בתחלתו — לר״ש ראשקוב ברכת שחרית ז, ב ד״ה וסוד ח״י ברכאן.**

63) הנותן לשכוי בינה . . בינת האדם: **ראה רא״ש לברכות ס, ב סכ״ג. אוה״ת מסעי ע׳ א׳שצד.**

64) כד לביש: **בה״ג הל׳ ברכות ס״א בסופו. ברכות ס, ב.**

65) עכשיו אנו מברכים אותם על הסדר: **ראה שו״ע אדה״ז הל׳ ברכות השחר סמ״ו, ס״ג וס״ה.**

66) שלא עשני אשה . . שהזמן גרמה: **ראה אבודרהם סדר תפלות של חול — ירושלים תשכ״ג ס״ע מא סוד״ה כששומע קול.**

67) שהנשים פטורים ממצות עשה שהזמן גרמה: **קדושין כט, א במשנה. ראה גם מאמרי אדה״ז תקע״ב ע׳ קלו ואילך ושי״נ. ע׳ קמט ואילך. סה״מ תרל״ח ע׳ קנח. ושי״נ.**

68) ורבינו ז״ל נתן טעם . . משועבדת לבעלה: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים בההמשך פ״ז ובהנסמן שם. ראה אבודרהם הנ״ל (ע׳ כה ד״ה כל. ובהערת המו״ל שם תה, א).**

שבאותו זמן משועבדת לבעלה. ובכהאריז"ל[69] אי' טעם אחר, ובטעם זה יתורץ מפני אפי'[70] אשה שעדיין אינו משועבדת לבעלה פטורה ממ"ע שהזמ"ג, דקאמר הטעם מפני שמ"ע שהז"ג[69] הם מחזה ולמטה, ומשם מתחיל פרצוף מל', ולכן פרצוף ז"א מוציא את פרצוף מל'. וזה הטעם שייך גם באשה שאינה משועבדת לבעלה, וזהו הברכה שלא עשאני אשה מפני שהם פטורים ממ"ע שהז"ג והכל בעשי'.

ואח"כ בקדיש הוא עלי' כידוע שקדיש הוא עלי' מעולם לעולם[71], הוא עלי' מעשי' ליצי', דמב"ש מתחיל עולם היצי'[72], דידוע דמזמורים הם ביצי'[73], וקודם ב"ש ליכא מזמורים דעיקר[74] מזמורים הם הללו את ה' בשמים[75] כו' והללו אל[74] בקדשו כו' וב"ש הוא ברכת המזמורים[76]. והודו הוא בעשי'[77], הגם שהוא אחר הקדיש מ"מ הוא בעשי' וההודאה הוא על יצי', וקאמר הודו להוי' לא כמו ההודאה דמודה אני לפניך על שהחזרת בי נשמתי שהוא רק חלק הוי'[78] אבל כאן הודו להוי' הי' הוה ויהי' כאחד[79], אבל שא"א להיות בהשגה מפני ששכלינו הוא מוגבל לכן אנו מודים שכן הוא, ובפסוד"ז אומר הללו את ה' בשמים כו' שהוא פרק שירה דכל הנבראים[80]. ואח"כ בקדיש הוא עלי' מיצי' לבריאה[81], וזהו שאומר בברכת ק"ש איך ששרפים[82] אומרים קדוש[83] ומעמוד[84] שלהם בבריאה[82] והאופנים

---

69) ובכהאריז"ל . . שמ"ע שהז"ג: **לעיל בההמשך מציין: ובס' הלקוטי' בשם האריז"ל הובא במק"מ בראשית כד, א.**

70) מפני אפי': **אוצ"ל: מפני מה אפי'.**

71) שקדיש הוא עלי' מעולם לעולם: **ראה פע"ח שער הקדישים ש"ו, פ"א. שער הכונות סוד הקדיש. סידור האריז"ל במקומו.**

72) דמב"ש מתחיל עולם היצי': **סידור האריז"ל שם נח, א ואילך. ראה גם לעיל בההמשך פ"ז. וש"נ.**

73) דמזמורים הם ביצי': **סידור האריז"ל שם נה, ב ד"ה ועתה.**

74) דעיקר . . הללו את . . והללו אל: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים בההמשך פ"ז. וש"נ.**

75) בשמים: **וכ"ה בסמוך בפנים ובפיסקא שלאח"ז. לעיל שם: מן השמים.**

76) וב"ש הוא ברכת המזמורים: **ראה שו"ע אדה"ז הלכות ברכות השחר רסנ"א.**

77) והודו הוא בעשי': **ראה גם לעיל בחלק המאמרים בההמשך פ"ז. וש"נ.**

78) נשמתי . . חלק הוי': **ראה האזינו לב, ט. תניא רפ"ב.**

79) להוי' הי' הוה ויהי' כאחד: **ראה שער היחוד והאמונה פ"ז. תו"ח מקץ ריט, ד הערה 62.**

80) הללו . . פרק שירה דכל הנבראים: **ראה גם בפיסקא שלאח"ז: פרק שירה מדצ"ח. אוה"ת שבועות ע' רב: הללו . . פרק שירה . . פסוד"ז דוגמת פרק שירה הללו את.**

81) בקדיש הוא עלי' מיצי' לבריאה: **ראה פע"ח: שער הכונות: סידור האריז"ל שבהערה דלעיל ד"ה שקדיש הוא.**

82) ששרפים . . בבריאה: **ראה ע"ח שער פנימיות וחיצוניות ש"מ, דרוש יג. לקו"ת להאריז"ל ישעי' פ"ו. לקו"ת במדבר ד, ב. שלח נ, סע"ד. האזינו עה, ב. ביאוה"ז בשלח לט, ד.**

83) ששרפים אומרים קדוש: **ישעי' ו, ב־ג. ראה חולין צא, ב ואילך ובתוד"ה ברוך שם צב, רע"א.**

84) ומעמוד: **אוצ"ל: ומעמד.**

וחיות הקודש אומרים ברוך[85] והם בחי' עשי'[86] ויצי'[87] שבבריאה. ואח"כ ק"ש הוא ג"כ בריאה[88], דק"ש הוא תפילה דמיושב[89] וכתי' ממושבותיכם תביאו לחם תנופה[90] ופי' המגיד ז"ל ממעזריטש[91] ורבינו ז"ל שקאי על עולם[92] הבריאה[91], וקאמר שמע ישראל הוא מה דישראל עלו במח'[93], וע"פ פי' הפשוט מח' הוא בריאה וכדאי' בת"ז לבושין תקינת להון[94] דמניהו פרחין נשמתין לבני נשא והם לבושי מחדו"מ דמח' בבריאה ודיבור הוא ביצירה ומעשה בעשי'[95] נמצא שמח' בבריאה, ומחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר קאי על מח' הקדומה א"ק[96], וה"ה ג"כ בריאה רק בריאה דכלליות[97]. ואח"כ תפלת שמ"ע קול דממה דקה[98] תמן קאתי מלכא[99], לכן צ"ל תפלת שמ"ע בחשאי[100] והוא מל' דאצי'[101]. לכן נק' התפלה[51] סולם מוצב[34] כו' שהוא מחבר ארץ עם השמימה שהוא כולל כל בחי' שמים[102],

85) והאופנים וחיות הקודש אומרים ברוך: **יחזקאל ג, יב. ראה חולין צב, רע"א ובתוד"ה ברוך. ראה גם סה"מ תרל"ד ע' רנד.**

86) והאופנים . . עשי': **ראה ע"ח שער פנימיות וחצוניות ש"מ, דרוש טו. תו"א יתרו סט, א. לקו"ת במדבר יט, א. האזינו עה, ב. סה"מ תר"ם ח"א ע' לה. וש"נ.**

87) וחיות הקודש . . ויצי': **ראה ע"ח שער פנו"ח ש"מ, דרוש יג. תו"ח תצוה ח"ב שמ, ג. וש"נ.**

88) ק"ש הוא ג"כ בריאה: **ראה בנוסף להמצויין בפנים פע"ח שער התפלה ש"א, פ"א. שער הק"ש ש"ח, פ"א. פ"ד. פכ"ט הגה ב. שער הכונות דרושי תפלת השחר דרוש א-ב. סוד הקדיש. ענין יוצר אור. כוונת ק"ש דרוש ו. סידור האריז"ל במקומו.**

89) דק"ש הוא תפילה דמיושב: **ראה זהר במדבר קכ, ב. פע"ח שער הק"ש ש"ח, פ"ד. שער הכונות כוונת ק"ש דרוש ו. סידור האריז"ל במקומו. לקו"ת שה"ש מה, סע"ב. מז, א. סידור שער התפילין טו, ד. יח, ג.**

90) ממושבותיכם תביאו לחם תנופה: **אמור כג, יז.**

ראה גם סה"מ תש"ג ע' 50: וכדמפרש בכתהאריז"ל ממושבותיכם . . שהוא העבודה דק"ש. המשך תער"ב ח"ב ע' תשא. ח"ג ע' א'שפו.

91) ופי' המגיד ז"ל ממעזריטש . . הבריאה: **נעתק בהוספות למגיד דבריו ליעקב (קה"ת מהדורת תש"ע) סכ"ד ע' שיח.**

92) ורבינו ז"ל . . עולם הבריאה: **ראה לקו"ת במדבר כ, א ואילך.**

93) דישראל עלו במח': **ראה ב"ר פ"א, ד. לקו"ת שה"ש יז, ד. יט, ב. תו"ח שמות ח"א לב, ב ובהערה 248. סה"מ תרמ"ב ע' צה. וש"נ.**

94) בת"ז לבושין תקינת להון: **ראה שם בהקדמה יז, א. סידור אדה"ז סדר מנחת ערב שבת. ראה מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ס"ע שעב ואילך. ע' שצט.**

95) דמח' בבריאה . . בעשי': **ראה גם לעיל בחלק המאמרים המשך אלה תולדות נח ספ"ז. וש"נ.**

96) ומחשבתן של ישראל . . א"ק: **ב"ר פ"א, ד. ראה לקו"ת שה"ש יז, ד. יח, ב. כו, סע"ד.**

97) א"ק . . בריאה דכלליות: **ראה ע"ח שער סדר אצי' ש"ג, רפ"א. הנסמן בסה"מ תרל"ב ח"א ע' ד.**

98) קול דממה דקה: **לשון הכתוב מל"א יט, יא-יב.**

99) תמן קאתי מלכא: **ראה זהר רע"א מהימנא פינחס רכג, ב. ת"ז בהקדמה ג, רע"ב.**

100) תפלת שמ"ע בחשאי: **ראה שו"ע אדה"ז הל' תפלה סק"א, ס"ב.**

101) תפלת שמ"ע . . מל' דאצי': **ראה גם פע"ח שער הק"ש ש"ח, ספכ"ט.**

102) השמימה . . כל בחי' שמים: **ראה אוה"ת לך לכרך ד ס"ע תשכו. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תשצח. וש"נ.**

דיש שו"א עילאין ושמים וארץ תתאין[103] ושמי השמים[104], והשמימה כולל כל הבחי' דמתחיל מדברים פשוטים ואח"כ נתעלה עד מל' דאצי', דבסולם יש ד' שליבות[105] והם נגד ד' עולמות אבי"ע[106].

וזהו שאנו אומרים בתפלת שמו"ע סלח לנו אבינו כי חטאנו מחל לנו מלכינו כי פשענו. ולכאו' צ"ל והלא חטא ופשע[107] הם מדברים הנמוכים מאדם[108] וגרע יותר מעון[107], דיש עון וחטא ופשע דחטא ופשע גרע יותר מעון, ולכאו' הי' צריכים להתחיל את התפלה בסלח לנו כו', וא"א אותו בתפלת שמו"ע[109] שאז נתקרב לאלקות. אך הענין הוא דהנה קודם התפלה והוא ס"מ וע"ט[110] ג"כ, דכל אחד מישראל עושה מצות קודם התפלה כמו ציצית ותפילין וכמארז"ל ר"א יהיב פרוטה לעני והדר מצלי[111], אני בצדק אחזה פניך[112], ואפי' פושעי ישראל מלאים מצות כרמון[113] והם תרי"ג[114] רק שהם מרוחק, אבל מ"מ הם עושים מצות, ומאחר שהוא ס"מ וגם ע"ט נראה לו שהוא מרוחק[115]. אבל כשבא לפסוד"ז ואומר הללו את ה' בשמים[75] כו' פרק שירה[80] מדצ"ח, איך ששרשן בכלות הנפש לאלקות והוא אינו בטל, ואח"כ בברכת ק"ש אומר איך ששרפים אומרים קדוש ואופנים אומרים ברוך, ושרש הנה"ב משמרי אופנים[116] ושרש שרשו מד' חיות המרכבה[117] פועל בו או שהוא יהי' בטל לאלקות או שלא ימנע ויעכב ויסכים על ביטול דנה"א. ואח"כ בק"ש אומר שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד, פי' שמע ל' השגה והבנה[118],

---

103) שו"א עילאין . . תתאין: **ראה אוה"ת שם תשכה, סע"א מציין לזהר ויקהל דרנ"ו ע"א. וכנצ"ל: רט, א.**

104) ושמי השמים: **תהלים קמח, ד. נחמי' ט, ו. עקב י, יד. ועוד.**

105) דבסולם יש ד' שליבות: **ראה ויצא כח, יב. תנחומא הובא במו"נ ח"ב, פ"י. דרשות ר"י אבן שועיב פ' ויצא ע' ס ד"ה ועוד אז"ל. מגלה עמוקות אופן רג. אופן ריז. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תשצט. וש"נ.**

106) ד' שליבות . . אבי"ע: **ראה לקו"ת בשלח ב, ב.**

107) חטא ופשע . . וגרע יותר מעון: **ראה יומא לט, ב עון פשע חטא.**

108) מאדם: **אוצ"ל: באדם.**

109) להתחיל . . בסלח לנו . . שמו"ע: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים בההמשך רפ"ח. וש"נ.**

110) ס"מ וע"ט: **תהלים לד, טז. לז. כז.**

111) ר"א יהיב פרוטה לעני והדר מצלי: **ב"ב י, א. ראה גם תו"ח בשלח ח"א רפה, א; סה"מ תרל"ח ע' פד; תר"ם ח"א ע' יג ובהנסמן בהנ"ל.**

112) אני בצדק אחזה פניך: **תהלים יז, טו.**

113) פושעי ישראל מלאים מצות כרמון: **חגיגה כז, א. ראה גם סה"מ תר"ם ח"ב ע' תצא. וש"נ.**

114) מצות . . תרי"ג: **ראה מכות כג, סע"ב. סה"מ תר"ם ח"ב ס"ע תפח. וש"נ.**

115) שהוא מרוחק: **אוצ"ל: שהוא אינו מרוחק.**

116) ושרש הנה"ב משמרי אופנים: **ראה ע"ח שער קיצור אבי"ע ש"נ, פ"ט. לקו"ת ויקרא ב, ב. האזינו עד, ג. שה"ש מג, ד.**

117) ושרש שרשו מד' חיות המרכבה: **ראה לקו"ת ויקרא ב, ב. ג. סידור שער האלול רל, א. ש"א יז, א הערה 11. סה"מ תרכ"ט ע' קכז. וש"נ.**

118) שמע ל' השגה והבנה: **ראה זהר אד"ר נשא קלח, ב. תו"א ויחי מז, ב. לקו"ת פינחס פ, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשלו. וש"נ. הנחות תקע"ז ע' קמח. וש"נ.**

ישראל קאי על הנה"א[119] ואפ"ל שקאי גם על הנשמה המלובשת בגוף, הוי' הוא מה שהנשמה חלק הוי'[78], אלקינו כחינו וחיותינו[120] כמ"ש ואת אילי הארץ לקח[121], הוי' אחד הוא יחו"ע[122] שלמעלה היש אמיתי וכולא קמיה כלא חשיב[123].

וזהו יתרו נתן ממש בע"ז נעמן הודה במקצת, רחב שמתהו בשמים ובארץ, משה[124] אמר וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא אלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד[125], מאי אין עוד אפי' בחללו ש"ע. וצ"ל מאי אפי'. ועוד מאחר דקאמר בשמים ובארץ כולל חללו ש"ע ג"כ. אך הענין הוא כשעלה ברצונו הפשוט[126] לברוא את העולם נעשה צמצום שסילק אור הגדול על הצד[127], וידוע שדבר שבקדושה אינו נעקר ממקומו לגמרי[128], וכמארז"ל ע"פ והשמותי את מקדשיכם[129] קדושתן אע"פ שהם שוממים, וכ"ש בצמצום שאינו נעקר לגמרי רק אור[130] מלפני הצמצום, ומוכרח לומר שלא נגע בו הצמצום דאלו נגע בו הצמצום לא הי' נשאר אותו האור, ומאחר שנשאר מוכרח לומר שלא נגע בו הצמצום והוא אור מלפני הצמצום והוא אלקות. וזהו אפי' בחללו ש"ע שאפי' הרשימה[131] ג"כ אלקות. ואפ"ל בע"א שהצמצום ג"כ אלקות דמי זה אמר ויהי הלא אלקות, נמצא שהוא ג"כ אלקות, והגם שהוא מסתיר, אך הנה כתי' וחכיתי להוי' המסתיר פניו[132], וכתי' אכן אתה אל מסתתר[133], שאפי' כח ההסתר ג"כ אלקות[134] כמו שכח הגילוי אלקות כמו"כ כח ההסתר ג"כ אלקות.

---

119) ישראל קאי על הנה"א: **ראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' קסח. תו"ח תצוה ח"ב שמו, ג. וש"נ. לקו"ת תצא לח, א. שה"ש מה, ב. מאמר אדה"ז ד"ה להבין המשנה אין עומדין להתפלל ע' ה (קה"ת תשס"ח). שע"ת קיז, ב.**

120) אלקינו כחינו וחיותינו: **ראה לקו"ת בלק עג, ג. פינחס פ, א. ר"ה סב, ד. סג, א.**

121) ואת אילי הארץ לקח: **יחזקאל יז, יג.**

122) אחד הוא יחו"ע: **ראה זהר בהקדמה יב, א. בראשית יח, ב.**

123) וכולא קמיה כלא חשיב: **ראה זהר בהקדמה יא, ב. ראשית חכמה שער היראה ש"א, פ"ז ז, רע"א. מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' שמא. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרנג.**

124) יתרו . . נעמן . . רחב . . משה: **ראה דב"ר פ"ב, כח. ילקוט שמעוני יתרו יח, יא רמז רסט. יהושע ב, י רמז י. ראה גם המשך מים רבים תרל"ו פי"ב. סה"מ תר"ם ח"א ע' תסח. וש"נ.**

125) וידעת היום . . אין עוד: **ואתחנן ד, לט – ושם: האלקים.**

126) כשעלה ברצונו הפשוט: **ראה ע"ח דרוש עגו"י ש"א, ענף ב.**

127) שסילק אור הגדול על הצד: **ראה גם לקמן בח"ב בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תשצה. וש"נ.**

128) שדבר שבקדושה . . ממקומו לגמרי: **ראה פרדס שער המציאות שי"ד, פ"א. אלשיך ר"פ לך. סה"מ תר"ם ח"א ע' שמח. וש"נ. תרל"א ח"א ע' לד. וש"נ.**

129) והשמותי את מקדשיכם: **בחוקותי כו, לא. ראה מגילה כח, סע"א במשנה.**

130) רק אור: **כ"ה בגוכתי"ק.**

131) שלא נגע בו הצמצום . . הרשימה: **ראה גם סה"מ תר"ם ח"א ע' קכח ואילך. וש"נ.**

132) וחכיתי להוי' המסתיר פניו: **ישעי' ח, יז.**

133) אכן אתה אל מסתתר: **ישעי' מה, טו.**

134) כח ההסתר ג"כ אלקות: **ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פק"י. וש"נ.**

ובאמת ההסתר שרשו גבוה יותר מכח הגילוי[135], וכשיתבונן בזה יבא לבחי׳ מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ[136] שמים הוא רוחני׳ וארץ גשמי׳[137]. אך צ״ל והלא חפץ מדריגה גבוה והי׳ צ״ל גבי שמים[138] ואומרו גבי[139]. אך הנה הארץ במדריגה התחתונה משמים, וידוע שכל שהוא תחתון יותר שרשו מעלה[140], וא״כ ארץ הוא ממדריגה היותר גבוה, והייתי אומר שיחפוץ בו, ואמר שאפי׳ בארץ ג״כ לא יחפוץ מאחר שהוא עמך, כ״א יחפוץ בא״ס חיי החיים[141], וכ״ז כשהוא פועל ע״י התבוננות.

אבל כשאינו פועל מאומה, והוא מצד ב׳ סיבות טמטום הלב וטמטום המוח[142], טמטום המוח הוא שאפי׳ מתבונן בהתבוננות הנ״ל מ״מ אינו מתפעל מזה כלל, דכמו שיש מדות הלב כמו״כ יש מדות שכלים מ״מ אינו מתפעל מזה כלל. דעל תיבות טמטום פי׳ רש״י גבי מארז״ל ע״פ ונטמתם בם ונטמטם בם[143] ופירש״י שלבו אטום מלקבל דבר חכמה[144], וזהו טמטום המוח. וטמטום הלב הוא הגם שהוא מתבונן ומתפעל מזה מ״מ אינו בא למדה שבלב שהוא עושה רצונותיו כמו קודם, והסיבה שלא יבוא למדה שבלב הוא מיצר הגרון שהוא מקום המיצר מכל הגוף, ויש בו ג׳ שרי פרעה[145] קנה ושט וורידין[146] והוא רתיחות הדמים בהבלי עוה״ז, הגם שמוכרח לעסוק במו״מ מ״מ הרי יכול לעסוק בלא לב ולב[147], ומה צריך לזה הרתיחות הדמים והוא וורידין ונק׳ שר הטבחים, וקנה וושט נק׳ שר המשקים ושר האופים, והם המונעים ומעכבים שלא יבוא למדה שבלב. וכשיתבונן בזה באמת שגם החלק הוי׳ אינו מאיר בו, שאם הי׳ מאיר בו החלק הוי׳ הי׳ בטל לאלקות, מאחר שאינו בטל לאלקות נמצא שגם החלק הוי׳ אינו מאיר, ויבא לידי מרירות ואזי אומר סלח לנו כו׳. ואם הוא בטול בהתבוננות הנ״ל מה טוב, ומ״מ

---

135) ההסתר שרשו גבוה יותר מכח הגילוי: ראה גם לקמן בח״ב ע׳ תתקיא. וש״נ.

136) מי לי בשמים . . בארץ: תהלים עג, כה.

137) שמים הוא רוחני׳ וארץ גשמי׳: ראה לקו״ת בהעלותך ל, א.

138) חפץ . . צ״ל גבי שמים: ראה גם לעיל בההמשך פ״ח ובהנסמן שם.

139) גבי: אוצ״ל: גבי ארץ.

140) שכל . . תחתון יותר שרשו מעלה: ראה ש״א שער הפורים נח, א. סה, א. לקמן בח״ב המשך וככה ספצ״א בהקיצור. וש״נ.

141) חיי החיים: יומא עא, א. ראה גם תניא פמ״ד סג, א.

142) טמטום הלב וטמטום המוח: ראה גם לעיל בההמשך פ״ח ובהנסמן שם.

143) ונטמתם בם ונטמטם בם: שמיני יא, מג. ראה יומא לט, א.

144) ופירש״י שלבו אטום מלקבל דבר חכמה: ועד״ז בסה״מ תרל״ב ח״ב ע׳ שעו. ושם: ביומא דף ל״ט[, א].

145) ג׳ שרי פרעה: וישב לז, לו. מ, א ואילך.

146) ג׳ שרי פרעה קנה ושט וורידין: ראה תו״א וארא נח, ב. ויחי קב, ג. מאמרי אדה״ז תקס״ג ח״א ע׳ פא. מאמרי אדה״א בראשית ע׳ תעא ואילך. סה״מ תרל״ד ע׳ קסד ואילך. תר״ם ח״ב ס״ע תקמח ואילך. לעיל ע׳ קנו.

147) בלא לב ולב: לשון הכתוב דהי״א יב, לג.

צ"ל סלח לנו כו' מצד כלליות נש"י שנק' קומה[148] שלימה[149], ואם אינו פועל מאומה אזי אומר סלח לנו כו', ואח"כ אומר חנון המרבה לסלוח, דהנה ב"ו כשיבקש מאתו מחילה[150] פעם א' ימחול לו אבל אלף פעמים לא ימחול לו, אבל הקב"ה מבקשים ממנו מחילה ג"פ בכ"י וה' יסלח לו[151] חנון המרבה לסלוח, וזהו ההעלאה דתפלה סולם מוצב[34] כו', והו"ע שבתא דמעלי שבתא[5].

והנה שבתא דיומי[5] הו"ע תורה והו"ע סעודתא דע"ק וחת"ק אתיא לסעדה בהדיה[152], וכמו שית"ל ההפרש דגבי סעודתא דשבתא דמעלי שבתא נא' דא סעודתא דחקת"ק וע"ק[153] אתיא לסעדיה בהדיה, וגבי סעודתא דשבתא דיומי נא' דא סעודתא דע"ק וחקת"ק אתיא לסעדיה בהדיה. והענין דהנה נת"ל ששבת וג"ע הוא ענין א'[11], וכתי' ונהר יוצא מעדן[12] להשקות הגן, ג"ן הוא ג"ן סדרים דאורייתא[154], ונהר יוצא מעדן להשקות את הג"ן, דהנה בג"ע צדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה[22] ואי' בסש"ב שנהנים מזיו תורתן ועבודתן[23] שהוא רק זיו והארה, לכן יפה שעה בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי עוה"ב[155], דבעוה"ב אינו רק הארה, דשכר מצוה מצוה[156] יהי' לע"ל ובעוה"ז הוא עצם המצוה.

והענין דהנה בתורה יש ד' בחי' טעמים נקודות תגין אותיות[157], ומה שנתגלה אינו רק אותיות, כמו וי"ו דוכי ישאל שלומדים ממנו כל פרק השואל[158] דוי"ו מוסיף על ענין ראשון, וחסרות ויתירות, אבל טעמי תורה לא נתגלו[159]. ואפי' מה שנתגלו אותיות אינו רק פשט האותיות, אבל עצם תמונת האותיות כמו אות אל"ף או בי"ת מפני מה הוא כך ולא בע"א או וי"ו דוכי ישאל גופא שלומדים ממנו כל פרק השואל כו', אבל עצם תמונת הוי"ו מפני מה הוא כך ולא בע"א זה לא נתגלה. אבל טעמי תורה לא נתגלו כלל, מ"מ אף שלא נתגלו מ"מ ישנם

---

148) סלח לנו . . קומה שלימה: **ראה סהמ"צ להצ"צ כח, א־ב. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תתקצא־ב. ס"ע תתצו־ז. תקס"ו ע' שסד (ע' שצז. ע' תב). סה"מ מלוקט ח"ד ע' יח־יט [בהוצאה החדשה — ח"א ע' קא]. וש"נ.**

149) נש"י שנק' קומה שלימה: **ראה גם לקמן בח"ב ע' תתקכג — מילואים לע' תקנג הערה 26.**

150) ב"ו כשיבקש מאתו מחילה: **ראה תניא פי"א.**

151) וה' יסלח לו: **ע"פ מטות ל, ו. ט.**

152) סעודתא דע"ק וחת"ק . . בהדיה: **ראה בהערה שלאח"ז.**

153) דא סעודתא דחקת"ק וע"ק: **ראה סידור אדה"ז במקומו. זהר יתרו פח, א־ב. מאמרי אדה"א נ"ך ע' קמח. וש"נ. לקמן בסיום ההנחה.**

154) ג"ן סדרים דאורייתא: **ראה זהר מדהנ"ע וירא קד, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'רג. וש"נ.**

155) יפה שעה . . חיי עוה"ב: **ראה אבות פ"ד, מי"ז.**

156) דשכר מצוה מצוה: **אבות פ"ד, מ"ב. ראה תניא רפל"ז. פל"ט. סה"מ תר"ם ח"א ע' נו. וש"נ. לקמן בח"ב בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תשעז.**

157) ד' . . טעמים נקודות תגין אותיות: **ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' כט ואילך. סה"מ תרמ"ב ע' קנד. וש"נ.**

158) וי"ו דוכי ישאל . . כל פרק השואל: **משפטים כב, יג. ראה ב"מ צה, א. לעיל בההמשך פ"ט. וש"נ.**

159) טעמי תורה לא נתגלו: **ראה גם אוה"ת וארא כרך ז ע' ב'תקנח. ע' ב'תקעה.**

בתורה. דהנה ארז"ל ע"פ יומם יצוה הוי' חסדו ובלילה שירה עמי[160] כל העוסק בתורה בעוה"ז[161] שדומה ללילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד בעוה"ב שדומה ליום, ושירה בחי' טעמי[162], ואם נא' שאינם בתורה מה קאמר כל העוסק בתורה בעוה"ז שדומה ללילה והוא ענין שירה עמי מאחר בחי' זו אינו בתורה, אלא מוכרח לומר שיש בתורה בחי' זו רק שלא נתגלה.

והענין הוא דוד אמר זמירות הי' לי חקיך בבית מגורי[163], וא"ל הקב"ה דוד זמירות קא קרית לי[164] הריני מכשילך בדבר שתינוקות של בית רבן יודעין אותה דכתי' ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו[165], ודוד נשא את הארון בעגלה[166]. ולכאורה צ"ל מהו החטא של דוד, ולמה צריכים לשאת את הארון, ומפני נענש[167] דוקא במה ששכח ונשא את הארון בעגלה, ומפני מה נענש דוקא בשכחה. אך צ"ל תחילה במה שיבח דוד את התורה, דהנה דוד בעת צרתו בעוה"ז שהי' צריך לברוח מפני אבשלום[168] ומפני שאול[169] הי' משבח את התורה איך שהכל תלוי בנקודה א' של תורה, כמו ענין דקרבנות דרזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס[170]. וזהו דוקא כשעושה את הקרבן כדבעי למהוי שלא יחשוב מחשבת חוץ[171], אבל יחשב איזה מח', דהנה יש כמה דינים בקרבנות כשיחשוב לא כדבעי למהוי יפסול את כל הקרבן ולא יעשה כלום. או בהמשכת ג"כ תלוי בתורה כמו מצות תפילין שהא[172] מצוה רמה ונשאה, והו"ע הקב"ה מניח תפילין[173] הקב"ה הוא ז"א[174] ותפילין הם מוחין[175] והו"ע המשכת מוחין למדות, אימתי הוא ממשיך דוקא כשהתפלין הם

---

160) יומם יצוה הוי' חסדו . . שירה עמי: **תהלים מב, ט.**

161) כל העוסק בתורה בעוה"ז: **ראה חגיגה יב, ב.**

162) טעמי: **אולי צ"ל: טעמי'.**

163) זמירות הי' לי חקיך בבית מגורי: **תהלים קיט, נד. ראה קו"א לתניא ד"ה דוד זמירות קס, א ואילך.**

164) דוד זמירות קא קרית לי: **ועד"ז הובא בסמוך בפנים. ראה סוטה לה, סע"א. לעיל בההמשך פ"ט. וש"נ.**

165) ולבני קהת . . בכתף ישאו: **נשא ז, ט. ראה גם לעיל שם. וש"נ.**

166) ודוד נשא את הארון בעגלה: **שמו"ב ו, ג. סוטה שם.**

167) ומפני נענש: **אוצ"ל: ומפני מה נענש.**

168) לברוח מפני אבשלום: **שמו"ב טו, יד ואילך.**

169) לברוח . . ומפני שאול: **שמו"א יט, יב ואילך.**

170) דרזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס: **ראה זהר פקודי רלט, א. צו כו, ב. סה"מ תרל"ח ע' לו. וש"נ.**

171) שלא יחשוב מחשבת חוץ: **ראה רמב"ם הל' פסולי המוקדשין רפי"ג. סה"מ תר"ם ח"א ע' רצד. וש"נ.**

172) שהא: **אוצ"ל: שהיא.**

173) הקב"ה מניח תפילין: **ברכות ו, א. ראה גם לעיל ע' רפא.**

174) הקב"ה הוא ז"א: **ראה ע"ח שער הכללים פי"ב. לקוטי הש"ס להאריז"ל ברכות ו, א – ה, א בדפי הספר.**

175) ותפילין הם מוחין: **ראה זהר ואתחנן רסב, א. פע"ח שער התפילין שער ד, פ"א ואילך. סידור שער התפילין ז, סע"א ואילך. סה"מ תרמ"ב ע' עח. וש"נ.**

כשרים, אבל יארע איזה פסול בתפילין שיחסור איזה אות[176] הגם שאינו נוגע להפשט מ"מ לא ימשיך כלום. ומאחר שהכל תלוי בדקדוק א' של תורה אינו כדאי להתפעל מיסורי עוה"ז, דדוד מקבל עונג מלימוד התורה כדאי' שהי' מעדן עצמו כתולעת[177], וארז"ל דוד הי' מחבר תורה של מעלה בהקב"ה[178], דהנה נובלות חכמה שלמעלה תורה[179] והוא יונק מחכ' סתימאה[180] בדרך צמצום ושערות, ודוד הי' מחבר תורה שלמעלה בהקב"ה לכן אינו כדאי להתפעל מיסורי עוה"ז.

וא"ל הקב"ה זמירות קא קארית לי[164], דהנה כתי' וראיתי מגילה כתובה פנים[181], דהנה[182] בתורה יש פנימיות וחיצוניות ומה ששיבח דוד את התורה הוא בחי' חיצונית שבתורה. ויש עוד בחי' בתורה שע"ז נא' לא ידע אנוש ערכה[183] אלקים הבין דרכה[184], דבידיעת עצמותו ידע את התורה[185], ולא שידיעה הוא דבר הניתוסף כ"א בידיעת עצמותו ידע את התורה, וע"ז נא' ואהי' אצלו שעשועים[186], ודוד שיבח בבחי' חיצונית שבתורה ולא בבחי' פנימיות התורה. הריני מכשילך בדבר שתינוקות של בית רבן יודעין דכתי' לבני[187] קהת לא נתן כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו, דהלוחות הי' כתובים מכל עבריהם דאי' בירושלמי שהי' כתובים מד' צדדים ומלמעלה ומלמטה[188] והי' כולו פנים, והי' צריכים לשאת אותם בכתף כדי לחבר פנימיות וחיצונית כדי שלא יהי' שכחה, ושכח ונשא את הארון בעגלה[166], דהוא צריך ליענש בשכחה מדה כנגד מדה[189] דהוא שיבח את התורה בבחי' אחוריים לכן שכח לשאת את הארון בכתף, שאם הי' נושא בכתף לא הי' שכחה לכן שכח ונשא את הארון בעגלה.

---

176) פסול בתפילין שיחסור איזה אות: **ראה שו"ע אדה"ז הל' תפילין סל"ב, סל"ג.**

177) מעדן עצמו כתולעת: **מו"ק טז, סע"ב.**

178) דוד הי' מחבר תורה של מעלה בהקב"ה: **ראה גם לעיל בההמשך פ"ט. וש"נ.**

179) נובלות חכמה שלמעלה תורה: **ב"ר פי"ז, ה. פמ"ד, יז.**

180) נובלות . . מחכ' סתימאה: **ראה לקו"ת ברכה צה, ג.**

181) וראיתי מגילה כתובה פנים: **ראה זכרי' ה, א: ואראה והנה מגילה. יחזקאל ב, ט. ושם: ואראה . . מגלת ספר. י ושם: כתובה פנים ואחור. סה"מ תרמ"ב ע' שנב ובהערה 66. ראה גם לעיל בחלק המאמרים בההמשך פ"ט. וש"נ. לקמן בח"ב המשך וככה פס"ח.**

182) פנים דהנה: **אוצ"ל: פנים ואחור, דהנה.**

183) לא ידע אנוש ערכה: **איוב כח, יג.**

184) אלקים הבין דרכה: **איוב כח, כג.**

185) דבידיעת עצמותו ידע את התורה: **ראה גם לעיל בההמשך פ"ט. וש"נ.**

186) ואהי' אצלו שעשועים: **משלי ח, ל בדילוג.**

187) לבני: **לעיל בפנים פיסקא והענין הוא: ולבני.**

188) דהלוחות הי' כתובים . . ומלמעלה ומלמטה: **ראה ירושלמי שקלים פ"ו, סה"א. לקמן ח"ב בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תתעט. ראה גם סהמ"צ להצ"צ ע' 80 ואילך.**

189) מדה כנגד מדה: **לשון הגמ' שבת קה, סע"ב.**

והנה כתי' ושעשועי בני אדם[190] ופי' רבינו ז"ל שקאי על גליא של תורה[191] דפנימיות התורה לא ידע אנוש [ערכ]ה, אך צ"ל למה נענש דוד מאחר שפנימיות התורה לא ידע אנוש ערכה, ומה שייך לומר שישבח את התורה בב.. מאחר שלא ידע מבחי' זו. אך הענין הוא דמה שאין אנו יודעין בחי' זו הוא ידיעת מהות כמו אלקים הבין דרכה[184], שיהי' הבנה זה אינו שייך, אבל ידיעת עצמותו זה אנו יודעין, ונענש דוד על שלא שיבח שיש מציאות כזה. ואם הי' משבח בזה הי' ממשיך בחי' זו בתורה, כמו רשב"י כשהיו רוצים שיאמר איזה דרשה ברזין דאורייתא היו משבחין אותו, כמו ר' יהודה הי' קוראו שבת[192], לקדוש הוי' מכובד[193], וכמו כשצריכים שא' ישפיע חסד משבחים אותו איך שהוא חסדים או ר[194] כמו"כ כשהי' דוד משבח תורה בבחי' רננה דאורייתא[195] הי' ממשיך בחי' זו בתורה. וזהו ובלילה שירה עמו[196] הוא בחי' רננה דאורייתא דישנו בתורה אך לא נתגלו, הגם שתמונת האותיות ג"כ לא נתגלו[197], ומה שאי' בספר התמונה[198] ובשאר ספרי הקבלה[199], א' שהוא מעט מזעיר. והב' שרוב דבריהם הוא רק ידיעת מציאותי ולא מהותי. מ"מ פשט האותיות נתגלה, אבל טעמי תורה אפי' הפשט ג"כ לא נתגלה, רק על הגרשיים אמר רבינו ז"ל עליו טעם[200] אבל שאר כל הטעמים, אך מ"מ ישנם בתורה והה"ז למשל מי שיש לו אוצר והוא מונח בתיבה ואין כל אדם יודע ממנו מ"מ ה"ה בעל האוצר, כמו"כ טעמי תורה אע"פ שלא נתגלה מ"מ ישנם בתורה. וזהו ב' בחי' שיש בשבת, שבתא דמעלי שבתא[5] הוא העלאה והו"ע חקת"ק וע"ק[153] אתיא לסעדיה בהדה שהוא עונג המורכב כמ"ש וירא אלקים את כל אשר עשה[201] שהוא עונג המורכב מכל אשר עשה ומכל אשר ברא. אבל שבתא דיומא[5] הוא סעודתא דע"ק וחקל תפוחין קדישין[152] . . לסעדיה בהדי שהוא עצם העונג בלתי מוגבל, ..הו ושמרו בנ"י את השבת[7] בששת יומי החול והו"ע תורה ותפלה ואח"כ אפ"ל לעשות לתקן[10] את השבת להמשיך לשבת מעונג העצם בלתי מורכב.

190) ושעשועי בני אדם: משלי ח, לא. ושם: את בני.

191) ופי' רבינו . . גליא של תורה: קו"א לתניא ד"ה דוד זמירות קסא, א.

192) רשב"י . . הי' קוראו שבת: זהר אד"ר נשא קמד, ב.

193) רשב"י . . לקדוש הוי' מכובד: ישעי' נח, יג. זהר שם קמה, א.

194) ר: המשך התיבה נמחק בגוכתי"ק.

195) רננה דאורייתא: ראה זהר בהקדמה ח, א. ויקרא ח, ב. ז"ח רות עז, ב. לקו"ת שה"ש א, ג. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תקעא וע' תקפא. תקס"ו ע' שע. תקע"א ע' ג. תו"ח בראשית ד, א ובהערה 7.

196) ובלילה שירה עמו: תהלים מב, ט. ושם: עמי. ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה רפס"ח ובהערה שם.

197) שתמונת האותיות ג"כ לא נתגלו: ראה לעיל פיסקא והענין דהנה: שעצם תמונת האותיות . . מפני מה הוא כך . . זה לא נתגלה.

198) בספר התמונה: מיוחס לר' ישמעאל בן אלישע כה"ג או ר' נחוניא בן הקנה.

199) בספר התמונה ובשאר ספרי הקבלה: ראה גם מגן דוד להרדב"ז. פרדס שער האותיות שכ"ז, פ"ג ואילך — והם גם העתיקו מס' התמונה.

200) הגרשיים אמר רבינו ז"ל עליו טעם: לקו"ת נשא כה, סע"ג ואילך.

201) וירא אלקים את כל אשר עשה: בראשית א, לא.

ש"פ וירא ל"ז

כל ישראל[1] יש להם חלק לעוה"ב[2], שנא' ועמך כולם צדיקים, לעולם ירשו ארץ[3], וארץ קאי על עוה"ב. ולכאורה צ"ל אומרו ועמך כולם צדיקים, והלא יש שעוברים על פקודי' דאורייתא[4], כמו גניבה גזילה ושאר ענינים. אך הנה מהזוהר ניכר שהרגיש בקושי' זו, דקאמר ת"ח כל ישראל[5] אית לון חולקא לעלמא דאתי, מ"ט בגין דנטרין ברית, דעלמא אתקיים עלה, כד"א[6] (ירמיה ל"ג) אם לא בריתי[7] יומם ולילה, חקות שמים וארץ לא שמתי. ועל דא דנטרי[8] ברית וקבילו ליה, אית לון חולקא בעלמא דאתי, ולא עוד אלא בגין כך אקרון צדיקים. ובמ"א אי' הל' בגין אתגזר[9], קאי על עצם מצות מילה, וכאן אומר בגין דנטרין קאי על שמירת הברית, ולכן קאמר ועמך כולם צדיקים.

והענין הוא דהנה כתי' אלה תולדות נח, נח איש צדיק תמים[10] כו', ומהו נח נח תרי זימנא[11]. אך הנה נח הוא ל' נייחא[12], והו"ע שבת כמ"ש וינח ביום השביעי[13]. והנה יש ב' בחי' שבת, שבת עילאה ושבת תתאה[14], והו"ע נייחא לעליונים ונייחא לתחתונים[15]. ובזוהר קאמר הל' נייחא עילאה ונייחא תתאה[16], והו"ע שבתא דמעלי שבתא ושבתא דיומי[17]. והארת השבת שמאיר בחול תורה ותפלה, תפלה הוא ההעלאה ותורה הוא המשכה[18]. והו"ע העונג שיש בתורה שע"ז נא' ואהי' אצלו שעשועים[19], הגם דטעמי תורה לא נתגלו[20] מ"מ ישנם בתורה.

---

1) כל ישראל: **הנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב מד"ה והנה ב' בחי' שבת, מאמר הג' מההמשך אלה תולדות נח (הכולל פרקים יא־יד), שנדפס לעיל ע' מח ואילך. וש"נ.**

2) כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב: **משנה סנהדרין צ, א.**

3) ועמך כולם צדיקים . . ארץ: **ישעי' ס, כא.**

4) צ"ל . . שעוברים על פקודי' דאורייתא: **ראה זהר לך צג, א. רא"ג באור החמה לזהר שבהערה הבאה. הובא באוה"ת נח כאן ע' 108. וראה גם סה"מ תרכ"ו ס"ע קסו ואילך. ע' קסט, ואילך**

5) מהזוהר . . ת"ח כל ישראל: **נח נט, ב.**

6) כד"א: = **כמה דאת אמר.**

7) (ירמיה ל"ג) אם לא בריתי: **פסוק כה.**

8) דא דנטרי: **בזהר: דא ישראל דנטרי.**

9) בגין אתגזר: **ראה זהר לך שם. צה, ע"ב. וארא כג, א.**

10) אלה . . נח איש צדיק תמים: **נח ו, ט.**

11) נח נח תרי זימנא: **לשון הזהר תוספתא נח נט, סע"ב.**

12) נח הוא ל' נייחא: **ראה ב"ר פ"ל, ה. זהר בראשית נח, ב. תו"א נח ח, ג.**

13) וינח ביום השביעי: **יתרו כ, יא.**

14) שבת עילאה ושבת תתאה: **זהר בהקדמה ה, ב.**

15) נייחא לעליונים ונייחא לתחתונים: **ב"ר פ"ל, ה. ראה זהר בראשית נח, ב.**

16) ובזוהר . . נייחא עילאה ונייחא תתאה: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים בההמשך פי"א. וש"נ.**

17) שבתא דמעלי שבתא ושבתא דיומי: **זהר בהקדמה ה, ב.**

18) תפלה הוא ההעלאה ותורה הוא המשכה: **ראה גם תו"א מקץ לח, ג. שע"ת קב, ג. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תכג ואילך (ובהנסמן בריש המאמר שם).**

19) ואהי' אצלו שעשועים: **משלי ח, ל — בדילוג.**

20) דטעמי תורה לא נתגלו: **ראה גם לעיל ע' שא. וש"נ.**

והנה אי׳ בזהר ובמדרש אלה פסול את[21] הראשונים[22], דהנה כתי׳ אלה תולדות השמים[23] פסול תולדון דתוהו[24], מפני שלא הי׳ בהם יסוד הבנין. אבל אח״כ כתי׳ בראשית ברית אש[25], שהוא תורה. דהסתכל באורייתא וברא עלמא[26], והתורה נק׳ כמ״ש[27] מימינו אש דת למו[28], וכמארז״ל שהתורה ניתנה אש שחורה ע״ג אש לבנה[29], וברית הוא יסוד. וצ״ל מפני מה העשרה דורות שמאדם עד נח[30], הא דפסיל תולדון דתהו, הוא מפני שלא הי׳ בהם יסוד הבנין, אבל בהי׳ דורות הי׳ יסוד הבנין, ומפני מה פסול אותם.

אך הענין הוא דעיקר יסוד הבנין מתחיל מנח, הגם שהי׳ תחילה[31] ג״כ, מ״מ העיקר הוא מנח. וזהו פסול ל׳ פסולת, כמו שאינו ערך פסולת לגבי אוכל, כמו״כ אינו ערך המשכה שלהם לגבי המשכה דנח. דהם המשיכו רק לצורך קיום העולמות, והוא השפעה חיצוניות, ונח המשיך השפעה פנימיות. ועל המשכה שלהם אי׳ בזהר לאו אורחא דמלכא לאשתעי במילין דהדיוטא[32], וכמו הדיוט איהו לגבי מרא[33]. דלא בעמל וביגיעה ברא הקב״ה את עולמו, כ״א במאמר וברוח פיו[34], בדבר הוי׳ שמים נעשו[35]. הגם שארז״ל בעשרה דברים ברא הקב״ה את עולמו[36] בחכ׳ ובתבונה ובדעת שהוא חב״ד, זהו רק חיצוניות החכ׳, וכמו השכל שבדיבור, שאין כל השכל מלובש בדיבור כ״א רק הארה. ולכן לא קאים אינש אדעתיה דרבי׳ עד מ׳ שנין[37], ואם נא׳ שכל השכל מלובש בדיבור, ותלמיד שהוא יכול

---

21) בזהר . . אלה פסול את הראשונים: **ראה שם נח נט, ב.**

22) ובמדרש אלה פסול את הראשונים: **ראה ב״ר פ״ל, ג.**

23) אלה תולדות השמים: **בראשית ב, ד.**

24) פסול תולדון דתוהו: **ראה גם לעיל הנחה ד״ה אלה תולדות נח ע׳ רפג. וש״נ.**

25) ברית אש: **ראה ת״ז רתכ״ג סט, רע״א. לעיל בחלק המאמרים בההמשך פי״א. וש״נ.**

26) דהסתכל באורייתא וברא עלמא: **ראה זהר תולדות קלד, א. תרומה קסא, א. קרח קעח, א. וראה זהר ויקהל ר, א. מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ רעט ואילך.**

27) והתורה נק׳ כמ״ש: **אוצ״ל: והתורה נק׳ אש כמ״ש.**

28) מימינו אש דת למו: **ברכה לג, ב.**

29) אש שחורה ע״ג אש לבנה: **ראה רש״י שה״ש ה, טז ד״ה שחורות. הנסמן במאמרי אדה״א ויקרא ח״ב ע׳ תקעח.**

30) מפני מה [אוצ״ל: מפני מה פסול] העשרה דורות שמאדם עד נח: **אבות פ״ה, מ״ב. בראשית ה, א ואילך.**

31) הגם שהי׳ תחילה: **אוצ״ל: הגם שהי׳ דורות תחלה.**

32) לאו אורחא . . במילין דהדיוטא: **ראה זהר בהעלותך קמט, ב. סידור שער התפלה יח, סע״ד. לקו״ת אחרי כה, ד. סה״מ תרמ״ב ע׳ לד. וש״נ.**

33) הדיוט איהו לגבי מרא: **ראה זהר רע״מ תצא רעו, א.**

34) דלא בעמל . . וברוח פיו: **ראה לעיל ע׳ רפד. וש״נ.**

35) בדבר הוי׳ שמים נעשו: **תהלים לג, ו.**

36) בעשרה דברים ברא הקב״ה את עולמו: **ראה חגיגה יב, א. לעיל ע׳ רפד. וש״נ.**

37) לא קאים אינש . . עד מ׳ שנין: **ראה ע״ז ה, ב. לעיל בחלק המאמרים בההמשך פי״א. וש״נ.**

לקבל, מפני מה לא קאים כו'. אלא שכל השכל כמו שהוא גבי משפיע, אינו יכול להשפיעה לזולתו כ"א הארה, והארה זו הוא ג"כ ע"י כמה צמצומים, לכן לא קאים כו' עד מ' שנין, שאז נעשה מוחין דגדלות. נמצא שהשכל שמלובש בדיבור, הוא רק הארה מצומצמת. אבל מה שנמשך ממוח האב להיות הולדה בדומה לו, הגם שהטפה ג"כ נמשכת ממוח האב, שהוא ג"כ המשכה. מ"מ הוא מעצם מוח האב, והוא המשכה עצמיות, ויש בה כל הכוחות, ולכן מוליד בדומה לו. אדרבה ארז"ל יפה כח הבן מכח האב[38], ולכאו' צ"ל מה שייך יפה כו', והאיך נותן לו דבר שאין לו. אך זהו מצד חלק דהקב"ה נותן בו נשמה[39], מ"מ מתיחס זה לאב, מפני שבלא חלק האב ואם אינו שייך חלק הקב"ה. ולכן חייב בכבוד אב[40] ואם, מפני שג' שותפין[40] באדם[41] אב ואם והקב"ה נותן בו נשמה. הגם שהשותפות אינו שוה[42], שחלק האו"א אינו רק הגוף, והוא ג"כ ע"י אלקות דאין צור כאלקינו, אין צייר כאלקינו[43], דצר צורה בתוך צורה. ומכ"ש הנשמה שהוא חלק הקב"ה, שאין להגוף ערך כלל לגבי הנשמה. מ"מ ה"ז שותפות, שא"א לחלק הקב"ה בלא חלק האו"א, רק אדה"ר. וזהו ברא מזכה אבא[44], שהזכות דברא הוא מאבא. נמצא ששכל שמלובש בדיבור אינו כ"א הארה, וכדי שיהי' הולדה בדומה לו, נמשך מעצמות מוח האב. כמו"כ המשכה שהמשיכו הי' שמאדם[45] ועד נח, הוא רק חיצוניות לצורך קיום העולמות, והמשכה דנח הוא פנימיות. וה"ז כמו פסולת לגבי אוכל שאינו בערך, כך מה שנדחה מהאדם הוא מאכל למין אחר. כמו"כ ע"מ לגבי בחי' שלמעלה מהם נק' חיצוניות ופסולת, וזהו צדיק תמים[10] הי', צדיק הוא יסוד[46], צדיק יסוד עולם[47] שהוא השפעה פנימיות.

וזהו ועמך כולם צדיקים[3], ולכאו' מה שייך לומר כולם צדיקים. אך הנה אי' בזהר[48] בגין דנטרי ברית אית לון חולקא לעלמא, ולא עוד אלא דאקרי צדיק. והנה ארז"ל רובם בגזל ומעוטם בעריות וכולם באבק לשון הרע[49], ומאחר שמעוטם בעריות ורובן נטרי ברית, אומר על הכלל ועמך כולם צדיקים. והענין

---

38) יפה כח הבן מכח האב: ראה שבועות מח, סע"א. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תרג. וש"נ.

39) דהקב"ה נותן בו נשמה: ראה נדה לא, א.

40) חייב בכבוד אב . . שותפין באדם: ראה גם לעיל בחלק המאמרים בההמשך פי"א. וש"נ.

41) שג' שותפין באדם: ראה קדושין ל, ב. נדה לא, א.

42) הגם שהשותפות אינו שוה: ראה גם לקמן בח"ב בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תתיח. סה"מ תרכ"ט ע' קנו וע' קסד. תרל"ב ח"ב ע' תעא. ע' תעח-ט. תרל"ט ח"ב ע' תקיב-תקיג. ע' תרלו-תרלז. סה"מ מלוקט ח"א ע' נד-ה [בהוצאה החדשה — ח"א ע' שכג ואילך].

43) דאין צור כאלקינו אין צייר כאלקינו: שמו"א ב, ב. ברכות י, א.

44) ברא מזכה אבא: ראה סנהדרין קד, א.

45) הי' שמאדם: אוצ"ל: הי' דורות שמאדם.

46) צדיק הוא יסוד: ראה פרדס שעה"כ שכ"ג, פי"ח מערכת צדיק. מאו"א מערכת צדיק אות ז.

47) צדיק יסוד עולם: משלי י, כה.

48) ולכאו' מה . . אי' בזהר: ראה לעיל בריש ההנחה ובהנסמן שם.

49) רובם בגזל . . באבק לשון הרע: ראה ב"ב קסה, רע"א.

הוא דהנה את זלעו״ז עשה אלקים[50], דהנה כתי׳ ובשר בשדה טרפה[51] לא תאכלו, ולכאו׳ והלא זהו הלאו דטרפות[52], ומה קאמר בשדה ונראה כמיותר. אך הענין הוא דכמו שיש שדה בקדושה, והוא חקל תפוחין קדישין[53], וכמ״ש ראה ריח בני כריח השדה[54] ות״א כריח חקלא, והוא מה שנק׳ בזהר[55] חקל תפוחין קדישין. כמו״כ יש שדה בלעו״ז, דאי׳ בב״ב ספ״ק[56] אר״י חמש עבירות עבר אותו הרשע[57] באותו היום, בא על נערה מאורסה כו׳, כתי׳ הכא ויבא עשו מן השדה[58], וכתי׳ התם כי בשדה מצאה[59], ה״ז שדה דלעו״ז. דהנה קליפות מדמין לפני קדושה כקוף בפני אדם[60], דכמו שיש שדה בקדושה, כמ״ש זממה שדה ותקחהו[61], וכמ״ש כריח שדה[54], כמו״כ יש שדה בלעו״ז. דהנה שדה הוא בחי׳ מל׳[62], ובנין המל׳ הוא מהגבורות[63], וכמ״ש כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו[64], דכדי שיוכל להווה בי״ע הוא דוקא ע״י צמצומים, שבחי׳ מל׳ מעלים ומסתיר על האור עצמותו, ונעשה מזה נבראים יש ודבר נפרד. ואין המכוון שיהי׳ יש, רק שיהי׳ ביטול היש לאין. וזהו דמלאכים אמרו[65] אשרי תנה הודך על השמים[66], א״ל כלום יצה״ר יש בכם[67]. ולכאו׳ צ״ל מה צריכים לתורה יצה״ר, ומשארז״ל בראת יצה״ר בראת תבלין[68], זהו כשיש יצה״ר בראת תבלין והוא תורה, אבל לא כשלא יש יצה״ר, מחמת לא[69] יתן להם את התורה. דהנה אלפים שנה קדמה תורה לעולם[70], ועדיין לא הי׳ יצה״ר. אך זה אפ״ל שלא הי׳ שייך

---

50) את זלעו״ז עשה אלקים: **קהלת ז, יד. ושם: האלקים — ראה גם לעיל בחלק המאמרים המשך ואלה תולדות יצחק בסופו. ראה גם סה״מ תרל״ח ע׳ קלד.**

51) ובשר בשדה טרפה: **משפטים כב, ל. ראה גם מכילתא ורש״י כאן.**

52) הלאו דטרפות: **ראה רמב״ם הל׳ מאכלות אסורות פ״ד, ה״ו ואילך. פ״ה, ה״ה. הל׳ שחיטה פ״ה. סהמ״צ מל״ת קפא.**

53) שדה . . חקל תפוחין קדישין: **ראה גם לקמן הערה ד״ה שדה הוא בחי׳ מל׳.**

54) ראה ריח בני כריח השדה: **תולדות כז, כז. ושם: שדה — וכ״ה בסמוך בפנים.**

55) בזהר: **ראה לקמן הערה 62.**

56) בב״ב ספ״ק: **טז, ב.**

57) הרשע: **שם: רשע.**

58) ויבא עשו מן השדה: **תולדות כה, כט.**

59) כי בשדה מצאה: **תצא כב, כז.**

60) כקוף בפני אדם: **ראה זהר תרומה קמח, ב.**

61) זממה שדה ותקחהו: **משלי ל, טז.**

62) שדה הוא בחי׳ מל׳: **ראה פרדס שעה״כ שכ״ג, פכ״א מערכת שדה. מאו״א מערכת שדה אות י. לעיל בחלק המאמרים בההמשך פ״י. וש״נ.**

63) ובנין המל׳ הוא מהגבורות: **ראה ע״ח שער תיקון הנוקבא של״ד, פ״ה. מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ ריח. וש״נ. תו״ח בשלח ח״א רמד, א. וש״נ. פלח הרמון אמור ע׳ רצא ואילך. פע״ח שער התפילין שער ד, פ״ה.**

64) כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו: **תהלים קמה, יא.**

65) דמלאכים אמרו: **שבת פח, ב.**

66) אשר[י] תנה הודך על השמים: **ע״פ תהלים ח, ב.**

67) כלום יצה״ר יש בכם: **ראה שם פט, א. לעיל בחלק המאמרים בההמשך כאן פי״ב. וש״נ.**

68) בראת יצה״ר בראת תבלין: **ראה קדושין ל, ב.**

69) מחמת לא: **אוצ״ל: מחמת זה לא.**

70) אלפים שנה קדמה תורה לעולם: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים ד״ה בראשית ברא פ״א. וש״נ.**

להעולם דהא קדמה לעולם, אבל מה לתורה יצה"ר, שלכן לא נתן להם את התורה כלום כו'. אך הענין הוא דהנה עיקר התורה הוא אתכפייא[71], כמארז"ל גזל ועריות נפשו של אדם מתאווה עליהם ומחמדתן[72], הפורש מהם מקבל שכר. ומי פועל החמום והתאוה זה היצה"ר, דהנה ארז"ל אלמלא לא[73] ניתנה תורה[74] היינו למדים כו' דמה לי לשל חבירו, ועיקר התורה הוא שיהי' אתכפייא, שאע"ג שהיצה"ר מתאווה לאיזה דבר מ"מ לא ישמע לו, נמצא שהיצה"ר עושה את המצוה למצוה. וכמו"כ במ"ע כמו מצות צדקה שהוא כלליות כל המצות[75], שמה שמייגע ונותן נפשו על הפרנסה נותן לעני, שאינו טורח ומייגע כלל. שהיצה"ר אינו מניח לו לעשות כן, והוא איננו שומע לו ונותן צדקה, אזי עושה מצות צדקה. לכן צריכים לתורה את היצה"ר, וכדי שיהי' ביטול היש לאין. והנה קליפות מתדמין לקדושה כקוף בפני אדם, שהם ג"כ בצמצומים, רק שנשארים בהצמצום עד שנעשים יש ונפרד לגמרי, כמו פרעה שאמר לי יאורי ואני עשיתיני[76], או כמו עמלק שהוא יודע את רבונו ומכוון למרוד בו[77], הגם שיודע שלא יפעול בזה מאומה, הו"ז חוצפה וגסות ועקשות, וזהו שדה דלעו"ז.

וזהו ובשר בשדה טרפה[51] לא תאכלו, דהנה תאכלו הוא ל' כ"א הלחם אשר הוא אוכל[78]. קראן לו לאכל לחם[79], ופירש"י שמא ישא אחת מכם. אכלה ומחתה פיה[80]. נמצא שהפסוק מכנה את היחוד בשם אכילה. ובשר קאי על אבר הברית, דכל האברים יש בהם בשר גידים ועצמות[81], ובאבר הברית אין בו כ"א בשר וגידים. וזהו בשר בשדה טרפה לא תאכלו, שיהי' נטירת הברית, ומאן לא נטרי ברית ופוגם בנשג"ז[82], גורם גלות השכינה, ושפחה כי תרוש גבירתה[83]. גבירתה הוא מל' דקדושה[84], ושפחה הוא מל' דק"נ או מגקה"ט[85], שע"י פגם הברית

---

71) אתכפייא: **ראה לעיל בחלק המאמרים בההמשך פי"ב הערה 414.**

72) גזל ועריות . . ומחמדתן: **ראה מכות כג, ב משנה.**

73) אלמלא לא: **כ"ה בערובין; לקו"ש כרך ג; כרך כא שבהערה הבאה; ר"ח שם; סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקא.**

בע"י: סה"מ תר"ם ח"ב ע' תרצט; ס"ע תשכא; לקו"ש כרך ח שבהערה הבאה; כרך ל ע' 309: אלמלי לא.

74) אלמלא לא ניתנה תורה: **ערובין ק, ב. ראה גם לקו"ש כרך ג ע' 890 הערה 12. כרך ח ע' 130 ואילך ובהערה 49. כרך כא ע' 284.**

75) צדקה שהוא כלליות כל המצות: **ראה גם סה"מ תרמ"ב ע' קא. וש"נ.**

76) לי יאורי ואני עשיתיני: **יחזקאל כט, ג.**

77) עמלק . . יודע את רבונו ומכוון למרוד בו: **ראה לעיל בחלק המאמרים בההמשך פי"ב. וש"נ.**

78) כ"א הלחם אשר הוא אוכל: **וישב לט, ו.**

79) קראן לו לאכל לחם: **שמות ב, כ. ושם: ויאכל.**

80) אכלה ומחתה פיה: **משלי ל, כ.**

81) האברים . . בשר גידים ועצמות: **רמב"ם הל' טומאת מת פ"ב, ה"ג.**

82) בנשג"ז: **ראה סנהדרין פב, א. ע"ז לו, ב. ראה גם סה"מ תרמ"ב ע' מ. וש"נ.**

83) ושפחה כי תרוש גבירתה: **משלי ל, כג.**

84) גבירתה הוא מל' דקדושה: **ראה גם פרדס שעה"כ שכ"ג, פ"ג מערכת גבירה.**

85) ושפחה הוא מל' דק"נ או מגקה"ט: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים בההמשך פי"ב. וש"נ.**

בנשג״ז, גורם שיהי׳ ושפחה כי תרוש גבירתה, שיומשך למקום הטנופת ואשת הזמה[86], דאתה מחי׳ את כולם[87]. וכמו שע״י פגם הברית גורם גלות השכינה, כמו״כ ע״י נטירת הברית ממשיך בחי׳ צדיק יסוד עולם[47]. וזהו ועמך כולם צדיקים[3], שמאן דנטרי ברית אקרי צדיק, ונק׳ כולם צדיקים ע״ש הרוב דנטרי ברית. ואח״כ אומר לעולם ירשו ארץ[3] וקאי על עוה״ב. ולכאו׳ צ״ל דזה דמאן דנטרי ברית אקרי צדיק הוא יסוד[46], והוא עלמא תתאה, ועי״ז באים לעלמא דאתי, שהוא בינה[88] עלמא עילאה. דביו״ד נברא העוה״ב[89], יו״ד הוא יסוד אבא, נברא עוה״ב הוא בינה[90], ומה שייך זה לשמירת הברית שהוא עלמא תתאה. וכתיב אתהלך לפני הוי׳ בארצות החיים[91], שיש ב׳ ארצות, ארץ עילאה וארץ תתאה[92], ומה שייך א״ע לא״ת[93], שע״י שממשיכים ארץ תתאה, ממשיכים ג״כ ארץ עילאה.

הנה ארז״ל גדולים מעשי צדיקים ממעשי שמים וארץ[94], דמעשי שמים הם יש מאין, פי׳ אין אינו מהות, דמהות הוא עצם, ואין אינו מהות, כ״א זיו והארה בעלמא. וזהו שארז״ל בהבראם[95] בה׳ בראם[96], דהוא אתא קלילא דלית בי׳ משמשא[97], ואי׳ במדרש[98] הל׳[99] אין הלשון תופס בו, דהוא ממוצא הגרון, דאחה״ע מן הגרון[100], ובו מעט הבל ובו נברא העולם. לכן אני הוי׳ לא שניתי[101], שאין שום שינוי מקודם הבריאה ולאחר הבריאה, לפי שאינו רק מזיו והארה בעלמא. אבל מע״צ[102] ביטול היש, שממשיכים מהות אלקות דרמ״ח פקודין רמ״ח אברים דמלכא[103], כמו שאבר

---

86) ואשת הזמה: **יחזקאל כג, מד. תו״א נח יא, ב.**

87) דאתה מחי׳ את כולם: **נחמי׳ ט, ו.**

88) לעלמא דאתי שהוא בינה: **ראה לקמן הערה 90.**

89) דביו״ד נברא העוה״ב: **ראה מנחות כט, ב. ב״ר פי״ב, י. סה״מ תרמ״א ע׳ קלד.**

90) יו״ד . . נברא עוה״ב הוא בינה: **נסמן לעיל בחלק המאמרים ד״ה בראשית ברא פ״ה.**

91) אתהלך לפני הוי׳ בארצות החיים: **תהלים קטז, ט.**

92) בארצות . . ב׳ . . ארץ עילאה וארץ תתאה: **מובא בשם הזהר במאמרי אדה״א במדבר ח״ב ע׳ תקעא. תו״ח משפטים ח״ב רצה, ב.**

93) א״ע לא״ת: = **ארץ עילאה לארץ תתאה.**

94) גדולים מעשי צדיקים ממעשי שמים וארץ: **ראה כתובות ה, א. לעיל בחלק המאמרים בההמשך פי״ב. וש״נ.**

95) בהבראם: **בראשית ב, ד.**

96) בה׳ בראם: **ב״ר פי״ב, ב.**

97) בה׳ . . אתא קלילא דלית בי׳ משמשא: **ראה לקו״ת האזינו עד, ד: וההה׳ הוא אות קלילא דלית בי׳ משמשא כמבואר באקדמות. תו״ח ח״ש קכא, ג ובהערה 48.**

98) ואי׳ במדרש: **ראה ב״ר פי״ב, י. מדרש תהלים ריש סס״ב.**

99) הל׳: **אוצ״ל: הה׳.**

100) דאחה״ע מן הגרון: **ראה ס״י פ״ב, מ״ג. הנסמן במאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ קה.**

101) אני הוי׳ לא שניתי: **מלאכי ג, ו. ראה גם לקו״ת אמור לא, א ואילך. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ שסט ואילך. וש״נ. לקמן בח״ב המשך וככה פצ״ט. פקכ״א.**

102) מע״צ: = **מעשה צדיקים.**

103) דרמ״ח פקודין רמ״ח אברים דמלכא: **ראה ת״ז ת״ל עד, סע״א. תניא רפכ״ג. סידור שער החנוכה רפ, א. שע״ת עב, ג הערה 17.**

האדם הוא ממהות האדם. כמו"כ המצות הם אברים דמלכא, דז"א בעל ט' ספירות, טפ"ט פ"א רת"ס רמ"ג ה"ח[104] המגדילים רמ"ח. והארה מבחי' זו נמשך לעוה"ב שהוא בבריאה, דשכר מצוה מצוה[105] יהי' לע"ל, ועכשיו אינו רק הארה מהמצות. וההארה זו נמשכת מבחי' זו. וזהו שארז"ל במד"ר[106] ע"פ לריח שמניך טובים[107], כל המצות שעשו האבות ריחות הי'[106], אבל אנו שמן תורק שמיך[108], דבר שמריקים מכלי אל כלי[109]. דכל המצות שעשו האבות הם כמו ריח, שמריחים וחוזר ומריחים והריח הוא כמו שהי' קודם. אבל מצות שאנו עושים הוא שמן תורק שמיך, דבר שמריקים מכלי אל כלי, שהוא מהות. דגדול המצווה ועושה[110], הגם שקיימו אבות כל התורה כולה עד שלא ניתנה[111], מ"מ לא נצטוו. לכן אינו רק כמו ריח, אבל אנו שנצטוו ועושים ממשיכים מהות אלקות.

ועתה יובן ענין לעולם ירשו ארץ[3], שקאי על עוה"ב, ומה שייך זה לעוה"ב. אך הענין הוא דהנה בזהר[5] ובמשנה ספ"ג דנדרים[112] מביא על מה שע"י מצות מילה עלמא אתקיים, פסוק אם לא בריתי[7] יומם ולילה, חוקות שמים וארץ לא שמתי. ולכאורה צ"ל אומרו יומם בתוס' מ"ם, והי' צ"ל יום. אך הענין הוא דהנה יום הוא חסד, כמ"ש ששת ימים עשה[113], ויום ראשון חסד, ולילה הוא גבורה[114], והעיקר הוא שלילה הוא מל'[115], מפני שבנינה מן הגבורות[116]. דמה שנאצל מדת המל', אינו כ"א נקודה[117] אחת, וט"ס שבמל' הם מט"ס שלמעלה ממנו, וזהו כדי להיות בי"ע.

104) טפ"ט פ"א רת"ס רמ"ג ה"ח: **ראה ע"ח שער פרקי הצלם שכ"ד, פ"ו. תו"א מקץ לז, סע"ד ואילך. שע"ת מב, ב ובהערה 13. וראה לקו"ת במדבר יז, ב.**

105) דשכר מצוה מצוה: **אבות פ"ד, מ"ב. ראה תניא פל"ז.**

106) במד"ר . . כל המצות . . ריחות הי': **ראה שהש"ר פ"א, ג (א). לעיל בחלק המאמרים בההמשך פי"ג. וש"נ.**

107) לריח שמניך טובים: **שה"ש א, ג.**

108) שמן תורק שמיך: **המשך הכתוב לריח שמניך טובים.**

109) דבר שמריקים מכלי אל כלי: **שהש"ר שם. ראה גם לקו"ת שה"ש ג, א־ב. לקו"ש כרך ח ע' 76 הערה 11.**

110) דגדול המצווה ועושה: **קדושין לא, א. ראה גם לקו"ש כרך טז ע' 212 ואילך.**

111) שקיימו אבות כל התורה . . שלא ניתנה: **ראה יומא כח, ב. תו"א יתרו סו, סע"ד ואילך. סז, ד ואילך. תו"ח וארא ח"א סג, ג. וש"נ. סה"מ תרכ"ט ע' ק. וש"נ. פלח הרמון אמור ע' רצט. וש"נ. לעיל בחלק המאמרים ע' רלב ואילך.**

112) ובמשנה ספ"ג דנדרים: **לא, ב.**

113) ששת ימים עשה: **תשא לא, יז. ראה לעיל בההמשך פי"ג. וש"נ.**

114) ולילה הוא גבורה: **ראה פרדס שעה"כ שכ"ג, פ"ח מערכת חצות. פט"ז מערכת עמוד האש והענן. ע"ח שער דרושי הצלם שכ"ה, פ"ב סוף אות ח. פע"ח שער הק"ש ש"ח, פי"ז. שער הכונות ענין ק"ש דרוש ג. מאמרי אדה"א שמות ח"א ס"ע קמא ואילך. נ"ך ע' קכט.**

115) שלילה הוא מל': **ראה זהר בא לח, ב.**

116) מל' . . שבנינה מן הגבורות: **ראה ע"ח שער דרושי הצלם שכ"ה, פ"ב. שער תיקון הנוקבא של"ד, פ"ה. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' ריח. וש"נ. תו"ח בשלח ח"א רמד, א. וש"נ. פלח הרמון אמור ע' רצא ואילך. פע"ח שער התפילין שער ד, פ"ה.**

117) שנאצל מדת המל' . . נקודה: **ראה ע"ח שער המלכים שי"א, פ"ה. שער מיעוט הירח של"ו, פ"א. פ"ב. לקו"ת צו יא, ב. סה"מ תרמ"ב ע' קד. וש"נ.**

ולכן אומרים בר"ה ט' תקיעות[118], וט' ברכות[119], שצריכים לבנות בחי' מל' מחדש. וכדי שיהי' לילה כיום תאיר[120], א"א יום שאחר יום לילה[121] כ"א יומם, דמ"ם הוא חכ'[122], דד' יודי"ן דש' ע"ב[123] בגימט' חכ'[124]. וכמ"ש בס"י שלש אותיות אמ"ש[125], נגד ג' אותיות אלף בכתר ומ"ם בחכ' ושי"ן בבינה. וכמו מ"ם דמשה שהוא חכ' מים עליונים[126]. וההמשכה דמ"ם הוא ע"י ברית, דיסוד אבא ארוך[127] ונמשך עד היסוד. דיוסף יתום מאמו[128], דבינה עד הוד אתפשטית[129], אבל יסוד אבא נמשך ביסוד, אלה תולדות יעקב יוסף[130]. וע"י נטירת הברית ממשיכים יסוד ז"א, וממילא נמשך יסוד אבא, שהוא מקור העוה"ב. לכן ע"י דנטרי ברית, אית לון חולקיה לעלמא דאתא. וזהו כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב[2], שנא' ועמך כולם צדיקים[3], שהוא בחי' יסוד, שהוא עיקר הבנין כמו למטה. רק שלמטה הבנין למעלה והיסוד למטה, ולמעלה היסוד למעלה[131] והבנין למטה, כמ"ש ועל יובל ישלח שרשיו[132], יובל הוא בינה[133]. לעולם ירשו ארץ שע"י נטירת הברית ממשיכים בחי' יסוד, ובו מלובש יסוד אבא, וג"כ נמשך, וממילא אית לון חולקא לעלמא דאתא, ששרשו מיסוד אבא.

118) בר"ה ט' תקיעות: **ראה ר"ה לג, ב במשנה. שו"ע אדה"ז הל' ר"ה סתק"צ, ס"א. וראה גם סה"מ תרל"א ח"א ע' שו. וש"נ. תרל"ח ע' ח. וש"נ. אוה"ת בלק ס"ע א'כד.**

119) בר"ה . . וט' ברכות: **ראה רמב"ם הל' תפלה פ"ב, ה"י. שו"ע אדה"ז שם סתקצ"א, ס"א. וראה גם דרושים שבהערה שלפנ"ז.**

120) לילה כיום תאיר: **תהלים קלט, יב.**

121) א"א יום שאחר יום לילה: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים בההמשך פי"ד.**

122) דמ"ם הוא חכ': **ראה לעיל בההמשך פי"ד. וש"נ.**

123) דד' יודי"ן דש' ע"ב: **ראה גם רמ"ז תרומה קלד, ב (הובא בלקו"ת במדבר ט, ד. בלק ע, ב) ומציין: „בלקו"ת (להאריז"ל) פ' בלק" [כג, י. ראה גם שער הפסוקים וספר הליקוטים שם]. „בשער היחודים פרק ח" [בלקו"ת (להאריז"ל) שם מציין: (פ"ח) יחוד ה. וראה שער רוח הקדש קלא, ב יחוד ח"י].**

124) דד' יודי"ן דש' ע"ב בגימט' חכ': **ראה גם פרדס שער הצחצחות שי"א, פ"ז ובעסיס רמונים שם.**

125) בס"י שלש אותיות אמ"ש: **רפ"ג ואילך. ראה גם אוה"ת (יהל אור) תהלים ע' שפט.**

126) מ"ם דמשה . . חכ' מים עליונים: **ת"ז תס"ט קי, ב.**

127) דיסוד אבא ארוך: **ראה ע"ח שער הכללים פ"י. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שעח. וש"נ. תו"ח תצוה ח"ב של, א. וש"נ.**

128) דיוסף יתום מאמו: **ראה ע"ח שער הצלם שכ"ו, פ"ג. מאמרי אדה"א נ"ך ע' קיח. וש"נ. שער היחוד קלד, ב ובהערה 55.**

129) דבינה עד הוד אתפשטית: **ראה זהר רע"מ פינחס רכג, ב. ע"ח שער הנסירה שכ"ט, פ"ז-פ"ח. טעמי המצות להרח"ו ס"פ שמיני. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תמח. ביאוה"ז תשא נד, ג. ולהצ"צ שם ח"ב ע' תתלב-תתלג. אמרי בינה שער התפילין קכ, ד ואילך.**

130) אלה תולדות יעקב יוסף: **וישב לז, ב. ראה גם לעיל בחלק המאמרים ד"ה וישב יעקב פ"ז. וש"נ.**

131) ולמעלה היסוד למעלה: **ראה לעיל בההמשך פי"ג. וש"נ.**

132) ועל יובל ישלח שרשיו: **ירמי' יז, ח.**

133) יובל הוא בינה: **ראה זהר רע"מ בהר קח, ב. שיעור קומה להרמ"ק מערכת דברות סי"ב ט, ב. מאו"א מערכת דרור סי"ג וביאיר נתיב שם. מערכת יובל סל"ח וביאיר נתיב שם.**

לד"ה ואלה תולדות ל"ז*.

א) מה"ע כפל זה: **והי' צ"ל ואלה תולדות אברהם יצחק, וממילא הייתי יודע שאברהם הוליד את יצחק.**

ב) וכמש"ת: **וזהו וימיני[1] תחבקני שהוא ענין קרוב שמקרב תחת כנפי השכינה.**

ג) מלמטלמ"ע כו': **והנה ארז"ל גדולה הכנסת אורחים[2] מהקבלת פני השכינה, שנא' גבי אברהם אל נא תעבור מעל[3] כו', וש' זה הוא שם הקודש[4]. וצ"ל איך אמר אל נא כו', והלך לקבל את האורחים, והא הוא סבר שהם האנשים. ואף מלאכים אינם בערך לגבי מהות אלקו'.** ולהבין כו'.

ד) ובעולמות כו' מאות: **ובריאה הוא חלק א' מאצי', וחלק עשירי מאצי' כולל כללות עולם הבריאה, וחלק עשירי מבריאה כו', וחלק עשירי מיצירה, כמו במשל חלק י' מאלף כו', וחלק י' ממאה כו', וחלק י' מעשרה כו'.**

ה) אבל באוא"ס כו'[5] כלל: **והוא בחי' עתיק דכתי' המתנשא מימות עולם[6], שהוא מרומם ומנושא מבחי' ימות עולם, שאינו בגדר חשבון ערך.** וזהו כו'.

ו) קודם אלקינו: **דפי' אלקינו אלקי ישראל. ואין פי' ישראל קאי על יעקב שנק' ישראל[7], ולא על האבות שנק' ישראל[8], אלא על האומה ישראל, והי' צריך להקדים תחילה אלקי אבותינו.**

ז) כעשי' גשמיות: **כמו שעשי' הכל מבינים שהוא רחוק מאלקות, כמו"כ בחי' אנת הוא חכים כו' ג"כ מרוחק מאלקות, והוא עשי' גשמיות.** לגבי כו'.

ח) לגלח שערותיו: **וצ"ל למה בלוים כתי' והעבירו תער על כל בשרם[9], וחייבין בתגלחת. ונזיר אסור בתגלחת, וכן כהנים אסורים ג"כ בתגלחת[10], וצ"ל להיות ראשו של זו בצד עקרו של זה[11]. והיינו[12] כו'.**

ט) ממותרי מוחין כו': **רק שמ"מ יניקתה הוא מהמוח, ושערות הזקן הם מהגדלת המוח[13].** ועד"ז כו'.

י) כנודע שיניקתם הוא: **או ממקום גבוה[14] שאם צדקת מה תתן לו[15] כו' או**

---

*) הערות אלו כבר נדפסו לעיל בחלק המאמרים כל אחד במקומו בתור הערות להמאמר. וכאן סודרו כפי שנכתבו. האותיות המציינים ההערות ניתוספו ע"י המו"ל. המספרים המופיעים בההערות נרשמו לעיל בחלק המאמרים בפנים המאמרים במקומם.

מריבוי הצמצומים[14] בין נקב לנקב בין צירוף לצירוף שלא יש שם אפי' צירוף דשערות ג"כ. משא"כ[16] כו'.

יא) דרך שערה: **שראש הוא"ו הוא הגומה של השערה, ואריכות הוא"ו הוא השערה[17].** שהוא כו'.

יב) ג' מוחין חב"ד: **דכמו שאו"א במזלי' אתכלילא, כמו"כ דעת[18] אי' בכהאריז"ל שיונק מבחי' המאיר[19] באוירא דכיא[18], והוא ג"כ צמצום.** שכדי כו'.

יג) הוי' הוא כו' ושמו בלבד: **דשמו הוא כלול בעצמות[20], והוא אנת הוא חד[21] כו'. ומ"ש שש' הוי' יו"ד חכ'[22] כו', הם ע"ס הגנוזות במאצילן[23].** וכדי כו'.

יד) כ"ה בק"ש כו' ושמו בלבד: **והם ע"ס הגנוזות אנת הוא חד ולא בחושבן[24].** ואח"כ כו'.

טו) לא לתהו בראו: **דתהו הוא רק קו אחד שהוא רק רצוא אלא.** נתאווה כו'.

טז) אך בד"כ בחי' שם הוא בחי' מל': **ושמים הוא מדות[25].** וזהו כו'.

יז) יובן מארז"ל כו' שמו קודם לו: **וצ"ל מה שייך לומר קודם לו, והלא לא יש איזה דבר שיהי' קודם לו.** והענין כו'.

ששאלתי[1] מאאמו"ר שליט"א בהמאמר דפ' תולדות שנת ל"ז

שאלה

מה שאומר כאן[2] אנת הוא חכים[3] כו' אהייא קאי אי על חכ' דאצי' או על חכ' שבכתר. תשו' על חיצונית חכ' דאצי'.

1) ששאלתי: **נרשם בגוכתי"ק על פתק קטן כנראה מב' צדדיו. הצילום מטושטש.**

2) מה שאומר כאן: **ראה לעיל בחלק המאמרים המשך ואלה תולדות יצחק פ"ב.**

3) אנת הוא חכים: **כ"ה גם בסידור אדה"ז סדר מנחת ערב שבת. ראה ת"ז בהקדמה יז, ב.**

שאלה

והלא[4] בנזיר נא' קדוש[5] ולא קודש, תשו' שני[6] פי' שנק' קדוש ע"ש שממשיך מקדש דנזיר הוא בא"א[7] וממשיך מעתיק.

ג' מוחין[8] חב"ד או"א במזלי' אתכלילו ומוח הדעת שרשו מבחי' גבורה דעתיק שמאיר בקרומא דאוירא אוירא דכיא.

שאלה

הקליפות[9] מקבלים מריבוי צמצומים מבחי' אחוריים בין כו' שלא יש שם אפי' צירוף דשערות. וצ"ל דמשמע מזה דמצירוף דשערות אינם מקבלים ומפני מה לוים אסורים בהגדלת השערות מאחר שאינם יכולים לקבל מצירוף דשערות. ואם נאמר שיכולים לקבל גם מצירוף דשערות הי' צ"ל רבותא טפי דאפי' מצירוף דשערות ג"כ יכולים לקבל ומה אומר מבחי' אחוריים כו' שלא יש כו'.

תשובה

אמת דמצירוף דשערות אינם יכולים לקבל אבל גבי לויים שהם מצומצמים בלא"ה שהם מבחי' גבורה[10] ה"ז צמצום אחר צמצום לכן הם יכולים מצמצום[11] שערות שלהם וה"ז כמו שער באשה ערוה[12] מפני ששרשה מבחי' גבורה[13] ה"ז צמצום אחר צמצום לכן שער כו'.

4) והלא: ראה לעיל בההמשך פ"ג.

5) בנזיר נא' קדוש: נשא ו, ה.

6) שני: הצילום מטושטש. אולי כתוב: שני'. והכוונה שזה התשובה השני' שהשיב כ"ק אדמו"ר מהר"ש.

7) דנזיר הוא בא"א: ראה לקו"ת שה"ש לו, ד. אמור לב, סע"א. ושם: „בזהר פ' נשא דקכ"ז ע"ב ובלק"ת שם בטעמי המצות ובז"ה פ' ויחי שם [ובזהר הרקיע ריז, א – ע' מא]". סה"מ תרל"ח ס"ע נז. וש"נ. תרמ"ב ע' רלו.

8) ג' מוחין: השווה לעיל בההמשך פ"ג בהערות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב הערה יב. וש"נ.

9) הקליפות: ראה לעיל בההמשך פ"ג.

10) לויים שהם . . מבחי' גבורה: ראה זח"ג תוספת שג, א. שו, ב. לקו"ת נשא כב, ב. וש"נ בפנים.

11) יכולים מצמצום: אולי צ"ל: יכולים לקבל מצמצום.

12) שער באשה ערוה: ברכות כד, א. ראה לקו"ת אמור לא, סע"ד ואילך. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קיב. וש"נ. סה"מ תרמ"א ע' שסב ואילך.

13) באשה . . ששרשה מבחי' גבורה: ראה זהר בראשית מח, ב. אחרי סה, א. תו"ח שמות ח"א לד, ד. וש"נ.

יח) ש"פ ויצא ל"ז*

ואלה **תולדות יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק. והנה ידוע דואלה מוסיף על הראשונים, וצ"ל מה כתי' לעיל מיני' אלה תולדות ישמעאל**[27] **שהי' רשעים, והאיך בני יצחק מוסיפי' על הראשונים. והענין הוא דהנה.** על ג' כו'.

יט) ועבודה כו' קרבנות: **עכשיו תפלה במקום קרבנות תקנו**[28]**, כמארז"ל ע"פ לעבדו בכל לבבכם**[29]**, איזה עבודה שבלב זו תפלה**[30]**.** הוא כו'.

כ) כנגד כו' כידוע: **בית ראשון וב"ש ובית דלע"ל.** ונודע כו'.

כא) מזדכך כלל: **כמו מצות צדקה שאפשר להיו' מרוחק, ואפשר להיות קרוב ג"כ, למשל היד שנותן צדקה. אפ"ל מרכבה**[33] **לאלקות, אך לזה צריכי' יגיעה, ואפ"ל רחוק.** משא"כ כו'.

כב) פלגא: **אך אינו רק כמה שיש לו ואינו מחויב ללות וליתן לחבירו**[34]**.** אבל כו'.

כג) [ממ]על לעה"ח כו': **וזהו ההפרש בין אברהם ליצחק, אברהם הוא בחי' בכל ממונך, שהי' איש החסד, אך רק כמה שהי' לו. אבל יצחק הוא מס"נ בל"ג.** ולהבין כו'.

כד) [שה]בריאה היא מאין ליש: **ואיך שמפרשים אין או שאינו מושג או הארה**[35] **בעלמא.** וד"ע כו'.

כה) [וגם] העולם יזדכך[36]: **כמ"ש ומלאה הארץ דעה את הוי'**[37]**, פי' את ה' שיהי' טפל ובטל להוי'**[38]**, וגילוי זה יהי' בארץ, ובהכל שהי' מן העפר**[39]**, כל הנבראים ישיגו ד"ע איך שכולא קמיה כו', וכאו"א יהי' כלי להשראת אלקות, כמו שהמוח כלי להשראת השכל, כמו"כ כאו"א יהי' כלי להשראת אלקות.** וכמשנ"ת כו'.

כו) מתאהב כו': **בכל, שהאכיל והשקה אפי' ערביים, ופרסם אלקות בעולם שאמר להם ברכו למי**[40] **כו', דעו כו'. אך מ"מ הערבי הוא כמו שהי' קודם.** משא"כ כו'.

---

*) ראה לעיל בשוה"ג לש"פ תולדות.

כז) מ"ע כו' אלקות: **כמו כשמניחים תפילין ממשיכים הקב"ה מניח תפילין[ה41] הקב"ה הוא בחי' ז"א[ה42] מניח תפילין הוא המשכת מוחין לז"א[ה41].** משא"כ כו'.

כח) [ש]אינו עושה כו' כו': **רק מה שישב ולא עבר עבירה נותן לו שכר כעושה מצוה[ה43].** ולמה כו'.

כט) אהבה: **מוחין דגדלות.** אעפ"כ כו'.

ל) [מל]מעלמ"ט: **וכמ"ש קול הוי'[ה44] קול קורא[ה45] וכמארז"ל כל הקורא בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו[ה46] וכמ"ש וידבר הוי' שהוא ההמשכה[ה47].** לכך[ה48] כו'.

לא) ממלא כו': **וכן אי' בגמ' מה הקב"ה ממלא[ה49] את העולם אף הנשמה ממלא את הגוף, נמצא שמדמי' אותם זל"ז.** זהו כו':

לב) מדה: **דהיינו כשצריך להיו' השפעה מבחי' חסד הוא ע"י מל' שבחסד, ומגבורה הוא ע"י מל' שבגבורה, ומת"ת הוא ע"י מל' שבת"ת.**

לג) להתייהר כו': **דזלעו"ז עשה אלקים[ה50], דכמו שיש חסד דקדושה הוא בחי' אברהם, כמו"כ יש חסד דלעו"ז והוא ישמעאל[ה51]. וזהו שאמר אברהם לו ישמעאל יחי' לפניך[ה52], שמפני שהי' איש החסד, מסוגי[ה53] החסד קיבל גם ישמעאל, שהוא חסד דלעו"ז.** בחי' כו'.

ש"פ וישלח ל"ז*

א) כל אלו: **כמו"כ בנמשל השור וחמור ועבד ושפחה שהי' לו הוא מהצאן.** נמצא כו'.

ב) פעולה כזאת: **הא' שיעקב הי' איש תם, ואיך הי' יכול לעשות כן. והב' שאסור ע"פ דין לעשות כן.** אך כו'.

ג) [ה]נשמות כנודע: **שע"י שבה"כ נפלו נצוצות הקדושה למטה, ואח"כ ע"י חטא עה"ד נתוסף חיות.** ולכן כו'.

ד) שהיא טוב: **כמ"ש ערום ביראה[ה1], פי' שלא יהי' ניכר שהוא ירא[ה2]. למשל א' שאומר איזה השכלה יודעין הכל, אבל ערום ביראה הוא הצנע לכת[ה3], שלא**

---

*) ראה לעיל בשוה"ג לש"פ תולדות.

יהי' ניכר לזולתו. שידמה שאינו ירא שמים, ובאמת הוא ירא שמים, וזהוא ערמה דקדושה וכן כמ"ש כו'.

ה) ערמה כו': **אני הייתי נער**[4] **ונתן בי הקב"ה מזימה. ולכאו' ערמה ומזימה הם מדברים שלא טוב, אך זהו דוקא בשבה"כ, אבל בקדושה הם מדריגת. ואי' עו"ש ד"א לתת לפתאים ערמה, מן כמה שנים ולהלן צריך אדם להיות בו ערמה, מבן כ' שנה. לנער דעת ומזימה, עד כמה שנים נק' אדם נער, ר"מ אומר עד כ"ה שנים. ר"ע אומר עד ל' שנים**[5]**. א"ר ישמעאל לא כדברי זה ולא כדברי זה, אלא עד כ' שנה**[6]**, שעד כ' שנה ולמעלה**[7] **מחשבין לו, כד"א**[8] **מבן עשרים שנה ולמעלה**[9] **ע"כ.** ובמשלי[10] סי' י"ד כו'.

ו) [ול]מכור כו' כ' שנה: **מפני שצריך לירש מקום אביו, שהי' לו מוחין דגדלות, לכן א"א כ"א מבן כ', שאז יש לו מוחין דגדלות.** ועד"ז כו'.

ז) החכ' העליונה: **עד שאנת הוא חכי'**[11] **ולא בחכ' ידיעה הוא שכן לבחי' זו.** ולכן כו'.

ח) מושג לזולתו: **דפי' ח"ס שהוא סתים ונעלם, כמו"כ ערמה הוא ג"כ דבר הסתום, למשל או שמחבל תחבולות, איך לבוא להשכלה פלונית ואינו ניכר לזולתו, והוא מעמיק בעומק דעתו, איך שעי"ז יכול לבוא להשכלה פלונית (והוא בלע"ז ער גיט**[12] **אַרום די זַאך**[13]**.**

ט) ונפל[14] בשבה"כ: **והוא ג"כ כמין ערמה, שהוא בע"ח ואין ניכר עליו מאומה, ובאמת שרשו מתהו שקדם לתיקון**[15]**.** וכשמבררים אותם כו'.

י) קדש כו': **ואופנים אינם משיגים בחי' זו, רק שיודעין שיש בחי' שלמעלה מהשגתן, ואומרים ברוך**[16] **כו'.** ועכ"ז כו'.

יא) תרח אביו כו': **כמ"ש מתחלה עע"ז הי' אבותינו**[17]**, ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו, שקאי על מ"ת. והאבות עשו הכנה**[18]**, והוא שעזבו דרכי תרח אביו שעע"ז, כמ"ש תרח אבי אברהם**[19] **ואבי נחור, ויעבדו אלהים אחרים. והוא עזב הדרכים האלו עד לך לך**[20] **כו', שהלך לגמרי, והוא שנשתנה ממהות למהות.** שענין כו'.

יב) אין להם: **ועוד שדעת הוא בחי' שלמעלה מחו"ב, דמאחר שהוא המחבר חו"ב**[21]**, שיהי' זה שייך אצלו, ויודע**[22] **שהמחבר גבוה במדריגה יותר**[23]**.**

יג) וע' בד"ה כו': **שרש"י פי' שם שדעת גבוה יותר מחכ'**[24]**.** ועפ"ז[25] כו'.

יד) תקון גם ג"ר: **מפני שנגע באחוריים דבינה.**

י״ט כסלו ל״ז

פדה בשלום[1] נפשי כי ברבים היו עמדי[2], וצ״ל מה שייכות זה לזה, נפשי קאי על נפש דוד ופדייה דנפש דוד הוא מפני כי ברבים היו עמדי, מה שייכים זה לזה. והענין הוא דהנה ברבים הוא ל׳ רב, כמ״ש ורב שלום בניך[3], ודרשו רז״ל א״ת בניך אלא בוניך[4] אלו ת״ח שעוסקי׳ בבינינו של עולם[5], כדאי׳ במשנה של בנאין מצד אחד[6] ופי׳ בגמ׳[7] אלו ת״ח שעוסקי׳ בבינינו של עולם. וצ״ל פי׳ עוסקי׳ בבנינו ש״ע. ועוד מה שייך זה לורב שלום, שעי״ז יעשה רב שלום. ועוד מפני מה אין לומדים אותו מבניך הראשון[8] וכל בניך כו׳. והענין הוא דהנה יש ב׳ בחי׳ שלום, כמארז״ל כל העוסק בתורה משים שלום[9] בפמלייא[10] של מעלה ושלום בפמלייא[10] של מטה. ולהבין זה צ״ל תחילה ענין חנוכת הבית שמייחס אותו בפסוק לדוד[11], והלא שלמה בנה את הבית[12], ומה שייך חנוכת הבית קודם שבנה אותו.

והענין הוא דהנה יש מזון לבוש בית[13], מזון קאי על תורה, דכמו שהמזון הוא פנימי כמו״כ בתורה כתי׳ ותורתך בתוך מעי[14], וכתי׳ לכו לחמו בלחמי[15], דענין דתורה הוא המשכת מוחין בפנימיות. ולבוש קאי על מעשה המצות, דכמו

---

1) פדה בשלום: מאמר זה לא נרשם בבוך תרל״ז. אמנם נרשמו ממנו שני הנחות. והם: א) הנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב הנדפסת כאן. ב) הנחה אחרת שנדפסה לקמן בחלק הנחות.

ראה תו״מ — התוועדויות חכ״א ע׳ 196 ואילך — וראה גם לקמן ע׳ שפג.

ראה עוד ע״ד המאמר ברשימת המאמרים שבסוף הספר.

2) פדה בשלום נפשי כי ברבים היו עמדי: תהלים נה, יט בדילוג.

3) ורב שלום בניך: ישעי׳ נד, יג.

4) א״ת בניך אלא בוניך: ברכות סד, א. ראה גם אוה״ת נ״ך כרך ב ע׳ תתלג ואילך. סה״מ תרפ״ט ע׳ 71 ואילך ובהנסמן בריש המאמר שם.

5) אלו ת״ח . . בבינינו [בסמוך: בבנינו] של עולם: ראה שבת קיד, א. מאמרי אדה״א בראשית ע׳ תיג. דברים ח״ד ע׳ א׳תכו. וש״נ.

6) של בנאין מצד אחד: מקואות פ״ט, מ״ו.

7) ופי׳ בגמ׳: שבת שם.

8) אין לומדים אותו מבניך הראשון: ראה לעיל הערה 4.

9) כל העוסק בתורה משים שלום: בלקו״ת בלק עד, א מציין: סנהדרין צ״ט ב׳. ראה גם הנסמן בסה״מ תר״ם ח״א ע׳ קפב. לקמן בסוף המאמר.

10) בפמלייא: ראה לקמן בסוף המאמר.

11) חנוכת הבית שמייחס אותו בפסוק לדוד: ראה גם לקמן ע׳ שכג. ראה גם מדרש תהלים סוף סי׳ סב.

12) שלמה בנה את הבית ראה מל״א ה, יז ואילך. ו, א ואילך. לקמן ע׳ שכג.

13) יש מזון לבוש בית: ראה גם בענין מזון לבוש בית לקו״ת ברכה צח, ד ואילך. סידור שער התפלה יט, ד ואילך. מאמרי אדה״ז הנחות הר״פ ע׳ עט ואילך. תקס״ז ע׳ שצח ואילך.

14) ותורתך בתוך מעי: תהלים מ, ט. ראה גם לקמן בח״ב ע׳ תשכט. וש״נ.

15) לכו לחמו בלחמי: משלי ט, ה. ראה זח״א בהשמטות רס, א.

שהלבוש מקיף את האדם כמו״כ מצות הם ג״כ בחי׳ מקיפים. ובתורה יש ג״כ בחי׳ מקיף, דכשאדם לומד דבר הלכה מתחילה קודם שמבין אותה על בוריה, הוא מוקף שההלכה מקיף את האדם, ואח״כ כשמבין אותה על בוריה, הוא מקיף[16] את השכל ונעשה המקיף בבחי׳ מפנימיות[17]. ועיקר לימוד התורה הוא שיומשך המקיף בפנימיות. והנה במקיפים יש ב׳ בחי׳ מקיף הקרוב ומקיף הרחוק. והוא כמשל לבוש וּבית[18]. דלבוש הוא לפי ערך דכשקטן יתלבש בלבוש גדול אינו פועל פעולתו. אדרבה מונע הילוכו מפני שאינו לפי ערכו. אבל בית שוה לקטן ולגדול ופועל פעולתה. אדרבה בית הוא יותר מוכרח מלבוש, שהבית שומר אותו מזרם ומטר קור וחום, ולבוש אם יהי׳ רחב כמו בית לא יפעול פעולתו כלל, וזהו מקיף הקרוב ומקיף הרחוק.

ולקרב אל השכל ה״ז כמו מדות ודבר, שהמדות הוא מקיף לדבר[19], וכמו שאנו רואין כשאדם רוצה איזה דבר מדבר בה, עד״מ שכשיש לו אהבה לאיזה דבר מדבר בה. ושורש דאהבה אבה, והוא ל׳ רצון[20]. וכמו״כ כשיש לו יראה מפני איזה דבר מדבר בה, ואימתי כשהמדה אצלו בהתיישבות, אבל אם הוא בריבוי ההתפעלות אינו יכול לדבר כלל. וכשהמדה אצלו מיושב, הדבור הוא רק בצמצום, שאין ביכולת לדבר לזולתו כמו שהוא אצלו. ונק׳ זה בחי׳ מקיף. דמה[21] שיכול להאיר בפנימיות מאיר, והשאר נשאר בבחי׳ מקיף. וכמו מזון דכמה שהכלי יכול לקבל אוכל, ויותר מזה אינו אוכל. כמו״כ מקיף כל מה שיכול להאיר בפנימיות מאיר, והנשאר נשאר בבחי׳ מקיף. וזה מקיף הקרוב, מפני שיכול להאיר בפנימיות, דכשמדבר באיזה אהבה, ממציא עוד אותיות איך לדבר לזולתו באותו אהבה. נמצא שהוא מקיף הקרוב זהו לגבי דבור, ובמדות הוא פנימי. וכמו״כ עד רום המעלות, כמו בת״ת דאימה נעשה כתר לז״א[22], שכתר הוא בחי׳ מקיף, ובבינה הוא בחי׳ תחתונה, והוא פנימי וזהו מקיף הקרוב. ומקיף הרחוק הוא המקיף הכללי, שמקיף כל העולמות בשוה אצילות ועשי׳, והוא כמו בית ששוה לקטן מיד שנולד ולגדול (און צוא אַ דער וואַקסענעם). ובעבודה הנה במצות יש מצות המלך, והוא כמו שהמלך גוזר אומר ומצוה לעשות. ושרש המצות תרי״ג מצות[23] הם מתרי״ג ארחין דגלגלתא[24], וגלגלתא הוא ג״כ מקיף והוא מקיף דאצי׳, והוא מקיף הקרוב

---

16) דכשאדם לומד . . מוקף . . מקיף: ראה תניא פ״ה.

17) מפנימיות: כ״ה בגוכתי״ק.

18) מקיף הקרוב . . הרחוק . . לבוש ובית: ראה גם לקמן ע׳ שנט. לקמן בח״ב המשך וככה פנ״ה. וש״נ. שם בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ תתלג.

19) ודבר . . לדבר: כ״ה בגוכתי״ק.

20) דאהבה אבה . . רצון: ראה ס׳ שרש ישע שרש אבה הובא בס׳ החקירה להצ״צ מערכת אהב צב, רע״א — ובמהדורת אותיות מרובעות צד, א. מאמרי אדה״א הנחות תקע״ז ע׳ רסד. וש״נ. תו״ח בשלח ח״א קצט, א. וש״נ.

21) דמה: אולי כ״ה בגוכתי״ק.

22) בת״ת דאימה נעשה כתר לז״א: ראה ע״ח שער מוחין דצלם שכ״ג, רפ״ה ורפ״ז. מאמרי אדה״א דברים ח״ג ע׳ תתעג. וש״נ.

23) תרי״ג מצות: ראה מכות כג, סע״ב. סה״מ תר״ם ח״ב ס״ע תפח. וש״נ.

24) תרי״ג מצות . . ארחין דגלגלתא: ראה זהר אד״ר נשא קכט, א. קול ברמה שם כב,

כדאי' בספרא דצניעותא[25] ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה[26]. הוא, הוא עלמא סתימין דלא אתגליין, וזה הוא עלמא דאתגליין[27]. ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה, שהוא יהי' בחי' זה, דעלמא סתימין דלא אתגליין יהי' בבחי' עלמא דאתגליין. ומפני שיכול להאיר בפנימיות לכן מקיף[28] הקרוב. ומקיף הרחוק על ל' הקבלה הוא העיגול הגדול שלפני הקו, שהוא מקיף כל העולמות בשוה[29], כמו שהוא מקיף אצי' כן הוא מקיף עשי'. וכמו שעשי' אינו כלי לקבל אותו כמו"כ אצי', והוא כמו בית שהוא שוה לקטן וגדול. כמו"כ בנמשל קטן הוא עשי' וגדול הוא אצי' והוא כדי לשבר את האוזן[30].

וב' בחי' אלו דלבוש ובית ישנם בבחי' מל', דכתי' יביאו לבוש מלכות[31], וכתי' ה' מלך גאות לבוש[32], הגם שהלבוש גבוה במדריגה יותר ממל', מ"מ כתי' אשר לבש בו המלך[33]. ובית יש ג"כ בבחי' מל'[34], דכתיב גבי דוד ונתתי לו בית נאמן[35], וקאי על מלוכה. דכמו שהבית הוא מאבנים ועצים ועפר שהם דומם[36], כמו"כ גבי דוד כתי' לא גבה לבי ולא רמה עיני[37] כו', אם לא שויתי ודוממתי[38] שהי' מרכבה לבחי' זו[39]. והנה בית שומר את האדם וגם הלבוש, כמ"ש בגדי עשו בנה הגדול החמודות אשר אתה בבית[40]. ועל בגדים אלו כתי' ריח בגדיו[41], שהם בגדיו, וגם

א־ב. אגה"ק ס"כ קלא, א. סה"מ תר"ם ח"א ע' נה. וש"נ. ראה בסוף הספר במילואים.

25) בספרא דצניעותא: זהר תרומה קעו, ב — קעט, א. כולל ה' פרקים. ראה גם לקמן ע' שסא.

26) ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה: ישעי' כה, ט.

27) עלמא סתימין דלא אתגליין . . דאתגליין: ת"ז בהקדמה יז, א.

28) לכן מקיף: אוצ"ל: לכן נק' מקיף.

29) העיגול הגדול . . העולמות בשוה: ראה גם לקו"ת ויקרא בהוספות נב. ג. ואתחנן יג, א. חוקת סד, א.

30) כדי לשבר את האוזן: ילקוט שמעוני האזינו לב, ב בסופו — רמז תתקמב בשם ברייתא דל"ב מדות. רש"י בשלח יג, יח. ראה סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקט. וש"נ.

31) יביאו לבוש מלכות: אסתר ו, ח.

32) ה' מלך גאות לבוש: תהלים צג, א. ושם: לבש.

33) אשר לבש בו המלך: המשך הכתוב יביאו לבוש מלכות.

34) ובית . . מל': ראה פרדס שעה"כ שכ"ג, פ"ב מערכת בית. מאו"א מערכת בית אות יד.

35) ונתתי לו בית נאמן: ראה מל"א יא, לח בירבעם: ובניתי לך בית נאמן כאשר בניתי לדוד. שמו"א ב, לה לעלי: ובניתי לו בית נאמן. שם כה, כח לדוד: יעשה ה' לאדוני בית נאמן. ראה גם לקמן ע' שסב, ושם: והקימותי לך בית נאמן. וש"נ.

36) ועצים . . דומם: ראה גם לקמן ע' שסב ובהערה 50. סידור שער התפלה כא, ב־ג. לקו"ת ברכה צט, ד. ראה בסוף הספר במילואים.

37) לא גבה לבי ולא רמה עיני: תהלים קלא, א — ושם: רמו — ראה גם סה"מ תר"ם ח"ב ע' תתכז.

38) אם לא שויתי ודוממתי: תהלים קלא, ב.

39) שהי' מרכבה לבחי' זו: ראה פרדס שעה"כ שכ"ג, פ"ד מערכת דוד. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקט.

40) בגדי עשו . . אתה בבית: תולדות כז, טו.

41) ריח בגדיו: תולדות כז, כז.

ריח בוגדיו[42], והבית הוא שומר אותם. וצ"ל מה שייך לבגדים שמירה. תינח ריח בוגדיו שהם בע"ת שייך שמירה, דמה שארז"ל אל יאמר אדם אי אפשי אלא יאמר אפשי[43], פי' המגיד ממעזריטש שזה יאמר צדיק גמור[44], אבל בעל תשובה צ"ל אי אפשי, וזהו השמירה. אבל ריח בגדיו מה שייך שמירה. והענין הוא דאפי' צדיקים שמקיימים תומ"צ צריכים ג"כ שמירה, שהמצות נתלבשו בדברים גשמים[45] ציצית בצמר גשמי. שמתחילה ינקו מקליפות נוגה, ואח"כ עושין מהם טלית, ואח"כ ציצית[46], מפרידין הטוב מהרע וצריכים שמירה, מפני שמתחילה הי' בהם אחיזת ק"נ. וכמו"כ שופר[47] ואתרוג וד' מינים[48] שבלולב[49], ומצה צריכה ג"כ שמירה שלא ילחלח[50]. וכמו"כ שאר המצות, דכל המצות צריכים שמירה. כמו מצות צדקה, הא' שיעשה אותה, והב' שיעשה אותה נקי לא להתייהר[51]. וכמו"כ לימוד התורה שילמוד לשמה ולא לקנטר[52], ולא לשם ידיעת התורה[53]. הגם שהוא ג"כ מצוה, מ"מ עיקר מצות התורה[54] הוא לשמור ולעשות[55], ולזה צריכה שמירה. והו"ע תושבע"פ כשר פסול טמא טהור. כשר טהור הוא שיכול לעלות לקדושה, ופסול טמא הוא שמדחין אותו שאינו יכול לעלות. וזה[56] ת"ח נק' בנאין שעוסקין בבנינו

---

42) ריח בוגדיו: **ראה סנהדרין לז, א. ב"ר פס"ה, כב וברש"י ומתנות כהונה שם. לקו"ת ש"ש סה, סע"ב.**

43) אל יאמר אדם . . יאמר אפשי: **ראה תו"כ ס"פ קדושים כ, כו — הובא בפרש"י שם. שערי תשובה עא, סע"ד ואילך. סה"מ מלוקט ח"ו ס"ע קי־קיא [בהוצאה החדשה — ח"ג ע' כה]. לקו"ש כרך לב ע' 174 ואילך.**

44) אפשי . . המגיד ממעזריטש . . צדיק גמור: **ראה לקו"א לההמ"מ סקט"ז. לקמן ע' שסא. לקו"ת ואתחנן ט, ד. סה"מ תרנ"ט ע' קעג. פר"ת ע' עו. סה"מ מלוקט ח"א ע' לה [בהוצאה החדשה — ח"ב ע' רצב]. תו"מ — התוועדויות דלעיל הערה 1. לקו"ש כרך יא ע' 108. כרך לט ע' 97. וראה לקו"ש כרך כט ע' 235 סוף הערה 50. אור תורה בהוספות ע' 24 ס"מ. (במהדורת תש"ע בהוספות ס"פ־פא ע' שנ־שנא).**

45) שמירה שהמצות . . בדברים גשמים: **ראה לקו"ת ואתחנן ט, ד ואילך.**

46) מקליפות נוגה . . טלית . . ציצית: **ועד"ז לקמן ע' שסא. ראה תניא פ"ז. וראה שו"ע אדה"ז הל' ציצית ס"ט, ס"א. ס"ד ואילך.**

47) שופר: **לקמן שם ליתא.**

48) ואתרוג וד' מינים שבלולב: **ראה גם עד"ז לקמן שם.**

49) וד' מינים שבלולב: **סוכה לא, א. מנחות כז, א.**

50) ומצה . . שלא ילחלח: **ועד"ז לקמן שם. בא יב, יז.**

51) צדקה . . לא להתייהר: **ראה גם לקמן שם. תו"ח תולדות קמה, ד. שע"ת עו, ג ובהנסמן במ"מ לשם.**

52) לימוד התורה . . ולא לקנטר: **ראה תוד"ה העושה ברכות יז, א ובהנסמן עה"ג שם. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תלח. לקו"ש כרך כ ע' 50 ואילך. וראה גם מאמרי אדה"א קונטרסים ע' רד. וש"נ.**

53) לימוד התורה . . ידיעת התורה: **ראה הל' ת"ת פ"ד, ה"ב. ה"ג. לקו"ש כרך לו ע' 18 ואילך. לקמן בהנחה שם.**

54) מצות התורה: **אוצ"ל: מצות לימוד התורה.**

55) מצות התורה הוא לשמור ולעשות: **ראה גם סה"מ תרכ"ז ע' קכח. פר"ת ע' רס. אבות פ"ד, מ"ה. ברכת אהבת עולם אהבתנו. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד, ס"ה. וראה סוטה לז, סע"א.**

56) וזה: **כ"ה בגוכתי"ק.**

של עולם, שהם עוסקין בתושבע"פ הם בונין את הבית שהוא השמירה, ולכן הרב שפוסק כשר פסול טמא טהור הוא הבונה את הבית.

וזהו ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה[57], ד"ס הם גדרים וסייגים, והוא שמירה שלא יבוא לאסור דאורייתא והוא כמו בית, ויינה של תורה הוא פנימיות התורה[58], שהוא בחי' סוכ"ע. מ"מ דברי סופרים ערבים עלי יותר מיינה של תורה, ואע"ג שכל התושבע"פ הוא שמירה, מ"מ רב יהודה כולא תנוייא בסדר נזיקין הוה[59], מפני שסדר נזיקין מתחילת[60] ארבעה אבות נזיקין[61], שהם גקה"ט וק"נ[62], ולימוד דסדר נזיקין שומר מקליפות אלו. ועוד דסדר נזיקין הוא ישועות[63], כמ"ש והי' אמונת עתיך חוסן ישועות[64], שישועות הוא סדר נזיקין. והישועה הוא כמ"ש להושיע משופטי נפשו[65], דבנוני זה וזה שופטן[66], וסדר נזיקין הוא להושיע משופטי נפשו. נמצא שתושבע"פ הוא שומר, לכן ת"ח שעוסקין בתושבע"פ נק' בנאין. וזהו מזמור שיר חנוכת הבית לדוד[67], הגם ששלמה בנה את הבית[12]. אך ע"ז אומר טעם בפסוק, מפני שהוא איש מנוחה שלום ושקט יהי' בימיו[68]. אך חנוכת הבית הוא כמו שגדול מוליך את הקטן לבית הספר, והוא נק' חינוך, זה שייך לדוד, מפני שהוא הי' מרכבה לבחי' זו[69]. וזהו ורב שלום בניך, רב הוא טורי דפרודא[70], הגם שברייתם הי' בע"ש בה"ש[71], מ"מ תחילת ברייתם הי' שיהי' בשפל המצב. וגם שיהי' שומר לפרי[72], שכשצריכים הפרי שוברין את

57) ערבים עלי . . מיינה של תורה: **נסמן לעיל בחלק המאמרים ד"ה בראשית ברא ספ"ב.**

58) ויינה של תורה הוא פנימיות התורה: **ראה לקו"ת מטות פה, א. שה"ש לו, ב. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' צג. תקס"ה ח"א ס"ע רב. כתובים ח"ב ע' ה.**

59) רב יהודה כולא תנוייא בסדר נזיקין הוה: **ראה ברכות כ, א. ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שעד. וש"נ. סה"מ תרל"ח ע' קנג. וש"נ.**

60) מתחילת: **כ"ה בגוכתי"ק.**

61) ארבעה אבות נזיקין: **משנה ב"ק ב, א.**

62) ארבעה אבות . . גקה"ט וק"נ: **אוה"ת פ' ראה ע' תרפא.**

63) דסדר נזיקין הוא ישועות: **שבת לא, א.**

64) והי' אמונת עתיך חוסן ישועות: **ישעי' לג, ו.**

65) להושיע משופטי נפשו: **תהלים קט, לא.**

66) דבנוני זה וזה שופטן: **ברכות סא, ב. ראה תניא פי"ג. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' שיז ואילך. שע"ת עו, רע"ג ספ"א. צה, ב. ד"ח שער התפלה פס"ח-פ"ע.**

67) מזמור שיר חנוכת הבית לדוד: **תהלים ל, א.**

68) שהוא איש מנוחה . . יהי' בימיו: **דבהי"א כב, ט. ושם: הוא יהי' איש מנוחה . . ושלום ושקט אתן על ישראל בימיו — ראה גם לקמן ע' שסב.**

69) לדוד . . מרכבה לבחי' זו: **ראה לעיל ע' שכא. וש"נ.**

70) טורי דפרודא: **זהר בראשית כט, ב. ויצא קנח, א. פקודי רלד, סע"א.**

71) שברייתם הי' בע"ש בה"ש: **ראה אבות פ"ה, מ"ו. זהר קרח קעח, א וביאוה"ז לשם צד, ד ואילך. ת"ז תנ"ט ובניצוצי זהר שם. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' כו. ח"ב ע' תקמג.**

72) שיהי' שומר לפרי: **ראה של"ה בית ישראל יט, ב. ראה גם סה"מ תרמ"ב ע' תי. וש"נ.**

הקליפה ואוכלין את הפרי. אבל בתחילה הקליפה שומר לפרי, ואחר חטא עה"ד נעשה הקליפה מנגד לפרי, והתחיל להיות משם יפרד[73], ובריאה מיעוטה רע[74] ויצי' מחצה למחצה ועשי' רובה רע[75]. זהו רב, ובנאין שהם ת"ח שעוסקין בתורה שבע"פ, ע"י נעשה מרב שלום. דרב הוא ריבוי, ושלום הוא אחדות, וזהו שלומדין מבניך הב' ולא מהראשון[76], שבניך הראשון הוא למודי הוי', אבל בניך הב' קאי על תושבע"פ, ועי"ז נעשה ורב שלום.

וזהו פדה בשלום נפשי כי ברבים היו עמדי[2], נפשי קאי על הנה"א, בשלום הוא בי"ת שלום[77], וכמארז"ל ע"פ או יחזיק במעוזו יעשה לו שלום שלום יעשה לו[78], כל העוסק בתורה משים שלום[9] בפמליא של מעלה ושלום בפמליא של מטה. שלום בפמליא של מעלה הוא י"ה[79], ושלום בפמליא של מטה הוא נה"א עם נה"ב[80]. ובזה יש מדריגות או שיהפוך את היצה"ר ג"כ לאלקות, או שיסכים לכל הפחות לביטול דנה"א, והוא ע"י תושבע"פ, כמארז"ל משכהו לבהמ"ד אפי' אם אבן הוא נמוח[81], אפי' לבו אטום כלב האבן[82] נמוח. וזהו פדה בשלום נפשי, פדייה דהנה"א בשלום, הם ב' בחי' שלום. דנה"א ונה"ב שרשם מב' שמות הוי' ואלקים[83], וע"י החבור דנה"א ונה"ב משים שלום כו'. וזהו פדה בשלום נפשי כי ברבים היו מפני שמרבים נעשה שלום, לכן פדה בשלום נפשי לפדות את הנה"א ממאסר הגוף. ובזה יש מדריגות או שיהפוך את היצה"ר ג"כ לאלקות, או לכה"פ שיסכים לבטול דנה"א, וזהו פדה בשלום נפשי כי ברבים הי' עמדי.

73) משם יפרד: בראשית ב, י. ראה גם תו"א בראשית ג, א.

74) ובריאה מיעוטה רע: ראה גם סה"מ תרל"ח ע' קסז ד"ה וכפשוטו.

75) ובריאה מיעוטה . . רובה רע: ראה ע"ח שער ק"נ שמ"ט, פ"ו. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'תצג. וש"נ. אוה"ת נח כרך ג' ע' 1200 ואילך.

76) שלומדין מבניך הב' ולא מהראשון: ראה בהדרושים שנסמנו לעיל הערה 4.

77) שלום הוא בי"ת שלום: ראה תו"א ויצא כב, ג. סה"מ תרל"ג ח"א ע' רצו. סה"מ מלוקט ח"ו ע' לה [בהוצאה החדשה — ח"ב ע' ג] ובהנסמן שם. לקמן ע' שנח.

78) או יחזיק במעוזו יעשה לו שלום . . לו: ישעי' כז, ה. ושם: או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי . . לי.

79) בפמליא של מעלה הוא י"ה: ראה לקו"ת מטות פו, ב. פז, ד.

80) בפמליא של מטה הוא נה"א עם נה"ב: ראה לקו"ת מטות פו, ד. סה"מ תרכ"ו ע' חצר. תרכ"ט ס"ע ד. תרמ"ב ס"ע רפא. לקמן ע' שסד ואילך.

81) משכהו לבהמ"ד . . הוא נמוח: סוכה נב, ב. קדושין ל, ב.

82) כלב האבן: ראה יחזקאל יא, יט. לו, כו. ראה גם לקמן בח"ב המשך וככה פי"ז.

83) דנה"א ונה"ב . . הוי' ואלקים: ראה אוה"ת בלק ע' תתקיט. ע' תתקנח. לקמן בהנחה שם בסופה. וראה תו"א מקץ לט, ב. וראה גם לקמן בח"ב המשך וככה בסופו. וש"נ.

ש״פ וישב ל״ז*

א) בארץ כנען: **והלא הכל מקום א׳ ומה צריך לתת עליו סימנין כ״כ בארץ מגורי כו׳.** גם כו׳.

ב) יוסף לבד: **והי׳ צ״ל ראובן שמעון כו׳, ואם רוצה לחשוב רק את יוסף לא הי׳ צ״ל אלה ל׳ רבים אלא יעקב הוליד את יוסף.** ולהבין כו׳.

ג) שהנס הי׳: **שמצאו פך שמן חתום בחותמו של כה״ג**[ה1] **ולא הי׳ בו רק על יום אחד ונעשה נס שהדליקו ממנו שמונה ימים נמצא שלא הי׳ הנס רק על ז׳ כו׳.**

ד) הפך שמן שמצאו: **ועיקר היו״ט הוא על ההדלקה ולא המציאה.** ותרצו כו׳.

ה) בשנת הנו״ן הוא יובל: **דשמיטה היא ו׳ שנים ושנת הז׳ היא שמיטה ואם נא׳ ביובל ג״כ כן הי׳ צריך לספור ו׳ שמיטות והשמיטה הז׳ כולא**[ה2] **יובל.** נמצא שהיובל כו׳.

ו) שער הנו״ן דבינה: **שהיא תמנאה**[ה3] **וכמו״כ יובל**[ה4] **הוא ג״כ בחי׳ בחי׳**[ה5] **בינה**[ה4] **תמנאה.** נמצא כו׳.

ז) התורה על ידו: **שהתורה ג״כ חביב כדאי׳ במשנה חביבין ישראל שניתנה להם כלי חמדה**[ה6] **ואם ישראל חביבין כ״ש תורה ובאמת נק׳ כלי חמדה והוא דוקא ע״י משה שהוא ג״כ חביב.** אך כו׳.

ח) ועשי עוגות: **עוגות דמצ׳**[ה*7] **ושבועות כו׳.**

ט) קול שופר: **והוא מאילו של יצחק קרן השמאלי**[ה7]**.** וסוכות כו׳.

י) תהי׳ לכם: **דכמו דגבי יוסף לא עמד איש אתו כמו״כ שמ״ע תהי׳ לכם דוקא.** ולכך כו׳.

יא) רגל בפ״ע: **פז״ר קש״ב והוא רגל רביעאה והוא נגד יוסף**[ה8]**.** נמצא כו׳.

יב) ויש ב׳ בחי׳ ג״ע כנ״ל: **הגם שיש כמה בחי׳ ג״ע מ״מ נחלק רק לב׳ מדריגות.** וע״ז כו׳.

יג) בארצות החיים: **כמו״כ מ״ש כאן ב״פ ארץ קאי על ב׳ ארצות הנ״ל.** וביאור כו׳.

---

*) ראה לעיל בשוה״ג לש״פ תולדות.

יד) וגם שחם: **שהוא חמימות התאוה**[9] **ורצונות זרות הוא אבי כנען.** ומה כו'.

טו) לבן דקדושה: **ואי' בילקוט ע"פ הידעתם את לבן**[10] **הידעתם מי שמלבן עוונותיהם של ישראל**[11] **שהוא לבן דקדושה.** ולכן כו'.

טז) בגדי לבן דוקא: **שהוא מדריגה גבוה בד בבד**[12] **שהוא מאד נעלה דלבן הוא גוון עצם**[13] **דשאר גוונין אינם עצמים (והוא בלע"ז נאַך גִימאַכט) ובין גוון עצם לשאינו גוון עצם ניכר והוא לבן דקדושה.** שלבן כו'.

יז) אולי ירחם[14]: **והוא מרויח.** ומכניע כו'.

יח) ת' עלמין דכסופין: **דירתא לצדיקייא לעלמא דאתי.** שנמשכין כו'.

יט) אותם לעפרון: **שלפי שעה נמשכו לתענוג גשמי כדי.** שלאחר כו'.

כ) ניצוצין דתהו כו': **וזהו שהי' יעקב מתגורר בבית לבן כדי לברר ממנו הניצוצין שנפלו רק שלבן הי' ארמי**[15] **לכן הי' צריך לילך עמו ג"כ ברמאות כמ"ש ויצג את המקלות**[16] **כו' וכ"ז הוא כדי לברר הניצוצין שנפלו.** וזהו כו'.

כא) שהקב"ה מניח תפילין: **הקב"ה הוא ז"א**[17] **מניח תפילין הוא המשכת מוחין בז"א**[18]**.** ועי"ז כו'.

כב) רק בבחי' עורף: **דהיינו שהעיקר אצלו הגשמי והמצות שהוא עושה הוא רק ע"ד מצות אנשים מלומדה**[19] **שצריכין להניח תפילין זהו בחי' עורף.**

כג) למצוא בכל מקום: **דלית אתר פנוי מיני'**[20] **וכמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא**[21]**, רק שבבהמק"ד הי' בגילוי אבל מ"מ ישנו בכל מקום.** ופי' כו'.

כד) לדבקה בו ית': **ואכילה ושתי' ומלבושי' לפי ערך, ועיקר תשוקתו יהי' לדבקה בו ית' ואכילה ושתי' יהי' רק בכדי שיתקיים הגוף דעיקר ואתם הדבקים**[22] **הוא דוקא למטה.** והנה כו'.

כה) בדיבור: **למשל א' שיש לו אהבה לחבירו מגלה בקול דבאותיות אפשר שלא ישמע.** וכך כו'.

כו) מועד: **למשל א' שעושה מצוה שיש בהמצוה הטעם ג"כ ובטעם הפשוט יש טעם הכמוס כמו טעם הפשוט דתפילין לשעבד הלב והמוח**[23] **ובזה יש גם הטעם הכמוס מה שבכהאריז"ל לא נא' מזה רק אפס קצהו להמשיך בחי' מוחי'**[24] **אבל בהטעם הפשוט יש כל כוונות התפילין.** והוא כו'.

כז) ממקום עמידתו: **כמו עד"מ כשהאדם עומד אזי מוחין שלו מוגבהים מן הארץ אבל כשיושב אזי מוחין שלו מושפלים.**

כח) יעקב יו"ד עקב: **יו"ד הוא חכ' והיו"ד נושא עליו הקוצו של יו"ד והוא בחי' כתר בכלל.** נמשך כו'.

כט) ונשפל כו' מגורי אביו: **דיעקב הוא מל' אז יבקע כשחר אורך שהוא בקיעת האור דרך החשך ואח"כ כתי' וארוכתך מהרה תצמיח שהוא בחי' אריך אנפין נמצא שיעקב ראשית הבקיעה, וסדר ההמשכה הוא בארץ מגורי אביו בארץ כנען.** ומגורי כו'.

ל) הוא לשון יראה וכמו: **אל תגורו ממנו[ה25] וכמו לא[ה26] כו'.**

לא) ובחי ח"ע היא הנק'[ה27] אביו: **וכמ"ש כי אתה אבינו[ה28], אתה הוא בחי' חכ'[ה29] שהוא יו"ד והיו"ד נושא הקוש"י.** ויר"ע כו'.

לב) ששרשם הוא בחי' חסד: **ויעקב הוא הממשיך בחי' חסד, וזהו דכתי' חסד הוי' מעולם עד עולם[ה30], שיעקב הוא הממשיך מרוכ"ד עד סוכ"ד. ועכשיו בעבודה הוא בחי' תורה ומצות, כמ"ש ויקם עדות ביעקב[ה31] ביעקב[ה32] ותורה שם בישראל[ה31], שנק' ג"כ חסד כמ"ש ותורת חסד על לשונו[ה33], ומצות ג"כ נק' חסד כמ"ש ובד"כ[ה34] הוא מצות כו'.**

לג) במדריגת צדיקי': **ובחמשים יום קבלו תורה[ה35].** ואח"כ כו'.

לד) למה אין עושין ש"ת: **ביוהכ"פ או תיכף כו'.**

לה) שבבחי' מקיף כו': **ואינו שייך למשל גבי אדם שיהי' לו שמחה מדבר שהוא אצלו עדיין בבחי' מקיף, כמו"כ אינו שייך שמחה ביוהכ"פ מפני שאז עדיין בבחי' מקיף.** והנה כו'.

לו) תחוג לי בשנה: **והי' צ"ל ארבע רגלים.** אך כו'.

לז) בחי' מקיף לבד: **לבי"ע.** אבל כו'.

לח) לכן נק' פיזור: **למשל מי שמפזר מעות ונותן אפי' למי שאינו חייב ליתן לו, או כשצריך ליתן לו מעט ונותן לו הרבה, אך זה הכל במקום א', אבל כשנותן למי שאינו חייב כלל נק' פזרן. כמו"כ יוסף הי' פזרן והמשיך בבי"ע.** (הג"ה כו'.

לט) שזהו ג"כ ענין חותם: **כמו למשל כשחותמי' מכתב הוא כדי שלא יקרב זר לקרוא אותו[ה36], כמו"כ חומת הוא ג"כ שלא יכנס האויב.** כי כו'.

מ) חותם בתוך חותם: **מפני שבסוכות הוא המשכת מקיפי' ולכן יוכל להיות מזה יניקת החיצונים, לכן צריכים הו"ר חותם, והוא חותם בתוך חותם.** אך כו'.

מא) הטוב להטיב: **נא' ג"כ ל' טוב.** ולכך כו'.

מב) היא ל' קליטה: **נמצא בפזר קשב הוא מצד המשפיע ומצד המקבל.** ולענין כו'.

מג) הוא רגל בפ"ע כו': **וזהו אלה תולדות יעקב יוסף[37] התחיל באלה שהוא רבים וסיים רק ביוסף ולא חשיב ראובן כו', והענין דהנה יעקב הממשיך מה שהמשיכו אברהם ויצחק לכן נא' אלה ל' רבים, ואח"כ נא' יוסף לבד דהממשיך למטה הוא רק יוסף ולא שאר השבטים.** אך כו'.

מד) כה הוא בחי' מל': **כמ"ש ואמרתם כה לחי[38].** וה"ז כו'.

ש"פ וישב ל"ז

בכ"ה בכסלו[1] יומין דתמניא אינון שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל וכשגברו מל' חשמונאי בדקו ולא מצאו אלא פך א' שמן חתום בחותמו של כה"ג ולא הי' בו אלא להדליק יום א' ונעשה נס והדליקו בו שמונה ימים, לשנה אחרת קבעוה להלל והודאה[2]. והקשו כל המפרשים והלא עיקר הנס הי' רק על ז' ימים[3] ולמה קבעו ח' ימים, ותירצו מה שתירצו.

ואפ"ל דהנה יש יו"ט של ז' ימים כמו פסח ויש של ח' ימים כמו סוכות כמ"ש ביום השמיני עצרת תהי' לכם[4], וההפרש הוא דיו"ט של ז' ימים הוא בחי' ז' ימי ההיקף ויו"ט של ח' ימים הוא בחי' שומר את ההיקף[5] שהוא גבוה

---

1) בכ"ה בכסלו: **הנחה זו הוא תוכן של ד' פרקים ממאמר ד"ה וישב יעקב שנדפס לעיל בחלק המאמרים. וש"נ.**

הנחה זו (**ללא הכותרת**) **נעתקה גם בבוך 479 בכותרת** שייך לפרק ה' פ' מקץ. **ראה גם רשימת המאמרים וההנחות שבסוף הספר.**

2) בכ"ה בכסלו יומין . . והודאה: **ראה שבת כא, ב.**

3) והקשו כל המפרשים . . ז' ימים: **ראה ב"י לטאו"ח סעת"ר ד"ה והטעם. סה"מ תרל"ג ח"א ע' סח וע' עה.**

4) ביום השמיני עצרת תהי' לכם: **פינחס כט, לה.**

5) ז' ימי ההיקף . . שומר את ההיקף: **ראה שו"ת הרשב"א ח"א סי' ט'. הנסמן לעיל ע' קיג הערה 9.**

מההיקף, וכמו"כ חנוכה הוא בחי' שומר את ההיקף, ובאיזה כח המשיכו חכמים מבחי' שומר את ההיקף, דהנה אי' ערבים עלי ד"ס[6] יותר מיינה של תורה, יינה ש"ת הוא בחי' שבעה דמשה קיבל תורה שהוא הי' דור שביעי לאברהם[7], וד"ס הוא מדריגה היותר גבוה לכן ערבים כו', לכן בכוחם להמשיך מבחי' שומר את ההיקף, והנה פ' שקוראין לפני השבוע[8] שייך לשבוע שייך לשבוע[9] זו[8] ופ' וישב קוראין תמיד לפני חנוכה[10] ומה שייכות יש לה לחנוכה, אך הענין הוא דהנה ג' אבות הם נגד ג' רגלים[11], אברהם נגד פסח דכתיב בי' לושי ועשי עוגות[12] והם עוגות דמצה[13] שאז הי' התחלת הגדלה דאברהם, ויצחק הוא נגד שבועות דבשבועות הי' מ"ת[14] בקול שופר והוא קרן שמאל מאילו של[15] יצחק[16], ויעקב הוא נגד סוכות דכתיב בי' ויעקב נסע סכותה[17], והנה שמ"ע הוא רגל בפ"ע[18] והוא נגד יוסף דאי' בזהר[19] ע"פ ולא עמד איש אתו בהתוודע יוסף לאחיו[20] הה"ד ביום השמיני עצרת תהי' לכם[4], דכמו דגבי יוסף לא כו' אתו וכמו"כ שמ"ע הוא לכם, נמצא שיוסף הוא ג"כ בחי' שמיני לכן קורין פ' וישב לפני חנוכה שהוא הסיפור דיוסף וכמו"כ פ' מקץ דחנוכה הוא ג"כ בחי' שמיני שומר את ההיקף.

והנה צ"ל מה דכתיב בארץ מגורי אביו בארץ כנען[21], הענין הוא דהנה (כתיב)[22] כנען הוא ל' סוחר כמ"ש כנעני' נכבדי ארץ[23], והוא עד"מ סוחר שמפזר

---

6) ערבים עלי ד"ס: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים ד"ה בראשית ברא ספ"ב. וש"נ.**

7) דמשה . . דור שביעי לאברהם: **ראה ויק"ר פכ"ט, יא.**

8) פ' שקוראין לפני השבוע . . לשבוע זו: **ראה גם לעיל ע' קיב ובהערה 5.**

9) שייך לשבוע שייך לשבוע: **בבוך 479: שייך לשבוע.**

10) ופ' וישב קוראין תמיד לפני חנוכה: **ראה גם לעיל שם ובהערה 6.**

11) ג' אבות הם נגד ג' רגלים: **ראה זהר רע"מ פינחס רנז, ב. טור או"ח הל' ר"ח סתי"ז. לעיל ע' קטו הערה 27.**

12) לושי ועשי עוגות: **וירא יח, ו.**

13) והם עוגות דמצה: **ראה פס"ר פ' ותשלם כל המלאכה פ"ו. תנחומא תצוה י"ג. ב"ר פמ"ח, יב. תוד"ה אלא ר"ה יא, א. אמרי נועם עה"פ. טור או"ח שם. לקו"ת במדבר יד, ג.**

14) דבשבועות הי' מ"ת: **ראה פסחים סח, ב. ירושלמי ר"ה פ"ד, סה"ח. שו"ע אדה"ז חאו"ח סתצ"ד, ס"א. לקו"ש כרך ח ע' 21.**

15) מ"ת . . שופר . . קרן שמאל . . של יצחק: **יתרו יט, טז. יט. ראה פדר"א ספל"א וברד"ל שם. ילקוט שמעוני וירא כב, יג רמז קא.**

16) מאילו של יצחק: **הלשון ראה פדר"א רפי"ט. תויו"ט אבות פ"ה, מ"ו. ב"ר פנ"ו, ט. רש"י יבמות קכא, ב ד"ה של רחלים. ב"ק נ, א ד"ה זכר. יתרו יט, יג. פינחס כח, יט. לקו"ש כרך כג ע' 196 הערה 35.**

17) ויעקב נסע סכותה: **וישלח לג, יז.**

18) שמ"ע הוא רגל בפ"ע: **ראה סוכה מח, רע"א. וש"נ. אוה"ת שמע"צ כאן ע' א'תשצג ואילך. וישב כאן רסח, ב.**

19) שמ"ע . . נגד יוסף דאי' בזהר: **ראה לעיל בחלק המאמרים בהמאמר ספ"א. וש"נ.**

20) ולא עמד איש אתו בהתוודע יוסף לאחיו: **ע"פ ויגש מה, א.**

21) בארץ מגורי אביו בארץ כנען: **וישב לז, א.**

22) (כתיב): **בבוך 479 ליתא.**

23) כנעני' נכבדי ארץ: **ישעי' כג, ח.**

כסף וזהב שלו כדי להוסיף, כמו"כ עיקר ענין ירידת הנשמה בגוף, שלמעלה היא[24] באהבה ויראה וכשנתלבשה נסתתרת[25] האהוי"ר, אך הנה כתיב טוב לי תורת פיך[26] מאלפי זהב וכסף, אלפי זהב וכסף הוא האהוי"ר[27] שהיתה רגילה בהם תמיד ע"ז אמר לי[28] תורת פיך, דהנה אי' במשנה ביום חתונתו זו מ"ת[29] כמו שחתונה הוא ענין יחוד חו"כ ושניהם הם גוף אחד אבל כשהם בפ"ע נק' תרין פלגא גופא[30] כמו"כ על ל' העבודה הו"ע לאשתאבא בגופא[31], וכמו שקודם חתונה צריכים חופה כמו"כ כאן הו"ע תשובה רעו"ד[32] אהבה דבכל מאדך ועי"ז בא לבחי' לאשתאבא בגופא דמלכא, והנה בזמן[33] כו'.

ש"פ ויחי*

א) למעלה מהשבטים: **כמ"ש אלה תולדות יעקב יוסף**[1] **שהי' כללות השבטים.** ולמה כו'.

ב) הילול ושבח: **ובמדריגה היותר גבוה נק' הודאה שאינו שייך שם הילול ושבח רק שמודי' שכן הוא.** והב' כו'.

ג) חסדו בגילוי כו': **ונתחלף לקו אחר, וזה במדות וכן במוחין.** כשצריך כו'.

ד) קארי לי' שבת: **כמו ששבת מובדל משאר ימות החול כמו"כ הוא מובדל משאר**[2] **כ"א**[3] **לכן קארי' לי' שבת.** וכדומה כו'.

---

24) היא: **אינו ברור. בבוך 479 העתיק: הוא. ומחקו וכתב ממעל לשורה: הי' עומדת.**

25) נסתתרת: **אינו ברור. בבוך 479: נסתרת.**

26) טוב לי תורת פיך: **תהלים קיט, עב.**

27) זהב וכסף הוא האהוי"ר: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים בהמאמר פ"ג.**

28) לי: **בבוך 479: טוב לי.**

29) במשנה ביום חתונתו זו מ"ת: **שה"ש ג, יא. תענית כו, ב. ראה סה"מ תרל"ט ח"א ע' פה, נדפס גם בתורת שמואל דרושי חתונה ע' לד. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתמז בהערה.**

30) תרין פלגא גופא: **ראה זהר ויקרא ז, ב. וראה גם לקו"ש כרך לא ע' 296־297 ובהנסמן שם.**

31) לאשתאבא בגופא: **זהר ויחי ריז, ב. ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' מה. וש"נ. סה"מ תר"ם ח"א ע' צז. וש"נ.**

32) רעו"ד: **זהר וירא ק, א.**

33) והנה בזמן: **תיבות אלו הם התחלת פ"ה מד"ה וישב יעקב שנדפס לעיל ע' קכב.**

*) **ראה לעיל בשוה"ג לש"פ תולדות.**

ה) להמשיך את בחי': **תשע ספי'.** ארץ[4] כו'.

ו) קראו בשמו: **דשם אינו שייך רק לזולתו, כמו שם ראובן הוא רק כששמעון צריך לקרוא אותו קורא אותו ראובן, אבל כששמעון אינו קורא אותו אינו צריך לשם כלל. כמו"כ למעלה עשנה"ע שלא הי' זולת, מי קראו בשמו.** אלא כו'.

ז) להשתלשלו' העולמות: **כמו שייר[5] עצמו בכחה[6] מה שעתיד להיות בפועל, אך זהו קצת גילוי אבל קודם ששיירה[5] זה.** נק' כו'.

ח) הכל אחד: **כמ"ש מלך שמו נק' עליהם[7])[8].** שהם כו'.

ט) כוכבא דשביט: **ע"ש שנמשך ממקום למקום, כמו"כ השבטים.** שהם כו'.

י) כי שמע ה': **לוי הפעם ילוה[9] כו' שהוא בחי' התקשרות, וכשנמשכו למטה נעשו כחות מחולקים, ראובן נא' כי ראה שהוא בחי' ראי'[10] והוא מ"ש שמ"ע וראו מי ברא אלה[11], שמעון הוא בחי' שמיעה[10] שמע ישראל ה'[12] כו'.** וכן[13] השבטים כו'.

פ' וארא ל"ז*

א) יהי' נביאך: **פי' בת"א מתורגמנך, וצ"ל מה צריכי' ליצא"מ מתורגמן. אך הענין הוא דהנה ארז"ל[1] כו'.**

ב) מכבודו ליראיו: **משמע מה שקרא אותו אלקים הוא על כל אדם. וצ"ל[2] כו'.**

ג) אלקי' עליו: **ויותר מבואר זה מהמדרש דזאת הברכה.** הלא כו'.

ד) וצ"ל מהו: **הרבותא.** וגם כו'.

ה) והענין הוא דהנה: **כתיב נעשה אדם בצלמינו כדמותינו[3]. דהנה באדם[4] כו'.**

ו) לאברי הנשימה כו': **אברי הנשימה הם בתכלית הדקות ואינם יכולים לסבול שום מאכל רק כחות וחיות רוחנים ואברי המזון יש בהם צואה ופסולת והקרום הוא המפסיק בניהם.** ולמעלה.

*) ראה לעיל בשוה"ג לש"פ תולדות.

פ׳ בשלח ל״ז*

א) שיר כו׳: **וצ״ל מהו המעלה בהכפלות.** ולהבין כו׳.

ב) זה כלל: **שע״י לכם זה תזכו לכל הבחי׳ דכתי׳ בהם לכם.** והענין כו׳.

ג) לו כו׳: **הלא כל פרשותיה של תו׳ קיבל ונתקשה לו במנורה וחודש ושקלים**[הה1] **ורש״י פי׳ שפרשה זו נא׳ בה״ש כדי שיראו לו בלילה**[הה2] **ולמה נתקשה לו בזה.** הענין כו׳.

ד) כמו נד: **דטבע המים להלוך, וגם בזמן הקור נגלד המים נמצא שינוי בטבע רק כאן צוה שיעשה היפך הטבע היינו שיהי׳ נצבו כמנד**[הה3] **נד אבל מ״מ ה״ז יש מיש.** אבל[הה4] כו׳.

ה) ממש: **דבר מלא דבר**[הה5]. והנה כו׳.

ו) מאין תמצא: **מאין הארה או מאין שאינו מושג**[הה6]. דהיינו כו׳.

ז) יונק ממזלא: **והנה האות הראשון הוא העיקר**[הה7] **בהשם, נמצא שהיו״ד הוא העיקר שהוא מורה על תמידות ההתהוות**[הה8]**, דבלא י׳ הוא הוה שהי׳ בזמן שהי׳ אבל הי׳ מורה על תמידות ההתהוות, מ״מ הוא רק צמצום נקודה חדא.** וזהו כו׳.

***) ראה לעיל בשוה״ג לש״פ תולדות.**

ש"פ תשא ל"ז

צלוחית[1] (היינו כלי שנותנין בו המי חטאת[2]) שנפל לתוכו מים[3] כל שהן (פי' מים פשוטים), ר"א אומר יזה שתי הזאות (דבודאי יהי' שם מי חטאת ג"כ, דאם לא יזה רק הזאה א' שמא יהי' רק מהמים פשוטים אבל כשיזה ב' הזאות בודאי יהי' גם מים חיים דמאחר שלא נפל רק כ"ש מים פשוטים, דסבר ר"א הזאה אין לה שיעור ואפי' מעט מים ג"כ טהור דלא כתיב בתורה שיעור ע"ז), וחכמים פוסלים (ואי' בתוס'[4] הטעם דחומרא דמי חטאת נגע בה דמדאורייתא ברובה בטל וכ"ש כאן של[5] נפל רק כ"ש אל[6] מצד חומרא כו'). נפל לתוכו טל ר"א יניחנו בחמה והטל עולה (דטבע הטל עולה בפני החמה כמ"ש ויהי בבקר ותעל שכבת הטל[7] דכאשר יזרח השמש עולה הטל), וחכמים פוסלים (ואי' בתוספתא שאין הטל עולה רק מן הפירות[8] אבל לא מן המשקין). וצ"ל למה אינו עולה מן המשקין, ועוד צ"ל למה פוסל טל במים, בשלמא מים פוסל במי חטאת מפני שמי חטאת הוא מדריגה היותר גבוה אבל טל הגבה למעלה יותר ממי חטאת ומפני מה פוסל, והלא יש בכלל מאתיים מנה[9] וכי שייך לומר שמדריגה היותר גבוה יפסול, ועוד דמשמע בזהר שהם ענין א' דעל מי אי'[10] בזהר שהוא שיורא טלא דבדולחא[11] נמצא שהוא ענין א' עם טל, ועל אפר פרה אי' ג"כ שהוא גבורה דעתיק שמלובש במוחא[12] סתימאה[13] ועל טלא דבדולחא אי' ג"כ דגוונא סומקי אתחזי בי'[14].

אך להבין זאת צ"ל תחילה ההפרש בין תחה"מ וימוה"מ לג"ע, דהנה תחה"מ גבוה במעלה יותר מג"ע אפי' מגעה"ע, והנה בכלל[15] נק' עוה"ב[16], דהנה יש ג' עולמות עולם התחי' ועלמא דאתא ויש עולם שהוא תיכף לאחר מותו והוא

---

1) צלוחית: **הנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב מד"ה זה שנדפס לעיל בחלק המאמרים ע' רמה. וש"נ.**

2) היינו כלי שנותנין בו המי חטאת: **רע"ב שם.**

3) צלוחית . . שנפל לתוכו מים: **פרה פ"ט, מ"א.**

4) ואי' בתוס': **זבחים עט, סע"ב ד"ה תנן. הובא בתויו"ט כאן.**

5) של: **אוצ"ל: שלא.**

6) אל: **אוצ"ל: אלא.**

7) ויהי בבקר ותעל שכבת הטל: **וכ"ה לעיל ע' רמה. וש"נ.**

8) בתוספתא . . הטל עולה . . הפירות: **פרה פ"ט, ה"ב. הובא בתויו"ט כאן.**

9) יש בכלל מאתיים מנה: **ב"ק עד, א.**

10) מי אי': **אוצ"ל: מי חטאת אי'.**

11) בזהר שהוא שיורא טלא דבדולחא: **תזריע מט, א.**

12) אפר . . גבורה דעתיק שמלובש במוחא סתימאה: **ראה גם לעיל ע' רמו. וש"נ.**

13) גבורה דעתיק שמלובש במוחא סתימאה: **ראה הערה שלפנ"ז.**

14) טלא דבדולחא . . דגוונא סומקי אתחזי בי': **ראה זהר אד"ר נשא קלה, ב. ביאוה"ז תזריע עא, ג. עב, סע"ד. מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' שלג. תקס"ה ע' תכז.**

15) והנה בכלל: **אוצ"ל: והנה ג"ע בכלל.**

16) ג"ע בכלל נק' עוה"ב: **ראה גם סה"מ תר"ם ח"ב ע' תצט ובהנסמן שם. סה"מ מלוקט ח"ג ע' לג [בהוצאה החדשה — ח"ג ע' רכא].**

ג"ע, והכל נכלל בעוה"ב וצ"ל[17] ההפרש ביניהם. אך הענין הוא דהנה לבד מה דג"ע הוא רק לפי שעה שאינו בתמידות[18] רק עד תחה"מ, ונמצא שתחה"מ גבוה[19] יותר. הנה יש עוד מעלה דהנה כתי' ונחה עליו רוח ה' רוח חו"ב דעת ויראת ה'[20], וכתי' הנה ישכיל עבדי וירום ונשא וגבה מאד[21], ירום מטורא[22] דאברהם כו' מאד . . משה שעלה בהר והי' ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה[23], ה"ז עלי' למשה שהי' גופו ניזון מזיו השכינה[24] דנתרוקנה אכילה בתוך מעיו[25], מ"מ איתא בספרים שהי' מצטער[26] והצער הי' בערך כעין סיגופים דתענית דבגוף הוא קבלת הצער כמו"כ משה הי' מצטער, אבל לע"ל יתלבש הנשמה והגוף[27] יקבל חיות מזיו השכינה והוא יחי' את הנפש[28], כמו עכשיו שהנשמה מחי' את הנפש ע"י אמצעות אכילה ושתי' מ"מ עיקר החיות הוא הנשמה, כמו"כ לע"ל יחי' הגוף את הנשמה, כמו הנשמה קודם התלבשותה בגוף מקבלת חיות מרוחניות דכל נברא צריך חיות, וכן לאחר צאתה מן הגוף שהיא מקבלת חיות מזיו השכינה. כמו"כ לע"ל יקבל הגוף חיות רוחניות, לכן אפי' נשמת האבות שהם ג' אלפים ושש מאות שנה ועודף בג"ע[29] יצטרכו לע"ל להתלבש בגופים, מפני שלע"ל יקבל הגוף חיות מרוחניות והוא יחי' את הנשמה. והטעם ע"ז נת' (בד"ה אלה תולדות נח[30] ל"ז) שהגוף הוא מסוכ"ע והנשמה הוא ממכ"ע דכדי שיהי' מציאות התהוות גשמית מוכרח להיות מבחי' סוכ"ע רק שנתגשם, אבל לע"ל שיאיר מאוא"ס הסוכ"ע יהי' הגוף בערך יותר אל אוא"ס הסוכ"ע מהנשמה, לכן יקבל הוא חיות מאוא"ס הסוכ"ע והוא יחי' את הנשמה, כמו שעכשיו הגוף מקבל חיות מהנשמה ע"י אמצעות אכילה ושתי' ששרשם מעולם רק[31] שנפלו בשבה"כ ומחמת ששרשם מעולם יש[32] להם כח לחבר הנשמה והגוף, כמו"כ לע"ל יקבל הנשמה חיות מהגוף.

---

17) וצ"ל: לערך מכאן באות כמה שורות בגוכתי"ק שנקפץ הדיו מהאותיות והתיבות אינם ברורות כ"כ.

18) בתמידות: תיבה זו איננה ברורה.

19) גבוה: תיבה זו איננה ברורה. ואולי כצ"ל.

20) ונחה עליו . . ויראת ה': ישעי' יא, ב בדילוג.

21) ישכיל עבדי וירום ונשא וגבה מאד: ישעי' נב, יג. ושם: ירום. ראה זהר וישב קפא, ב. ביאוה"ז וישב כג, א ואילך.

22) מטורא: תיבה זו איננה ברורה. ואולי צ"ל: מסיטרא.

23) משה . . ארבעים . . לא שתה: תשא לד, כח.

24) גופו ניזון מזיו השכינה: ראה שמו"ר פמ"ז, ה. ז. לקו"ת ש"ש סו, א. לקו"ש כרך לו ע' 172 ואילך ובהערות 37; 39.

25) דנתרוקנה אכילה בתוך מעיו: ראה יומא ד, ב.

26) איתא בספרים שהי' מצטער: באוה"ת האזינו כרך ו ע' ב'תקכג: בילקוט. ראה ספרי וילקוט שמעוני דברים א, יד רמז תתב. שמו"ר פמ"ז, ז. ילקוט שמעוני דברים א, א רמז תשצז.

27) הנשמה והגוף: אוצ"ל: הנשמה בהגוף והגוף.

28) והגוף . . מזיו השכינה . . את הנפש: צויין בסמוך הפנים.

29) האבות . . ג' אלפים ושש מאות . . בג"ע: ראה גם לעיל המשך אלה תולדות נח ספט"ו. וש"נ.

30) בד"ה אלה תולדות נח: ראה לעיל שם פי"ח.

31) מעולם רק: אוצ"ל: מעולם התהו רק.

32) מעולם יש: אוצ"ל: מעולם התהו יש.

ומזה מובן שהאור שיתגלה בתחה"מ יהי' מבחי' שלמעלה מסדר השתל' כמו עד"מ עגול כמה שהוא מתעגל[33] בצד עליון כך הוא מתעגל בצד התחתון בשוה והעליון יכול להיות תחתון ותחתון יכול להיות עליון מפני ששרשו מבחי' שלמעלה מסדר השתל' כמו"כ תחה"מ. דהנה תחילת בריאת אדם הראשון הי' שיחי' לעולם[34] ואח"כ ע"י חטא עה"ד נקנסה עליו מיתה[35] רק עצם קטן ונק' לוז[36] נשאר חי אפי' לאחר מיתה וממנו יהי' התפשטות החיות בכל האברים, ואין זה בסדר השתל' שמעצם קטן יתפשט חיות בכל הגוף, אלא שרשו מלמעלה מסדר השתל' לכן יכול להיות שעצם קטן יקבל אוא"ס הסוכ"ע והוא יחי' את הגוף, כמו העגול שלא יש בו מעלה ומטה מפני ששרשו מלמעלה מסדר השתל', כמו"כ בתחה"מ, לכן נק' טל תחי' בשם טלא דנטיף מעתיקא[37] שהוא למעלה מהאין המהווה חכ', זהו"ע תחה"מ.

וענין דמי חטאת צ"ל תחילה ההפרש בין מי חטאת לשאר קרבנות[38], דשאר קרבנות הם העלאת מ"ן לעורר המשכת מ"ד מז"א ומי חטאת הם העלאת מ"ן לעורר המשכת מ"ד ממזלות דאריך זהו על ל' הקבלה. ועל ל' החסידות הוא אתעדל"ת שמעורר אתעדל"ע[39], רק לא מסדר השתל' אל[40] מהמקור דסדר השתל', אך מ"מ הוא אתעדל"ע שלאחר אתעדל"ת, ומי חטאת הו[41] טהרה לטמא מת. וצ"ל הלא לכאו' טמא מת ותחה"מ ענין א', מפני מה לטמא מת די משיורי טלא דבדולחא[11] שהוא ל' שירים ועל תחה"מ צריכים עצם הטלא דנטיף מעתיקא שנק' טל אורות[42].

אך הנה איתא בסש"ב[43] ההפרש שבין הטומאה דז"ל לטומאה דביאת[44] אסורות, וקאמר שם דלענין תשובה טומאה דז"ל[45] קיל יותר הגם שהוא ג"כ איסור חמור שהוא מג' קליפות לא מנוגה, מפני שהוא טומאה היוצא מגופו מפנימיותו מ"מ ביאת[44] אסורות חמור יותר מפני שנמשך ליסוד דנוקבא[45]. והתשובה תמצא

---

33) עד"מ עגול כמה שהוא מתעגל: **ראה גם לעיל ע' רמז ובהנסמן שם.**

34) תחילת בריאת אדם . . שיחי' לעולם: **ראה הערה הבאה.**

35) חטא עה"ד נקנסה עליו מיתה: **בראשית ב, יז וברמב"ן שם. ג, יט.**

36) עצם קטן ונק' לוז: **ראה ב"ר פכ"ח, ג. לעיל המשך אלה תולדות נח ספי"ז. וש"נ.**

37) טלא דנטיף מעתיקא: **ראה זהר בשלח סא, ב. סב, ב. יתרו פג, א. פח, א. אד"ז האזינו רפח, א.**

38) ההפרש בין מי חטאת לשאר קרבנות: **ראה אגה"ק סכ"ח.**

39) אתעדל"ת . . אתעדל"ע: **ראה גם לעיל ע' קפג. וש"נ.**

40) אל: **אוצ"ל: אלא.**

41) הו: **אוצ"ל: הוא.**

42) טל אורות: **ראה גם לעיל ע' רמח. וש"נ.**

43) איתא בסש"ב: **לעיל שם צויין: ח"א פ"ז וע"ש בהג"ה.**

44) דביאת . . ביאת: **אוצ"ל: דביאות . . ביאות.**

45) תשובה . . דז"ל . . ביאת אסורות . . ליסוד דנוקבא: **ראה אוה"ת נח כרך ג' ע' 1248.**

בכהאריז"ל על ז"ל הוא חרטא[46] על עבר וקבלה על להבא וק"ש שעל המטה בכוונה שישמע מה שהוא מוצא בשפתיו ויכוון לבו[47], ובזה גופו[48] יש חילוקים לפ"ע הפגם, אבל על ביאת[44] אסורות צריכים תשובה מעלייתא מעומקא דליבא. מ"מ בעל קרי שהוא ז"ל חמור מטמא מת לענין הרבה דברים, א' לענין חלה דכהן שטבל לקריו מותר בחלה[49] הגם שהוא טמא מת מפני שעכשיו לא יש הזאה שלישי ושביעי וכהן שטמא לקריו אסור בחלה. ועוד לענין תפלה דטמא מת מותר[50] בתפלה וב"ק מהרהר בלבו[51], ואפי' עכשיו דבטלוה[52] מ"מ האלפס ז"ל פוסק גם עכשיו דב"ק אסור בתפלה[53], ואפי' אנו שאין פוסקין כן הוא מפני שלא נתפשט התקנה[54], ודוקא לענין שאינו צריכים מ' סאה רק די ט' קבים[55], אבל ט"מ מותר בתפלה וגם בתורה[56] דכתיב הלא דברי כאש שאינו מקבל טומאה[57] וב"ק אסור בתורה ובתפלה[58]. וג' דט"מ צריך הרחקה רק מחנה א'[59] וב"ק ב' מחנות[60] מפני שהוא טומאה היוצא מגופו מפנימיותו, שהטפה היא מהמוח[61] שהוא טומאה מפנימיותו לזה צריך הרחקה יותר. וב' טומאות הנ"ל בעבודה הם מדין ומואב ושארי אומות, שארי אומות הם ז' קליפות[62] ומדין ומואב הם המקור והו"ע לימודיות חיצוניות[63]

---

46) חרטא: **אוצ"ל: חרטה.**

47) והתשובה . . בכהאריז"ל . . ויכוון לבו: **בתניא שם: בתשובה נכונה ובכוונה עצומה בקריאת שמע שעל המטה כנודע מהאריז"ל. וברשימות כ"ק אדמו"ר זי"ע לתניא שם כ': „להעיר מפע"ח ש' השכיבה פ"ה" (כן הוא שם השער במהדורת קארעץ תקמ"ב), ולפנינו שער ק"ש שעה"ט שט"ז, פ"ה. שער הכוונות ענין דרושי הלילה דרוש ז.**

48) גופו: **אוצ"ל: גופא.**

49) דכהן שטבל לקריו מותר בחלה: **ראה רע"ב חלה פ"ד, מ"ח ד"ה וטבול יום אוכלה: שאין חלת האור של חו"ל אסורה אלא למי שטומאה יוצאה עליו מגופו, אבל טמא בשאר טומאות מותר בה.**

50) תפלה דטמא מת מותר: **נסמן בסמוך הערה 59.**

51) תפלה . . וב"ק מהרהר בלבו: **ראה גם שו"ע אדה"ז הל' ברכת המזון סקפ"ה, ס"ג: שאר ברכות שהוא חייב בהן מד"ס . . שאעפ"כ יש לו להרהר הברכה.**

52) עכשיו דבטלוה: **ברכות כב, א.**

53) האלפס . . דב"ק אסור בתפלה: **לברכות כב, א.**

54) שאין פוסקין כן . . שלא נתפשט התקנה: **ראה רמב"ם סוף הל' ק"ש.**

55) ודוקא . . מ' סאה רק די ט' קבים: **ראה רי"ף שם.**

56) ט"מ מותר בתפלה וגם בתורה: **ראה טושו"ע ואדה"ז הל' ק"ש רספ"ח.**

57) הלא דברי כאש שאינו מקבל טומאה: **ירמי' כג, כט בדילוג. ברכות כב, א.**

58) וב"ק אסור בתורה ובתפלה: **ראה רבינו יונה לברכות שם ד"ה כי אתא זעירי בשם רב האי גאון: דלא אמרינן בטלוה לטבילותא אלא לגבי ק"ש.**

59) דט"מ צריך הרחקה רק מחנה א': **ראה פסחים סז, א.**

60) וב"ק ב' מחנות: **ראה פסחים סז, ב.**

61) שהטפה היא מהמוח: **ראה פרדס שער הנשמה של"א, פ"ה. תניא פ"ב. תו"ח בא ח"א קטז, סע"ב. וש"נ.**

62) שארי אומות הם ז' קליפות: **ראה לעיל בחלק המאמרים ע' רמט הערה 49. וש"נ.**

63) ומדין ומואב . . לימודיות חיצוניות: **ראה גם לעיל שם ובהנסמן שם.**

שהם המקור, דמדין ומואב הם חו"ב[64] דקליפה[65] ותשובה מועלת לזה, אך אח"כ נופל במחשבתו ועומד כנגדו, וכשבא למדריגה היותר גבוה נופל ג"כ במח' ועומד כנגדו, מ"מ ע"י תשובה מדחי' זה ג"כ דאין לך דבר עומד בפני התשובה[66]. ובזה יובן ההפרש בין טמא מת לתחה"מ, ט"מ הוא עצמו טהור דהנה הנה"א מצד עצמו הוא טהור דהוא חלק אלוקה ממעל[67] רק שהנה"ב מקיף אותו לכן די מי חטאת שהוא משיורי טלא דבדולחא, וזהו"ע שריפת הפרה היינו לשרוף כל התאוות בהחימום דאלקות וז"ש את עורה ואת בשרה ואת דמה על פרשה ישרוף[68], אבל תחה"מ שהגוף גשמי יתהפך ויקבל חיות מאוא"ס הסוכ"ע לזה צריכים מעצם טלא דבדולחא טלא דנטיף מעתיקא טל אורות.

וזהו הפלוגתא בין ר"א וחכמים, ירד לתוכו טל פי' שירד טל לתוך מי חטאת, הנה מים הוא בחי' חכ'[69] כמ"ש הוי כל צמא לכו למים[70] שקאי על תורה[71] דאורייתא מחכ' נפקת[72], ירד לתוכו טל שאינו שייך בו טהרה, דטהרה אינו שייך רק במקום שנוגע טומאה וטהרה, אבל בטל אינו שייך טהרה דשם כחשיכה כאורה[73], אם צדקת מה תתן לו[74] ורבו פשעיך מה תעשה לו[75] אם חטאת מה תפעול[76] ומה מידך יקח[77], אינו שייך שם טהרה וגבי מי חטאת כתי' ונתן עליו מים חיים אל כלי[78] דוקא אור שמתיישב בכלי, אבל טל הוא אור שאינו מתיישב בכלי אינו שייך משם טהרה, וקאמר ר"א עצה לזה ינחנה[79] בחמה והטל עולה פי' שיבוא להתבוננות דשמש ומגן הוי' אלקים[80] וכשיתבונן

---

64) דמדין . . חו"ב דקליפה: **ראה לקו"ת וס' הליקוטים להאריז"ל ר"פ יתרו. רמ"ז לזהר יתרו סח, ב ד"ה חמוי דיוסף. ר"פ ויקהל ד"ה ת"ח מה כתיב. מאו"א מערכת מדין אות יג. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"א ע' ש וע' שא — נדפס גם במאמרי אדה"ז תקע"ב ע' קנד וע' קנו. תו"ח יתרו ח"ב עדר סע"ג ואילך. לעיל ע' רמט ובהנסמן שם.**

65) ומואב הם חו"ב דקליפה: **ראה קהלת יעקב מערכת מואב. סיום הערה שלפנ"ז.**

66) דאין לך דבר עומד בפני התשובה: **ראה תניא פכ"ה. אגה"ת רפ"ד וברשימות כ"ק אדמו"ר זי"ע לשם. פיה"מ להרמב"ם אבות פ"ג, מי"א. לקו"ש כרך ו ע' 66 הערה 54.**

67) הנה"א . . חלק אלוקה ממעל: **איוב לא, ב. ראה גם תניא רפ"ב. לעיל בחלק המאמרים המשך אלה תולדות נח פט"ז. וש"נ.**

68) את עורה . . ישרוף: **חוקת יט, ה.**

69) מים . . חכ': **ראה גם תניא פ"ג. תו"ח בשלח ח"א קמג, ב. וש"נ.**

70) הוי כל צמא לכו למים: **ישעי' נה, א.**

71) שקאי על תורה: **ראה סוכה נב, ב. קדושין ל, ב. תענית ז, א.**

72) דאורייתא מחכ' נפקת: **זהר בשלח סב, א. יתרו פה, א. רע"מ משפטים קכא, א. קדושים פא, א. חוקת קפב, א. ואתחנן רסא, א.**

73) כחשיכה כאורה: **תהלים קלט, יב.**

74) אם צדקת מה תתן לו: **איוב לה, ז.**

75) ורבו פשעיך מה תעשה לו: **איוב שם, ו.**

76) אם חטאת מה תפעול: **התחלת הכתוב ורבו פשעיך. ושם: תפעל.**

77) ומה מידך יקח: **המשך הכתוב אם צדקת. ושם: או מה.**

78) ונתן עליו מים חיים אל כלי: **חוקת יט, יז.**

79) ינחנה: **אוצ"ל: יניחנה.**

80) דשמש ומגן הוי' אלקים: **תהלים פד, יב. ראה שהיחוה"א רפ"ד. תו"א ויצא כא, ד. תו"ח ח"ש קכח, סע"ב ואילך. ויצא קסז, ג**

איך אני הוי׳ לא שניתי[81] אזי הטל עולה. וזהו שחורה אני ונאוה[82], אל תראוני שאני שחרחורת שזפתני השמש[83], פי׳ שזפתני נשרף כמו שרפים[84] נק׳ ע״ש וָואס זֵיי זַיין אִיבֶער גִיברֶעט[85] גִיוָואר‏ֶין[84], והנה גחלת כשנשרף הוא שחר[86], וזהו אל תראוני שאני שחרחורת, אך הוא תכלית היופי שהוא מפני שזפתני השמש שהו״ע האהבה לאלקות, וזהו ונאוה שהוא עיקר היופי, כמו״כ כאן כשיניחנה בחמה הטל עולה. וחכמים פוסלים שהם סוברים שלא יעלה הטל, דהנה כדי שיהי׳ מציאת התהוות החכ׳ א״א מטל כ״א דוקא מאין תמצא[87], אבל לאחר שנעשה מציאת התהוות החכ׳ מאין אפשר לקבל גם בחי׳ טל ולא יתבטל, כמו כשעלה ברצונו הפשוט[88] לברוא את העולם צמצם את עצמו וסלק אורו הגדול על הצד[89] ואח״כ נמשך הקו ולכאורה כשנמשך הקו איך לא נתבטלו, אך אי׳ בע״ח הטעם מפני שלאחר הצמצום אפשר לקבל גם הקו[90], כמו״כ כאן לאחר שנתהווה מציאת החכ׳ מאין אפשר לקבל גם הטל, ולא יועיל לו מה שיניחנו בחמה, נמצא שגם ר״א מודה שבטל א״א להיות טהרה, אך רא״א שיועיל מה יניחנה[91] בחמה וחכמים אומרים שלא יועיל. נפל לתוכו מים גם ר״א מודה שלא יעלה, דדוקא בטל יעלה מפני מדריגה היותר גבוה אבל מים שמי חטאת מקור להם לא יעלה, אלא אומר ר״א יזה שתי הזאות ובודאי יהי׳ בו גם מי חטאת, וחכמים פוסלים משום חמורא[92] דמי חטאת וצריכים שנהיו[93] בבירור מי חטאת לחוד, אבל בטל רא״א שיעלה ע״י מה שיניחנה בחמה וחכמים אומרים דוקא מפירות יעלה[8] אבל ממשקין לא יעלה לכן פוסלים חכמים.

ואילך. אוה״ת (יהל אור) תהלים ס״ע ש ואילך. לעיל מאמר ד״ה בראשית ברא ספ״א.

81) אני הוי׳ לא שניתי: **מלאכי ג, ו.**

82) שחורה אני ונאוה: **שה״ש א, ה.**

83) אל תראוני . . שזפתני השמש: **שה״ש א, ו. ושם: ששזפתני — וכ״ה לעיל ע׳ רנ. וש״נ.**

84) שרפים נק׳ . . אִיבֶער גִיברֶעט גִיוָואר‏ֶין: **ראה גם לעיל שם (בלה״ק). וש״נ.**

85) גִיברֶעט: **אוצ״ל: גִיברֶענט.**

86) שחר: **אוצ״ל: שחור.**

87) החכ׳ . . מאין תמצא: **איוב כח, יב.**

88) כשעלה ברצונו הפשוט: **ראה ע״ח דרוש עגו״י ש״א, ענף ב.**

89) וסלק אורו הגדול על הצד: **ראה גם לקמן בח״ב בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ תשצה. וש״נ.**

90) בע״ח . . שלאחר הצמצום . . גם הקו: **ראה גם לעיל ע׳ רנא. וש״נ.**

91) יניחנה: **אוצ״ל: שיניחנה.**

92) חמורא: **אוצ״ל: חומרא.**

93) שנהיו: **אוצ״ל: שיהיו.**

ל"ז

שמח תשמח[1] רעים אהובים כשמחך יצירך בג"ע מקדם[2], רעים אהובי' קאי על חו"ב[3], וצ"ל הלא ג"ע הוא נמוך יותר מחו"ב דהנה יש ג"ע התחתון וג"ע העליון[4], געה"ת[5] כתי' זה היום תחלת מעשיך[6] הוא ג"ר דעשי'[5] וגע"ע הוא בבריאה[7] ומה קאמר שיהי' שמחה דרעים אהובי' כשמחך יצירך בג"ע מקדם, אם הי' ג"ע גבוה יותר מחו"ב ניחא אבל באמת חו"ב גבוה יותר מג"ע מה קאמר שמח תשמח כו'. עוד צ"ל אומרו כשמחך יצירך[8] בג"ע מקדם דזה קאי[9] אדה"ר[8] דכתי' בי' ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה[10].

והנה ירידת הנשמה בגוף הוא ירידה צורך עלי'[11], דבאמת הוא ירידה גדולה להנשמה, דהנשמה כמו שהיא למעלה כתי' חי הוי' אשר עמדתי לפניו[12], שעמדה באהוי"ר[13] וביטול לאלקות, ואחר שירדה בגוף אפי' אחר כמה יגיעות שיתיגע האדם יהי' שלא בערך לאהוי"ר שהי' להנשמה קודם התלבשותה בגוף, אלא שיתרון אור מתוך החשך[14] דוקא, וכאן שאומר בג"ע מקדם קאי על תחלת הבריאה שהו"ע ירידת הנשמה בגוף ומה שייך לומר ע"ז כשמחך כו'[15].

---

1) שמח תשמח: **הנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב.**

נדפס גם בתורת שמואל דרושי חתונה ע' קפ ואילך – מגוכתי"ק זה.

2) שמח תשמח רעים אהובים . . מקדם: **נוסח ברכות נשואין. ושם: האהובים.**

3) רעים אהובי' קאי על חו"ב: **ראה סה"מ תרל"ה ח"ב ע' תכד: דהנה נודע . . אכלו ריעים לעילא שקאי על חו"ב – שה"ש ה, א. ראה זהר ויקרא ד, א. לקו"ת צו טו, ג. סה"מ תרל"א ח"א ע' קפז. וש"נ.**

4) ג"ע התחתון וג"ע העליון: **ראה גם זהר בראשית כז, א ובדרך אמת שם אות א. תו"א תצוה פא, ג. אוה"ת ח"ש כרך ז ס"ע 2400 ואילך. סה"מ תרמ"ב ע' לז ובהערה 83.**

5) געה"ת . . הוא ג"ר דעשי': **ראה מק"מ בשלח מו, א. שלח קנט, ב. מאו"א מערכת ג"ע אות כא. שו"ע האריז"ל הל' תיקון חצות ס"ג. ד"ה להבין מ"ש בשער היחודים – קו"א לתניא קנה, רע"א. לקו"ת שמע"צ פד, סע"ד ואילך. מאמרי אדה"ז תקס"ו ס"ע ריא. אוה"ת בראשית כרך ג ע' תקל. כרך ז ע' תתשסג ואילך. הנסמן במאמרי אדה"א במדבר ח"ג ס"ע א'רעט ואילך.**

6) זה היום תחלת מעשיך: **ברכת זכרונות – מוסף לר"ה.**

7) וגע"ע הוא בבריאה: **ראה מק"מ; מאו"א; שו"ע שם. תניא פל"ט וברשימות כ"ק אדמו"ר זי"ע לשם. תו"א מקץ לב, ד. בשלח סד, ד. לקו"ת במדבר ב, ב. ואתחנן י, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ט (מהדורת תשס"ה) ס"ע קנט. הנסמן במאמרי אדה"א שם.**

8) כשמחך יצירך בג"ע מקדם . . אדה"ר: **ראה כתובות ח, א וברש"י שם.**

9) קאי אדה"ר: **אוצ"ל: קאי על אדה"ר.**

10) ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה: **בראשית ב, טו.**

11) ירידת הנשמה . . ירידה צורך עלי': **ראה הנסמן באוה"ת עקב ע' תפא.**

12) דהנשמה . . חי הוי' אשר עמדתי לפניו: **מל"א יז, א; יח, טו בדילוג. מל"ב ה, טז. ועד"ז שם ג, יד.**

13) דהנשמה . . שעמדה באהוי"ר: **ראה תו"א בשלח סב, סע"ד. לקמן בח"ב המשך וככה פמ"ו. וש"נ.**

14) שיתרון אור מתוך החשך: **ע"פ קהלת ב, יג.**

15) כו': **וכן צ"ל דרושי חתונה הנ"ל ע' קפ.**

אך הענין דהנה כתי' תורה צוה לנו משה מורשה[16] א"ת מורשה אלא מאורסה[17] ונק' תורה כלה וכנס"י חתן[18], ולפעמים מצינו בהיפך דאי' ביום חתונתו זו מ"ת[19], נק' הקב"ה חתן וכנס"י כלה[20]. ובתורה וכנס"י מצינו ג"כ כמה פעמים שונים, דהנה כתי' קודש ישראל להוי' ראשית תבאתה[21], והנה תבואתה כתי' בה"א וקרי בחולם שהוא וי"ו[22] קאי על חמשה חומשי תורה ושתא סדרי[23] משנה[24], וזה מה שאומרים הפסוקים תורת ה' תמימה[25] כו' שהם ו'[26] פסוקים של ה' תיבות[27] דש"ס משנה מפרשים הלכות דה' חומשי תורה וישראל נק' ראשית דתבואה ה"א ותבואה וי"ו. ופי' ראשית הוא הדבר העיקר כמו בסדר השתל' נק' חכ' ראשית כמ"ש ראשית חכמה[28], מפני שהוא העיקר ומחכ' נסתעף כל עולם אצי', וכמו שאנו רואין שההפרש בין אצי' לבריאה[29] הוא שאבא מקננא באצי'[30], אבא הוא חכ'[31], דמוחי' דאבא מקננא באצי', ואימא מקננא בבריאה[32], ואצי' ובריאה הם רחוקים זה מזה, דבריאה הוא בריאה יש מאין, נמצא שראשית נק' דבר העיקר. וכן בחלה כתי' ראשית עריסותיכם[33] שהוא מעלה כל העריסה דהעריסה[34] הוא

---

16) תורה צוה לנו משה מורשה: **ברכה לג, ד.**

17) א"ת מורשה אלא מאורסה: **ברכות נז, א. ושו"נ. ראה גם שער האמונה סט, א הערה 12. סה"מ תרל"ח ע' קנה.**

18) תורה כלה וכנס"י חתן: **ראה גם תו"א שמות נד, רע"ב. תו"א תצוה פב, ד. שה"א סט, א ובהערה 12.**

19) ביום חתונתו זו מ"ת: **שה"ש ג, יא. תענית כו, ב. ראה סה"מ תרל"ט ח"א ע' פה — נדפס גם בדרושי חתונה הנ"ל ע' לד. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתמז בהערה.**

20) הקב"ה חתן וכנס"י כלה: **וכל שה"ש מיוסד ע"ז כידוע במדרשי רז"ל. ראה גם מאמרי אדה"א נ"ך ע' רלא. ושו"נ. תו"ח וארא ח"א עב, ג ובהערה 7.**

21) קודש ישראל להוי' ראשית תבאתה: **ירמי' ב, ג.**

22) תבואתה כתי' בה"א וקרי בחולם שהוא וי"ו: **בסה"מ פר"ת ס"ע רעא: ואינו קרי וכתיב רק שהניקוד הוא כאלו כתוב וא"ו.**

23) תבואתה . . בה"א . . וי"ו . . חמשה חומשי תורה ושתא סדרי משנה: **ראה גם סה"מ תרמ"א ע' כח.**

24) וי"ו . . ושתא סדרי משנה: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים המשך אלה תולדות נח פ"כ. ושו"נ.**

25) תורת ה' תמימה: **תהלים יט, ח.**

26) ו': **וכן צ"ל בדרושי חתונה הנ"ל ע' קפ.**

27) ו' פסוקים של ה' תיבות: **ראה במד"ר פי"ג, טז בסופו: „ג' פסוקים של [ה]תורה שבהם ו' סדרי משנה והן מן שתים שתי' פסקה וכל פסקה ופסקה מן חמשה תיבות". סה"מ תרכ"ז ע' רנב. תרמ"א ע' רלט. ושו"נ. ראה גם אוה"ת שמות כרך ז ע' ב'תקטו. סה"מ תרל"ט ח"ב ע' שצא וע' תקעט.**

28) ראשית חכמה: **תהלים קיא, י.**

29) שההפרש בין אצי' לבריאה: **ראה גם לקמן בח"ב בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תשמח.**

30) שאבא מקננא באצי': **ראה ת"ז ת"ו כג, א. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רלה.**

31) אבא הוא חכ': **ראה תניא פ"ג. מאמרי אדה"א בראשית ע' א. ושו"נ. סה"מ תר"ם ח"א ע' רעג. ושו"נ.**

32) ואימא מקננא בבריאה: **ראה ת"ז ת"ו כג, א. ע"ח שער סדר אבי"ע שמ"ז, פ"ב. פ"ג. תניא פל"ט. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תקנב.**

33) ראשית עריסותיכם: **שלח טו, כ.**

34) העריסה דהעריסה: **בדרושי חתונה הנ"ל ס"ע קפ תוקן: העיסה דהעיסה.**

מנוגה וחלה הוא מעלה אותה, כמו"כ כאן שנש"י נק' ראשית תבואה מפני שהם העיקר, נמצא דנש"י גבוהים במעלה יותר מתורה. ולפעמים מצינו דתורה גבוה יותר מנש"י דאי' תלת קשרין מתקשרין דא עם דא[35], ישראל מתקשראין באורייתא ואורייתא בקוב"ה וכולן דרגין על דרגין סתים וגליא, ויש בזה פרושים[36] הא' הוא דגליא דתורה נתחבר עם סתים דנש"י וסתים דתורה עם גליא דקוב"ה, הב' דנתחבר סתים דנש"י עם סתים דקוב"ה ע"י סתים דתורה, ולפי ב' הפרושים מ"מ תורה הוא הממוצע נמצא שתורה גבוה במעלה יותר מנש"י.

אך הענין דהנה מה שאומרים דחיבור דנש"י עם קוב"ה הוא ע"י תורה, קאי על הנשמה המלובשת בגוף, דלא כל הנשמה נתלבש[37] בגוף[38] כ"א הארה ומקצת הנשמה נתלבשה ועיקר הנשמה הוא למעלה. וראי' לזה דמלאך בשליש עולם עומד[39] ונשמה הגבה למעלה יותר ממלאך ואיך שייך שתתלבש, אלא שרק הארה ממנה נתלבשה בגוף ועיקר הנשמה היא למעלה. וחיבור הנשמה המלובשת בגוף עם קוב"ה הוא ע"י תורה, דנשמה שנתלבשה בגוף והנה"ב מלביש ותמיד הוא ברצונות זרות ותאות זרות כל היום וכל הלילה משוקע בהם, ואפי' כשעוסק במו"מ לשם שמים להרויח ליתן צדקה מ"מ בעת שעוסק במו"מ נתלבש בלבוש גס והוא נפרד ממש, אבל אם בעת שעוסק במו"מ חושב כדי להרויח ליתן צדקה[40] דעושה צדקה בכל עת[41] זה הזן ומפרנס בניו ובני ביתו[42], ובאמת כאו"א מישראל נותן צדקה, וגם במה שעוסק במו"מ ילמוד ויתפלל, הגם שבעת שעוסק במו"מ נתלבש בלבוש גס מ"מ מאחר שהעיקר אצלו היוצא מזה דבכח זה ילמוד ויתפלל גם בעת שעוסק אינו נפרד ממש מאחר שחושב בעת שעוסק כדי שיוכל ללמוד ולהתפלל, שתורה הוא מחבר נש"י עם קוב"ה. וכ"ז הוא הנשמה המלובשת בגוף, אבל עיקר הנשמה שהיא למעלה הגבה למעלה יותר מתורה. ועל ל' הקבלה נר"ן הוא בפנימיות וח"י[43] הוא בבחי' מקיף[44] והוא הנק' מזל שהוא שופע חיות להנשמה שבגוף, ותיבת מזל הוא ל' יזל מים מדליו[45] דאי'

35) תלת קשרין מתקשרין דא עם דא: **נסמן לעיל ע' רז הערה 81.**

36) ויש בזה פרושים: **ראה גם סה"מ תרל"א ח"א ע' קפא. וש"נ.**

37) דלא כל הנשמה נתלבש בגוף: **ראה שעה"ק להרח"ו ח"ג, ש"ה. תו"א תשא פו, ב. סה"מ תר"ם ח"א ע' קנה. וש"נ.**

38) נתלבש בגוף: **בדרושי חתונה הנ"ל ע' קפא תוקן: נתלבשה בגוף.**

39) דמלאך בשליש עולם עומד: **ראה ב"ר פס"ח, יב. חולין צא, ב. סה"מ תר"ם ח"א ע' י. וש"נ.**

40) בעת שעוסק . . ליתן צדקה: **ראה גם סה"מ תרל"ב ח"א ע' קפ.**

41) דעושה צדקה בכל עת: **תהלים קו, ג.**

42) זה הזן ומפרנס בניו ובני ביתו: **ראה כתובות נ, א. סה"מ תרכ"ט ס"ע כז. תרל"ב שם וע' רנז.**

43) נר"ן . . וח"י: **ראה ב"ר פי"ד, ט. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תכח.**

44) נר"ן הוא בפנימיות וח"י . . מקיף: **ראה ע"ח שער פנימיות וחיצוניות ש"מ, ד"א. ד"י. שעה"י קכח, ב ובהערה 51. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' רנג. וש"נ.**

45) מזל הוא ל' יזל מים מדליו: **בלק כד, ז. ראה גם לקו"ת במדבר טז, א. שה"ש טז, ד.**

בספרים דבעת שינה כדבעי הנשמה עולה ושואבת חיים[46] מלמעלה, דבשינה יש ג"כ כוונה שיהי' בלא הרהורים ובלא ענינים אזי הנשמה עולה ושואבת חיים מלמעלה ושופע בהנשמה המלובשת בגוף וזהו מזל ל' יזל מים מדליו, וכמו ונוזלים מלבנון[47].

וע"ז כתי' ראשית תבואתה דתורה הוא בינה[48] רק שמחכ' נפקת[49], אבל עצם תורה הוא בינה דיש ד"ד ספרי' דאורייתא[50] שהם רק כמו ד"ד מים, דספר תורה הוא בינה[51] וישראל הם חכ' דישראל עלו במחשבה[52] שהוא חכ'[53], דמה דאי' מחשבה ויובלא לא אתפריש לעלמין[54] פי' מחשבה הוא חכ' דישראל נק' בנים כמ"ש בנים אתם להוי' אלקיכם[55], ובן נמשך ממוח האב[56], נמצא דישראל קדמו. וראי' לזה דכל התורה כולה הוא דבר אל בנ"י[57] צו אל בנ"י[58] ואם לא הי' עדיין ישראל למי ציוה, דהנה אי' בתנד"א שני דברים קדמו לעולם[59] ואיני יודע איזה מהם קדם אי ישראל אי תורה אומר אני דישראל קדמו, והביא ראי' לזה מאחר שכל התורה הוא דבר אל בנ"י צו אל בנ"י ואם לא היו ישראל עדיין למי ציוה, נמצא שישראל קדמו. אך לפ"ז נתחזק קושיא הנ"ל מאחר שנת"ל דחיבור דנשמה שבגוף עם קוב"ה הוא ע"י תורה דוקא מה

מאמרי אדה"ז הנחות הר"פ ע' סב. מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תתנז.

46) בספרים דבעת שינה . . ושואבת חיים: ב"ר פי"ד, ט. ראה גם פדר"א פי"ב וברד"ל שם. תר"ם ח"ב ע' תקלד ובהנסמן שם.

47) ונוזלים מלבנון: שה"ש ד, טו. ושם: מן לבנון — ראה גם סה"מ תרמ"א ע' תי. וש"נ. ראה לקו"ת האזינו עא, ד ואילך.

48) דתורה הוא בינה: נסמן בסמוך.

49) דתורה . . שמחכ' נפקת: זהר בשלח סב, א. יתרו פה, א. רע"מ משפטים קכא, א. קדושים פא, א. חוקת קפב, א. ואתחנן רסא, א.

50) ד"ד ספרי' דאורייתא: ראה ת"ז בהקדמה יד, א. תכ"א מג, א. מו, ב. מז, א. מאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' רי בשם הל"ת. תו"א תולדות יז, ד. תו"ח וארא ח"א פ, א. וש"נ.

51) דספר תורה הוא בינה: ראה גם לעיל בחלק המאמרים ד"ה בראשית ברא פ"ב. וש"נ.

52) דישראל עלו במחשבה: ראה ב"ר פ"א, ד. לקו"ת שה"ש יז, ד. יט, ב. תו"ח שמות ח"א לב, ב ובהערה 248. סה"מ תרמ"ב ע' צה. וש"נ.

53) במחשבה שהוא חכ': ראה ת"ז תי"ט מא, ב. תס"ט קטו, א. פרדס שעה"כ שכ"ג, פי"ג מערכת מחשבה. לקוטי הש"ס להאריז"ל סוף ברכות (ה, ב) שם נדפס ד"ה אל יהרהר (כתובות מו, א). ע"ח שער אנ"ך שי"ט, פ"ט. מאו"א מערכת מחשבה סנ"ט וביאיר נתיב שם.

54) מחשבה ויובלא לא אתפריש לעלמין: ראה זהר ח"ש קכג, א.

55) בנים אתם להוי' אלקיכם: פ' ראה יד, א.

56) ובן נמשך ממוח האב: ראה תניא פ"ב. תו"ח בא ח"א קטז, סע"ב. וש"נ. לקו"ש כרך יא ע' 5 הערה 48.

57) דבר אל בנ"י: בשלח יד, ב. טו. תרומה כה, ב. תשא לא, יג. ויקרא א, ב. ועוד.

58) צו אל בנ"י: כ"ה גם בסה"מ תר"ם ח"ב ע' תשדמ וש"נ. תרמ"א ע' תי. וש"נ. ואוצ"ל: צו את בנ"י — ויקרא כד, ב. ועוד.

59) בתנד"א שני דברים קדמו לעולם: רבא קרוב לספי"ד בשינויים. ראה בסוף הספר במילואים.

שייך לומר שמח תשמח רעים אהובים כשמחך יצרך בג"ע[60] מקדם, והלא ג"ע הוא להנשמה המלובשת בגוף.

אך הענין הוא דהנה ארז"ל מפני מה חרבה ירושלים[61] מפני שלא ברכו בתורה תחילה[62], אין פירושו מפני שלא ברכו ברכת התורה[63], אלא על שלא המשיכו השראת אוא"ס בתורה, דצריכים להמשיך אוא"ס בתורה וכמארז"ל ג' שעות הראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה[64] ומה שייך עוסק בתורה אלא שנמשך אוא"ס בתורה, וזהו בתור"ה, וכמו דוד הי' מחבר תורה של מעלה בהקב"ה[65] פי' שהמשיך[66] אוא"ס בתורה, וכדי להמשיך אוא"ס בתורה הוא דוקא ע"י הנשמה המלובשת בגוף, דע"י מה ממשיכים אוא"ס בתורה הוא ע"י תפלה, ועל תפלה כתיב סולם[67] מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה[68] וקאי על קרבנות[69] ועכשיו תפילה במקום קרבנות תקנו[70] שהוא מוצב ארצה שמתחיל בדברים פשוטים מודה אני, ואח"כ שלא עשני עבד שלא עשני אשה שהם ג"כ דברים פשוטים ואח"כ עד שבא לפסוד"ז שהוא לזמר עריצים[71], ואח"כ ק"ש שהוא למס"נ באחד[72] עד שבא לשמ"ע. והם ד' שליבות כמו שבסולם יש ד' שליבות[73] כמו"כ כאן ד' תפלות,

---

60) בג"ע: **וכן צ"ל בדרושי חתונה הנ"ל ס"ע קפא.**

61) מפני מה חרבה ירושלים: **במאמרי אדה"ז תקס"ט ע' ריא וע' רל: ביהמ"ק. ראה ב"מ ונדרים שבהערה הבאה. ולהעיר מדגל מחנה אפרים פ' בשלח ד"ה או יאמר ויבואו מרתה הא' בסופו.**

62) מפני מה . . שלא ברכו בתורה תחילה: **ראה ב"מ פה, סע"א ואילך. נדרים פא, א. קו"א לתניא ד"ה ולהבין פרטי ההלכות ע' קס. לקו"ת פ' ראה כט, א. מאמרי אדה"ז תקס"ט שם. אוה"ת ואתחנן ס"ע רנב ואילך. סה"מ מלוקט ח"ב ע' ר [בהוצאה החדשה — ח"ב ע' קנג].**

63) אין פירושו . . שלא ברכו ברכת התורה: **ראה גם שו"ע אדה"ז חאו"ח דיני ברכת התורה רסמ"ז.**

64) ג' שעות הראשונות . . ועוסק בתורה: **ע"ז ג, ב. ראה לקו"ת שה"ש א, ד. אוה"ת בהעלותך ע' שסב ואילך.**

65) דוד הי' מחבר תורה של מעלה בהקב"ה: **נסמן לעיל בחלק המאמרים המשך אלה תולדות נח פ"ט.**

66) שהמשיך: **וכן צ"ל בדרושי חתונה הנ"ל ע' קפב.**

67) תפלה . . סולם: **ראה גם לעיל ע' רצד ובהנסמן שם.**

68) סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה: **ויצא כח, יב.**

69) סולם . . השמימה . . קרבנות: **ראה ב"ר פס"ח, יב. הובא לעיל ע' רצג.**

70) תפילה במקום קרבנות תקנו: **ברכות כו, א־ב. ראה לקו"ת פינחס עז, ג. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ד. וש"נ. אוה"ת תשא ע' א'תתפג. לקמן בח"ב המשך וככה פי"ט. שם בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' תשעט. ע' תשפב.**

71) לפסוד"ז שהוא לזמר עריצים: **ע"פ ישעי' כה, ה. ראה זהר וילך רפד, א. לקו"ת פקודי ח, א. בחוקותי מז, ד. נצבים נא, ד. סה"מ תר"ם ח"א ע' רצט. וש"נ.**

72) למס"נ באחד: **נסמן לעיל בחלק המאמרים המשך ואלה תולדות יצחק פ"ג.**

73) שבסולם יש ד' שליבות: **ראה ויצא כח, יב. תנחומא הובא במו"נ ח"ב, פ"י. דרשות ר"י אבן שועיב פ' ויצא ע' ס ד"ה ועוד אז"ל. מגלה עמוקות אופן רג. אופן ריז. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תשצט. וש"נ.**

תפלת עשי׳ ותפלת יצי׳ ותפלת ברי׳ ותפלת[74] אצי׳[75], ומאחר שהוא מוצב ארצה הוא ע״י נברא דארצה ג״כ דוקא והוא הנה״ב. ותחילה מתחיל הודו לה׳ שהו״ע הודאה ואח״כ פסוד״ז דשרש נה״ב הוא מפני שור שבמרכבה[76] שהוא מלאך וכשאומרים בפסוד״ז הללוהו את ה׳ מן השמים[77] הללוהו במרומים הללוהו כל מלאכיו[78], פועלים בו ג״כ הזזה, ואח״כ בברכת ק״ש שבאים לשרשו ומקורו שאומרים והאופנים וחיות הקדש ברעש גדול שהו״ע רעש באלקות ניזז ג״כ ממקומו. דהנה באמת מה שהיצה״ר מסית ומדיח הוא רק לקיים רצון הבורא ועיקר כוונתו שלא ישמע[79] לו[80], אבל אם שומעין לו אִיז עֶר נִיט צֻו פְרִידְוֹן שאינו מקיים רצון הבורא, לכן כשאומרים[81] והאופנים כו׳ ומתבונן איך ששרשו ומקורו בטל לאלקות ניזוז ג״כ ממקומו ולא יסית עוד. ואח״כ עד שבא לק״ש ואהבת את ה׳ אלקיך בכל לבבך בשני יצריך[82] שגם היצה״ר יהי׳ לו אהבה לאלקות. עד שבא לשמ״ע ברוך אתה הוי׳ שממשיך בש׳ הוי׳.

וזהו קדש ישראל להוי׳ ראשית תבואתה[21] שהם גבוהים במעלה יותר מתורה, דתורה נק׳ תורת הוי׳[83] והם ממשיכים בש׳ הוי׳, וזהו דוקא ע״י הנשמה המלובשת בגוף, וזהו כשמחך יצירך בג״ע מקדם[2], דג״ע דעתה הוא רק לפי שעה עד ימוה״מ ותחה״מ, וכאן קאמר מקד״ם פי׳ מקדם עד שלא נעשה וכמ״ש המגיד מראשית אחרית[84] ומקדם עד שלא נעשה, צופה ומביט עד סוף כל הדורות[85], ששם גלוי וידוע דדוקא ע״י הנשמה שבגוף יומשך אוא״ס בתורה ומזה נעשה השמחה. ופי׳ מקדם הוא דסוף מעשה[86] עלה[87] במחשבה תחילה[86], מקדם הוא גבוה

---

74) שבסולם . . ד׳ תפלות . . אצי׳: **ראה גם לקו״ת בשלח ב, ב.**

75) ד׳ תפלות תפלת עשי׳ . . ותפלת אצי׳: **ראה פע״ח: שער הכוונות: מ״ח: וסידורי האריז״ל במקומם.**

76) נה״ב הוא מפני שור שבמרכבה: **ראה סידור שער האלול רל, א. לקו״ת ויקרא ב, ב. ג. ש״א יז, א הערה 11. סה״מ תרמ״ב ע׳ קפד. וש״נ.**

77) הללוהו את ה׳ מן השמים: **תהלים קמח, א. ושם: הללו — ראה גם סה״מ תרל״ח ע׳ תנב.**

78) הללוהו כל מלאכיו: **תהלים קמח, ב.**

79) שהיצה״ר . . רצון הבורא . . שלא ישמע לו: **ראה זהר תרומה קסג, א. תניא ספ״ט וספכ״ט וברשימות כ״ק אדמו״ר זי״ע לשם. לעיל ע׳ שדמ. לקמן בח״ב המשך וככה פי״ז. פ״ס. שם בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ תשעו.**

80) לו: **בדרושי חתונה הנ״ל ע׳ קפב נשמט.**

81) אִיז עֶר נִיט צֻו פְרִידְוֹן . . לכן כשאומרים: **וכן צ״ל בדרושי חתונה הנ״ל ע׳ קפב.**

82) ואהבת . . בכל לבבך בשני יצריך: **ואתחנן ו, ה ובספרי שם. ברכות נד, א במשנה. ראה גם לקמן בח״ב ע׳ תכא. וש״נ.**

83) תורת הוי׳: **בא יג, ט.**

84) המגיד מראשית אחרית: **נוסח שטר תנאים ע״פ ישעי׳ מו, י.**

85) צופה ומביט עד סוף כל הדורות: **ברכת זכרונות — מוסף לר״ה.**

86) דסוף מעשה עלה במחשבה תחילה: **פיוט לכה דודי. ראה גם לעיל בחלק המאמרים ד״ה ויגש אליו יהודה פ״א.**

87) עלה: **בדרושי חתונה הנ״ל ע׳ קפב נשמט.**

יותר מתחילה. וזהו שמח תשמח רעים אהובים כשמחך יצירך בג"ע מקדם, רעים אהובים הם חו"ב[3] שהם תושב"כ ותושבע"פ[88], וחתן וכלה, יהי' השמחה כמו בקדם דהשתל' מלמעלה מסדר השתל' הוא ריחוק הערך דהחכ' מאין תמצא[89] וקדם הוא מקור האין והוא יש אמיתי, ששם גלוי וידוע שדוקא ע"י הנשמה המלובשת יומשך אוא"ס בתורה. וזהו ענין ד"ג[90] שהחתן דורש ונותנין לו מתנה יותר מהדרשה, ובמ"ת דכתי' ביום חתונתו זו מ"ת[19] הדרשה הי' אנכי הוי' אלקיך[91], והמתנה הי' יותר מהדרשה, וצ"ל מה שייך דבר שהוא גבוה יותר מאנכי והלא אנכי הוא כתר[92], הענין הוא דהנה כתי' והוא כחתן יוצא מחופתו ישיש כגבור לרוץ אורח[93], ישיש בגימ' ב"פ יש[94], דקנה חכמה קנה בינה[95] בגימ' יש[96], וישיש ב"פ, וזהו עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות[97] שהוא קנה חכ' קנה בינה וישיש הוא ב"פ יש, וזהו שמח תשמח רעים אהובים שהם חו"ב כשמחך יצירך בג"ע מקדם פי' מקדם עד שלא נעשה, והו"ע ישיש כגבור כו'.

88) חו"ב שהם תושב"כ ותושבע"פ: **ראה זח"ב תוספות רעו, ב. תו"ח בראשית לו, ג ובהערה 37. בא ח"א צד, ד. וש"נ.**

89) דהחכ' מאין תמצא: **איוב כח, יב.**

90) ד"ג: = **דרשה גישאנק. ראה גם שו"ע אדה"ז הל' שבת סש"ו, סט"ו.**

91) אנכי הוי' אלקיך: **יתרו כ, ב.**

92) אנכי הוא כתר: **ראה זהר רע"מ פינחס רנו, ב.**

93) והוא כחתן . . לרוץ אורח: **תהלים יט, ו.**

94) ישיש בגימ' ב"פ יש: **ראה גם אוה"ת חנוכה ע' רצו. סה"מ תר"ם ח"ב ע' רצ. וש"נ.**

95) דקנה חכמה קנה בינה: **משלי ד, ה.**

96) דקנה . . קנה . . בגימ' יש: **ראה פע"ח שער תפילות ר"ה שכ"ה, פ"ג. לקמן בח"ב המשך וככה פ"י. וש"נ.**

97) עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות: **עוקצי' בסופה. ראה תו"א וארא נו, ב. תו"ח שמות כת"י ר"ש סופר מו, א ואילך. ובמהדורת אותיות מרובעות ח"א לג, א ואילך. אוה"ת שמות ע' ב'תתמה. בהעלותך ע' תטז.**

הנחות

מפתח ההנחות

ד"ה	זמן אמירתו	ע'
ויהי לי שור וחמור	**וישלח**	**שמט**
פדה בשלום	**י"ט כסלו**	**שנח**

בס"ד פ' וישלח ל"ז הנחה

ויהי לי שור וחמור[1] צאן ועבד כו', ואשלחה להגיד למצוא חן בעיניך[2], וצ"ל מה"ע שילוח דיעקב להודיע לעשו שיש לו שור וחמור כו', שעי"ז ימצא חן בעיניו. הלא ידע ששונא הוא לו, והי' מסתפק שלא יהי' לנגדו. ולכאורה כשמודיע שיש לו שור וחמור, עי"ז תגדל קנאתו, ולמה לו להקניטו, ובאמת רצה לשככו, וכמו שמסיים למצוא חן בעיניך. וגם צ"ל מהו"ע מציאת חן הזה. ויובן בהקדים מארז"ל ע"ז במד"ר במקומו[3] שור זה יוסף כמד"א[4] בכור שורו הדר לו[5], חמור זה יששכר כמד"א[6] חמור גרם[7], צאן[8] אלו ישראל כמד"א[4] ואתנה צאני צאן מרעיתי אדם אתם[9], עבד[8] זה דוד שנא' אני עבדך בן אמתך[10], ושפחה אביגיל[11] כו'. ונודע כי כל מה שהי' לו שור וחמור, הכל הי' מרויח[12] הצאן שילדו הצאן עקודים[13] כו', כמ"ש ומכל אשר לאבינו עשה את החיל הזה[14]. וכמו שפירש"י (פ' ויצא ל"א[15], מג) ע"פ ויפרוץ האיש מאד, שמכר הצאן בדמים יקרים ולקח כל אלו, נמצא כי כל בירור דיעקב עם לבן הי' בבחי' צאן, כדי לברר משם בחי' צאן אדם[16], מבחי' צאן לבן. ולכאורה צ"ל הלא הנהגת יעקב עם לבן, במה שהציג יעקב את המקלות ברהטים[17], זהו כעין רמאות שהרי רימה אותו בזה. שהרי לכאורה המדובר הי' ביניהם, שכל מה שילדו הצאן מעצמן, ולא ע"י פעולה שיפעול ע"י מקלות, רק על המזל[18]. שהרי הסיר משם כל התישים העקודים[19] כו', וכל חום בכשבים, וא"כ מה שעשה יעקב פעולות שילדו הצאן עקודים, זה לכאורה שלא כפי המדובר. כי כוונת לבן הי' שילדו הצאן שלא ע"י פעולה, רק כמו שיהי' המזל שלו, ואיך עשה יעקב איש תם[20] פעולה כזאת.

---

1) ויהי לי שור וחמור: **הנחה מהמאמר שנדפס לעיל ע' קא. הנחה זו נכתבה תוך השתמשות בלשון המאמר ומשלב בו השינויים והוספות וכו'.**

ראה עוד ע"ד המאמר ברשימת המאמרים שבסוף הספר.

2) ויהי לי . . למצוא חן בעיניך: **וישלח לב, ו. ושם: להגיד לאדוני.**

3) במד"ר במקומו: **ראה ב"ר פע"ה, יב.**

4) כמד"א: = **כמה דאת אמר. בב"ר שם: שנאמר.**

5) בכור שורו הדר לו: **ברכה לג, יז.**

6) כמד"א: **בב"ר שם: דכתיב.**

7) חמור גרם: **ויחי מט, יד. בב"ר שם: יששכר חמור גרם.**

8) צאן . . עבד: **בב"ר שם: וצאן . . ועבד.**

9) ואתנה צאני . . אדם אתם: **נסמן לעיל בחלק המאמרים בריש המאמר.**

10) אני עבדך בן אמתך: **תהלים קטז, טז.**

11) אביגיל: **בב"ר שם: זו אביגיל.**

12) מרויח: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים בריש המאמר.**

13) עקודים: **ויצא ל, לט. לא, י. יב.**

14) ומכל אשר . . החיל הזה: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים בהמאמר פ"א. וש"נ.**

15) שפירש"י . . ל"א: **בשינוי קל. לפנינו ל.**

16) צאן אדם: **ראה גם לקמן פיסקאות ולהבין ענין. והנה בירור זה.**

17) שהציג יעקב את המקלות ברהטים: **ויצא ל, לז ואילך.**

18) על המזל: **כנצ"ל: ע"י המזל.**

19) הסיר משם כל התישים העקודים: **ויצא ל, לה.**

20) יעקב איש תם: **תולדות כה, כז.**

אך הענין הוא הנה ענין שבה״כ שנפלו הניצוצות[21] בשבירה, ונודע כי בשבה״כ נפלו גם נשמות הגבורות[22], הנה ע״י חטא עה״ד נתחזקה השבירה[23]. וזהו ע״י ערמומית הנחש כמ״ש והנחש הי׳ ערום[24], שע״י ערמה פיתה את חוה שתאכל מעה״ד ותתן גם לאישה[25]. וכנודע שהאכילה גם כל בע״ח, וזהו שנאמר גם לרבות בע״ח[26]. ונמצא כל פעולות הנחש הי׳ ע״י רמאות, שרימה ופיתה את חוה. וכיון שמתחלה באו הניצוצות ע״י ערמה, לכן להוציא בלעם מפיהם זהו ג״כ ע״י רמאות. כי מה שהוא ע״פ השכל הגלוי זהו נראה לכל שזהו ע״פ השכל, אבל ענין הרמאות הוא, שעושה הדבר כדי שחבירו אינו מבין מפני מה הוא עושה כך. וכמ״ש עם עקש תתפל[27], ולכאורה מפני מה איננו הולכים אתו עם בדרך[28] השוה, אלא מפני כאשר הולך אתו בדרך השוה אינו פועלים אצלו מאומה, אלא עם עקש תתפל, שצריך להלוך אתו כדי שאינו מבין מפני מה עושה כך. וזהו ג״כ ענין בא אחיך במרמה[29] כו׳, כי ברצון יצחק הי׳ לברך את עשו, ע״כ עשה יעקב בערמומית, כדי שיצחק יטעה ויחשב שזהו עשו. ומה שפי׳ ת״א על תיבת במרמה בחוכמא, זהו כמ״ש אני חכמה שכנתי ערמה[30], שיש בחי׳ ערמומית בקדושה, שבחי׳ חכמה הוא שכן לערמה. הנה ארז״ל לעולם[31] יהי[32] אדם ערום ביראה[31], לכאורה הי׳ צריך לכתוב לעולם יהי׳[32] אדם ביראה. אך הענין הוא כאשר יש לו יראה בגלוי, זהו הכל רואין שיש לו יראה. אבל ערום ביראה זהו הצנע לכת עם ה׳ אלקיך[33] שיהי׳ לו יראה או אהבה, אבל הצנע לכת שחבירו לא יבין שיש לו יראה, זהו ערום ביראה. שזהו ערמומית בקדושה, וכמ״ש כל ערום יעשה בדעת[34], לתת לפתאים ערמה[35]. ובילקוט ריש משלי[36] אמר שלמה אני הייתי פתי, ונתן בי הקב״ה ערמה כו׳. ועוד אמר שלמה אני נער הייתי ונתן בי הקב״ה מזימה[37], וכן כמה שנים אדם צ״ל בן ערמה, מבן עשרים שנה. כי בילקוט[36] יש שני דיעות, א׳

---

21) שבה״כ שנפלו הניצוצות: **ראה ע״ח שער רפ״ח ניצוצין שי״ח, פ״א ואילך. תו״א וישב כז, ד. מאמרי אדה״א נ״ך ע׳ תקכג.**

22) בשבה״כ נפלו גם נשמות הגבורות: **ראה ע״ח שער הקליפות שמ״ח, פ״ג. ספר הגלגולים פ״א. תו״א וישב כז, ג. ד. מאמרי אדה״ז תקס״ה ע׳ יד. מאמרי אדה״א ויקרא ח״א ע׳ עב. נ״ך שם ואילך.**

23) חטא עה״ד נתחזקה השבירה: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים בהמאמר בהערות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב הערה ג.**

24) והנחש הי׳ ערום: **בראשית ג, א. ראה גם תו״ח בראשית לג, א ואילך.**

25) ותתן גם לאישה: **שם ג, ו.**

26) גם לרבות בע״ח: **ראה ב״ר פי״ט, ה.**

27) עם עקש תתפל: **שמו״ב כב, כז.**

28) אתו עם בדרך: **תיבת עם ניתוסף בין השיטין. ואוצ״ל: אתו עם דרך.**

29) בא אחיך במרמה: **תולדות כז, לה. ראה מאמרי אדה״ז תקס״ד ע׳ קפב־קפג. מאמרי אדה״א במדבר ח״ד ע׳ א׳תקלה ואילך. ע׳ א׳תקנג ואילך.**

30) אני חכמה שכנתי ערמה: **משלי ח, יב.**

31) לעולם יהי אדם ערום ביראה: **ברכות יז, א.**

32) יהי . . יהי׳: **בברכות שם יהא.**

33) הצנע לכת עם ה׳ אלקיך: **מיכה ו, ח. ושם: והצנע לכת עם אלקיך — ראה גם סה״מ תר״ם ח״ב ע׳ תתקיא. וש״נ.**

34) כל ערום יעשה בדעת: **משלי יג, טז.**

35) לתת לפתאים ערמה: **משלי א, ד.**

36) ובילקוט ריש משלי: **עה״פ לתת לפתאים ערמה.**

37) ערמה . . מזימה: **ראה גם לעיל בחלק**

אמר מבן כ"ה שנים, וא' אמר מבן ל' שנים, והעיקר הוא כדיעה[38] שמבן עשרים שנה, כמו שמצינו בלוים לצבא העבודה[39] מבן עשרים שנה[40]. וזהו שארז"ל ולמכור בנכסי אביו עד שיהי' בן עשרים שנה[41], פי' ולמכור בנכסי אביו במקום אביו, וכיון שהוא קודם עשרים עדיין אין בו מוחין דגדלות[42], ואצל אביו יש מוחין דגדלות. ע"כ א"א למכור בנכסי אביו במקום אביו, אלא לעשרים שנה, שאז מאיר אצלו מוחין דגדלות, אז ביכולתו למכור בנכסי אביו. וזהו אני חכמה שכנתי ערמה[30], ואיתא בזהר באדרא דנשא דקמ"ד אני חכמה שכנתי א"ת שכנתי אלא שכינתי כו', ודא מוחא סתימאה. נמצא ששרש הערמה מבחי' החכמה עליונה. וכ"ז הוא ערמומית דקדושה, אבל נפלו בשבה"כ ונתהווה מזה ערמומית דלעו"ז. וע"י חטא עה"ד נתחזק[23], היינו ע"י ערמומית הנחש, כמ"ש והנחש הי' ערום[24]. נמצא כיון שבאו ע"י ערמומית, ע"כ כדי להחזיר אותם, צריך ג"כ ע"י ערמומית. כי כאשר הוא ע"פ השכל הגלוי זהו נראה לכל, אלא צריך לעשות הדבר בערמומית שלא יבין נקודת המרכז, מפני מה הוא זה. כי כאשר יש לו יראה זהו מציאת היש, אלא צריך להיות בערמומית הצנע לכת, כי בתחלה נפלו ע"י ערמומית. ולכן להוציא בלעם מפיהם, זהו ג"כ ע"י רמאות. וזהו בא אחיך במרמה[29] ויקח ברכתך, הנה הברכות הי' המשכות מבחי' שלמעלה מסדר ההשתל'[43], ע"כ הי' צריך להיות ע"י רמאות, שיצחק יחשוב שזהו עשו כמ"ש (פ' ויצא[44]), ותקח רבקה בגדי עשו בנה הגדול, ותלבש יעקב בנה הקטן[45], ואת עורות גדיי העזים הלבישה על ידיו ועל חלקת צואריו[46], שזהו ע"י ערמומית. ועד"ז הי' הנהגת יעקב עם לבן ג"כ, כי כדי להוציא ממנו בירורי הניצוצות שנפלו בו א"א כ"א ע"י ערמה דקדושה כו'.

ולהבין ענין בירור יעקב שבירר אצל לבן, שכללות הבירור הי' בבחי' צאן לבן, וע"פ המדרש[3] הנ"ל צאן הוא נש"י כמ"ש ואתנה צאני צאן מרעיתי אדם אתם[9]. וצ"ל מה"ע צאן אדם, דלכאורה אם צאן הם אינם במדרגת אדם, ואם הם במדריגת אדם למה יכונו בשם צאן. הלא אדם הוא מדבר וצאן הוא מבע"ח, וזהו פועל גריעתא באדם מה שנק' בשם צאן. אך הענין הוא הנה יש יתרון ומעלה בבע"ח על האדם, היותם בשרשם גבוה יותר, כי שרש האדם הוא מעולם התיקון[47], ובע"ח שרשם מעולם התהו[48] שקדם לעולם התיקון[49], אלא שנפלו

המאמרים בהמאמר בהערות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב הערה ה.

38) והעיקר הוא כדיעה: **בילקוט שם. ראה הערה שלפנ"ז.**

39) בלוים לצבא העבודה: **כ"ה בהכת"י.**

40) מבן עשרים שנה: **במדבר א, ג.**

41) ולמכור בנכסי אביו . . בן עשרים שנה: **ראה ב"ב קנו, א.**

42) עשרים . . מוחין דגדלות: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים בהמאמר פ"א ובהערה 40 שם.**

43) הברכות . . שלמעלה מסדר ההשתל': **ראה תו"א תולדות כ, ד ואילך.**

44) פ' ויצא: **צ"ל: פ' תולדות.**

45) ותקח רבקה . . הקטן: **תולדות כז, טו בדילוגים.**

46) ואת עורות . . צואריו: **תולדות שם, טז.**

47) שרש האדם הוא מעולם התיקון: **ראה תו"א בשלח סה, ד. לקו"ת אמור לז, ג.**

48) ובע"ח שרשם מעולם התהו: **ראה תו"א שם. לקו"ת שם. מטות פג, ב. שה"ש ב, א.**

49) התהו שקדם לעולם התיקון: **ראה תו"א**

בשבה"כ, ע"כ כאשר האדם מבררים אותם מעלה אותם לשרשם הקדום, ועי"ז ממשיך האדם אורות דתהו שקדם לעולם התיקון. ועוד בחי' שגבוה מאורות דתהו ותיקון. לפ"ז מובן מה שהנהגת יעקב עם לבן הי' בערמומית, כי עיקר הבירור הי' בבחי' צאן, ששרשם מעולם התהו העלם, ע"כ הי' הבירור בערמומית.

והנה שרש ההפרש בין צאן הם בע"ח לאדם בחי' מדבר, הנה יש ד' מדרגות דצח"ם, ההפרש בין בע"ח לאדם שאדם הוא מדבר[50] וצאן הם בע"ח. ועוד הנה המדבר יש בו דעת משא"כ הבע"ח אין בו דעת, רק שיש להם קצת שכל[51]. היינו שנמשכת אחר המאכל, מפני שמבין שמזה יקבל חיות, ע"כ נמשכת אח"ז. גם נזהרת שלא תפול באחת מן הפחתים, גם יש בהם יראה מפני גערת האדם אולי יכנה. עכ"ז אין בה דעת, שזהו רק מצד השכל. ומ"ש ידע שור קונהו[52] משמע שיש להם דעת, זהו רק שם המושאל[53] לבד, רק מפני ריבוי רגילותה עם הבע"ב, הם מבינים שזהו בעה"ב, אבל אין בה דעת שמבינה ע"פ השכל מפני שקנה אותו ע"כ זהו בעה"ב שלו, זה אינו מבין, רק כ"א מה שנקנה בו מצד ההרגל כו'. וזהו בד"כ ההפרש בין בע"ח לבחי' מדבר. ובד"פ יש במדבר עצמו ג"כ ב' בחי' מחולקות, והוא מ"ש וזרעתי את בנ"י זרע אדם וזרע בהמה[54]. ופי' זרע בהמה אין הפי' שאין להם שכל והשגה באלקות כלל, שהרי מלאכים שמשיגים[55] איך שהוא ית' קדוש ומובדל, שלכן שרפים אומרים קדוש[56] מפני שמשיגים איך שהוא ית' קדוש ומובדל, והאופנים אומרים ברוך[57], שמשיגים שיש בחי' גבוה יותר ממקורם ושרשם. ועכ"ז ה"ה נקראים בשם בהמות וחיות[55], כמ"ש פני ארי' אל הימין ופני שור מהשמאל[58] כו'. ומכ"ש הנשמות ששרשם מבחי' פנימי' הכלים[59], בוודאי יש להם שכל והשגה באלקות, ועכ"ז נק' בשם זרע בהמה[54] ע"ש שאין בהם דעת. אבל זרע אדם[60] יש להם דעת, פי' ענין

בשלח סה, ד ואילך. לקו"ת אמור לז, ד. וש"נ. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקצז. וש"נ. תרמ"ב ע' כז.

50) ההפרש בין בע"ח לאדם . . מדבר: ראה גם אוה"ת בשלח ע' שצא. מצורע (כרך ג) ע' תתכא. סה"ש תורת שלום ע' 245. הנסמן בהערה שלאח"ז.

51) המדבר . . דעת . . הבע"ח . . דעת . . שכל: ראה גם לעיל בחלק המאמרים ד"ה בראשית ברא פ"ד. לקמן בח"ב המשך וככה פכ"ב. וש"נ.

52) ידע שור קונהו: ישעי' א, ג.

53) שם המושאל: ראה פירוש מהמלות זרות לס' מו"נ. ולס' האמונות והדעות לרס"ג.

54) וזרעתי את בנ"י זרע אדם וזרע בהמה: ע"פ ירמי' לא, כו. ראה גם לעיל בחלק המאמרים ד"ה בראשית ברא פ"ד. וש"נ.

55) מלאכים שמשיגים . . בהמות וחיות: ראה גם לעיל שם.

56) שרפים אומרים קדוש: ראה גם לעיל בחלק המאמרים המשך ואלה תולדות יצחק פ"ז. וש"נ.

57) והאופנים אומרים ברוך: ראה הערה שלפנ"ז.

58) פני ארי' אל הימין ופני שור מהשמאל: יחזקאל א, י בדילוג. ראה גם תניא רפל"ט.

59) הנשמות . . פנימי' הכלים: ראה גם לעיל בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' רפ. וש"נ.

60) הנשמות . . זרע בהמה . . זרע אדם: ראה גם לקמן פיסקא ומ"ש בבלעם. וש"נ.

הדעת הוא בחי׳ התקשרות[61] והתחברות כמ״ש והאדם ידע[62] כו׳. שע״י שיתבונן באלקות, יהי׳ אצלו בבחי׳ התקשרות והתחברות עד שיהי׳ ניזוז ממקומו, ויהי׳ נזהר להיות סור מרע ועש״ט[63] בכלל. ובפרט ענין הזהירות, שע״י התקשרות דעתו יפעול פעולה בנפשו להיות בחי׳ מהלך מדרגא לדרגא כו׳.

וזהו כמו שאמר לשלמה דע את אלקי אביך ועבדיהו בלב שלם[64], פי׳ דע זהו״ע התקשרות לאלקות, כי בלא התקשרות אפשר להיות שיתבונן בחכמתו ובינתו אבל אינו נוגע ושייכות לו, וע״כ צריך להיות התקשרות. וזהו דע שיהי׳ התקשרות, שיהי׳ שייכות לו עד שיהי׳ ניזוז ממקומו, שיפעול אצלו שינוי ממהות למהות, שיהי׳ בחי׳ מהלך. ועבדיהו בלב שלם, כמ״ש וידעת היום והשבות אל לבבך[65], פי׳ אל לבבך בשני יצריך[66] ביצ״ט וביצה״ר לאהבה את הוי׳, ונודע מארז״ל שעבודה שבלב זו תפלה[67]. שכללות ענין התפלה הוא בחי׳ התבוננות, כי עיקר ענין התפלה הוא בחי׳ הכוונה[68], כי תפלה הוא כנגד קרבנות תקנום[69]. ובקרבנות הי׳ עיקר הכוונה, כאשר הכהן כיוון מחשבת חוץ פסול[70] הקרבן. כך בתפלה הוא עיקר הכוונה. והקול הוא רק מעורר הכוונה[71]. וכל אריכות פסוד״ז וק״ש הוא הכל איך שעי״ז יבא להתפעל לבוא לבחי׳ הביטול. וזהו הנק׳ בחי׳ דעת בחי׳ התקשרות, שיפעול אצלו שינוי ממהות למהות אחר. וכענין שארז״ל על אברהם בן ג׳ שנה הכיר את בוראו[72], שהכרה זו פעל בו שנשתנה ממהות למהות לגמרי, וניזוז ממקומו הראשון, ועזב דרכי תרח אביו, כמ״ש מתחלה עובדי כוכבים היו אבותינו, ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו[73], תרח אבי אברהם ואבי נחור ויעבדו אלקים אחרים[74]. אבל אברהם עזב דרכי תרח אביו, נמצא שהכרה זו פעל בו שינוי ממהות

---

61) הדעת הוא בחי׳ התקשרות: **ראה תניא פ״ג. לקמן בח״ב המשך וככה פפ״ה. וש״נ.**

62) והאדם ידע: **בראשית ד, א.**

63) סור מרע ועש״ט: **תהלים לד, טו. לז, כז.**

64) דע את אלקי . . בלב שלם: **דהי״א כח, ט.**

65) וידעת היום והשבות אל לבבך: **ואתחנן ד, לט.**

66) אל לבבך בשני יצריך: **ראה לקו״ת ואתחנן ד, ד. ז, ד. ט, א.**

67) שעבודה שבלב זו תפלה: **ראה ספרי ופרש״י עקב יא, יג. תענית ב, סע״א. רמב״ם ריש הלכות תפלה. שו״ע אדה״ז סק״ו, סק״ב. אוה״ת עקב ע׳ תרח.**

68) עיקר ענין התפלה הוא בחי׳ הכוונה: **ראה שו״ע אדה״ז הל׳ תפלה סצ״ח. לקו״ש כרך כב ע׳ 117 ואילך ובהנסמן שם. כרך לה ע׳ 195 ואילך ובהנסמן שם.**

69) תפלה הוא כנגד קרבנות תקנום: **ראה גם סה״מ תרכ״ט ע׳ שעז. תרל״ה ח״ב ע׳ שעא. לעיל בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ רצד. וש״נ.**

70) הכהן כיוון מחשבת חוץ פסול: **ראה רמב״ם הל׳ פסולי המוקדשין רפי״ג. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ רצד. וש״נ.**

71) והקול הוא רק מעורר הכוונה: **ראה טושו״ע (ואדה״ז) או״ח ססק״א, ס״ד (ס״ה. סק״א, ס״ג). ר״ח שער הקדושה ספט״ו. לעיל ע׳ ריא ובהערה 13.**

72) אברהם בן ג׳ שנה הכיר את בוראו: **ראה גם לעיל ע׳ קו. וש״נ.**

73) מתחלה עובדי . . המקום לעבודתו: **ע״פ נוסח הגדה של פסח פיסקא זו.**

74) תרח אבי . . אחרים: **יהושע כד, ב.**

למהות לגמרי, כמ״ש ויאמר ה׳ אל אברהם לך לך מארצך וממולדתך כו׳, אל הארץ אשר אראך[75] כו׳. שנשתנה ממהות למהות, אבל אותם דקרי׳ לי׳ אלקא דאלקייא[76], אין להם בחי׳ דעת, רק שיש להם חכמה ובינה. אבל דעת אין להם, שענין הדעת הוא להתקשר בבחי׳ השגה עד שיהי׳ ניזוז ממקומו, זה אין להם.

ומ״ש בבלעם ויודע דעת עליון[77], הנה כבר ארז״ל שהי׳ יודע רק לכוון את השעה[78]. ומלבד זה י״ל שזהו שם המושאל[53], ע״ד דכתיב ידע שור קונהו וזהו שם המושאל, כי בבחי׳ צאן אין להם דעת כמו שנת״ל, כך יודע דעת זהו ג״כ שם המושאל כו׳. וזהו שבס״א אין להם מוח הדעת[79] רק ב׳ מוחין דחו״ב, ולכאורה מוחין דחו״ב הם יותר נעלים מהדעת, שהרי הדעת הוא שנחלק לחו״ג[80] שהם בחי׳ מדות. אך הענין הוא שחו״ב יש להם, מפני שאפשר להיות שיתבונן ומבין בחכמתו ובינתו אבל אינו נוגע ושייכות לו, ע״כ יש להם חו״ב, אבל מוח הדעת זהו כדי שיהי׳ שייכות אצלו, ע״כ זהו אין להם. ועוד כיוון שמוח הדעת הוא למטה במדרגה מחו״ב[81], מסתמא שרשו גבוה יותר מחו״ב, שידוע מה שלמטה במדרגה, שם נמשך מדריגה גבוה יותר[82]. ע״כ כיון שדעת למטה במדרגה מחו״ב, ע״כ שרשו גבוה יותר, וכמו שפרש״י[83] ע״פ והי׳ אמונת עתיך חוסן ישועות חכמה ודעת[84], שבחי׳ דעת עדיף מנבון[83], ע״כ בחי׳ דעת אין להם. וזהו שמצינו במ״ת כתי׳ אתה הראת לדעת[85], פי׳ שבמ״ת הי׳ גילוי בחי׳ דעת בבחי׳ ראיי׳, שהם הנשמות שהיו דור דיעה[86]. כי שמיעה אינו תופס רק דבר רוחני׳, אבל א״א לתפוס דבר גשמי׳, אבל ע״י ראיי׳ העין נתפס הדבר גשמי[87] כמו שהוא, ע״כ אינו דומה שמיעה לראיי׳[88]. ובמ״ת הי׳ הגילוי בחי׳ דעת בבחי׳ ראיי׳, וזהו אתה הראת לדעת.

---

75) ויאמר ה׳ אל אברהם . . אראך: לך יב, א. ושם: אברם.

76) דקרי׳ לי׳ אלקא דאלקייא: מנחות בסופה. ראה גם סה״מ מלוקט ח״א ס״ע ל [בהוצאה החדשה — ח״ב ע׳ רפז] ואילך. סה״מ תרל״ב ח״א ע׳ נג בהערה.

77) ויודע דעת עליון: בלק כד, טז.

78) שהי׳ יודע . . את השעה: ראה סנהדרין קה, ב.

79) שבס״א אין להם מוח הדעת: ראה גם לעיל בחלק המאמרים בהמאמר ספ״ב. וש״נ.

80) הדעת הוא שנחלק לחו״ג: ראה ע״ח שער תיקון הנוקבא של״ד, פ״ג. ש״א פו, ב הערה 43.

81) הדעת . . למטה במדרגה מחו״ב: ראה תו״א תולדות יט, א ואילך. מאמרי אדה״ז תקס״ט ס״ע יד ואילך.

82) מה שלמטה . . גבוה יותר: ראה ש״א שער הפורים נח, א. סה, א. לקמן בח״ב המשך וככה ספצ״א בהקיצור. וש״נ.

83) פרש״י ע״פ והי׳ אמונת . . מנבון: ראה גם לעיל בחלק המאמרים בהמאמר ספ״ב ובהערות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב הערה יג ובהנסמן שם.

84) והי׳ אמונת . . חכמה ודעת: ישעי׳ לג, ו.

85) אתה הראת לדעת: ואתחנן ד, לה.

86) שהיו דור דיעה: ראה במדב״ר פי״ט, ג. זהר בשלח סב, ב. פע״ח שחה״מ שכ״א, פ״א. מאמרי אדה״א דברים ח״א ע׳ עו. וש״נ.

87) שמיעה . . רוחני׳ . . ראיי׳ . . גשמי׳: ראה תו״א וירא טו, ד. מקץ מ, א. סה״מ תרמ״ב ע׳ רטו הערה 74.

88) אינו דומה שמיעה לראיי׳: ראה מכילתא יתרו יט, ט. לק״ט שלח יג, יח. לקמן בח״ב המשך וככה פל״ג. וש״נ.

ועפ"ז יובן מה שנק' המלאכים בשם בהמות וחיות[55], הגם כי יש להם שכל והשגה כו' ונק' שכלי' נבדלים[89]. אך הענין מפני כי הם נק' עומדים, א"כ אין הדעת פועל אצלם, שאין להם בחי' דעת כו'. ועפ"ז יובן ההפרש שבין הנשמות שנק' בשם זרע אדם לנשמות שנק' זרע בהמה[90], שהנשמות שנק' בשם זרע אדם זהו הנשמות הגבוהות, שיש בהם בחי' הדעת ההתקשרות שיפעול אצלם שינוי ממהות למהות בחי' מהלכים, אבל בחי' זרע בהמה הם בחי' נשמות הנמוכות שבישראל, שאין בהם בחי' הדעת והכרה להיות ניזוז ממקומו.

והנה כדי להבין ביותר איך שאדם נק' בשם צאן, שבצאן יהי' בחי' אדם. הנה נודע ממ"ש בכהאריז"ל שתיקון האצי' לא הי' בפעם א' כ"א לאט לאט[91] כידוע, שבנין עולם התהו הי' בפעם א', ושבירת עולם התהו הי' ג"כ בפעם א', אבל תיקון מעולם[92] התיקון הי' לאט לאט כו'. והגם שהשבירה הי' רק בז"ת דש'[93] ס"ג[94], עכ"ז קצת פעל השבירה גם במוחין[95], ע"כ היו צריכים קודם לתקן המוחין, ואח"כ נתקן מדות, ואח"כ בחי' מל'. הגם שבבחי' מל' לא הי' השבירה, רק ארעא אתבטלית[96], עכ"ז כיון שאתבטלת ע"כ שייך תיקון, כמ"ש כל הנחלים הולכים אל הים[97]. וכיון שהנחלים אֵין, ממילא גם הים אין כן כאן*[98], כיון שאתבטלת, ע"כ צריך תיקון. ואח"כ בי"ע שיש בהם טו"ר, וכנודע שבבריאה מיעוטו רע[98] ורובו טוב, וביצירה מחצה על מחצה, ובעשיי' רובו רע ומיעוטו טוב[99] כו', ע"כ צריך לברר הניצוצות דבי"ע. ועפ"ז יובן מה שהלך יעקב עם לבן בערמומית, כי לבן למטה הוא לבן הארמי, שהוא קוסם נחשות[100]. וכדי לברר אותו הי' צריך יעקב

---

89) המלאכים . . שכלי' נבדלים: **ראה מו"נ ח"ב פ"ב־פ"ו. וראה שם ח"א פמ"ט. סה"מ תר"ם ח"א ע' י. וש"נ.**

90) הנשמות . . זרע אדם . . זרע בהמה: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים ד"ה בראשית ברא פ"ד. וש"נ.**

91) שתיקון האצי' . . לאט לאט: **ראה גם ע"ח שער שבה"כ ש"ט, פ"ד. שער התיקון ש"י, פ"א ופ"ה. שער מ"נ ומ"ד של"ט, דרוש ד.**

92) מעולם: **אוצ"ל: עולם.**

93) שהשבירה הי' רק בז"ת דש' ס"ג: **ראה ע"ח שער דרושי נקודות ש"ח, פ"א. שער התיקון ש"י, פ"ב. מבוא שערים ש"ב ח"א, פ"א (ובהגה ג). תו"א מג"א צז, ג. לקו"ת פ' ראה לא, ב. תו"ח בא ח"א קיז, רע"ג. (וארא פה, ג. וש"נ).**

94) דש' ס"ג: **ראה זהר רע"מ פינחס רמו, ב.**

95) קצת פעל השבירה גם במוחין: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים בהמאמר פ"ג. וש"נ.**

96) מל' . . ארעא אתבטלית: **ראה זהר ספד"צ תרומה קעו, ב. זהר הרקיע שם. לקו"ת בהר מ, א. ד. ראה בסוף הספר במילואים.**

97) כל הנחלים הולכים אל הים: **קהלת א, ז. ראה „פי' האר"י" בזהר הרקיע שם.**

*98) אין כן כאן: **כ"ה בהכת"י.**

98) שבבריאה מיעוטו רע: **ראה גם סה"מ תרל"ח ע' קסז ד"ה וכפשוטו.**

99) שבבריאה . . ומיעוטו טוב: **ראה ע"ח שער ק"נ שמ"ט, פ"ו. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'תצג. וש"נ. אוה"ת נח כרך ג' ע' 1200 ואילך.**

100) לבן . . קוסם נחשות: **ראה תרגום יוב"ע ויצא ל, כז. לא, יח. מפרשים עה"ת שם. זהר ח"ש קלג, סע"ב. ויצא קסא, א. קסד, ב. וישלח קסו, ב. קסז, א. בשלח סד, סע"ב. בלק רח, א.**

לברר בערמומית, מפני שבתחלה בא בערמומית, ע״כ הי׳ צריך לברר בערמומית כמו שנת״ל. ועפ״ז יובן שרש ענין ירידת יעקב לחרן, להתגורר בבית לבן[101] ולהוציא ממנו הנשמות שנפלו בשבה״כ[102]. כי הנה שורש לבן הוא מבחי׳ גבוה מאד. בחי׳ לובן העליון[103]. שמשם הוא מקור הסליחה כמ״ש אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו[104]. שהוא בחי׳ לבושי׳ כתלג חיוור[105]. ולכן ארז״ל בילקוט ע״פ הידעתם את לבן בן נחור[106], הידעתם מי שהוא מלבן את עוונותיהם של ישראל[107]. ולכאורה מהו שייך ליבון עוונותיהם של ישראל ללבן, אלא כי לבן שרשו הוא מבחי׳ לובן העליון, שמשם נמשך הסליחה. אך הנה לבן שלמטה הי׳ מה שנפל בשבה״כ, וזהו בחי׳ לבן שיש ברמאות שלמטה הלך בערמומית, שהחליף משכורתו עשרת מונים[108], אם כה יאמר עקודים[109] כו׳. ע״כ הלך יעקב אתו ג״כ ברמאות להאציל[110] מאתו הניצוצות, והציל מאתו עקודים נקודים וברודים[111]. עקודים נשמות היותר גבוהות, שנק׳ עקודים ע״ש בחי׳ הביטול במס״נ[112] שיש בהם, כענין עקידת יצחק שנק׳ עקידה, ע״ש ויעקוד אותו על גבי המזבח[113] ממעל לעצים, כן נשמות אלו ע״י המס״נ שבאחד[114] שיש בהם נק׳ עקודים. ויש נשמות שנק׳ נקודים וברודים, ובכדי להגביה אותם ולהעלותם לקדושה, זה הי׳ כל עיקר עסק יעקב עם לבן. וכמו שבאו בו ע״י ערמה, כמ״ש והנחש הי׳ ערום[24]. כן להוציא ממנו הי׳ צ״ל ג״כ ע״י ערמה, רק שזהו ערמה דקדושה. מה שהחכמה סתם הוא רק שכן לבחי׳ ערמה זו כו׳.

והנה בירור זה דצאן, זה הי׳ בשש שנים האחרונים שהי׳ יעקב בבית לבן, אבל י״ד שנים[115] הראשונים עבדו בשתי בנותיו, בכדי להוליד י״ב שבטים[116]

---

101) ירידת יעקב . . בבית לבן: **תולדות כז, מג ואילך. כח, א ואילך. ויצא כח, י ואילך. ראה גם אוה״ת ויצא רכא, ב. סה״מ תרל״ב ח״א ע׳ יא.**

102) הנשמות שנפלו בשבה״כ: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים ד״ה וישב יעקב פ״ג ובהנסמן שם.**

103) לבן . . לובן העליון: **ראה ע״ח שער העקודים ש״ו, פ״א. מאמרי אדה״א בראשית ע׳ רכב. וש״נ. תו״ח ויצא קסח, ד ובהערה 31. וראה גם בענין לבן לעיל בחלק המאמרים ד״ה וישב יעקב פ״א.**

104) אם יהיו . . כשלג ילבינו: **ישעי׳ א, יח. ראה גם סה״מ תרכ״ט ע׳ שסו וע׳ שסח.**

105) לבושי׳ כתלג חיוור: **דניאל ז, ט.**

106) הידעתם את לבן בן נחור: **ויצא כט, ה.**

107) הידעתם מי . . של ישראל: **ראה ילקוט שמעוני ויצא שם — רמז קכג. ב״ר פ״ע, י.**

108) שהחליף משכורתו עשרת מונים: **ויצא לא, ז.**

109) אם כה יאמר עקודים: **ויצא לא, ח.**

110) להאציל: **כנראה שצ״ל: להציל.**

111) עקודים נקודים וברודים: **ויצא לא, י. יב.**

112) עקודים נשמות . . הביטול במס״נ: **ראה גם סה״מ תרל״ב ח״א ע׳ קצג.**

113) ויעקוד אותו על גבי המזבח: **ראה גם לעיל בחלק המאמרים המשך ואלה תולדות יצחק פ״ח. וש״נ.**

114) המס״נ שבאחד: **נסמן לעיל שם פ״ג.**

115) דצאן . . בשש שנים . . י״ד שנים: **ויצא לא, מא.**

116) י״ב שבטים . . י״ב בקר דבריאה: **ראה זהר ויחי רמא, א. תו״א ויצא כד, א. וישב כח, ג. ויקהל קטו, ג. לקו״ת צו יז, א־ב. שמיני יט, א. במדבר טו, ב. בהעלותך לב, א.**

שהם י"ב[117] בקר[118] דבריאה[116]. ועכ"ז אינם נחשבים בכלל צאן שהם בירורי דבי"ע, מפני כי נתעלו באצי' כמ"ש ששם עלו שבטים שבטי י"ה[119], שהם י"ב גבולי[120] אלכסון[121] דז"א דאצי'. וי"ל שלכן י"ד שנים אלו נחלקו בד"פ, שבע שנים ז"מ דבריאה בחי' י"ב בקר דבריאה כו', וז"מ דאצילות י"ב גבולי אלכסונים דז"א[122] דאצי'. ועפ"ז יובן ענין ויהי לי שור וחמור כו', שלכאורה צ"ל מה שבפ' ויצא שם נאמר ויפרוץ האיש מאד מאד, ויהי' לו צאן רבות ושפחות ועבדים וגמלים וחמורים[123], שנאמר צאן קודם גמלים וחמורים, ובכאן הזכיר קודם שור וחמור ואח"כ צאן. הנה ארז"ל במד"ר שור זה יוסף[124], שהודיעו שנולד שטנו כו', כי יוסף הוא הי' שטנו[125] של[126] ש"ע[125], כמ"ש והי' בית יעקב לאש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש[127], וחמור זה[124] יששכר[128]. הנה עיקר העבודה הי' בשביל רחל, כמ"ש אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה[129]. והגם שישכר[128] הי' בן לאה, אבל זה הי' ע"י הדודאים[130] שניתנה לרחל, וכמארז"ל במקומו ראוי' היתה רחל להוליד ד' בנים[131], רק הפסידה ע"י הדודאים, נמצא יששכר[128] שייך ג"כ לרחל. וזהו ויהי'[132] לי שור וחמור שבירר כללית האצי', הגם שיש בלעו"ז ג"כ שור וחמור, אבל הנה כתי' בלעו"ז לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו[133]. וזהו ויהי לי שור וחמור, שאמר יעקב לעשיו, כיון שביררתי כללית האצילות, ע"כ לא יראתי מפניך, ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך, שיומשך המקיף דעשיו דקדושה ביעקב בפנימי'.

---

117) י"ב בקר: ראה מל"א ז, כה. מד. דהי"ב ד, טו.

118) י"ב בקר דבריאה: ראה לעיל בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' רעח. וש"נ.

119) ששם עלו שבטים שבטי י"ה: תהלים קכב, ד.

120) שבטים . . י"ב גבולי אלכסון: ראה ספר הבהיר סמ"ב. זהר במדבר קיח, ב ובביאוה"ז לשם פה, א ואילך. לקו"ת פקודי ז, ג. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תסז ואילך. וש"נ. סה"מ תרל"ה ח"ב ע' שלא. וש"נ.

121) י"ב גבולי אלכסון: ראה ס"י פ"ה, מ"א. ס' הבהיר סמ"ב. ונמנו בפרדס שער פרטי השמות שכ"א, פ"ו־ח. לקו"ת מסעי צד, א ואילך. פ' ראה כז, ג. סה"מ תרל"ח ע' עא. וש"נ.

122) ז"מ . . י"ב בקר דבריאה . . י"ב . . דז"א: כ"ה גם לעיל בחלק המאמרים ע' קט ואילך.

123) ויפרוץ האיש . . ויהי' . . וחמורים: ויצא ל, מג. ושם: ויהי.

124) שור זה יוסף . . וחמור זה יששכר: ראה לעיל ע' שמט.

125) כי יוסף הוא הי' שטנו . . ש"ע: ויצא ל, כה וברש"י שם. ראה תרגום יוב"ע שם. ב"ב קכג, ב. פסיקתא דרב כהנא פ' זכור פ"ג כא, ב.

126) של: כנראה שתיבה זו מיותרת.

127) והי' בית . . לאש . . עשו לקש: עובדי' א, יח. ושם: אש.

128) יששכר . . שישכר . . יששכר: כ"ה בהכת"י.

129) אעבדך . . ברחל בתך הקטנה: ויצא כט, יח.

130) שישכר הי' בן לאה . . הדודאים: ויצא ל, יד ואילך.

131) ראוי' היתה רחל להוליד ד' בנים: ראה לעיל בחלק המאמרים ע' קי ובהערה 116. ואולי גם כאן צ"ל כן.

132) ויהי': כנשצ"ל: ויהי.

133) לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו: תצא כב, י.

וע"ד נשמות העשוקים[134], אמר יעקב לעשו שיש לו ג"כ צאן ועבד ושפחה נשמות דבי"ע. וזהו כנגד ג"פ בכור שנאמר בפרעה, מבכור פרעה היושב על כסא, וכל בכור בהמה עד בכור השפחה[135]. וזהו ואתנה צאני צאן מרעיתי אדם אתם[9], שבצאן יהי' מדריגת אדם. וזהו ויהי לי שור וחמור צאן כו', כיון שבירדתי כללות האצילות, וגם צאן ועבד ושפחה, ממילא אפשר שיומשך מקיף דקדושה דעשיו ליעקב בפנימיות, ואיני ירא לפניך[136] וזהו ויהי לי כו'.

יום ג' י"ט כסלו שנת תרל"ז ששמעתי מפיו אדמו"ר שליט"א
בחורף דהתחלת מלחמת ראסיע עם ישמעאל

פדה בשלום[1] נפשי[2] כו', נפשי הוא נפש דוד. ופי' ברבים הוא כמ"ש ורב שלום בניך[3], כי הנה פי' בניך דרשו רז"ל על ת"ח כמ"ש במשנה, ושל בנאים מצד אחד[4], ופי' בגמ' שהם ת"ח[5] שנק' בונים, וכמאמרם א"ת בניך אלא בוניך[6] שהם בונים את העולם[5]. וצ"ל למה לא דרשו זה מתחלת הפ' וכל בניך כו', ולמה דרשו זה דוקא מסוף הפ' א"ת בניך[7] כו'. והנה פי' בשלום הוא ב' בחי' שלום[8], וכמארז"ל ע"פ או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי[9], כל העוסק בתורה משים שלום[10] בפמשמ"ע ובפמשמ"ט, וצ"ל מה"ע הב' שלימות.

---

134) נשמות העשוקים: **ראה גם זהר סבא משפטים צה, ב. לקו"ת ואתחנן ט, ד. סידור שחרית נז, ד. מאמרי אדה"ז מארז"ל ע' שפו. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תשיג.**

135) מבכור פרעה . . השפחה: **בא יא, ה ושם: מבכור פרעה היושב על כסאו עד בכור השפחה אשר אחר הרחים וכל בכור בהמה. וראה גם שם יב, כט.**

136) לפניך: **אוצ"ל: מפניך, או מלפניך.**

1) פדה בשלום: **מאמר זה לא נרשם בבוך תרל"ז. אמנם נמצא ממנו שני הנחות. והם: א) הנחה זו הנדפסת כאן. ב) הנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב שנדפסה לעיל ע' שיט.**

וראה תו"מ — התוועדויות חכ"א ע' 196 ואילך.

בנידון הכותרת ועוד ע"ד המאמר, ראה ברשימת המאמרים שבסוף הספר.

2) פדה בשלום נפשי: **תהלים נה, יט.**

3) ורב שלום בניך: **ישעי' נד, יג.**

4) ושל בנאים מצד אחד: **ראה מקואות פ"ט, מ"ו.**

5) ופי' בגמ' שהם ת"ח . . העולם: **ראה שבת קיד, א. מאמרי אדה"א בראשית ע' תיג. דברים ח"ד ע' א'תכו. וש"נ.**

6) א"ת בניך אלא בוניך: **ברכות סד, א. ראה גם אוה"ת נ"ך כרך ב ע' תתלג ואילך. סה"מ תרפ"ט ע' 71 ואילך ובהנסמן בריש המאמר שם. לקמן סוף פיסקא אך צ"ל.**

7) מסוף הפ' א"ת בניך: **ראה הערה שלפנ"ז.**

8) בשלום הוא ב' בחי' שלום: **ראה גם לעיל בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' שכד. וש"נ.**

9) או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי: **ישעי' כז, ה.**

10) כל העוסק בתורה משים שלום: **בלקו"ת בלק עד, א מציין: סנהדרין צ"ט ב'. ראה גם הנסמן בסה"מ תר"ם ח"א ע' קפב. לקמן ע' שסד ואילך.**

ובכדי להבין זה צריך להקדים, דהנה ידוע שהבהמ״ק בנה אותו שלמה[11], ודוד לא עשה כ״א הכנה, שהוא הכין הכל לבהמ״ק[12], מ״מ מצינו שהבית נק׳ דוקא ע״ש דוד, כמ״ש מזמור שיר חנוכת הבית לדוד[13]. והענין דהנה בית נק׳ תושבע״פ[14], דהנה יש ג׳ בחי׳ מזון ולבוש ובית[15], מזון הוא חיות פנימי, דכמו למשל המאכל הגשמי שנכנס לתוך פנימיות האדם, ונעשה חיות פנימי. כמו״כ התורה נק׳ ג״כ בשם לחם, וכמ״ש לכו לחמו בלחמי[16], ותורתך בתוך מעי[17]. דכמו שהמזון הוא חיות פנימי, כמו״כ ע״י התורה ממשיכים מוחין עליונים שעי״ז נעשה כללות פנימיות החיות בכל האורות עליונים למטה. ולבוש הוא מעשה המצות שנק׳ בשם לבושים[18]. ובדרך פרט נק׳ התורה ג״כ בשם לבוש, דהנה בתורה יש ב׳ בחי׳ או״פ ואו״מ. דהנה היחוד דתו׳ הוא מקיף ומוקף[19], שכאשר האדם לומד דבר הלכה, בתחלה מקיף השכל של ההלכה את שכל האדם, ושכלו מוקף בשכל ההלכה. ואח״כ כאשר מבין הדבר היטב לאשורו, אז נעשה דבר ההלכה מוקף משכל האדם. וה״ז דרך כלל מה שנק׳ התו׳ בשם מקיף, ונק׳ ג״כ מזון, שהו״ע ידיעת התורה שיותפס בהשגה בפנימית בתוך תוכו, וזהו המקיף דלבוש. ובית הוא ג״כ מקיף, וההפרש ביניהם דהנה הלבוש צ״ל לפי מדת האדם, דכאשר ילבש הקטן בגד של הגדול, ה״ה שלא לפי מדתו ואינו לו לבוש כלל, ואדרבה מונע ההילוך שיכשל ע״י. אבל בית הוא מקיף בשוה לתינוק בן יומו ולגדול, ובאמת הבית הוא מגין יותר מהלבוש, דהלבוש יכול להתלבש באיזו לבוש שיהי׳, אבל הבית שהוא מגין מזרם ומטר וקור וחום הוא מההכרח שיהי׳ שלם. והנה הלבוש הוא מקורב להאדם, אבל הבית הוא מרוחק מהאדם, ואם הי׳ הלבוש כ״כ מרוחק כמו הבית לא הי׳ יכול להלבישו האדם, ובדרך כלל הוא ההפרש בנמשל כשהלבוש הוא מקיף הקרוב ובית הוא מקיף הרחוק.

ובכדי להבין ההפרש ביניהם צ״ל תחלה מהו״ע המקיף, דהנה ענין המקיף הוא האור שאינו יכול לכנוס להיות פנימי, דמה שיכול להתלבש בבחי׳ פנימי ה״ז אור פנימי. וה״ז כמו המזון, דכל אדם לפ״ע אוכל לפי מה שיכול הפנימית שלו לקבל, אבל יותר ממה שיכול לקבל אין שייך כלל שיאכל. ועד״ז הוא האו״פ

11) שהבהמ״ק בנה אותו שלמה: **ראה מל״א ה, יז ואילך. ו, א ואילך.**

12) ודוד . . הכין הכל לבהמ״ק: **ראה דהי״א כח, ב ואילך. כט, א ואילך.**

13) מזמור שיר חנוכת הבית לדוד: **תהלים ל, א. ראה מדרש תהלים סוף סי׳ סב.**

14) בית נק׳ תושבע״פ: **ראה לקו״ת ואתחנן י, א. יא, א.**

15) מזון ולבוש ובית: **ראה גם בענין מזון לבוש בית לקו״ת ברכה צח, ד ואילך. סידור שער התפלה יט, ד ואילך. מאמרי אדה״ז הנחות הר״פ ע׳ עט ואילך. תקס״ז ע׳ שצח ואילך.**

16) התורה . . לכו לחמו בלחמי: **משלי ט, ה. ראה זח״א בהשמטות רס, א.**

17) ותורתך בתוך מעי: **תהלים מ, ט. ראה תניא פ״ה. לקמן בח״ב ע׳ תשכט. וש״נ.**

18) המצות שנק׳ בשם לבושים: **ראה תניא פ״ה. אגה״ק סכ״ט. תו״א מקץ לב, ד. לקו״ת שה״ש טז, רע״ג.**

19) היחוד דתו׳ הוא מקיף ומוקף: **ראה תניא פ״ה.**

שהוא לפי ערך הכלי, ומה שאין הכלי יכול לקבל ישאר בבחי' מקיף. ויובן זה דהנה המדות נק' מקיף לגבי הדיבור, דהרי אנו רואים שהדיבור תלוי ברצון האדם, אם ירצה ישתוק ואם ירצה ידבר. וכאשר מדבר מה[20] שהוא רוצה, ואם רוצה לגלות איזה מדה, כמו אהבה הוא מגלה ע"י הדיבור. והנה אהבה הוא מל' אבה שהוא רצון[21] שהוא המדה, והתגלות המדה הן אה' או יראה ופחד הוא הכל ע"י הדיבור. אך כ"ז הוא כאשר המדה אינה מאירה כ"א בצמצום, אז נעשה הדיבור כלי לקבל כמה שיוכל לקבל, ואז הוא התיישבות אורות בכלי, ומה שאינו יוכל לקבל, ישאר בבחי' מקיף. אבל כאשר יאיר המדה בתוקף, אז אינו נעשה הדיבור כלי לקבל, שאינו יוכל להתיישב בכלי, ואז אינו יכול לדבר. וכן אנו רואים שכאשר האדם בתוקף והתפעלות המדה, אינו יכול לדבר כלל.

והנה במקיף יש ב' בחי', מקיף הקרוב ומקיף הרחוק. מקיף הקרוב הוא שהמקיף פועל בפנימי, ולפעמים נכנס זה המקיף לפנימי, כאשר מתגלה מקיף הגבוה. ויובן זה כמו למשל כאשר האדם רוצה לגלות האהבה שיש לו אצלו, אז ירבה לספר ולדבר באריכות הדברים, ולגלות לו מצפוני לבבו, האיך שהוא אוהב לו מאד, מפני שנכנסת מעט מעט בפנימית שהוא הדיבור. ומקיף הרחוק הוא שאינו נכנס בשום פנים להתגלות בפנימית. ועד"ז יובן למעלה שיש מקיפים ופנימים, שלגבי מדריגה היותר גבוה נק' זה המקיף פנימי, כי הפנימי נמשך מהמקיף. כי הנה ת"ת דאימא נעשה כתר לז"א[22], והרי ז"א הוא מקיף, אך ה"ה מקיף לגבי הדיבור, אבל לגבי בינה נק' פנימי. וכן ת"ת דאימא נק' פנימי לגבי עצם המוחין, שה"ה רק חלק אחד מהבינה. ועד"ז הוא עד רום המעלות. וכ"ז הוא מקיף הקרוב, ומקיף הרחוק הוא המקיף הכללי, שהוא מקיף לד' עולמות אבי"ע בשוה. דכמו שהוא רק מקיף לעשי', שאינו יכול להיות בבחי' פנימי, כמו"כ אינו יכול להיות בבחי' פנימי לגבי אצי'. כי לגבי[23] קטן וגדול שוה, וכמו משל הבית שהוא מקיף לקטן וגדול בשוה, וקטן נק' עשי' וגדול נק' אצי'. אך באמת אינו שייך כלל בא"ס קטן וגדול, כי לגבי[23] כל"ח, אלא בכדי לשכך ולשבר את[24] האזן[25] מכנים בשם קטן וגדול.

והנה הב' בחי' מקיפי' ישנם בבחי' מל'. והענין דהנה כתיב יביאו לבוש מל'[26], וכמ"ש ה' מלך גאות לבש[27], שהוא הלבוש שמשם נמשך מדת המל', וזהו

---

20) מדבר מה: אוצ"ל: מדבר, מדבר מה.

21) אהבה . . אבה שהוא רצון: ראה ס' שרש ישע שרש אבה הובא בס' החקירה להצ"צ מערכת אהב צב, רע"א. במהדורת אותיות מרובעות צד, א. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' רסד. וש"נ. תו"ח בשלח ח"א קצט, ב. וש"נ.

22) ת"ת דאימא נעשה כתר לז"א: ראה ע"ח שער מוחין דצלם שכ"ג, רפ"ה ורפ"ז. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתעג. וש"נ.

23) לגבי: כנצ"ל: לגבי'.

24) לשכך . . את האזן: ראה מכילתא יתרו יט, טז. יח. תנחומא יתרו יג. שער היחוד והאמונה רפ"י. אגה"ק ס"ו קי, א. סכ"ט קמט, ב. וראה גם ע"ח שער ד שער אח"פ רפ"ב.

25) ולשבר את האזן: ילקוט שמעוני האזינו לב, ב בסופו — רמז תתקמב בשם ברייתא דל"ב מדות. רש"י בשלח יג, יח. ראה סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקט. וש"נ.

26) יביאו לבוש מל': אסתר ו, ח.

27) ה' מלך גאות לבש: תהלים צג, א.

מדריגת מקיף הקרוב שנק' לבוש, שהוא שפע האו"פ וכמ"ש אשר לבש בו המלך[28]. וכן יובן במצות, דהנה המצות נק' מצות המלך[29], והלבוש שנמשך ממנו הוא מדריגת גלגלתא, שהוא המקיף דאצי', דמה שיכול ליכנס בפנימי' ה"ז פנימי, ועצם מדריגת גלגלתא נשאר בבחי' מקיף. אך זהו מקיף הקרוב, דהגם שהוא מדריגה גבוה מאד, מ"מ הרי לע"ל יאיר בפנימית. דהנה כתיב ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה[30], ופי' בספרא דצניעותא[31] שהוא, הם עלמין סתימין דלא אתגליין[32], שהוא מדריגות סוכ"ע, וזה הוא ממכ"ע. כי זה הוא גילוי, וכמ"ש זה אלי[33], אשר יאמר כי הוא זה[34], ולע"ל יאיר ויתגלה מדריגת הוא כמו מדריגת זה. אך כעת אינו יכול להתגלות עדיין, וא"כ ה"ה מקיף הקרוב, אבל המקיף כללי הוא מקיף הרחוק. ועפ"י קבלה נק' בשם עיגול הגדול המקיף לד' עולמות בשוה[35], ובאמת גם הוא מחי', ואדרבה עיקר החיות הוא ממנו, אלא שאינו יכול ליכנס בפנימית. והנה המקיף דבית מלבד שהוא שומר להאדם, עוד זאת שהוא שומר למדריגת לבוש, וכמ"ש בגדי עשו החמודות אשר אתה בבית[36], והבגדים הוא כמ"ש וירח את ריח בגדיו[37] וארז"ל ריח בוגדיו[38]. אך צ"ל דבשלמא בוגדיו שהו"ע התשובה צריך שמירה, וכמארז"ל אל יאמר אדם אי אפשי אלא אפשי ומה אעשה אבשבש"מ גזר עלי, ופי' המגיד[39] זצוקל"ל נ"ע דזה הוא דוקא במי שלא חטא מימיו, אבל הבע"ת צ"ל אי אפשי, כי הבע"ת צריך שמירה בכל דרכיו, אבל בגדיו שהוא המצות למה הם צריכים שמירה.

אך הענין דהנה המצות נתלבשו בגשמיות[40], ציצית מצמר הגשמי, והי' משועבד תחלה תחת ממשלת ק"נ שהוא מעורב טו"ר, ולכן גם כאשר עושה ממנו מצוה ציצית וטלית[41], צריך ג"כ שמירה[40] מפני שהי' לו אחיזה תחלה בהרע, ולכן

---

28) אשר לבש בו המלך: **המשך הכתוב יביאו לבוש מלכות.**

29) המצות נק' מצות המלך: **ראה אסתר ג, ג. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' יא. וש"נ. נ"ך ע' רלה. ש"א ע' נו.**

30) ואמר ביום ההוא . . זה: **ישעי' כה, ט.**

31) בספרא דצניעותא: **ראה גם לעיל בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' שכא הערה 25.**

32) עלמין סתימין דלא אתגליין: **ת"ז בהקדמה יז, א.**

33) זה הוא גילוי וכמ"ש זה אלי: **בשלח טו, ב. ראה רש"י שם. לקו"ת חוקת נו, ד. פ' ראה לב, ג. ד"ה עם זו יצרתי ש"פ ויקרא תש"ב.**

34) אשר יאמר כי הוא זה: **משפטים כב, ח.**

35) עיגול הגדול . . עולמות בשוה: **ראה גם לקו"ת ויקרא בהוספות נב, ג. ואתחנן יג, א. חוקת סד, א.**

36) בגדי עשו החמודות . . בבית: **תולדות כז, טו בדילוג.**

37) וירח את ריח בגדיו: **תולדות כז, כז.**

38) ריח בוגדיו: **ראה סנהדרין לז, א. ב"ר פס"ה, כב וברש"י ומתנות כהונה שם. לקו"ת ש"ש סה, סע"ב.**

39) אל יאמר אדם . . ופי' המגיד: **ראה גם לעיל בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' שכב ובהערות שם.**

40) המצות נתלבשו בגשמיות . . שמירה: **ראה לקו"ת ואתחנן ט, ד ואילך.**

41) ק"נ . . ציצית וטלית: **ראה גם עד"ז לעיל בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב שם. וש"נ.**

צריך לעולם שמירה. וכן כל המצות ד"מ שבלולב[42], אתרוג[43], ומצה צריך שמירה הקמח מהמים שלא יחמיצו[44]. וגם האדם העושה המצוה, ה"ה נתלבש נפשו בגוף ונה"ב שהוא מעורב טו"ר וצריך שמירה. והשמירה הוא שיהי' לו רצון לעשות המצוה, אך זהו מדריגה שמירה אחרת, שהו"ע עוז וסיוע וכח לעשי' המצוה. אך עיקר השמירה שלא יהי' מעורב שום רע, דהיינו איזה פני' ולגרמי', וכמו מצות הצדקה שהוא מצוה רמה, לא יעשנה ח"ו להתייהר[45], ולימוד התורה לא יהי' רק לשמה ולא לקנטר[46] ח"ו, אפי' לא לשם ידיעה בכדי לידע הדין והענין[47] כו'. הגם שהידיעה הוא ג"כ מצוה, אך לא זהו תכלית המכוון, כי עיקר הכוונה הוא לשמור ולעשות[48]. וכן כל המצות צריכים שמירה מתערובות טו"ר, והשמירה הוא הבית. והנה המל' יש בו ג"כ מדריגת בית, וכמ"ש בדוד והקימותי לך בית נאמן[49], ולכן נק' הבית ע"ש של דוד, כי בהמ"ק הי' מאבנים ועפר[50] דוקא, כי הוא הסוף מכל המדריגות, ובו דוקא יכול להיות גילוי נעיצת התחילה. ודוד[51] הי' ג"כ במדריגת דומם, וכמ"ש לא גבה לבי ולא רמו עיני[52] כו', אם לא שויתי ודוממתי[53] כו'. ולכן נק' הבית ע"ש[54] והוא הי' מרכבה למדה זו[51]. ומה שבנה שלמה הבית הוא ט"א[54], שהוא הי' איש מנוחה כמ"ש שלום והשקט יהי' בימיו[55]. אבל ההמשכה דבחי' בית הי' ע"י דוד דוקא, והו"ע חנוכת הבית, שענין החינוך הוא שהגדול מחנך להקטן, וכמו"כ בנמשל שדוד המשיך המדריגה הנק' גדול.

וענין הבית הוא תושבע"פ, כי המקיף דלבושים המצות, אבל תושבע"פ נק' מקיף דבית. והענין דהנה כללות תושבע"פ הוא גדרים וסייגים, שענין הגדרים הוא בכדי שלא לבוא ח"ו לידי איסור של תורה. ושרש הגדרים וסייגים הם למעלה מעלה, שלכן יש להם כח להיות גדר וסייג לתושב"כ, וכמארז"ל

42) ד"מ שבלולב: **סוכה לא, א. מנחות כז, א.**

43) ד"מ שבלולב אתרוג: **ראה גם עד"ז לעיל בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב שם.**

44) ומצה . . שלא יחמיצו: **בא יב, יז. ועד"ז הוא בהנחה שם.**

45) הצדקה . . להתייהר: **ראה גם לעיל שם. תו"ח תולדות קמה, ד. שע"ת עו, ג ובהנסמן במ"מ לשם.**

46) ולימוד התורה . . לקנטר: **ראה גם לעיל שם ובהערה שם.**

47) ולימוד התורה . . לידע הדין והענין: **ראה גם בהנחה שם ובהנסמן שם.**

48) ולימוד התורה . . ולעשות: **ראה גם בהנחה דלעיל שם ובהערה שם.**

49) והקימותי לך בית נאמן: **וכ"ה בלקו"ת ברכה צט, ג. סידור שער התפלה כא, ב. הנחות הר"פ ס"ע פ. ראה גם הנחה הנ"ל ובהערה שם — ושם הובא: ונתתי לו בית נאמן.**

50) בהמ"ק הי' מאבנים ועפר: **ראה תו"א ר"פ ויגש ובהנסמן במ"מ לשם. תו"ח ואוה"ת שם. ועוד.**

51) ודוד . . מרכבה למדה זו: **ראה פרדס שעה"כ שכ"ג, פ"ד מערכת דוד. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקט.**

52) לא גבה לבי ולא רמו עיני: **תהלים קלא, א.**

53) אם לא שויתי ודוממתי: **תהלים קלא, ב.**

54) ע"ש . . ט"א: **= על שמו . . טעם אחר.**

55) שלום והשקט יהי' בימיו: **דבהי"א כב, ט. ושם: ושלום ושקט אתן על ישראל בימיו. ראה גם לעיל בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' שכג.**

עריבים עלי ד"ס יותר מיינה של תורה[56] שהוא פנימיות התו'[57]. ולכן נק' תושבע"פ בשם מל', וכמ"ש בת"ז מל' פה תושבע"פ קרינן לה[58], שהו"ע מדריגת בית שיש בבחי' מל'. והנה הגם שכללות תושבע"פ נק' בית, מ"מ מצינו שר' יהודה כולא תנויי בנזיקין הוה[59], כי ע"י סדר נזיקין נפרד הרע מן הטוב, כי ארבע אבות נזיקין הם כנגד גקה"ט וק"נ[60], שמתבררים ע"י סדר נזיקין. ועוד כי סדר נזיקין נק' ישועות, וכמארז"ל ע"פ והי' אמונת עתיך חוסן ישועות[61], ישועות זה סדר נזיקין[62]. ופי' ישועות הוא כמ"ש להושיע משופטי נפשו[63]. וענין המשפט הוא, כי בינונים זה וזה שופטן[64], וסדר נזיקין הוא הישועה שיהי' הנה"ב כפוף ובטל לנה"א. ובכללות נק' תושבע"פ בשם בית, שהוא המקיף השומר שיהי' המצות מנוקים מכל מיני רע ומכל מיני תערובות רע. וזהו ורב שלום[3], שמבחי' רב שהוא טודפרו"ד[65], יהי' במדריגת שלום. כי ענין הפירוד הוא הריבוי, והוא היפך השלום שהוא האחדות שהוא אחד, ות"ח ע"י התורה עושים מבחי' הריבוי והפירוד אחד היינו שיוכללו באחדות ה'.

אך צ"ל מאין נתהווה בחי' הפירוד וריבוי שהוא ההיפוך מאחדותו ית'. אך הענין דהנה הגם שנתהווה הקלי' שהקב"ה בראם ע"ש ביהש"מ[66], מ"מ ה"ה בשפל המצב, ואדרבה הם הי' שומרים לפרי[67]. וע"ד מה שמצינו בפירות, כמו באגוז שכאשר שנגמר, אז שוברין הקליפה וזורקין אותה ונוטלים הפרי. מ"מ קודם שנגמר הפרי נצרך להקליפה, שהוא כמו הבית להאדם, שהקלי' שומר מזרם וממטר ומקור וחום. ועד"ז הי' הקלי' שומרים לפרי שהוא האור, וע"י חטא עה"ד נעשי' אדרבה מנגדי' לאלקותו ית', ועי"ז נעשה טו"ר[68]. ובבריאה עדיין מעוטו

56) עריבים עלי . . מיינה ש"ת: ראה גם לעיל בחלק המאמרים ד"ה בראשית ברא ספ"ב. וש"נ.

57) מיינה של תורה . . פנימיות התו': ראה לקו"ת מטות פה, א. שה"ש לו, ב. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' צג. תקס"ה ח"א ס"ע רב. כתובים ח"ב ע' ה.

58) מל' פה תושבע"פ קרינן לה: ת"ז בהקדמה יז, א כגי' אדה"ז בסידורו.

59) שר' יהודא . . בנזיקין הוה: ברכות כ, א. ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שעד. וש"נ. סה"מ תרל"ח ע' קנג. וש"נ.

60) ארבע אבות נזיקין . . גקה"ט וק"נ: ב"ק ב, א במשנה. ראה אוה"ת פ' ראה ע' תרפא.

61) והי' אמונת עתיך חוסן ישועות: ישעי' לג, ו.

62) ישועות זה סדר נזיקין: שבת לא, א.

63) להושיע משופטי נפשו: תהלים קט, לא.

64) בינונים זה וזה שופטן: ברכות סא, ב. ראה תניא פי"ג. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' שיז ואילך. שע"ת עו, רע"ג ספ"א. צה, ב. ד"ח שער התפלה פס"ח-פ"ע.

65) טודפרו"ד: = טורי דפרודא — זהר בראשית כט, ב. ויצא קנח, א. פקודי רלד, סע"א.

66) שנתהווה הקלי' . . ע"ש ביהש"מ: ראה אבות פ"ה, מ"ו. זהר קרח קעח, א וביאוה"ז לשם צד, ד ואילך. ת"ז תנ"ט ובניצוצי זהר שם. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' כו. ח"ב ע' תקמג.

67) הקלי' . . שומרים לפרי: ראה של"ה בית ישראל יט, ב. ראה גם סה"מ תרמ"ב ע' תי. וש"נ.

68) חטא עה"ד . . נעשה טו"ר: ראה ע"ח שער הקליפות שמ"ח, פ"ג. שע"ק ח"א, ש"א. ס' הגלגולים פ"א. הערות שמן ששון למאמר

רע[69] וביצי' מחצה רע עד שבעשי' הוא רובו רע[70], ששמה הוא עיקר הפירוד והריבוי. והת"ח ע"י תושבע"פ, מפרידים הרע מהטוב, שיהי' הטוב נקי מכל רע בכל המדריגות. ולכן נק' בשם בית כי אורייתא מח"נ[71], ובחכ' כתיב בחכמה יבנה בית[72]. ובזהר אמרו א"ת בית אלא בי"ת[73], שהוא הב' דבראשית[74]. דהיינו כמו שבתחלת בריה"ע הי' הקלי' שומר לפרי, כמו"כ ע"י תושבע"פ נעשה הבירור שיהי' גם עכשיו שומרים לפרי, כי בחכ' אתברירו[75]. ובעבודה הוא שיהי' ענין למודו בתורה, ע"ד מתניתא מלכתא[76], כמו המלך שגוזר אמור ומצווה כך וכך לעשות, כמו"כ התורה גוזרת שזה כשר ומותר וזה אסור ופסול. ופי' כשר שאינו אסור וקשור בידי החיצוני', שיכול להתעלות אל הקדושה, ופסול הוא מה שאינו יוכל להתברר ולהתעלות ונדחה לגמרי. וזה תקנתם כי איבודו זהו תיקונו, וע"ד כ"ח שבירתו זהו תקנתו[77]. והגוזר על הדבר ההוא אם יוכל להתעלות או לאו, הוא האדם הלומד, וע"כ שצריך בתחלה בעצמו להתברר מן הרע, שלא יהי' בו שום שמץ רע ח"ו, דאל"כ האיך יכול לגזור על הדבר הזולת והוא עצמו לא ניתקן עדיין[78]. ובזה יובן מה שלמדו מסוף הפ[7] דוקא, ורב שלום בניך, ולא למדו מתחילת הפ'. דמתחילת הפסוק הייתי יודע שהת"ח הם למודי ה', אבל לא הייתי יודע שהם הבונים הבית, כמו בתחילת הבריאה שיהי' הקלי' שומר לפרי, שז"ע ורב שלום שמבחי' ורב טוד"פ[65] יהי' שלום אחדות.

ובזה יובן פי' הפסוק פדה בשלום נפשי[2], בשלום הו"ע ב' שלימות[8] פממש"ע ופממש"ט. פממש"ט הוא חיבור הנה"ב עם הנה"א[79], שגם הנה"ב יתברר

פסיעותיו של אאע"ה אות מ. נדפס גם בס' כתבים חדשים לרח"ו ע' מ. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תדש. וש"נ. הנחות תקע"ז ע' פג. וש"נ.

69) ובבריאה . . מיעוטו רע: ראה גם סה"מ תרל"ח ע' קסז ד"ה וכפשוטו.

70) ובבריאה . . רובו רע: ראה ע"ח שער ק"נ שמ"ט, פ"ו. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'תצג. וש"נ. אוה"ת נח כרך ג' ע' 1200 ואילך.

71) אורייתא מח"נ: = מחכמה נפקת. זהר בשלח סב, א. יתרו פה, א. רע"מ משפטים קכא, א. קדושים פא, א. חוקת קפב, א. ואתחנן רסא, א.

72) בחכמה יבנה בית: משלי כד, ג.

73) ובזהר . . א"ת בית אלא בי"ת: בסה"מ תרמ"ב ע' שסא בשם הת"ז — ראה שם ת"ו כא, א. ת"ג יח, ב. סתיי"ח לז, ב. ס' הבהיר (סי"א) סי"ד. סה"מ תר"ם ח"א ע' שז. וש"נ.

74) דבראשית: בראשית א, א.

75) בחכ' אתברירו: ראה אגה"ק סכ"ח. זהר היכלות פקודי רנד, סע"ב. ע"ח שער דרושי נקודות ש"ח, פ"ו. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רצה. שמות ח"ב ע' שכא. תו"ח שמות כת"י ע' תקעא ואילך. במהדורת אותיות מרובעות תשא ח"ב שפד, ד ואילך.

76) מתניתא מלכתא: כתובות סא, ב. ראה תו"א וישב כז, ב. תצוה פא, סע"ד ואילך. לקו"ת בחוקותי נ, א.

77) כ"ח שבירתו זהו תקנתו: ראה כלים פ"ב, מ"א.

78) שצריך . . בעצמו להתברר . . עדיין: ראה גם לקו"ת נשא כו, ג. בלק סט, א. אמ"ב שער הק"ש עט, א.

79) פממש"ט . . הנה"ב עם נה"א: ראה גם לעיל בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' שכד.

ויהי' בטול[80] וכפוף להנה"א, ולכה"פ שלא יהי' מונע ומעכב להנה"א. ופמשמ"ע הוא חיבור י"ה[81]. וזהו פי' הפסוק פדה בשלום, שעיקר הכוונה הוא שיהי' הב' בחי' שלום. וע"י מה נעשה השלום, הוא ע"י כי ברבים הי' עמדי[82], שבחי' רבים טוד"פ[65] נעשו בחי' עמדי. ועי"ז נעשה החיבור דפמשמ"ט הנה"ב עם הנה"א, ועי"ז נעשה למעלה ג"כ יחוד וחיבור ו"ה[83]. כי שרש הנה"א והנה"ב הוא שם הוי' ואלקים[84], וע"י השלום נפדה הנפש. כי כשהנה"ב פונה לדרכו אז הנה"א בגלות, כי אין לך בית האסורים גדולה מזה, שהנה"ב פונה לרצונות ותאוות זרות. והנה"א היא חלק אלק' ממעל[85], ואסור וקשור בגוף ונה"ב, וה"ז גרוע מבית השבי'. אבל כאשר נעשה שלום, שהנה"ב ג"כ מסכים לכה"פ להביטול דהנה"א, אז נפדה הנפש מבית האסורים. וכללות הבירור הוא ע"י הבית דתורה, וכמארז"ל אם פגע בך מנוול, משכהו לבהמ"ד, אם אבן הוא נימוח[86], שאפילו אם לבו לב האבן[87], נמחה ע"י התורה. ולכן התורה מאסף ומקבץ מהריבוי בבחי' אחדותו ית', ועי"ז נעשה הנה"ב כפוף להנה"א, שזהו ענין פמשמ"ט, ועי"ז נפרד[88] הנפש ואז נעשה למעלה ג"כ יחוד וחיבור ו"ה[89].

80) בטול: **אוצ"ל: בטל.**

81) ופמשמ"ע הוא חיבור י"ה: **ראה לקו"ת מטות פו, ב. פז, ד.**

82) כי ברבים הי' [=היו] עמדי: **תהלים נה, יט. המשך הכתוב פדה בשלום נפשי.**

83) ו"ה: **אוצ"ל: י"ה.**

84) הנה"א והנה"ב . . הוי' ואלקים: **ראה אוה"ת בלק ע' תתקיט. ע' תתקנח. לעיל הנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב שם. וש"נ.**

85) והנה"א היא חלק אלק' ממעל: **איוב לא, ב. ראה גם תניא רפ"ב. לעיל בחלק המאמרים המשך אלה תולדות נח פט"ז. וש"נ.**

86) אם פגע בך . . נמוח: **ראה סוכה נב, ב. קדושין ל, ב.**

87) לב האבן: **יחזקאל יא, יט. לו, כו.**

88) נפרד: **כ"ה בהכת"י.**

89) ו"ה: **אוצ"ל: י"ה.**

מילואים להמראי מקומות

ד״ה בראשית ברא

עמוד א

הערה 1) **המאמר ד״ה להבין ענין הברכות שנמצא בס׳ רב״א, שבו ניתוספו בגוכתי״ק של כ״ק אדמו״ר מהר״ש איזה הגהות וכו׳, וציון פרקים ב; ד; ה. ואח״כ ניתוסף בעלים בפ״ע הפתיחה; הערות; והגהות; ציוני הפרקים; וכו׳ כפי שנרשמו בגוכתי״ק של כ״ק אדמו״ר מהר״ש, שבראשם נרשם: „הגהות לד״ה להבין ענין הברכות בס׳ רב״א״ ואח״כ שולבו כל ההוספות לתוך המאמר ע״י המעתיק. פרט להערה שבאה בשולי הגליון כאן שלא הועתקה ע״י המעתיק.**

אודות „ס׳ להבין ענין הברכות רב״א״ = 1028, וכן אודות כותבו רב״א = ר׳ בערל אשכנזי (קאליסקער) — ראה ס׳ ספריית ליובאוויטש ע׳ ל־לא. ס״ע לח־לט. מאמרי אדמו״ר הצ״צ הנחות תרי״ד־תרט״ו ע׳ שו־שז. אגרות קודש כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ח״א ע׳ כד בשולי היריעה.

עמוד ו

הערה 63) אלמלא: **ראה מדרש תהלים רפ״ג — ושם: לבראות עולם. במדרש תהלים; מנחת שי בהעלותך י, לה; לקו״ת ויקרא נא, א; אוה״ת שבועות ע׳ רב: שאלמלא, כבפנים — במהדורת תשנ״ה. אבל במהדורת תשכ״ו: ליתא. בילקוט שמעוני תהלים שם רמז תרכה; ילקוט המכירי תהלים שם אות ד; רבינו בחיי בהקדמתו; המשך תער״ב ח״ב ע׳ תתפב: שאלמלי — במהדורת תשנ״ב ואילך. אבל במהדורת תשל״ז, באל״ף. ראה תוד״ה אלמלא מגילה כא, א.**

ובכל הנ״ל פרט למדרש תהלים ומנחת שי לא הובא הסיום שבפנים.

הערה 66) **בשלשה** דברים **בפרדס שער הנתיבות שי״ב, רפ״א, דוחה גירסא זו. בדא״ח מובאים ב׳ הגירסאות.**

הגירסא שבפנים — ראה תו״א ויחי נב, ג. לקו״ת סוכות פ, ב. שה״ש ז, א. ועוד.

הגירסא בשלשה ספרים **ראה לקמן בח״ב המשך וככה פק״י. וש״נ.**

ראה גם זהר חדש מדרש הנעלם בראשית ג, א. סה״מ תרל״ג ח״ב ע׳ תקמה. תר״ם ח״ב ס״ע תתקמו ואילך.

עמוד ח

הערה 84) ולא יהי׳ . . לאור עולם: **ישעי׳ ס, יט בדילוג. ושם: לא יהי׳. אבל כ״ה בכ״מ ומהם: תו״ח ויצא קסח, א ובהערה 2. אוה״ת שלח ע׳ תסה. סה״מ תרל״ב ח״ב ע׳ תקכ. ע׳ תקכא. תרל״ח ע׳ צו. וש״נ. המשך תער״ב ח״ג ע׳ א׳שו. לקמן בהנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ רעט. פלח הרמון אמור ע׳ שסט.**

עמוד ט

הערה 98) **ראה גם לקמן מאמר ד״ה ויהי לי שור וחמור פ״ב. ובחלק הנחות שם. מאמרי אדה״א ויקרא ח״א ע׳ ב. וש״נ. תו״ח שמות ח״א יד, א ובהערה 627. סה״מ תרמ״א ע׳ שצא. וש״נ.**

עמוד יג

הערה 154) **ראה גם אוה״ת (יהל אור) תהלים ע׳ מד. שבועות ע׳ קלט וע׳ קנה — ושם: ויהי**

שם משה בהר, שילוב ב׳ כתובים, משפטים כד, יח עם הכתוב דידן. סה״מ תרל״ט ח״א ע׳ רצו — ושם: ויהי שם משה בהר ארבעים יום — משפטים כד, יח בהוספת תיבת: שם.

המשך אלה תולדות נח

עמוד יט

הערה 44) לקמן ע׳ רסא. לקמן בח״ב המשך וככה ספ״ה. פי״א. פכ״ו. פע״ו. שם בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ תשמט. תשסג. תתצא ואילך. ובהנחות שם ע׳ תתקח. תתקיב. אגה״ק סוסט״ו. תו״ח בראשית י, א ובהערה 4. סה״מ תרמ״ב ע׳ קסו. וש״נ.

עמוד כח

הערה 144) מובא בכ״מ ומהם: לקמן ע׳ סח — ושם: מה הנשמה מחי׳. לקמן בח״ב בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ תתסד ושם: במדרש שוח״ט ובגמ׳ מה הנשמה. לקו״ת אמור לא, ב. סה״מ תרל״א ח״א ע׳ מט. תרל״ב ח״ב ע׳ תקיז — ושם: מה הנשמה. תרמ״א ע׳ קעט. תרצ״ב ע׳ רצא — ושם: מה הנשמה. תרח״ץ ע׳ רכא. סה״מ מלוקט ח״ג ע׳ רלב. סה״מ מלוקט ח״ה ס״ע רכא ואילך [בהוצאה החדשה — ח״ד ע׳ קלט. שם ע׳ לח]. „רשימות״ חוב׳ יב ע׳ 105.

עמוד כט

הערה 152) מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״ב ע׳ תתלב. ע׳ תתסא — נוסח א׳. מאמרי אדה״א ויקרא ח״ב ס״ע תשלט. בהערה שלפנ״ז — שבפנים הספר. סה״מ תרל״א ח״א ע׳ מב. תרל״ב ח״ב ע׳ תקיז. תרל״ח ע׳ שצו. וש״נ. תר״ם ח״ב ע׳ תשכד וע׳ תתסג. לקמן בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ רצ ואילך. ע׳ רצה. לקמן בח״ב המשך וככה פנ״ח. שם בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ תתסו — ושם: אי׳ בספרי׳.

הערה 153) ראה גם לקמן בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב כמצויין בהערה שלפנ״ז. המשך מים רבים תרל״ו ע׳ רג — ושם: „וכמ״ש במ״א בד״ה כל העוסק בתורה בלילה[1] שהאר״י ז״ל זכה לזה ע״י בחי׳ שמחה של מצוה״[2]. סה״מ תרל״ו ח״ב ר״ע תקיב. תרל״ח ע׳ שצו וע׳ תלד. תר״ם ח״ב ס״ע תשכד ואילך וע׳ תתסג. תרמ״ד ע׳ רמ — כנ״ל המשך וככה פנ״ח. תרמ״ז ע׳ קכז. וראה גם מאמרי אדה״א נ״ך ע׳ כז. וש״נ.

עמוד לב

הערה 180) ראה גם לקמן בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ רצב: בתרגום ובגמ׳. סה״מ תרכ״ח בתחילתו: בזהר ובמד״ר. המשך מים רבים תרל״ו ע׳ קל; סה״מ תרמ״א ע׳ שסא: ות״י. תו״ח בשלח ח״א קלט, ד: בע״ח. הנסמן במאמרי אדה״א ויקרא ח״ב ע׳ תתסח; דברים ח״ד ע׳ א׳רט; סה״מ תרצ״ז ע׳ 214.

---

1) בסה״מ תרל״ד ע׳ רנט: סוכות רי״ז. ובהערה לשם: „נדפס בביאוה״ז להצ״צ ח״א ריש ע׳ קצז״. ושם הפתיחה: „להבין מ״ש בזהר תמיד בענין עסק התורה בלילה״. ובהערות וציונים בביאוה״ז שם (ממאמרי אדה״ז מארז״ל ע׳ תקל לע׳ רל); וברשימת מאמרי דא״ח של כ״ק אדמו״ר הצ״צ ע׳ צא: ליל הוש״ר תרי״ד.

2) בביאוה״ז שם לא נרשם ענין זה.

עמוד לה

הערה 224) ועיקר פסוד"ז . . כמ"ש רש"י (שבת קי"ח ב'): ראה רש"י ד"ה פסוקי דזמרא. וכ"ה באוה"ת תהלים כרך ג ע' ע' א'שלא (שהוא המהדו"ק מ) סה"מ תרכ"ז ע' קסט. תרל"ט ח"א ע' רסז. ע' שטו. לקמן בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' רצו.

התיבות „ועיקר פסוד"ז" ליתא ברש"י שם. ראה זהר פקודי רלב, א הועתק לשונו באוה"ת (יהל אור) תהלים ע' תקפב, ושם: היינו כדפירש"י בשבת פי"ו דקי"ח ע"ב. סה"מ תרכ"ט ע' ל־לא. תרל"ט ח"א ע' קסה, ושם: זהר פ' פקודי רל"א ע"א. פיסקא שלפנ"ז. סהמ"צ להצ"צ קמח, א. סה"מ תש"א ע' 10.

עמוד לט

הערה 269) אוה"ת שמיני כרך ב ע' תפ ואילך. תו"ח שמות ח"א ב, ב. וש"נ. לקמן ע' רלז. לקמן בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' ש. לקמן בח"ב המשך וככה פי"ז. סה"מ תרל"ב ח"א ע' רמג. תרל"ט ח"ב ר"ע תרצד. תר"ם ח"א ע' סד. וש"נ. תרמ"ב ע' שיח. וש"נ.

הערה 270) ראה גם פלח הרמון בחוקותי ע' תפז: „כמבואר ברשימה דיונתי הנאמר (ע"י כ"ק אדמו"ר הצ"צ) בשנת תר"ב" — נדפס בפלח הרמון שה"ש ע' מב. כתבי כ"ק אדמו"ר מהורש"ב[3] בכותרת: רשימת דברים[4] כת"י מספר 4046,13: ואהבת את הוי' אלקיך, את כולל יראה, דאת הוא בחי' מל' כדאי' (בסנהדרין בפ"ב משנה ו[5]) כדי[6] שתהא אימתי[7] עליך, ובאבות פ"ג משנה ג'[8] אילמלאי[9] מוראה[10] איש את רעהו חיים בלעו.

עמוד מג

הערה 327) לקמן בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ע' שג. לקמן בח"ב המשך וככה רפס"ח ובהנחה שם. סה"מ תרכ"ז ע' מו: ע' רצה: ע' שצב. ע' תסד. תרכ"ט ע' כו. תרל"ב ח"א ע' קעא. תרל"ד ע' מג. תרל"ג ח"ב ע' תקנה. תרל"ה שם ובהערה לשם. תרל"ח ע' רפז. תר"ם ח"ב ע' תקה־תקט. ע' תשל ואילך. ע' תתסט ואילך. תרמ"ב ע' שנד. תרנ"ד ע' כט. אעת"ר ע' כה. המשך תער"ב ח"א ע' פב־פג. ח"ב ע' תתקב. תרצ"ו ע' 7. תש"ב ע' 43. תש"ג ע' 131 ושם: כמאמר.

עמוד מח

הערה 376) ראה ת"ז רתכ"ג סט, רע"א. בהקדמה י, ב. ת"ג יח, ב. תכ"ב סד, ב. תכ"ח עב, ב. זהר חדש בראשית מדרש הנעלם ד, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' א'ג ואילך — ושם מציין הצ"צ: „בת"ז תחלת תקון כ"ג". תקס"ו ע' א במהדורת תשל"ט. תו"ח שמות בשלח ח"א רלט, ג־ד.

---

3) 11 עמודים מתוקתקים. לע"ע לא נתבררה מהותם. נכתבו בין השנים תרל"ח־תרמ"ג. מזכיר: „יוה"כ ל"ח". מזכיר: אאמו"ר שליט"א.

4) ע' א. פיסקא המתחלת ואהבת. בצד הימיני בריש הדף נרשם עה"ג: דף א' ע"א. כנראה הכוונה שזה שייך או שזה הועתק מכת"י דף הנ"ל.

5) במשניות: מ"ה.

6) שם: ליתא.

7) שם: אימתו.

8) שם: מ"ב.

9) שם: שאלמלא.

10) בצד הימיני נרשם עה"ג: דף א' ע"ב.

ח״ב ויקהל תי, ד. אוה״ת בשלח ע׳ תרפג־ד ושם צויין: תיקון מ״ב. לקמן בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ שו. לקמן בח״ב המשך וככה פס״ד.

עמוד מט

הערה 381) ביאוה״ז להצ״צ בראשית כרך ב ע׳ תריג. לקמן בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ שו. לקמן בח״ב המשך וככה פ״ה. ספל״ה. שם בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ תשמט. סה״מ תרמ״א ע׳ ג. וש״נ. לקו״ש כרך לד ע׳ 160 ואילך.

עמוד נא

הערה 410) בסה״מ תרכ״ח ע׳ קעח; תרל״ג ח״ב ע׳ תקיג: בשבת דפ״ח א׳. ראה שם פט, א. לקמן ע׳ קצא. בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ שח. בח״ב המשך וככה פ״פ. פצ״ב. שם בהנחות ע׳ תתקטז. סה״מ תר״ל ע׳ כג. תרמ״א ע׳ פח. וש״נ.

עמוד נו

הערה 468) לקמן בח״ב המשך וככה ספ״ה. (פפ״ח. פצ״א). שם בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ תנשא. ע׳ תשסז. מאמרי אדה״א ויקרא ח״א ע׳ קלה ואילך. אוה״ת האזינו כרך ו ע׳ ב׳תקכג. סה״מ תרל״א ח״א ע׳ עד. וש״נ. תר״ם ח״ב ע׳ תשיט. וש״נ. סה״מ מלוקט ח״ב ע׳ שכא [בהוצאה החדשה — ח״ג ע׳ ריז]. לקו״ש כרך יז ע׳ 344 ואילך. כרך כ ע׳ 44. כרך כא ע׳ 88. תו״מ — התוועדויות תשמ״ג ח״ג ע׳ 1400. אגרות קודש כ״ק אדמו״ר זי״ע ח״ב ס״ע עו־עז ובהערה 23.

עמוד סב

הערה 526) תו״א בשלח סו, א. בראשית ה, ב. לקו״ת צו יג, ג. אמור לח, ג. סידור שער נט״י לסעודה קא, סע״א ואילך (מאמרי אדה״ז תקס״ב ח״א ע׳ קז). שער האלול רכז, ד.

הערה 531) תו״ח וארא ח״א עד, א. פענח רזא קרח יז, ב וברזא דמאיר שם. חסד לאברהם מעין רביעי עין יעקב ריש נהר נב. לקמן ע׳ רמז. לקמן בח״ב המשך וככה פרק צ. מאמרי אדה״א הנחות תקע״ז ע׳ ריח. וש״נ. סה״מ תר״ם ח״א ע׳ נח. תרע״ט ע׳ תטו. „רשימות״ חוברת ז (שמחת ביה״ש תרצ״ב אטוואצק) ע׳ 14 ואילך. לקו״ש כרך י ע׳ 190. כרך כא ס״ע 161־162. כרך לו ע׳ 75־76. תו״מ — התוועדויות חכ״ד ע׳ 148. ח״ל ע׳ 58. ובאגרות קודש כ״ק אדמו״ר זי״ע ח״ב ע׳ סד.

עמוד סג

הערה 541) כ״ה גם בכ״מ ומהם — ראה לעיל פ״ב. לקמן המשך ואלה תולדות יצחק פ״ו. ד״ה ויגש ספ״ג. בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ רפז. ח״ב ע׳ תשפב. לקמן בח״ב המשך וככה פ״כ. פצ״א — ובהקיצור שם. פקל״ה. סה״מ תרמ״א ע׳ של. וש״נ.

ד״ה ויהי לי שור וחמור

עמוד קא

הערה 6) לקמן בח״ב בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ תתלב. מאמרי אדה״ז על פרשיות התורה ח״א ע׳ ריט; תקע״ב ע׳ צא. סה״מ תרל״ח ע׳ תמ. וש״נ. תר״ם ח״א ע׳ כט. תרמ״א ע׳ תצא. תו״מ — התוועדויות ח״ד ע׳ 156. לקו״ש כרך ל ע׳ 287. כרך טו ע׳ 564. כרך לו ע׳ 322.

ובאגרות קודש כ״ק אדמו״ר זי״ע ח״ב ס״ע שע. וראה גם שארית יהודה במילואים והוספות סל״ב (פה, ב). ובמהדורת אותיות מרובעות אבה״ע סנ״ד ע׳ תקעט הערה כב.

הערה 10) וראה גם ילקוט שמעוני כאן רמז קל — במהדורת ירושלים תשל״ג. ראה גם מדרש תהלים רסע״ד. לקו״ת תבוא מג, ד. אוה״ת ויקרא ח״א ע׳ א. שה״ש ח״א ע׳ נז. (יהל אור) תהלים ע׳ עדר וע׳ רעט. סה״מ תרכ״ו ע׳ קצח. תרל״ג ח״א ס״ע לב. תרל״ה ח״א ע׳ רעח. ח״ב ס״ע תצ. תרל״ח ע׳ תמז. וש״נ.

המשך וישב יעקב

עמוד קיב

הערה 5) ראה שם חלק תורה שבכתב (פרשת וישב מקץ ויגש) צאן יוסף רצז, א: ויען כי באלו פרשיו׳ חלו ימי חנוכה או לפניהן או לאחריהן ולכל זמן ועת לכל חפץ כי בודאי גלגול המועדים של כל השנה הנה אלה מועדי ה׳ הן מועדי דרבנן או תענית וט׳ באב בכולן יש שייכות לאותן הפרשיות שחלות בהן.

וכ״ה הלשון: „בשל״ה . . זה״ בסה״מ תרל״ט שבהערה 1. לקמן בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ שכט (ללא תיבת השל״ה). באוה״ת כאן כותב: בשל״ה כ׳ הפרשה שייך להשבוע שבו קוראין הפ׳.

הערה 6) כ״ה בקביעות בח״ג. בש״ה. גכ״ה. הכ״ז. הש״א. בח״ה. בז״ש. גכ״ז. הח״א. הש״ג. ובקביעות זש״ג. זש״ה. א׳ דחנוכה חל בשבת פ׳ וישב. וחנוכה קודם פ׳ וישב הוא בקביעות זח״א. זח״ג.

כ״ה הלשון: „פ׳ . . חנוכה״ גם בסה״מ תרל״ט במהדו״ק. אבל במהדו״ב ע׳ סא: שפ׳ וישב קורין קודם חנוכה, או שבת חנוכה. לקמן בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ שכט: ופ׳ וישב קוראין תמיד לפני חנוכה. ולהעיר שבשנת תרי״ט וכן בשנת תר״כ חל חנוכה בפ׳ מקץ (ראה לעיל בפנים הספר הערה 1) וכן בש. ז. תרל״ז. אבל בשנת תרל״ט חל א׳ דחנוכה בשבת פ׳ וישב.

עמוד קיג

הערה 13) לקמן בח״ב המשך וככה ספכ״ה — ב״פ. פמ״ו. פנ״ב. פג״ן. שם בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ תתנג (ב״פ). סה״מ תרמ״א ע׳ תיג. וש״נ.

עמוד קטו

הערה 27) שלטי הגבורים פסחים פ״ד, ס״ב. לקו״ת ר״ה נח, א — לקמן בח״ב המשך וככה פ״פ. סה״מ תרל״ג ח״ב ע׳ תסד ובהנסמן שם. הנסמן במאמרי אדה״א נ״ך ע׳ שפא: במדבר ח״ה ע׳ א׳תרנו. הנחות תקע״ז ע׳ ריז.

הערה 31) ראה גם לקמן ע׳ קסב. לקמן בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ שכט. אוה״ת נח כרך ו ע׳ תתרסח. וישב ח״ב ע׳ 536. מקץ כרך ה ע׳ 1956. סה״מ תרל״א ח״א ע׳ קיד. תרל״ט ח״א ע׳ נה. ע׳ סג. ע׳ פב. ע׳ פג. לקו״ש כרך כא ע׳ 365.

עמוד קכ

הערה 89) מאמרי אדה״ז תקס״ב ח״א ע׳ רלט. אוה״ת מטות ע׳ א׳רצז. סה״מ תרכ״ט ע׳ קד.

תרל״א ח״א ע׳ ריט. תרל״ה ח״ב ע׳ תל. תרל״ט ח״א ע׳ נח. ע׳ עד. ע׳ פט. תר״ם ח״ב ע׳ תקכז. תורת שמואל דרושי חתונה ע׳ יד. המשך תער״ב ח״ב ע׳ תשכב.

עמוד קכח

הערה 160) לקמן בח״ב המשך וככה ספקי״ט. פקכ״ז. שם בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ תתק. מאמרי אדה״א שמות ח״א ע׳ יט. וש״נ. סה״מ תרמ״ב ע׳ קז. וש״נ.

עמוד קל

הערה 175) ראה לקמן ע׳ קסח וע׳ קסט. תו״ח בשלח ח״א קסו, ב. וש״נ. סה״מ תרל״ט ח״א ע׳ מד. כאן ע׳ פג וע׳ פד. תרמ״א ע׳ יט וע׳ כט. תרמ״ב ע׳ קיד.

ד״ה ואני נתתי לך שכם אחד

עמוד קנב

הערה 64) תו״ח נח עט, ד. וישלח קצ, ד. תצוה ח״ב שנד סע״ג ואילך. אוה״ת וישב כרך ו ע׳ תתתפה. ועוד. לקמן ע׳ רלא. לקו״ש כרך כג ע׳ 103 בהערה.

ד״ה אשר לקחתי מיד האמורי

עמוד קנה

הערה 16) וראה גם אוה״ת שם ע׳ תצג. בראשית ע׳ נא. אמור ע׳ קעא. שבועות ע׳ קכז. בהעלותך כרך ה ע׳ א׳תקצא. במהדורת תשנ״ז בהעלותך ע׳ לט. פינחס ע׳ א׳קכה בשם הר״ח. איכה כרך ב ע׳ א׳מח. ביאוה״ז להצ״צ אמור כרך ב ע׳ תתקמה. פלח הרמון אמור ע׳ ער. מאמרי אדה״א דברים ח״ג ע׳ תתקנה. וש״נ. ח״ד ע׳ א׳תקי. דרושי חתונה ח״א ע׳ נב וע׳ קיז. פיה״מ נז, ב. קיא, ג. סה״מ תרל״א ח״א ע׳ פב. תרל״ב ח״א ע׳ נג וע׳ רכה. ח״ב ע׳ שנח. ע׳ תצא. ע׳ תקמה וע׳ תקנא. תרל״ג ח״א ע׳ ע וע׳ פב. סה״מ באתי לגני ח״א ע׳ צ [בהוצאה החדשה — ע׳ רמ].

עמוד קנו

הערה 30) בסה״מ תרפ״ט ע׳ 210: וגם . . בלבו. תרנ״ט ס״ע קנג: גם . . בלבו. תרל״ב ח״א ס״ע נג: וגם . . בלבם — וכ״ה גם במאמרי אדה״א הנחות תקע״ז ע׳ צח. ס׳ החקירה להצ״צ ע׳ 12.

ד״ה ועבר ה׳ לנגוף

עמוד קע

הערה 1) בסה״מ תרמ״ו שם ע׳ יב מציין להעתיק: „וביאור הענין כו׳ עד השערה לבד כו׳״ והכוונה הוא שיעתיקו ממאמר שלפנינו, מלקמן פיסקא וביאור הענין, עד פיסקא ובזה יובן. שם בסיום הדרוש ע׳ יד כותב: דרוש זה לוקח מד״ה ועבר ה׳ לנגוף אמ״צ בס׳ רל״ז [הכוונה לספר דידן] ובס׳ תקס״ז [הנזכר לעיל], ובס׳ שמות הגדול [לע״ע לא נתברר לאיזה בוך כוונתו הק׳].

ד״ה ראו כי ה׳ נתן לכם השבת

עמוד קעט

הערה 1) בוך 1063 הנ״ל הוא העתק מהנחות של ר׳ דוב (בעריל) קאליסקער אשכנזי ממאמרי כ״ק אדמו״ר הצ״צ ונק׳ בשם „בוך בש״ר״ — ראה לקמן ע׳ שצו הערה 3. ובבוך הנ״ל נרשם א) המאמר ב) הביאור (ד״ה ולהבין בתוס׳ ביאור ענין שקשה לזווגם) ג) הגהות ארוכות

השייכים להמאמר. כשהעתיק המעתיק את המאמר ושילב בו את הגהות, הוסיף כ"ק אדמו"ר מהר"ש עוד הוספות ושינויים וכו'.

במאמרי אדמו"ר הצ"צ הנחות תרט"ו ע' עג ואילך נדפס המאמר בשילוב ההגהות (וכן ד"ה זכור הנ"ל, ללא הפתיחה והתיקונים מכ"ק אדמו"ר מהר"ש). ובע' פד ואילך נדפס הביאור כפי שהם מופיעים בבוך 1063 (וכן בבוך 739 רמ, א ואילך — ובבוך זה ישנו קטע נוסף שלא נדפס).

בסה"מ תרמ"א ע' קעו כותב כ"ק אדמו"ר מהר"ש: בס' תרט"ו ד"ה ראו כי כו' נתן לכם את השבת דקס"ה ע"א, מן חצי פ"א קשה לזווגם כקרי"ס עד סוף פ"ד בדף קס"ח בסופו, אפל"כ [=אפשר לכתוב] דרוש קי"ס טוב ומובן ויש הנחה ממנו בס' בש"ו דרמ"ו ע"א המתחיל ראו עם ביאור קשה לזווגם.

עמוד קפה

הערה 70 ראה גם לקמן ע' רח, ושם: תצא. לקמן ע' ריז, ושם: ארץ ממנה תצא לחם. סה"מ תרנ"ב ע' מט. תרנ"ד ס"ע קמא. תש"ה ע' 151. סה"מ תרמ"ב ע' רסא ובהערה 11. בסמוך בפנים, פיסקא והנה הנשמות, ושם: ארץ אשר יוצא ממנה לחם — וכן צ"ל במאמרי אדמו"ר הצ"צ שם ע' עו.

עמוד קפז

הערה 94) הובא כמה פעמים בדא"ח מתחיל מדרושי הצ"צ ומהם: אוה"ת נח כרך ג ע' 1260. מקץ ס"ע 692. ויחי כרך ה ע' תתרט. וארא ס"ע קמ. יתרו ע' תשנא. ע' תשסו. ע' תשעט. ע' תתקנה. אמור ע' קעד. בהעלותך ס"ע שנד. חוקת ע' תתז. פינחס ע' א'צט. ע' א'קצח — ובמהדורת תשנ"ה ע' קצז. מסעי ע' א'תיב. ישעי' כרך א ר"ע קפא. מיכה ע' תעז. איכה כרך ב ע' א'מח. (יהל אור) תהלים ע' רלה. ע' רפו. ע' תרכג. ע' תרעו. ע' תרפא. ביאוה"ז להצ"צ כרך א ר"ע ח. ס' החקירה להצ"צ צא, א. צב, א (ב"פ). צב, ב — ושם: שרש יש. וצ"ל ישע. צז, א. — ובמהדורת תשס"ג צא, א. צד, א. צו, א. צב, סע"א. צז, א. אוה"ת סידור ע' קלח. לקמן בח"ב המשך וככה פט"ל.

עמוד קצ

הערה 123) ראה מאמרי אדמו"ר הצ"צ הנחות תרט"ו ע' עח. אבל בבוך 1063 כבפנים. ראה גם רמב"ם שם. ש"א מד, ב. תו"ח בשלח ח"א קצד, ד. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שצח. ויקרא ח"א ע' שפה. אוה"ת במדבר ע' קלא. סה"מ תרל"ח ע' תכה. וש"נ. תרל"ט ח"ב ע' תקצה. תרס"ג ח"א ס"ע קנא.

128) בתו"א בשלח סב, ג: ותרגום אונקלוס גיאה על גיותניא. שם מג"א צו, ד. קכ, ב: גיוותניא. בלקו"ת בחוקותי מט, רע"ב: ותרגומו ארי אתגאי על גותניא.

ד"ה זכור את יום השבת

עמוד קצד

הערה 66) מובא גם באוה"ת בא ר"ע ב'תתקטו. מאמרי אדמו"ר הצ"צ הנחות תרט"ו ע' עב. ע' פ. סה"מ תרנ"ד ע' קלז. תרס"ג ח"א ע' קנב. לקו"ש כרך ו ע' 410 הערה 12 ושם נדפס: פ"ז. וכנצ"ל: פ"ו.

ד"ה כי תשא

עמוד רי

הערה 1) מאמר זה נזכר בסה"מ תרמ"ז ע' עא שכותב: „דרוש זה לוקח מד"ה כי תשא (ל"ז)".

והכוונה למאמר דידן וביאורו. ראה גם בסמוך הערה 19. סה״מ תרנ״א ס״ע קמו ששם כותב „דבת״ פי׳ מן העולם ועד העולם מעלמא דין לעלמא דאתי (ע׳ בד״ה כי תשא רל״ה)״. דרוש בפתיחה זו משנה הנ״ל לע״ע אין ידוע. ולכאו׳ צ״ל „בד״ה כי תשא רל״ז״ והוא המובא לקמן ע׳ ריד.

הערה 9) ספר הליקוטים מהאריז״ל זכרי׳ שם. מאמר פסיעותיו של א״א להרח״ו נדפס בסו״ס חסד לאברהם קו, ג [נד, ג]; שער מאמרי רז״ל לב״ר פמ״ג לו, א; כתבים חדשים להרח״ו בסופו ס״ע ב ואילך ס״ז. הנסמן באוה״ת במדבר כרך ו ע׳ א׳תשנג; סה״מ תרכ״ט ע׳ קכג; מאמרי אדה״א נ״ך ע׳ קנב.

ד״ה ולהבין בתוס׳ ביאור ברוך ה׳ אלקי ישראל

עמוד רכא־רכב

הערה 9) ראה לקמן ע׳ רעא. תניא ספ״ו. מאמרי אדה״א במדבר ח״ה ע׳ א׳תתעב. אוה״ת קדושים ע׳ קמד וע׳ קמז. פלח הרמון בחוקותי ע׳ תלב. סה״מ תרל״ח ע׳ קלז. וש״נ. תרל״ט ח״א ע׳ של. תרמ״א ע׳ שכז. וש״נ. לקו״ש כרך לח ע׳ 161־160. ובאגרות קודש כ״ק אדמו״ר זי״ע חכ״ז ר״ע שדמ.

ד״ה זכור את אשר עשה לך עמלק

עמוד רל

הערה 10) ראה מדרש תהלים באבער רסקי״ח. סדר היום לר׳ משה ן׳ מכיר סדר פורים בתחילתו. לקו״ת צו טז, סע״א. מאמרי אדה״ז תקע״ב ע׳ קנח. ע׳ קס. ע׳ קסז. מאמרי אדה״א ויקרא ח״א ע׳ תכט. אוה״ת בראשית כרך ז ע׳ תתשסז. ס׳ החקירה להצ״צ צ, א. סה״מ תרל״ב כאן. תרמ״ב ע׳ קמה. וש״נ. תורת שמואל דרושי חתונה ע׳ קלא. סה״מ תרפ״ב ע׳ קסח.

עמוד רלח

הערה 111) ראה גם מאמרי אדה״ז תקס״ד ע׳ כז ואילך. ראה גם שער היחוד קלא, ב ובהערה 34. סה״מ תרכ״ז ע׳ קעב; תרל״ט ח״ב ע׳ שסח. וש״נ. תרמ״ב ע׳ לג. וראה גם לקמן בח״ב המשך וככה פי״א. שם בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ תשסג.

ד״ה החדש הזה לכם

עמוד רנג

הערה 22) ראה אברבנאל לך יב, ה. חסד לאברהם מעין ראשון עין כל, נהר יט. מעין שלישי עין הארץ, נהר ז. אגה״ק סכ״ה קלט, ב. אגה״ת פ״ו. אגה״ת מהדו״ק ר״ע תקח — בנוגע לאוה״ע וכו׳. שם ס״ע תקי. סידור שער בהמ״ז קיד, סע״ד. מאמרי אדה״ז תקס״ג ח״א ע׳ רנ וע׳ רנב ואילך — נוסחא שני׳. תק״ע ע׳ ל. תקע״א ע׳ פח־פט. הנחות הר״פ ס״ע טז ואילך. ע׳ קעז ואילך ובהנסמן שם. תו״ח שמות כת״י ע׳ שצה. מהדורת אותיות מרובעות יתרו ח״ב ער, ב. סהמ״צ להצ״צ ע׳ צב. אוה״ת לך ע׳ 172. שה״ש כרך ג ע׳ תתקעה וע׳ תתקעז. ביאוה״ז להצ״צ יתרו כרך א ע׳ רמט. סה״מ תרל״א ח״א ע׳ לה. קונטרס ומעין מאמר ו, פ״ג. וראה לקמן ע׳ רנח. וראה גם ס׳ השיחות תורת שלום ע׳ 205־204.

הערה 23) מאמרי אדה״א שמות ח״א ע׳ ה. וש״נ. הנחות תקע״ז ע׳ קמט. תו״ח תשא ח״ב שפד, ג. וש״נ. סה״מ תרכ״ז ע׳ תיב.

הערה 24) עד דלא אכילנא בישרא דתורא לא צלילנא דעתאי: **ראה מאמרי אדה״ז תקס״ג ח״ב ע׳ תקנז נוסח א. תק״ע ע׳ סז, ושם: רב ששת. מאמרי אדה״א הנחות תקע״ז ע׳ קמט. במדבר ח״ג ע׳ א׳ריט. אוה״ת וישלח כרך ז ע׳ 2458. מטות ע׳ א׳שכב. שה״ש ע׳ קיג, ושם: ר״ש. מאמרי אדמו״ר הצ״צ הנחות בהוספות ע׳ קעג. סה״מ תר״ל ע׳ רכד. תרל״ב ח״ב ע׳ תיג. ע׳ תכ. תרל״ט ח״ב ע׳ שעז. ע׳ תסח. ע׳ תקעה. ע׳ תרטו. ע׳ תרסג. תרנ״ב ע׳ פ. תרס״ג ח״א ע׳ נב. המשך תער״ב ח״א ע׳ סט. ע׳ תקסג. ח״ב ע׳ א׳סב. תש״ה ע׳ 208.**

הנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב

ד״ה אלה תולדות נח

עמוד רפה

הערה 23) ראה גם ספרי ברכה לג, יא. ויק״ר פל״ה, ב. לקח טוב ויצא כח, טו. תוד״ה פסוק יבמות טז, ב. מאמרי אדה״ז תקע״ב ע׳ רו, ושם: כי נער. שערי אורה עא, ב. סה״מ תרל״ג ח״ב ע׳ תקפב. תרל״ט ח״ב ס״ע תרפו.

עמוד רפט

הערה 83) ראה גם מדרש תנחומא באבער אמור כג, מ (סכ״ט). חוקת יט, ב (סי״ב). ע״ח דרוש עגו״י ש״א, ענף ה בסופו. מאמרי אדה״א בראשית ע׳ קלא. וש״נ. סה״מ תרל״ט ח״א ע׳ קפ, ושם: ויחכם שלמה. תרל״ח ע׳ תפט. תר״ם ח״א ע׳ שמו.

הערה 88) לעיל בחלק המאמרים פ״ד. לקמן בח״ב המשך וככה פכ״ו. פל״ד. שם בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ע׳ תשצא. ע׳ תתח. ע׳ תתכד. הנסמן בביאוה״ז להצ״צ כרך ב ע׳ תתרא: מאמרי אדה״א בראשית ע׳ ב; דרושי חתונה ח״ב ע׳ תעג; סה״מ תרכ״ט ע׳ רעה. המשך תרס״ו ע׳ שלח.

עמוד רצ

הערה 95) ראה גם לעיל בחלק המאמרים המשך ואלה תולדות יצחק פ״ח. לקמן בח״ב המשך וככה רפס״ב. מאמרי אדה״א בראשית ע׳ קלב. וש״נ. תו״ח וישב רו, ב. בשלח ח״א רכד, ג. מאמרי אדמו״ר הצ״צ הנחות תרט״ו ע׳ רכט. סה״מ תרכ״ט ע׳ צה. תרל״א ח״א ע׳ רי. תרל״ח ע׳ תסא. תרל״ט ח״א ע׳ קפ, ושם: משלים. ח״ב ע׳ תנו. תר״ם ח״א ע׳ קס.

ד״ה פדה בשלום

עמוד שכ־שכא

הערה 24) באוה״ת בראשית כרך ז ע׳ 2496 כותב: באד״ר דקכ״ט . . ועמ״ש בזהר הרקיע דכ״ב . . כנזכר שם בזהר הרקיע דכ״א ע״ב ודכ״ב ע״ב . . וכנזכר שם בזהר [הרקיע?] דכ״ב ע״ב. ולכאורה במקום התיבות זהר הרקיע צ״ל קול ברמה.

עמוד שכא

הערה 36) ראה גם בענין עץ שנק׳ דומם, אוה״ת מארז״ל ע׳ יא — נדפס גם באוה״ת שלח מהדורת תשנ״ז ע׳ תקלג[5]: ועצם הצומח הוא בחי׳ דומם . . לאחר שנבדל מהארץ נעשה דומם גשמי כמו האבן. וראה גם מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״ב ע׳ תרעו. ע׳ תרפא. אוה״ת חוקת ס״ע תשסח־תשסט. אוה״ת חוקת מהדורת תשנ״ח בהוספות ע׳ 8 — אבל דרוש זה אינו מרבותינו.

ד"ה שמח תשמח

עמוד שמב

הערה 59) ראה גם אוה"ת בא ע' רצד הועתק לקמן בח"ב המשך וככה פקל"ב. סה"מ תר"ל ע' ריד. תרל"ט ח"ב ע' שפד. (ע' תקסח). ע' תרנו. תר"ם ח"ב ס"ע תקכא ואילך. וש"נ. תרמ"א ע' ג וס"ע תט ואילך. תרס"ג ח"א ע' קסה. תש"ד ע' 129. סה"מ מלוקט ח"ג ע' רעו [בהוצאה החדשה – ח"ד ע' רסט]. לקו"ש כרך כג ע' 312. סה"ש תשמ"ח ח"א ע' 187.

הנחות

ד"ה ויהי לי שור וחמור

עמוד שנה

הערה 96) לקוטי הש"ס ע"ז ט, א (כ, ב). כלים פ"ב, מ"א (כא, ב). יונת אלם פכ"א. פ"מ. מאמרי אדה"ז תקס"ו ח"ב ע' תרטז. סה"מ תרל"א ח"א ע' שמו ואילך. תר"ם ח"א ע' תג. וש"נ.

נזכר לעיל ס' זהר הרקיע שבו נדפסו 2 פירושים (על ספד"צ) והם: א) „פי' מהאר"י זלה"ה" פי' זה הוא מהשמונה שערים נדפס גם בשער מאמרי רשב"י לתרומה שם. ב) „פי' התלמיד".

המובא לעיל כאן הוא נמצא בפי' האר"י שם בדפי הספר קה, א. נדפס גם בשער מאמרי רשב"י תרומה שם בדפי הספר קז, א. ב) פי' תלמיד קד, סע"ג והמשכו קה, ב.

רשימת המאמרים[1]

ד״ה	זמן אמירתו	ע׳
[בראשית ברא[2]	בראשית]	א
אלה תולדות נח[3] [(פרק א־ה)]	נח	טו
[[אר״י כו׳ אלמלא שמרו] ואמנם עדיין צ״ל כו׳ אלמלא משמרין[4] — (ו־י)	לך	לא

1) נעתק מקונטרס „רשימת מאמרי דא״ח של כ״ק אדמו״ר מהר״ש״ עם הערות מכ״ק אדמו״ר זי״ע. הערות אלו באו כאן באותיות מודגשות.

2) נמצא בבוך א = 2438 (גוכתי״ק וכת״י מעתיק). בוך ב = 1825 כת״י מעתיק ע׳ א.

מאמר זה נזכר במאמר ד״ה מה רבו מעשיך ה׳ תרמ״ד שנדפס בקונט׳ בר מצוה תרנ״ג (קה״ת תש״ס) ע׳ נה. ואח״כ בסה״מ תרמ״ד (מהדורת תשס״ב) ע׳ שכה.

3) **נזכר במאמרים ולא ראיתיו.**

נמצא בבוך א = 2438 (גוכתי״ק וכת״י מעתיק). בוך ב = 1825 כת״י מעתיק ע׳ ה. ונמצא גם בביכלאך דלהלן: 479 (עלים בודדים) בכותרת: בס״ד פ׳ נח. 486 כב, א בכותרת: בס״ד פ׳ נח ל״ז. 489 בתחלתו בכותרת: בס״ד תרל״ז. 505 (עלים בודדים) בכותרת: בס״ד פ׳ נח תרל״ז מאדמו״ר בליבאוויץ. 518 קט, א בכותרת: פ׳ נח מה ששמעתי מפי כ״ק אדמו״ש שליט״א בליבאוויטש תרל״ז. 1369 ע׳ א[א] (הב׳) בכותרת: פ׳ נח. ובסיום המאמר (פ״ה) נרשם: ע״כ מאמר ראשון. 2301 (עלים בודדים) בכותרת: בס״ד פ׳ נח תרל״ז.

מאמר זה מיוסד על מאמר ד״ה זה מכ״ק אדמו״ר הצ״צ שנמצא בבוך 1063 ע׳ ט. שהוא העתק מהנחות של ר׳ דוב [בעריל] קאליסקער אשכנזי ממאמרי כ״ק אדמו״ר הצ״צ ונק׳ בשם „בוך בש״ו״ = בראשית שמות ויקרא; ולפעמים נק׳ בשם „ס׳ וכל שיח״ ע״ש פתיחתו במאמר ד״ה וכל שיח השדה. ראה עוד ע״ד הנ״ל בס׳ „ספריית ליובאוויטש״ ע׳ ל ואילך. ע׳ לז ואילך. מאמרי אדמו״ר הצ״צ הנחות תרי״ד־תרט״ו ע׳ שו־שז. אג״ק כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ח״א ע׳ כד בשוה״ג.

מאמר זה נעתק מבוך בש״ו הנ״ל בכת״י מעתיק שעליו הוסיף כ״ק אדמו״ר מהר״ש איזה תיקונים והערות. והוסיף כמה עמודים ובראשו נרשם: „הגהות לד״ה אלה תולדת נח״ וכשהעתיק המעתיק את הכל ביחד ניתוסף עוד איזה תיקונים וכו׳.

פ״ב נזכר לקמן בהמשך ואלה תולדות יצחק פ״ו. לקמן בח״ב המשך וככה פי״ד — ללא ציון פרק.

4) נמצא בבוך א = 2438 (גוכתי״ק וכת״י מעתיק). בוך ב = 1825 כת״י מעתיק ע׳ ט. ונמצא גם בהביכלאך 479 (עלים בודדים) בכותרת: פ׳ לך לך. ושם: (ואו) (ואמנם עדיין צ״ל לשון רז״ל שאמר) וממעל לשורה נרשם: א״ר יוחנן משום רשב״י (שבת קיט [קיח] ע״ב) אלמלא משמרין. 486 כד, ב בכותרת: בס״ד פ׳ לך. 489 ח, ב בכותרת: פ׳ לך לך. 505 (עלים בודדים) ד, ב. 1369[א] קודם פרק ואו נרשם: ב. ובסיום המאמר (פ״י) נרשם: ע״כ מאמר ב. 2301 (עלים בודדים) ע׳ 25 על הגליון אצל פרק (וא״ו) נרשם: פ׳ לך.

כנראה שפ״ט נזכר בסה״מ תרמ״ג ע׳ קכה בשולי הגליון.

א) ראה אודות בוך זה לקמן ע׳ שפג הערה 2.

[כל ישראל] והנה ב' בחי' שבת . . תרי זימנא[5] (יא־יד)	וירא	מח
והנה . . כל השונה הלכות[6] (טו־כ)	ח"ש	נו
יפה שעה א' בתשובה ומעש"ט[7] (ד' פרקים)		סח

5) נמצא בבוך א = 2438 (גוכתי"ק וכת"י מעתיק). בוך ב = 1825 כת"י מעתיק ע' יג. ונמצא גם בהביכלאך 479 (עלים בודדים) בכותרת: פ' וירא. נמצא עד תחילת פי"ד. ושם נרשם: [יא] (והנה ב' בחי' שבת הנ"ל זהו מ"ש נח נח) ומצורף דף שבראשו נרשם: „שייך לפי"א פ' וירא" ומתחיל הדרוש „כל ישראל" ומעתיק הלשון כמו שהוא לפנינו בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב עד התיבות „אלה תולדות" וממשיך: נח נח תרי זימנא. 486 כח, א בכותרת: בס"ד פ' וירא. 489 יח, ב. פרט לציון פי"א אינו מציין שזהו התחלה חדשה. 505 (עלים בודדים) ח, ב. 1369 יח, א[א] קודם פרק (יא) כתב: ג. ובסיום פרק יד כתב: ע"כ מאמר ג. 2301 (עלים בודדים) ע' 42 ממעל לפרק יא רשם: פ' וירא.

פי"ב נזכר בסה"מ תרס"ח ע' מד: „בד"ה אלה תולדות נח נח רל"ז". אגרות קודש כ"ק אדמו"ר זי"ע חלק חי ס"ע ח־ט. חלק כח ע' קסה.

6) נמצא בבוך א = 2438 (גוכתי"ק וכת"י מעתיק). בוך ב = 1825 כת"י מעתיק טו, ב. ונמצא גם בהביכלאך 486 ל, א בכותרת: פ' חיי. ללא ציון פרק (לפנ"ז נרשם פי"ד. לאח"ז נרשם פט"ז). 489 כג, ב בכותרת: בס"ד פ' חיי שרה". 505 (עלים בודדים י, ב — לא נסמן) עד אמצע פי"ט. והשאר חסר. 1369 כב, א[א] קודם פרק (טו) כתב: ד. 2301 (עלים בודדים) ע' 48 על הגליון אצל פרק (טו) נרשם: פ' חיי.

פט"ז ואילך נזכר לקמן בהמשך ואלה תולדות יצחק פ"ו — ללא ציון פרק. סה"מ תרמ"ג ע' מא: „בד"ה אלה תולדות נח רל"ז". ע' סו „ובד"ה אלה תולדות נח, ל"ז". תרמ"ו ס"ע יב — ראה בסמוך תרנ"ח. תרמ"ז ע' לו „ובד"ה אלה תולדות נח (ל"ז) פט"ז מבואר שמ"ש איהו וגרמוהי כו' מאין ליש זהו התהוות גוף שמבחי' סוכ"ע. תרנ"א ע' צא „ובד"ה תולדות נח רל"ז". תרנ"ח ע' קב „ובד"ה אלה תולדות נח (ז"ל)". תרנ"ט ע' ז: „בד"ה תולדות נח רל"ז". תרס"ח ע' קפו: „וכמ"ש מזה באורך בד"ה אלה תולדות נח נח רל"ז". עטר"ת ע' תטז: „וכמ"ש באורך בד"ה אלה תולדות נח רל"ז".

פי"ז נזכר בסה"מ תר"ם ח"ב ע' תקכד „בד"ה אלה תולדות נח". ע' תשנא „ד"ה אלה תולדות נח ל"ז". תר"ס ע' פד „בד"ה אלה תולדות נח רל"ז".

פי"ח (ואילך) נזכר לקמן מאמר ד"ה ועבר ה' לנגוף ע' קעה, ושם: „ובד"ה אלה תולדת נח (ז"ל)": ד"ה צלוחית שנפל לתוכה מים ע' רמז, ושם: מאמר אלה תולדת נח: בסד"ה נח הנ"ל. לקמן בהנחות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ד"ה צלוחית ע' שלד, ושם: „בד"ה אלה תולדות נח ל"ז". לקמן בח"ב המשך וככה פ"ה: פי"ד. סה"מ תרל"ח ע' לב „בד"ה אלה תולדות נח". תר"ם ח"ב ע' תק „בד"ה אלה תולדות נח בסופו". ע' תשיט „בד"ה תולדות נח ל"ז". תרנ"א ע' סג „בד"ה ואלה תולדות נח רל"ז". תרנ"ד ע' יז, ושם: „בד"ה אלה תולדות נח רל"ז". ע' קל, ושם: „בד"ה אלה תולדות נח . . רל"ז". סה"מ מלוקט ד ע' רלא [בהוצאה החדשה — ח"ג ע' קסח] הערה 42 ושם: ד"ה אלה תולדות נח תרל"ז.

פי"ט נזכר בסה"מ תרמ"ז ע' עא „בד"ה אלה תולדות נח (ל"ז) שהגוף יהי' [(יחי'?] מבחי' סוכ"ע והנפש יקבל גילוי אלוקות ע"י הגוף". תרמ"ח ע' קעה „בד"ה ואלה תולדות נח (רל"ז)". תרמ"ט ע' רמד „בד"ה ואלה תולדות נח (רל"ז)". ע' רסח „בד"ה תולדות נח רל"ז". המשך תער"ב ח"ג ע' א'תמג „בד"ה אלה תולדות ל"ז". סה"מ תרע"ח ע' תיז „בד"ה אלה תולדות נח, רל"ז". תרפ"ו ע' קסא כנ"ל. סה"מ מלוקט ח"א ע' נז. ח"ד ע' רלא [בהוצאה החדשה — ח"א ע' שכו. ח"ג ע' קסח] הערה 42 ושם: ד"ה אלה תולדות נח תרל"ז.

7) נמצא בבוך א = 2438 (גוכתי"ק וכת"י מעתיק). בוך ב = 1825 כת"י מעתיק ע' יט. ונמצא

גם בבוך 489 ל, א (אחר המאמר שלפנ״ז, קודם המאמר שלאח״ז) בכותרת: פ׳ חיי שרה תרל״ד והוא כפי שנדפס בסה״מ תרל״ד.

המאמר נזכר בסה״מ עת״ר ע׳ קפח, ושם: „ועמ״ש בד״ה יפה ש״א, רל״ז, דאת קשתי הו״ע משל הקדמוני דתורה ומעשה המצות״.

ראה גם לקמן בח״ב ברשימה זו לפ׳ תולדות תרל״ח.

ציוני הפרקים אינם נראים היטב בבוך צילום זה ונרשמו ע״פ בוך 1825. חלוקת הקטעים ע״פ סה״מ תרל״ד.

8) נמצא בבוך א = 2438 (גוכתי״ק וכת״י מעתיק). בוך ב = 1825 כת״י מעתיק ע׳ כג. ונמצא גם בהביכלאך 479 (עלים בודדים) בכותרת: בס״ד פ׳ תולדות. 486 לב, א בכותרת: בס״ד פ׳ תולדות. 489 לו, א בכותרת: בס״ד פ׳ תולדות תרל״ז. 1369 כח, ב[א] בכותרת: תולדות. 2301 (עלים בודדים) ע׳ 60 בכותרת: בס״ד תולדות תרל״ז.

פ״ב נזכר בסה״מ תרמ״ג ע׳ כו „אלף בחכמה . . ורבבה בא״א (ע׳ בד״ה ואלה תולדות, ל״ז . .״). תרנ״ב ע׳ כט „ועמ״ש במ״א בד״ה ואלה תולדות יצחק, רל״ז, בההפרש בין מ״ת ובין לע״ל״.

9) נמצא בבוך א = 2438 (גוכתי״ק וכת״י מעתיק). בוך ב = 1825 כת״י מעתיק ע׳ כה (בהמשך אחד עם המאמר שלפנ״ז). ונמצא גם בהביכלאך 479 (עלים בודדים) בכותרת: פ׳ ויצא יעקב. נרשם פרק „(ה) (ויצחק . . מלמעלמ״ט, כי) על שלשה דברים״ מזה לכאורה משמע שהפתיחה היתה: על שלשה דברים. אמנם בהנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב נרשם שהפתיחה היתה: ואלה תולדות יצחק. 486 לה, א בכותרת: פ׳ ויצא. 489 מא, א בכותרת: פ׳ ויצא. 1369 לה, א[א] במפתח נרשם: ויצא. קודם פרק ה נרשם ע״כ מאמר א. 2301 (עלים בודדים) בכותרת: פ׳ ויצא.

פ״ה נזכר בסה״מ תרמ״ג ע׳ לא „ד״ה תולדות, ל״ז״.

פ״ו נזכר בסה״מ תרמ״ט ע׳ רסח „בד״ה תולדות נח (רל״ז) שלע״ל יהי׳ גוף, ויהי׳ בחי׳ אוא״ס הסוכ״ע, וע׳ שם בד״ה תולדות יצחק״. תרנ״א ע׳ קנב „המטה יתעלה בבחי׳ עצמיות ויהי׳ כלי לבחי׳ עצמיות (אלה תולדות יצחק רל״ז). תרנ״ב ע׳ כט „ועמ״ש במ״א בד״ה ואלה תולדות יצחק, רל״ז, בההפרש בין מ״ת ובין לע״ל״. תרנ״ד ע׳ קל, ושם: „וד״ה אלה תולדות יצחק רל״ז״.

10) נמצא בבוך א = 2438 (גוכתי״ק וכת״י מעתיק). בוך ב = 1825 כת״י מעתיק ע׳ כז. ונמצא גם בהביכלאך הבאים לקמן, ובכולם חסר סיום המאמר, ויש לעיין בטעם הדבר. 479 (עלים בודדים) בכותרת: פ׳ וישלח. הסיום הוא לקמן בפיסקא, והנה בירור — ראוי׳ היתה רחל. בצד הימין של הגליון רשם: „חסר מעט עד הסוף״ ובצד השמאלי של העמוד רשם: „כל זה הגהתי להשלים החיסרון. וחע״ד״ [= וחבל על דאבדין]. אח״כ העתיק לערך לשון התו״א וישלח כד, ג. 486 לז, ב בכותרת: פ׳ וישלח. 1369 לח, ב[א] בכותרת: בס״ד פ׳ וישלח. הסיום לקמן בפיסקא, והנה בירור — ראוי׳ היתה רחל. ובסופו רשם: מאמר הנ״ל נחסר מה שאמר בע״פ. 2301 (עלים בודדים) בכותרת: בס״ד פ׳ וישלח. הסיום לקמן בפיסקא, והנה בירור — ראוי׳ היתה רחל.

11) ראה לקוטי דיבורים ח״ג ע׳ 1058 ואילך; סה״ש ה׳שי״ת ע׳ 424 ע״ש. נעתק גם לקמן בח״ב ע׳ תתקסב ואילך. וראה גם לעיל ע׳ ק הערה לג.

פדה בשלום — ראה לקמן א) הנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב; ב) הנחה אחרת		
[פזר נתן גו'[12]		
הני כ״ו כי לעולם חסדו[13]		
וישב יעקב[14] — (א־ד)	וישב	קיב
והנה בזמן שבהמ״ק[15] — (ה־ח)	מקץ[16]	קכב
ויגש אליו יהודה[17] (ה' פרקים)	ויגש	קלד
ואני נתתי לך שכם אחד[18]	ויחי	קמו
אשר לקחתי מיד האמורי[19]	שמות	קנד

12) ראה תו״מ — התוועדויות חכ״א ע' 263 וע' 273 (וראה שם ע' 240 — נעתק לקמן ע' שפג).

13) ראה ביאורי כ״ק אדמו״ר זי״ע למאמר זה בתו״מ — התוועדויות הנ״ל ע' 252 וע' 263 — נעתקו לקמן ח״ב ע' תתקכז וע' תתקלד.

14) נמצא בבוך א = 2438 (גוכתי״ק וכת״י מעתיק). בוך ב = 1825 כת״י מעתיק ע' כט. ונמצא גם בהביכלאך 479 (עלים בודדים) בכותרת: בס״ד פ' וישב. 486 לט, ב בכותרת: פ' וישב. 489 ע' מח בכותרת: בס״ד פ' וישב תרל״ז. 1369 ע' מז^{א} בכותרת: פ' וישב. וראה גם הנרשם לקמן בחלק הנחות ד״ה פדה בשלום בריש ההערה. 2301 (עלים בודדים) בכותרת: בס״ד פ' וישב.

באגרות קודש כ״ק אדמו״ר מהוריי״צ ח״ד ע' סו — נעתק גם לקמן בח״ב ע' תתקסו — כותב ממה שסיפר לו אביו כ״ק אדמו״ר מהורש״ב אודות שנת תרל״ז: בשבת קדש וישב קודם קבלת שבת אמר כ״ק אאמו״ר את הדרוש וישב יעקב בארץ מגורי אביו, בדרוש זה נתבאר בארוכה למה נקראת ארץ ישראל ארץ כנען בכל התורה, ונתבאר ענין כנען בקדושה ע״פ המשל הידוע מסוחר גדול המפזר כסף וזהב על ספק בשביל שירויח בתוספת מרובה, והסביר הענין בעבודה, וחזרתי את הדרוש הזה פעמים ושלש.

15) נמצא בבוך א = 2438 (גוכתי״ק וכת״י מעתיק). בוך ב = 1825 כת״י מעתיק ע' לא. ונמצא גם בהביכלאך 479 (עלים בודדים) בכותרת: פ' מקץ. וראה גם לקמן ע' שפב הערה 3. 486 מא, א בכותרת: בס״ד פ' מקץ. 489 נב, א בכותרת: בס״ד פ' מקץ. 2301 (עלים בודדים) נרשם עה״ג: פ' מקץ, וחסר בסופו.

16) ראה גם לקמן ע' שפב הערה 3.

17) נמצא בבוך א = 2438 (גוכתי״ק וכת״י מעתיק). בוך ב = 1825 כת״י מעתיק ע' לה. ונמצא גם בהביכלאך 479 (עלים בודדים) בכותרת: פ' ויגש. 486 ע' מו בכותרת: בס״ד פ' ויגש. 489 נז, א בכותרת: בס״ד פ' ויגש.

נזכר בסה״מ תרמ״ד ע' רפ, ושם: „ההפרש בין מקדש למשכן . . ובד״ה ויגש בס' רל״ז".

18) נמצא בבוך א = 2438 (גוכתי״ק וכת״י מעתיק). בוך ב = 1825 כת״י מעתיק ע' לז. ונמצא גם בהביכלאך 479 (עלים בודדים) בכותרת: פ' ויחי. 486 מג, ב בכותרת: בס״ד פ' ויחי. 489 ע' ס בכותרת: בס״ד פ' ויחי. חסר. 694 ע' נא בכותרת: בס״ד פ' ויחי.

19) נמצא בבוך א = 2438 (גוכתי״ק וכת״י מעתיק). בוך ב = 1825 כת״י מעתיק לח, סע״ב, ומתחיל בפיתקא חדשה, ובמפתח הספר נרשם בתור מאמר חדש. ונמצא גם בהביכלאך 479 (עלים בודדים) בכותרת: פ' שמות. ושם: (אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי חרב הוא בחי' ק״ש וכמ״ש בזהר ויקח רמח בידו אלו רמ״ח תיבין דק״ש וחרב ורמח הם א', (וזהו מ״ש) רוממות אל בגרונם. ואולי הכוונה שבעת אמירת המאמר הפתיחה היתה: רוממות אל בגרונם. 486 מז, ב בכותרת: בס״ד פ' שמות. 694 ע' נב בכותרת: בס״ד פ' ויחי. ראה גם אגרות קודש כ״ק אדמו״ר מהוריי״צ ח״ד ע' שפא — והכוונה למאמר דידן מפ' שמות. נעתק גם לקמן בח״ב ע' תתקסט.

20) ראה הערה שלפנ"ז.

21) נמצא בבוך א = 2438 (גוכתי"ק וכת"י מעתיק). בוך ב = 1825 כת"י מעתיק ע' מא בכותרת: פ' וארא, ובמפתח הספר נרשם: ראה נתתיך. ונמצא גם בהביכלאך 479 (עלים בודדים) בכותרת: פ' וארא. ושם: (ועפ"ז יובן מ"ש) ראה נתתיך. לכאורה הכוונה שבעת אמירת המאמר הפתיחה היתה: ראה נתתיך (וכן משמע מהמפתח של בוך 1825). 486 מח, ב בכותרת: בס"ד פ' וארא. 694 נג, ב בכותרת: פ' וארא.

22) **נזכר בהנחת אדמו"ר מהורש"ב וארא. ולא ראיתיו.**

לע"ע לא נתברר לאיזה הנחה כוונתו הק'. ראה גם סה"מ תרמ"ג ע' עא בשולי הגליון. שם ע' עט. (ובמהדורת תשמ"ט ואילך) ע' רפה.

23) נמצא בבוך א = 2438 (גוכתי"ק וכת"י מעתיק). בוך ב = 1825 כת"י מעתיק ע' מג.

ראה לעיל ע' קע הערה 1 ובמילואים לשם.

24) נזכר בציונים והערות מכ"ק אדמו"ר זי"ע לס' דרמ"צ מצות אחדות ה'. וכן בסה"מ מלקוט ח"א ע' ל וע' נב בהערות [בהוצאה החדשה — ח"ב ע' רפז. ח"א ע' שכא]. לתוכן הערות אלו — ראה גם סה"מ תרכ"ט ס"ע קנה ואילך.

25) נמצא בבוך א = 2438 (גוכתי"ק וכת"י מעתיק). בוך ב = 1825 כת"י מעתיק ע' מז. ונמצא גם בהביכלאך 479 (עלים בודדים) בכותרת: בס"ד פ' בשלח. 486 נ, ב בכותרת: בס"ד פ' בשלח. 619 רפ, א בכותרת: (בס"ד פ' בשלח) תרל"ז.

26) נמצא בבוך א = 2438 (גוכתי"ק וכת"י מעתיק). בוך ב = 1825 כת"י מעתיק ע' נא. ונמצא גם בהביכלאך 479 (עלים בודדים) בכותרת: פ' יתרו. 486 נא, ב בכותרת: בס"ד פ' יתרו.

27) נמצא בבוך א = 2438 (גוכתי"ק וכת"י מעתיק). ושם בא בהמשך עם המאמר שלפנ"ז, רק שמתחיל פיסקא חדשה. בוך ב = 1825 כת"י מעתיק ע' נה. ובמפתח שבריש הספר נרשם: תוס' ביאור, להנ"ל.

28) **ראיתי רק ראשי פרקים הנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע.**

לע"ע לא נתברר מה זה.

נמצא בפתיחת כי תשא בבוך א = 2438 (גוכתי"ק וכת"י מעתיק). בוך ב = 1825 כת"י מעתיק ע' נז בכותרת: בס"ד פ' משפטים, פ"ש = פרשה שקלים. ונמצא גם בהביכלאך 486 נו, א. 619 ע' רצד בכותרת: (בס"ד פ' משפטים תרל"ז).

נזכר בסה"מ תרמ"ז ס"ע עא „דרוש זה לוקח מד"ה כי תשא (ל"ז)".

29) גל עיני . . מוחין, בדרוש שלפנינו ליתא כל זה.

ולהבין בתוס׳ כו׳ ברוך ה׳ אלקי ישראל[30]	תרומה	רכא
זכור את אשר עשה לך עמלק[31]	תצוה פ״ז	רל
להבין מארז״ל כל הנהנה מסעודת חתן[32]		רלט
יביאו לבוש מלכות כו׳ ואוהב את יעקב[33]	פורים	
צלוחית כו׳ ירד לתוכו טל כו׳ בעל קרי וטומאת מת[34]	תשא	רמה
החדש הזה לכם[35]	ויקו״פ פה״ח	רנא
ולהבין בתוס׳ כו׳ צדקת פרזונו בישראל[36]		רנח
ומעתה יובן פי׳ התד״א שפי׳ מקול מחצצים[37]	צו	רסג
שמח תשמח — ראה לקמן הנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב ?[38]		

30) נמצא בבוך א = 2438 (גוכתי״ק וכת״י מעתיק). ושם נרשם זה באותו ע׳ עם המאמר שלפנ״ז, כשרווח כמה שיטין ביניהם. בוך ב = 1825 כת״י מעתיק ע׳ סג. ובמפתח המאמרים שבריש הספר נרשם: תוס׳ ביאור, להנ״ל. ונמצא גם בהביכלאך 486 נט, א בכותרת: בס״ד פ׳ תרומה. 489 ע׳ סא בכותרת: פ׳ תרומה תרל״ז. הכותרות שבראשי העמודים: תו״ב [= תוס׳ ביאור] כי תשא.

31) נמצא בבוך א = 2438 (גוכתי״ק וכת״י מעתיק) ע׳ שנד, כמעט בסוף הספר. בוך ב = 1825 כת״י מעתיק קפב, א — נמצא שם כמעט בסוף הספר, בכותרת: בס״ד פ׳ תצוה, פ״ז. ונמצא גם בבוך 486 סא, א בכותרת: בס״ד פ׳ תצוה פ׳ זכור.

32) נמצא בבוך א = 2438 (גוכתי״ק וכת״י מעתיק) ע׳ שנח בסוף הספר. בוך ב = 1825 ע׳ קפו כת״י מעתיק בסוף הספר.

לע״ע לא נתברר מתי נאמר מאמר זה, ואם מאמר זה בכלל נאמר. וסודר כאן לפי שבבוך גוכתי״ק נרשם אחרי המאמר שלפנ״ז. וראה גם לקמן בהנחות כ״ק אדמו״ר מהורש״ב עוד דרוש לחתונה קודם חג הפסח — ד״ה שמח תשמח.

33) **ראיתי רק ראשי פרקים הנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב נ״ע.**

לע״ע לא נתברר מה זה. ראה גם אודות פורים לקמן בח״ב ע׳ תתקעא.

34) **ראיתי רק ראשי פרקים הנחת כ״ק אדמו״ר מהורש״ב נ״ע.**

לאח״ז נמצא בבוך א = 2438 (גוכתי״ק וכת״י מעתיק), בכותרת: בס״ד ל״ז. בוך ב = 1825 כת״י מעתיק ע׳ עה, בכותרת: בס״ד ל״ז.

35) נמצא בבוך א = 2438 (גוכתי״ק וכת״י מעתיק). בוך ב = 1825 כת״י מעתיק סו, ב. ונמצא גם בבוך 486 סג, ב בכותרת: בס״ד ויקו״פ פ׳ החדש.

נזכר ב„רשימת דברים"[ב] ע׳ ב, פיסקא בונה ירושלים[ג]: והוא כדי לברר בירורים (וע׳ בד״ה החדש הזה לכם מאאמו״ר שליט״א, ל״ז).

36) נמצא בבוך א = 2438 (גוכתי״ק וכת״י מעתיק). בוך ב = 1825 כת״י מעתיק סח, ב. במפתח המאמרים שבריש הספר נרשם: תוס׳ ביאור, להנ״ל. ונמצא גם בבוך 486 סה, א.

37) נמצא בבוך א = 2438 (גוכתי״ק וכת״י מעתיק). בוך ב = 1825 כת״י מעתיק ע, א. במפתח המאמרים שבריש הספר לא נרשם בתור מאמר חדש. ונמצא גם בבוך 486 סו, ב בכותרת: פ׳ צו.

38) ראה סה״ש קיץ ה׳ש״ת ע׳ 162, הועתק גם לקמן בח״ב ע׳ תתקפט.

ב) ראה אודותם לעיל ע׳ שסח הערה 3.

ג) עה״ג שם: דף ג׳ ע״ב — ראה לעיל שם.

הנחות והערות מכ״ק אדמו״ר מהורש״ב[1]

1) נעתקו מגוכתי״ק כ״ק אדמו״ר מהורש״ב בוך מס. 1012. כ״ק אדמו״ר מהורש״ב נולד כ׳ מרחשון, שנת תרכ״א. ולפי״ז התחלת כתיבת דרושים אלו הי׳ בסיום שנת הט״ו שלו. ראה גם לקמן בח״ב ע׳ תתקצד.

2) „הדרוש פדה בשלום הוא ידוע והוא מעט הכמות אבל רב, רב מאד, האיכות״. אגרות קודש כ״ק אדמו״ר מהוריי״צ ח״ד ע׳ סו ואילך (— הועתק גם לקמן בח״ב ע׳ תתקסה). הנחה אחרת נדפסה לעיל ע׳ שנח, וראה הערה 2 בעמוד הבא. וראה גם לעיל ע׳ שעח הערה 11.

3) בבוך 479 (עלים בודדים) נמצא דף העתק הנחה זו ובראשו נרשם: שייך לפרק ה׳ פ׳ מקץ (והכותרת ש״פ וישב ל״ז ליתא). בבוך 1369[א] (דלקמן הערה 2 בעמוד הבא) בשער המפתחות של הבוך נרשם: הנה כ״ק מה ששמעתי בשנת תרל״ז ביום ג׳ י״ט כסלו ופ׳ וישב מאדמו״ר שליט״א מפיו הקדוש. ושם נמצאו רק ד׳ הפרקים הראשונים של ד״ה וישב יעקב.

הנחות

ויהי לי שור וחמור[1]	וישלח	שמט
פדה בשלום[2]	י"ט כסלו	שנח

1) עלים בודדים, שנמצאים בבוך **185** אצל דף קכו, בכותרת: בס"ד פ' וישלח ל"ז הנחה. הנחה זו נכתבה תוך השתמשות בלשון המאמר ומשלב בו השינויים והוספות וכו'.

בסיום המאמר, לאחרי כמה שורות פנויות, רשם: „ע' סד"ה (?) א"ל רבא לרבא בר מרי בגמ' ב"ק (!) שלא יהלוך בערמומיות וזהו שאה"כ [ישעי' לג, יח] לבך יהגה אימה".

2) נמצא בבוך 1369 ע' מב, א ואילך ונרשם עליו בכי"ק אדמו"ר זי"ע: „**עזבון שמערלינג**". בשער המפתחות של הבוך כ': הנה כ"ק מה ששמעתי בשנת תרל"ז ביום ג' י"ט כסלו ופ' וישב מאדמו"ר שליט"א מפיו הקדוש.

בכותרת המאמר כתוב גם: שני מאמרים. והכוונה ששמע מאמר זה והמאמר שלאחריו — מש"פ וישב.

כ"ק אדמו"ר זי"ע סיפר בהתוועדות י"ט כסלו ה'תשח"י (תו"מ — התוועדויות חכ"א ע' 240):

כאשר כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר בי"ט כסלו צ"ח אודות ההתוועדות של אביו, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, לפני חמישים שנה, שבה סיפר הסיפור האמור אודות כלות הנפש מצד תענוג בעניני אלקות — הוסיף לספר[א]:

בהתוועדות הנ"ל נכחו חסידים בעלי צורה הן בהשכלה והן בעבודה.

על השולחן היתה מונחת „גריקענע קאַשע" (דייסת כוסמת) — כהמנהג משנים קדמוניות שבי"ט כסלו היו אוכלים „גריקענע קאַשע" — ואחד המסובים (או כמה מהם) אכל בינתיים ה„קאַשע" מתוך „געשמאַק". ואמר לו כ"ק אדנ"ע: שכחתם שהנכם אוכלים „קאַשע"!...

וההסברה בזה היתה, שכיון שבהתוועדות הנ"ל דובר בעניני אלקות באופן של הבנה והסברה, עד שהחסיד הנ"ל נתעורר בהרגש של תענוג מוחשי בשכל דנפש האלקית, הרי זה נמשך גם בהמדות דנפש הטבעית, ומזה נעשה התפשטות והתלבשות התענוג באכילת ה"גריקענע קאַשע".

וענין זה מהוה הוראה — שגם כאשר נמצאים בשלימות העבודה ובמצב של עילוי בעבודה, מ"מ, צריך להיות ענין של שמירה כו',

וכמשנת"ל בהמאמר[ב],

[המאמר הוא של אדמו"ר מהר"ש משנת תרל"ז, אלא שאינו בכתי"ק בביכל הדרושים דשנת תרל"ז, ונמצא רק בביכל אחד (של שמערלינג מתל־אביב[ד], ויישר־כחו)[ה], ומציין הרושם (אולי

א) סה"ש תרח"ץ ע' 250 ואילך [בהוצאה החדשה — ע' 277].

ב) פ"ה (תו"מ — התוועדויות שם ע' 201 ואילך).

ג) כנראה הכוונה לבוך 1825 כת"י מעתיק, כיון שבוך 2438 שהוא צילום גוכי"ק וכת"י מעתיק הגיע רק בשנים האחרונות.

ד) ר' שניאור זלמן שמערלינג (ניסן תרס"ג — ב' כסלו תשמ"ח). ראה אודותו בספר הצאצאים ע' 260 מס. 392.

ה) כת"י מס' 1369 מב, א ואילך (בספריית „אגודת חסידי חב"ד")*. ראה מכתב כ"ק אדמו"ר מיום ג' שבט תשי"ח (אג"ק חט"ז ע' רנט): „ומובן שכשידפיסו מה מהביכלעך ששלח, יציינו את

*) לאחרי זמן נמצא מאמר זה גם בכת"י מס' 1210 — הנחת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ונדפס לעיל ע' שיט.

הוא זקנו או אביו) „ששמעתי מפיו אדמו״ר שליט״א . . בחורף דהתחלת מלחמת ראַסיע עם ישמעאל״ (אז התחילה המלחמה עם התורכים).

– מה שהנ״ל מקשר את המאמר ד״ה פדה בשלום נפשי עם המלחמה עם התורכים, אינני יודע, ובכל אופן, זהו ענין פרטי שלו.

ואיידי דחביבא – כיון שחוץ מביכל זה לא מצאתי המאמר בשום מקום – נאמר מאמר זה היום],

שכל ענין צריך שמירה, אפילו עניני מצוות, ואפילו עניני תורה שאינם בבחינת גדרים וסייגים, שזהו בחי׳ ה„בית״ שבתורה – שהרי נוסף לכך שהתורה נקראת בשם „בית״, נקראת היא גם בשם „מזון״ ו„לבוש״, ונמצא, שענין ה„בית״ שבתורה שומר גם את עניני התורה שנקראים בשם „מזון״ ו„לבוש״.

* * *

ובשיחת ש״פ וישב, כ״א כסלו, ה׳תשח״י אמר (תו״מ התוועדויות שם ע׳ 273):

„המאמרים ד״ה פדה בשלום שנאמר בי״ט כסלו, וד״ה פזר נתן לאביונים שנאמר בהתוועדות זו[ו] – מיוסדים על מאמרי אדמו״ר מהר״ש נ״ע משנת תרל״ז[ז].״

אודות מאמר זה – ראה לפנ״ז שם בהשיחה (ע׳ 263 ואילך). נעתק לקמן ח״ב ע׳ תתקלד.

נסרק לזכות
מ' בת ד"ל
מ"מ בן ד"ל
א' בן ד"ל
מ"ב בן ד"ל
תשרי תשע"ט

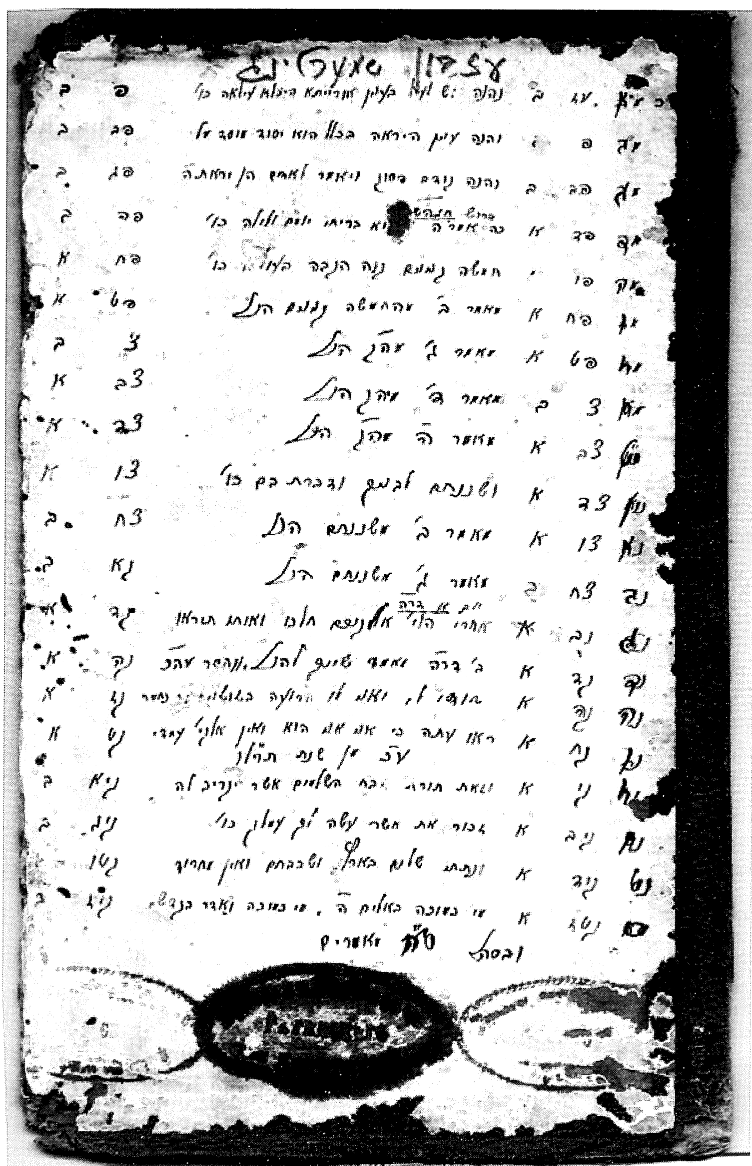
הביכעל ובצירוף שם הבעל של הביכעל, ז.א. אביו ע״ה ואשר נתקבל ע״י כ׳ שליט״א והרי נוהג ישראל הוא.״ וראה גם אג״ק חי״ג ע׳ כט, וחכ״א ע׳ שסט.

ו) נדפס בתו״מ – התוועדויות שם ע׳ 196 ואילך.

ז) ראה הנסמן לעיל ע׳ שעט הערה 13.

פאקסימיליא (מהדו"ק) מגוכתי"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע — נדפס לעיל ע' א ואילך.

פאקסימיליא מגוכתי"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע — נדפס לעיל ע' ערה ואילך.

עזבון שמערלינג

פאקסימיליא ממפתח בוך 1369 — למעלה נרשם בכי"ק כ"ק אדמו"ר זי"ע: **עזבון שמערלינג**. ראה לעיל ע' שפג.

פאקסימיליא מהתחלת ד״ה פדה בשלום תרל״ז, ומה שכתב עליו המניח: „י״ט כסלו שנת תרל״ז שמעתי מפיו אדמו״ר שליט״א בחורף דהתחלת מלחמת ראסיע עם ישמעאל שני מאמרים״. ראה לעיל ע׳ שפג-שפד.

לזכות

הרה"ת ר' **שמואל חיים דוד** בן **חי' שרה**

וזוגתו מרת **גיטל** בת **לובא מיכלא**

בתם **חנה** בת **גיטל** ובעלה **יוסף יצחק** בן **ליבא** ומשפחתם

בנם **שמשון** בן **גיטל** וזוגתו **גיטל טובה** בת **אסתר** ומשפחתם

בתם **דבורה לאה** בת **גיטל** ובעלה **שלמה דוד הכהן** בן **חי' טובה** ומשפחתם

בנם **שלמה** בן **גיטל** וזוגתו **חנה לאה** בת **רחל** ומשפחתם

בתם **רחל דאבא רייזא** בת **גיטל** ובעלה **שרגא פייוויש** בן **נעמי** ומשפחתם

בנם **אברהם מאיר** בן **גיטל** וזוגתו **דבורה אלטע** בת **יפה שיינדיל** ומשפחתם

בנם **מנחם מענדל** בן **גיטל** וזוגתו **חנה** בת **שיינא ביילא** ומשפחתם

בתם **בתי' יענטא** בת **גיטל** ובעלה **שניאור זלמן** בן **שטערנא שרה** ומשפחתם

בתם **רבקה** בת **גיטל** ובעלה **חיים מאיר** בן **חי' מושקא** ומשפחתם

בנם **שניאור זלמן** בן **גיטל** וזוגתו **מרים רישא** בת **חנה מינקה** ומשפחתם

בנם **צבי הירש** בן **גיטל** וזוגתו **מרים צפורה** בת **שימעה** ומשפחתם

בתם **נחמה דינה** בת **גיטל** ובעלה **מנחם מענדל** בן **שטערנא שרה** ומשפחתם

בתם **ברכה** בת **גיטל** ובעלה **מנחם מענדל יהודה** בן **בת שבע** ומשפחתם

בתם **שולמית** בת **גיטל**

בנם **ישראל** בן **גיטל** וזוגתו **רות** בת **יעל** ומשפחתם

בתם **חי' שרה** בת **גיטל**

בנם **עמרם** בן **גיטל** וזוגתו **מנוחה רחל** בת **שפרה רבקה**

למשפחת פישר

שיחיו

לאריכות ימים ושנים טובות

זכות כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע תגן עליהם ועל משפחותיהם

לברכה והצלחה בכל עניניהם בגו"ר

בטוב הנראה והנגלה

ISBN 978-0-8266-5637-7

